

Provo. De geschiedenis van de provotarische beweging 1965-1967

Roel van Duyn

bron

Roel van Duyn, *Provo. De geschiedenis van de provotarische beweging 1965-1967*. Meulenhoff,
Amsterdam 1985

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/duyn002prov01_01/colofon.htm

© 2008 dbnl / Roel van Duyn

Jaren zestig, de tweede bevrijding

Den Haag 1960. Mijn schoolvrienden en ik zagen tijdens een pauze een foto van een oude filosoof, Bertrand Russell die door politieagenten van Trafalgar Square werd getild. Omdat hij een *sit down*-demonstratie tegen de atoombom aanvoerde.

Niet veel later blokkeerden wij, een groep scholieren, de ochtendspits, zittend op het asfalt van het kruispunt Javastraat- Anna Pavlonastraat. Op de route naar ons Montessorilyceum. “Ban de bom!”

“In 1960”, vertelde mij onlangs een oude vriend van een ander Haags lyceum, “kreeg ik van jou een stapel pamfletten tegen de atoombom, om op school uit te delen.”

Ik zie voor me hoe wij, scholieren, sochtends in de spits het verkeer op het asfalt zaten en met onze spandoeken de auto’s blokkeerden en een uur later door de politie letterlijk voor de rechter werden gesleept. Om ons te verantwoorden voor onze brutale actie.

Ik voelde een schok van opstandigheid, toen ik las dat de atoombom ook in Nederland zou worden ondergebracht. Wij waren oorlogskinderen, opgevoed met de overtuiging dat we, na het fascisme en het geweld, nu een tijdperk van vrede moesten inslaan. Mijn vriend Peter Schröder en ik oefenden ons op ons eerste pamflet. “*De wereld geen Hiroshima*”, stond er boven. Wij hadden het gratis laten drukken door de vader van Yvon, ook uit onze klas, van wie ik later hoorde dat hij communist was. Het was in oranjeletters en wij plakten het met behangerslijm gemengd met waterglas in tramhaltes in sjieke buurten. Wij waren zeventien.

De vriend van de andere school heeft me verteld dat leraren de meeste van zijn pamfletten hadden afgepakt, dat hij er slechts tien had kunnen uitdelen .

We werden door de politie in vrachtwagens geleid. Binnen een uur was speciaal voor ons bijeengeroepen. Daar beriep ik me, ontleend aan Cicero, op de ongeschreven wetten van het geweten. Indruk op de rechters maakte dat weinig.

Beroepsrevolutionair

In een valse winterkou knetterden mijn vriend Hans Korteweg en ik vervolgens, op zijn Puch, naar Amsterdam, om er de volgende demonstratie te organiseren. Spijbelend. Ik achterop. Verkouden.

In Amsterdam bezochten we politieke coryfeeën, die we opstookten.

Vanuit een woonboot telefoneerde ik naar mijn radeloze vader.

“Jongen, kom terug!” kraakte zijn stem, “ik heb nog maar vierhonderd gulden op de bank en ik ben ziek. Ik ben opgebeld door de curator van je school. En die had gezegd dat ik kan kiezen: jou naar een psychiater sturen of je van school nemen. Dus als je nu niet terugkomt, gooien ze je van school.”

“Nee”, antwoordde ik vreemd vastberaden, “ik heb een belangrijke politieke opdracht”.

Toen ik eindelijk op de Laan van Eik en Duinen terug was, zweeg mijn vader. Ik voelde zijn wanhoop en woede, maar ook verdeckte bewondering.

Kapot was ik er niet van, dat Hans en ik van het gymnasium werden verwijderd, ook al was het een paar maanden voor het eindexamen. Ik ging onbelemmerd door met stoken tegen de aan de atoombom verwante mentaliteit.

Mijn vader was radeloos, maar ik kreeg vergeelde boeken van de anarchist Bakoenin en de arbeidersverlosser Ferdinand Domela Nieuwenhuis in handen en nam mij voor om beroepsrevolutionair te worden.

Op de eerste dag van mijn nieuwe school, het Daltonlyceum, zag ik met trots dat er door onze tegenstanders op de gevel was gekalkt: “Van Duyn go home!”

Toen stikte de man in het fineerhouten tweepersoonsbed, in de slaapkamer naast die van mij. Bij zijn graf zei ik: “Dag Pappa”.

Na het eindexamen verhuisde ik naar Amsterdam. 1963.

Daar werd ik iets wat ik zelf uitvond, een “Provo”. Ik ging in de Amstelbrouwerij aan de lopende band doppen op flessen schroeven om het geld voor een schrijfmachine te verdienen. Van de anarchisten had ik geleerd dat de arbeidersklasse de revolutie brengen zou. Maar toen ik mijn nieuwe collega’s vroeg hoe zij het zouden vinden hun geld thuis gestuurd te krijgen zonder ervoor te hoeven arbeiden. Stelden hun antwoord me teleur. Zij zouden hun werk, hun levens zin, missen... Met het proletariaat maken we geen revolutie, concludeerde ik. We hebben daarvoor iets anders nodig: het *provotariaat*. De massa van opstandige jongeren, het arbeidsschuwe tuig, dat voor geen relletje terugdeinst.

Toen ik de schrijfmachine eenmaal had, flitsten de pamfletten en manifesten mijn huis uit. We organiseerden nachtelijke happenings tegen de verslaafde consument van morgen en gaven het anarchisme een nieuw leven.

In het eerste nummer van “Provo” plakte ik een klappertje, in alle driehonderd exemplaren. “Pak een hamertje en maak met een ontploffing een begin van de revolutie in je eigen leven!” schreef ik eronder. Meteen stond de politie voor de deur. Wegens opruiing werd de voorraad, inclusief de stencilmachine in beslag genomen. Van nu af konden we de vraag naar ons nieuwe blad niet meer bijbenen/

Beroepsrevolutionair, kan je dat nog worden? Niet dat het toen gewoon was, maar het was binnen de kringen van provo’s, kabouters en andere linkse mensen iets waar opwinding van uitging en daarom was ik het graag. Een beroepsrevolutionair ontleende zijn aanzien niet alleen aan het houden van vlammende redevoeringen, opruiende artikelen en het bijeenroepen van demonstraties en happenings. Als je niet tenminste een maal in de maand huiszoeking van de politie kreeg, op zoek naar subversieve lectuur en ledenlijsten, dan wierp dat een verdacht licht op je betrouwbaarheid. Er hoorde ook bij dat je van tijd tot tijd in de gevangenis zat, vanwege het organiseren van verboden bijeenkomsten of het opruien tot subversief gedrag. Bijvoorbeeld omdat je bij wijze van happening op straat krenten (immers symbolen van liefde) uitgedeeld had. Of omdat je met een blanco spandoek op straat gelopen had, terwijl demonstreren nu eenmaal verboden was. Of omdat je een rookbom naar de koest van een trouwende prinses geworpen had. Of omdat je, nog erger, een *gerucht* verspreid had dat je van plan was *leeuwenpoep* voor de paarden van diezelfde koets te gaan werpen, opdat die paarden zouden gaan steigeren.

“Van Hall moet blijven!”

In de gevangenis was niet het ergste. Behalve dan de onheilspellende aankondiging van de rechter-commissaris dat op opruiing een maximumstraf stond van zes jaar en dat je daarna in voorlopige hechtenis ging, niet wetend of het zes weken of zes jaar

zou worden. Ik heb eens vijf weken in het Huis van Bewaring aan het Kleine Gartmanplantsoen gezeten, waar nu instellingen met een meer cultureel karakter ondergebracht zijn. Daar kon ik bijlezen - werken hoefde ik niet want er was van mijn kant recidive te duchten, namelijk nog meer opruiing tegen de Vietnamoorlog - en zaterdagavond laat was er altijd een happening."Roel vrij! Roel vrij!" hoorde je dan buiten scanderen en alle gevangenen trommelden op dit ritme op de verwarmingsbuizen zodat het gebouw trilde en ik een warm gevoel kreeg van al die saamhorigheid. Je mocht eens in de week een gecensureerde brief schrijven en ook eens in de week een half uur je vriendin ontvangen, in het bijzijn van een cipier. In het brood dat we te eten kregen zat kamfer, bedoeld om de seksuele lusten te onderdrukken; hetgeen mislukte. Het voordeel van dit alles was dat wanneer je weer vrij op de Weteringschans stond, je met een diep gevoel van vrijheidsgeluk naar de voorbijgangers en naar lijn 10 kon staren. Een beroepsrevolutionair ging dan echter onmiddellijk weer aan het werk; het volgende nummer van Provo moest uit, er moesten krenten worden uitgedeeld bij het Lieverdje, het symbool van de Verslaafde Consument van Morgen of er moest een concilie worden bijeengeroepen voor het internationale provotariaat. Als beroepsrevolutionair was je full time-provo, full time-kabouter en je leefde ervan, door het geven van interviews, lezingen en artikelen. In principe deelde je ook alles, Elk moment van de dag konden kameraden je huis binnen vallen, de broodtrommel openen of je bed beslapen. Jaloers mocht je ook niet zijn want jaloezie in de liefde doodt de creativiteit. Of niet soms? De goede relatie tussen mijn vriendin en mij werd vrij, steeds vrijer – tot hij over was .

Als beroepsrevolutionair neem je ook allerlei functies op je. Ik was schrijver, raadslid, wethouder en boer. Als wethouder moest ik er wel een theorie bij bedenken, namelijk de twee-handenleer. Dat betekent met de ene hand in het systeem werken, met de andere hand via buitenparlementaire bewegingen de boel opzweepen.

Natuurlijk stieten wij op regenten als burgemeester van Hall en andere autoriteiten die een beetje fout in de jaren zestig waren. "Van Hall ten val!" was onze leus. Inderdaad zette de regering hem af: Den Haag vond dat van Hall er niet hard genoeg op los liet ranselen. De verkeerde reden, vonden wij, en we begonnen de omgekeerde actie: "Van Hall moet blijven!" Hetgeen een einde maakte aan de laatste illusies van medestanders van van Hall dat hij misschien toch nog een kans zou krijgen. Het uitgelachen stadsbestuur kon nu niets anders doen dan voortaan de happenings en demonstraties toelaten.

Aardappelloofklapper

Toen die beweging opgeheven was, zes jaar na de dood van mijn vader, werd ik ziek. "Provo is dood" rouwde ik, koortsachtig zoekend naar het vervolg. Ik kroop in bed. Ik dacht aan mijn vaders aan het afscheid van mijn vader.

Waar was Provo gebleven? Was het wel verstandig geweest die uitvinding op te heffen? Hoe moet het verder met de revolutie? Mijn vriendin Carla zat in tranen aan de rand van ons bed. Had ik kanker, zoals mijn vader? Ik rilde en piekerde over de wereld na Provo. De dokter probeerde aspirine en peniciline, maar na drie maanden concludeerde hij dat ik niks mankeerde.

Ga eens wat heel anders doen, Van Duyn, zei hij geniaal. “Ga eens op een boerderij werken”. Verbaasd zette ik me op trillende benen.

Het biologisch-dynamisch volkorenbrood van “*Looverendale*” was het enige wat me van boerderijen te binnen schoot. Het bleek van een bedrijf op Walcheren te zijn. De boer vond het goed dat ik als vrijwilliger in de leer kwam; op voorwaarde dat mijn baard eraf ging..

Ik hing aan zijn lippen.

Op een avond liepen hij en ik de akkers na op onkruid. In een naburig veld raasde een loofklapper in de aardappels. Ik vroeg hem, of wij ook zo’n gevaarte in de piepers zouden krijgen.

“Nee”, antwoordde hij met zijn fris geschoren kin afstekend tegen het avondrood, “luidruchtige machines verjagen de kabouters en die hebben wij juist nodig voor de gezondheid van onze planten”.

Nu had ik het gevonden! Ik gaf de boer een hand en vertrok. In de trein schreef ik een manifest over de noodzak van een Kabouterstaat. De mens moest een cultuurkabouter moet worden. Als cultuurkabouter zou de *nieuwe mens* het evenwicht met de natuur kunnen herstellen.

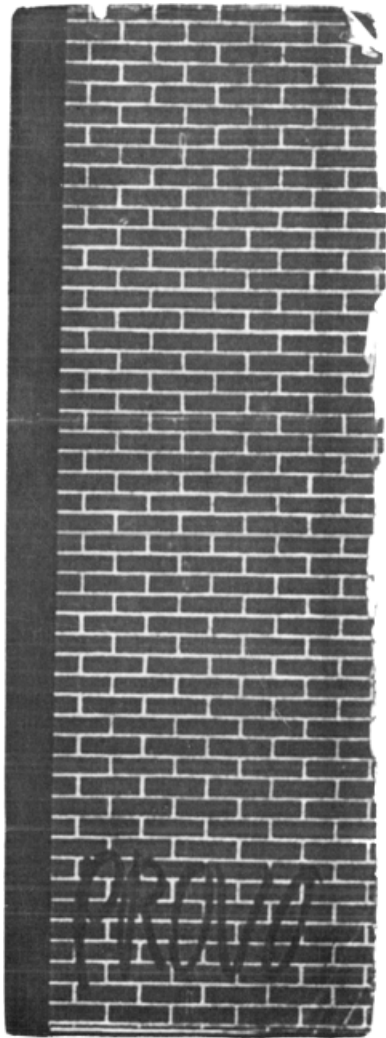
Het was 1969. Aan het eind van een decennium dat Nederland in een levende democratie veranderd heeft. De tentoonstelling in het Haags gemuseum laat duidelijk voelen dat de jaren zestig een tweede bevrijding waren. Nadat we in 1945 van de bezetting bevrijd waren, hadden wij nu onszelf van de bedompte, formele sfeer van de Autoriteiten bevrijd.

Dezer dagen las ik dat het Witte fietsenplan in Berlijn en Kopenhagen is ingevoerd. Duidelijk: de jaren zestig hebben de toekomst!

Roel van Duijn

(nu deelraadslid in Amsterdam OudZuid)

Inleiding *Mijnen veges*

In mei 1985 was het twintig jaar geleden dat wij het stenciltje verspreidden met de aankondiging van het nieuwe tijdschrift *Provo*, dat het middelpunt van een beweging zou worden. Dat leek Cor Jaring en mij een goede gelegenheid om het Provo-archief open te leggen. Voor al die scholieren en studenten die nu - in een volgende ronde van dezelfde noodtoestand - werkstukken over Provo maken of lezingen over de jaren zestig voorbereiden. Maar meer nog voor alle jongeren die zich, op andere manieren dan toen maar met dezelfde inzet, verzetten tegen onderwerping en vernietiging. De meisjes en jongens van de vredesbeweging, de anti-kernenergiedemonstranten, de krakers, de vrouwenbeweging. Het nieuwe provotariaat dus.

Provo was, na de ondergang van de oude anarchistische beweging in de Spaanse burgeroorlog, een nieuw startschot voor anti-autoritaire actie. Daarbij stelde Provo heel direct het probleem aan de orde dat voor ons, eerste generatie welvaarts kinderen, veel zichtbaarder was dan voor de vroegere anarchisten: dat van het milieu.

Provo verscheen op het moment dat, althans in Nederland, de problemen van overvloed en consumptieve verslaving die van de armoede begonnen te overschaduwden. Het was de eerste, woedende reactie op het ontstaan van een technocratische massacultuur. De fiets, witte kleren en krenten (die Koosje Koster op straat *illegaal* uitdeelde, als toespeling op Paulus' brieven over de liefde uit Korinthe) werden er de symbolen van. Ze stonden tegenover de kankerverwekkende auto, het ontmenselijkende uniform en het plasticvoedsel uit supermarkten.

En de rookbom? Ook dat was, als geweldloze bom, zeker een Provosymbool. De beroemdste toepassing ervan was die waarmee de huwelijkskoets van Beatrix en Claus in rook werd gehuld. Daardoor werd Provo in de hele wereld bekend als anti-monarchistische beweging. Het zal wel geen toeval zijn dat de man en de vrouw die zó trouwden later de meest verlichte vertegenwoordigers op de troon zijn geworden sinds ik weet niet wie. Getrouwd op de dag van de anarchie, en dat klinkt - zij het soms nog aarzelend - door in hun toespraken. Ondertussen maken financiële affaires, zoals de onbeschaafde uitkering voor prins Willem-Alexander, duidelijk dat Provo gelijk had met zijn kritiek op de monarchie als instituut. Wat wij met die rookbom op 10 maart 1966 echter vooral hebben willen raken was het sprookje van de samenleving die zo gelukkig is van bovenaf geleid te worden. Het *zwarte* sprookje van het autoritaire denken.

Provo heeft een internationale doorwerking gehad. Niet alleen ontstonden, zoals in hoofdstuk vijf zal blijken, in vele landen Provo-bewegingen, maar toen in mei 1968 in Parijs de verbeelding aan de macht

leek te komen, waren daar Provo-zaadjes aan het ontkiemen, evenals dat het geval was in de Praagse studentenbeweging gedurende die jaren.

Ik meen wel een verklaring te hebben voor het feit dat wij Nederlanders als bedenkers en dragers van de Provo-ideeën hebben mogen dienen. Er bestaat in ons land niet alleen sinds Domela Nieuwenhuis een inheemse anarchistische traditie, maar er is ook een oer-Hollands instinct dat zich verzet tegen nieuwe jaren zestig-zonden van verspilling en natuurbederf. Soberheid en zindelijkheid zijn onze klassieke, calvinistische deugden. Een mengsel van anarchisme en calvinisme zat er dus zeker in de rookbommen uit Holland. Maar dat mengsel had niet zó gewerkt als er niet ook een typisch Amsterdams ingrediënt bij had gezeten: de magie van de Amsterdamse plekken, die vooral Robert Jasper Grootveld heeft ingebracht. De magie als wapen tegen de rationalistische grondslag van de terroristische consumptiemaatschappij. Wat dat betreft greep Provo terug op een ervaring die veel ouder is dan het calvinisme: het wonder van Amsterdam. Het wonder waarvoor ook nu nog elk jaar een stille omgang gemaakt wordt.

Opmerkelijker dan dat Provo begon is misschien nog dat het eindigde. Waarom eindigt een beweging die, ondanks alle te verwachten, negatieve reactie, zo'n invloed heeft? In de pers fluisterde men destijds over tweespalt tussen 'straatprovo's' en 'intellectuele provo's'. Ik denk dat veel wezenlijker is dat de gedachten van Provo niet gericht waren op het tot stand brengen van een permanent instituut. 'Provo's zijn het principieel met elkaar oneens', dat is geen uitgangspunt voor langdurige stabiliteit. De uitsluitende ironie waarmee het begrip 'Provoleider' door ons gehanteerd werd maakte het groeien van een goed georganiseerde, permanente tegenmacht moeilijk. Geen wonder dat we na twee jaar actievoeren in die geest enigszins uitgeput waren. Provo was, door zijn aard, meer een ideeënbom dan een vaste structuur.

Maar als zodanig is Provo nog lang niet uitgewerkt. Het vond een vervolg in de Kabouter-beweging. Scherven van de ideeënbom kwamen terecht in partijpolitieke formaties zoals D'66, Nieuw Links, de PPR en tenslotte zelfs (na een lange periode van geblindeerdheid) de CPN. In de jaren tachtig zijn veel opstandige en emancipatorische activiteiten ondenkbaar zonder die eerste aanzet twee decennia terug.

Provo was het protest. Het heeft de eerste antwoorden gegeven op de vraag naar een alternatief voor de bestaande orde. Wat mij betreft heb ik die antwoorden nu in de vorm van groene politiek gegoten, evenals bijvoorbeeld Luud Schimmelpenninck dat doet. Maar degenen die de voortzetting van Provo in rode of zwarte politiek zoeken zal ik niet lastig vallen met Provo-dogmatiek; ons *blijft* juist de stelling dat Provo's het onderling principieel oneens zijn verbinden. Ik heb voor dit boek aardig wat explosieven opgespoord en samengebracht. Het was mijnen vegen. Allereerst uit het arsenaal van Cor Jaring, die een ongelooflijke verzameling negatieven heeft. Ik durfde er amper uit te kiezen. Toen - moet ik bekennen - heb ik weleens gedacht, wat moet die snor er toch altijd bij. Nu begrijp ik dat juist Cor een van degenen is geweest die Provo groot gemaakt heeft omdat Provo als weinig andere bewegingen via het beeld communiceerde. Cor wist die beelden als geen ander vast te leggen en hij bracht die beelden, ook toen al, over de

hele wereld. Zonder Cor was Provo zichzelf niet geweest.

Het witte gevaar (Meulenhoff 1967) heb ik gekozen als verhaal. Het is de geschiedenis van Provo. De hoofdstukken over dada en het ‘preprovo’ anarchisme in Nederland heb ik eruit gelaten; ik kwam toch al ruimte tekort voor alle Provo-documenten. Want Provo is, gedurende een jaar of twee, een als een nieuwe zonde om zich heen grijpende beweging geweest.

Daarnaast heb ik bij elk van de hoofdstukken uit *Het witte gevaar* stukken gezocht uit het tijdschrift *Provo*. Van dat tijdschrift zijn zestien nummers uitgekomen. Uit *Provo* nr. 1 heb ik het stuk ‘De praktische anarchist’ niet weg willen laten omdat het een historisch document

is, dat inzicht geeft in de manier waarop wij het geweld belachelijk hebben gemaakt. Al eens eerder heb ik een bloemlezing uitgegeven: *Het Beste uit Provo* (De Bezige Bij 1967). Dit keer heb ik een uitgebreidere bloemlezing gemaakt, met meer aandacht voor het ‘bewegingsnieuws’. Bijzonder aan Provo was toch ook de manier waarop het zo veel anonieme jongeren tot spontane initiatieven aanzette. Door deze selectie heb ik dat willen laten zien.

Had ik het hierbij gelaten, het resultaat zou te veel een beperkte, Amsterdamse indruk van onze beweging hebben gegeven. Immers, zoals Praag gedurende de late middeleeuwen een centrum van opstandige ideeën was, dat door zijn invloed Europa rijp gemaakt heeft voor de reformatie, zo is Amsterdam sinds Provo voor de gezagsuitoefenaren in binnen- en buitenland een gevreesde broedplaats van afwijkende meningen, mythes en mirakels. Provo als geweldloze nationale en internationale ketterbeweging - dat heb ik willen laten zien door pamfletten, brieven, kranteknipsels. Het meeste materiaal daarvoor heb ik uit mijn archief bij de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam gehaald. Archivaris Tjebbe van Tijen had daar mijn papieren op een heerlijke manier geordend en hij kon me moeiteloos de weg terugwijzen. Dankjewel, Tjebbe.

Elk hoofdstuk van dit geschiedenis- en ideeënboek bestaat dus uit drieën: *Het witte gevaar*, het tijdschrift *Provo* en diverse documenten. Tot dat laatste behoort ook een aantal commentaren en reacties op Provo die ik geknipt heb uit een als zodanig weggelaten hoofdstuk uit *Het witte gevaar*. Wat kan ik verder doen dan tenslotte mijn dank uit te spreken aan al die grote en kleine koppen van het monster Provo, die ongeweten aan dit boek bijgedragen hebben?

Roel van Duyn

Chronologie 25 mei-20 juli 1965

25 mei 1965: eerste aankondiging van tijdschrift en beweging Provo.

eind mei: eerste contact van provo's met anti-rookmagiër Robert-Jasper Grootveld.

juni: de eerste 'Provokaties', losse pamfletten, verschijnen.

28 juni: bij een AKO-kiosk wordt Olaf Stoof ontslagen omdat hij *De Telegraaf* verkocht waarin hij Provokaties had gestopt.

4 juli: in hun rondvaartboot krijgen Beatrix en Claus Provokatie nr. 3 toegeworpen.

12 juli: het eerste nummer van het tijdschrift *Provo* verschijnt.

20 juli: *Provo* nr. 1 in beslag genomen door justitie. Roel van Duyn, Rob Stolk, Luud Schimmelpenninck en Hans Metz worden in hechtenis genomen.

1 *Imaazje, imaazje*

Eind mei 1965 kreeg ik het eerste directe contact met het Magies Centrum

Robert-Jasper Grootveld en Netty Dagevos nemen deel aan een happening rond het Paleis op de Dam.

Amsterdam. Thuisgekomen van een wandeling vonden Rob Stolk en ik een klein briefje met het Appeltje-met-de-stip erop en het adres Anjelierstraat 121, vlak bij ons huis, ook in de Jordaan. Terecht vermoedden we dat het van de anti-rookmagiër afkomstig was.

Op het genoemde adres verscheen hij ons in levende lijve. Een ongeschoren jongeman met een rood truitje, een ketting van kangoeroetanden en het aureool van zijn algemene bekendheid boven het hoofd. Jasper, zei hij.

Hij ging ons voor door een rommelkamer vol met antirookattributen naar het woonvertrek. Daar heerste de kruidige sfeer van een WIET-rokend gezelschap: Z'n vrouw Tante Netty (erg mooi), een slungelige man in een net pak die later de journalist Tom Bouman bleek te zijn, de veilig-verkeersmagiër Thom Jaspers en een paar Engels sprekende negers. Vooral omdat ik niet Rook, was alles er voor mij van een aantrekkelijke geheimzinnigheid. Een melkflesje met verschillende slangen eruit ging rond, men rookte er een bruin vocht uit. Ik hoorde dat de fles de Nico-heer heette, met een variatie op Nico-teer, het Jasperse woord voor nicotine.

Jasper nam het woord en hield het zoals gewoonlijk. Zoals altijd tegen onbekenden sprak hij met het gezwollen stemgeluid waarmee hij bij het Lieverdje preekte over de komst van het Klazen Konsilie. Hij zei dat hij ons had uitgenodigd omdat we een stencil hadden verspreid bij het Lieverdje, dat een aankondiging bevatte voor het spoedig te verschijnen tijdschrift *Provo*. Dat zou een anarchisties tijdschrift zijn en Jasper vertelde dat hij de zoon van een anarchist was. Dat Amsterdam het Magies Centrum was van waaruit de Klazen hun prediking zouden beginnen, dat de grachtengordel de metafysisese structuur van het Magies Centrum was en dat wij, de provoos en de magiërs, samen moesten gaan. Provokaties zijn immers ook happenings.

Toen we weg gingen kregen we van Netty een gnotfluitje en een stetoskoop mee, die ze zelf gemaakt had. De gnotfluitjes brachten hoge toontjes voort, die zeer geschikt voor happenings waren. Zoals de oude grammfoonhoorn die twee jongetjes in Van het Reves *Werther Nieland* in een sloot vonden zeer geschikt leek om meteen een nieuwe club op te richten.

Robert Jasper is een egomaniakale jongen, maar hij kon gelukkig z'n innerlijke onrust sociaal uiten. Hij zei te getuigen van een beeld, een image, dat hem duidelijk voor ogen stond. Z'n exhibities waren gesu-

blimeerde getuigenissen van de driften die in hem woedden. Het is mogelijk dat het de doodsdrift was doodsdrift om te zetten in sociale activiteit, de doodsdrift is niet meer naar buiten maar alleen nog naar binnen toe gericht. Ik hoop dat Jasper het volhoudt. In elk geval exhibitioneerde hij in de periode van 1960 tot 1965 de revolutie, de totale, onbestaanbare Revolutie. Niet alleen de revoluties die zich steeds in hemzelf afspeelden maar ook de Revolutie die zich in de maatschappij moest voltrekken. Hoe die revolutie er concreet uit zou zien, daarvan had hij nog geen duidelijk beeld.

Jasper gelooft vast in magiese krachten. Op een reis als steward naar Afrika was hij in contact gekomen met een cultuur die zich openlijker dan wij met magie bezighoudt. Jasper geloofde dat hij een rol moest spelen in het waanzinnige ‘Spiel’ dat hij in het leven ziet. De rol van Zwarte Piet bijvoorbeeld, de aankondiger van Klaas en van de Revolutie. Hij zei steeds: ‘Ik ben het niet, maar Klaas is het. Klaas is de vervulling der verlangens.’

Vaak dacht Jasper ook de rol van een Van der Lubbe te spelen, die onwetend van wat het resultaat van zijn daden is met alle geweld zélf een daad wil stellen. Over Van der Lubbe sprak hij dan ook toen hij in april 1964 zijn Klaastempel in de Korte Leidsedwardsstraat in brand stak.

19 april 1964 schrijft *Het Vrije Volk*:

‘ANTIE-ROOKHOL GAAT IN VLAMMEN OP: LEIDER VAN SEKTE IN CEL

De kerk voor de bewuste nicotinenisten oftewel, de anti-rook-Leidsepleiners aan de Korte Leidsedwardsstraat in Amsterdam is woensdagavond omstreeks middernacht door brand verwoest. De leider van de vreemdsoortige sekte, de 29-jarige geestenbezweerder en ex-glazenwasser Robert Jasper G., is kort daarna verdacht van brandstichting door de politie ingesloten.

Volgens getuigen zou G. zelf tijdens een bijzonder wilde dienst de tempel in brand hebben gestoken. Mogelijk is de opwinding veroorzaakt door het feit dat er veel bezoek was en dat er die avond filmopnamen waren gemaakt.

Met kreten als “Gedenk Van der Lubbe” en “Dit wordt een historisch moment” stak G. om klokslag middernacht achter in de tempel een groot aantal met petroleum overgoten kranten in brand. De geestenbezweerder-voorganger in de dienst, die erop gericht is rokers zich ervan bewust te maken dat zij een primitief rookoffer brengen, liet bij dit vuurtje de publicity-song, de ugh ugh-song en de lachhypnose zingen.

De ongeveer veertig aanwezigen, onder wie een aantal bekende figuren als de schrijver Harry Mulisch, de schaker J.H. Donner en de zakenman Nico den Besten, met nog andere op sensatie beluste lieden en jonge Leidsepleiners, dachten aanvankelijk aan een grapje. Maar toen de vlammen het dak van de dertig bij zes meter grote

loods aantastten, renden zij heen om blusmiddelen te halen. De enkele brandblusapparaten die bereikbaar waren, konden niets uitrichten tegen het snel om zich heen grijpende vuur.

Lastig publiek

Er ontstond een algemene vlucht, terwijl de vlammen metershoog door het dak sloegen. De brandweer, die met twee motorspuiten uitgerukt was om het vuur te bestrijden, ondervond veel last van het publiek.

Vooraf een aantal van baarden, spijkerbroeken en paardestaartjes

voorziene jongelui wenste met de neus op de brand te staan en geen pas achteruit te gaan. Toen de politie de jongelui met zachte hand terugdrong, werden enkele bierglazen naar de agenten gegooid. De politiemannen trokken daarom de gummistok en maakten ruim baan voor de brandweer.

De nu gearresteerde geestenbezwieder is de laatste maanden herhaaldelijk in het nieuws geweest. Eerst wegens het besmeuren van reclamebiljetten voor rookartikelen met de letter K of het woord kanker. Hierover is een proces gevoerd.

De uitspraak luidde, dat G. zijn actie moest stopzetten op straf van gijzeling. Reeds een week na de uitspraak hervatte hij de versiering van de sigarettenaffiches, waarop hij prompt zestig dagen in het Huis van Bewaring moest doorbrengen.

Korte tijd later opende hij zijn tempel aan de Korte Leidsedwardsstraat.

Ook hier kwam hij weer in het nieuws, niet alleen door de spectaculaire en vreemdsoortige diensten, maar ook door het feit dat hij tijdens een van deze festiviteiten de waterleiding kapot sloeg en het uitstromende water over blootgemaakte elektrische leidingen liet lopen. Op verzoek van de politie zijn stroom en water afgesneden.

Nadien is het enige tijd rustig geweest, totdat gisteravond de zaak in vlammen is opgegaan. Vrijwel niets van de inboedel kon worden gered.'

Ik schrijf over Jasper omdat hij het geweest is die de Amsterdamse jeugd rijp gemaakt heeft voor Provo, nog voor hijzelf of iemand anders van de naam gehoord had. Zijn aandeel in de Provo-beweging is vooral geweest het invoeren van een nieuwe vorm van straatactiviteiten, de happening en een symboliek en een woordenschat waarvan Provo gebruik maakte.

Het Appeltje-met-de-stip is het bekendste symbool van Jasper; hij ontwierp het samen met Bart Huges. Het is het teken van het Magies Centrum Amsterdam. De stip in het midden stelt het Lieverdje voor, de ronding de grachtengordel en het steeltje de Amstel.

En natuurlijk het Lieverdje, symbool van de Verslaafde Consument van Morgen. Dit bronzen beeldje van de beeldhouwer Carel Kneulmans is in 1959 op het Spui neergezet, op initiatief van een tijdelijk feestcomité. Geld ervoor werd eerst door Henri Knap (Dagboekancier in *Het Parool*) bijeengebedeld, maar toen dat niet lukte sprong het 'grote Dope Syndicaat' Hunter in de bres en betaalde het

Robert-Jasper Grootveld happent voor het Lieverdje. Links zijn vrouw, Netty Dagevos.

overgrote deel van het nodige bedrag. Vanaf juni 1964 hield Jasper hier zijn happenings. Meestal kwam er vuur bij te pas, deelde hij iets uit (Veldhoen-rotaprenten, krijtjes om mee te kladden) en hield vanaf het Lieverdje een toespraak. Waarom?

‘Het was een sigarettenfabriek die dit betaald heeft. En dat staat ook met koper op het graniet van het voetstuk vereeuwigd, dat de sigarettenfabriek dit beeld heeft aangeboden aan de Gemeente Amsterdam. Het beeld is geaccepteerd, krankzinnig genoeg (...). Hier is iets verschrikkelijks gebeurd. Hier is duidelijk gedemonstreerd dat uiteindelijk de *grote dopesyndicaten en de mislijk makende middenstand de krant bepalen*. Dit beeld is het symbool van de afhankelijkheid van de pers aan de dopesyndicaten.’
(Robert Jasper in *Ratio*, jan./febr. 1965).

In de periode dat Jasper actief was bij het Lieverdje (juni 1964 tot september 1965) was hij verslaafd aan marihuana, hasjies en tabak. Het bracht hem de jofele kick waardoor hij zijn exhibities onbelemmerd kon uitvoeren. Destijds propageerde hij het Roken maar ging er later steeds meer afwijzend tegenover staan totdat hij ermee ophield. In de tijd dat hij zich de bewuste verslaafde voelde proclameerde hij de ‘opstand der verslaafden’. In het kader van deze opstand lanseerde Grootveld zijn ‘marihuettespel’, het enige spel dat geen spelregels heeft. Het ging om MARIHU, dat alles is waarvan men zou kunnen denken dat het marihuana is, maar het in werkelijkheid niet is. De bedoeling was verwarring te stichten en de mensen en vooral de politie met het nicotineprobleem te confronteren. Zo werden er honderden pakjes gedroogde kruiden, stro, zeegras, kattebrood in omloop gebracht. Als Jasper iemand uit een automaat een pakje sigaretten zag trekken vroeg hij hem de la open te laten staan en stopte er dan een pakje MARIHU in. De volgende trekker kreeg voor zijn gulden geen sigaretten, maar een uniek pakje Marihu. Het spelelement kwam erin toen men marihuana-seances hield, die in werkelijkheid Marihu-seances waren. Kwam de politie huizingen houden, dan kreeg de hoofdbewoner 50 punten, werd men gearresteerd in verband met marihu dan 100 punten. Toen Robert Jasper met zijn kameraden in 1963 naar Dendermonde trok werden zij allen bij de grens vastgehouden. Met een record aantal punten keerden zij naar Amsterdam terug. De Belgische politie bleef met grote hoeveelheden gedroogde eikeblaadjes, gras en kattebrood zitten.

Ik weet dat veel mensen Jasper een sjarlatan noemen, maar hij was het die veranderingen bracht waar het merendeel van de humorloze politici niet op bogen kunnen. Als hij een sjarlatan is, dan is hij in elk geval een integere en onbaatzuchtige sjarlatan. Terecht noemde Constant hem een Nieuw-Babyloniër. Zijn gedrag was immers in de eerste plaats ludiek en nooit nuttig.

De hele Robert Jasperse dialectiek vormde de ene kant van Provo. De andere kant, de politieke en filosofische, is voor een belangrijk deel door mij geïnspireerd.

Zelf was ik toen ik met Provo begon een overgevoelige student; Liefde, Twijfel, Haat en Kreativiteit konkurreeerden in hevigheid in

mij. Uit ervaringen in de liefde en bestudering van het leven van oude anarchisten (Netsjajews opmerking dat je als revolutionair contacten moet leggen met ‘stadsbemoedialen’ had me tot Robert Jasper gebracht) had ik de uiterste theoretiese konsekwenties getrokken. Ongelukkige liefdes hadden me Liefde & Geluk als doel van het leven doen wantrouwen. Iets anders moest ik daarvoor in de plaats stellen. In een ongepubliceerd ‘Kreativisties Manifest’ (1964) schreef ik:

‘Aangezien ik geloof dat de creatieve potentie het enige is dat de mens principieel onderscheidt, dat het zijn essentie is, moet mijn leven er in de eerste plaats op gericht zijn mijn kreatievermogen

Roel van Duyn met het Kreativisties Manifest.

maksimaal te exploiteren. Een mensenleven dat niet of nauwelijks creatief gesleten is, is slechts als een blad aan een boom, straat in een stad, planeet in een heelal.

(...)

Ik predik disharmonie, ik vervloek zekerheid, ik smeed om twijfel, onrust, ontworteling. Tegen Alles En Niets wil ik zijn. Om mijn creativiteit, de laatste strohalm, laatste uitweg uit de kale woestijn der hedocentrie te stimuleren. Dit betekent in mijn leven een bewust met voeten treden van iedere ethiek, iedere gewoonte. Vermijden van normaliteiten en routinegebaren als dat gewenste spanningen kan scheppen ten voordele van mijn creativiteit.

(...)

Voortdurend de hevigste kritiek op jezelf hebben. Je niet met jezelf verzoenen. Doorlopend jezelf in je geestelijke staart bijten. Permanent zoeken naar “wat dan wèl?” Nooit kan er reden tot tevredenheid zijn. Nooit stabiele toestanden in jezelf willen aanvaarden. De berusting, waarvan men zegt dat alle filosofieën er tenslotte op uit lopen, als een verschrikkelijk gevaar zien. Zoeken. Als doel op zichzelf. Zoeken, zoeken. De tijd is een zweep. Tot in het oneindige zoeken.

(...)

Beperking van het persoonlijk bezit tot het hoogst nodige, beperking van beslommeringen tot het minimum, dienstweigering, weigering van het legale huwelijk, verwerping van elk gezag dat niet uit mijzelf voortkomt: Maximale illegaliteit. Anarchisme, omdat deze maatschappijbeschouwing,

als de meest vrijheidslievende, de meest bevorderlijke voorwaarden voor de menselijke creativiteit nastreeft.

De creatieve mens zal tot een zo diep mogelijke breuk met de buitenwereld en de maatschappij moeten komen om los en onbelast te worden. Nooit mag hij met handen en voeten gebonden worden aan maatschappelijke verplichtingen. Voor hem geldt: Revolutionairisme, niet als middel ter verkrijging van betere levensvoorwaarden, maar als doel, als creatieve kracht.'

In Den Haag heb ik op het Montessorilyceum gezeten. Daar was ik een van de initiatiefnemers van een ban-de-bomgroep geweest, die spektakulaire sit-down demonstraties organiseerde. In het anarchosyndicalistische tijdschrift *Buiten de perken* van Albert en Rudolf de Jong schreef ik er in oktober 1964 een artikel over. Dat ik toen al naar iets als Provo zocht blijkt uit enige konklusies van het artikel:

‘Wanneer in de toekomst een ernstige poging wordt gedaan tot verzet tegen de atoombom dan zal deze m.i. geen amateuristische maar een vakkundige basis moeten hebben. Incidentele geloofsbelijdenissen in de vorm van optochten die de massa oproepen tot medeleven of sympathie zijn onvoldoende. De anti-atoom-beweging zal op deze wijze blijven als een stem, roepende in de woestijn. De propaganda van het woord heeft ons op een dood spoor gebracht. De propaganda van het woord, waartoe wij dan nog betrekkelijk weinig mogelijkheden hebben, zal onmogelijk de verhoudingen in Nederland ingrijpend kunnen wijzigen. (...) Effectief verzet kan alleen komen van een *hechte organisatie* die door propaganda van de daad, door direkte actie agiteert. (...) Deze organisatie zal de creatieve kracht moeten hebben om het protest in originele banen te leiden die het publiek weer aanspreken. Alleen een daadkrachtig verzet, dat buiten de perken der legale paden treedt, kan de Nederlandse militaire politiek slagen toebrengen.’

Samen met een vriend stelden we schema's en plannen op voor illegale anti-bom-organisaties, die echter zo geheim waren dat we er geen mensen in durfden te betrekken. Deze ideeën waren te zeer beïnvloed door voorbeelden van organisaties die tegen diktatoriale machten moesten vechten. We begonnen in te zien dat een effectieve verzetsorganisatie van nu juist in alle openbaarheid moest werken en ik begon maar vast in m'n eentje BB-geheimen over schuilkelders, die m'n vrouw Carla en ik na enig speurwerk in handen hadden gekregen, openbaar te maken.

Ik was in die tijd (eind 1964, begin 1965) medewerker en later redakteur van het anarchistiese maandblad *De Vrije* uit Rotterdam. *De Vrije* is de voortzetting van het door Domela Nieuwenhuis opgerichte blad *De Vrije Socialist*. De laatste jaren werd het vrijwel alleen door Wim de Lobel in stand gehouden. Hij is een energieke en geïnteresseerde bouwvakker.

Het blad konfronteerde ons wel intens met het anarchisme, maar was te veel een imitatie van vooroorlogse anarchistiese bladen. De artikelen waren te slecht van inhoud en stijl dan dat het ons kon bevredigen. Bij een poging het karakter van het blad te wijzigen kreeg ik ruzie met andere redactieleden. Toen begon ik eraan te denken een nieuw tijdschrift op te richten, dat het anarchisme in een voor deze tijd aantrekkelijke vorm moest propageren.

Eerst dacht ik dat het nieuwe blad ‘horzel’ moest heten. Anarchisten waren immers zo klein in getal en invloed dat we niets meer konden zijn dan een lastige horzel voor het paard dat de autoriteiten berijden.

Ik veranderde van gedachten toen ik in de krant las over het proefschrift van Buikhuisen over de achtergronden van het nozemgedrag. Buikhuisen had het woord ‘provo’ gekozen voor een lastige puber die - onbegaafd en in hoge mate verveeld - uit tijdverdrijf relletjes op straat uitlokt. De arme Buikhuisen dacht een spits woord te hebben uitgevonden, dat zijn diensten in de strijd tegen het ‘jeugdprobleem’

wel zou bewijzen. Het heeft niet zo mogen zijn, het woord werkte door ons toedoen uiteindelijk als een boemerang die met veel meer geweld terugkaatst dan hij aankomt. Buikhuisen kreeg door de uitvinding van het woord wel faam, werd zelfs professor binnen korte tijd, doch moet nu in een verschrikkelijke verwarring verkeren. Uit zelfverdediging en om zijn sombere en visieloze mening over zijn provoos te handhaven noemde hij ons eerst 'Lieverdjes', maar later capituleerde hij en noemde 'zijn' provoos maar provems. In uiterste wanhoop bestreed hij tenslotte dat wij anarchisten zijn, omdat Rob Stolk een burgerlijk huwelijk aanging. Toch wordt deze uit het lood van

zijn wetenschappelijke air geslagen figuur nog herhaaldelijk door kranten als *De Telegraaf* ten tonele gevoerd als 'de grote en geleerde Provo-expert', waarna het hele verhaal van Buikhuisen over de baldadige doch gelukkig snel weer verburgerlijkende jeugd, dat hij naar aanleiding van een onderzoek van oudejaarsrelletjes-jeugd opstelde, wordt voorgeschoteld alsof het op ons van toepassing is.

We namen het woord 'provo' over als geuzennaam voor het nieuwe tijdschrift. Want juist op dit opstandige potentieel van nozems, damrakkertjes zouden we ons moeten richten. Hun agressiviteit moesten wij sublimeren tot een bewust revolutionairisme. Anderzijds moesten de meer intellectuele jongeren als studenten bewuste provoos worden, die het gezag, de staat, het privé-bezit, de almachtige big business, het militarisme, de Bom provoceren.

Van nu af getuigde ik van mijn theorie dat anarchisten van deze tijd niets meer dan provoos kunnen zijn. 'Zij hoeven niet meer op revolutie te hopen maar kunnen slechts de provokatie van de autoriteiten als wapen hanteren,' zei ik (maart 1965) in discussie met Rudolf de Jong in het Sociaal-religieus Gesprekscentrum in de Raamstraat.

Ik maakte vrienden warm voor mijn Provo-plan. Een van de eersten was Maarten Lindt, die onder de naam Martijn veel in *Provo* geschreven heeft. Ook hij was beïnvloed door de bestudering van de oude anarchisten. Op het Spinozalyceum gaf hij in een oplaag van één geschreven eksemplaar het krantje *De Libertair* uit.

Via een brief die *De Vrije* van hem ontving leerden we in maart 1965 Rob Stolk uit Zaandam kennen. Een opstandige jongen, actief in de ban-de-bombeweging en blijkens veel positieve reacties begiftigd met veel seksappeal. Een sympathieke lefgozer, in staat om veel jongens om zich heen te enthousiasmeren.

Met Rob en zijn groep, waarvan Garmt Kroeze de belangrijkste tekstschrijver was, konden wij niet meteen tot samenwerking komen omdat zij ons te intelektualisties vonden. Apart gaven zij in de Zaanstreek in april 1965 het eenmalige tijdschrift *Barst*

uit. Het kan als een voorloper van *Provo* gezien worden; Rob, Garmt, Hans Tuynman en ik schreven het vol. De provocerende mentaliteit van *Barst* werd het scherpst door Garmt Kroeze getroffen, in zijn 'Open brief aan de BVD':

‘Wij willen een barst zijn in deze gladde, de mens tot konsumptiemachine vernederende maatschappij, een barst die naar wij hopen zich spoedig zal verwijden tot een scheur, tot een breuk.

Vanuit deze breuk willen wij, praktisch en nuchter en vooral zon-

Een van de eerste Provo-vergaderingen, Karthuizerstraat 14 V l.n.r. (de jongen die zijn hand vasthoudt niet meegerekend) Roel van Duyn, Garmt Kroeze, Jan-Huib Blons, Rob Stolk.

der ethisch gezwimel gaan bouwen aan een wereld, waar bijvoorbeeld woorden als neuken, kut, lul, kapotje, godverdomme en dergelijke gewoon zijn, maar waar termen als oorlog, geweldpleging, militair, autoriteit, apartheid, diskriminatie, sociale ongelijkheid, effektenbeurs, geloof etc. tot de uitermate vieze woorden worden gerekend.’

Barst verscheen in een oplage van maar 225 exemplaren, toch had het succes in de Zaanstreek. Rob werd geïnterviewd door Zaanse bladen, waarin hij achteloos verklaarde de Zaanse wapenfabrieken te zullen opblazen. Toen Rob echter naar Amsterdam verhuisde ebde het enthousiasme van de *Barst*-groep in de Zaan weg. Rob en Garmt sloten zich kort na het verschijnen van een stencil dat de verschijning van *Provo* aankondigde bij de Provo-groep aan. Dit stencil, ondertekend door Roel van Duyn, Martijn Ananar en Rob Faado, gedateerd 15 mei 1965, begon:

‘De anti-bombeweging, die het enige dienamiese element in de linkse beweging in nederland leek, is in het slop geraakt.
De ban-de-bomgroepen hebben hun werk neergelegd.
Het kommietee 29 november funksioneert nauwelijks meer of komt slechts tot een incidentele poging, zonder enige werkelijke betekenis.
Het kommietee voor de vrede en het Volkelkommietee slagen er

Roel van Duyn en Luud Schimmelpenninck spreken in het Sociaal-Religieus Gesprekscentrum in de Raamstraat. De man met de vinger is de voorzitter, Ton Haentjes Dekker.

niet in hun aanhang aanmerkelijk te vergroten en raken in een geïsoleerde positie. Een jaarlijkse mars door Amsterdam uitgevoerd met de pijnlijke regelmaat en zinloosheid van een ritueel, houdt nog maar nauwelijks de vlam brandende. De linkse beweging in Nederland zal nieuwe methodes moeten vinden om werkelijke resultaten te behalen, vóór dat zij haar aantrekkingskracht op de massa geheel verloren heeft. Wij menen dat het geweldloos verzet voor ons doel slechts insidenteel geschikt is, omdat het niet massaal wordt gepleegd.

Waar het woord en het demonstratieve gebaar falen moeten wij tot de daad en de aanval overgaan. Wij menen dat nog slechts een REBELLERENDE linkse beweging verandering kan brengen!

(...)

PROVO voelt zich voor de keus gesteld: Desperaat verzet of lijdzame ondergang. PROVO roept op tot verzet waar het kan. PROVO ziet in dat het de uiteindelijke verliezer zal zijn, maar de kans deze maatschappij altans nog eenmaal hartgrondig te provoceren wil het zich niet laten ontgaan. PROVO beschouwt het anarchisme; als inspiratiebron voor het verzet. PROVO wil het anarchisme vernieuwen en het onder de jeugd brengen.'

Het verdere verloop van de geschiedenis liet zien dat deze teksten niet helemaal grootspraak waren. Tegen het desperate karakter van deze opzet en mijn mening dat wij de uiteindelijke verliezer zullen zijn kwam later binnen Provo wel verzet, vooral toen Constant Nieuwenhuys met zijn optimistische toekomstwereld New Babylon met ons in contact kwam.

De stencilmachine voor deze aankondiging en alle latere publika-

ties hadden we gekregen van een oudere anarchist van het groepje rond 'Recht voor Allen', dat de oudere volgelingen van Domela Nieuwenhuis bijeenhoudt. Wel trachtten zij ons ervan te overtuigen dat we het blad beter niet *Provo* maar bijvoorbeeld 'Vrede' konden noemen, maar ondanks dit vergeeflijke gebrek aan visie hebben zij ons prima gesteund.

Een reactie op het aankondigingspamflet was een interview met Man Mulder voor het radioprogramma 'Uitlaat'. Het was de eerste keer dat ik geïnterviewd werd en ik was erg zenuwachtig. Toch heb ik toen dingen gezegd waarover iedereen, mezelf inbegrepen, zich toen rot lachte, maar die later bijna woordelijk zijn verwezenlijkt of in elk geval zeer aktueel geworden zijn.

Zelfs de dode, waarvan ik zei dat hij tijdens onze komende opstand kon vallen (toen Han Mulder ironies naar de mogelijkheid informeerde), is gevallen.

We gingen aan het werk. Eerst gaven we wat losse pamfletten uit in een serie die *Provokatie nr...* worden genoemd. *Provokatie nr. 1* 'Goed dat er politie is' verscheen. Hij werd in de stad geplakt en verspreid, maar viel niet op. *Provokatie nr. 2* CLAUS VON AMSBERG - PERSONA NON GRATA trof doel. Olaf Stoop, een provo rond het Lieverdje, verkocht in zijn AKO-kiosk op Schiphol nummers van *De Telegraaf* waarin de provokaties gevouwen waren. Hij kreeg z'n ontslag en Olaf kwam met de provokatie in de publiciteit (28 juni 1965). Denigrerende interviews met mij in *Het Parool* en de *Haagse Post* volgden. Enige maanden later zou het geven van interviews dagelijks werk voor ons worden.

De happenings bij het Lieverdje vonden op dat moment al bijna een

jaar plaats. Het waren korte gebeurtenissen, waarbij de politie nooit massaal was opgetreden. De kreten: 'Wat zaait de boer? De boer zaait hennep!' en 'Een tevreden roker is geen onruststoker' hadden de aanwezige rechercheurs de indruk gegeven dat men hier met weliswaar krankzinnige maar toch onschuldige gebeurtenissen te maken had, die vanzelf wel dood zouden bloeden. Zij beperkten zich tot de regelmatige arrestaties van Robert Jasper en Tante Netty toen zij gedurende de periode van zestig dagen, die Jasper in het gevang moest doorbrengen (wegens het systematies

bekladden van rookreclames) de happenings vooring. In de winter van 1964-1965 waren zij vaak prakties alleen bij het Lieverdje.

Zelf was ik in die tijd zaterdagavonds vaak bij het Lieverdje. Ik vond het er uniek; er gebeurde iets werkelijk creatiefs als Jasper, in een pseudo-religieuze verkleeding, zijn preken over de Zin van de Zondag hield ('Want Zondags, dan begrijp je, dan rookt hij zijn pijpje...'). Het was iets eigens, iets onnoemelijks avantgardisties en volslagen vrij van het gevestigde maatschappelijke leven waarin Amsterdam toen als in een plusfours gekleed ging.

De eerste Provo-pamfletten die we rond het Lieverdje verspreidden sloegen in. Zo maakten wij bijvoorbeeld kennis met Luud Schimmelpenninck, een geniale uitvinder die later het Witte Fietsenplan en het Witte Schoorstenenplan op technies verantwoorde manier zou lanse-

ren. Hij is een ontwapenende jongen; wie hem hoort spreken en er niet van overtuigd raakt dat hij het beste met ons allen voor heeft is een misantroop.

Bij het Lieverdje ontmoetten we ook de leerling-uitgever Jan-Huib Blans. Hij heeft *Provokatie nr. 3* in de openbaarheid gebracht. Deze provokatie vroeg zich af 'WIE VAN DE 3', prins Bernhard, don Carlos of Claus von Amsberg, de grootste demokraat was. De vraag werd toegelicht met een kort overzicht over hun fascisties verleden.

Jan-Huib slaagde erin de provokatie in het rondvaartbootje van Beatrix en Claus te werpen vanaf de brug over Amstel en Keizersgracht

(4 juli 1965).

Het was het begin van een serie anti-monarchistische acties. Bij het Lieverdje zongen we: 'Worteltje boven, worteltje boven; leve de Republiek!' Als anarchisten zijn we wel geen onverdeelde voorstanders van de republiek, maar we zijn ervan overtuigd dat de republikeinse staatsvorm de democratie altans meer nabij komt dan de monarchie.

Het spreekt vanzelf dat we tegen het levende anachronisme der monarchie zijn. In principe zijn we tegen Autoriteiten en voor spontane bewegingen van onderop. En de betekenis van overbodige autoriteiten zoals een vorstenhuis is niets anders dan een zinloos bevorderen van het autoritairisme zonder meer door de propaganda voor het *Libelle*-achtig geloof in 'mensen die boven ons staan' door hun geboorte. Natuurlijk, al wat verderfelijk is heeft tenslotte toch nog een belangrijke functie als provokatie aan het goede en de strijd voor het goede die het uitlokt. En zo heeft het Nederlandse vorstenhuis zijn verdienste als voorwerp van Provo-agitatie, maar ik denk niet dat de voorstanders van de monarchie zich van dit argument graag bedienen.

Wat Claus betreft, zijn besmette verleden zorgde voor de noodzakelijke compromittering van de monarchie. In een stabiele situatie, zoals die waarin de monarchie vóór Claus verkeerde, is een flinke bijdrage van rechts soms genoeg om een tendens naar links in de hand te werken. Als Claus niet als een Klaas gekomen was hadden wij hem moeten verzinnen.

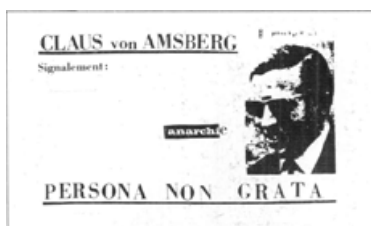
Provo was publicity publicity en een gelegenheid om via Provo in de publiciteit te komen werd gretig aangegrepen door het fotoburo Stevens & Magielsen. Zij konden dat doen omdat de foto van prins Bernhard op *Provokatie nr. 3* hun eigendom was. In de mening dat de produkten zijn voor wie ze gebruiken hadden wij deze foto achteloos uit de krant geknipt en in de provokatie verwerkt. Stevens & Magielsen spanden een kort geding tegen mij aan. Van onze kant speelden we het publicity-spel mee door een heldhaftige verklaring uit te geven waarom gedaagde niet voor de arrondissementsrechtbank verscheen:

‘...omdat hij de uitgever van het anarchistenblad PROVO niet is en evenmin van PROVOKATIE nr. 3. PROVO heeft nl. geen uitgever. Wisselende jongeren zetten er ongeregeld en spontaan hun schouders onder. Men kan voor PROVOKATIE nr. 3 niet één persoon aansprakelijk stellen, maar een anonieme menigte van subversieve elementen, waarvan PROVO de exponent is;
(...)

PROVO het copyright niet erkent, aangezien PROVO het privé-bezit (waarvan het copyright een vorm is) verwerpt.

PROVO propageert daarentegen de roef van de ekonomies zwakkere tegenover de ekonomies sterkere, overwegende dat de welvaart geëgaliseerd moet worden en dat de produkten behoren te zijn voor wie ze nodig hebben. Het anarchisties principe is immers dat het bezit zoveel mogelijk gekollektiviseerd moet worden;

Roel van Duyn niet veroordeeld wenst te worden door een rechter, wiens anti-anarchistische en monarchistische mentaliteit bekend is, waardoor een rechtvaardig vonnis bij voorbaat onmogelijk wordt gemaakt; temeer daar PROVO het vermoeden heeft hier met een indirekte

vorm van censuur te maken te hebben, daar de Staat ons blijkbaar niet ronduit een proces wegens majesteitsschennis durft aan te doen; Overigens vervult ons een algemene minachting voor de Autoriteiten en voor wie zich aan de Autoriteiten onderwerpen.

w.g. Roel van Duyn

namens PROVO, anarchistenblad

De heer Magielsens won het proces. Ik moest de kosten (f 280,-) betalen van het proces en op straffe van een boete van f 250,- per overtreding mocht ik het pamflet niet meer uitgeven. Wel brachten we nu een andere versie van het pamflet in omloop. In het kader waarin de gewraakte foto moest staan stond nu in rode letters: CENSUUR.

Provokatie nr. 3 was de eerste van een grote reeks publikaties die ons in aanraking met de justitie brachten. Niet alleen werden later de nummers 1 en 7 van *Provo* in beslag genomen, ook de *Provokaties* 3, 7, 9, 13, nog drie ongenummerde pamfletten, twee nummers van *Image* en twee nummers van *God, Nederland en Oranje* waren óf ‘opruierend’ óf ‘majesteitsschennis’. Dwz. dat ongeveer een kwart van onze uitgaven in strijd is geweest met de letter der wet.

12 juli 1965: de grote dag dat het mirakuleuze en opruiende eerste nummer van het maandblad *Provo* verschijnt. De oplage was gestencild in een oplage van ruim 400. Medewerkers waren Maarten Lindt, Olaf Stoop, Hans Korteweg, Hans Metz en ik. In een fanatieke maar ook profetiese INLEIDING TOT HET PROVOCEREND DENKEN verklaarde ik dat de asociale provo het enige lichtpunt is: een spaak in het wiel van de vooruitgang. Op deze inleiding volgde een redactioneel artikel, ‘De praktische anarchist’, een heruitgave van een gelijknamige brochure uit het begin van deze eeuw. Behalve een opwekking ten strijde bevatte het een (sterk verouderd) overzicht van recepten voor explosieven. Het proza van de inleiding was buitengewoon bekoorlijk.

Om duidelijk te maken dat de heruitgave van deze brochure even kurieus en humoristies bedoeld was als hij door ons opgevat was, hadden we aan het slot een

klappertje in de tekst geplakt met een onderschrift dat de lezer aanspoorde het klappertje te laten ontploffen. De knal en de geur alleen al zouden voldoende zijn om een onverhoopte bourgeois-lezer tot een overtuigd anarchisties terrorist te maken. Ernst is deze flirt met het geweld nooit geworden. We bedienden ons

Jaap Berk en Olaf Stoop Geven in café Scheltema een ‘persconferentie’ over de inbeslagname van *Provo 1*.

later steeds meer van het geweldloos verzet, aangezien dit onder de huidige machtsverhoudingen in de asfaltjungles het meest effectief is. Wij lieten gewelddadigheden over aan de politie om er zich mee te compromitteren. In *Provokatie nr. 12* (25 maart 1966) riepen we zelfs op tot een tijdelijke ‘geweldloze koëksistentie tussen provotariaat en klootjesvolk’.

Gelukkig voor ons imaaazje dacht de officier van justitie in Amsterdam, Van Renesse, er anders over. Sindsdien is hij een van onze belangrijkste publicitymakers geworden. Wat voor ons kurieuze literatuur was, was in zijn ogen realistische opruiing.

Van Renesse greep onmiddellijk in, toen hem daarom werd verzocht door de wachtcommandant van het buro Leidseplein. Deze had *Provo 1* in handen gekregen toen agenten van zijn buro Olaf Stoop, Jaap Berk en mij gearresteerd hadden omdat we plakten op het Leidseplein. 's Avonds (20 juli 1965) werd ook Hans Metz als de administrateur van het opruiende blad van huis gehaald en opgesloten in een cel naast de mijne. Door middel van een klopsysteem, dat we ons uit de memoires van de grote anarchist Kropotkin herinnerden, kommuniseerden we.

Intussen was ik 's middags gefouilleerd en men had ook mijn huissleutel gevonden. Ik werd bevolen in een wit volkswagentje te stappen om aanwezig te zijn bij een huiszoeking van een paar rechercheurs die met me meereden. Op mijn vraag of zij wel een bevel tot huiszoeking hadden werd geantwoord dat dat achteraf wel gegeven zou worden. Tegen mijn zin drongen de rechercheurs ons huis binnen en namen er ongeveer 100 exemplaren van *Provo 1* in beslag. Zij liggen nu nog steeds op de griffie.

Verbazingwekkend was dat in ons huis juist toen de rechercheurs het betraden een provo aanwezig was. Hij is onmiddellijk met een

Protest tegen de inbeslagname van *Provo* nr. 1 en de arrestaties. V.l.n.r. Olaf Stoop, Luud Schimmelpenninck, Maarten Visser, Wouter de Vries, Robert-Jasper Grootveld en (uiterst rechts) Hans Metz.

aantal *Provo's* 1 onder m'n bed gedoken en heeft daar de huiszoeking, weliswaar benauwd ademend, doorstaan.

Olaf Stoop, Hans Metz en ik werden twee dagen op het buro Leidseplein en vervolgens op het hoofdburo vastgehouden. Waarom? 'In het belang van het onderzoek' werd ons medegedeeld. Een onderzoek heeft echter nooit plaatsgevonden omdat dat niet nodig was, daar wij allen onmiddellijk bekenden. Deze zinloze detentie in het politieburo was, als in zovele gevallen, niets dan een directe straf die zonder vorm van proces opgelegd is door een gril van de officier van justitie.

Een proces tegen ons bleef achterwege. Toch is *Provo* 1 nooit vrijgegeven, daar men desgevraagd te horen krijgt dat de zaak nog 'hangende' is. Als men politie en justitie ongemotiveerd mensen laat opsluiten en geschriften in beslag laat nemen, lijkt me dat een kwalijke aantasting van het recht op vrijheid van meningsuiting. Bekend is trouwens dat de brochure *De praktische anarchist* in het begin van deze eeuw openlijk verkocht mocht worden.

De behandeling van de zaak-*Provo* 1 is niet de enige in z'n soort. Vooral bij de inbeslagname van lektuur die 'aanstootgevend voor de openbare zeden' is laat men het vaak bij intimidatie van de uitgever en de auteur door de politie. Mij bekend zijn de inbeslagnames zonder meer van *Een kleine ongeschoolde klote arbeider* en *Vieze vuile... sorry* in 1966.

De Telegraaf komt de eer toe als eerste van de grote bladen het gevaar te hebben ingezien dat het provotariaat voor de gevestigde orde betekent. Het vooruitziende blad publiceerde op 24 juli een interview van Conny Sluysmans met acht provoos:

'De taxi stopt voor een bouwvallige woning in de Karthuizersstraat, in het hartje van de Jordaan. De taxichauffeur kijkt van het huis naar mij en weer terug naar het huis, waarop allerlei leu-

zen zijn geschilderd, en zijn stem klinkt vies als hij vraagt; “Weet u zeker dat u op nummer 14 moet zijn?” En als ik bevestigend antwoord zucht hij en zegt: “Dan hoop ik er voor u maar het beste van...””

Charmante inleiding, maar venenum in cauda van de slangachtige *Telegraaf*-interviewster:

‘Eén met een baard, sommigen met lang haar, bijna allemaal met gerafelde kleren... Zo darren ze door. Jongens van 16 tot 33 jaar. Jongens die niet willen werken. Jongens, die overal tegen zijn. Jongens, die smaadschriften tegen Claus von Amsberg op muren

plakken. Jongens van het plein. Jongens van de marihuana en de happenings.

Acht provo's... en toen ik na een uur praten wegging, was er niemand die de moeite nam de deur voor mij te openen...

Toch hebben deze jongens alle acht een opvoeding gehad. Iemand die Olaf Stoop van zeer nabij kent, zegt mij: “Die jongen weet van 't leven nog niets, maar hij heeft verkeerde vrienden. Het is eigenlijk een schande dat van overheidswege zo'n troep niet ineens opgerold wordt.

't Zijn toch allemaal degeneré's.”

Zo wordt in Amsterdam geoordeeld over de provo's...’

Iets wat pas veel later, na de 10 maart-gebeurtenissen, door onze grote politici als Roolvink en Beernink* werd voorgesteld. Terecht suggereert Henk J. Meier in het Provo-nummer van *Ratio* (augustus 1965) dat *De Telegraaf* aandringt op de ‘*Entlösung der Provofrage*’.

Sinds dit interview publiceerde *De Telegraaf* meer en meer artikelen die gericht zijn tegen provotariëse verschijnselen (ik noem de belachelijke artikelenreeks van Ido van Bokkel en Ab Pruis over LSD, ‘De Ratten van Kattenburg’, ‘De Kattendoders van Antwerpen’). Kondigt deze angstvallige politiek van *De Telegraaf* grote successen voor ons aan?

Dank zij de Internationale publicity torsten in juli 1965 een handjevol Amsterdamse provoos als ware Atlassen het enorme imaaasje Provo. Een outsider dacht aan ‘de provoos’ als een volksdeel. In werkelijkheid waren we nauwelijks een georganiseerde beweging, maar een klein klupje dat echter door een bijzonder raak appèl op de grote onrust die er onder de oppervlakte leeft, als een boortorentje de subversieve gassen

* Roolvink (AR) en Beernink (CHU) waren in het kabinet-Cals respectievelijk minister van sociale zaken en van binnenlandse zaken.

omhoog pompte. In de termen van kommunistiese propagandabrochures was onze groep 'diep geworteld in de opvattingen van de massaas'. Maar niet de arbeidende massaas; de lanterfantende.

Robert-Jasper Grootveld bij een 'publicity' -happening. Het provotariaat is verzameld op het Spui.

Dit is PROVO nr. 1*
12 juli 1965
red. & adm.
Karhuizersstr. 14 hs
A'dam C.

PROVO is een maandblad voor anarchisten, provoos. beatniks, pleiners, scharenslijpers, bajesklanten, zuilenheiligen, magiërs, pakifisten, sjarlatans, filosofen, bacillendragers, opperstalmeesters, happenaars, vegetariërs, syndikalisten, huslers, brandstichters, Klazen, kleuterleidsters en BVDers natuurlijk niet te vergeten.

PROVO heeft iets tegen kapitalisme, kommunisme, fascisme, burokratie, militarisme, snobisme, professionalisme, dogmatisme en autoritairisme.

PROVO voelt zich voor de keus gesteld: Desperaat verzet of lijdzame ondergang.

PROVO roept op tot verzet waar het kan.

PROVO ziet in dat het de uiteindelijke verliezer zal zijn, maar de kans deze maatschappij althans nog eenmaal hartgrondig te provoceren wil het zich niet laten ontgaan.

PROVO beschouwt het *anarchisme* als inspiratiebron voor het verzet.

PROVO wil het anarchisme vernieuwen en het onder de jeugd brengen.

* De teksten van het eerste nummer van *Provo* zijn volledig opgenomen. Uit de overige nummers is een selectie gemaakt.

Inleiding tot het provocerend denken

Waarom heet PROVO PROVO? Zijn wij negatief of positief? Wat is onze norm? Hoe zijn onze manieren?

PROVO = PROVO, omdat het provo-gedrag in deze maatschappij voor ons nog het enig aanvaardbare is. De maatschappelijke ladder beklimmen en een 'positie' bekleden betekent meewerken aan de a.s. nucleaire ondergang, kapitalisme en militarisme. Kollaboratie met de Autoriteiten en hun listig zoethoudertje: de kortzichtige tv. Noem ons anti-professionalisten.

Wij kunnen ons geen 'job' (zoals populaire carrièrejagers dat noemen) voorstellen, die niet tot doel heeft de noodtoestanden waarin wij leven te prolongeren. De arbeider produceert de minderwaardige lustobjecten waar de kapitalist desondanks zijn meerwaarde uitslaat, de ambtenaar administreert de slachtoffers der burokratie, de uitvindingen van technici en geleerden worden ogenblikkelijk misbruikt voor militaire doeleinden. De a-sociale provo is het enige lichtpunt. Zijn optreden is een spaak in het wiel der 'vooruitgang', die zo hard vooruit davert dat zij de bom onder de rails, vlakbij, niet ziet.

Wij weten dat de houding van de provo, zoals wij hem als nozemsoort kennen uit het proefschrift van dr. Buikhuizen, nog niet volmaakt is. Buikhuizen zegt: Het provocisme is geen uiting van verzet tegen de huidige maatschappij, provo's vinden hun baan niet onbelangrijk, provocisme is voor hen een vrijetijdsbesteding. Wij propageren het provocisme als hét verzet tegen deze maatschappij, wij hopen dat de provo gaat inzien dat zijn baan hem degradeert tot een radertje in de tijdbom die deze maatschappij is, wij pleiten voor full time-provocisme. Wij willen een betekenisontwikkeling bevorderen van: provo = provocerend nozempje tot: provo = staatsgevaarlijk anarchist.

Vandaag houdt de provo zich niet onverdienstelijk bezig met het provoceren van de politie, reltrappen op de Dam, rotjes in brievenbussen leggen, morgen moet hij de politie als bewuste vijand gaan behandelen, het paleis op de Dam bestormen en eindelijk eens bommen in de brievenbus van het gebouw van de BVD leggen. Want alleen zij, de jonge lanterfantende en provocerende massa's op straat, zijn nog in beweging te brengen. Zij zijn vatbaar voor het verzet, niet de zogenaamde werkende klasse, die met handen en voeten gebonden is aan dit maatschappelijk systeem. De provo's zijn de laatste revolutionaire klasse in Nederland (en tot die provo's rekenen wij nu ook beatniks, pleiners, magiërs).

Wij staan negatief tegenover kapitalisme, burokratie, militarisme en de onvermijdelijke militair /politieke kollaps (WO III). Wij staan positief tegenover verzet, vrijheid en creativiteit. Met andere woorden: wij staan negatief tegenover het positieve, positief tegenover het negatieve. Vandaar dat wij de haat liefhebben en de liefde haten. Onze norm is slechts: laat ieder de strijd tegen de buitenwereld in naam van zijn eigen bestaan tot het uiterste voeren.

Wij kunnen de massa niet overtuigen, we willen het nauwelijks. Hoe iemand ook in die apathiese, afhankelijke, geestloze troep kakkerlakken, torren en lieveheersbeestjes

enig vertrouwen kan stellen is onbegrijpelijk. Maar goed, wijlen onze kameraden Domela Nieuwenhuis, De Ligt en anderen hebben het geprobeerd, hun nabestaanden proberen het nog, het is niet gelukt, het lukt niet en ons zal het niet lukken. We maken van de nood een deugd door die massa nu te provoceren. Onze manieren zullen niet getuigend, idealisties of profeties, maar provocerend zijn. Wij zijn doordrongen van de uiteindelijke zinloosheid van onze dagen, we geloven graag dat noch Johnson noch Kosigyn naar ons zullen luisteren en juist daarom zijn wij vrij in wat wij doen. We zien in dat een demonstratie geen uiteindelijke zin heeft; juist daarom gaat het erom van die demonstratie zelf alles te maken wat er van te maken valt, anders immers zou die demonstratie niet alleen objektief maar ook subjektief, niet alleen ab-

soluut maar ook relatief zinloos zijn. Wij durven te zeggen: demonstreer om te demonstreren! provoceer om te provoceren! verzet om het verzet! Zo komt het dat de provo, die de vrijheid neemt alle autoriteiten te verwerpen. ook die van de absolute zin van ons handelen, de volmaakte anti-Vopo is.

Hebben wij genoeg van Juliana en Bernhard, Beatrix en Claus? Is de politie inderdaad onze beste kameraad? Zijn wij rood, zijn wij zwart?

Natuurlijk hebben we genoeg van J & B, B & C; we zijn de enigen niet. Het bijzondere van ons is dat we ook genoeg hebben van elke monarchie, van elke republiek, van welke staatsvorm dan ook, van elke regering en elke autoriteit. Wie had dat gedacht: we zijn anarchisten.

Nu spreekt het ook vanzelf dat de politie onze beste kameraad is. De politieman is de meest impopulaire vertegenwoordiger van het Staatsgezag. Hoe meer er zijn, hoe brutaler en fascistieser hij optreedt, hoe beter het ons is. De politie provoceert, net als wij, de massa. Hij van de ene kant, wij van de andere. Hij zorgt ervoor dat hij wrevel verwekt onder de mensen over zijn optreden en dus over het gezag, wij trachten die wrevel aan te wakkeren tot verzet. Uitgesproken gunstig is daarbij, dat de politie zich onmiddellijk uit zijn tent laat lokken als we dat dienstig achten. We hoeven maar even op straat te gaan zitten (de Bom is een handig en dankbaar demonstratieobject), even een paar bloemen hij een monument te leggen of loeiende sirenes kondigen de komst van overvalwagens met hun grimmige bemanning al aan. Voor de ogen van een groot publiek ranselt hij dan op vreedzame demonstranten in. Kunnen wij ons beter kameraad denken?

Rooie kerels, met een neiging tot zwarte magie, zo kan je de anarchisten het best typeren. Geen wonder dus, dat de anarchistiese kleuren rood en zwart zijn. Met een rode toekomst voor ogen halen wij Beëlzebub binnen om het Hier en Nu te veranderen. De verandering is in eerste instantie afbrekend, dus Kwaad. Dat we op die manier een destructieve indruk maken, we schamen ons er niet voor. Als de goede God déze maatschappij schiep, doen wij er goed aan ons met de Duivel te alliëren.

Daarom geloven wij ook niet in de volledige geweldloosheid als strijdmiddel. Alleen door het Goede naar het Goede streven, doen alsof het Kwaad niet in alles en overal beslaat, is ons te rechtlijnig en kortzichtig gedacht.

Bovendien heeft het geweldloos verzet in Europa (tegen de atoombom) nauwelijks effect gesorteerd omdat deze methode te veel afhankelijk is van massale deelname en een gunstige publieke opinie. Was voor Gandhi het geweldloos verzet zeer geschikt omdat hij de massa achter zich had, voor ons is het slechts incidenteel geschikt omdat wij die massa niet achter ons hebben en ook nooit zullen krijgen.

Zijn wij revolutionairen? Zijn wij de bouwers van een nieuwe maatschappij? Geloven, wij in de anarchie?

Konden we maar revolutionairen zijn. Maar we zien eerder de zon in het westen opkomen dan in Nederland revolutie komen. Woonden we bijvoorbeeld in Spanje of de Dominicaanse Republiek dan waren we het zonder twijfel. Nu kunnen we met veel anders zijn dan opstandelingen, maar ook als opstandeling beuk je hier je kop

stuk op de granieten muur van burgerlijke behoudendheid. Het enige wat ons overblijft is de provokatie.

Zoals onze krachten ontoereikend zijn om te fungeren als slopers van de oude maatschappij, kunnen we ook geen bouwers van een nieuwe zijn.

Dat zou een happening en een creatie zijn!

De politie, het leger, het hole Staatsapparaat weg. De arbeiders nemen hun eigen fabrieken in beheer, het produktieapparaat komt in handen van het volk en de macht wordt gedecentraliseerd. Zo ging het in een deel van Spanje voordat Franco het land veroverde, zo was het in de Oekraïne voordat de kommunisten er de anarchisten verdreven.

In een anarchie is de mens tenminste maatschappelijk vrij, hij heeft er de optimale voorwaarden tot menselijke vrijheid en creativiteit. Wij geloven in de anarchie en wij houden hem u voor als ons alternatief, dat inspireert tot ons laatste en eerste doel: verzet.

Roel van Duyn

(en iedere provo die dit geschreven kon hebben)

De praktische anarchist

DE PRACTISCHE ANARCHIST

Provo-voorwoord:

Provo meent er goed aan te doen de provocerende jongeren, die het geweld als verzetsdaad willen gebruiken, voor te lichten. De discriminatie van het geweld en het vanzelfsprekende gebrek aan militaire scholing in de linkse kringen in Nederland maakt een dergelijke voorlichting geenszins tot een overbodige luxe.

Gewelddaden, mits subtiel geplaatst, kunnen de kracht van het verzet uitbreiden tot een groter aktieterrain. Niet zonder reserve dus, maar overtuigd dat *alle* middelen bruikbaar kunnen zijn, keren wij ons met deze heruitgave tegen het dogma der geweldloosheid. Dat geweld geweld oproept, daarvoor zijn wij allang niet bang meer. Het geweld der militaire Autoriteiten is immers al voorgoed opgeroepen, het is niet meer te bezweren en onze geweldloze akties (die we natuurlijk van harte steunen) blijken niet in staat ook maar het minste te veranderen. Wij mogen geen oogkleppen opzetten en dom doorwerken langs het eenmaal ingeslagen paadje zonder dit feit - het falen van het geweldloos verzet - onder ogen te zien.

Ons zou het niet spijten als er hier en daar wat militaire objekten de lucht in vlogen. Het zou niet alleen het verzet in zijn geheel stimuleren, maar het zou bovendien voor 't eerst zijn dat het militaire apparaat door ons toedoen werkelijke schade was toegebracht. Wanneer het Ministerie van Defensie of het gebouw van de BVD door anarchistiese activiteiten buiten werking gesteld werden, zou dat effectiever zijn dan 1000 antibommarsen.

'De praktische anarchist' is een aan het begin van deze eeuw anoniem uitgegeven en geschreven brochure, die wij hieronder in verkorte vorm publiceren.

DE PRACTISCHE ANARCHIST

een heruitgave, aan allen die met ons de strijd aangeboden hebben voor recht en voor vrijheid!

uit het voorwoord van de uitgever:

Kameraden.

... nooit mogen zachtzinnige overwegingen ons leiden als er tegen die schavuiten opgetreden moet worden. De nitroglycerine is niet alléén een middel tegen kapitalisten en regeerders - haar wonderdoende kracht kan ook beproefd en toegepast worden op de onderkruipers-legioenen. Wanneer bv. door een muur van geheime en geüniformeerde agenten omgeven, een stoet onderkruipers nadert, gaat ge naar den zolder. En als het lugubere vrachtje zich eventjes vlak onder u bevindt, laat ge, zonder u te vertoonen en slechts door uwe hand even buiten te steken - het zaakje gewoonweg vallen. Of er door deze taktiek méér onderkruipers dan politiemannen getroffen worden, is van betrekkelijk ondergeschikt belang. Nog dient u een raad gegeven te worden; laat u nooit in met personen, die u onbekend zijn, laat u nimmer door het

woordje 'kameraad' van een vreemde of door een zekere klederdracht van de wijs brengen. En tenslotte: weest bij de Samenstelling der ontplofbare stoffen uiterst voorzichtig. Wanneer ge niet zeker zijt - trots de zeer duidelijke en eenvoudige uiteenzetting - van slagen, begin er dan niet aan. Want het leven van één strijder heeft meer waarde dan dat van honderd kapitalisten en onderkruipers. En bovendien, hij, die werkelijk een kameraad is, hij leeft zich toch wel uit zij het ook op een andere manier en dus minder grootsch.

Welnu, kameraden, het boekje is u, doel er uw voordeel mede, bewijs de groote zaak die ons lief is uw genegenheid, bewijs haar uwe diensten en mocht ge vallen in den strijd - zoals zovelen der onzen reeds vielen - het zal dan tevens uw verheffing zijn. Want met gulden letters, in gulden schrift, zal de historie dan van u gewagen, zij zal het nageslacht vertellen van een hero die zich gaf. Leve de anarchie!

uit het voorwoord van de schrijver:

Afbreken is ook opbouwen.

M. Bakoenin.

Aan de strijdende kameraden.

De noodzakelijkheid van het terrorisme aantonen is onnoodig. In den strijd van den uitgebuite tegen den uitbouter dringt het geweld zich noodlottigerwijze op. De levensomstandigheden zelve doen ons meer dan welke theorie ook inzien de onbetwistbare behoefte aan macht. De geschiedenis zelve leert ons dat waar een verdrukt volk eenig recht verkregen heeft, het dat heeft te

danken aan de macht en het geweld.

Het eenige wat de bourgeoisie vreest, is slechts het geweld der oproerlingen de terreur. Aan het geweld dankt de bourgeoisie haar meesterschap, door het geweld zal zij te gronde gaan...

DE PRACTISCHE ANARCHIST

Ontploffbare stoffen.

KNALKWIK

Bereiding. Men late één deel zuivere kwik oplossen in 10delen verdichte salpeterzuur (soortelijk gewicht 1,35) van 70° centigraden. Deze temperatuur van de salpeterzuur wordt verkregen door die, evenals alle stoffen in de scheikunde gebruikt, in een heet water bad te verwarmen. De verhoudingen zijn naar het gewicht bepaald.

Wanneer, na eenigen tijd, een zeer sterke reactie intreedt (een soort opborreling) moet men beetje voor beetje (in drie malen) 12 deelen alcohol van 95° Gay-Lussac bijvoegen. Al deze verrichtingen worden volbracht in een grooten glazen retort, in een ruime makkelijk te ventileren kamer, want men moet de vergiftige dampen, die zich gedurende de reactie ontwikkelen, naar buiten drijven.

Eerst zijn die dampen wit, maar als zij donker bruin worden, verspreiden zij zich in overvloed en zijn de aanduiding van een gevaarlijk geworden reactie. De bewerking is niet gelukt, men moet daarop opnieuw beginnen. Om ongelukken te voorkomen, wanneer de dingen deze gevaarlijke wending nemen, moet men den inhoud van den retort onmiddellijk overgieten in een bak koud water, dat altijd gereed moet zijn. Wanneer integendeel de normale reactie is opgehouden, blijven er op den bodem van den retort kleine witte of grijs-witte kristalletjes over, dat is de knalkwik.

Eigenschappen. Deze kristallen kunnen opgenomen worden met een houten tangetje (niet van metaal). Men giet de aldus verkregen kristallen op een houten toestelletje voorzien van linnen en men wast ze tien of twaalf maal met koud water. Die afspoeling moet zoolang voortgezet worden totdat het water er afdruipt. Het kwikfulminaat, op deze wijze verkregen, kan bewaard worden in een stuk linnen aan een touwtje opgehangen onder een laag water van 2 of 3 centimeter.

Een stoot en een wrijving veroorzaken makkelijk een vreeselijke ontploffing. Het ontploft bij een temperatuur van 150 à 200°. Zijn verbrandingstemperatuur op het oogenblik van de ontploffing is 4810°. Zijn ontploffingssnelheid is zeer groot en de uitwerkingen zijn buitengewoon geweldig.

Gebruik. Tengevolge van de gevaren, die het knalkwik biedt, wordt het meestal alleen gebruikt als ontploffingsstof, den ontploffer der bommen. In het hoofdstuk: 'De ontploffers' zullen wij zijn gebruik voor dit doel van naderbij bezien. *Bemerking.* De behandeling van het knalkwik is buitengewoon gevaarlijk.

KNALZILVER

De bereiding is gelijk aan die van knalkwik, maar men moet de grondstoffen in de volgende verhouding gebruiken. Eén deel zuivere zilver, tien delen salpeterzuur

(s.g. 1.35), 27 deelen alcohol van 85°. De knalzilver is eveneens zeer ontplofbaar en dient voor hetzelfde gebruik.

DYNAMIET

De behandeling van nitroglycerine is altijd zeer gevaarlijk; het is dus het beste haar tot dynamiet te vervormen. Het dynamiet is samengesteld uit twee zelfstandigheden die in hoeveelheid kunnen verschillen. Een dier bestanddeelen is de nitroglycerine, het andere is een stof, die gemakkelijk de nitroglycerine absorbeert.

Zulk een stof mag op haar beurt of gevoelloos of ontplofbaar zijn en wordt de basis van het dynamiet genoemd. We zullen later zien welke de meest gebruikelijke bases zijn.

Al het werk bestaat in de bereiding van het mengsel dier twee stoffen. Men gaat als volgt te werk:

In een leemen pot legt men de basis van het dynamiet in bepaalde hoeveelheid en men voegt er langzamerhand de overeenkomstige hoeveelheid nitroglycerine bij, terwijl men om schokken te vermijden met een houten vijzelstamper of buigbaar stokje roert. Is dit mengsel bereid, dan stelt men het gedurende 10 à 15 minuten aan de vrije lucht bloot om er eindelijk kardoezen van te maken. De dynamietkardoezen worden gemaakt met behulp van een met olie gedrenkt papier, dienende tot omhulsel, opgerold in cilindervorm of in den vorm van een prisma gesneden, om ½ à 1½ Kgr. dynamiet te kunnen bevatten. Men vult deze hulzen met dynamiet met een houten schepje (de dynamiet niet opproffen).

De kardoezen worden op gelijke wijze gesloten als geldrolletjes, d.i. door eenvoudig de uiteinden dicht te vouwen; terwijl men ze aan een touwtje bevestigd houdt dompelt men ze 2 of 3 malen in gesmolten parafine van 55°.

De parafine omringt den huls met een laag die tegen vocht beschermt en de aldus bereide kardoezen moet men bewaren in dozen met houtzaagsel om schokken te vermijden.

De dynamiet in de vrije lucht ontvlamt wel, maar geeft geen ontploffing, terwijl men het aansteekt; het brandt heel rustig. Het ontploft eerst bij 180°.

De basis van het dynamiet kan vervaardigd worden of uit één of uit meerdere stoffen, maar men moet zorg dragen die zoo te nemen, dat ze geen ontploffing verwekken.

Bij het mengen met de nitroglycerine, in de normale temperatuur en dampkringsdruk. De ongevoelige bases zijn die, welke apart genomen, niet ontploffen kunnen, bv. kizelghur of ghur, dit is een soort aarde, welke gevonden wordt in Oostenrijk en in Hannover, gevormd uit schildpadschalen van versteende dieren.

Bij gebrek aan ghur kan zeer drooge tichelsteen poeder dienen of ook houtskoolpoeder

Ziedaar 3 ongevoelige bases. De dynamiet met tot basis ghur is witrood, met tichelsteen rood en zwart in het derde geval.

De ontplofbare bases zijn die welke door haar eigen samenstelling reeds ontplofbaar zijn zoals buskruit, schietkatoen.

FORMULES

Er zijn veel dynamietformules. Alle encyclopediën geven er aan, evenals de verhandelingen over technologische scheikunde.

Wij geven enkel hier de formules die ons het meest geschikt toeschijnen ten opzichte der makkelijke bereiding en de uitwerking die wij ervan verwachten.

1. *Dynamiet* Nitroglycerine 75% Kizelghur 25%
2. *Ravacholine* Nitroglycerine 75% Buskruit 25%
3. *Ontploffingsstof* Nitroglycerine 90% Pyroxylinepoeder 10%
5. *Fransche dynamiet* Nitroglycerine 90% Kizelghur 10%

MELINIET

Zeer ontplofbare stof. Is niets anders dan picrisch zuur gemengd met pyroxyline in de volgende verhoudingen: picrisch zuur 70%, pyroxyline 30%.

Maar de gebruikte pyroxyline moet opgelost zijn in ether of aceton (azijn), 45 deelen ether of aceton (azijn) op 35 deelen pyroxyline.

PANCLASTIET

Het mengsel van stikstofhoudend oververzuurd metaal met een gelijke hoeveelheid petroleum of zwavel-koolstof, vormt de panclastiet.

Dit mengsel kan een zeer geweldige ontploffing geven als het voorzien is met drie gram knalkwik en gesloten in een solied, weerstand biedend omhulsel, bv. ijzer, gietijzer enz.

RAC À ROCK.

Dit is een ontploffingsmiddel, samengesteld uit 3 deelen potaschchloraat en 1 deel binitrobenzine. Hoe fijner de poederachtige potaschchloraat is, zoveel te beter is het. Het schijnt ons nuttig de Rac à rock hier te vermelden, omdat men hem zonder gevaar kan bewaren en men de 2 samenstellende deelen afzonderlijk kan vervoeren. Dit

ontploffingsmiddel kan den zelfden rol vervullen als de dynamiet, voorzien van een ontploffer van knalkwik.

MENGSEL VAN ZWAVEL-BENZINE.

Indien men 2 flesschen vult, de één met zwavelzuur, de ander met benzine en men ze in een stuk linnen rolt, ontstaat onder het wegwerpen een ontploffing die een groote vlam geeft. Zulk een bom kan dienst doen als het erom gaat voorwerpen in brand te steken.

In plaats van de flesschen in een eenvoudig stuk linnengoed te wikkelen, kan men een stuk linnen nemen, bedekt met gesmolten hars en wanneer deze nog warm is doet men er stukken ijzer; kogels enz. in.

I.p.v. de flesschen te nemen kan men een speciale bom nemen.

Techniek

DE BOMMEN

We zullen opeenvolgend de drie deelen, waaruit elke bom bestaat bestudeeren: 1. Het omhulsel 2. De ontploffer 3. De inhoud.

1. HET OMHULSEL

Het omhulsel mag den vorm hebben welke men wil, de scherpzinnigheid van den vervaardiger zal voordeel weten te trekken uit de omstandigheden en zich daar naar richten

Echter hebben het gebruik en de practijk ons de meetkundige vormen doen verkrijgen, zooals: De Bol, Cylinder, Prisma met vierkanten bodem. In ieder geval is het noodig het omhulsel een tamelijk weerstandsvermogen te geven, hoe solider het omhulsel is, des te geweldiger zal de ontploffing zijn, metaal, ijzer, gietijzer, is dus geheel aangewezen daarvoor.

Voor de cylinderbommen neemt men een ijzeren pijp, waaraan men door behulp van sterke schroeven twee deksels bevestigt.

2. DE ONTPLOFFERS

De ontploffer van een bom bestaat uit verschillende deelen.

Het hoofdedeelte bestaat uit een metalen omhulsel (koper, blik enz.), cilindervormig, op

welker bodem men met een houten stamper zeer zacht 2 of 3 gram knalkwik perst.

Deze kardoes wordt met den gesloten kant in de ontploffingsstof der bom gestoken, zoodat $\frac{3}{8}$ van den kardoescylinder in de ontploffingsstof dringt, $\frac{1}{4}$ blijft buiten. Men plaatst in de opening van den kardoes een lont.

Boven die lont bevindt zich een mengsel van 1 deel suiker, 1 deel zwavel en 2 deelen Bertholet-zout.

Boven dit mengsel plaatst men een gesloten busje van dun ijzer, bevattende zwavelzuur.

Zoodoende breekt de bom al vallende dit breekbare busje en het zwavelzuur verstroot zich op het suikermengsel met Bertholet-zout en veroorzaakt een vlam, die op haar beurt de lont aansteekt, de kardoes met knalkwik ontploft en daarna de bom.

Het busje van dun ijzer kan ook in verschillende posities in een bom geplaatst zijn:

- A. Een ijzeren ring wordt aan de binnenzijde van de bom gesoldeerd.
Het busje wordt in de opening van die ring dmv. harsdraden vastgemaakt, opdat het niet vallen kan. Het is ook goed dat dit busje een stuk ijzer bevat, dit breekt bij den schok het glas.
- B. Het busje kan direct aan de binnenzijde van de bom met behulp van zegellak bevestigd worden; het zal breken wanneer de bom in aanraking komt met het een of andere voorwerp.
- C. Men vereenigt 2 of 3 busjes dmv. een draad hars; door den schok zullen ze breken, de één tegen den ander aan.

De hier boven beschreven ontploffers behooren tot de ontplofferscategorie, genaamd de *scheikundige*.

Dan zijn er nog de *mechanische*. Zie hier hoe men die vervaardigt. Men neemt gewoon revolverkardoezen (hulzen), bevattend 2 of 3 gram knalkwik en zoodanig in de bom geplaatst, dat de opening naar het binnenste van de bom is geplaatst. Zoo plaatst men er gewoonlijk 6 of 8 in een bolvormige bom aan de uiteinden der middellijnen; in een prismavormige bom op zijn minst één op ieder vlak.

Laat ons tusschen twee haakjes vermelden, dat den bom van den anarchist Orsini, geworpen in 1858 naar Napoleon III, van het mechanische ontploffersysteem voorzien was en 25 ontplofkardoezen bevatte. Haar uitwerking behoorde tot de verschrikkelijkste: verscheidene honderden doden of gewonden.

Napoleon ontkwam slechts dankzij de voorzorg die hij had genomen, niet in een keizerlijk rijtuig plaats te hebben genomen.

3. DE INHOUD

Alle ontploffingsmiddelen, waarover in deze handleiding gesproken is, kunnen dienen om een bom te vullen. Het gewicht van den inhoud wisselt af tusschen een $\frac{1}{2}$ en $1\frac{1}{2}$ Kgr.

Als men een bom laadt plaatst men zorgvuldig de kardoezen tegen elkander aan, om zoodoende slechts een goed compacte massa te vormen.

ONDERZEESCHE BOMMEN

Men duwt in de kardoes met knalkwik een klein buisje gebogen in den vorm van een V, recht of ondersteboven. De hoek van dit buisje wordt gevuld met een stuk sodametaal of beter met potassium.

De opening van het buisje, is gesloten met goed vloeipapier.

Dergelijke bommen kunnen in kerken dienen. Men plaatse ze in het wijwatervat. Daar het vloeipapier de ontploffing een weinig vertraagt, kan men zich verwijderen.

MIJNEN OF HELSCHE MACHINES

Deze bomsoort verschilt van de vorige doordat het hier mogelijk is het juiste uur te bepalen en te regelen, waarop de ontploffing moet plaatshebben.

Een radersysteem - een soort uurwerk - zal zoo iets mogelijk maken.

Men heeft dus in de constructie der mijnen een mechanisme om te wekken noodig, dat men dmv. schroeven aan de binnenzijde van het omhulsel bevestigt.

Daarbij, een hamer, in den vorm van een Veer is aangebracht tegenover den ontploffer met knalkwik, zoodanig dat hij er nogal strak tegenaan leunt.

Dmv. een haak houdt men den hamer achteruit, zoodat als de haak wordt weggenomen de hamer vlug de oorspronkelijke positie inneemt en recht tegen den ontploffer aanstoot.

Deze haak bevestigt men met een touwtje aan het slagwiel van het uurwerk. Als het uur daar is, wordt het touwtje opgerold, trekt den haak, de hamer slaat en de bom ontploft.

Deze mijnen geven zekere voordelen. Niet alleen dat men ze kan gebruiken op de wijze der anderen, maar men kan ze ook per post verzenden naar de plaats waar zij onze zaak moeten dienen: In de banken, in particuliere of openbare bureaux, in de treinen zelfs.

Echter, als men den machine expedieert vraagt de verpakking eenige zorg. Men moet natuurlijk het geluid van het uurwerk onhoorbaar maken. Hiervoor moet men de bom wikkelen in een verpakking met dubbelen wand.

DE LONTEN

Een pit van een spirituslamp gedrenkt in een oplossing van 1 Kgr. salpeter en 15 liter water (kokend) is uitstekend.

Als men een klevende pap van gom en knalkwik omringt met een lont van katoen en indien men die laat drogen, verkrijgt men een lont, die ontploffing kan verwekken door een schok. Zij dient bij ontploffingen in rijtuigen en treinen.

PRACTISCHE RAADGEVINGEN

Verbrandingsvloeistof.

Men koopt witte phosphor in staafjes. Onder een laag water snijdt men het in kleine stukjes en losse het op in ether.

Men moet het altijd onder water bewaren in een fleschje met goedsluitende kurk.

Op het ogenblik van het verbruik giet men die vloeistof op het voorwerp dat men wil verbranden (katoen, laken en andere licht ontvlambare stoffen). Na eenige oogenblikken verdampt de ether en het phosphor ontvlamt.

Het is een uitstekend middel tegen smerissen. In de vergadering of op straat werpt men een weinig vloeistof op de kleeren van een smeris en men gaat heen.

Na eenige oogenblikken ontvlamt het. Het is goed dat de propagandisten altijd een beetje van die vloeistof bij zich dragen; als zij bij den kraag worden gepakt en opgebracht door zo'n beest, zullen ze onderweg gemakkelijk gelegenheid vinden zich ervan te ontdoen, zonder hun toevlucht te nemen tot minder humanitaire middelen.

HOE JAAGT MEN EEN JAGER

Het is makkelijk zich te ontdoen van een bourgeois die op jacht is.

Neem eenige kardoezen uit zijn geweer, ledig die en vult ze met knalkwik en sluit ze als ze daarvoor waren.

Als de Nimrod aanlegt, gaat hij daarheen, waarheen hij het arme wild wilde sturen.

SLAAPVERWEKKENDE SIGARETTEN

Men lost 5 gram opium in 35 druppels alcohol op. Men drenkt met deze oplossing een hoeveelheid tabak, noodig om er 5 sigaretten van te maken. Na zulk een sigaret gerookt te hebben kan men voor 2 à 3 dagen inslapen en zelfs om nooit meer wakker te worden. Het komt er vooral op aan te zorgen niet het eerste slachtoffer te zijn dezer sigaretten, door ze onder de eigen voorraad te mengen.

VRIENDSCHAPSINKT

Men gebruikt deze inkt om geheime correspondentie te voeren, hetzij op wit papier, hetzij tusschen de regels van het één of andere geschrift of drukwerk.

Kobaltchlor, gemengd met 1/8 Kgr. zeezout en zeer aangelengd met water, geeft een soort inkt, waarmede het schrift, onzichtbaar op het papier, in blauw verschijnt door lichte warmte, daarna verdwijnt, naarmate kobaltchlor weer water tot zich neemt en opnieuw verschijnt door de warmte.

De oplossing loodacytaat of bismuth salpeterzuur geeft een onzichtbaar schrift dat zwart wordt bij aanraking met gehydrogeneerde zwavel-alkali.

INKTWEGNEMER

Het inktwegnemen, dat gebruikt wordt om inktvlekken en het schrift zelve weg te nemen, is een oplossing van alkalisch zuur en wijnsteen zuur. Door het geschrift aan chloor (gasvormig) bloot te stellen, verdwijnt het geheel en al men moet zorgdragen, dat het schrift, hetwelk met uitgewischt behoeft te worden, niet in aanraking komt met chloor.

Het spreekt vanzelf dat de procédé's voor de vriendschapsinkt of inkt wegnemen bij de politie bekend zijn.

PROVO-NAWOORD:

Om de lezer meteen wat in de stemming te brengen bieden wij hem hierbij een kleine ontploffer aan. Leg blz. 21 van Provo 1 op een harde ondergrond, sla vervolgens met een hard voorwerp de ontploffer op de kop. De knal en de geur alleen al zullen voldoende zijn een onverhoopte bourgeois-lezer tot een overtuigd anarchisties terrorist te maken.

Vrolijke zondaars

VROLIJKE ZONDAARS

Van de arbeider moeten we het hebben. Van de vrolijke zondaar. De choleriese zwartzaadzitter. Van de kankerende ouden van dagen. Van de charlatans, wonderdokters, bacillendragers. Van de bedelaars, lam, kreupel en blind. Van de eisers, de stakers, de wensers, die nooit piggelmee kunnen worden. Van de junkey met zijn zonnen en slaap. Van de arme, schurftige schaamstreeklijders, kinderverkrachters met kompleksen. Maar NIET van de jutten, de ganderings; het zwarte gespuis. En NIET van de dominees, de pausen, paters en zielekussers; het zwarte gespuis. En NIET van de sergeantjes en nog minder van de generaaltjes; lang leve het kruis.

Hans Korteweg

Bero

Vreemde wereld tegenwoordig. Hoe was het vroeger? (Is de jeugd van tegenwoordig inderdaad slechter dan de jeugd van vroeger? Een geliefkoosde vraag in de tienerrubrieken van *Libelle*, *Telegraaf* etc.; meisjes die onder hoogspanning leven, want hun moe zegt altijd; jongens, ferme knapen, draag trevira, die vragen of het toegestaan is een meisje waarmee je 9 jaar en 2½ maanden vaste verkering hebt na haar naar huis gebracht te hebben na een hens heel netjes feestje te kussen). Schreeuw je wel eens op straat? Zoals ik gisternacht. Komt er een agent, interessante strepen en leukend pistool, op fiets aanresen. Vraagt, nee valt uit, wat dat te betekenen heeft. Ik zeg (wat moet je zeggen op zo'n moment) dat het niets te betekenen heeft. Of ik mee wil naar het buro (sidderend spreekt hij het magiese woord uit: BERO) Ik (sussend): nee, zeker niet, maar (zeg, ik, stom genoeg) waarom mag je wel schreeuwen (hoera) als de koningin voorbijkomt, sterker (zeg ik) (o jé dat gaat verkeerd, dat wordt BERO, in nare nauwe CEL, met vieze stinkende laarzen met kaartende stomme taal zwetsers) sterker (zeg ik dus) sterker, als de hare majesteit, u weet wel, de koningin, voorbij snelt in haar gouden koets of in haar open landauer, heet zo'n ding als ik me niet vergis, of in haar kogelvrije buick, ja sterker meneer, u weet wel, agent dan moet ik schreeuwen (hoera) anders, o spaar me, moet ik mee naar het BERO en word in een nare nauwe CEL getrapt wegens hare majesteitsschennis, bewaar me, ik haar de majesteit schenden?, met allemaal bridgende dienders die geabonneerd zijn op *De Waarheid* en PSP stemmen en kijk daar kan ik niet tegen agent (zei ik dus tegen dat persoon). Maar het stond me al te verbaliseren wegens het door verbalisant op de openbare

Hans Korteweg

Vrije liefde

Hoewel de liefde niet zo'n grote plaats inneemt als fruit ons wil doen geloven maakt de seks toch zeker meer dan 50% van ons gevoelsleven uit. We mogen verwachten dat mensen die beste theorieën hebben ontworpen voor de maatschappij zich terdege met het probleem liefde hebben bezig gehouden.

Daarin schieten de anarchisten echter te kort. Zij komen niet verder dan vrijheid en verantwoordelijkheid in het gezin. Iedere oprechte anarchist zal toch moeten erkennen dat het gezin al een autoriteit is die ver verwijderd is van het ideaal vrije liefde. H. Metz kwam in *de vrije* in verweer tegen de autoriteit in de polyandrie het idee van Pawlowski. Waarom dan geen protesten tegen de autoriteit in de monogamie. Het is toch zeker net zo autoritair als een man en een vrouw elkaar onttrekken aan het algemeen seksueel welzijn als wanneer zes vrouwen buiten spel komen te staan? M.i. zijn zowel polyandrie als polygamie als monogamie uitvloeisels van op elkaar inwerkend kapitalisties systeem en bourgeois moraal. De enige vorm die in overeenstemming is met het anarchisme is de *volledige amorele promiscuïteit*.

Gegevens ontleend aan *de vrije*, cbs fruit *traumdeutung verlesung* en constandse grondslagen van het a vrije liefde bakoening god en de staat krotkin l'aide mutuel
Martijn Ananar

Ein Claus Ein Reich

ein claus

ein reich

Deze provocerende leus wordt door Dordtse anarchisten op de muren van de synodale stad gekalkt. Tegen de ene Claus, die als pronkende piek op de kerstboom der Staats-hiërarchie geplaatst wordt en tegen het gecentraliseerde eenheids-Koninkrijk der Nederlanden.

Wij beschouwen de Claus-affaire als een prachtige gelegenheid om te agiteren tegen de monarchie, die dateert uit een tijd waarin men geloofde dat de monarch door God persoonlijk erfelijk aangesteld is als Zijn plaatsvervanger op aarde. De Claus-affaire is ook een gelegenheid om in verzet te komen tegen de Autoriteiten in het algemeen. Wanneer het Oranje-gezag eenmaal valt kan er een creatieve periode aanbreken, die menige Autoriteit zich heugen zal.

Niet alleen de functie, maar ook de persoon van von Amsberg is ons antipathiek. Zijn volmaakt fascistiese opvoeding tezamen met zijn functie van diplomaat van de W.-Duitse Autoriteiten hebben hem gemaakt tot een kleurloos en onpersoonlijk produkt van fascisme en autoritairisme. Verleden én heden van Claus staan ons tegen. Dat hij 'maar' van lage adel is nemen wij hem echter niet kwalijk!

Het Oranje-klootjesvolk (Taptoe-publiek) was weer in alle staten. De verrukking steeg ten top (Den Haag): Claus is zo'n schatje, net een echte filmster, Beatrix is zo'n charmant Prinsesje Glimlach als het oranjezonnetje schijnt. Onze achting voor de massa is er niet groter op geworden, evenmin voor haar spreekbuis: *De Telegraaf*. *De Telegraaf* zegt, wonderlijk genoeg, geen respect te hebben voor de demonstraties tegen de monarchie, 'alleen reeds om de wijze waarop zij gedaan zijn. Enkele dappere jongelieden hebben in het donker hun werk willen doen...' Ja, dat begrijpt iedereen (ook de domste): wie in het donker werkt is mis, dat is duidelijk.

Provo heeft geprovoceerd. Provo heeft de *Provokaties 2* en *3* aan de monarchie en Claus gewijd. De *Provokaties* zijn geplakt en verspreid. Zoals genoegzaam bekend is, is Provo-medewerker Olaf Stoop bij de AKO ontslagen, omdat hij *Provokaties* in *De Telegraaf* vouwde, die hij in z'n kiosk op Schiphol verkocht. Het ontslag is natuurlijk een slag in de lucht, want zoiets raakt antiprofessionisten niet.

Toen de koninklijke familie inclusief Claus & Beatrix zaterdag 3 juli een bezoek aan Amsterdam brachten, hebben provo's *Provokaties nr. 3* in het koninklijke rondvaartbootje geworpen. Bernhard en burgemeester van Hall kregen een exemplaar in handen, denkende dat het Oranjegejubel bevatte. Hun aanvankelijke glimlach verzuurde echter snel. Beatrix greep er wel een, maar de opperstalmeester lt.-kol. W.F.K. Bisschoff van Heemskerck verhinderde bijtijds dat ook zij geprovoceerd werd. *De Telegraaf* besloot haar verslag van deze gebeurtenis met de tendentieuze zin: 'De pamflettenwerpers ontkwamen op bromfietsen.' Alsof provo's brozems zijn! Dat zoo *De Telegraaf* wel willen. Wij zijn niet in het bezit van ook maar één bromfiets.

Politie

Ook de politie was weer paraat en in het geweer. Toen vrijdag, de dag voor het Hoge Bezoek, enkele jongeren bloemen wilden gaan leggen bij het Monument op de Dam, ter herdenking van de slachtoffers van de Wehrmacht, rukte de politie onvervaard uit en namen de bloemenleggers én de filmer van de televisierubriek 'Brandpunt' mee naar het buro Warmoesstraat. Alles met de gewone 'forse' aanpak. Ton Regtien (SVB-er) kreeg een trap in z'n kruis, Rudolf de Jong (*Buiten de perken*) loopt nu met z'n linkerhand in het verband. De PvdA-pers gaf ruime publiciteit aan deze gebeurtenissen. Aan haar ontlenen we ook de volgende uitspraak van hoofdinspecteur de Leeuw: 'Al heb ik geen pool om op te staan, ik schop ze eraf.' Een wijs man dus, aan wie men de politionele zorg over de Amsterdamse burgerij met een gerust hart kan toevertrouwen.

De hele Claus-week patrouilleerde de politie 's nachts met vijf verschillende soorten burgerauto's door Amsterdam, belust op plakkers.

Zaterdag, op de dag van het bezoek, was er duizend man politie op de been in het centrum van de stad. 2000 laarzen dus, 1000 petten, 1000 knuppels en 1000 revolvers. Maar goed dat het Nederlandse volk zijn wapens moet inleveren; die kan men niet aan jan-en-alleman, alleen aan het puikje van ons volk toevertrouwen.

Provo geprovoceerd

'Pieter Adriaan Anton Magielsen, wonende te Amsterdam, te dezer zake domicilie kiezende te Wassenaar ten kantore van' enz. enz. dagvaart het anarchisties tijdschrift *Provo* teneinde alsdan aldaar aangezien mitsdien 'bij vonnis in kort geding, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut,

gedaagde zal worden veroordeeld om:

1. onverwijld de verspreiding en/of publicatie [van *Provokatie nr. 3* red.] in welke vorm dan ook van het hierboven genoemde portret van Z.K.H. Prins Bernhard te staken en/of te doen staken zulks met machtiging van eiser om gedaagde en zijn handlangers desnoods met behulp van de sterke arm te beletten met de voorschreven verspreiding en publicatie voort te gaan;
2. aan eiser te betalen een dwangsom van f 1000,- voor iedere overtreding van het sub 1 bedoelde door Uwe EdelAchtbare te geven bevel; met veroordeling van gedaagde in de kosten van dit rechtsgeding.’

De heer P.A.A. Magielsen meent dit te kunnen doen omdat hij de maker van de bewuste foto van Bernhard is en wij hem hiervoor geen toestemming hebben gevraagd. Hij wil voorkomen, ‘dat zijn naam als maker van de foto van Z.K.H. Prins Bernhard in verband wordt gebracht met het anarchistisch tijdschrift en diens opvatting omtrent de democratische gezindheid van Bernhard, Claus en Carlos. Tevens wil hij voorkomen dat *Provokatie nr. 3* wordt verspreid bij bezoeken van Claus en Beatrix aan andere steden.

Wij hebben de foto lukraak uit een krant geknipt. We dachten dat de produkten zijn voor wie ze nodig hebben. We erkennen het eigendomsrecht van de heer P.A.A.M. niet. We propageren de beroving van de ekonomies sterkere door de ekonomies zwakkere, overwegende dat de welvaart geëgaliseerd moet worden en dat alle bezit gekollektiveerd moet worden.

Het onweerstaanbare vermoeden rijst dat het hier een zijdelingse aanval van de Staat betreft, die Provo niet ronduit een proces wegens majesteitsschennis durven aan te doen vanwege het ongewenste licht dat dan op het trio Claus/Bernhard/Carlos zou gaan schijnen. Indirekte censuur dus.

red.

Peuleschilletje

Zo nu en dan, we lopen op straat; het is goed en alles is duidelijk. We nemen een pil en reppen ons gehaast naar ons werk, naar de geurende stal, ons huis en de warme bloedverwanten. We nemen weer een pil en alles is duidelijk.

We kunnen nu geordend leven; voor en achter is één.

Naar mijn vriend Erik vertelde (hij is een jaar in Amerika geweest), kan men, als men in Amerika naar een andere stad verhuist, vrienden huren in die stad. Men kan kiezen: blank of zwart? kleur ogen? haar? etc.? etc.?

Voor ieder mens een vriend

Stel u voor, u zit in uw nieuwe huis wat uit te rusten van de verhuizing, wordt er plots gebeld. Wie kan dat zijn? U doet open. Staat daar een man. Gelijk zo een u altijd als vriend gewenst had. Hij groet (hoed af als u daar van houdt) en zegt: ‘Ik

ben uw/jouw vriend.' Ge bent blij en tevreden. Het leven is een peuleschilletje. Maar na enige maanden ziet ge uw vrouw versomberen en wegwijnen. U praat met haar en ziet, zij wil een vriendin. U lacht, want ge zijt gelukkig en geeft haar een vriendin voor haar verjaardag. Als u rijk bent kunt u er ook meerdere geven. Zijn er kinderen of komen er kinderen, u geeft die lieverds vriendjes en vriendinnetjes, die echt kunnen plassen, met echt haar.

We kunnen zeer geordend leven

We kijken niet naar blinden. We luisteren niet naar doven. We zoeken een goed heenkomen. Laatst zag ik een vrouw met een plastic neus. Een gewone, rechte neus. Haar neus was losgeschoten uit de klemmetjes. Hij stond op een kier. Ze was hem aan het rechtzetten voor een etalageruit. Een ander kamt zijn haar of werpt een steelse blik of zijn gezicht vriendelijk staat. Zij zette haar neus en SCHEEN DAAR KONTENT MEE.

Goddank

jantje (18) ging met liesje (18) naar de heilige mis om kindje te wiegen 's nachts om 12 uur gelovig als ze zijn. ze lieten een potje inkt in het wijwatervat zakken en wachtten af. inderdaad werden alle gelovigen zwart (een teken van de here) en bleven alle spotters en genieters, uit tijdverdrijf wiegers, zwervers en arme-god-hebbe-hun-zielzondaars verschoond, GODDANK ZAT GOD NIET IN het wijwatervat hoewel hij ALOMVERTEGENWOORDIGDEEUWIGONBEVLEKT is. hoe dan ook, alle hoerakakelaars riepen boeh en bah en vonden het een schande.

hoe dan ook, lies (32) is nu zoveel jaren later aan 't scheiden van jan (32). hij slaat haar altijd en dan laat ze de builen en schrammen zien aan wie 't wil en ieder wil. ze heeft haar of is't heur haar af laten knippen mooie lange bos haar vettig bracht nog 3 gulden op. om jan te pesten want hij hield zo van haar lange haar niet van lies lies houdt niet meer van jan en daar komt ze eerlijk voor uit (ze werkt ook bij de c.em.s.t.o.) ze geeft niets meer om hem eerlijk gezegd zo nu en dan schreit ze nog wel maar dat is alleen maar van de agitatie.

Hans Korteweg

Hoe maak ik mijn eigen beknopt anarchistisch woordenboek?

Volg goed de aanwijzingen op om ook zo'n handig Vandalen anarch woordenboek op de boekenplank te kunnen zetten. Knip langs de stippellijn de woorden afzonderlijk uit (heb je geen schaar? Een zakmesje is ook goed. Ook geen zakmesje? Dan maar scheuren, maak een scherpe vouw!) Nu de woorden, één per pagina, aan elkaar nieten of naaien. OPGELET, de woorden staan niet alfabetisch.

VANDALEN

BEKNOPT LIBERTAIR WOORDENBOEK

ANARCHIE

1. (uit het grieks) gebruikt door de Reactie om een toestand aan te duiden van wanorde, direct gevolg dus van de reactionaire systemen en waarmee men probeert het anarchisme nog een trap te geven
2. maatschappijvorm waarbij gezag, uitbuiting en onderdrukking is vervangen door vrije samenwerking.

LAARS

(meestal meervoud) wordt gedragen door je beste kameraad. Geschikt om iemand mee in zijn geslacht te trappen.

VRIJHEID

woord dat door de bourgeoisie wordt opgediept bij de herdenking van de bevrijding '45. We krijgen dan te horen dat we al 20 jaar vrij leven. Tevens laat men dan het leger paraderen en de politie inhakken op vreedzame demonstranten (5 mei + 2 juli Dam).

Marksisme

MARKSISME

van een marxist mogen we in de eerste plaats verwachten dat hij de theorieën van marx de zijne heeft gemaakt en deze probeert te verbreiden helaas het mocht niet zo zijn na bestudering van marx is mij gebleken dat men geen aanhanger kan zijn van zijn theorieën marx laat namelijk geen plaats voor aanhangers hij heeft in zijn kapitale boekwerken uiteengezet wat er zou gebeuren hij heeft de ontwikkeling van de maatschappij vastgelegd in ijzeren wetten marx heeft dus nooit gezegd als we daar willen komen moeten we dat en dat doen toch luidt de laatste zin van het com manifest proletariërs aller landen verenigt u marx vergat te vermelden waartoe ze zich moesten verenigen hij hield er geen rekening mee dat als we iets willen bereiken er voor moeten vechten dat marx ook nog met zijn ijzeren wetten ongelijk heeft gehad is slechts een bijkomstigheid het onderstreept echter het volkomen bankroet van het marxisme.

Gegevens ontleed aan k marx das kapital komm manifest la misère de la philosophie marx en engels bakoenin god en de staal mehring marx en bakoenin okkie pepernoot staat en revolutie cbs

Weiger te doden, weiger de dienstplicht

of hoe het opruiingsartikel verdween uit het Zweeds wetboek van strafrecht.

In het bos ten Noorden van Uppsala staat een boom, die niet wordt omgehakt. Iedereen van wie bekend is dat hij behalve de militaire dienst ook de burgerdienst zal weigeren krijgt een bijl in handen gedrukt. Als hij bij de boom komt, wordt hem voor de laatste maal gevraagd werk te verrichten ipv. zijn militaire dienst. Het is een symbolies gebaar; iedereen weigert. De regering heeft het recht deze personen een onbepaald aantal malen op te roepen, maar over het algemeen gebeurt dat vier keer. De aantallen van degenen waarover wij nu spreken zijn niet zo geweldig. Jarenlang schommelde het om 150, 160. In 1964 waren het er plotseling 240. De reden dat de dienstplicht en alles wat er mee samenhangt opnieuw geweldig in de belangstelling staat in Zweden, is gelegen in het feit, dat hier sinds meer dan een half jaar een strijd gaande is tegen een bepaald wetsartikel, waardoor het verboden wordt in het openbaar propaganda te maken voor dienstweigering. In hoofdstuk 16 van het Zweeds wetboek van strafrecht is een bepaling opgenomen, die een geldboete of gevangenisstraf oplegt aan degene die mondeling of schriftelijk aanspoort, of anderszins anderen tracht te verleiden met het doel hen hun staatsburgerlijke verplichtingen te doen verzaken; het zg. opruiingsartikel. De strijd hiertegen heeft onlangs zijn hoogtepunt bereikt met het verschijnen van het boek 'Att vägra döda, att vägra värnplikt'. Overal ligt het in de boekwinkels, iedereen heeft er van gehoord en overal spreekt men er over. De zaak begon te rollen in oktober vorig jaar. Toen liepen twintig jongeren door Stockholm, met borden: Vägra, döda! vägra värnplikt: (weiger te doden,

weiger de dienstplicht). De aktie was een provokatie tegen het bewuste wetsartikel. De demonstranten werden gearresteerd en december '64 veroordeeld tot een boete van 50 Kronen (f 35,-). In aansluiting hierop volgde een demonstratie van jongeren in Malmö, met hetzelfde gevolg. Maar de zaak bereikte pas de grote pers door een incident tijdens een tentoonstelling van de jonge kunstenaar Jarl Hammarberg, in januari Jarl Hammarberg is een hyper-intelligente jongeman van 24 jaar. Het weinige wat hij zegt, zegt hij heel langzaam, weloverwogen. Hij hoort tot een Stockholmse groep van jonge schrijvers en kunstenaars, die in Zweden bekend staan onder de naam van Konkretists. Men kan in hen een direkte voortzetting zien van het dadaïsme. In januari heeft Hammarberg een ekspositie in de Galleri Karlsson in Stockholm. Dadelijk bij binnenkomst ziet men een grote affiesje met erop: VÄGRA DÖDA, VÄGRA VÄRNPLIKT. De dag dat de ekspositie opent laten zich twee politiemannen in burger rondleiden en nemen de opruiende affiesje in beslag. Hammarberg maakt meteen een nieuwe, maar nu met het woordje 'kunst' eronder. Het kan nu niet meer uitgelegd worden als politieke propaganda; het is nu kunst. Wordt ook in beslag genomen. Tegen Hammarberg wordt proces-verbaal opgemaakt wegens oprui. Arbetaren (syndikalities) schreef erover: 'Er is nu in ieder geval iemand die kan beslissen wat kunst is en wat niet, in deze tijd dat zovelen klagen dat zoveel rommel kunst genoemd wordt. Dat is nu tenminste heel gemakkelijk. Ga naar de politie en vraag hel.'

De dichter Stig Carlson, medewerker van het grote dagblad *Stockholms Tidningen*, nam het voor Hammarberg op. Een kommunist stelde er vragen over in het parlement. Voor 36 intellectuelen en kunstenaars was het aanleiding om gezamenlijk een protest in te dienen bij de regering. Onder deze 36 bevonden zich Zwedens bekendste schrijvers en professoren.

Dit protest, andere officiële stukken van de zaak en enige bijdragen van een aantal professoren, schrijvers en kritici, is in boekvorm gepubliceerd en verscheen 7 mei. Het boek begint met een korte bijdrage van Jarl Hammarberg, gesteld: 'Waarom weiger je de militaire dienst niet?' Verder staat er een bijdrage in van L-O Frantzen: 'Een andere verdediging' (nl. die der burgerlijke ongehoorzaamheid). Het meest opruiend is het stuk van Jan Nyrdal: 'Weiger de dienstplicht'.

Alle kranten hebben er uitvoerig over bericht, soms over een hele dubbele binnenpagina, het is voor de tv, besproken. In alle universiteitssteden zijn er bijeenkomsten geweest, waarbij voor- en tegenstanders in stampvolle collegezalen hun mening gaven. Onder de indruk van deze geweldige beroering heeft de regering kort geleden verklaard het boek niet te zullen vervolgen.

Op 14 mei werd Jarl Hammarberg veroordeeld tot een boete van 50 kronen. Buiten het gerechtshof stonden demonstranten met een 15 meter lang spandoek, met daarop: Weiger te doden! weiger de dienstplicht! Toen de politie dit in beslag nam, ontrolden zij een spandoek: Leer te doden! Vervul je dienstplicht Hoewel met officieel verboden, werd ook dit in beslag genomen. Enkele dagen later echter verklaarde de minister van justitie dat de bewuste wet binnenkort veranderd zal worden.

Ook daarna nog kwamen demonstraties voor met de officieel nog steeds verboden leus. In het kielzog van deze aktie schijnt nog iets anders mee te komen: de minister van defensie, Sven Andersson, heeft verklaard dat er een parlementaire kommissie is ingesteld, die meer geschikt werk moet vinden voor dienstweigeraars, op gewone

betalingsvoorwaarden, waarbij hun inkomen naar een internationaal fonds voor ontwikkelingshulp zal gaan

Hans Metz

De zinloze zin van de onzinnige zinnenbedenker

Hun omgangstaal is alleen gebaseerd op termen van verstandhouding, niet op emoties. Alleen zijn ze, aan niemand werkelijk gebonden, zonder dat ze het zelf weten. Ze zijn ieder toegenegen die hun mentaliteitstermen begrijpen. Zelfs hun liefde moet zich volgens dit procédé ontwikkelen Elke blik die ze elkaar toewerpen is een cliché, aan een situatie gebonden. Zó dient men te kijken, in dié situatie, op dát ogenblik. Men moet boom zeggen als men boom bedoelt. Men kan alleen maar boom zeggen als het te pas komt in de situatie. Niet te vroeg, niet te laat, op het juiste moment het juiste woord.

Soms lijkt het of iemand hiervan afwijkt. Maar als men hem goed bekijkt, ziet men dat zijn trekken zich distanciëren van elk woord wat hij uitbraakt, uitspuwt. Misschien nog vóór hij het woord, de volzin zegt.

Ze zeggen precies wat ze bedoelen, te precies. Langzaam maar zeker hebben de woorden hun kracht verloren. Na elke zin komt automatisch een nieuwe zin. Zo gauw men een zin uitgesproken heeft, heeft hij zijn waarde verloren. Men bedenkt alleen maar zinnen en stelt de ander van een complete zin in kennis. Onzinnige

zinnen, die in de lucht blijven hangen. Plompverloren. Zomaar. De zinnenbedenker heeft z'n onzinnige plicht gedaan.

Zeg iets en ik zal u zeggen wie u bent. Na een vijf minuten klinkergesmijs ken ik de spreker. Z'n hele opvoeding, z'n hele frustratiekompleks komt naar voren. Z'n mentaliteit, z'n moraal, alles een open boek. Alles komt door z'n waardeoordeel naar boven, een moeras vol gassen, belletjes, stilstaand. Een irreële logika, die alléén maar zijn logika kan zijn. De vreemdste associaties kan hij bouwen, alleen hij. In welke situatie hij hoé moet handelen, denken, alles is al voor hem beslist. Hij uit alleen nog maar de oplossing, zijn konklusie, zijn gedachte, gevormd door de onnoemelijke hoeveelheid voorbeelden, die anderen hem gegeven hebben. Een levende computer. Alles naar wens.

Dit mens is het resultaat. Het resultaat van zijn opvoeding, van zijn moeders opvoeding, van zijn vaders opvoeding, van zijn milieu, van zijn studie enz. Zijn hersenen zijn als een spons, elk vocht wordt geabsorbeerd en vormt een morbide cocktail, hém. Zijn ervaring was dat wat hem overkomen was. Er werd zorgvuldig voor gewaakt wat hem overkwam, invloeden werden berekend. Hij zelf had hier part nog deel aan. Nu is het te laat. Nu is hij gevormd, misvormd. Op het resultaat kan de maatschappij trots zijn. Zijn conflicten zijn op te lessen. Daar zijn regels voor, normen waar hij nú in past. Hij heeft alle reden om gelukkig te zijn. Als een kannibaal met een spiegeltje. Hij zal er mee weten te leven, want hij zal nooit problemen oproepen die niet op te lessen zijn. Alles wat hij zich afvraagt draagt de oplossing al in zich. Anders zou hij het zich nooit at kunnen vragen. Daar is hij niet capabel voor. Misschien komt af en toe iets bij hem boven, heel eventjes maar, iets ongedefinieerd, iets wat zich uit, afwijkend van zijn normen, wat hem een fractie van een seconde in de war brengt.

O zo gauw heeft hij zich weer hersteld. Hij is het zich misschien niet eens bewust, omdat er geen oplossing voor is. Een oplossing hiervoor heeft men hem nooit kunnen geven, arme. Nooit zal hij erachter komen, omdat de weg naar de oppervlakte afgesneden is. Er is geen weg meer naar de oppervlakte. Zijn oppervlakte is al bepaald.

Het treurige is dat deze mensen de gang van zaken in deze maatschappij bepalen. Zij hebben de wereld gevormd zoals hij nu is. Zij hebben hun wereld gevormd. Niet dat ieder in z'n eigen wereld volgens z'n eigen normen kan leven, nee, hij wordt bewust aangepast aan de aanwezige normen. Als hij niet aangepast is, bewust of onbewust, staat hij buiten deze maatschappij. Hij is, of heeft zichzelf, dus buiten de maatschappij geplaatst. Dit wil ik duidelijk stellen.

Volgens de wet kan dit niet. Doordat hij in een bepaald land geboren is, is hij staatsburger en dient zich dus aan de wetten te houden. Of hij zich hier nu ten dele, of helemaal met mee kan verenigen, dat hangt alleen maar van z'n nonnen af. Afstand van z'n normen kan hij met doen. Als hij dit wel zou doen, zou hij zichzelf niet zijn. En zou hij zich alleen maar bij de gratie van andermans normen kunnen handhaven. In zulke gevallen is de maatschappij zo tegemoetkomend om hem in een inrichting te plaatsen (of iets dergelijks: geestelijke, financiële steun, een heel warnet van sociale voorzieningen, naar gelang het stadium). Hij die wel volgens z'n eigen normen leeft is dus konstant in strijd met de maatschappelijke normen omdat hij leeft. In sommige landen gaat de maatschappij tot perversies over door bv. zo iemand ter dood te brengen, individueel of massaal. De maatschappij corrigeert dus.

Ik wil op dit normbesef wat verder ingaan. Wij worden verplicht om te consumeren, te produceren, te rekreëren enz, volgens van tevoren vastomlijnde regels. Regels waar wij ons bij aan dienen te passen, waar wij ingepast worden om dan het best aan de taak die de maatschappij ons stelt te kunnen voldoen, nl. alleen maar te vegeteren

Wil hij dus bewust vasthouden aan zijn eigen normen, dan moet hij in de oppositie gaan... Niet alleen vanuit het oogpunt dat de aanval de beste verdediging is, maar vooral om de door de maatschappij gestelde normen openlijk in twijfel te trekken, zich ertegen te verzetten. De maatschappij *aanvallen*, omdat de maatschappij alleen bestaat bij de gratie van de maatschappelijke normen.

Ieders individuele wijze waardoor men hiertoe komt, waardoor men komt tot het anarchisme is verschillend. Dat is ook van oudergeschikt belang. Alle staat slechts één doel voor ogen: de totale ondergang van de maatschappij. Niet om hierna een nieuwe, andere, te doen ontstaan. Nee, men streeft, niet om te streven, maar om het zelfbehoud, omdat men ziet dat er in deze orde niets is wat de mens een groot en blijvend geluk kan schenken. Men streeft naar een maatschappijloze wereld. Een aarde zonder wetten, waarin ieder lééft in de meest totale zin van het woord.

R. Olaf Stoop

Chronologie 31 juli-28 september 1965

Vanaf 31 juli 1965: happenings bij het Lieverdje met grootscheepse toeloop en gratis politie-optreden.

28 juli: de eerste witte fietsen worden door Provo bij het Lieverdje aangeboden aan publiek en pers.

14 augustus: op het hoofdbureau in Amsterdam gesprek van de commissarissen van politie met provo's Robert Jasper Grootveld, Rob Stolk en Roel van Duyn. Bloemlegging bij het beeld van Domela Nieuwenhuis. Geweld bij het Lieverdje. Dertien arrestanten.

18 augustus: van deze dertien worden vier arrestanten door de politierechter tot acht weken gevangenisstraf veroordeeld (waarvan vier weken voorwaardelijk). Hun misdaad: 'Oranje-ss' geroepen naar sabeltrekkende politieagenten.

20 augustus: burgemeester Van Hall wijst het verzoek van Robert Jasper Grootveld om een vergunning tot het 'bezweren van de geest van het geweld' bij het Lieverdje af. In Coevorden vinden happenings plaats bij het monument voor Van Heutsz.

4 september: in Amsterdam de eerste van drie happenings bij het Van Heutsz-monument.

Prinsjesdag: in Den Haag anti-monarchistische happenings. Hans Tuynman probeert open brief aan mevrouw von Lippe Biesterfeld von Mecklenburg te overhandigen. Negen arrestaties. Een 'alternatieve troonrede' circuleert.

28 september: burgemeester Van Hall legt in de gemeenteraad een verklaring af over 'het optreden tegen de provo's'.

Zaterdagavond 31 juli 23-55 uur, 1965

2 Van imaaasje tot beweging

Wat gaat er gebeuren?

Iedereen wacht op het moment dat de zwarte piet, de Klaas-profeet Robert Jasper zal komen. Een paar honderd mensen staan op de trottoirs of hangen op de kozijnen op het Spui, in een wijde magiese sirkel om het Lieverdje.

Ik groet de veilig-verkeersmagiër Thom Jaspers uit Rotterdam, die me een stukje aan hem gewijde plaatselijke publicity laat zien. Zelf heb ik een vatekwast en een potje witte verf bij me. Er is afgesproken dat er van nu af elke zaterdagavond fietsen wit geschilderd zullen worden. Er staan er al een paar tegen de sokkel van het Lieverdje klaar. De mensen mompelen en wijzen elkaar met veelbetekenende blikken de stillen aan.

Als de minuten voorbijgaan na de magiese twaalf slagen van de kerktoren beseft niemand dat de zwijgende spanning van het wachten op een zogenaamde happening (wat is dat?) er al een onderdeel van is. De happening is al begonnen voordat hij begint.

Jasper komt maar niet. Waar blijft hij? Onmogelijk dat hij het vergeten is. Hij denkt de hele week aan niets anders. Elke dag is hij bezig met nieuwe kostuums, nieuwe ideeën en praten, praten over het beeld waar het om gaat. Misschien is hij te stoned? Damrakkertjes breken de spanning door ‘imaazje, imaáázje’ te roepen, met uitgestrekte armen voor het Lieverdje. Maarten Visser, die al eens eerder zijn mooie keurige zondagse pak met een literfles yoghurt en eieren besmeurd heeft bij een happening omdat hij wegens lang haar ontslagen was en toen Eieren Voor Zijn Geld Koos, schreeuwt: ‘Wat zaait de boer?’ De anderen antwoorden volgens het gepaste ritueel: ‘De boer zaait hennep’ en: ‘Een tevreden roker is geen onruststoker.’ Ze herhalen dat meerdere malen. Ook de andere leuzen van Jasper worden aangeheven, evenals de publicity-song. Maar de ekstase van anders ontbreekt. De afwezigheid van de voorganger die geloof en inspiratie schenkt is daaraan schuldig. Het mag nauwelijks baten dat Thom Jaspers zijn veilig-verkeerssong ten gehore brengt en men in koor ‘Bram bram bram...’ hoest.

We zijn toch anarchisten, we moeten toch buiten een leider kunnen? Ik spring op een aan de rand van het opstapje rond het Lieverdje geparkeerde auto en begint iets over het verkeer en het Witte Fietsenplan te vertellen. Het lukt niet erg. Ik ben niet demagogies genoeg om de mensen werkelijk in hun hart te schreeuwen hoe nodig de vervoersmiddelen gekollektiviseerd moeten worden. Tot mijn verbazing

Zaterdagavond, 12 uur.

wordt er iemand ondanks mijn weinig overtuigend gepraat toch blijkbaar zo geroerd dat hij spontaan z'n fiets aanbiedt om wit te laten verven.

De damrakkertjes leggen een stapel kranten om het Lieverdje om het rituele vuur te ontsteken. Ze leggen er zelfs een fles benzine bij. Een van hen houdt er een lucifer bij. Terwijl we wegstuiven slaat de steekvlam met een knal omhoog. Het Lieverdje kijkt vanuit de hoge vlammen vriendelijk over het Spui. 'Imaazje, imaazje,' roept de menigte hem toe. Onbegrijpelijk voor de vele toeristen, die het verhaal van Jasper en het beeld wat hij voor ons voorgetoverd heeft niet kennen. Dikbuikig fotograferen ze de hysterische jongelui die zij zien.

Ik pak een van de fietsen en begin die, voor café Hoppe, wit te verven. Een onbekende jongen geef ik een tandenborstel om te helpen. Dan gebeurt er iets wat in de geschiedenis van het Lieverdje nieuw is. Met gierende remmen om indruk te maken op het publiek stopt een wit volkswagentje van de politie. Witte auto's van het gezag tegenover witte fietsen van de (vanavond geen fraze!) anonieme menigte van subversieve elementen. De vier agenten springen er manhaftig uit en schreeuwen dat iedereen wegwezen moet.

Sommige jongens deinzen inderdaad een paar meter terug. De agenten bezetten het opstapje rond het Lieverdje en vormen nu het duidelijk impopulaire middelpunt van een magiese sirkel van honderden provoos, toeristen en een groeiende hoeveelheid kloojesvolk dat

relbelust toestroomt. De agenten komen op me af. Ik bedenk me dat ik me op de rijweg bevind, nog wel om een fiets wit te schilderen.

‘Meneer, gaat u daar weg!’ ‘Waarom?’ vraag ik onnozel, want die vraag heeft bij de politie meestal een vermakelijk vertoon van uiterlijke macht ten gevolge.

Het antwoord is een plotselinge zwieper met een gummiknuppel op m'n hand. De verf spat op het wegdek. Carla trekt me zenuwachtig op de stoep. Olaf Stoop zegt me daar grijnzend dat het té gek, té gek is. Hij loopt de hele magiese sirkel rond, steeds dezelfde mededeling herhalend. Om z'n woorden kracht bij te zetten klappt hij erbij in z'n handen. Iedereen joelt of schreeuwt. De agenten manen ons machteloos

aan om door te lopen, maar niemand denkt eraan nu het juist spannend begint te worden. De agenten weten het nu ook niet meer en doen het enige wat ze nog kunnen: ze stappen in hun auto en verdwijnen. Later horen we dat Hoppe hen gebeld heeft.

De inmiddels verzamelde menigte blokkeert de Spuistraat. De Heilige Koeien beginnen irriterend te loeien. De anti-autopropaganda, die we juist gevoerd hebben, wordt nu in daden omgezet. ‘Tuut tuut tuut, weer een lijk,’ roepen de provoos. Olaf springt op een auto, loopt er overheen en springt op de volgende. Hij doet dat trouwens altijd als op de stoep geparkeerde auto's hem in de weg staan. Andere jongens tillen een auto een stukje van de grond en schommelen hem heen en weer. De passagiers kijken angstig maar durven zich niet te verzetten. De anti-autostemming is opgevoerd. Het is een gewoon verschijnsel. Altijd als er een of andere manifestatie op straat plaatsvindt en het verkeer z'n vermeende rechten op tracht te eisen richt een deel van de agitatie zich tegen de auto's. Op 14 juni 1966 zag ik gespierde bouwvakkers een auto met een zenuwachtige automobiliste die op het Damrak probeerde te rijden, zelfs jonassen.

Carla kan er nooit tegen als ze merkt dat een massapsychose zich van ons meester dreigt te maken. Ze trekt mij huilend mee uit het gewoel. Jammer, maar de spanning zakt nu. Het was beter geweest dat de autohaat tot een kollektieve uitbarsting gekomen was. De auto's slagen er nu in stapvoets en zijgend door de menigte te rijden. Carla en ik lopen naar huis. Later komen we een jongen tegen die vertelt dat de menigte zich opgelost heeft en de auto's hun asfaltterreur hervat hebben alsof dat de gewoonste zaak van de wereld is.

Het beroemde Witte Fietsenplan hadden we diezelfde week openbaar gemaakt.

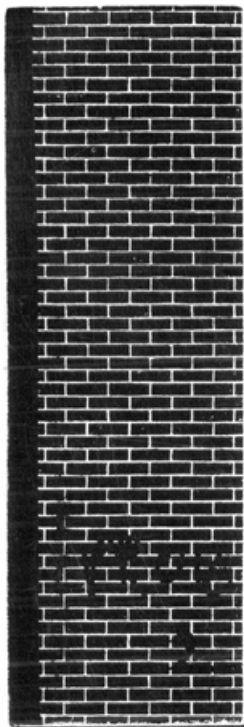
Dinsdagnacht 27 juli waren Olaf Stoop en Dick Roseboom gearresteerd bij het aanplakken van *Provokatie nr. 5*, dat een uiteenzetting bevatte van het nieuwe

vervoermiddel. Wit was de fiets omdat hij hygiënies is en de lucht niet verontreinigt, nieuw was de witte fiets omdat hij het eerste gratis, gekollektiviseerde vervoer is.

Woensdagmiddag 28 juli werden de eerste witte fietsen bij het Lieverdje aangeboden aan publiek en pers. Terwijl Robert Jasper met bezwerende stem en ratel de 'asfalterreur van het gemotoriseerde klootjesvolk' hekelde en Thom Jaspers een pamflet uitdeelde met zijn 'beschuldiging van moord aan alle automobilisten' verfden wij provoos zwarte fietsen wit. Rechercheurs stonden misprijzend te kij-

ken maar grepen niet in. Commissaris Landman van het buro Lieverdje verklaarde desgevraagd aan een verslaggever van *Het Parool*: ‘Ik laat ze maar, ze willen dat we ingrijpen. Maar zolang het verkeer geen hinder ondervindt lijkt het me beter niet op deze provokatie in te gaan. Het is toch zonde dat er zoveel manuren verloren gaan.’

Maar de kommissaris hield zich niet aan z'n belofte. Spoedig merkten we dat de politie door de hele stad de moeizaam wit geschilderde fietsen in beslag nam en ze zodoende aan de Amsterdamse gemeenschap onttrok. Als reden gaf de politie op dat de fietsen door het feit dat ze niet op slot stonden ‘uitnodigden tot diefstal’, wat bij

de wet verboden is. Dus stal de politie ze maar (‘...plictsie, waar is m'n witte fietsie?’ vroegen de provoos bij het Lieverdje). Op dit moment moeten er in de opslagplaats van de politie zo'n vijftig *witte* fietsen staan. Later wreekte een provo zich door een politiefiets van een buro te jatten en hem wit te verven.

Natuurlijk heeft het Witte Fietsenplan het verkeer niet gehinderd; het beoogt immers juist de verkeersproblemen in de binnenstad op te lossen. En wat het verloren gaan van al die manuren betreft: de kommissaris gaf zelf het goede voorbeeld door de nu volgende zaterdagavonden telkens tientallen agenten urenlang voor het Lieverdje te laten posten om te voorkomen dat provoos daar bloemen zouden leggen!

De technische en theoretische rechtvaardiging van het Witte Fietsenplan werd door Luud Schimmelpenninck in *Provo nr. 2* (17 augustus 1965) gegeven.

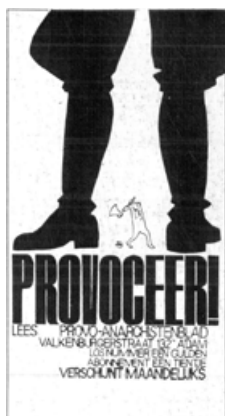
‘Wij stellen voor dat de gemeente 20 000 witte fietsen aankoopt per jaar (kosten één miljoen) ter uitbreiding van het openbaar vervoer, want deze Witte Fietsen zouden van iedereen en van niemand moeten zijn. Binnen enige jaren zou het verkeersprobleem in het centrum van de stad op deze wijze opgelost zijn.

Het semi-openbaar vervoer d.m.v. taxi's binnen de stad zal moeten worden voorzien van *elektries* aangedreven motoren met een maximum van 40 km.'

Het Witte Fietsenplan werd in bijna de hele pers gunstig ontvangen (met de vanzelfsprekende uitzonderingen) en eigenlijk was de voornaamste belemmering voor de verwezenlijking ervan het feit dat het door de vieze vuile provoos gelanceerd werd. Ook de Gemeentelijke Dienst Stadsontwikkeling van Amsterdam was enthousiast. Zij berekenden dat de aanschaf van 2000 fietsen (kosten een ton) al een hele verlichting van het verkeersprobleem in de binnenstad zou brengen.

Tevergeefs trachtten wij grote fietsenfabrieken voor het plan te interesseren. Zelf probeert Luud nu een nieuwe, goedkopere fiets uit te vinden die we zelf op grote schaal als witte fiets in omloop kunnen brengen. Als konsessie aan de wet zal er een slot op zitten met een zeer populair sleuteltje, dat we en masse zullen uitdelen, zodat Amsterdam één grote witte sleutelklub wordt. De tijd zit ons mee (wat niet toevallig is omdat wij de tijd meezitten); het sluiten van delen van de binnenstad zoals in Haarlem, Den Haag, Rome en New York is een tendens die ook voor Amsterdam onvermijdelijk zal blijken.

Van nu af zette de politie al haar prestige letterlijk op het spel om de happenings te doen ophouden. In het vervolg maakte dit de happenings tot een spel tussen spelers en spelbrekers dat hoe langer hoe meer strijd dan spel werd. De krampachtige repressies van politie en justitie zijn er de oorzaak van geweest dat de wekelijkse happening een eenvoudig en doeltreffend provokatiemechanisme is geworden. In 1966 is een dergelijk subversief mechanisme in werking gesteld door elke derde zondag in de maand een stille en verboden protestmars tegen de oorlog in Vietnam te houden. De kracht van de traditie die elke zaterdagavond weer duizenden mensen bij het Lieverdje samenbracht had zelfs met de meeste ijver niet door organisatiewerk

vervangen kunnen worden. Het voortdurende mislukken van de politieke taktiek tot op dit moment toe deden de gummiknuppel- en sabelslagen tenslotte slechts op de hoofden van de politietop terechtkomen. Eerst zijn de meest pompeuze machtsvertoon en absurd hoge straffen geprobeerd. Maar toen dat de zaak van de politie alleen maar verergerde is er in de top van het apparaat (de basis van een hiërarchies apparaat wordt nooit verantwoordelijk gesteld) een crisis uitgebroken, waarvan het ontslag van Van der Molen en de wankele positie van Van Hall een logies gevolg was.

De aktiviteit van de politie tijdens de (anti-auto-)happening van 31 juli had tot gevolg dat het publiek op 7 augustus abnormaal talrijk was. De politie was al aanwezig voor er iets aan de hand was. (Zij kwam niet pas toen het ‘moest’, zoals de pers eensgezind beweerde.) Toen Rob Stolk en Wouter de Vries met Provo-fakkels en verkled in Provo-gewaden (met hetzelfde steentjesmotief als de omslag van *Provo*) begonnen te happenen en ook Robert Jasper en Joop Dielemans verschenen, grepen zij hardhandig in.

Dr. Buikhuisen schrijft terecht: ‘Een rel-bevorderende faktor is het onnodig ingrijpen van de politie.’ Onnodig was het in dit geval minstens. Rob werd van het Lieverdje gerukt en het opstapje rond het Lieverdje schoongeveegd. Brigadier Lankhaar stormde op Willem-jan Stevens (student, provo, 23 jaar) af, die een Provo-fakkel vasthield en dreigde hem met zijn knuppel te bewerken. Stevens weerde in een reflexbeweging met de fakkel brigadier Lankhaar af, die van schrik zijn pet verloor. Enthousiaste provoos maakten de pet buit en hieven spreekkoren aan: ‘Een agent zonder pet is geen agent’, ‘De politie is fascistieser dan u denkt.’

De journalist Anton Kothuis vertelt in het *Parool*-verslag van 9 augustus wat hij daarop zag gebeuren. (Hij zat op dat moment in Hoppe met de beeldhouwer Frans de Boer Lichtveld en diens 24-jarige vrouw):

‘Wij liepen Hoppe uit omdat het zo lawaaiig werd buiten. Wij zagen dat de jongen van het Lieverdje werd gehaald en een behoorlijk pak ransel kreeg. Toen hij in een politieauto was gegooid duwde een agent de brandende fakkel in zijn gezicht. Uit de omstanders klonk een enorm gejoel. De provo's hadden tevoren “image” geroepen, maar oudere voorbijgangers begonnen te schreeuwen: “vuile ss-ers, fascistten.”

(...)

Ik geloof dat mijn vriend De Boer Lichtveld daardoor werd opge-

Politie in actie bij het Lieverdje. De grijnzende arrestant is Willem-Jan Stevens.

zweept. Hij riep ook zoiets. Twee rechercheurs in burger grepen hem van achteren vast en sloegen hem in elkaar. Zijn vrouw die hem wilde helpen kreeg twee tikken met een gummilat midden in haar gezicht.’

De Boer Lichtveld zei er zelf volgens *Het Parool* het volgende van:

‘Ik werd woest omdat die jongen met de fakkel door vier agenten tegelijk werd aangevallen. Zij pakten mij plotseling van achteren beet en sloegen mijn bril van mijn gezicht. Ik ben hem kwijt. Ook in de auto en later op het bureau werd geslagen. Andere agenten moesten een rechercheur, die mij steeds weer te lijf wilde gaan, in bedwang houden. Gisteren ben ik op het hoofdbureau verhoord. Mijn vrouw, die twee klappen kreeg, is helemaal ontdaan. Zij kan nog steeds geen woord uitbrengen.’

Het einde van de happening van 7 augustus 1965 kwam toen dertig tot veertig agenten van bureau Singel en waarschijnlijk ook van andere bureaus de menigte definitief uit elkaar hadden geslagen. Zeven arrestanten hield de politie vast.

De kranteverslagen van de volgende maandag waren kenmerkend voor hun slaafse berichtgeving als het politiezaken geldt. *De Telegraaf* had een bedrieglijke foto van Willem-Jan Stevens op de voorpagina waarop hij zijn afwerend gebaar met de fakkel maakt naar de aanstormende agent, zodat het lijkt alsof hij hem ermee te lijf wil gaan. Onder de kop ‘PROVO'S IN AANVAL’ verzint Nederlands anti-provotariëse dagblad dat we met witte fietsen gooiden en dat niet Stevens, maar de agent de brandende fakkel in zijn gezicht kreeg. *De Tijd* weet te melden dat we de fietsen naar de politie gooiden en tegelijkertijd voetzoekers ontstaken. Ook het in zijn politie-

verhalen zo autoritaire *Vrije Volk* licht zijn lezers in over het bekogelen van agenten ‘met voetzoekers en andere projectielen’.

Het justitieel resultaat was dat politierechter Romke de Waard, een van de velen die door Provo naam gemaakt hebben, op 29 september De Boer Lichtveld tot f 75,- boete veroordeelde, nadat vier weken gevangenisstraf tegen hem geëist was. Hoewel De Boer ontkende ‘vuile ss-ers, vuile schoften’ te hebben geroepen toen hij de agent Willem-jan Stevens de brandende fakkel in het gezicht zag duwen, maar volgens hem slechts het enkelvoud van die woorden, nam mr. Romke de Waard maar aan dat hij wel degelijk de meervoudsvorm gebruikt had. Daarentegen zei de officier van justitie, mr. Habermehl: ‘Ik ben er nog helemaal niet zo zeker van, dat het allemaal zo gegaan is’, toen drie getuigen onder ede verklaarden het politieke fakkeloptreden te hebben gezien. De justitie is nu eenmaal geneigd de realiteit van het politieoptreden anders te benaderen dan de realiteit van het Provo-optreden. Hoofdagent Hornstra had op de beschuldiging dat hij De Boer tijdens het verhoor had geslagen geantwoord: ‘Ja edelachtbare, de jongen irriteerde mij, de één windt zich meer op dan de ander. Ik verloor een ogenblik mijn zelfbeheersing en gaf hem een klap.’ Nico Scheepmaker vroeg zich in zijn *Handelsblad*-rubriek af of het dan niet irritant is als je iemand een brandende fakkel in het gezicht ziet duwen. Willem-jan Stevens zelf tenslotte kreeg f 50,- boete wegens ‘wederspanningheid’. Een aanklacht van hem tegen de agent die hem mishandeld had haalde niets uit.

Wij meenden dat de rellen rond het Lieverdje niet domweg week na week mochten voortgaan. We koesterden toen nog de illusie de happening als artistiek medium ongestoord voortgang te kunnen laten hebben, als de politie de zaak maar niet verstoorde en als de politie door zijn spektakulair optreden maar niet talloze nieuwsgierigen aantrok. We richtten ons daarom met een brief, ‘die van een weinig voorkomende brutaliteit getuigde’ volgens de *Tijd-Maasbode*, tot hoofdcommissaris Van der Molen. We stelden hem daarin voor met ons een gesprek over de gang van zaken bij het Lieverdje te hebben:

‘We geloven dat wij met de politie beter tot een vergelijk kunnen komen in een redelijk gesprek dan d.m.v. straatgevechten, hoezeer de Politieke Hiërarchie ons ook tegenstaat. Het politieoptreden bij de wekelijkse happenings zaterdagavond om 12 uur bij het Amsterdamse Lieverdje, de Verslaafde Konsument van Morgen. Deze happenings hebben al een jaar het karakter van een parareligieuze ceremonie, die niet langer dan een half uurtje duurt en niemand hindert. Pas door het gewelddadige optreden van de politie op 7 augustus en 31 juli ontstonden er gevaarlijke relletjes, die uren duurden en massa's mensen op de been brachten. Wij eisen daarom dat de happenings voortaan ongestoord kunnen verlopen, *zonder* politie. Men bedenke dat de happenings bij het Lieverdje van grote kulturele en psychologische betekenis zijn voor Amsterdam (Magies Centrum!).’

Het is een veelzeggend feit over de mate van democratie die de politie doorgaans ten toon spreidt, dat iedereen stomverbaasd was dat de hoofdkommissaris ditmaal zo demokraties was op onze uitnodiging in te gaan. Blijkbaar omdat onze brief door vier personen ondertekend was (Robert Jasper Grootveld, Luud Schimmelpenninck, die echter niet aanwezig was, Roel van Duyn en Rob Stolk) wachtten ons zaterdagmiddag 14 augustus ook vier kommissarissen: Van der Molen, Molenkamp, Landman en Kessler.

Ik voelde me onwezenlijk en lullig om niet als arrestant maar als officiële gast in het hoofdburo van politie te verblijven. Nadat wij

Provo's bij het standbeeld van Domela Nieuwenhuis op het Haarlemmerplein.

aan de kommissarissen voorgesteld waren schreden wij een weidse vergaderzaal binnen, met twaalf zetels aan elke kant van een grote tafel met een groen laken erop. De kommissarissen namen aan de ene kant plaats, de provoos aan de andere kant. Wij keken elkaar aan als exotiese beesten. Voor mij tenminste is een politiekommissaris iets wat je alleen met een stijgend afgrijzen op foto's in kranten kunt bekijken. Vermoedelijk betekenen provoos ongeveer hetzelfde voor kommissarissen. Ik bekeek Van der Molens hoge voorhoofd, zijn staalblauwe ogen, zijn geprononceerde kin en konstateerde dat hij veel van Heydrich weg had (terwijl hij misschien wel in het verzet heeft gezeten). Hij bekeek het mijne en dacht waarschijnlijk Wat een uitgewoonde-hondehokken gezicht (terwijl ik helemaal geen marihuana of iets rook). Twee diametraal tegenover elkaar gestelde mentaliteiten werden met elkaar geconfronteerd.

Er kwam natuurlijk niets redelijks uit. Van der Molen hield een stereotiepe inleiding over de politie en haar taak ten aanzien van de openbare orde, Jasper hield een anti-rooktoespraak en ik lichtte het recht op illegaliteit toe. De politie betwistte dat recht en het onbevredigend slot was dat Van der Molen beloofde 's avonds niet te zullen ingrijpen als we alles wat in strijd met de wet is zouden nalaten. Maar de 'stille omgang' die we ons naar katholiek voorbeeld voorgenomen hadden zou niet worden toegestaan, aangezien wij geen vergunning wilden aanvragen; dat zou de erkenning van het burgemeestersgezag inhouden. Meteen na afloop hield de politie een persconferentie, waarbij zij de in beslag genomen 'anti-Claus-fakkels' lieten zien als zouden dit gevaarlijke slagwapens zijn waartegen de politie wel gedwongen was zich geducht te wapenen. (Nota bene: de politie is de enige geweest die met de fakkels klappen heeft uitgedeeld!)

Ondanks Van der Molens belofte legt die avond de politie al om half elf een kordon van 34 agenten o.l.v. kommissaris Landman om het magiese hart van Amsterdam: het Lieverdje. Hoppe sluit om elf uur, daar het, gezien de relbeluste meute die het

politiekordon komt aangapen, moeilijkheden vreest. Om 12 uur naderen Rob Stolk en Garnt Kroeze, die volgens plan bloemen bij het Lieverdje willen leggen. Zij worden meteen gearresteerd. Robert Jasper komt even later en probeert vergeefs de menigte tot een stille omgang door de stad te bewegen. Men blijft liever naar de politie kijken. Ik heb ondertussen om 12 uur precies bloemen gelegd bij het beeld van Domela Nieuwenhuis op het Haarlemmerplein en er een fiets wit geschilderd, om te protesteren tegen het politiegeweld op het Spui en om Domela, de va-

der van het Nederlandse anarchisme, op dit moment te eren. Als Carla en ik tegen één uur bij het Lieverdje arriveren kunnen we nog net aan een Stil Ommegangetje over de trottoirs om het Lieverdje onder het motto ‘St! st! sst!’ meedoen. Dan vindt het eerste en laatste geweld van de kant van het provotariaat tegen de politie plaats. Nozems van de Nieuwendijk (‘dijkers’) gooien konservenblikjes en fietsbellen naar de agenten, wat door de pers natuurlijk genadeloos uitgebuit wordt. De agenten voeren nu naar alle kanten charges op de menigte (ongeveer 2000 man) uit. Provoos met rode spandoeken met de woorden ‘Geen monarchie maar anarchie’ worden weggemaaid. Hoofdkommissaris Van der Molen, in burger, wordt door een van

zijn ondergeschikten niet herkend en dus bijna gewelddadig verwijderd. Kommissaris Kessler ondergaat hetzelfde lot. Verschillende ruiten gaan eraan. Een provo wordt door glasscherven aan zijn pols gewond, een toeschouwer krijgt een sabelhouw over zijn neus. In totaal worden er dertien arrestanten buitgemaakt, van wie de politie er vier vasthoudt. Nog dezelfde week, 18 augustus 1965, worden zij voor politierechter Nomes gevoerd.

‘Om herhaling te voorkomen’ veroordeelde de politierechter E.E. uit Zaandam (19), Eddie Bottema uit Amsterdam (18), H.P. uit Nijmegen (24) en C.Ch.B. uit Amsterdam (24) tot acht weken gevangenisstraf, waarvan vier weken voorwaardelijk. Hun misdaad was dat zij ‘Oranje-ss’ naar de sabelende politieagenten geroepen hadden. Verschillende dagbladen vonden de berechting middeleeuws. Niet alleen vanwege de belachelijke strafmaat, maar ook omdat de advocaten nauwelijks tijd gekregen hadden om zich op hun zaak voor te bereiden, zo snel was ditmaal het ‘snelrecht’. Een behandeling die in strijd was met art. 6 (lid 3, sub b) van het Verdrag van Rome, dat ook door Nederland ondertekend is. De jongens waren geen van allen provoos, zij waren toevallige passanten geweest die geëmotioneerd raakten bij het zien van het schouwspel. De jongens werden meteen na de berechting opgesloten, zodat zij geen gelegenheid hadden om met enige kans op succes in hoger beroep te gaan. De politierechter moest dit zelf toegeven. Twee van de vier slachtoffers zijn na hun invrijheidstelling provoos geworden. Dit is steeds het begrijpelijke effect geweest van arrestaties en straffen.

Hoe moest het verder met de happenings?

Tot op heden is daar geen bevredigend antwoord op gegeven, maar wel is het commentaar in *Provo 2* (17 augustus 1965) bewaarheid:

‘Als de politie niet tijdig haar fout inziet en van geweld afziet, zal zij haar impopulariteit nog vergroten. De Amsterdammers rond het Lieverdje

zullen in nog groter mate afhankelijk worden van onze anarchistiese propaganda en zo zouden de happenings in de toekomst het karakter kunnen krijgen van periodieke opstanden. Opstanden tegen alle uniformen en alle autoriteiten.

Ten einde raad probeerde Jasper het met een door een afdruk van zijn duim ondertekend verzoek aan burgemeester Van Hall om hem voor zaterdagavond 21 augustus vergunning te verlenen 'tot het betreden van het opstapje rond het Lieverdje ten einde aldaar, direct

rond het magies centrum de opgeroepen image van geweld te bezweren'. Van Hall dacht er niet aan het geweld te laten bezweren; hij weigerde.

De stemming voor de komende happening werd nog opgeschroefd door de pers, die in de loop van de week eenstemmig van oordeel bleek dat er aanstaande zaterdag wel weer iets heel spannends te doen zou zijn op het Spui. Vanaf het Lieverdje was de publicity door de happenings in steeds wijder magiese sirkels het land ingestuurd. De grote hoeveelheid provincialen die tot de duizenden aanwezigen hoorden kan o.a. verklaard worden uit een bericht als dat in het

Peter Bronkhorst legt uit.

Nieuwsblad van het Noorden, dat, als betrof het een wegens overdonderend succes geprolongeerde film, met grote koppen schreeuwde (20 augustus 1965): MORGEN VERWACHT DE POLITIE WEER: PROVO-REL OP AMSTERDAMS SPUI. *Het Parool* bracht op de voorpagina het bericht dat Hoppe en Broodje van Kootje zaterdagavond wegens de te verwachten moeilijkheden al om 11 uur zouden sluiten. Jan Blokker voorspelde in het *Handelsblad* dat de happening bij het Spui een vaste toeristische attractie zou worden. De voorspelling is uitgekomen. In 1966 gaf een reisburo zelfs een foldertje uit getiteld: MEET THE PROVO'S.

De happening van 21 augustus bestond uit niet veel meer dan een konsentratie politie om het Lieverdje, waaromheen een nog groter konsentratie klotjesvolk. Er gebeurde niets, behalve dat een 69-jarige heer W. van Dijk z'n arm brak toen hij door vluchtende kijkers onder de voet gelopen werd en dat er twee arrestanten werden gemaakt wegens niet-doorlopen en het bezigen van opruiende woorden. De politie had voor het eerst honden gemobiliseerd, die op het Begijnhof gestald waren en niet in aktie 'hoefden' te komen.

De daarop volgende happening van 28 augustus was de laatste in het 'klassieke' genre. Het regende. Het publiek was minder talrijk en de politie zelfs afwezig. Een aantal provoos onder aanvoering van Peter Bronkhorst plaatsten voor het Lieverdje een bord met: 'Het Amsterdams politie-theater brengt Holland Happening in vier bedrijven. Knuppels, sabels, honden. Wat volgt, commissaris?' Zonder dat de politie ingreep kon Peter, de happening vanaf de sokkel van het Lieverdje voorgaand, enige behartigenswaardige zaken te berde brengen. Om half één was de rust op het Spui teruggekeerd. Deze happening had voor de politie een leerzame aanwijzing voor de oplossing van haar problemen - wegbliven - moeten zijn!

De beeldhouwer van het Lieverdje, Carel Kneulmans, had in een interview in *Vrij Nederland*, augustus 1965, gesuggereerd dat we maar beter bij het monument van Van Heutsz konden gaan happenen. Bepaalde ontwikkelingen in Coevorden hebben ertoe geleid dat Kneulmans zijn zin gekregen heeft.

Allard van Lenthe, een 22-jarige medewerker van *De Rooie Drentse* (een uitgave van de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA) was op 9 april 1965 een actie tegen de standbeelden van wijlen gouverneur-generaal Van Heutsz begonnen. Samen met een aantal leerlingen van de plaatselijke kweekschool had hij bij het standbeeld van Van Heutsz in Coevorden ('Het Coevorder Lieverdje') een bord geplaatst. Daarop stond: 'Ontslapen bij het hakenkruis; gesneuveld

bij het uitmoorden van het 39-ste Atjehse dorp; bij het verkrachten van de 79ste Atjehse vrouw; om het geschrokken vertrouwen van het

Ned.-Indische bestuur opnieuw te funderen.’

De dochter van de gouverneur-generaal, mevrouw Van der Weyden, diende een aanklacht tegen Allard van Lenthe en zijn kameraad Relus ter Beek in. De officier van justitie, baron Van Dedem, legde beiden een boete van f 50,- op. De baron had dit vonnis o.m. gemotiveerd door te stellen dat Allard en Relus de tijd van Van Heutsz niet meegemaakt hadden en er dus niet over oordelen mochten.

Professor Nagel (J.B. Charles), die in een (bekroond!) gedicht had aangespoord tot het omvertrekken van alle Van Heutsz-monumenten, trad tijdens het proces als getuige-deskundige op. Bij zijn verdediging van Allard en Relus wees hij op de parallel tussen wat er in ons land tijdens de bezetting is gebeurd en wat er is gebeurd in Atjeh indertijd. ‘Wanneer er nu, bijv. voor Christiansen, de bevelhebber die de opdracht gaf tot de ramp van Putten, een standbeeld zou staan in die plaats waar hij nu alweer ereburger is, en dat standbeeld zou zijn ondersteboven geworpen door Duitse jongeren, zouden wij alleen maar hoop kunnen hebben voor de toekomst.’

Voor de provoos, bij wie Allard zich aansloot, betekende het protest tegen het in ere houden van de nagedachtenis van Van Heutsz niet zozeer een protest tegen het herdenken van een foute historische figuur, maar vooral een protest tegen een symbool van een aktueel verschijnsel: het militarisme. Het was onze bedoeling om het monument van de generaal van een eervolle nagedachtenis te veranderen in een warning voor de toekomst. ‘Om het een angstaanjagende bezienswaardigheid te laten worden. Zodat het borstbeeld gehaat wordt, in plaats van geliefd (...) Zodat de mensen de schrik om het hart slaat. Zodat men zich realiseert waar eerbetoon van militair geweld toe heeft geleid en zal leiden,’ schreef Allard in *Provo nr. 3* (22 september 1965).

Zaterdagavond 4 september startte een serie van drie achtereenvolgende Van Heutsz-happenings. Zij begonnen alle drie bij het Lieverdje, waarvandaan de verstrooiing van het provotariaat door Amsterdam begon. Groepen van honderden klappende, zingende en yellende provoos begaven zich naar het Olympiaplein, waar het monument staat. De spanning onderweg werd door sfeerscheppende sirenes van politiewagens nog verhoogd. Bij het monument aangekomen werden daar korte toespraken gehouden en het monument werd met witte verf bekladderd.

Zaterdagavond 11 september werden met reusachtige letters de woorden ‘Provo’ en ‘Image’ aan weerszijden van het beeld geschilderd. Bovendien gingen talrijke provoos op de kreet ‘Te water, te water!’ de vijver in. Robert Jasper had het plan flesjes gevuld met water uit dit vijvertje, ‘Het heilige Van Heutszwater’, in omloop te brengen, maar we zijn er nooit toe gekomen (gemiddeld 1 op de 1000 plannen verwezenlijken we).

Zaterdagavond 18 september hebben Peter Bronkhorst en Auke Boersma meer dan tweeënehalf uur op het monument gezeten, omdat ze weigerden het bevel van de politie eraf te komen op te volgen. Ondertussen voerden ongeveer twintig agenten van het buro Overtoom onder leiding van inspekteur Oele charges uit op een paar hon-

derd provoos. Auke en Peter op het monument en de provoos, die steeds weer voor de chargerende agenten uit moesten vluchten, kommuniceerden door het uitwisselen van Provo-leuzen.

Om ongeveer vier uur in de nacht slaagde de politie er eindelijk in alle provoos weg te krijgen. Peter en Auke werden gearresteerd. Op de aftocht zetten enkele provoos in de Okeghemstraat spelenderwijs een auto op zijn kop, daarmee de eigenaar in zijn hart treffend en opnieuw de vertwijfeling wekkend van allerlei sympathisanten die de provoos toch zo graag als smetteloze idealisten willen zien.

Het monument was onder de zweep van onze akties niet ongedeerd

Happening bij het Van Heutsz-monument. Rechts: Auke Boersma.

gebleven. Verschillende bronzen letters op de sokkel van het monument hadden we er afgewrikt. Tijdens een (vergeefse) huiszoeking naar weggelopen kinderen bij een provo stond een hoofdagent van buro Lieverdje nonchalant met deze relikwieën te spelen, niet wetend wat een compromitterend materiaal hij bij toeval in handen had. Toen de hoofdagent vertrok zonder iets te vragen over de bronzen letters bespaarde hij ons waarschijnlijk een behoorlijke uitbreiding van onze toch al niet onaanzienlijke voorraad straffen en boetes.

Na drie happenings hadden wij genoeg van Van Heutsz. Zijn bombastiese monument werpt tot op vandaag zijn fascistiese smetten op het 'rode' Amsterdam. Hoe lang nog?

Op Prinsjesdag 1965 werd een nieuw subversief mechanisme in werking gesteld. Geen wekelijks mechanisme, zoals de happening, ook geen maandelijks, zoals de Vietnam-demonstraties, maar een jaarlijks. Op dezelfde manier als de SDAP aan het begin van deze eeuw 'rode dinsdag' gebruikte om te demonstreren voor de invoering van het algemeen kiesrecht, gebruiken wij de derde dinsdag in september om te agiteren voor de afschaffing van de monarchie. De derde dinsdag in september is de dag van de provolutie.

Hans Tuynman is de inspirator geweest van de gebeurtenissen rond Prinsjesdag 1965. Een paar dagen ervoor had ik hem leren kennen. Eerst wantrouwde ik hem nogal (misschien vanwege z'n eeuwige donkere bril) maar later ben ik vriendschappelijke gevoelens tegenover hem gaan koesteren. Hij is een voorloper van de Nieuw-Babyloniërs. Overal verspreid over de randstad Holland heeft hij wat bezittingen en meisjes. Er zijn tijden dat hij voortdurend rondreist door de randstad en ondertussen allerlei ludieke activiteiten onderneemt. Zijn anarchisme is niet intellectueel beredeneerd, is zuiver emotioneel en daarom een natuurlijke bron van aktivisme.

De maandagavond voor Prinsjesdag 1965 organiseerde hij de eerste happening in Den Haag, voor het Paleis op het Lange Voorhout. De aanleiding ervoor was een ‘open brief aan mevrouw von Lippe-Biesterfeld von Mecklenburg’:

‘Beste mevrouw von Lippe-Biesterfeld von Mecklenburg. Gezien het feit dat:

de computers van de PTT de capaciteiten hebben om het grootste deel der ambtenaren van uw departement naar huis te sturen, de ontwikkeling der communicatiemiddelen omgekeerd evenredig is aan die van uw image, zodat:

wij meer en meer gekonfronteerd worden met Iemand Anders, die, achter de bombarie rond uw verschijning, kennelijk aanwezig moet zijn, waardoor:

er bij mij een oprecht schuldgevoel gegroeid is,
omdat

ik meen dat uw beroep uw persoonlijk leven verregaand belemmert, zoniet verwingt.

Ook ik, als Nederlander, heb hieraan schuld.

Daarom zou ik u willen uitnodigen, mij de avond voor de derde dinsdag in september, voor het Paleis aan de Lange Voorhout, savonds 9.30 u. in een openbaar gesprek in te lichten omtrent de drijfveren die het u mogelijk hebben gemaakt, deze, in mijn ogen, absurde en hoogst ongezonde positie, al deze jaren met zulk een voortreffelijke plichtsbetrachting te vervullen.

Uw aanwezigheid in hoopvolle verwachting tegemoet ziende
teken ik:

H.E.A. Tuynman'

Begrijpelijkerwijs noemde de Haagse politie deze brief 'volslagen kolder'. Hij is echter een mooi voorbeeldje van pop-art als politiek wapen (political art).

Helaas heeft mevrouw von Lippe-Biesterfeld zich niet verwaardigd aan deze uitnodiging gehoor te geven. Wel vertoonden een honderdtal Haagse 'kikkers' zich op het afgesproken tijdstip voor het Paleis op het Voorhout. In het midden voor het Paleis hadden Hans en de andere Haagse provoos een stoel voor de koningin gereed gezet en een kartonnen televisietoestel. Op de voorkant van het toestel was de beeltenis van de koningin aangebracht, daaronder 'IMAAZJE'. De zijkanten waren beplakt met anti-politiekknipsels en knipsels over de provoserende jeugd. De achterkant liet knipsels over de oorlog en het fascisme zien. In zijn verslag over deze gebeurtenis schrijft Ben van Oortmerssen in *Provo 5* (18 december 1965):

'Er klinkt "Image," en "De politie is je beste kameraad". Aan het eind van het pleintje, tegen de rijweg, staat een wit volkswagentje van de politie, die haar provocerende functie in het gebeuren niet zonder meer wil opgeven. Nadat er een stille omgang rond het tv-toestel is gehouden, wordt, als hoogtepunt van de happening, het tv-toestel verbrand. Door werking van een scheikundig preparaat ontstaat er een vuurzuil van ongeveer 10 meter hoogte. Enkelen roepen: "Re-vo-lu-tie, Re-vo-lu-tie". Een jongen gooit een houten afzetting (die alvast is klaargezet voor de volgende dag) in het vuur. Nu vindt de politie het kennelijk te gek worden. Na een paar minuten verschijnen de geüniformeerde gezagsdragers op het toneel. Terwijl Hans Tuynman (omringd door anderen) enkele gedichten opleest, naderen de agenten. Je kent het wel, mensen met die vastberaden trekken, ferme houding, handen aan de gummiknuppel. Er werd gesommeerd door te lopen. Een jongen die hieraan geen gevolg geeft, wordt door vier agenten tegelijk beetgepakt en geslagen. Bij het verjagen van de aanwezigen ontstaat natuurlijk een rel. Een Engelsman, die met enkele vrienden

langsloopt, wordt met de vlakke hand in het gezicht geslagen. (Toen hij een aanklacht hiertegen wilde indienen werd hij vriendelijk van het kastje naar de muur gestuurd.) Taal van een Haagse agent: “Trek aan je stutten, anders maken we gehakt van je. We hebben al twintig bedden besteld in het ziekenhuis.”

Voor prinsjesdag zelf hadden we een TROONREDE ‘zoals Hare Majesteit de Koningin die bij de opening van de Staten-Generaal 1965-'66 had moeten uitspreken’ gemaakt. De troonredes waren als pamflet in Amsterdam gestencild en door mij opgesteld. De Haagse kunstschilder Ton Venselaar organiseerde de verspreiding van de pseudo-troonredes in Den Haag. Negen jongens die het pamflet onder de Oranjeklanten uitdeelden werden gearresteerd. Venselaar zelf had een pop-art schilderij vervaardigd dat hij de koningin in haar koets wilde aanbieden. Op het bijna twee meter hoge schilderij had hij op een hemelsblauwe achtergrond witte versplinterde klompen en gouden kronen bevestigd. Het schilderij symboliseerde de enige werkelijke verbondenheid tussen vorst en volk, namelijk die op folkloreniveau. De provoos probeerden op de Kneuterdijk met het schilderij door de politie-afzetting heen te breken, maar de operatie mislukte jammerlijk.

De Haagse politie, beducht voor het witte gevaar, nam de zaak hoger op. Zij hadden honderden troonredes in beslag genomen en op een ekstra persconferentie beschreef onderzoeker Van der Vegt dit als een ‘kinderlijk pamflet, maar ook met enkele héél nare facetten’. Zo naar waren die facetten in de ogen van de politie, dat men er opruiing en majesteitsschennis in zag. Het Haagse *Vaderland* noemde het pamflet zelfs een ‘obsceen stuk’. Tenslotte heeft de politie in augustus 1966 aan Ton Venselaar, die gevraagd had de in beslag genomen exemplaren terug te mogen krijgen, verklaard dat daarvan geen sprake kon zijn omdat de pamfletten ‘beledigend voor de Koningin’ waren. Dit was de partikuliere mening van de Haagse politie, die nooit door enige rechter ondersteund is. Het is een van de vele gevallen van inbeslagname zonder gerechtelijke beslissing. (Het betekent overigens dat wij de koningin ongestraft hebben mogen beledigen...).

In werkelijkheid was de ‘Troonrede’ (*Provokatie nr. 7*), niets dan een zachtaardig geschrift dat met de volgende inleiding begon:

‘Leden der Staten-Generaal,
Het is mij wonderlijk te moede. Vannacht verscheen mij in een droom mijn overgrootvader koning Willem II. En hij sprak tot mij: “Mijn Kind, in 1848 ben Ik in één nacht van conservatief liberaal geworden. Het was Mijn aandeel in de inspirerende rol die ons vorstenhuis van Willem de Zwijger tot Wilhelmina in moeilijke tijden steeds gespeeld heeft voor Ons volk. Het is nu Jouw beurt om in één nacht van monarchiste anarchist te worden. Doe aldus en zie niet weerom.” Toen verdween hij.
In dit Teken, in hoc signo, zal ik - voor de laatste maal - de troonrede uitspreken. En het is op dit historische moment, dat ik de betekenis van Mijn woorden: “Wie ben ik, dat ik dit doen mag?” eerst recht besef.’

Als opruiend beschouwde de politie de oproep aan de arbeiders in het pamflet:

‘Leden der Staten-Generaal, het moment is gekomen waarop Ik de lang verbeide Sociale Revolutie moet uitroepen. Ook dat is een voorwaarde sine qua non voor het spelen van een actieve, belangeloze rol in de wereldpolitiek en het welzijn, de creativiteit van Mijn volk. Het privé-bezit wordt opgeheven. Alle bezit wordt gekollektiviseerd. Ik richt een oproep aan de arbeiders zich los te maken van hun voormalige Bazen en de bedrijven, waar zij vroeger in dienst waren, te bezetten. Het gehele produktieapparaat zal vanaf dat moment in de handen van de producenten zelf, de arbeiders, zijn. Zij zullen het produktieproces moeten regelen.’

Maar het zwaarst tilde de politie aan het slot van de rede van de koningin:

‘Het spreekt vanzelf dat Ik Mijn functie, symbool van de Rijkseenheid, neerleg. Ik doe afstand van de troon, ten behoeve van het volk en de Anarchie. Mijn kapitaal schenk ik de eerste Kommune ter aanmoediging, zodat dit weer terugvloeit aan de rechtmatige bezitter: het Nederlandse volk. Mijn paleizen te Soestdijk, Amsterdam en Den Haag stel ik ter beschikking als huisvesting voor de slachtoffers van de woningnood. Kroondomeinen overal in Nederland als studiegebieden voor natuurliefhebbers. Ik en Mijn dochter Beatrix hebben ons over de te nemen Revolutionaire maatregelen en de vestiging van de Anarchie reeds met de Provo's in Amsterdam en Den Haag verstaan. Leden der Staten-Generaal, ik sluit uw vergadering voorgoed. Moest getekend zijn: Juliana van Oranje.’

De gearresteerde jongens werden zoals gebruikelijk enkele dagen op het bureau vastgehouden bij wijze van directe straf door de politie. Een van hen was echter niet zo lang vastgehouden en had mij gewaarschuwd voor huiszoeking.

Inderdaad; nauwelijks had ik het kompromitterend manuscript van de ‘Troonrede’ uit huis gedaan, of inspekteur Van Iepen van bureau 10 Admiraal de Ruyterstraat kwam samen met een geüniformeerde agent ‘eens een kijkje nemen’. Ze vroegen bescheiden of ze me even konden spreken.

Ik antwoordde schuchter dat ik er niets mee te maken had, want politiebezoek maakt me altijd zenuwachtig. Maar Robert Jasper, die toevallig bij me was, drukte de politiemensen op het hart dat de troonrede het produkt van een ‘brain storm’ was, een bijeenkomst waarbij het pamflet in een toestand van kollektieve creativiteit opgesteld zou zijn. Het tweetal spiedde loerend rond. ‘We mogen wel even rondkijken, hè?’ vroeg Van Iepen, alsof hij zich geweldig bij me thuis voelde.

‘Nee,’ zei ik. ‘U heeft geen bevel tot huiszoeking.’ Nou, dat deed er niets toe, want zo'n bevel kon de inspekteur zelf geven. Hoewel ik te kennen gaf dat als een smoesje te beschouwen lukte het hem toch mij te overreden; er was weinig risico bij.

Meteen schoot de geüniformeerde op het gasmeterkastje toe, blijkbaar in de veronderstelling dat ik een poging gedaan had dat te kamoefleren door er een boekenkastje voor te zetten. ‘Buit!’ dacht de agent zichtbaar. Inderdaad hebben we in dat kastje een oude stencilmachine staan. Grommend sleepte hij het ding de kamer in. Een lichte teleurstelling maakte zich van de politiebeambten meester toen bleek dat de machine allang verroest was.

Toen stonden de agenten voor de moeilijke taak de boekenkasten te doorzoeken naar belastend materiaal. De geüniformeerde pakte lukraak een boek uit de kast. Het was de Amerikaanse editie van *Le deuxième sexe* van Simone de Beauvoir. Op de omslag staat een foto van een naakte vrouw. Met een blik van verstandhouding liet hij het de inspekteur zien. ‘Zo,’ vroeg Van Iepen met gefronste wenkbrauwen, ‘is dat ook al literatuur tegenwoordig?’ Het was typies de reactie van een man die zich op grond van z'n hoge positie in een hiërarchies apparaat zedelijk en intellectueel superieur op alle fronten voelt boven de ‘gewone’ burger.

Na bliksemsnel de mogelijkheden van een onderzoek tegen deze ongetwijfeld pornografiese vondst overwogen te hebben zette hij het zuchtend weer op z'n plaats. Het is jammer dat het politie-apparaat in Amsterdam te zwak bezet is om alle vuiligheid in deze stad grondig op te ruimen. Na tenslotte in de keuken nog een paar pannen degelijk op hun inhoud getoetst te hebben vertrokken beiden.

Huiszoekingen vonden in die tijd veelvuldig plaats. Eind september bijvoorbeeld. Mijn vrouw zat, om rustig te studeren, op de kamer van Rob Stolk, die bij ons op zolder woont. Twee rechercheurs stormden de trap op en stuitten daar op Auke Boersma, die beschermend voor de deur van Robs kamer stond. ‘Heeft u een bevel tot huiszoeking?’ vroeg Auke. Het enig effect was dat de rechercheurs hem met geweld opzij duwden en de kamer betraden. Auke werd meegevoerd. Achteraf bleek dat het om een diefstal in een juwelenzaak in de Jan van der Heydenstraat ging. De politie had de (valse) tip gekregen dat de provoos die gepleegd hadden.

‘Wat een luizentrop is het hier,’ zeiden de rechercheurs en begonnen een minutieuze huiszoeking, waarbij ze nu werkelijk een zwijnenstal aanrichtten door alles overhoop te gooien en niets op te ruimen. Na deze vergeefse jacht op de Provo-diamanten sommeerden ze Carla en Auke mee te gaan voor een verhoor op het buro. Bovendien werden grote hoeveelheden kranteknipsels en pamfletten meegenomen.

Bij mij beneden was ondertussen een emmertje aan een wollen draadje met een briefje erin van de buurvrouw van twee hoog neergedaald: ‘Russen boven.’ Ik had me daar niets van aangetrokken, daar ik me in het bezit van een onberispelijk geweten waande. De rechercheurs, die even later binnenkwamen, dachten daar anders over. ‘Bekent u maar, uw vrouw heeft al bekend,’ zei de eerste, met een doordringende blik. Hoewel tot een bekentenis neigend na dit overrompelend begin wist ik toch mijn onschuld te bewijzen, doordat mij gelukkig te binnen schoot dat ik op de bewuste avond naar de schouwburg geweest was. Teleurgesteld vertrokken de rechercheurs, nadat de tweede nog verklaard had: ‘Provoos zijn de enige mensen waarvoor

ik geen respekt heb.’ (Toch betekent dit dat de rechercheur wél respekt heeft voor joden, kommunisten en homo's.)

Carla werd op het bureau Pieter Aertszstraat aan de tand gevoeld. De recherche vermoedde dat het geld door ons gestolen was om de uitgave van *Provo* te bekostigen.

‘Nee,’ zei Carla, die toen de Provo-financiën beheerde, ‘ik weet zeker dat het geld niet voor Provo gebruikt is.’ ‘Aha!’ zei de rechercheur, denkend: die valt door de mand, ‘bekent u dan maar waar het geld dan wel voor gebruikt is!’ Na een verblijf van nog enige uren in een wachtlokaal te midden van kaartende en *Pep*-lezende agenten mocht Carla naar huis.

Op 17 augustus 1965 schreef de spreekbuis van het klootjesvolk, *De Telegraaf*, in zijn redactionele kolom dat er afgelopen zaterdag weer flink geslagen was en er weer processen-verbaal waren opgemaakt. ‘Wat nog ontbreekt is een schriftelijke vraag van een raadslid aan de burgemeester of hij de mening niet is toegedaan dat de politie niet te hardhandig is opgetreden.’ Desondanks vonden op 29 augustus twee CPN-raadsleden de euvele moed de burgemeester om opening van zaken te vragen over de happenings bij het Lieverdje. Aanvankelijk voelde Van Hall er niet veel voor. Seegers, fractieleider van de CPN, vroeg in de raad (16 september 1965) opnieuw wanneer nu eens ‘de kwestie van de vopo's’ ter sprake zou komen in de raad. Seegers bedoelde daarmee niet de politie-agenten maar abusievelijk de provoos. De CPN-fractie was in het geheel niet bezorgd over het lot van de provoos, die zij slechts als ‘kleinburgerlijke, dekadente half-intellektuelen’ verachtten, maar over het precedent dat door de politie geschapen was voor eventuele ‘bonafide volksbewegingen’ in de toekomst.

Op 28 september was de burgemeester eindelijk zo welwillend in de gemeenteraad een verklaring af te leggen, hoewel hij dat als hoofd van de politie niet verplicht is. Het beleid van de Amsterdamse politie schijnt een zaak te zijn waarvoor men aan de Amsterdamse burgers geen verantwoording hoeft af te leggen, alleen aan de provinciale regering in Den Haag.

Het was in zekere zin tragies voor de Autoriteiten dat nu juist een kleurloze figuur als Van Hall de eerste officiële verklaring namens hen moest afleggen. Zoals te verwachten was kwamen er niets dan ondeskundige gemeenplaatsen uit zijn mond. ‘Het is volkomen onaanvaardbaar dat een groepje losgeslagen jongeren regelmatig ordeverstoringen veroorzaakt in onze stad.’ ‘Er zijn in Amsterdam een aantal herries geweest die het publiek in heel Nederland geërgerd hebben. Dat blijkt ook wel uit een NIPO-onderzoek, waarbij 81% van de Nederlandse bevolking er voor was dat deze jongens en meisjes een pak slaag kregen.’

Toen verschillende provoos, onder wie Robert Jasper, op de publieke tribune na deze woorden begonnen te joelen over ‘das gesunde Volksempfinden’, schreeuwde Van Hall: ‘Als iemand op de publieke tribune nog één woord zegt, gaat hij eruit.’

Dan zal u worden vervolgd voor lokaalvredebreuk. Daarop staan strenge straffen.
Als iemand wil merken hóe streng moet hij zijn bek nog maar eens open doen.'

Vervolgens wees de burgemeester op het grote gevaar van jeugdrellen in het algemeen. De Russiese stilyagi kregen van de burgemeester in dit verband een berisping, omdat er bij zo'n rel op het Rode Plein in Moskou zelfs een dode zou zijn gevallen. 'Wanneer men niet onmiddellijk krachtig optreedt kan de zaak volkomen uit de hand lopen.' Maar over de oorzaken van jeugdrellen wilde hij geen discussie: 'Ik voel mij daar niet bevoegd toe.'

Alleen de konfessionele partijen in de gemeenteraad hadden eigenlijk nauwelijks behoefte aan een verklaring van de zijde van de Autoriteiten. De PSP bijvoorbeeld had scherpe kritiek. In het bijzonder kommissaris Landman werd door hen ondeskundig en te gewelddadig geacht. De PvdA - bij monde van Ed van Thijn - laakte het gebrek aan openheid waarmee dit soort zaken in de raad behandeld werd. Drs. Gruijters (toen nog raadslid voor de VVD) pleitte voor meer zelfbeheersing van de politie.

Ondanks alle kritiek was ieder het echter in principe met de burgemeester eens: de provoos mochten de orde niet verstoren; op de een of andere manier moest een eind aan de happenings gemaakt worden. De prioriteit van het verkeer boven de happenings werd door elk raadslid aanvaard. Een principiële aanval op de huidige maatschappij en haar openbare orde was door geen van de raadsleden gedaan.

Een andere reactie van de Autoriteiten was een uitspraak van staatssecretaris C. Egas. In zijn toespraak ter gelegenheid van de uitreiking van de Autora-prijs in Opmeer (16 september 1965) sprak hij: 'De eenzaamheid der provo's, de nihilistische leegheid der provo's, bedreigt in beginsel onze samenleving.' In de lente van 1966 wijzigde Egas zijn houding tegenover Provo radikaal. Hoewel ik het zelf nooit voor mogelijk houd Autoriteiten van ons gelijk te overtuigen begon Egas, na een lezing van mij voor de Vrije Akademie in Den Haag te hebben bijgewoond, in kranteninterviews en voor de tv plotseling enthousiaste pleidooien te houden. Het is voor ons natuurlijk mooi een anti-autoritaire Autoriteit in Den Haag te hebben, maar het is het begin van een inkapseling. Duco van Weerlee droeg zijn boekje *Wat de provo's willen* aan Egas op. Het is een teken dat onze felle en konsekvente aanval op de Autoriteiten door de (waarschijnlijk integere) houding van Egas aan kracht heeft ingeboet. Je kan het niet van iemand verlangen, maar wanneer de staatssecretaris van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk inderdaad het beste met ons voor heeft had hij er verstandiger aan gedaan ons in verbeterden termen te veroordelen.

De zomer van 1965 is van beslissend belang geweest voor de toekomst van Provo. Van enkele verspreide individuen met anarchistiese en anti-rookideeën waren we een werkelijke beweging geworden met politieke en kulturele inhoud. We waren zo nauw bij het gebeuren in Amsterdam en bij het Grote Gebeuren in het algemeen betrokken geraakt dat de dagbladen voor ons de betekenis kregen van een persoonlijke brief van een vriend. De kennismaking met Constant Nieuwenhuys en zijn ideeën over New Babylon hadden ons daarnaast een toekomstperspektief gegeven, die de klassieke anarchistiese beweging helaas ontbreekt.

De ‘ideologie’ die in september 1965 onder de provoos gevormd was werd neergelegd in een ‘Oproep aan het internationale provotariaat’ die in het Nederlands, Frans, Duits, Engels en Russies als *Provokatie nr. 8* verspreid is. De inhoud van deze oproep is in principe nog steeds de basis van onze ideeën. Onze hoop dat de provotariëse akties zich over de hele ontwikkelde wereld zouden verbreiden was gebaseerd op (zoals het slot van *Provokatie nr. 8* luidde) de komst van:

‘...DE GROTE PROVOKATIE, waartoe wij het internationale provotariaat oproepen.
 PROVOCEER, VORM ANARCHISTIESE GROEPEN!
 PAS OP PROVOOS, WIJ VERLIEZEN EEN WERELD!’

Provo manifest 1967

Het provotariaat, de groeiende dé-klasse

Alleen een totale revolutie kan de utopie New Babylon redden.

Niet de westerse beschaving, die in elk geval verloren is en het redden niet waard. Juist de westerse beschaving is het die een wo III of een Brave New World zo waarschijnlijk en New Babylon zo onwaarschijnlijk maakt. Een anarchistiese revolutie, die aan de oorlog in Vietnam in het bijzonder en het militarisme in het algemeen een eind maakt, die de fabrieken en andere produktiemiddelen onder het kollektieve beheer van produsenten en konsumenten brengt en de macht van centrale autoriteiten vernietigt door de vestiging van een federalistiese wereldmaatschappij. Een anarchistiese revolutie, die de kloof tussen honger en overkultuur onmiddellijk overbrugt door de opruiming van de resten van het kolonialisme en een veelzijdige systematische ontwikkelingshulp. Elke sociale revolutie is voor zijn slagen afhankelijk van een klasse van mensen die belang bij deze revolutie heeft. Natuurlijk, iedereen heeft belang bij deze revolutie, maar dat belang is objektief en niet subjektief. Het gaat er niet om of wetenschappelijk aangetoond kan worden dat deze sociale revolutie voor de hele mensheid de beste oplossing is, maar dat een deel daarvan dit voelt, begrijpt en in de sociale revolutie zijn direkte belang ziet. Alleen wanneer een homogeen deel van de mensheid, gedreven door een emotionele verbondenheid met de revolutie, bereid is zich voor de sociale revolutie in te zetten kan hij slagen.

Op dit moment bestaat die revolutionaire klasse allereerst uit het hongerende proletariaat in de onderontwikkelde werelddelen. Wie heeft er meer belang bij een spoedige verandering in de verdeling van het voedsel over de wereld?

Begrijpelijk, maar niettemin fataal, dat het hongerende proletariaat zich in meerderheid aan de kant van het burokratische kommunisme plaatst. De konservatieve oorlogspolitiek van de overgekultiveerde landen, met name Amerika, kan de neiging tot het kommunisme alleen maar stimuleren. Om het hongerproletariaat op het spoor van het anti-autoritaire socialisme te brengen, zou er in de welvaartslanden een korresponderende klasse moeten bestaan, die belang bij een gezamenlijke wereldrevolutie heeft en het anti-autoritaire socialisme propageert.

Maar de arbeiders uit de overgekultiveerde landen denken aan we-

reldrevolutie noch aan anarchisme. Dus leek het tot voor kort onvermijdelijk dat de wereld zou worden opgesplitst in het zieltjes winnende kommunisme en het winst makende kapitalisme. Tot voor kort, want een bijbelse geschiedenis herhaalde zich.

In het boek Daniël is het heilige volk in babyloniese gevangenschap. Babylon is opgeklommen tot welvaart en verliest zich in dekadente feesten. Dan verschijnt het waarschuwendende taken op de muur, onbegrijpelijk voor hen die zich met het welvarende rijk vereenzelvigd hebben:

‘Maar eensklaps kwamen er vingers van een mensenhand te voorschijn,

en schreven iets op de gepleisterde muur van het koninklijk paleis, juist tegenover de lichtkroon, zodat de koning de schrijvende hand kon zien. De koning verschoot van kleur... en riep dat men de waarzeggers, magiërs en sterrenwichelaars zou gaan halen, en dat men hun uit naam van de koning moest zeggen: Wie dit schrift lezen kan, en mij er de uitleg van geeft, zal met purper worden bekleed, met een gouden ketting om zijn hals, en de derde heerser zijn in het rijk. Maar ofschoon alle wijzen des konings verschenen, konden ze toch het schrift niet lezen, en de koning geen uitleg geven’.

(Daniël 5:5-8)

De verklaring van deze tekst: Babylon is het kapitalisme dat zich in dekadente feesten (het eeuwige patat vreten, kettingroken, bonbonnetjes snoepen en biertjes drinken) in de overcultuur zwelgt.

Het waarschuwendende teken:

dat onbegrijpelijk is voor de politie, die zich vereenzelvigd met de welvaartsstaat en niet inziet dat dit teken het 'MENE MENE TEKEL UFARSIN' voor de westerse beschaving beduidt.

Psychologen, sociologen, politici, niemand kan het verklaren, zelfs Buikhuisen niet. Buikhuisen weet niets van het heilige volk, dat hij uit een algeheel onbegrip 'lieverdjes' noemde. Terwijl het in het oude testament juist gaat om het heilige volk: het provotariaat.

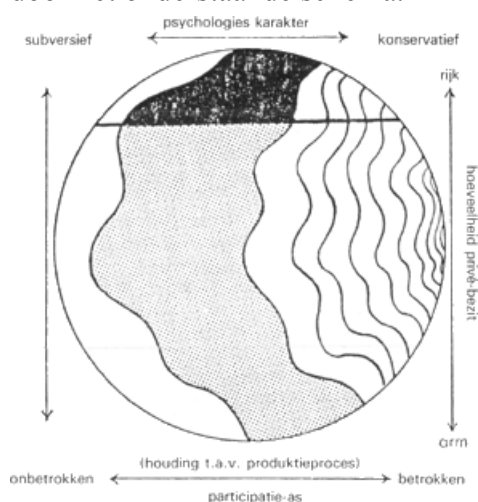
Het provotariaat is de nieuwe opstandige klasse in de welvaartslanden. Het bestaat uit provoos, beatniks, pleiners, nozems, mods, rockers, blouson noirs, stilyagi, mangupi, raggare, gammler, kunstenaars, studenten, anarchisten, ban-de-bombers. Uit alle jongeren die geen carrière willen maken, die in de asfaltjungles van Moskou tot New York, overal waar happenings, demonstraties, nozemrellen, protestsongs en studentenakties plaatsvinden, zich voelen als een witte fiets op een autobaan. Het provotariaat is dus én economies én psychologies bepaald. Het werkt niet in regelmatige loondienst en is bezielde van een subversieve mentaliteit ten aanzien van de gevestigde orde.

Tegenover het provotariaat staat het numeriek overweldigende, maar apathiese Konglomeraat van verslaafde consumenten. Terecht heeft professor Nagel dit Konglomeraat klootjesvolk genoemd.

Het is ontstaan uit de samensmelting van grote delen van de vroegere arbeidersklasse en van de vroegere bourgeoisie. Economies wordt het in tegenstelling tot het provotariaat gekenmerkt door een

intense betrokkenheid bij het productieproces en de vrij algemene wil tot het maken van 'carrière'. Psychologies gezien is het Konglomeraat een klasse van tevreden gefrustreerden. Tevreden zijn de verslaafde konsumenten omdat het hun materieel goed gaat, gefrustreerd omdat zij juist door hun eigen verslaving aan... (vul maar in) geremd zijn. Het Konglomeraat is in tegenstelling tot het provotariaat niet subversief, maar konservatief gezind.

De nieuwe klassentegenstelling provotariaat-konglomeraat wordt verduidelijkt door het onderstaande schema.

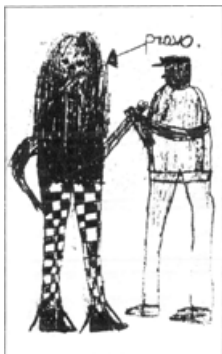
De cirkel stelt de bevolking van Nederland voor.

De rechte horizontale lijn deelt de bevolking naar het marxisties schema in; een bezittende en een niet-bezittende klasse. In het overgekultiveerde Nederland is dit schema niet meer aktueel, daar de klassenstrijd die er het gevolg van was geluwd is. Een groot deel van de niet-bezittende klasse, heeft een aanzienlijk aandeel in het bezit van de genotsmiddelen gekregen en heeft zich gekonformeerd aan de moraal van de bezittende klasse. Dit deel heeft zich samen met een deel van de bezittende klasse, die zijn oorspronkelijk klassebewuste houding heeft laten varen en in omgekeerde richting moreel is verarbeideriseerd, tot het Konglomeraat van verslaafde konsumenten gevormd.

De bevolking van een welvaartsland laat zich sociologies niet uitsluitend door de mate waarin het een aandeel in het bezit heeft klassificeren. Er is behalve een ekonomiese, ook een psychologiese, horizontale as, waarvoor de arme landen de ekonomiese luxe niet hebben. Met het stijgen van de welvaart gaat de horizontale as een belang-

rijker rol spelen. Daalt de welvaart, dan zal de verticale as belangrijker, de economische conflicten talrijker en de marxistische klassentegenstelling weer aktueel worden.

De psychologische maatstaf hangt ten nauwste samen met de houding t.a.v. het produktieproces van de mensen. De participatie-as, die laat zien in hoeverre men betrokken is bij het produktieproces, loopt parallel met de psychologische as. Wie in deze maatschappij zeer betrokken is bij het produktieproces en carrière maakt zal konservatief gezind zijn. Zo is rechts op de cirkel (gearceerd) het Konglomeraat van verslaafde konsumenten (en producenten) ontstaan, bijgenaamd

klootjesvolk.

Wie onbetrokken in het gevestigde produktieproces is en niet regelmatig in loondienst werkt is dit produktieproces doorgaans niet sympathiek gezind en is een subversief element in de maatschappij. Zo vormt zich links op de cirkel het provotariaat. Ook deze klasse bestaat uit een samensmelting van bezittenden en niet-bezittenden. Veel studenten en kunstenaars zijn immers uit de oude bourgeoisie afkomstig.

De negentiende-eeuwse klassentegenstelling is nog niet helemaal verdwenen. Een deel van de bourgeoisie handhaaft haar oude moraal, haar oude klassebewustzijn en haar oude posities. Uit haar midden (zwartgemaakt op het schema) komen de autoriteiten voort. In principe is zij behoudend gezind, maar bereid tot verbeteringen om revolutionaire situaties te voorkomen.

Ook voor een deel van de zogenaamde arbeidersklasse is de negentiende-eeuwse situatie nog niet veranderd. Het werkt (voor zover niet in ziektewet of AOW), staat vijandig tegenover de 'bourgeoisie' en heeft linkse, soms revolutionaire ideeën. Deze klasse verkeert nog in de waan dat de marxistische klassentegenstelling het maatschappelijk leven ook nu geheel en al beheerst (gespikkeld op het schema).

Het schema is niet feilloos. Een corpsstudent is onbetrokken in het produktieproces, maar is, afgezien van loze studentengrollen, niet subversief, meestal konservatief gezind. Volgens de participatie-as hoort hij tot het provotariaat, maar volgens de psychologische as tot het Konglomeraat. (Van studenten en scholieren kan gezegd worden dat ze maar tijdelijk tot het provotariaat behoren, omdat ze na hun studie vaak in arbeid verloren gaan. Toch vormen zij een konstante faktor in het provotariaat, omdat er elk jaar weer nieuwe studenten worden gerekruteerd.) Andere uitzonderingen zijn mogelijk.

De klassen op het schema hebben als politieke exponent een partij, die uit die klasse voortkomt en er zich op richt. Op het Konglomeraat richten zich de rechtse partijen: de konfessionele partijen, de liberalen en in het bijzonder de Boerenpartij, die spekuleert op het onbehagen dat een - onbewust - gevolg is van de verslaving als

konsument en de volledige overgave aan een stelsel, dat moreel en intellectueel aan z'n eind is. De oude bourgeoisie (zwart op het schema) is gelieerd aan dezelfde rechtse partijen plus de PvdA.

De linkse partijen richten zich speciaal op het proletarisch restant (op het schema wit). De kwantitatieve achteruitgang van deze klasse verklaart de moeilijkheden waarin de linkse partijen verkeren.

Het provotariaat oriënteert zich op PSP, PvdA of Provo. De laatste is de eerste origineel provotariëse (politieke) beweging ter wereld.

Aan wie de toekomst?

Zeker is dat het provotariaat zich uitbreidt naarmate de welvaart stijgt. Werkloosheid door automatisering en de mogelijkheid om van de afval van de welvaart te leven zal vele jongeren onbetrokken bij het productieproces doen raken. Het proletariaat zal in aantal afnemen. Het slinken en tenslotte verdwijnen daarvan ten koste van het provotariaat en het Konglomeraat zal een van de belangrijkste sociologische veranderingen in het laatste derde deel van deze eeuw zijn.

Provotariaat op de Dam.
Roel peinst.

Wanneer het provotariaat geen bijzondere kwaliteiten zal opbrengen is het gevaar van een nieuw fascisme, dat potentieel aanwezig is in het kwantitatief dominerende front van verslaafde consumenten, groot en permanent. Vandaar ook mijn vrees dat een toekomst zonder atoomoorlog naar een Brave New World leidt.

De politieke kracht van het provotariaat is nog zwak omdat het een *dé-klasse* is. Het is samengesteld uit heterogene componenten, die uit andere klassen gedeklasseerd zijn. Er zijn, grofweg, drie groepen:

1. De studenten, met een groeiend politiek bewustzijn. De aanleidingen tot opstandigheid zijn de bevoogding van staatswege (Amerika, Spanje, Oost-Europa), een gebrekkig beurzenstelsel (Nederland, Frankrijk) en andere politieke factoren. In de kapitalistische landen neigen zij vaak tot een marxistisch socialisme, omdat dit het alom bekende linkse alternatief is. Maar de laatste jaren wint het anarchisme onder de studenten aan populariteit.

2. Kunstenaars en drug-addicts, die in Amerika de 'hippie left' genoemd worden. Hun verzet is niet politiek bewust maar emotioneel en een gevolg van hun individualisme.

3. Het straatprovotariaat. De grootste groep, die door z'n massa en vitaliteit van groot belang kan zijn. Het verzet van de nozems, brozems, pleiners, damrakkertjes enz. komt voort uit een anarchistisch instinkt. De zee van vrije tijd wordt op straat doorgebracht, waar de politie dit instinkt door haar onbeholpen autoritairisme aanwakkert. Omdat het straatprovotariaat ledig is en ledigheid des duivels oorkussen is, is het straatprovotariaat ontvankelijk voor de duivel van het anarchisme.

Provo probeert het straatprovotariaat z'n vrije tijd creatief te laten beleven. Een autoritaire opvoeding en klassikaal onderwijs hebben het straatprovotariaat dat niet geleerd en het integendeel meestal afgeleerd. Buikhuisen geeft in zijn vermaarde proefschrift een treffend interview met een jonge straatprovotariër, die vertelt hoe hij z'n zondag doorbrengt:

'Nou eh, ik word dan 's morgens wakker, en dan denk ik bij me eige: wat zal ik vandaag weer eens gaan doen, weet je wel. Nou en dan ga ik me eige wassen en eten, en dan ga ik in m'n stoel zitten, weet je wel, en ergens aan denken. Ik denk dan aan de bioscoop, maar dat gaat ook vervelen. Al die films komen op hetzelfde neer. Nou en dan ga ik ergens een cidertje kopen, weet je wel; en een stukje rijden op de brommer en verder weet ik eigen-

lijk niet hoe ik die zondag door moet brengen, maar 's maandags denk ik weer: hè was ik maar vrij dan ga ik lekker overal heen, maar als je vrij bent dan denk je: nou heb ik helemaal geen interes.'

Dat zijn de woorden van iemand die op het hoogtepunt van zijn vitaliteit staat, die evenmin als bij miljoenen andere jongens geëxploiteerd wordt. Op de een of andere primitieve manier moet de verveling, desnoods met geweld, doorbroken worden. Dat gebeurt als een groep van deze jongens op straat een spannende gebeurtenis provoceert, waarin zij zich eindelijk uitleven kunnen. De gemeenschappelijke behoefte aan avontuur en exploitatie van braak liggende creativiteit is de oorzaak van het feit dat relletjes in de grote steden regel zijn geworden. Opgekropte creativiteit is een onverwoestbare provokatiemotor. Zolang de politie niet tot massale eksekutie overgaat zijn regelmatige relletjes niet te voorkomen.

Nu wordt het straatprovotariaat in aanraking gebracht met de provoganda, die zegt: relletjes zijn nodig, want de politie, de openbare orde en de hele gevestigde maatschappij is fout en moet geprovoceerd worden. Logies dat zij eerder naar ons luisteren dan naar hun bazen, ouders, schoolmeesters of burgemeesters. Wanneer we er inderdaad in slagen om het straatprovotariaat bewust te maken van zijn gedrag, zal blijken dat de afstand van straatrel tot happening niet groot is. De sublimatie van primitieve agressie als gevolg van frustratie en een begin van creatieve vrijetijdsbesteding zijn dan een feit. In Amsterdam heeft dit proces zich al ten dele voltrokken.

De politiek van Provo is gericht op de evolutie van het provotariaat van een heterogene dé-klasse tot een homogene klasse. Dé-klassebewustzijn wordt gestimuleerd door propaganda onder alle delen van het provotariaat. Het onttrekken van jongeren uit de kapitalistische maatschappij door full time dienst in het anarchistiese provobedrijf is een andere methode.

Het belang van het provotariaat van een sociale revolutie ligt in zijn verlossing uit de babyloniese gevangenschap. De poging tot een creatief leven door een grote groep van opstandige vrijetijdsbesteders die gefrustreerd wordt door een tot ondergang gedoemde, creativiteit negerende maatschappij maakt het provotariaat tot een potentiële revolutionaire klasse. Als het provotariaat er zich bewust van is dat het het oude Babylon, waarin het gevangen zit, vernietigen wil om het nieuwe Babylon te vestigen zal het provotariaat het noodzakelijk komplement van het hongerproletariaat worden, in de strijd tégen overcultuur en vóór sociale revolutie.

De techniek van het provoceren

Om z'n geringe kansen volledig uit te buiten moet het provotariaat nauwkeurig weten wie de Autoriteiten, de belanghebbende bazen van deze maatschappij zijn, van welke middelen zij zich bedienen en hoe zij op de vitale plaatsen getroffen kunnen worden.

De Autoriteiten: het Bedrijfsleven en de Staat, gepersonifieerd in de grote ondernemers en de regerings- en partijfunktionarissen. Zij

zijn in de beide autoritaire maatschappijtypes innig met elkaar verbonden. Onder het kapitalisme domineert het Bedrijfsleven, onder het kommunisme de Staat deze autoritaire combinatie. Onder het kapitalisme zijn de regerings- en partijmensen te zeer gebonden aan de beslissingen van de grote concerns (te meer omdat zij zelf vaak persoonlijke belangen bij die concerns hebben) om een onafhankelijke rol te spelen. Onder het kommunisme is de ondernemer met handen en voeten aan regering en partij gebonden; de kommunistiese Staat is in feite de grote kapitalist. De macht van het Bedrijfsleven in het kapitalisties stelsel is gekoppeld aan economiese uitbuiting van de arbeiders maar ook aan een grote mate van vrijheid van meningsuiting, terwijl de macht van de Staat onder een kommunisties stelsel gepaard gaat met een gebrekkige vrijheid van meningsuiting maar een iets grotere mate van sociale rechtvaardigheid. (Het anarchisme tracht de beide lichtzijden in zich te verenigen: sociale rechtvaardigheid én vrijheid van meningsuiting om zowel economiese uitbuiting als een gemonopoliseerde meningsuiting uit te schakelen.)

De Autoriteiten zijn de top van een hiërarchies opgebouwde maatschappij. Het carrièrejagend klootjesvolk leent zich ervoor de sporten van de ladder die de Autoriteiten uitgezet hebben te beklimmen. Het Konglomeraat van verslaafde konsumenten is de voornaamste drager van een maatschappij die door de Autoriteiten gestructureerd is volgens drie politieke basisprincipes: centralisatie, militarisme en privé-bezit.

Deze maatschappij is centraal georganiseerd in de regering en in de direkties van de grote concerns. Hoewel er ook impulsen vanaf de basis, de konsumenten en de producenten komen, wordt de maatschappij primair gedirigeerd door deze centra. Karikaturaal komt het centralisme als mentaliteit tot uitdrukking in het militair apparaat, dat het wapen van de Autoriteiten is om hun macht in laatste instantie te waarborgen. Die macht is op het principe van het privé-bezit gebaseerd.

Het privé-bezit is het recht op sociaal onrecht door ongelijkheid van bezit. De Autoriteiten gaan in het uitoefenen van dit (on)recht natuurlijk vooraan. In Amerika verdient 2% van de bevolking meer dan een derde van het nationaal inkomen. In de kommunistiese staten bepaalt een kleine elite van vooraanstaande politici de bestemming van het nationaal inkomen.

Om de mensen geestelijk aan te passen aan een autoritaire maatschappij die op deze drie principes gebaseerd is, is een autoritaire moraal ontwikkeld, waarvoor bewust en onbewust een alomvattende propaganda gemaakt wordt. Een moraal die in het seksuele leven monogamie (met als konsekwentie het gezin) voorschrijft, in het dagelijks leven een arbeidsethos en in het levensbeschouwelijke een theïsme (want ook het kommunisties atheïsme is een theïsme; niet de heilige geest maar de stof heeft daarin de allesbeheersende funktie van een god).

Om de drie politieke principes en de moraal van de autoriteiten te steunen en te doen naleven staat hen een apparaat van machtsmiddelen ter beschikking. De grote kommunikatiemedia zoals televisie, radio, dagbladpers, onderwijs, kerk, bioskoop en museum gaan vrijwel

eensgezind uit van de autoritaire politiek en moraal. In de kapitalistische democratieën is het mogelijk d.m.v. dezelfde kommunikatiedia scherpe kritiek uit te oefenen. Oppositionele kranten, radioen tv-programma's, rekalsitrante dominees en andere vormen dan het autoritair-klassikale onderwijs (Montessori, Decroly) kunnen echter niet verhinderen dat de grote kommunikatiedia nog altijd principieel in handen van de Autoriteiten staan. Principieel, omdat de Autoriteiten in het uiterste geval tot een verbod kunnen overgaan; mogelijk gemaakt door een wet die ontworpen en vastgesteld is in de geest van de drie autoritaire principes en hun moraal.

Toen de jacht op de konsument geopend werd mobiliseerde men natuurlijk ogenblikkelijk de kommunikatiedia voor de verleiding, de verslaving en de uitbuiting van de konsument. Op dit moment staan de kommunikatiedia bijna zonder uitzondering ter beschikking van verborgen of juist een beschamend openlijke verleiding van de konsument. Elke dag weer belagen zij ons met hun wetenschappelijk uitgebalanceerde propaganda voor overkonsumptie.

Als laatste machtsmiddel is er de politie, die zorgt dat de 'openbare orde' geen haar gekrenkt wordt. Want wat is de openbare orde? De dagelijkse praktijk van de autoritaire politiek, de autoritaire moraal en de autoritaire machtsmiddelen, die samen het fundament zijn van de overcultuur waarin wij leven.

Om tegenover deze maatschappelijke machine ook maar een theoretiese kans te hebben moet het ludieke provotariaat een slim spelletje spelen. Een spel dat het effect van een geraffineerde strijd op basis van een revolutionaire konseptie moet hebben, maar niettemin een spel. Want voor de autoritaire moraal, die nut en verplichte arbeid predikt, betekent onnut spel en vrijwillige arbeidsloosheid een permanente provokatie. Het is geen toeval dat de ingezonden stukkenschrijvers ons steeds weer verwijten dat we 'nietsnutten' zijn en ons in 'werkkampen' willen hebben.

Onze taktiek voor de aanval tegen de autoritaire maatschappij moet bestaan uit een mengeling van reformisme en provocisme. Tegen elk onderdeel van hun machine moeten wij zowel door positieve Witte Plannen als door negatieve provokaties ageren. Positief en negatief, maar in beide ekstreem. Aan de ene kant moeten wij door reformistische Witte Plannen laten zien hoe de maatschappij zou kunnen zijn, aan de andere kant moeten we door provokaties laten zien hoe de maatschappij in werkelijkheid is. Onze provokaties moeten crises veroorzaken, zodat in de verwarring en de anti-autoritaire golven die daar het gevolg van zullen zijn de Witte Plannen meer kans hebben om aan te slaan. Het strategies sluitstuk van deze reformprovocistische taktiek is de direkte solidariteit van het provotariaat in de overgekultiveerde landen met het proletariaat in de onderontwikkelde landen. Die solidariteit wordt nu ontwikkeld door voorlichting aan het provotariaat over de strijd van het proletariaat tegen de koloniaal-autoritaire mogendheden en door demonstraties in de westerse asfaltjungles door het provotariaat om de proletariese bevrijding te steunen.

Tegenover de autoritaire maatschappij stellen wij de anarchistiese,

die niet hiërarchies maar anarchies georganiseerd is. Het politieke zwaartepunt ligt hier niet bij de Autoriteiten aan de top, maar bij de producenten en konsumenten aan de basis. Zij regelen het ekonomies leven volgens de drie politieke principes van het anarchisme: federalisme, anti-militarisme en gemeenschappelijk bezit (in plaats van cantralisme, militarisme en privé-bezit).

Tegenover de autoritaire moraal stellen wij de libertaire. Wij zijn tegen de moraal van monogamie omdat die over het algemeen slechts verdorde seksuele relaties kunstmatig in stand houdt en vóór het Witte Wijvenplan, waarvan het principe is de totale amorele promiscuïteit. Het doel van het plan is seksuele vrijheid en onafhankelijkheid

van de vrouw, die nu door onervarenheid vaak het slachtoffer is van de op gang komende seksuele revolutie.

Een begin moet gemaakt worden met de vestiging van seksvoorlichtingsbureaus in alle wijken van elke stad, die alle meisjes op hun veertiende verjaardag een uitnodiging tot grondige voorlichting sturen.

Secundair is het Witte Wijvenplan gericht op een tweede emancipatie van de vrouw.

Want hoewel de vrouw door haar eerste emancipatieperiode politiek gelijkberechtigd is geworden bleef haar bestaan meestal gericht op het gezin en de opvoeding van haar kinderen.

De mannen konden op het gebied van maatschappelijke, artistieke en ekonomiese creativiteit domineren. In de toekomst zal de vrouw echter van het gezin en de kinderen afgeleid worden door de automatie en de mechanisatie in het huishouden en het dalend aantal geboortes.

Zij zullen zich bezig gaan houden met een ander soort creativiteit, dat nu bijna uitsluitend het terrein van mannen is. Haar achterstand zal de vrouw in de tweede emancipatieperiode moeten inhalen.

Bovendien voorziet het Witte Kinderenplan in de uiteindelijke opheffing van het monogame en paternalistische gezin. Prakties gezien bestaat het Witte Kinderenplan uit het vormen van crèches onder leiding en verantwoording van de ouders van de

kinderen in de crèche. Vervreemding tussen ouders en kinderen, dat het grote bezwaar is van het huidige crèche-systeem, wordt zo voorkomen. Het experiment dat nu door individuele provoos ondernomen is met het Witte Kinderenplan willen zij verlengen met Wit Onderwijs; sommigen van hen zijn onderwijzer. Vanzelfsprekend krijgt dit onderwijs een zo individualisties en vrijheidslievend mogelijke vorm.

Tegenover het autoritaire arbeidsethos hebben wij onze ludieke en kreativistische moraal gesteld.

Tegenover de autoritaire machtsmiddelen (kommunikatiemedia, verslaving van de konsument, politie) stellen wij de machtsmiddelen van alle konsumenten en alle producenten: de witte kommunikatie, de bewuste konsument en het Witte Kippenplan.

Witte plaatselijke televisienetten moeten het mogelijk maken dat op een demokratiese manier zoveel mogelijk personen op een door henzelf te bepalen marnier van dit medium gabrauk maken. Alles uiteraard zonder advertenties!

De machtsmiddelen van de Autoriteiten zijn makkelijk te provoceren. Je hoeft alleen maar de autoritaire kommunikatie te doorbreken

door illegale (dwz. niet officieel gesanktioneerde) lektuur in omloop te brengen om de Autoriteiten te dwingen in te grijpen en zich in hun ware gedaante te laten zien.

De politie te provoceren is letterlijk kinderkwerk (wat in dit geval niet tegen kinderen maar tegen de politie pleit). Je hoeft maar even in het openbaar een praatje af te steken bij een beeldje, ergens een bloem te leggen, op de grond te gaan zitten of wat rozijnen uit te delen of het hele politieapparaat met al z'n uniformen, laarzen, petten, sabels, knuppels, waterkanonnen, politiehonden, traangasbommen en overvalwagens komt in het geweer. We hebben gezien dat dit de politie er niet populairder op gemaakt heeft. De eerste gezagskrisis is op deze manier al door ons geprovoceerd.

De provocatie van het machtsmiddel politie wordt nog verhevigd door het Witte Kippenplan. Het gaat erom dat de politieman geen knuppelende smeris moet zijn maar een sociaal werker. Hij moet ontwapend en ontwapenend zijn door het verstrekken van allerlei praktische zaken aan het publiek: lucifers, voorbehoedmiddelen, verband (en in de pop-art-versie van het plan: appeltjes van oranje en gebraden kip).

De Witte Kip zal geen 'openbare orde' (die mr. Cammelbeeck terecht de orde van het kerkhof genoemd heeft), maar een ludieke orde, waarin alle creatieve gebeurtenissen op straat kunnen plaatsvinden, te beschermen hebben.

Tegenover de verslaving van de konsument stellen wij zijn bewustmaking. De konsument moet over alles wat hij consumeert en hoe hij het consumeert voorgelicht worden vanuit het belang van de konsument. Tegen te dure of te slechte artikelen moet de konsument in aktie worden gebracht. De bestaande konsumentenorganisaties voldoen in dat opzicht niet, bovendien worden ze gesubsidieerd door de Autoriteiten.

Zodra Provo over de kommunikatiemedia beschikt die in staat zijn konsumentenboykots bij verrassing te proklameren en tot sukses te voeren zal de bewustmaking van de konsument en zijn opstand beginnen.

De konsumentenboykot is trouwens de enige vorm van ekonomies verzet die in de werkloze toekomst mogelijk zal zijn, wanneer de mens zich massaal uit het produktieproces zal hebben teruggetrokken. Het staken van de produktie zoals de arbeiders dat deden en doen zal onmogelijk worden. Het staken van de konsumptie is dan het enige alternatief. En ook nu kan een grootscheepse bewuste konsumentenaktie diepgaande gevolgen hebben. Als de bewuste konsument alleen nog maar koopt wat geestelijk en lichamelijk goed en gezond voor hem is kan een ineenstorting van de hele overkultuur (waarvan het beroep op heb- en vrazucht een fundament is) het gevolg zijn.

De manifeste vormen van overkultuur zoals de atoombewapening, de automanie, de luchtverontreiniging en de voedselvergiftiging zijn de dankbaarste objekten van onze agitatie, omdat zij evident fout zijn. Zelfs de Autoriteiten kunnen de atoombewapening alleen maar onder duizend ekskuses en zogenaamd met tegenzin voortzetten, omdat iedereen voelt dat de voorbereiding van een atoomoorlog een on-

vergeeflijke misdaad tegen de mensheid is.

Meer en meer steden beginnen hun centra voor partikulier autoverkeer af te sluiten. In het bijzonder het straatprovotariaat heeft de pest aan de autofilie. Ook Buikhuisen heeft dit opgemerkt, in dezelfde geest van zuur onbegrip als waarin zijn hele boek gesteld is schrijft hij:

‘Ook het wegverkeer wordt vanzelfsprekend gehinderd. De rijweg wordt geblokkeerd, auto's worden aangehouden. Vooral wordt vreugde ontleend aan het vervolgens achteruitduwen, optillen of zelfs jonassen van auto's. Uitstekende delen, zoals spiegels, antennes e.d. moeten het daarbij soms ontgelden.

Passerende auto's worden wel met voorwerpen bekogeld.’

Het Witte Fietsenplan is vooral een effectieve provokatie omdat een enorm arbeidsleger bij de auto-industrie betrokken is; een op de zeven Amerikanen! Door het benadrukken van de witte fiets als *openbaar* vervoermiddel is het tevens een provokatie aan het autoritaire privé-bezit. Bovendien is het verkeer het eeuwige voorwendsel van het gezag voor het handhaven van de openbare orde. Het Witte Schoorstenenplan heeft hetzelfde effect. Het benadrukt frisse lucht als gemeenschappelijk bezit en verzet zich tegen het te gelde maken van dit openbaar bezit door grootindustrie en automobilisme.

En deze provokaties zijn nog maar het begin; of zouden de provoos zich zonder verzet neerleggen bij de verontreiniging van hun voedsel, de bodem en het water?

Waarom?

Er is geen plaats voor heroïek of hoopvolle verwachtingen. Zelfs theoretiese konsepties over het benutten van onze laatste kansen zijn romanties; de provoos wikken, de Autoriteiten beschikken.

De gevolgen van een internationale atoomoorlog zullen nauwelijks iemand overlaten om over de slachtoffers te rouwen. Ook de doden zullen niet treuren. De Brave New World zal ons doen verzingen in een heerlijke hypnose, waarin we ons van de Autoriteiten geen kwaad meer weten. Waarom provoceren we eigenlijk?

Je doet het omdat je denkt: Ik ben die ik ben en verzetten zal ik mezelf tegen ieder die me door de dood of door hersenspoeling van mezelf wil vervreemden, zolang ik kan. Zelfs al verzet ik me met geen ander wapen dan met de kracht van de wanhoop, want juist in het verzet ben ik mezelf.

Kontra-provokaties en commentaren

Sociologisch gezien verschilt het provogedrag niet veel van dat van de nozems, maar psychologisch betekenen zij een grote stap vooruit. Men kan de zaak ook historisch bekijken (nu we toch bezig zijn): in den beginne van de welvaartsstaat was de nozem, een animaal reagerend wezen, zonder enig besef van wat hem bewoog en waar hij naar toe wilde. Daarna waren er de ‘magiërs’, die waarachtig wel wisten door wat of door wie zij beïnvloed, geleid of gemanipuleerd werden (van kosmische stralen tot sigarettenfabrikanten en andere sinistere of opwekkende machten). In deze oplopende reeks van het animale of het magische is nu, met de komst van de provo's het derde of rationele stadium bereikt.

Wat de magiërs deden en doen, is natuurlijk hoogst boeiend en amusant, en het verdwijnen van figuren als Robert Jasper Grootveld en Bart Huges zou voor Amsterdam een groter gemis zijn dan het vertrek van de burgemeester en de hoofdcommissaris, maar wat deze begaafde warhoofden te vertellen hebben, is wél je reinste onzin.

Wat de provo's daarentegen beweren, is soms van een verbluffende redelijkheid. Het wordt alleen niet zo gezien door buitenstaanders, dank zij de vaak bizarre verpakking van hun ‘boodschap’, maar vooral ook door het feit, dat hun redelijkheid in strijd is met het psuedo-rationalisme dat opgeld doet in onze maatschappij. Ik ken bijvoorbeeld weinig dingen die zo logisch en simpel zijn, en zozeer in strijd met de officiële plannenmakerij, als het Fietsenplan zoals dat uiteen is gezet in *Provo 2*.

Zelf ben ik al lang tot het stakkerige inzicht gekomen dat het libertarisch anarchisme veel te zuiver is om ooit ‘haalbaar’ te kunnen zijn, zeker niet in een land als het onze, waar het wemelt van de liberale, protestantse, socialistische, katholieke, communistische en pacifistische gezagsaanbidders, die allemaal bewéren dat ze het gezag een noodzakelijk *kwaad* vinden. Ik geloof, zoals ik een paar jaar geleden al eens in *VN* schreef, dat een flinke scheut anarchisme Nederland bijzonder veel goed zou doen. Het optreden van de provo's heeft dat geloof een beetje tot hoop verheven. Hoewel, toen ik gisteren op mijn altijd groene rijwiel op de Egelantiersgracht reed, zag ik twee witgekalkte fietsen tegen een boom staan. Ze waren met een dikke ketting en een hangslot aan elkaar geklonken.

J. Eijkelboom, in *Vrij Nederland*, 25 december 1965.

Ik behoor niet tot degenen, die van oordeel zijn, dat wij er verstandig aan doen zo min mogelijk aandacht te wijden aan de opstand der provo's, omdat men hen daardoor belangrijker zou maken dan zij

in werkelijkheid zijn en dat het het beste is hun provocaties tot relletjes maar dood te zwijgen, omdat hun terreur van de straat dan vanzelf over zal waaien.

Hoe verward en infantiel de provostrategie en hun denkbeelden die daaraan ten grondslag liggen, ook mogen zijn, zij vormen juist door het stelselmatige opvoeren van de techniek van het sarren een autoritair gevaar, dat erop gericht is, de democratie angst in te boezemen en de rechtsorde - met alle gebreken en tekortkomingen die daaraan kunnen kleven - te verlammen.

Hetgeen zij beogen is, desnoods door een uitgelokt bloedbad, aangericht te midden van het argeloze 'klootjesvolk', dat zij in wezen veel meer verachten dan de politie - waarmee zij een schuldige eenheid van 'het doel heiligt de middelen' vormen - een schemering van de macht naderbij te brengen, waarin zij hun slag hopen te slaan.

Jacques Gans, in: *De Telegraaf*, 22 maart 1966

Na ieder treffen tussen politie en provo's kan men horen dat laatstgenoemden op barbaarse wijze zijn mishandeld. Hoewel zij bij het stichten van brand en het aanbrengen van beschilderingen hier en daar in de nacht van zaterdag op zondag alweer niet mogen mopperen, zou het toch verstandig zijn als de zich gemaltraiteerd voelenden een klacht zouden indienen. Op zijn minst even verstandig zou het zijn als de politie bij een volgend optreden tot arrestatie van de verzetslieden zou overgaan, zelfs al zouden daarvoor autobussen moeten worden gehuurd.

Op het ogenblik wordt sterk de indruk gewekt, dat in Amsterdam op straat moet worden uitgemaakt, wie gelijk heeft en waar het gezag ligt. In feite echter is er geen twijfel mogelijk: in geen geval kan de dienst worden uitgemaakt door een groep op hol geslagen anarchisten, evenmin als dat kan door de gebruikelijke misdadigers (met wie de provo's zich, naar zij zeggen, verwant voelen). Graag zou men zien, dat dit voor de rechter werd bevestigd.

uit: *Algemeen Handelsblad*, 21 maart 1966

**Uit *Provo* nr. 2
Provo's fietsenplan**

PROVO'S FIETSENPLAN

Amsterdam 1634:

‘De heeren Burgemeesteren hebben den Raad voorgedragen hoe dat zij, merckenden dat die karossen, koetsen, kalessen ende diergelijck rijtuigh binnen dezer stede, hoe langer hoe meer toeneemen, daarin zeer beducht zijn, en daarom, eensdeels ten aanzien der engheit van de straten ende steegen binnen dezer stede, door dewelcke men sonder groot gevaar niet wel rijden kan [...] sal er bij keure verbodt gedaan worden aan alle burgeren en inwoonderen dezer stede, van niet te moogen met karossen, koetsen oft diergelijck rijtuygh in oft door de stadt rijden...’

Dit werd in de tijd van de grote stadsuitbreiding uitgevaardigd door de machtige regenten ten koste van hun eigen stand; de karos met paarden en voerman was toen zeer kostbaar.

Een decreet dat getuigt van wel zeer veel visie en gemeenschapszin, vooral als men bedenkt dat achter de poorten grote parkeerterreinen werden aangelegd: Muider-, Weesper-, Utrechtse-, Leidse-, Frederiks- en Haarlemmerplein. De reizigers stopten daar en gingen verder te voet de stad in.

Amsterdam 1965:

Met een door God geschonken burgervader; met duizenden wetenschappelijke beambten; met groter kapitaal dan ooit tevoren, met meer ‘Algemeen Belang’ en meer ‘Demokratie’ moeten wij konstateren:

dat tonnen giftige gassen in een leefruimte van bijna 1 miljoen mensen worden geproduceerd en verspreid;

dat straten en stoepen verdwijnen onder ‘luke’ blik;

dat honderden doden en duizenden gewonden worden opgeofferd aan de gemakzucht van een minderheidje van automobilisten;

dat aan een unieke stad onherstelbare schade is en wordt toegebracht door het autofiele klotjesvolk.

Niet waar?

De volgende gegevens moeten zelfs de meest automaniakale lezer wel overtuigen van de juistheid van het voorgaande:

Kwade dampen in Amsterdam

De Koninklijke Shell waarschuwde reeds jaren geleden wat er al niet vrijkomt als men 300 liter benzine verstoekt (wat de gemiddelde automobilist op vakantie nodig heeft):

- 180 kilo roet
- 1 ltr geconcentreerd zwavelzuur
- 200 cc geconcentreerd broomzuur
- 200 gr lood
- plus een reeks lakachtige oxydatieproducten en organiese zuren

Hoewel hiervan volgens dit koninklijk instituut het allergrootste gedeelte ‘*gelukkig* (!) door de uitlaat naar buiten wordt geblazen’, is ‘het kleine gedeelte wat achter blijft voor de motor zeer slecht. Gebruik daarom de beroemde Shell X-olie en uw kostbare motor wordt tegen deze vuiligheid beschermd’.

Het lot van deze kostbare motoren kan ons weinig schelen, belangrijker is echter dat er tegen het allergrootste gedeelte van de gassen die ‘gelukkig’ naar buiten ontwijken geen bescherming mogelijk is voor de minder kostbare mens.

Voor de motor van geen belang, maar voor de mens dodelijk vergif zijn verder de volgende uitlaatgassen:

- koolmonoxyde (blokkeert zuurstof transport)
- mitreuse gassen (giftig voor bloedvormend apparaat en centraal zenuwstelsel)
- alifaten (kankerverwekkend)

Uitlaatgassen waren dan ook in nazi-Duitsland een veel gebruikt en effectief middel voor het vergassen van joden.

Het ontstaan van al deze gassen in het verkeer wordt veroorzaakt door de onvolledige verbranding van de benzine. Dit treedt vooral op bij langzaam rijden, stationair draaien, fel optrekken en

afremmen, situaties die in het stadsverkeer niet te vermijden zijn. Bovengenoemde hoeveelheden zijn daarom in de stad nog veel ongunstiger.

Amsterdam bedolven

Volgens Amerikaanse normen is per 100 m² straat de volgende parkeerruimte nodig:

- winkels 3 parkeerplaatsen
- kantoren 2 parkeerplaatsen
- restaurants 18 parkeerplaatsen
- hotels 2 parkeerplaatsen
- theater 16 parkeerplaatsen

100 meter straat heeft bij een breedte van 2.40 meter maar 16 parkeerplaatsen, terwijl er volgens deze norm 41 nodig zouden moeten zijn. Duidelijk blijkt nu dat in een stad aan de behoefte aan parkeerruimte uiteindelijk nooit voldaan kan worden.

Tengevolge van de enorme ruimte die de auto's innemen kunnen in grote steden (zoals Amsterdam) ambulancewagens en brandweer vaak niet meer doeltreffend optreden, door de hinder die zij onderweg ondervinden.

Minderheid van 7% terroriseert verkeer

In het spitsuur is het verkeer in de binnenstad van Amsterdam als volgt verdeeld:

- 49% fietsen en brommers
- 30% voetgangers
- 14% tram en bus
- 7% auto

Een straat met per richting een 3 meter brede strook voor auto's en een 3 meter brede strook voor fietsen en een aparte tramrails verwerkt bij een kruispunt met verkeerslichten in een 2-fasenregeling (24 sec. groen en 30 cycli per uur):

- 7 auto's (waarin volgens ir. Van 't Hart gemiddeld 1,2 personen) = 9 personen
- 72 wielrijders = 72 personen
- 2 trams = 400 personen

(gegevens stadsontwikkeling Rotterdam)

Dit maakt duidelijk dat 7% van het verkeer ruim de helft van alle ruimte voor zich opeist. Bij deze 7% is het verzadigingspunt reeds bereikt. Er treedt al een soort bemand parkeren midden op de weg en vaak op de trambaan op, waardoor het tramverkeer aanzienlijke schade wordt toegebracht. Voor de 49% fietsers en brommers

is het verzadigingspunt nog niet bereikt. Een 1.80 meter breed fietspad (Willemsbrug Rotterdam) verwerkt binnen een kwartier 2000 wielrijders! Ook de tram is nog lang niet aan zijn maximum toe maar wordt in zijn mogelijkheden beknot door stilstaande auto's op zijn rails.

Het Gemeente Vervoerbedrijf Amsterdam heeft becijferd dat iedere personenauto die in het spitsuur van de binnenstad naar een buitenwijk rijdt gemiddeld een schade aan stagnatie aanricht van f 1,- per keer of f 500,- per jaar (de kosten van 10 witte fietsen!) zonder daarvoor te betalen. Deze auto's onttrekken ruimte aan de stad, die hard nodig is, en ze eisen ruim de helft van alle overheidsvoorzieningen (verkeerspolitie enz.) voor zich op.

We kunnen spreken van een ernstige vorm van diskriminatie van de andere weggebruikers. Washington berekende dat voor iedere burger die voor \$ 3000,- een auto koopt, de Staat voor \$ 23000,- aan complementaire voorzieningen bijdraagt.

Één grote onbewaakte overweg

Volgens deskundigen is het tolereren van motorverkeer op een gemeenschappelijke weg met andere weggebruikers, in het bijzonder voetgangers, niet toelaatbaar en rechtstreeks verantwoordelijk voor het grote aantal doden en gewonden op de weg en op straat. In steden met meer dan een half miljoen inwoners zijn 71,4% van de doden voetgangers.

In feite is de stad één grote onbewaakte overweg die bij de Spoorwegen niet maar bij het Heilige Automobiel wel geaksepteed wordt.

Terecht is door de stadsontwikkeling in de Bijlmermeer voor dit verkeer een eigen weg op een eigen nivo ontworpen. En de ruimte rond de woning is vrij gehouden als parkeerruimte.

Het fietsenplan

Het is dus absoluut noodzakelijk dat minstens het centrum van Amsterdam (binnen de grachtengordel) voor alle motorverkeer (auto's, brommers etc.) moet worden gesloten.

Als uitbreiding van het openbaar vervoer ontstaat dan automatisch een grotere frekwentie van meer dan 40% door het wegvallen van de stagnatie. Een besparing van minstens twee miljoen gulden per jaar met hetzelfde materiaal en dezelfde mensen zal het gevolg zijn.

Wij stellen voor dat de gemeente 20.000 witte fietsen aankoopt per jaar (kosten één miljoen) ter uitbreiding van het openbaar vervoer, want deze Witte Fietsen zouden van iedereen en van niemand moeten zijn. Binnen enige jaren zou het verkeersprobleem in het centrum van de stad op deze wijze opgelost zijn.

Provo stelt vrijwilligers in de gelegenheid om als eerste stap op weg naar de 20.000 Witte Fietsen per jaar elke zaterdagavond om 12 uur hun fiets wit te laten verven bij het Lieverdje op het Spui. Het semi-openbaar vervoer dmv. taxi's zal voor het vervoer binnen de stad moeten worden voorzien van *elektries* aangedreven motoren met een maximum snelheid van 40 km.

Veel automobilisten zullen aan het Centraal Station arriveren of aan de rand van de stad op grote parkeerplaatsen, die aangelegd moeten worden, hun auto parkeren en overgaan op stadsvervoer. Een rapport over het verkeer in Amsterdam en een adres aan de Gemeenteraad over Provo's Fietsenplan is in voorbereiding.

EEN AUTO funktioneert slechts als vervoer binnen een dunbevolkt gebied of van een dunbevolkt gebied naar de stad. Voor het vervoer binnen de stad is de auto gevaarlijk en totaal ongeschikt, voor vervoer van stad naar stad zijn technies betere middelen mogelijk. Voor deze doeleinden is de auto een verouderde oplossing. HET MODERNE KLOOTJESVOLK, dat het met onze stellingen ongetwijfeld niet eens zal zijn, dient overigens te bedenken dat:

in New York het gehele centrum inclusief de kantoor-, winkel- en uitgaanscentra en zelfs Wallstreet VOOR ALLE PRIVÉ AUTOVERKEER GESLOTEN is;

Londen door een prakties totaal parkeerverbod het openbaar vervoer tot 90% opgevoerd heeft; de NDSM op zijn grote terreinen aan bezoekers rode fietsen ter beschikking geeft;

de winkeliers van de Haarlemmerstraat in Amsterdam in een adres aan de Raad verzochten van verdere auto-terreur te worden verschoond, door hun straat te sluiten voor alle autoverkeer. Politieke besluiteloosheid en vertraagde onbenullige aanpassingen moeten NU worden doorbroken met een radikale oplossing:

GEEN MOTORVERKEER MAAR WITTE FIETSEN!

rij jij? ik niet!
 automobilisme-sadisme bram-bram-
 bram de heilige-koe-van-het-westen-
 verering - toet-toet - alweer een lijk
 zorg dat u er ook bij bent - brambram
 bram koopook' nauto - lekkertoeren
 - stop die tijger in je hoofd brambram
 koolmonoxyde-song - asfaltrecreatie
 brambram bermtoerisme brambram
 brambram onbekommerd rijgenot
 zebra-doordouwen brambrambram
 nationaal monument voor verkeers-
 slachtoffers voerje motor nog watop
 autozegening ruil jezelf in-occasion
 brambrambram benzineverslaving
 de automatisch bestuurbare mens
 beschuldiging van moord aan alle automobilisten
 BRAM-BRAM-BRAM-BRAM-BRAM

Thom Jaspers

rij jij? ik niet!

automobilisme·sadisme bram·bram·bram
bram de heilige·koe·van·het·westen·
verering - toet-toet - alweer een lijk
zorg dat u er ook bij bent · brambram
bram koopook 'nauto - lekker toeren
· stop die tijger in je hoofd brambram
koolmonoxyde·song·asfaltrecreatie
brambram bermtoerisme brambram
brambram onbekommerd rijgenot
zebra·doordouwen brambrambram
nationaal monument voor verkeers·
slachtoffers voer je motor nog wat op
autozegening ruil jezelf in·occasion
brambrambram benzineverslaving
de automatisch bestuurbare mens

beschuldiging van moord aan alle automobilisten

BRAM-BRAM-BRAM-BRAM-BRAM

De Sade Provocat eur in gevangenschap

DE SADE

provocat eur in
gevangenschap

Juist gevangenschap prikkelt tot vrijheid, juist disharmonie brengt creativiteit: dat illustreert het leven van markies de Sade.

Wat was er van hem geworden zonder de gevangenis, zonder de disharmonie van zijn buitensporige wellust? Een ijdel markiesje, wie de revolutionaire guillotine het hoofd van het lichaam zou hebben gesneden, zoals de tuinman een willekeurig blad van een boom.

Sades disharmoniese uitspattingen deden hem echter al voor de revolutie van 1789 in de gevangenis belanden en de gevangenis werd de dialektiese stimulans om zijn seksuele vrijheid te verheviggen tot een filosofiese vrijheid. Een zo rebelse vrijheid, dat de autoriteiten Sades volledige werk wel nooit met een gerust hart aan hun onderdanen zullen toevertrouwen. Napoleon vond het omstreeks 1800 al veiliger de Sade en zijn verderfelijk werk achter slot en grendel te zetten en in 1957 dacht de Franse regering er nog niet anders over: de eerste uitgever van Sades oeuvre complète (J. Pauvert) werd veroordeeld en vier van Sades belangrijkste boeken verboden daar ze ‘een voor de goede zeden verfoeilijk en verwerpelijk gist bevatten’.

Begrijpelijk; zijn werk is een provokatie! Een provokatie van elke gevestigde moraal, van al wat heilig is, elke basis voor gezag.

Welke regering kan openlijke en onverbloemde propaganda voor moord, diefstal, promiscuïteit, bestiofilie, pederastie, gerontofilie, incest, koprofilie, sodomie en orgie toelaten? Een censuur die *Les 120 journées de Sodome*, *La philosophie dans le Boudoir*, *La nouvelle Justine* en *Juliette* ongeschonden laat passeren zou zichzelf overbodig maken, wat een fatsoenlijke censuur niet graag doet.

De paradox van Sades leven is dat zijn verregaand hedonisme hem tot creativiteit voerde. Dat een leven, dat voorbestemd scheen gesleten te zullen worden in de decadente genotzoekerij der pre-revolutionaire adel, in de gevangenis van koers veranderde en er een uiterst creatief einde nam. De creativiteit van een in konflikt met zichzelf verkerende eenzame.

Zijn boeken werden zo stuk voor stuk duivels oprechte pogingen zijn bandeloosheden te rechtvaardigen, een filosofies fundament te geven. Hij vraagt: Waarom is het streven naar zinneprikkeling, ten koste van alles, fout? Waarom, Robespierre, is de deugd juist? Wat is deugd? De ondeugd, die hem inspireert, voert hem tot een aanval op de deugd, tot hartstochtelijke prediking van de ondeugd.

Sade is moralist, een konsekwent hedonisties etikus. Goed is: wat tot een orgasme leidt, slecht: wat de zinnen niet prikkelt. ‘Het geluk bestaat slechts in dat wat ons prikkelt en alleen de misdaad prikkelt.’ Kortom: ‘Justine (= de deugdzame) ou les malheurs de la vertu’, ‘Juliette (= de ondeugdzame) ou les prospérités du vice’.

Sades filosofiese rechtvaardiging van de misdaad geeft zijn boeken een kracht, waarbij jongens als Jan Cremer verbleken tot zouteloze mooischrijvers.

Eruit & Erin VV

Donatien Alphonse Francois de Sade, geboren in 1740 als zoon van adellijke ouders. Als jongeman al worden bordeelhouders en koppelaarsters gewaarschuwd hem geen meisjes te leveren vanwege zijn seksuele eksessen. Na een nieuwe uitspatting verdwijnt hij, 23 jaar oud, in de gevangenis.

Nauwelijks vrij vindt er een spektakulair proces tegen hem plaats. Rose Keller, weduwe, getuigt dat de markies de Sade haar ontvoerd heeft naar zijn kasteel en haar gezeseld en gesneden heeft, daarbij zeer angstwekkende kreten uitstotend. Dat de markies haar daarna opsloot in een kamertje, waaruit ze naar het dorp wist te ontsnappen. Alles op Paaszondag.

Dat de Sade Paaszondag voor deze gelegenheid uitkoos, is allerm minst toeval. Sade trachtte altijd zijn seksuele immoraliteiten te combineren met godslasteringen, waardoor zijn gedrag een fanatiek atheïsties en heiligschennend karakter krijgt. Hij schept er behagen in om in zijn boeken goedwillende meisjes te laten ontmaagden bv. dmv. heiligenbeeldjes met een geëigend formaat of, zoals in *Juliette*, de aartsschurk St.Fond zijn slachtoffers een pakt met de duivel met eigen bloed te laten ondertekenen, wat St.Fond dan door sodomie in hun anus drijft. Sade raakt nav. het proces Keller in de gevangenis.

In 1772 een nieuw schandaal. Sade en zijn knecht worden ervan beschuldigd in Marseille aan prostituées pastilles gevoerd te hebben, die winden bij hen moesten opwekken die Sade in z'n

mond wilde opvangen. Tevens beschuldiging van heteroseksuele sodomie en geseling. Bij deze gelegenheid blijkt duidelijk zijn anale aanleg, die ook in de bloemrijke beschrijvingen van de verrukkingen van anaal-georiënteerde handelingen tot uiting komt. Men brengt ook zijn lustgevoelens tav. het stelen van geld - freudiaans symbool - hiermee in verband. Uit de aanklacht blijkt verder dat het toppunt van verrukking voor Sade bereikt wordt door een combinatie van actieve en passieve sodomie, waarvoor dus drie personen nodig waren: de knecht, de Sade (in het midden), een hoer.

Sade slaagt erin te ontvluchten, waarna hij en z'n knecht te Aix in beeltenis terechtgesteld en verbrand worden. Even later worden zij echter door verraad van zijn schoonmoeder gearresteerd en in Miolans gevangen gezet.

Een romantiese episode volgt. De Sade ontvlucht de gevangenis, compleet met doorgevielde tralies, aan elkaar geknoopt beddegoed en pop-in-bed. Meteen daarop maakt hij het naar de zin van de vader van zijn kokkin te bont met haar, waarna de vader een aanslag met een pistool op hem pleegt. Mis. Na andere vrijzinnigheden komt hij terecht in de gevangenis te Vincennes. Tijdens deze gevangenschap heeft hij een zware geestelijke depressie. Hij houdt zich op psychopathiese wijze bezig met getallenmystiek. Uit de datering van een brief van zijn vrouw: le 5 février maakt hij op dat zij verliefd is geworden op een zekere Lefèvre, terwijl hij uit het cijfer 5 de lengte van de penis van deze Lefèvre afleidt. Als substitutie voor zijn seksuele nood in de isolatie van de gevangenis eet hij ongezond veel, zodat een afzichtelijke corpulentie niet uitblijft. Op het oog moet hij in deze periode een Nicolaas Kroese-achtige indruk gemaakt hebben: een decadent, volgevreten lid der heersende klasse, zich verliezend in waanzinnige getallenmystiek en schizofrene filosofietjes, fantasietjes.

Vrijlating

Kort daarna nieuwe gevangenisstraf, ditmaal in de Bastille. Nu eerst begint hij te schrijven, bezeten. Sade heeft een bescheiden rol gespeeld in de Franse revolutie, die nu aanvangt. Met behulp van een buis en een luchtkoker schreeuwt hij het samengeschoolde volk uit de Bastille toe hoe ellendig de gevangenen worden behandeld en dat zij (het is juli 1789) de Bastille nodig moeten bestormen. De gouverneur van de Bastille schrijft ongerust: 'Als monsieur de Sade vannacht niet verwijderd wordt (3 juli) durf ik niet de verantwoording voor de veiligheid van het gebouw op me te nemen.' Sade wordt inderdaad verwijderd, maar vergeefs: elf dagen later vindt de beroemde bestorming plaats. Of het optreden van Sade bij de bestorming werkelijk van belang is kan ik niet beoordelen.

De revolutie bevrijdt hem en Sade stort zich erin. Hij verzet zich tijdens de Terreur tegen de doodstraf. Dat is niet in tegenspraak met zijn goedkeuring van de moord door een individu. Deze moord - 'van onder op' - beschouwt hij als verzetsdaad, als manifestatie van de vrije wil van de enkeling, als een bevrijding van de konventie van de christelijke moraal. De doodstraf daarentegen, van bovenaf uitgedeeld door een autoritair gezag, is een onding, een kille, zinloze wraakoefening.

Refrein: hij wordt gevangen gezet, wonderlijk genoeg - dit keer - onder verdenking van gematigdheid.

Hij protesteert: 'O moordenaars, vrijheidsberovers, wanneer zullen jullie het begrip voor de mens gaan verkiezen boven de kunst hem op te sluiten en te doden?'

De reactie van Thermidor geeft hem de vrijheid terug. Hij publiceert o.m. *Zoloé et ses deux acolytes*, een sleutelroman waarin hij Napoleon, Joséphine de Beauharnais en Tallien belachelijk maakt, waarop in 1801 het slotrefrein volgt: gevangenzetting in het krankzinnigengesticht Charenton, waar hij tot 1810 pen en inkt mag hanteren om zijn werk te voltooien, tot ook dat hem verboden wordt. Zijn dood laat nog tot 1814 op zich wachten. Hij laat een koffer na met 21 manuscripten, waarvan nu nog maar een klein deel gepubliceerd is. Ten dele zijn de manuscripten in het bezit van particulieren. Vermeldenswaard is, dat een verzamelaar het manuscript van *Les 120 journées de Sodome* destijds in een peniskoker bewaard heeft voor het nageslacht.

De Sade en Max Stirner

'Er is veel wijs inzicht voor nodig om mij te begrijpen, dat weet ik; ik ben een monster, door de Natuur uitgebraakt om haar te helpen in het vernietigingsproces waaruit zij de grondstoffen voor nieuwe scheppingen put. Ik ben weergaloos in mijn verfoeilijkheid, enig in mijn soort. O, al die scheldwoorden waar ze mij mee vereren, ik ken ze uit m'n hoofd; maar ik ben machtig genoeg om het buiten iedereen te kunnen stellen, wijs genoeg om in mijn eenzaamheid voldoening te kunnen vinden, om de hele mensheid te verachten, haar verboden te tartten, te lachen om haar mening over mij, ervaren en verstandig genoeg om met ieder geloof, iedere godsdienst de spot te drijven en iedere god naar de hel te laten

lopen, trots genoeg om ieders regeringsvorm te verafschuwen en mij boven alle banden, alle grenzen, alle ethiese principes verheven te voelen...'

Zo laat Sade de reus Minski uit *Juliette* zich voorstellen. Zo kan ik Sade aan de lezer voorstellen. Misdaad prikkelt en zweept hem op; ondeugd heeft een magiese aantrekkingskracht op hem. Hij denkt de deugd stuk en kan zich triomfantelijk op de misdaad konsentreren. Sade ontwijdt, schendt, blasfemeert, predikt misdaad en ondeugd. Sade is in zijn hartstochtelijke propaganda voor de misdaad slechts met één figuur te vergelijken: de anarchistiese filosoof Max Stirner, levend in de eerste helft van de vorige eeuw. In *Der Einzige und sein Eigenthum* (1834) geeft deze vrijwel dezelfde motivering voor de misdaad.

De misdaad is voor hen beiden hét wapen in de strijd tegen godsdienst en moraal, die voor hen niets dan de schijnheilige middelen der heersers zijn om het volk zoet te houden. Geestelijke en wereldlijke macht spelen onder één hoedje.

Nee, de mens is een dier, gedetermineerd als de worm en het riet: 'Wij worden door een onweerstaanbare kracht meegesleept en hebben het geen ogenblik in onze macht een andere gedragslijn te kiezen dan waartoe wij van nature geneigd zijn' (Sade). De mens is het schuim, drijvend op de woedende golven der scheppende Natuur. Evenmin als de distel is hij tot iets 'geroepen'.

Liefde is bijgeloof. Als wij iemand liefhebben is die persoon niets dan een willekeurig lustobject, geschikt om onze eigen erotische begeerte mee te bevredigen. Een vrouw met wie we ons seksueel bevredigen - een fysieke behoefte - verschilt niet principieel van de boterham waarmee we onze honger stillen - een andere fysieke behoefte. Wij gebruiken en misbruiken de ander zoals we maar kunnen, spijs voor onze begeerte zegt Stirner letterlijk.

'Wij lachen om de kwellingen van anderen: wat kan deze kwelling dan wel met ons gemeen hebben? Mijn naaste is niets voor me: er bestaat niet het minste verband tussen hem en mij,' meent de Sade.

Meelij is slechts de egocentriese vrees dat mij eens hetzelfde overkomen zal, wat nu de ander overkomt. Leef gerust je wreedheid uit; het is een natuurlijke kracht, bederf hem niet door valse beschaving en konventie. Toegegeven, het is vaak dienstig de ander te vriend te houden; dat kan van pas komen!

Geest is een illusie. De mens is zichzelf, een geest die ons lichaam bewoont zoals een spook een verlaten huis is onzin. De geest wordt ons aangepraat om ons in God te doen geloven. Geen groter nonsens dan God. Als God bestond, hoe boosaardig en wreed zou hij dan moeten zijn, dat hij de meest misdadige kwellingen op de mensheid loslaat. Als er een God bestond zou hij dan een kwaadaardig monster zijn, de Duivel, dus Gods vijand. Kan God zichzelf en zijn vijand, de Duivel, tegelijk zijn?

Omdat God niet bestaat kan er geen moraal gepredikt worden op grond van Gods woord. Er is geen recht en geen onrecht stellen de Sade en Stirner uitdrukkelijk. Wij hebben het leven zelf te interpreteren, niemand kan ons overtuigen van het juiste van zijn levenswijze. Over blijft: de totale subjektiviteit. 'Gij alleen zijt de waarheid, of veel meer: gij zijt meer dan de waarheid, die voor u in 't geheel niets is,' zegt Stirner. Ik, de Enige, ben overwinnaar!

De wereld is een machine, de mens een machientje was de kern der ijzig materialistische leer der Franse verlichtingsfilosofen de la Mettrie, d'Holbach, Helvetius. Voor de Sade en Stirner is deze doktrine nog duidelijk aktueel. Het is voor hen één der motieven om tegen geloof en moraal de misdaad te prediken. Hoe moeten wij ons leven waarde geven? Alleen door het genot. Eveneens onder invloed van de heersende filosofie van de tijd gaven Sade en Stirner dit antwoord.

Het eigen welzijn is de hoogste wet. Genieten, jezelf uitleven, dat is de kunst. Alle twijfel en ethiese bezwaren, die onze lusten in de weg kunnen staan, uitroeien. Zorg dat je geniet, doet er niet toe ten koste van wie.

De essentie van het genot is voor de Sade het kwaad. Het besef kwaad te doen maakt het genot pikant. Nooit doet men genoeg kwaad. Het kwaad moet steeds kwader worden om aantrekkelijk te blijven. Maar dan krijgt Sade een wanhopig makend inzicht.

Echt kwaad doen is onmogelijk. Moord ik, dan verander ik slechts levende materie in dode. Ik vernietig niet werkelijk, maar verander slechts; werkelijk verdelgen kan ik niet. Steel ik, dan doe ik de materie slechts van eigenaar veranderen. Ik speel de natuur slechts in de kaart; de Natuur wil immers de misdaad zelf. Misdraad, echt Kwaad zou 't pas zijn als ik de zon uit haar baan rukte en de aarde ermee verschroeide.

Sade en Stirner prediken de misdaad niet alleen

als aanval op de gelovige wereldbeschouwing vanuit hun atheïsme, maar ook als opstand van de maatschappelijk onderworpenen en, voor alles, als manifestatie van het individuele Ik, dat in de misdaad zijn vrijheid bewijzen moet.

‘Waanzin!’ laat Sade madame Dubois zeggen tegen de deugdzame Justine (Therèse). ‘De rechtvaardigheid van God! - zijn beloningen! zijn straffen! Allemaal onzin! Zie je dan niet hoe de wreedheid der rijken de armen dwingt tot opstand! Waarom openen zij hun beurzen niet voor onze nood? Laat menselijkheid hun hart beheersen, dat zal de deugd het onze beheersen! Onze ellende, ons geduld, ons geloof, onze slaafsheid verstevigen onze ketenen maar. We zijn allemaal vrij en gelijk door de natuur geschapen; maar als het toeval deze eerste natuurwet uitschakelt, is het dan niet aan ons haar grillen door onze kracht en getal te corrigeren? Omdat we arm zijn, Therèse, moeten we kruipen in nederigheid, moeten we onze dorst lessen in gal, onze honger stillen met stenen! Wil jij afzien van misdaad en moord, het enige wat de poorten van het leven voor ons kan openen? Zolang deze klasse over ons heerst zullen we vernederd blijven in gebrek en tranen! Neen!’ Stirner staat hier natuurlijk volledig achter, al heeft hij Sade waarschijnlijk nooit gelezen.

Ook in het geval van misdaad als verzet der onderworpenen moet de Sade zich identificeren

met de duivel. Omdat het verzet de bestaande toestand wil veranderen associeert het zich met de duivel. De bestaande, bekende toestand komt ons immers warm en vertrouwd voor, de verandering, het onbekende daarentegen griezelig en duivels. Een conservatief trekje in ons dat natuurlijk nog wordt aangemoedigd door de propaganda der heersers, die uiteraard altijd pretenderen het Goede te vertegenwoordigen. We kunnen zo het Goede beschouwen als gevestigd en conservatief, het Kwaad als veranderend en progressief. De anarchisten, die zich in principe altijd verzetten, zijn dus de Duivel bij uitstek en met hen mensen als de Sade.

Opmerkelijk is, dat wanneer Sade de ondeugd hanteert als revolutionair wapen in handen van de onderdrukten, hij de ondeugd dus gebruikt uit naam van het Goede (sociale rechtvaardigheid). Dat hij het Kwaad hierdoor van zijn opwindende kracht, als Kwaad puur, berooft, is een tegenstrijdigheid in zijn denken. Het laat zien, dat

Sade het Kwaad op alle manieren wil verdedigen, eenvoudig omdat het hem een hartstocht is.

We kunnen Sade op tal van dergelijke tegenstrijdigheden betrappen. Hij is niet de bouwer van een logies afgerond systeem, hij tracht slechts zichzelf te rechtvaardigen, naar alle kanten, voor iedereen. Zijn filosofie ontleent z'n waarde niet aan de logika, maar aan de zeggingskracht. Niet alleen in dit opzicht is hij (Stirner ook) een voorloper van Nietzsche.

Het meest interessant is de misdaad als uitingsmogelijkheid voor de menselijke vrijheid. De paradoxale situatie doet zich nu voor dat de misdaad, eerst gelanceerd ter verdediging van een deterministische levensbeschouwing tegen de gelovige, nú de springplank wordt tot de vrijheid.

In de misdaad treedt de mens vrij buiten de grenzen der fysieke bepaaldheid vindt Sade. 'In de misdaad bevestigt de egoïst zichzelf,' schrijft Stirner. Het determinisme wordt door Sade met het verstand aangehangen, met zijn hart verlangt hij zich te overtuigen van zijn vrije wil.

Dat blijkt ook uit het feit dat Sade en Stirner voor zichzelf een moraal willen ontwerpen en ook in politiek opzicht zeer vrijheidslievende voorstellen doen: waarom zou een determinist voor zichzelf een moraal ontwerpen? wat heeft het streven naar politieke vrijheid nog te betekenen zonder geloof in de menselijke vrijheid?

Het determinisme wordt door Sade en Stirner slechts gebruikt als achtergrond waarmee hun vrije wil des te scherper kan kontrasteren. Ik zie

dit dualisme tussen determinisme en vrijheid terug in deze wezenlijk ‘sadistische’ houding: het verlangen naar de vleselijke overgave, waarin de mens zich verliest (géén vrije wil), naast het zichzelf willen blijven om de situatie meester te zijn (wél vrije wil).

‘Sadisme’ in de betekenis die Krafft-Ebing (1889) er in zijn *Psychopathia Sexualis* aan gaf is niets meer dan het plezier dat men beleeft door anderen pijn te bezorgen. Men kan aan het woord sadisme ook een veel ruimere betekenis geven: het genoegen van het zien van de eigen invloed op de buitenwereld, hetzij destruktief, hetzij konstruktief. Het is de wellust beleefd aan de macht, maar tevens aan de vrijheid. Begrippen die elkaar bij Sade en Stirner ten dele overlappen.

Macht is de vrijheid die men voor zichzelf en eventueel over anderen heeft, vrijheid de macht tot een meervoudige keuze. Macht is bij Sade nooit de hitleriaanse, totalitaire macht van boven af, vrijheid is bij Stirner nooit het ethiese ‘Recht voor allen’. Zo raken sadistische machtswellust en stirneriaanse vrijheidsdrang elkaar.

De vrijheid wordt bij Sade en Stirner zo geïntensiveerd dat Sade door middel van steeds buitensporiger perversies ‘buiten zinnen’, buiten de perken probeert te treden, Stirner een boud individualisme proklameert: volstrekt egoïsme.

Het verlangen naar vrijheid blijkt ook duidelijk uit hun maatschappijbeschouwing. Stirner lost dit vraagstuk op in de vorm van zijn ‘Unie van Egoïsten’, een anarchie waarin wet, bezit, staat, leger en kerk zijn afgeschaft.

De Sade doet verschillende voorstellen. Hij schrijft in een brochure (deel van *La philosophie dans le boudoir*) fel tegen de wet die het bezitsrecht garandeert. ‘Wat is de zin van een belofte die door alle individuen van een natie wordt afgelegd? Is het niet de bedoeling een volledige gelijkheid onder de burgers te handhaven, ten einde allen in gelijke mate te plaatsen onder de wet die het gehele bezit beschermt? Nu vraag ik u of een wet, die de man die niets bezit beveelt de man de alles bezit te respekteren, inderdaad rechtvaardig is.’ Daarom keurt hij wederom de diefstal goed, nu omdat ze tot egalisatie van het bezit leidt. Behalve diefstal ook laster, zedeloosheid en moord. Wetten die ten doel hebben dit tegen te gaan zijn niet geschikt de maatschappij te verbeteren. ‘Nieuwe wetten scheppen slechts nieuwe misdaden; de enige oplossing is de maatschappij te veranderen in een vorm waarin de misdaad voor niemand noodzakelijk is.’

Als algemene regels voor deze nieuwe maatschappij stelt de Sade opheffing van het privaatbezit, volledige gelijkheid (ook van de vrouw) en opheffing van het gezin, waarin Sade een gevaar voor gelijkheid en maatschappij ziet.

En de wetgeving?

‘Het zou klinkklare waanzin zijn universele wetten te willen voorschrijven [...]; het is een schandelijke onbillijkheid te verwachten dat mensen met een verschillend temperament voor dezelfde wetten buigen; wat voor de ene mens past is nog niet voor allen geschikt. Ik geef toe dat men niet evenveel wetten kan maken als er mensen zijn; maar de wetten zouden zo mild en gering in aantal moeten zijn dat alle mensen, ongeacht hun karakter er gemakkelijk aan konden gehoorzamen.’

In de nadere verwezenlijking van deze algemene richtlijnen toont Sade zich nu eens een utopies socialist, dan weer een anarchist in stirneriaanse zin.

In *Aline et Valcour* (1786) beschrijft hij een socialistiese staat, Tamoé, waarvan Zamé de zachteardige koning is. Zamé vindt de grote oorzaken voor de ellende in Europa in het privaatbezit, klasse-onderscheid, religie en gezinsleven.

In Tamoé is al het bezit aan de Staat gegeven, het geld afgeschaft, klasseonderscheid opgeheven, godsdienst tot een vage verering van de natuur beperkt en de kinderen worden er op staatsscholen opgevoed. Er zijn geen gevangnissen, er is geen doodstraf. Morele fouten worden gestraft door het gebod een onderscheidende kleding te dragen, ernstiger misdrijven worden door de stadsomroeper aan het volk algemeen bekend gemaakt. Moordenaars worden in een bootje gezet en hun signalement bekend gemaakt zodat ze niet kunnen landen. Er is geen staand leger, wel zijn alle mannen potentiële soldaten die het eiland beschermen kunnen tegen Europees kolonialisme, de enige angst op het eiland.

In *Juliette* overweegt bij hem weer het volkomen cynisme, ongeloof in de mogelijkheid van een goede regering of wetgeving. Anarchie is het resultaat. De seksuele vrijheid is volkomen, overtuigd als hij is dat als het de bedoeling van de natuur geweest was dat de mens ingetogen zou zijn, hij hem niet naakt ter wereld zou hebben gebracht.

De omgang met de medemens is uiterst lastig, solidariteit bestaat niet, de ander kan men niet kennen behalve in de bijbelse zin van dat woord: ‘Wat een raadsel is de mens! - Ja, beste vriend,

en dat is dan ook wat een zeer gevat man deed zeggen dat men beter doet hem te neuken dan hem te begrijpen.’

De anarchie van Sade lijdt, evenals die van Stirner, aan een dilemma: de gelijkheid, voorwaarde voor algemene vrijheid, wordt niet van harte aanvaard, wel echter de volkomen individuele vrijheid.

Sade noch Stirner slaagt erin vrijheid en gelijkheid overtuigend met elkaar te verzoenen. Sade heeft te veel last van machtswellust, Stirner te veel van egoïsme. Sade zegt (met Stirner): ‘De persoonlijke belangen staan bijna altijd lijnrecht tegenover de gemeenschap.’ Daarom is hun anarchistiese visie op de maatschappij eerder een middel om hun in de grond a-sociale filosofie tot uitdrukking te brengen, dan dat zij voor verwezenlijking vatbaar is. Maar daar vragen zij ook niet naar!

Deze leer is slechts gericht op verzet, opstand en revolutie.

Schrijven over De Sade

Ik sta krities tegenover de Sade. Zijn op hol geslagen subjektiviteit is de moeite waard, maar maakt zijn leer voor anderen dan de Sade zelf onaanvaardbaar. Zijn ideaal-maatschappij is onbestaanbaar. De lustmoord bijvoorbeeld, die Sade vaak goedkeurt, zou een maatschappij eenvoudigweg onleefbaar maken. Een achtergrond van Sades lustmoord, het recht van de sterkste op wellustige tirannie, is een onmiskenbaar fascisties aspekt. J.B. Charles noemt ‘de verheugenis in gewelddadige machtsuitoefening’ een der kenmerken van het ‘fascisme van alle tijden’ (in: *Van het kleine koude front*). Wat dit betreft zijn de anarchisten en ik dus beslist geen ‘vrienden van de Sade’.

W.F. Hermans merkt in zijn esseej *Het sadistische universum* eveneens de verwantschap tussen de Sade en Stirner op en noemt Sade inspirator van de anarchisten (‘Sade, cet esprit le plus libre qui est encore existé,’ zei Guillaume Apollinaire). Van het fascisties aspekt van Sade zegt Hermans: ‘Sade als aartsvader van het fascisme. Op die manier is het fascisme uit het anarchisme voortgekomen. Dat is het in zekere zin ook wel. Materialisme gekoppeld aan terreur.’

Maar nu zit Hermans er even gevoelig naast. Hij ziet dat Sade allerlei argumenten aansleept om de misdaad (waarvan hij bezeten is) te rechtvaardigen, waaronder een fascisties argument en een anarchisties. Het ene luidt: de misdaad is goed omdat de natuur er het recht van de sterkste op wellustige tirannie in openbaart. Het andere luidt: de misdaad is goed omdat het een wapen is in het verzet tegen de heersende klasse en het als zodanig een middel is, waardoor het individu zijn vrijheid bewijzen kan. Deze argumenten hoeven daarom nog geen verband met elkaar te houden! Zij kunnen elkaar zelfs tegenspreken en doen dat ook.

Fascisme en anarchisme zijn elkaars tegendeel. Het fascisme is een dwangstelsel dat een kollektivistiese Staat wil niet aan de top van de burokratische hiërarchie de almachtige Leider. Het anarchisme is een uiterst vrijheidslievende ideologie, die een individualistiese maatschappij wil zonder burokratie, hiërarchie of zelfs maar een regering. Een fascist in uniform is een vanzelfsprekendheid, een anarchist in uniform

een contradictio in terminis. Fascisten willen de macht van boven af door de Leider uitgeoefend zien, anarchisten van onder op door het volk. En het zou in dit geval sofistiek zijn juist uit het feit dat fascisme en anarchisme tegenpolen zijn op te maken dat er wezenlijke overeenkomsten zijn.

Hermans' overeenkomst 'materialisme gekoppeld aan terreur' is een slag in de lucht. De anarchisten zijn bepaald niet allemaal materialisten, daarvoor is de invloed van christen-anarchisten als Tolstoj en de Nederlanders Domela Nieuwenhuis en De Ligt onder hen te groot. Het fascisme is nauwelijks materialistisch te noemen, eerder een samenraapsel van mythologische en idealistische ideeën. Hermans zal ook wel eens gehoord hebben dat Alfred Rosenberg de fascistische filosofie neerlegde in een boek, getiteld: *Der mythos des zwanzigsten Jahrhunderts* en dat Hitler na de mislukte aanslag op hem in 1944 God en de Voorzienigheid voor de radio dankte of dat Hitler (geen fascist misschien?) steeds zijn astroloog raadpleegde alvorens iets te ondernemen...

De fascistische terreur met de anarchistische te vergelijken is smerig. Miljoenen fascistieknechten moordden op bevel miljoenen weerloze onderworpenen uit - enkele anarchisten pleegden op eigen initiatief aanslagen op enkele oppermachtige heersers (men moet nog in aanmerking nemen dat veel terreur is bedreven onder het interessante en excuserende mom van 'anarchisme'). Een kwalitatief zowel als kwantitatief verschil van jewelste dus.

De hedonistische leer en levensstijl van Sade is mij antipathiek, daar ik minder belang in het uitleven van mijn lusten stel dan in de exploitatie van mijn kreatievermogen. Het zingenot staat de kreativi-

Provocisme (Bijdrage tot het provocerend denken)

PROVOCISME

Provoos zijn wij.

Zo? Van die negatieve knapen die elkaar en anderen met fietskettingen en gebroken bierflesjes bewerken?

Niet helemaal. Buikhuizen beweert van zijn provoos dat ze provosereren uit verveling. Dat ligt bij ons even anders.

Wij provosereren uit onvrede. Waarom godverdomme? Omdat deze wereld volgestouwd is met legers Staten geheime en niet geheime polietsietroepen prikkeldraadversperringen raketbases kazernes hongersnood godsdienstrazernij troepen uitgedroogde ambtenaren konsetraatsiekampen. We zijn niet zo naïef dat we denken in staat te zijn deze wereld gauw even te veranderen in een idejale. Alle wereldverbeteraars - ook de anarchisten - hebben m.i. de mens over het hoofd gezien.

De gemiddelde mens is een grijze onproductieve onkreatieve onorzjinele stompzinnige (iq 100) onkritiese emootsjoneelreagerende sjokkende spuitjes-eter die zich maar al te graag vervoegt aan loket 8. Ik wil niet zeggen dat ieder volk de regering heeft die het verdient maar het is zeker dat de europeese massa niet meer in staat is op iets anders over te gaan.

Iets anders: bv de anarchie het idejaal van het anarchisme. Wat is anarchisme in godsnaam. Anarchisme is een isme maar het verschilt radikaal van alle andere ismes omdat het niet vraagt om mensen tijd en macht. Het spoort aan je verantwoordelijkheid en de macht over jezelf niet af te schuiven op anderen. Zo komt het anarchisme tot het afwijzen van ieder gezag van alle autoriteit. Zo ziet het anarchisme als idejaal een maatschappij waarin alle macht volledig is gedesentraliseerd op de individuen. Meer rejeel: een leiding van onder op ipv van boven af. Iets dergelijks is in sommige periodes tijdelijk verwezenlijkt in het zg radenstelsel.

De revoluutsjonerre arbeidersbeweging nam de bedrijven in bezit en organiseerde alles zelf van onder op: In de spaanse burgeroorlog russiese en duitse revoluutsies. Dit betekende de verwezenlijking van het vage soosjalistiese eindidejaal in de zuiverste vorm: produktiemiddelen aan de gemeenschap / einde van het kapitalisme / einde van het produseren om de winst / ets ets (Ook betekende het ut einde van de kleine klimmertjes de partijbaasjes en elleboogwerkers).

Wij provoos aksepteren het anarchisme als (antipolitieke) tejourie. We zien de tejourietiese mogelijkheid van een anarchie. De praktiese verwezenlijking lijkt mij ver van de rejaliteit. De arbeidersbeweging is ingedommeld achter de teeveetoeestellen in zelfgenoegzame tevredenheid over de behaalde resultaten: ouderdomspensioen en arbeidsvitaminen.

De wereld noemt zich voor de helft kommunisties en is niet kommunisties. Voor de andere helft demokraties en is niet demokraties. Juist nu nu de staatsmacht alle spontaniteit verstikt is van het anarchisme het verzet tegen alle gezag aktuweel. Het anarchisme stelt de onverantwoordelijkheid van de enkeling tegenover de onverantwoordelijke machthebbers (die de wereld ieder moment kunnen veranderen in een maanlandschap bezaaid met verkoolde vleesklompen). Wij provosereren het

gezag en in dit verzet vinden wij een deel van onze persoonlijkheid terug. Wij zetten ons idealisme om in een wanhopig provoserend.

Laat het klootjesvolk op zijn hoede zijn! Provoos zijn wij gevaarlijk meedogenloos wreed brandstichters messentrekkers bommensmijters.

U hoort nog van ons.

Martijn Ananar

Het Amsterdamse Lieverdje

Het Amsterdamse Lieverdje is het vreemd te moede. Geschenk van de kapitalistische Hunterfabrieken en symbool van de Verslaafde Konsument van Morgen, wordt hij meer en meer het middelpunt van anarchistiese provokaties. Een magiese sirkel van provoos sluit zich elke zaterdagavond om 12 uur om hem. Robert Jasper Grootveld houdt er al een jaar zijn anti-rookhappenings om te wijzen op het Grote Gebeuren, waarvan het Lieverdje, denkt hij, het middelpunt is. Zijn happenings zijn korte semireligieuze diensten die rustig verlopen.

Tot de politie de happening provoocerde. Het politie-optreden op de (anti-auto-) happening van 31 juli had tot gevolg dat het publiek op 7 augustus abnormaal talrijk was. De politie was al aanwezig voor de happening begon. (Zij kwam dus niet pas toen het 'moest' zoals de pers huichelachtig beweerde.)

Toen Rob Stolk en Wouter de Vries begonnen te happenen en ook Robert Jasper verscheen grepen zij hardhandig in. Dr. Buikhuizen schrijft in zijn proefschrift terecht: 'Een rel-bevorderende faktor is het onnodig ingrijpen van de politie.'

En onnodig was dit minstens. Rob werd van het Lieverdje gerukt, het pleintje om het Lieverdje schoongeveegd. Brigadier Lankhaar (3 streepjes!) stormde hakkenklappend op Willem-jan Stevens af, die een provo-fakkel vasthield en begon hem met zijn knuppel te bewerken. Stevens weerde in een reflex-beweging met de fakkel brigadier Lankhaar af, die van schrik zijn pet verloor. Enthousiaste provoos maakten de pet buit en hieven spreekkoren aan: 'Een agent zonder pet is geen agent', 'De politie is fascistieser dan u denkt'. Stevens werd tenslotte in een politiewagen geschopt, waar Lankhaar zich lafhartig wreekte door de weerloze Stevens de brandende fakkel in z'n gezicht te duwen.

Intussen werd een fiets wit geveerd. Ook dit vreedzame tafereeltje was de politie blijikbaar te bar want ze sommeerden de fiets te verlaten en een meisje dat daaraan niet direkt gehoor gaf werd op 'r gezicht getimmerd. Een jongen kon zich niet inhouden en schreeuwde: 'SS-er! Moffenknecht!' Hij werd in elkaar geknuppeld, zijn vrouw buiten bewustzijn geslagen. Anderen werden door rechercheurs in burger afgerost.

Sirenes, gierende remmen: weer overvalwagens. Met de blanke sabel erop los: 30, 40 petdragers. De magiese sirkel wordt ruimer. Spreekkoren: 'Wat zaait de boer? De boer zaait hennep!', 'Ugge, ugge'. De menigte wordt uit elkaar geslagen en achtervolgd, van Singel tot NZ Voorburgwal, van Spuistraat tot het paleis.

De slaafse en valse berichtgeving van de dagbladers was beneden elk peil.

De politie 'moest' optreden, schreven zij, tegen de 'raddraaiers'. 'De provo's gooiden met fietsen', fantaseert de spreekbuis van het klootjesvolk, *De Telegraaf*. *De Volkskrant* verzint er 'voetzoekers' bij, *Het Vrije Volk* 'een regen van stenen'. Gezegd moet worden dat *Het Parool* de enige krant was die een objectieve weergave van het gebeurde gaf. In het *Handelsblad* geeft commissaris Landman van het betreffende buro Singel de Damnozems de schuld, die zich op de Dam verveeld zouden hebben. Wij menen echter dat de schuld eerder gezocht moet worden bij bepaalde geüniformde nozems, wie op het buro Singel het kaartspel blijikbaar niet opwindend genoeg was.

Omdat we dachten dat we de politie beter op redelijke wijze konden duidelijk maken dat haar aanwezigheid op de happening voortaan ongewenst was dan dmv. straatgevechten, hebben we een gesprek met commissaris Van der Molen en diens collega Landman gearrangeerd. Wij waarschuwden de politie niet meer te verschijnen, daar zij de situatie in dat geval niet meester zou blijven.

Politie vecht het liever op straat uit

Zaterdag 14 augustus 24.00 uur.

Ondanks onze waarschuwingen en in tegenstelling met wat commissaris Van der Molen (MH) ons in het gesprek had voorgespiegeld ('Als u niets doet dat met de wet in strijd is, zullen wij u uw gang laten gaan') bezet de politie met 34 man het Lieverdje met sabels en knuppels. Rust tot 0.15 uur.

Dan leggen twee anarchisten bloemen aan de voeten van het Lieverdje. Is dit een verstoring van de openbare orde? Toch worden de twee op hardhandige wijze in de boeien geslagen en weggevoerd.

Het talrijke publiek joelt verontwaardigd: '1,2,3, 4,5,6,7,8; gooi die smeris in de gracht.' Vanuit de Spuistraat probeert een groep anarchisten met een rode vlag (erop: 'IMAGE') door te dringen naar het Lieverdje om er bloemen te leggen.

Anderen, nozems van de Haarlemmerdijk, gooien met fietsbellen naar de politie en de happening ontardt in een ordinaire rel.

Wij zijn van mening dat het optreden van de politie een inbreuk is op de vrijheid van meningsuiting, die zelfs wij krachtens de grondwet hebben.

Waar moet het heen? De happenings zullen uiteraard doorgaan en door het weinig opvallend gedrag van de politie meer publiek dan ooit trekken.

Het is voor de politie een noodlottige prestigekwestie geworden de happening gewelddadig te blijven verstoren.

Wij wijzen er steeds weer op dat wanneer de politie verstek had laten gaan, de happening niet langer dan een half uur geduurd had en niemand daarvan enige hinder had ondervonden. Er waren bloemen gelegd, er was een stille omgang gehouden en de volgende week was het publiek thuis gebleven.

Als anarchisten zullen wij de cultuur van creatieve individuen (zoals R.J. Grootveld) altijd blijven verdedigen tegen het plumpe politiegeweld. Voor zover het in onze macht ligt zullen wij de strijd voor de happening met geweldloze middelen voeren; in geweld is de politie ons immers

de baas. Ons parool voor de komende happenings is: BLOEMEN, STILTE, STILLE OMGANG. Het ligt in de bedoeling de happening te decentraliseren, o.a. naar het monument van Domela Nieuwenhuis en de Dokwerker, beide symbolen van opstand tegen onderdrukking.

14 augustus al hebben enige provoos gelijktijdig met de happening bij het Lieverdje het standbeeld van Domela Nieuwenhuis vereerd met witte bloemen. Ook is er een fiets wit geschilderd. Wij hebben dit gedaan om te protesteren tegen het politiegeweld op het Spui.

Als de politie niet tijdig haar fout inziet en van geweld afziet, zal zij haar impopulariteit nog vergroten. De amsterdammers rond het Lieverdje zullen in nog groter mate afhankelijk worden van onze anarchistiese propaganda en zo zouden de happenings in de toekomst het karakter kunnen krijgen van periodieke opstanden. Opstanden tegen alle uniformen en alle autoriteiten.

red.

Kommentaar op de inbeslagname van Provo 1 en de arrestaties van 19 juli

Er zullen altijd wel eskimo's zijn, die Kongolezen hun gedrag bij grote hitte willen voorschrijven.

Stanislaw Jerzy Lec

Men zou kunnen zeggen dat er in de 19de eeuw een grotere vrijheid van meningsuiting bestond dan nu. De toen levende anarchist Bakoenin spoorde aan tot het uit de weg ruimen van koningen en dictatoren, zonder dat een opruiingsartikel hem in de gevangenis kon doen belanden. De twintigste eeuw heeft ons verward in zoon ondoordringbaar net van wetten en wetjes, dat het onmogelijk lijkt de rechtbank te ontlopen als men niet mee wil lopen in de gebruikelijke trend. De revolutionair-socialist Sneevliet heeft ten tijde van de mouterij op 'De Zeven Provinciën' (gericht tegen de koloniale terreur in Indië, 1933) ergens geschreven, dat andere schepen dat voorbeeld moesten volgen. Dat was opruiing zei het wettelijk gezag: Sneevliet heeft er 5 maanden voor gekregen.

Het is opvallend, dat mensen die om politieke redenen met de justitie in aanraking komen, bijna altijd ter linkerzijde staan (anti-bom-demonstranten, dienstweigeraars, opruiers). We zien hierin aanleiding de rechterlijke macht te wantrouwen als orgaan, beïnvloed door konservatieve ideeën, te beschouwen als hulpstuk van een behoudzuchtige regering.

Het opruiingsartikel (art. 132 wetb. v. strfr.) mag men wat ons betreft met een gerust hart schrappen. Het verbiedt 'verspreiding, openlijke tentoonstelling, aanslaan en in voorraad hebben van geschriften waarin tot enig strafbaar feit tegen het openbaar gezag wordt opgeruid'. Bedoeling is dus elke direkte ongehoorzaamheid aan het

Gezag in de kiem te smoren. Het ontkent daarmee van elke revolutionaire of opstandige aktie bij voorbaat de waarde en tracht elke stap op weg naar grotere vrijheid dmv. direkte aktie te voorkomen. Een artikel dus dat voortkomt uit het kortzichtige geloof dat de gelegaliseerde orde ideaal is en niet te verbeteren. Dat er een andere, niet-gelegaliseerde orde zou kunnen bestaan (noemen we die bv. 'vrijheid') is blijkbaar een hallucinatie van ons.

IJverige politie-vingertjes schijnen Provo te spellen, op zoek naar dingen die verboden zijn geschreven te worden. Geschreven, want gezegd mogen ze kennelijk wél. Provo-medewerker Roel van Duyn heeft begin juni voor de VARA-radio ongeveer dezelfde opruiende taal uitgeslagen, als waarvoor drie van ons zich nu in september zullen moeten verantwoorden.

Niemand van ons met wie wij aan het eerste nummer van Provo hebben gewerkt heeft ook maar vermoed, dat een gedeelte van de oplaag op het politie-buro terecht zou komen. Maar het is gebeurd, vooral door onze heruitgave van de omstreeks 1900 anoniem verschenen brosjure 'De praktische anarchist' met een blijkbaar 'opruiende' inleiding van onze hand. Waren het deze - overigens verouderde - recepten voor het vervaardigen van ontplofbaar materiaal, die de politie zo heeft doen schrikken? Of kwam dat misschien door het klappertje, dat erin bevestigd was, dat zij dachten te moeten ingrijpen? Het is waar, bij de huiszoeking in de Karthuizersstraat is ook een doosje klappertjes in beslag genomen. 'Voorkomen is beter dan genezen,' denkt de Amsterdamse politie blijkbaar. Voorlopig schijnen recepten voor explosieven een privilege te moeten blijven voor militaire handboeken en scheikundecursussen.

De politie heeft zich door haar al te doortastend optreden alleen maar belachelijk gemaakt. En

wat de praktische afwikkeling betreft: aan haar eigen regels heeft ze zich niet eens kunnen houden. Zonder ook maar een bevel tot huiszoeking te tonen is ze bij ons op verschillende adressen binnengedrongen. Uiteraard zijn we van mening dat voor de drie misdadigers, ‘opruiers’, Hans Metz, Olaf Stoop en Roel van Duyn VRIJSPRAAK het enige rechtvaardige vonnis kan zijn.

In deze rechtsstaat (wiens recht? het recht van de machthebbers!) worden misdadigers, inbrekers, moordenaars voor enige tijd in de gevangenis geborgen... om nog betere inbraken te bedenken. En provoos worden bedreigd met gevangenisstraffen... om daarna met een nog groter driestheid en met een nog groter walging van deze maatschappij, haar nog beter te kunnen provoceren.

Dirk la Maître

Een persoonlijk woordje van een provo

De regering van deze indolente massa waartussen wij gedoemd zijn te leven interesseert het geen barst of wij hier dagelijks kreperen van de stinkende benzine en oliedampen. Daarentegen maakt zij zich bijzonder druk over de volksgezondheid wanneer het om verdovende middelen gaat. Mijn marihuana wordt steeds slechter, de benzedrine steeds duurder evenals de jenever. En dat terwijl het geen mens wat aangaat of ik mijzelf kapot wil maken en zeker de regering niet met hun meest onzinnige bepalingen. Maar tegen de verstikkende uitlaatgassen, waar je niet eens high van wordt doen ze niets. Het ondiep ademen is al levensgevaarlijk. Mijn longen zijn er zwart en vies van.

Ons reeds vaak bejubelde politiekorps helpt vriendelijk mee om de oto's veilig door de stad heen te leiden. Overal staan deze blauwe klaarovertjes om het verkeer hand en spandiensten te verlenen. In plaats dat ze de rotsooi nu eens lieten barsten, dan waren we gauw genoeg een groot deel van deze stinkdieren kwijt. Wanneer Mijnheer de hele dag nodig heeft om de stad door te komen, laat hij de wagen wel in de garage staan en neemt hij de witte fiets. Provoceer, want de walm hangt als een grijze rook boven de stad.

Praktiese provokaties:

1. tegen gemotoriseerde vervoersmiddelen. CENSUUR aan de mogelijkheden die er zijn met kleine fakirbedjes en aardappelmesjes; ga ook eens aan CENSUUR doen als je een oto vlak voor een gracht geparkeerd CENSUUR.

2. grote landelijke aktie.

inzameling van benzinedoppen ter ondersteuning van verkeersslachtoffers (alleen voetgangers natuurlijk). Het liefst tijdens regenachtig weer inzamelen. Zij moeten afgegeven worden bij het buro Leidseplein tnv. Provo.

P.S. Als u er nu toch bent jat dan een paar PROVO's no 1 mee die daar in beslag genomen zijn.

Rob Faado

Ons eigen losbladig* anarchisties woordenboek.

Volg goed de aanwijzingen op om ook zo'n handig Vandalen anarch woordenboek op de boekenplank te kunnen zetten. Knip langs de stippellijn de woorden afzonderlijk uit (heb je geen schaar? Een zakmesje is ook goed. Ook geen zakmesje? Dan maar scheuren, maak een scherpe vouw!) Nu de woorden, één per pagina, aan elkaar nieten of naaien. OPGELET, de woorden staan niet alfabeties.

KLOOTJESVOLK

1. taptoe-publiek
2. bourgeois, die op het spitsuur met zijn mercedes meer ruimte op de openbare weg in beslag neemt dan tien wandelaars, fietsers of aan-de-tram-hangers

HAPPENING

kerkdienst voor ongelovigen, op zondagmorgen héél vroeg

CLAUS

een playboy die straks met pensioen gaat om rustig kleine von amsbergjes te verwekken.

Provo nr. 1 is tengevolge van de politie-raids niet meer verkrijgbaar.

Piet, vergeet niet de vissen te voeren. Anastasia is reeds verzadigd. Joop.

* ook losbandig

Bero II

Bero II

Toen hij op weg naar huis was kwam hij langs het beeld en daar hij de vorige week de happening gemist had, besloot hij nu te blijven kijken. Daar kwamen ze aan, met de fakkels. Hans en Martin ook. Hoestend trokken ze hun magiese sirkel en vreedzaam als gewoonlijk begon de happening, onder fakkellicht. Hij keek nog even, dacht aan zijn tramstempel die spoedig zou verlopen en wilde weer verder gaan.

Hij zag nog hoe iemand met de fakkel op het beeldje klom en toen kwamen de uniformen. Twee, drie sprongen er naar boven en sleurden hem naar beneden, gaven hem met de zwarte bullepees een aframmeling. Steeds meer uniformen, overal de zwarte knuppels. ‘Een charge om de massa te verspreiden’ noemden de kranten het wilde inmeppen op iedereen die in de buurt was. Daar werd Joopje geslagen en Theo geschopt.

Fotografen, belust op een rel, flitsten. Algemene verwarring.

Een van de jongens met een fakkel rende langs hem heen, terwijl hij hem de fakkel in de handen drukt.

Onmiddellijk ziet hij vier, vijf gummiknuppels op zich af komen. Verschrikt maakt hij met de fakkel een afweerbeweging, een prachtig plaatje voor de ochtendbladen. Hij zet het op een lopen, maar niet nadat hij een flinke tik op zijn hoofd gekregen heeft. ‘Weg met die fakkel’, denkt hij en zenuwachtig slingert hij de nog fel brandende fakkel naar de nu vakkundig ‘schoongeveegde’ plaats om het beeldje.

‘Uittrappen!’ wordt er gegild.

Hij wilde nu wel eens weg, maar juist op het moment dat hij weg wilde lopen werd hij door twee individuen besprongen. In de rug, zodat hij onmogelijk kon zien wie 't waren. Door te bukken zwaaide hij ze over z'n schouders en kwamen ze aan z'n voeten te liggen.

Toen pas zag hij dat 't een uniform en een rus waren die hij gevloerd had. Even dacht hij: had ik die fakkel nog maar, dan werd hij beetgepakt en naar de brandende fakkel bij het beeldje gesleept. Uittrappen, uittrappen, sisten de stemmen; hij was bang. De fakkel brandde wit en fel. Hij gaf het ding een enorme schop, dan zou-die wel uitgaan.

Maar dat gebeurde niet. Hij wilde weer weglopen, maar nu besprongen vier uniformen en de rus hem weer, sleurden hem naar de politie-auto, waar hij toen maar in ging zonder zich te verzetten. Hij zag niet hoe één van de blauwjassen met de nog brandende fakkel op de auto afkwam en hem die grijnzend in het gezicht duwde. Met een vloek van pijn en ergernis viel hij achterover op de bank.

Op het buro werd er nog meer geslagen. Het was er koud, maar zijn jas werd hem afgenomen en in de cel kreeg hij zelfs na herhaald verzoek geen dekens. Hij had maar met z'n poten van die bel af te blijven, anders werden er andere maatregelen genomen...

Andere maatregelen in de donkere cel trokken hem niet aan en rillend ging hij op het uitgezakte zeil liggen, zich afvragend waarom ze hem nou weer te pakken hadden genomen, de politie nog wel, die toch altijd je beste kameraad was...

Dan eindelijk de nacht om. De volgende ochtend lange ondervragingen, afwijkend proces-verbaal over bedreiging (en wederspanning), hij hoorde het allemaal niet meer. Hij voelde hoe geprovoceerd hij was, de gloeiende plek op zijn wang.

Hij kon gaan. In de gang werd hij staande gehouden door een blauwhemd, die met een doek een brommer oppoetste.

‘Heb je vervoer? hier staat nog een witte provofiets.’ Maar toen hij erop afliep om de fiets uit het rek te halen veranderde het blauwe hemd plotseling van houding. ‘Nee nee, die is in beslag genomen, laten staan!’ ‘Waarom? dat is toch het kollektieve vervoer, daar mag toch iedereen op?’

‘Ze zullen er heus wel wat mee uitgespookt hebben’, werd hem de mond gesnoerd op een toon van maak je maar niet ongerust, als-ie hier staat is er altijd wat aan de hand; we zijn immers rechtvaardig!

Wat mee uitgespookt, ontucht mee gepleegd zeker: ‘PROVO RANDT MINDERJARIGE FIETS AAN’. Vrij was hij weer, voor hoelang? Eerst was hij geen provo, maar nu werd hij het; zijn gezicht gebrandmerkt, aangeraakt door de torch of anarchy. Mensen, dit verhaal is waar gebeurd, ik weet het zeker, want die provo dat was ik!

Guillaume

provo het illegale tijdschrift
voor de subversieve jeugd
provo het verboden tijdschrift
van de raddraaiende elementen
van raddraa
wees provo
lees provo

provo het illegale tijdschrift
voor de subversieve jeugd
provo het verboden tijdschrift
van de raddraaiende elementen
van raddraa wees provo
lees provo

het T vee

Het kankerkleed
overdekt de kamer
en het T vee
(1 apaties blauw oog)

terwijl
bacillenkoning
philips
zegt:
'bij televisiekijken
is verlichting nood
zakelijk om t  felle
contrasten ten op
zichte van de omge
ving te voorkomen
en de
HUISELIJKE GEZEL
LIGHEID TE BE
HOUDEN.'
erik olof

Provootjes & vopootjes

PROVOOTJES &
VOPOOTJES

(Zoals bekend zijn vopootjes provokaties van het klootjesvolk tegenover het individu.)

Havenmeester verplicht uniformpet te dragen

De NCRV (radiokrant voor Nederland) bericht het volgende over ons:

'Provo's zijn werkschuwe jonge mensen die in onbeschrijflijk vieze hollen leven, op wat stro op de grond slapen en van een homp brood leven. Wanneer deze paria's fietsen wit gaan verven, dan moet de politie wel optreden...'

Op het Damrak is een provo die het woord 'provo' op zijn jas geschilderd had door een politie-agent afgetuigd.

Onze maandelijksse warning. De volgende automobielen zijn niet te vertrouwen (politie en BVD):

GS 22-92 Opel record, bruinrood (wit dak)
GR 32-42 Witte amerikaan

Zoals bekend zijn provootjes provokaties van zelfstandige individuen tegenover het klootjesvolk van verslaafde konsumenten en autoriteitsaanbidders.

In Den Haag is een aktie-komit  PROVO '65 opgericht, onafhankelijk van het tijdschrift. Anarchistische akties zijn nu binnenkort ook in Den Haag te verwachten.

Op de verzamelbeurs in Amsterdam heeft een exemplaar van *Provokatie nr. 2* (CLAUS VON AMSBERG - PERSONA NON GRATA) 50 gulden opgebracht.

Nog een vopootje: De arrondissementsrechtbank te Amsterdam heeft in het proces Magielsens - Provo (over de foto van prins Bernhard) Roel van Duyn veroordeeld tot de proceskosten, zijnde f 282,-.

Mededelingen

De redaktie van *Barst*, het orgaan van de anarchistiese werkgroep zaanstreek, heeft besloten het uitgeven van een eigen blad te staken en voortaan ten nauwste samen te werken met provo.

Barst maar.

Rob Stolk

Garnt Kroeze

Paarlen voor de zwijnen

Wil een individualist schrijven over wat hem drijft te doen zoals hij doet, zo te zijn zoals hij is, dan kan hij geen kontakt zoeken met de lezer, omdat hij anders konsessies doet aan eigen teori n. Het is een zelfverlogening door de massa ook op mijn hoogte te trekken. Het onaangepast schrijven, het geen konsessies doen aan welke norm dan ook, blijkt in provo niet mogelijk te zijn. Omdat ik mij hier niet mee kan verenigen, distansieer ik mij van provo en de provo-beweging.

R. Olaf Stoop

uit *Provo* nr. 3

Van palingoproer tot provohappening

van

PALINGOPROER

tot

PROVOHAPPENING

Elk oproer is het openlijk geworden konflikt tussen de wederzijdse provokaties van gezag en oppositie.

In 1886 brak het Palingoproer uit omdat het gezag het Jordaanvolk provoceede door het 't palingtrekken te verbieden. Dát er paling getrokken werd was de provokatie van het volk, dat wist dat het een illegaal vermaak was.

In 1917 was de nodeloze maar lukratieve eksport van aardappelen naar het buitenland, zodat het volk honger moest lijden, een provokatie van het gezag. Jordaanvrouwen provoceeden toen op hun beurt het gezag door de groentenmarkt te plunderen.

In 1934 verlaagde de regering de toch al geringe werklozensteun aanmerkelijk waarop de geprovoceede arbeiders in opstand kwamen.

In 1965 verbood de politie plotseling de happenings bij het Lieverdje. Dát er gehappend werd was onze provokatie; wij wisten dat het een illegaal gebeuren was.

Provokaties zijn aanleidingen. Oorzaken van relletjes en opstanden zijn behalve sociale misstanden de diametraal tegenovergestelde maatschappijbeschouwingen van het gezag aan de ene kant, de oproerlingen aan de andere kant, die geprononceerd tot uiting komen wanneer het gezag impopulair is.

En in het bijzonder de amsterdamse politie maakt zich nogal eens impopulair.

Het palingoproer

Van die impopulariteit getuigde al een ingezonden stuk in de *Nieuwe Drentsche en Asser Courant* van augustus 1886:

‘De Amsterdamse politie is in plaats van een keurkorps een korps van uitvaagsel. Wat tot niets deugt wordt politieagent. De bezoldiging is zeer laag. Behalve door helmen munt ze uit door niets. Daadzaken zijn, dat velen wegens dronkenschap uit het korps worden verwijderd, bekend zijn de gevallen, waarin agenten wegens het afleggen van valsche getuigenissen *moesten* worden gestraft, bekend is de wederrechterlijke inbraak in een huis en uitzetting van lieden door eenige agenten verricht, *meer* dan een geval is bekend van verkrachting jegens meisjes, die weggelopen waren, in het politiebureau verpleegd. Het korps staat in zoo slechten reuk, dat, naar ik verneem, men op andere plaatsen geen agenten of politiebeambten wil, die te Amsterdam hebben gefungeerd.

Al deze dingen worden niet openbaar besproken, aanklachten tegen de politie worden gesust. Men wil geen reorganisatie, dat is uitgave van geld.

Pound foolish - penny wise is het ook hier. Toch zou die, als de onlusten geheel bedaard zijn, voor alles noodig zijn. De verbittering tegen de agenten heeft zich sedert

maanden getoond. Het woord politieagent is bij het volk execrabel. Hun gemis aan takt is spreekwoordelijk. De aanleiding tot de heele geschiedenis was ook gemis aan takt.’

Was de politie niet zo taktloos geweest om op de palingprovokatie in te gaan - er zou niets gebeurd zijn. Nú kwam de hele Jordaan in opstand en vielen er 26 doden en meer dan honderd gewonden.

Zondagmiddag 25 juli 1886. Zoals bij alle latere oproeren is het een mooie zomerdag. Een aantal bewoners van de Lindengracht (toen nog gracht) hebben zes gulden uitgelooft voor de winnaar van het palingtrekken. Over de gracht spannen de Jordaners een touw, dat in de tegenover elkaar gelegen percelen 184 en 119 wordt vastgemaakt. Aan het touw, boven het water, wordt een kronkelende paling vastgeknoopt. Er roeien bootjes onderdoor, vanwaaruit een staande man de glibberige paling tracht te grijpen.

Iedereen weet dat het spel verboden is, maar de Jordaners zijn een vrijheidslievend volkje dat zich door de traditioneel gehate politie de wet niet laat voorschrijven.

Het is feest. Duizenden mannen en vrouwen kijken naar het verboden spel.

Dan verschijnen er twee agenten, die het touw losmaken en de massa sommeren uiteen te gaan. Woede bij het volk! Scheldende Jordaners pakken een agent en sluiten hem in de kelder van een huis op, daarmee een veel gekoesterd ideaal van de meeste Jordaners verwezenlijkend. De andere agent slaat op de vlucht om versterking te halen.

Dit is het moment waarop een feest omslaat in een anti-politie-rel, zoals in 1965 een door de politie eveneens onnodig verstoorde happening daarin omsloeg. De menigte gaat de politie te lijf, gooit verschillende agenten in de gracht en jaagt de anderen op de vlucht. Om 7 uur woedt in het gedeelte van de Jordaan tussen Anjeliersstraat en Goudsbloemstraat een veldslag tussen het gezag en het volk. De ontevredenheid over de armoede en de haat tegenover de direkte drager van het gezag ontlaadt zich. Honderden agenten slagen er niet in de volkswoede te temmen. Om 8 uur moet de politie zich terugtrekken in het buro op de Noordermarkt. De Jordaan is in handen van zijn bewoners, die de gaslantarens uitdraaien om te voorkomen dat de politie weer uitrukt.

Het politieburo Noordermarkt vreest de volgende dag een bestorming. De Jordaners breken de straat op en bouwen barrikaden. Een paar socialisten planten er rode en zwarte (anarchistische) vlaggen op.

Door deze vlaggen en door de beschuldigingen van het *Algemeen Handelsblad*, die Domela Nieuwenhuis c.s. de schuld voor het oproer in de schoenen wilde schuiven, kreeg het palingoproer de schijn van een ‘rode’ opstand.

Dat was het niet. Men moet zich de Jordaanarbeiders uit de vorige eeuw niet als klassebewuste socialisten voorstellen. In de Jordaan woonde zelfs een relatief groot percentage katholieken.

Als antwoord op de beschuldigingen van het *Handelsblad* schrijft *Recht voor Allen*, het blad van Domela Nieuwenhuis dan ook terecht:

‘Met dit oproer heeft het socialisme niets gemeen; als men zoekt naar de ware schuldigen, dan geloven wij dat die elders te vinden zijn dan waar men ze gewoonlijk zoekt.’

Onder de slachtoffers van het palingoproer was slechts één sociaal-democraat, maar 7 katholieken. De Jordaners stelden in hun oproer géén (socialistische) eisen. Hun optreden was slechts een spontaan protest tegen politie en armoede. Dat zij die armoede aan het kapitalisme te danken hadden waren zij zich nauwelijks bewust.

Maar het gezag laat niet met zich spotten. Het *Handelsblad* verslaat de gebeurtenissen van maandag 26 juli als volgt:

‘Toen het gepeupel in den omtrek der Lindengracht, wel verre van naar de aanmaningen der politie te luisteren, eene aanvallende houding aannam, werd het terrein afgezet door een 80 huzaren en een paar honderd infanteristen, eene macht die langzamerhand tot ongeveer 500 man aanwies.’

‘Uit de waan, dat er wel niet anders dan met los kruit zou worden geschoten, werden de oproermakers al heel spoedig gewekt. Want toen zich één hunner met een roode vlag op de barricade vertoonde, viel er één schot en - één doode. Niettegenstaande

dat bloedig voorbeeld trachtte een tweede een zwaren steen uit een zolderraam op het hoofd van een cavalerist te werpen, en ook hij zonk tegelijkertijd doodelijk in het hoofd getroffen needer.’

‘Duizenden mensen waren op de been, die even zoovele kwaadwilligen schenen; want het geheele publiek nam een hoogst vijandige houding aan jegens de politie, die zeer hard bestookt werd.’

‘Dat was een toneel om nooit te vergeten. Het vuren hield geregeld aan, weerklonk door de straten en overstemde bijna het luide weklagen en geschreeuw der woestelingen. Toch werd voortgegaan met het werpen van steenen. Hier en daar vielen gekwetsten en dooden neder, die op straat achterbleven terwijl de menigte in een onbeschrijflijke verwarring wegvluchtte. Een oogenblik daarna werden de lijken en gekwetsten door vrienden in handkarren naar het politiebureau op de Noordermarkt gebracht en telkens weer zag men menschenlichamen wegdragen, die vreeselijk verminkt en bebloed waren.’

‘De troepen zijn gedurende de nacht in de Noorderkerk gehuisvest waar zij in de kerkbanken een slaapplaats vonden.’

Een schoolvoorbeeld van Kerk-Kazerne-samenwerking, in dit geval zelfs de verandering van het een in het ander. Toevallig deed zich dit ook bij een provo-happening voor: de politiehonden en agenten werden in de kerk op het Begijnhofje gereed gehouden.

Na nog enige opstootjes dinsdags was het oproer neergeslagen. Het resultaat van het gezagsoptreden in de Jordaan was 26 doden en meer dan honderd gewonde burgers.

Opvallend is de uniforme mening die een krant als het *Handelsblad* in de loop van de geschiedenis heeft over relletjes en opstanden tegen de politie.

In 1886 schrijft het *Handelsblad*:

‘Na eene lankmoedigheid, die zelfs bij kalme lieden reeds twijfel had gewekt of niet te lang gearzeld werd met vastberaden optreden, heeft de overheid gisterenmiddag en avond en hedennacht de rustverstoorders streng gestraft.’

In 1917 en 1934 is de politie in de ogen van het *Handelsblad* al even lankmoedig, ondanks de tientallen doden en honderden gewonden die er onder het publiek vallen als slachtoffers van deze dan toch wel schietgrage lankmoedigheid.

En 16 augustus 1965 schrijft het *Handelsblad*:

‘TOT HET LAATSTE TOE GEWACHT, MAAR... “WE MOESTEN DE SABEL WEL GEBRUIKEN,” ALDUS POLITIE.’

‘...vechtpartijen, die pas ontstaan zijn nadat de politie zich een uur lang lankmoedig met fietsbellen en lege blikjes had laten bestoken zonder iets terug te doen.’

Ook de denigrerende namen die het *Handelsblad* opstandelingen geeft hebben in de loop der tijden prakties dezelfde betekenis.

In 1886: ‘gepeupel’, ‘straatjongens’, ‘kwaadwilligen’, waarover het schrijft dat het de politie ‘sart’. In 1917 noemt het *Handelsblad* de opstandelingen ‘een bende opgeschoten jongens en meisjes’. In 1934: ‘Jan Hagel’, ‘het op relletjes beluste gepeupel’, ‘ongunstige elementen’, dat de politie ‘sart’. En in 1965: ‘jonge warhoofden’, ‘straatjongens’, ‘relletjesmakers’, die de politie ‘sarren’ en ‘pesten’.

‘...voer den socialistenoorlog, zoals het *Handelsblad* dien predikt, en over enkele maanden heet Amsterdam in Europa het brandpunt van het anarchisme,’ waarschuwt ‘Diederik van Amstel’ in *De Nieuwe Gids* van 1887 tegen de ophitsingen van het *Handelsblad* om de socialistenaflaten flink te grazen te nemen. Het zijn bijna dezelfde woorden als waarmee Provo nr. 2 waarschuwde toen het *Handelsblad* op 16 augustus 1965 had geschreven:

‘Waarschijnlijk zal aan de ongeregeldheden pas een eind komen, wanneer de gearresteerden door de justitie door het opleggen van een flinke straf van hun drift tot agressie genezen warden.’ Een krant die zich van dergelijke kliesjees bedient en zich zo kritiekloos aan de zijde van het gezag schaart laat wel duidelijk de waardeloosheid van het oordeel van de kapitalistische pers in kwesties als deze zien, te meer daar men nu zelfs in burgerlijke kringen de waarde van opstanden in het verleden ten gunste van het heden moet erkennen.

Natuurlijk moet het optreden van het gezag in 1886 nog veel scherper veroordeeld worden dan dat in 1965, ongeveer zoals *Recht voor Allen* dat destijds deed:

‘Het hoogwijze kapitalistische stadsbestuur van Amsterdam heeft, om te voorkomen dat een paling pijn wordt aangedaan, het palingtrekken verboden en toen daaraan geen gehoor werd gegeven, burgers en een burgeres (waaronder onschuldigen) laten doodschieten en een 100-tal laten wonden. Menschen staan dus *beneden* een paling; de in ellende verkerende Amsterdamsche burgers weten nu precies wat ze van het stadsbestuur te verwachten hebben. Het volk mag geen levende paling het vel aftrekken bij wijze van volksspel, maar de kapitalisten laten de palingboeren vóór hunne deur de door hen gekochte paling *levend villen*, dát mag.’

De aardappelrelletjes in 1917

Oorlog. OW-ers worden steenrijk, het volk lijdt honger tengevolge van de export van het volksvoedsel, de aardappel. De regering eksporteert die naar Engeland en Duitsland.

Na twee weken rijst en bonen eten breekt los wat door *Het Nieuws van den Dag* genoemd werd 'Het Zomeroffensief van het Amsterdamsche Rappalje'.

Zaterdag 30 juni plunderen de uitgeplunderde Jordaanvrouwen de groentemarkt in de Marnixstraat. Een spontaan losgebroken hongeroproer, met als doel het protest en de onmiddellijke bevrediging van de honger. De massa stelt nu een duidelijke eis: een geheel uitvoerverbod van levensmiddelen.

De kommunisten proberen, evenals in 1934, politieke munt uit het oproer te slaan, door pogingen om het voor zich te annexeren.

Op maandag 2 juli organiseren zij een hongerbetoging op de Dam, waar David Wijnkoop spreekt. Het oproer wordt nu algemeen. In de Jordaan werpt men barrikaden op. De Kattenburgers plunderen levensmiddelenwinkels. Op de Eilanden wordt de commissaris van politie, Tjassens Keizer, uit zijn auto gehaald en afgetuigd.

'De jongste onlusten hebben aangeduid, hoe laag het plebs is. Dit waren geen georganiseerde mensen, doch schorriemorrie, dat op zijn tijd niet voor moord terugdeinzen zal.'

Zo dacht de bourgeoisie, bij monde van de *Oprechte Haarlemmer* erover. Honderden militairen uit Haarlem, Groningen enz. verschijnen op straat. Opvallend is het verzet van 'opgeschoten jongelieden' schrijft de *Vrije Socialist*. Maar het verzet van deze groep was altijd een belangrijk aspect bij iedere rel en elke opstand; in 1886, 1917, 1934 en natuurlijk ook in 1965. *Het Volk* schrijft in 1934 bv.:

'Het zijn vooral opgeschoten jongens, die de onrust in verschillende buurten teweeg brengen.

Men ziet hen in grooter getale op straat dan de verbitterde mannen...?’

De hele week houden de relletjes aan. Zij hebben slechts de politieke steun van kommunisten en anarchisten tegenover de vele regimenten militairen (kanonnen!) en politie. De soldaten bleken van relatief beter allooi dan de agenten. Zij mikten opzettelijk slecht, terwijl zich ook enkele gevallen van dienstweigering voordeden. *De Vrijheid* (anarchisties) schrijft over de politie:

‘SABEL EN REVOLVER IN HANDEN VAN ZENUWLIJDERS. De dolle taktiek van de politie is het ergerlijkst aan het licht gekomen in de Jordaan. Als daar een dakpan naar beneden kwam, dan vloog de politie met 4 of 5 man op deze of gene die daar ter plaatse liep en begon er met vereende krachten op los te ranselen. De politie deed zo dol, dat het was of er een sanatorium zenuwlijders op de Jordaan was losgebroken. Als er hier wat gebeurde ranselde men er een eind verder vrouwen en kinderen voor af.’

Het is nu eenmaal de gewoonte van de politie om ‘voorbeelden te stellen’, dat blijkt ook uit een ingezonden stuk in het in dat opzicht overdachte *De Telegraaf* (7 juli 1917):

‘Ongeveer kwart over 8 [donderdagavond 5 juli - rvd] gingen wij voor de ramen zitten en zagen al heel spoedig een groote massa, hoofdzakelijk opgeschoten jongens en meiden en veel kinderen, vluchten naar den kant van de Prinsengracht. Politie en soldaten er achter aan. U begrijpt dat we belangstellend werden. Van oproer of gooien met stenen was echter op de Haarlemmerdijk geen sprake, zodat we nog geen erg hadden dat het door de politie voor meer dan een gewoon relletje werd aangezien, wat het toch inderdaad was. Toen echter de groote massa vluchtelingen op de hoeken der Oranje- en Dommerstraat samenschoolde zagen we tot onze groote ontzetting eensklaps door politie en militairen ettelijke salvo's afgeven, met het gevolg dat een man voor dood werd opgenomen en weggedragen en een andere, ondersteund door 2 agenten, weggebracht moest worden. Zeer begrijpelijk dat we even voor onze ramen retireerden. De nieuwsgierigheid won het echter gauw van de vrees en toen we weer door de straat keken was er geen muis meer te zien, alleen wat bereden politie en huzaren, die geregeld de straat op en neer reden, terwijl een bereden agent, die waarschijnlijk als gids diende, bij elke dwarsstraat op goed geluk zijn revolver afvuurde, terwijl een peleton militairen maar geregeld een der dwarsstraten van de Haarlemmerdijk, in de richting Brouwersgracht, onder vuur hield.’

Deze manier van gezagsuitoefening heeft 10 mensen het leven gekost, 114 werden er gewond. Maar de relletjes hadden in zoverre succes, dat men al spoedig zoveel aardappelen kon krijgen als tijdens de relletjes kogels.’

Het werklozenoproer in de Jordaan

1 juli 1934 treedt een nieuwe steunverlaging in. Een gezin met 2 kinderen moet nu met minder dan een tientje per week zien door te komen. Een politiepaard kostte destijds f 17,50 p.w. aan onderhoud.

Het is de aanleiding, de provocatie tot een spontaan verzet dat zijns gelijke in Nederland sinds lang niet gezien had.

‘BARRICADES IN DE JORDAAN!’ schreeuwt *De Tribune* (kommunisties) over woensdag 4 juli, de eerste van de ‘Rode Julidagen’, 's Middags hadden bewoners van de Willemstraat hun steunboekjes openlijk voor de voeten van de politie op straat gegooid. 's Avonds vonden er gevechten tegen de politie plaats. Na een kommunistiese vergadering in ‘De Harmonie’ op de Rozengracht zag men in het licht van de overvalwagens overal groepen demonstrerende arbeiders die door de politie uiteengejaagd werden. Uit de huizen gooiden de Jordaners alles wat zij bij de hand hadden op de politie, tot complete fornuizen toe. De politie schoot met scherp tegen de huizen waar zich iemand vertoonde. In de Tuinstraat en de Goudsbloemstraat (steeds verzetshaarden) werd de verlichting onklaar gemaakt.

Tientallen barrikaden verrezen, samengesteld uit allerlei materiaal.

‘Het strijdend eenheidsfront vormde zich hier en overal legden de proleten grooten moed aan den dag tegen de politie-aanranders.’

Zo zag *De Tribune* het, die alle mogelijke moeite deed om de opstand, die zich in de loop van de week ook naar andere buurten van Amsterdam: Kattenburg, Noord, Dapperbuurt en naar andere steden: Rotterdam, Den Haag, Haarlem uitbreidde, tot een kommunistiese te maken, althans in de ogen van het publiek. Onder de leus ‘Tegen de steunroof! Vóór een Sowjet-Holland!’ spoorde het op ondubbelzinnige wijze aan tot direkt, gewelddadig verzet.

Maar ook dit oproer moet aan de spontane opstandigheid van het volk toegeschreven worden, waarop de politieke partijen nauwelijks vat hadden. Hoe slecht de CPH bijv. op de hoogte was van wat er te gebeuren stond bleek uit het feit dat zij op 2 juli een vergadering belegde om een hongermars op 18 september te organiseren! Iets waar niemand de komende dagen ook maar de minste interesse voor zou hebben.

Sneevliet, de voorman van de Revolutionair

Socialistische Arbeiders Partij, deelt ter illustratie van hoe ver de politieke partijen van de opstand afstonden mee, dat een bekende kommuniste klaagde dat 'er van geen enkele leiding in deze strijd sprake is'.

Een anarchistiese opstand dus?

Nee, want ook de anarchisten waren volkomen onvoorbereid op de gebeurtenissen. Bovendien hadden zij liever gewild dat de Jordaners geweldloos tegen de regering gedemonstreerd hadden door bijv. zich allemaal bij de ziekenhuizen aan te melden om publiekelijk te hongeren. Dat stelde tenminste Jo de Haas in *De Arbeider* voor.

Meer een anarchiese dan een anarchistiese opstand dus.

De SDAP tenslotte heeft als eventuele politieke macht achter de opstand geen enkele verdenking op zich geladen. Integendeel; de marksistische term 'klasse-verraad' karakteriseert hun houding in '34.

'Het gezag zegeviert zoo juigd de veile burgerlijke pers en de arbeiderspers juigd mee.'

Dat schrijft *De Tribune* over *Het Volk*, de krant van de SDAP. Niet ten onrechte. Terwijl *Het Volk* grote rouw artikelen publiceerde om de dood van Prins Hendrik trachtte het de indruk te wekken dat de opstand alleen aan het ophitsende werk van de CPH te danken was, waardoor ze deze partij juist in de kaart speelde.

'Wroetende en woelende scheurmakers, die ver op de achtergrond blijven, waar geen schoten vallen,' schrijft *Het Volk*.

Het dagblad plaatste zich zonder meer aan de verkeerde kant van de barricade.

'Het is of de zwarte dagen van de anarchistische dwaasheden zijn herleefd.'

Nee, de SDAP nam wat je noemt een 'reële' houding aan:

'Arbeiders van Nederland, er is geen andere weg om uw eigen lot in handen te nemen dan de oude, beproefde weg der georganiseerde machtsvorming. De weg, waarop thans een deel der Nederlandse arbeidersklasse zich dreigt te laten drijven, voert onverbiddelijk naar de vernietiging van de democratische rechten en volksvrijheden.'

Aldus een oproep van het DB der SDAP, dat weinig begrip loonde voor de spontane, ongeorganiseerde mentaliteit van de Jordaan-arbeiders.

Die dachten er anders over. Zij moesten en zouden in opstand komen tegen de honger en de politie, protesteren wilden ze. Donderdag 5 en vrijdag 6 juli waren de hoogtepunten van de zes dagen durende strijd. Elke straat in de Jordaan was een loopgraaf geworden. De bestrating werd opgebroken; barricaden werden gebouwd. De bruggen die de Willemstraat met het buiten-Jordaanse verbinden werden opgehaald om te voorkomen dat de politie ze kon gebruiken. Op de straten werden planken met uitstekende spijkers gelegd. Sommige straten waren met machine-olie ingesmeerd, zodat de wielen van politie-auto's er vruchteloos op rondtolden. Uit de huizen bombardeerde men met stenen, bloempotten, kachels en ander huisraad. Drie winkels van Jamin werden geplunderd, kleine middenstandswinkeltjes werden echter met rust gelaten. In de haven en op sommige bouwwerken werd er gestaakt.

Donderdagnacht was de Jordaan nog in handen van de arbeiders, vrijdagnacht werd het verzet in een guerrilla gebroken. Honderden marechaussees (in de Jordaan bijgenaamd ‘zusters van liefde’) honderden militairen uit de provincie en zelfs pantserwagens dwongen de arbeiders tot binnenblijven. Toch moest *Het Volk* schrijven:

‘De wijze waarop in de Jordaan nog gepoogd is het verzet vol te houden, wekt verbazing op. Zoo werden in de Boomdwarsstraat barricades opgeworpen in de enkele minuten, dat de straat niet onder toezicht stond. Aan de andere zijde van de Westerstraat werd eveneens gepoogd nieuwe versperringen op te werpen, maar het bonken van de tegels werd gehoord door de marechaussee, die een oogenblik rust genoot in een voorposthuis. Eenige manschappen snelden er heen en hun revolvers werden leeggeschoten in de aangrenzende straten.’

Donderdag had de burgemeester een oproep uitgegeven aan het Amsterdamse volk:

‘De burgemeester van Amsterdam, in aanmerking nemend dat de laatste dagen door duistere elementen op onverantwoordelijke wijze hier ter stede ongeregelheden worden verwekt, die krachtig optreden der politie nodig maken, doet een dringend beroep op de goedgezinde burgerij zich niet te begeven naar plaatsen, waar de politie haar moeilijk werk in het belang van de openbare orde moet verrichten, opdat geen onschuldigen daarvan het slachtoffer worden en waarschuwt voorts een ieder, zich voor lijfsgevaar te vrijwaren.’

w.g. De Vlucht, burgemeester

Het werkje komt naar inhoud en strekking opmerkelijk overeen met twee andere oproepen van het gezag, uit andere tijden:

Amsterdam, 7 juli 1917

‘Het is de laatste dagen gebleken, dat de aanleiding tot tal van relletjes te zoeken is in de handelwijze van dikwijls zeer jeugdige kinderen, die door sarren en met steenen gooien naar politie en militairen, *tegenmaatregelen* uitlokken.

De ouders kunnen op de beste wijze met de Overheid medewerken om zoo spoedig mogelijk de rust in de stad geheel te doen terug keeren, door hun kinderen dergelijke baldadigheid, die zij doorgaans doen onbewust van de gevolgen met klem te verbieden, nog beter hun kinderen 's avonds thuis te houden.’

w.g. Roest van Limburg,
hoofdcommissaris

Amsterdam, 20 augustus 1965

‘In de afgelopen weken is bij verschillende gelegenheden gebleken, dat toeschouwers en voorbijgangers gemakkelijk betrokken kunnen worden bij ordeverstoringen. Zij die aanleiding geven tot deze verstoringen van de openbare orde mengen zich namelijk onder de omstanders om te trachten de politie te ontlopen.

Met het oog op het risico dat onder zulke omstandigheden voor toeschouwers en voorbijgangers ontstaat, doe ik een dringend beroep op de burgerij, al die plaatsen waar ordeverstoringen te verwachten zijn, te mijden.

Met nadruk richt ik deze oproep tot ouders en verzorgers van jeugdige personen; hen verzoek ik dringend erop toe te zien, dat de aan hun zorgen toevertrouwde jongeren ook niet door hun aanwezigheid op plaatsen waar de politie moet optreden in ernstige moeilijkheden kunnen komen.’

w.g. Van Hall, burgemeester

Het gezag stelt het in de loop der tijden onveranderlijk voor alsof de relletjes veroorzaakt worden door inferieure figuren zoals ‘duistere elementen’ of eigenlijk ontoerekeningsvatbare jeugd. Oog voor de provocerende rol die zij zelf bij alle relletjes en opstanden speelt heeft het gezag blijkbaar nooit. Hooghartig, zelfgenoegzaam, begriplous.

Zaterdag 7 juli werden de persen van *De Tribune* door de justitie onklaar gemaakt.

‘WAAROM KAMERADEN???????????

Omdat *De Tribune* de eenigste krant is welke de belangen van de arbeiders verdedigt, daarom laat de bourgeoisie haar verbieden.’

Dat was het antwoord op de vraag waarom? van de illegale, gestencilde *Tribune* die na het verbod verscheen. Het *Handelsblad* is in elk geval een aanwijsbare macht

die op dit verbod heeft aangedrongen, evenals De Savornin Lohman die in de kamer vragen stelde over de ‘opruiende’ inhoud van de *Tribune*.

Zondag 8 juli werd het hoofdbestuur lid van de Onafhankelijk Socialistische Partij, Schmidt, gearresteerd. De twee andere bestuursleden van die partij, Sal Tas en Jacq. de Kadt hadden toen al de wijk genomen naar Antwerpen.

Ten koste van 6 doden en 120 gewonden was de ‘orde’ definitief hersteld. De orde van de honger, van de politie, voor welk woord de nederlandse taal behoefte aan eufemismes begint te krijgen.

Politie = de grote provo

Het is voor een anarchist tragies uit deze vier relletjes en opstanden de konklusie te moeten trekken dat de massa pas in aktie komt wanneer het gezag haar daartoe heeft geprovoceerd. Als de politie haar een palingtrekfeestje of een happening dreigt te ontnemen, als het gezag het volk op de rand van de honger brengt. Slechts in zulke situaties kan de aktie van een kleine groep bewuste opstandelingen fungeren als lont. En zelfs dan is de massa geneigd slechts verdedigend op te treden; zij verdedigde de vrijheid om te mogen palingtrekken, aardappelen te eten, steun te ontvangen, te happenen. Helaas is het maar de vraag of de massa de voorbereidingen voor een Derde Wereldoorlog en de pogingen van het gezag de mens tot een Verslaafde Konsument te degraderen ooit bewust als een provokatie zal gaan voelen.

In geval van opstand valt er met geweld zoals dat in 1886, 1917 en 1934 gepleegd is tegen het brute politie-optreden weinig te beginnen. Men maakte de fout de politie op zijn eigen gebied - het geweld - tegemoet te treden. Geweld in deze vorm moest wel tot nederlagen leiden, waardoor de opstanden tenslotte slechts de waarde van demonstratie hebben gehad.

De relletjes om de happening zijn een overwinning geworden op de politie. Die laat zich er niet meer zien, tenminste niet in uniform. Deze overwinning is behaald door geweldloze methodes: bloemen, publicity, volhouden. Jammer alleen dat de overwinning in 1965 van minder historische betekenis is dan de overwinning in 1886, 1917, 1934 was geweest!

Roel van Duyn

Het Coevorder lieverdje

HET COEVORDER LIEVERDJE

Op 9 april van dit jaar plaatsten Alard van Lenthe en Relus ter Beek, redacteuren van de *Rooie Drentse Courant*, bij het standbeeld van g.g. Van Heutsz in Coevorden een bord. Daarop stond: ‘Ontslapen onder het hakenkruis; gesneuveld bij het uitmoorden van het 39ste Atjehse dorp; bij het verkrachten van de 79ste Atjehse vrouw; om het geschokte vertrouwen van het Ned.-Indische bestuur opnieuw te funderen.’

De dochter van de g.g. diende een aanklacht tegen Alard en Relus in. De officier van justitie, baron Van Dedum, legde beiden een boete van f 50,- op. Prof. Nagel (J.B. Charles), die in een (bekroond!) gedicht had aangespoord tot het omver trekken van alle Van Heutsz-monumenten, trad tijdens het proces als getuige-deskundige op.

Een afschrift van het bezwaarschrift van Alard van Lenthe drukken wij hieronder, enigszins bekort, af.

We herdenken het met eerbied

Toen de actie ‘Het Coevorder Lieverdje’ werd voorbereid, heb ik mij gerealiseerd, dat mijn woorden en mijn bedoelingen niet juist geïnterpreteerd zouden worden en dat deze actie tot misverstanden zou leiden. Onder andere uit idealistische motieven heb ik gemeend er toch mee door te moeten gaan.

Dat er in de landelijke pers over de gebeurtenissen op de bewuste vrijdagmiddag is geschreven en dat radio- en tv-programma's er aandacht aan wilden besteden, was voor mij onverwacht. Het was het gevolg van de aanklacht die de advocaat van mevrouw Van der Weyden-Van Heutsz tegen mij heeft ingediend. Hierdoor kwamen de kaarten anders op tafel te liggen. Ik had de mensen die het borstbeeld van wijlen gouverneur-generaal J.B. van Heutsz hebben geplaatst en het nog steeds laten staan, moreel aangeklaagd, omdat dit standbeeld voor mij een belediging is van het zedelijk bewustzijn van het Nederlandse volk en een posthume smaad van de onderdrukte, vermoorde en lichamelijk, maar vooral geestelijk verkrachte Indiërs.

Hierop werd gereageerd met een juridische aanklacht tegen mij, omdat ik ‘opzettelijk de eer en de goede naam van wijlen Generaal J.B. Van Heutsz heb aangerand door het aan hem gewijde borstbeeld te ontwijden’. Niet mijn aanklacht met behulp van en d.m.v. het borstbeeld heeft de meeste stof doen opwaaien, maar de aanklacht tegen mij. De vraag wordt gesteld of men iemand als g.g. Van Heutsz ongestraft een misdadiger kan noemen. Moet de naam van g.g. zo goed genoemd worden? Moet zijn eer zo hoog aangeslagen worden?

Hierom draait de hele actie: wordt de g.g. Van Heutsz met eerbied of met afschuw en weerzin herdacht?

Ik heb mevrouw Van der Weyden geschreven dat het niet mijn bedoeling is haar te beledigen. Ik kende haar immers niet. Er is een ongewild conflict ontstaan tussen haar en mij; ongewild omdat deze actie gericht was tegen het Coevorder Lieverdje, niet in de eerste plaats tegen J.B. Van Heutz en helemaal niet tegen zijn dochter. Ik bedoel: niet tegen een bepaald persoon, maar tegen een bepaalde mentaliteit. Tegen het eerbetoon aan militair geweld, tegen de huldiging van misdaden als het doden van mensen die vrij willen zijn. Tegen nationalistische gevoelens, tegen rassentheorieën en rassendiscriminaties. Tegen het fascisme, om een vies woord te gebruiken. Het doel van de actie 'Het Coevorder Lieverdje' was: het fascisme in de mens anno 1965 aan de kaak te stellen, te ontmaskeren. Het borstbeeld van iemand die een halve eeuw geleden gestorven is, kan daarbij slechts een middel zijn. Een soort katalyse van een hedendaagse problematiek die de oorzaak en het gevolg is van de rottigheden die de mensen elkaar aandoen.

Het borstbeeld van g.g. Van Heutz werd voor mij een teken (aan de wand). Aan dit borstbeeld gaat men voorbij zonder het te zien. Zoals men aan het wereldgebeuren voorbij gaat zonder het te zien. Ongeschokt. Het is nou eenmaal zo. Het is nou eenmaal zo dat het voedsel en de lucht verontreinigd worden door atoomproeven. Het is nou eenmaal zo, dat er teveel geld aan bewapening en ruimtevaart wordt gegeven en te weinig aan de ontwikkelingslanden. Dat in Spanje en Portugal mensen zonder proces in de gevangenis worden gestopt, omdat zij tegen sociale misstanden protesteren. Dat de imperialistische politiek van het westen veel internationale conflicten in de wereld heeft geholpen. Dat het communisme de gelegenheid krijgt in troebel water te vissen...

Iedereen laat dit borstbeeld staan zonder het omver te werpen. Zoals iedereen Vietnam laat bombarderen. En de mensen in de ontwikke-

lingslanden laat verhongeren. Zoals iedereen rond 1900 in Nederlands-Indië de Atjehers en Lombokkers heeft laten vermoorden. ‘Wir haben es nicht gewusst.’ Men wilde het niet weten.

Iedereen vindt het gewoon dat het borstbeeld er staat.

Zoals iedereen het gewoon vindt dat militairen zitten uit te knobbelen hoeveel mega-doden elk nieuw wapen kan opleveren. Zoals iedereen het gewoon vindt dat twee miljard mensen honger lijden. Dat Portugal lid is van de NAVO en Spaanse ambassadeurs eregasten zijn op taptoes in Coevorden.

Dat Van Heutsz een groot Nederlander was, omdat hij zoveel medailles heeft gekregen. Er wordt niets (aan) gedaan. Het borstbeeld staat er als een teken te staan. Er wordt niet eens naar gekeken. Er wordt niet eens een keer tegenaan geschopt. Men accepteert het beeld zonder meer. Zonder te weten wie Van Heutsz werkelijk is geweest.

Zoals men de gang van zaken in het wereldgebeuren die de mensheid vernedert en onvrij maakt, zonder meer accepteert. Zonder te protesteren, te demonstreren.

Ongeveer een half jaar geleden gingen Nederlandse radio- en tv-reporters naar het stadje Wyk op het eiland Föhr, omdat zij verontwaardigd waren over het eerbetoon aan de inwonende nazi Christiansen, die zich in de tweede wereldoorlog in Nederland gehaat heeft gemaakt. In een interview zei de burgemeester o.a.: ‘Het moet u bekend zijn, dat de Nederlanders in Indonesië ook niet bepaald zachtzinnig zijn opgetreden...’

Dat zou bekend moeten zijn. Het is bekend dat de Duitsers tijdens de tweede wereldoorlog in Nederland de beest hebben uitgehangen. Het zou ook bekend moeten zijn, dat de Nederlanders tijdens de kolonisatie van de Indische archipel niet veel beter waren.

In de praktijk is bijvoorbeeld de Atjeh-oorlog geen andere dan de Boerenoorlog in Zuid-Afrika en de tweede wereldoorlog. Het mag tegenwoordig (na 5 jaar oorlog en 6 miljoen vergaste joden) gezegd worden, dat de nazi-leiders psychopaten en misdadigers waren. Ondanks de dochters die zich gegriefd voelen. Het zou tegenwoordig (na zoveel jaar kolonialisme en zoveel miljoen dode Indiërs) ook gezegd mogen worden, dat vele Nederlandse bezetters in Indië eveneens oorlogsmisdadigers zijn geweest. Wanneer men verontwaardigd wil wezen over eerbetoon aan oorlogsmisdadigers kan men dicht bij huis blijven. Men hoeft niet naar Wyk te gaan, men kan naar Coevorden komen. Coevorden, waar de mensen op de Van Heutszsingel wonen, waar zij in het Van Heutszpark wandelen of in de Van Heutszmars, met de Van Heutszmedailles op de borst, achter muziekkorpsen van de Van Heutszkompanie... Men kan zich daar verontwaardigd tonen over eerbetoon aan een man die zich in het oude Indië gehaat heeft gemaakt, die de Indiërs (niet de joden) als minderwaardige mannen beschouwde, die als Hitler droomde een grote Napoleon te worden...

Men zal huiverig zijn om parallellen te trekken tussen Duitse en Nederlandse bezettingen en bezetters. De Nederlanders hadden immers het beste met de Indiërs voor. Het is de vraag of dit het beste was voor de Indiërs.

Ook de Duitsers gingen met de beste bedoelingen (de hunne) de oorlog in. Het waren geen vredelievende bedoelingen.

Iemand zei tegen mij: 'Je moet iemand als Van Heutsz in zijn tijd te plaatsen.' Dat moet men met Hitler ook doen. Beiden hadden hun tijd mee.

Hitler was niet het mannetje met het snorretje, zomin als Van Heutsz de generaal was met de borst vol medailles. Zij waren beiden een verpersoonlijking van een bepaalde Westeuropese fascistische mentaliteit. J.E. Stokvis schreef in de jaren dertig dat er in Indonesië door de Nederlanders naar kapitalistische methoden geregeerd wordt:

'Koloniale politiek onder het kapitalisme is zoiets als een buiten de echt geboren kind van het fascisme. Dat een democratische regering dat schepsel helpt aangeven bij de burgerlijke stand is een teken aan de wand.'

Deze fascistische mentaliteit heeft in de Indische samenleving wonden geslagen. Wonden die nog steeds niet zijn genezen. Daarom heb ik gezegd: 'Van Heutsz heeft vermoord en verkracht en is onder het hakenkruis ontslapen' (bij wijze van spreken). Voor Vaderland en weet ik veel voor wie nog meer. Omdat ik geloof, dat in de Nederlandse vlag op het voormalig Nederlands-Indië een hakenkruis was geweven. Waaronder men ontslapen is voor een ideologie, een mythe, waarvan de Indiërs de dupe werden.

Tot men de rekening gepresenteerd kreeg. Tot de Nederlanders na veel bloedvergieten Indonesië werden uitgetrapt.

H.M. van Randwijk schreef in een onlangs verschenen nummer van *De Gids*, dat hij zich steeds heeft verzet tegen kolonialisme: 'Ik schreef er tegen met alle schaamte en felheid waarover ik beschikte, niet omdat ik pro-Indisch was, maar omdat ik Nederlander was. Omdat ik het Wilhelmus in de meidagen had gehóórd. Waarmee ik maar zeggen wil, dat het nationale besef het natio-

nale besef het meest misbruikte gevoel is dat de geschiedenis heeft opgeleverd. Het wordt altijd gebruikt om te beamen, te camoufleren, om gemene zaak te maken met de macht. Nooit of bijna nooit tot inkeer, zelfcritiek, schaamte en desnoods een duidelijk nee zeggen tegen de eigen natie terwille van de natie.'

Ik heb voortdurend geprobeerd de actie 'Het Coevorder Lieverdje' in deze samenleving te laten plaatsvinden. De geschiedenis is er, om dienstbaar te worden gemaakt aan de tegenwoordige tijd. De geschiedenis leert dat het borstbeeld van de g.g. Van Heutsz in het teken staat van militair machtsgeweld en dat dit borstbeeld er staat ter ere van iemand aan wie de mensheid niets heeft te danken, behalve de waarschuwing, dat er met oorlogvoeren weinig meer te verdienen valt dan de dood.

Van Heutsz is een geliefd misdadiger. Misdad is gebonden aan tijd. De tijd ook aan misdaad.

De vorm verandert door de eeuwen, maar de inhoud blijft dezelfde: anderen de dupe laten worden van eigen (machts) driften, van eigen voor ogen gesteld doel, ideologie, mythe, waarin men gelooft...

Het oorlogvoeren is nog steeds een geliefde misdaad. Het is: ontslapen, sneuvelen en verkrachten onder hakenkruisen.

Dat had ik willen zeggen op de vrijdag van de ontwijding van Van Heutsz' standbeeld. Uit verontwaardiging. Om toch iets te doen. Om een daad te stellen, een happening te maken. Maar op straal kan men geen toespraak houden, laat staan een geschiedenisles geven.

Daarom heb ik een andere vorm van ontwijding, inwijding, smaad, omverwerping van het borstbeeld van de generaal gekozen. Om het een angstaanjagende bezienswaardigheid te laten worden. Zodat het borstbeeld gehaat werd, in plaats van geliefd. Opdat men er niet langer naar zou kijken zonder er een vieze smaak van in de mond te krijgen. Zodat men zich er weer aan stoot. Zodat de mensen de schrik om het hart slaat. Zodat men zich realiseert waar eerbetoon en militair geweld toe heeft geleid en zal leiden.

Alard van Lenthe

Vóór de vopootjes onze maandelijksse Warning. Warning voor de volgende Heilige Koeien uit Politie- en BVD-stallen:

MG 24-17 Zwarte Volkswagen (Rijkspolitie)

FV 56-88 Witte Volkswagen

JJ 11-14 Grijs Volvo

FF 83-31 Blauwe Volkswagen

MX 47-91 Zwarte Volkswagen

ER 77-09 Blauwe Volkswagen

FV 59-90 Blauwe Volkswagen

Amsterdam. Zogenaamd omdat de Amsterdamse provoos ervan verdacht worden een inbraak in een juwelierszaak in de Van der Helststraat te hebben gepleegd, zijn er in de week van 11 tot 18 september ongeveer 20 provoos door de politie verhoord. Op verschillende adressen is huiszoeking geweest zonder bevel tot huiszoeking. Men

drong onverwacht binnen. Een 16-jarige provo die een aantal auto's bleek te hebben gemolesteerd is in een gesticht opgesloten tot zijn 21e jaar.

De pest is, ik mag met weg.
De pest is, ze laten me niet gaan.
De pest is, ik ben niet vrij.

EDDY

Waar je ook staat koolmonoxide.
Waar je ook gaat, autoos, autoos.
Waar je ook bent lijken, lijken,
Behalve als je tremt, dacht ik.
Maar benen, armen en hoofden
Worden afgesneden door stalen wielen.
Het is tègek, het is tègek.

EDDY

De wereld is verpest.
De wereld is verkankerd
De wereld is geen wereld
De wereld is een leger
De wereld is een oorlog
Het is een rotzooi.

Provo wordt gestencild

Iedereen juichte,
 Iedereen lachte,
 Iedereen vierde feest,
 En waarom?
 Er was een agent gedood door het verkeer.

EDDY

De politie is je beste kameraad.
 De politie doet altijd een goede daad.
 Behalve toen ik overstak, op het Spui.
 Hij trapte me, hij sloeg me en waarom?
 Nou! Daarom!

EDDY

eddy boesten (16 jaar)

Chronologie 27 september 1965-26 maart 1966

27 september 1965: politie kondigt straffer optreden bij het Lieverdje aan.

6 oktober: huwelijk van Rob Stolk en Sarah Duys op de witte fiets.

16 oktober: 34 arrestanten bij het Lieverdje.

23 oktober: 25 arrestanten.

13 november: politie neemt op de Dam borden met leuzen tegen het huwelijk van Beatrix en Claus in beslag.

eind november: politie houdt op te arresteren bij het Lieverdje.

herfst: happenings te Barneveld bij het beeld van Jan van Schaffelaar, in Heerlen bij de Corriovallum-zuil, in Venlo bij het Schinkemende. In Terneuzen rijden 'vodo's' op witte fietsen.

november: de Bastaard-groep splitst zich van Provo af.

Kerstmis: demonstratie bij het Amerikaanse consulaat tegen de bombardementen op Vietnam. Eerste rookbom ontploft.

januari 1966: 'De Parel van de Jordaan' wordt als Provo-Oranjekomitee opgericht. Aankondiging voor het anti-geschenk op 10 maart, de dag van het Huwelijk. Politie vreest LSD in het Amsterdamse leidingwater.

5 februari: studentenblad *Propria Cures* sluit zich bij Provo aan.

10 maart: huwelijk van Claus en Beatrix wordt Dag van de Anarchie. 'Oranje boven, leve de republiek.'

19 maart: krachtig politie-optreden naar aanleiding van fototentoonstelling over het politie-optreden op 10 maart. Oprichting van de Vereniging van Vrienden van de Politie (VVP).

26 maart: absentie-happening bij het Lieverdje. Gesprekken met de burgemeester. Van Hall weigert vergunning voor demonstraties. Voorbereidingen voor een verboden demonstratie op 2 april. Hans Tuynman opgepakt.

3 De bewustwording van het Amsterdamse provotariaat

Juist toen Carla en ik een fotobar in de Kalverstraat wilden binnengaan, werd onze aandacht getrokken door een opvallend sprekende jonge vrouw. ‘Dat is Beatrix!’ zei Carla. Het wás Beatrix, die in gezelschap van een rechercheur in de richting van het Paleis op de Dam wandelde. ‘Dus ze bestaat werkelijk! Ik heb altijd gedacht dat ze maar een imaaasje was,’ peinsde ik en ging de zaak binnen.

Een paar minuten later beseften we dat we een provokatiemogelijkheid van een presenteerblaadje hadden laten vallen. We liepen haastig de Kalverstraat door, maar de prinses was gevlogen. Toch was de kans op een weliswaar secundaire provokatie nog niet verkeken. Aan de achterkant van het Paleis zagen we een fraaie auto met een AA-nummerbord. Ik besloot er te wachten op Beatrix met het plan haar een exemplaar van onze Troonrede aan te bieden. Carla ging vast naar huis.

Terwijl ik mezelf verwijten stond te maken over mijn gebrek aan spontaniteit was ik getuige van het ontstaan van een symboliese situatie. Op alle straathoeken verrezen plotseling kleine groepjes rechercheurs, journalisten en provoos. Provoos en rechercheurs keken elkaar argwanend aan. Rond het Paleis leek zich een menselijk web te spinnen, waarvan het gerucht van de aanwezigheid van de prinses het middelpunt was.

De spanning werd snel gebroken. Aan de achterzijde van het Paleis arriveerde een overvalwagentje, dat precies voor mij stopte. Er sprong een agent uit, die me de bevreedende vraag stelde of ik iemand soms een brief wilde aanbieden. ‘Hoe bedoelt u?’ vroeg ik. ‘Komt u dan maar mee, de hoofdinspekteur wil u spreken!’

‘Vraagt u de hoofdinspekteur dan maar een afspraak met me te maken.’

Maar niets daarvan. Jaap Berk, Marja Götze (twee andere provoos) en ik werden gedwongen in de wagen naar het bureau Warmoesstraat mee te rijden.

Wat de hoofdinspekteur De Leeuw zo dringend te bespreken had is nooit duidelijk geworden. Toen ik na een uur in het wachtlokaal gezeten te hebben bij hem geroepen werd, zei hij slechts dat ik gaan kon. Maar waarom was ik dan gearresteerd? Dan wilde ik ook een proces-verbaal hebben. Dat vond de HIP niet nodig. Het ging er maar om dat het onfatsoenlijk was om hooggeplaatste personen op straat aan te spreken. ‘Een minister spreek je op straat toch ook niet aan?’

Tegenover *Het Parool* verklaarde De Leeuw dat het bijzonder ongepast is om onze kroonprinses een papier aan te bieden waarin gerept wordt over ‘klootjesvolk’. Geen geslaagd ekskuus van de HIP,

want ook *Het Parool* kon weten dat De Leeuw niet wist wat ik de prinses wilde aanbieden, dat hij van een eventuele brief de inhoud zeker niet van tevoren gelezen had en bovendien dat het ook voor prinses Beatrix niet verborgen hoeft te blijven welke woorden er voor haar volk toepasselijk zijn. (Overigens is deze De Leeuw dezelfde die ter gelegenheid van de beruchte rel rond het bloemenleggen door studenten bij het monument gezegd had: ‘Al heb ik geen poot om op te staan, ik schop ze d'r af.’)

Ik vertel dit incident (28 september 1965) niet omdat ik de ondemokratiese mentaliteit van de politie nog eens ten overvloede zou willen blootleggen, maar omdat het past in het kader van een hele reeks gebeurtenissen. De gevolgen van deze anti-monarchistische actie hebben de binnenlandse politiek in Nederland tot nu toe al aardig verlevendigd, maar het werkelijke belang ervan zal pas blijken op het moment dat het einde van de monarchale staatsvorm een feit is. Want zonder de afkeer van de monarchie onder de Nederlanders en in het bijzonder de Amsterdammers voor Provo te willen monopoliseren, meen ik dat de voortdurende, felle demonstraties van het provotariaat de uiteindelijke stoot zullen geven tot het grondwettelijk afstand doen van het sprookje dat de afstammelingen van Willem van Oranje geboren worden om het menselijk verlangen naar mythes te bevredigen. Maar het grootste belang van dat feit zal de meeste commentatoren nog ontgaan. Dat is dat de Oranje-dynastie tijdens de laatste jaren van haar bestaan als monarchenleverancier een verschijnsel uitgelokt heeft waardoor in elk geval van ons koningshuis gezegd moet worden dat zij tot op het allerlaatst een historische rol is blijven spelen. Haar provocerende existentie leidde namelijk tot de gemeenschappelijke actie van allerlei studenten, kunstenaars, nozems en provoos in Amsterdam, Den Haag, Maastricht en waar al niet, waarvan het resultaat was de bewustwording van het Nederlandse provotariaat als politieke faktor.

Het huwelijk van Rob Stolk en Sarah Duys (6 oktober 1965) kan gezien worden als een onderdeel van de anti-monarchistische agitatie. Beatrix en Claus zouden als autoriteiten trouwen met alle pracht en praal; Rob en Sarah trouwden in de witte eenvoud van provoos.

Toen we op het stadhuis in Zaandam op Rob en Saar stonden te wachten arriveerden zij op een witte fiets, Sarah voor op de stang. Behalve als tegenhanger van het koninklijk huwelijk was dit huwelijk bovendien als propagandastunt voor de Witte Fiets een groot succes. In alle grote bladen verschenen fotoos van het jonge, moderne paar dat stralend van geluk zijn huwelijksleven begint op de witte fiets. Zo'n hartveroverende reclame is er voor autoos nooit gemaakt!

Wel kwamen er stromen van protest van mensen die vanuit hun eigen morele ellende ons verweten dat Rob en Sarah zich niet aan hun principes hielden. Ten onrechte, want Rob en Saar hadden van de nood keurig een deugd gemaakt. Sarah mocht van haar ouders absoluut niet met Rob samenwonen (ze was 17) zonder getrouwd te zijn. Als zij zich aan ons principe van niet-trouwen gehouden hadden, hadden zij zich alleen maar verder verwijderd van het ideaal van seksuele vrijheid. De hoogste vrijheid wordt soms bereikt door het schenden van de principes waarop de vrijheid berust.

‘POLITIE WIL BESLIST EINDE SPUI-RELLETJES’, luidde op 27 september 1965 een kop in *Het Vrije Volk*. Op de voorafgaande zaterdagavond had de politie alweer 19 arrestanten gemaakt. Ze waren gearresteerd op grond van artikel 186 van het Wetboek van Strafrecht, dat de politie sinds kort in de strijd geworpen had: ‘Hij die zich opzettelijk niet verwijderd bij gelegenheid van een volksoploop na het derde door of vanwege het bevoegd gezag gegeven bevel, wordt, als schuldig aan deelneming aan samenscholing, gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboeten van ten hoogste zeshonderd gulden.’

Hoewel de happenings in die tijd nauwelijks happenings, maar eerder ‘konfrontaties’ mochten heten, daar het vanwege de politie onmogelijk was werkelijk te happenen, stonden de ‘happenings’ duidelijk in het teken van onze anti-monarchistische agitatie. De happenings en de daaraan verbonden straatbeweging zijn een van de oorzaken geweest dat de stad binnen enige maanden beheerst werd door een sfeer van spanning ten aanzien van het naderende huwelijk. Het einde van de Spui-relletjes was door de spektakulaire razzia's van de politie inmiddels nog lang niet in zicht. Elke zaterdagavond werden er ondanks de toepassing van het samenscholingsartikel arrestanten gemaakt. Gezegd moet worden, dat de politie geneigd was al aan het arresteren te slaan, voordat het bevel driemaal gegeven was. Vooral wanneer ze een echte ‘Provo-leider’ binnen hun bereik zagen, die ze zich niet wilden laten ontglippen, waren zij wel eens al te happig. We hebben het zelfs meegemaakt dat kommissaris Landman zijn bevel drie maal gaf door met zijn luidspreker eenvoudig te zeggen: ‘In naam van de burgemeester, ik gebied u zich te verwijderen. Een, twee, ik heb het driemaal gezegd.’ Wie dan niet weg was, werd gezien en afgebuut.

Hoogtepunten waren 16 oktober en 23 oktober 1965 met respectievelijk 34 en 25 arrestanten. Nu ouderwets klinkende records, vergeleken met de honderden arrestanten die in de zomer van 1966 regelmatig werden gemaakt. Bijzondere incidenten deden zich voor op zaterdagochtend 7 oktober, toen de ambtswoning van de burgemeester aan de Herengracht door vier provoos in de witte verf werd gezet, en op 13 november, toen de marechaussee bij het Paleis op de Dam enkele borden met leuzen tegen het huwelijk in beslag nam. Ook werden die nacht provoos in de stad gesignaleerd die hun hele gezicht oranje geverfd hadden. De marechaussee bewaakte vanaf begin november alle punten van vitaal politiek belang in het centrum: het paleis, het monument en de Westerkerk. Een effectieve bijdrage van de kant van het gezag om de spanning op straat niet te laten zakken.

Op een novemberzaterdagavond arresteerde de politie in de Warmoesstraat de 35-jarige beeldhouwer Jacques Jutte, die ‘uit solidariteit met de provoos’ een auto

in de brand gestoken had. Waarschijnlijk zal zo'n monsterverbranding weinig aan onze populariteit bijdragen, maar emotioneel geeft ons zoiets grote voldoening.

De happenings duurden voort tot begin januari 1966. Eind november 1965 was de politie opgehouden met arrestaties, zodat de publieke belangstelling (ook door de winterkou) snel terugliep. Echte

happenings werden nu weer mogelijk. Ik herinner me naast vele pro-Klaas- en anti-Claus-happenings een happening tegen Franco en zijn regime.

Ondertussen had de justitie ijverig maar vruchteloos straffen uitgedeeld. Elke woensdag werd er gevonnist. Op 1 oktober meldden de kranten: ‘Nu nog milde straf voor provoos.’ De dag daarvoor waren acht van de tien meest recente arrestanten veroordeeld tot veertien dagen voorwaardelijk en f 25,- boete. Na deze ‘niet mis te verstane waarschuwing’ volgde niettemin een serie straffen voor steeds meer mensen, waaruit blijkt dat de preventieve opzet van de straffen faalde.

Op 9 oktober werden vier arrestanten tot drie weken gevangenisstraf, waarvan twee voorwaardelijk, veroordeeld. Andere verdachten kregen lichtere straffen. Onder hen was de fotograaf Koen Wessing, die in opdracht van een dagblad op het Spui getracht had zijn werk te doen. Op 17 oktober werden twee jongens veroordeeld tot zes weken gevangenisstraf, waarvan vier voorwaardelijk. Op 20 oktober werd iemand tot dezelfde straf veroordeeld. Op diezelfde dag werden door mr. Romke de Waard twaalf arrestanten die niet vlug genoeg doorgelopen waren, tot drie weken (waarvan twee voorwaardelijk) veroordeeld. Tot grote woede van politie en justitie waren bij de verdachten tot nu toe nooit ‘echte provoos’ geweest, behalve Peter Bronkhorst, die bij gebrek aan bewijs vrijgesproken moest worden. De justitie koelde zijn woede op een opstandige maar onbekende leerling-cabaretier, die onder de verdachten op 20 oktober was. Hoewel hij geen andere overtreding dan de anderen had begaan, kreeg hij zes weken, waarvan vijf voorwaardelijk; kennelijk omdat hij voor de rechter zijn bezwaren tegen deze maatschappij geuit had. Op 25 oktober werd een achttienjarige jongen veroordeeld tot drie weken voorwaardelijk plus een boete van f 50,-, een ander tot drie weken, waarvan twee voorwaardelijk.

Op 28 oktober ging Romke de Waard tot een nieuwe methode over. Hij verbood zeven jonge Amsterdammers drie jaar lang op het Spui te komen op zaterdagavond. Een komies aspekt was, dat een van de veroordeelden op het Spui woonde. De laatste veroordeling in deze reeks trof Peter J. Muller (eks-*Hitweek*- en *Telegraaf*-medewerker). Hij werd tot twee weken voorwaardelijk en f 40,- boete veroordeeld. Bij dezelfde zitting waren twee anderen tot drie weken, waarvan twee voorwaardelijk, en tot dertig dagen, waarvan twintig voorwaardelijk veroordeeld.

In de herfst van 1965 voer er een rilling door de provinciale pers. Men konstateerde dat in alle mogelijke Nederlandse steden en dorpen happenings en Provo-rellen de kop opstaken. Wat gebeurde er? Het zou overtrokken zijn te zeggen dat de jeugd onze ideeën massaal overnam, maar wel werden onze naam en onze symbolen verbonden aan verschijnselen die al onder waren. In Barneveld happende de jeugd om het beeld van Jan van Schaffelaar, in Bergen op Zoom werd een trein beklad met ‘anarchistische leuzen’, in Heerlen werd de Corriovallum-zuil met witte verf besmeurd, in Venlo werd een ‘hap-

pening' gehouden bij het Schinkemende, in Terneuzen reden de 'voodoos' op witte fietsen. In Utrecht woedden avonden achtereen relletjes in de binnenstad, met als brandpunt het beeld van het Gekooide Ambtenaartje.

Dat de ouderwetse nozems, die de drijvende kracht achter al deze gebeurtenissen waren, nu geëvolueerd leken tot staatsgevaarlijke anarchisten, veroorzaakte een lichte paniek in de provinciale pers. De opstand der horden, onder leiding van de 'slimmeriken' uit Amsterdam, werd hun schrikbeeld. Daartegen moest rigourees worden opgetreden. *Het Stadsblad* (Utrecht) huivert op 28 oktober 1965:

'Een verre van onschuldige ziekte heeft enkele honderden jonge bewoners van onze stad aangetast. In politiekringen heeft men de komst van de epidemie reeds geruime tijd zien aankomen. Al was men er dus op voorbereid, de bestrijding van de bacil is niet eenvoudig. Het bewijs daarvan is deze week duidelijk geleverd.

De met de zogenaamde "Lieverdjesziekte" besmette patiënten weigeren niet alleen iedere medewerking die tot verbetering zou kunnen leiden, sterker nog, ze stellen er een even merkwaardige als vreemdsoortige eer en genoegen in deze vorm van pest verder over te brengen.'

'Het kost weinig moeite na enige tijd te ontdekken dat we hier te maken hebben met jongelui die een even doel- als stuurloos leven leiden. Ze geloven in grootheden zonder waarde; Robert Jasper Grootveld lijkt zo'n dergelijk geestelijk monster.'

'We schijnen er niet onderuit te kunnen. De door ons gesignaleerde pest, noemer voor een angstwekkende hoeveelheid geestelijk nihilisme vreet aan Utrecht. Een troost: overheid en politie deinzen niet terug om het kwaad in de wortel aan te tasten. Van ons mag 't. Ter bescherming van de inwoners, ter genezing van de schuldigen.'

Mijn opvatting dat de jeugdrellen gezien moeten worden als een hoopvol teken van een opkomende maar gefrustreerde creativiteit vond bij deze journalisten weinig instemming. De enige vraag was voor hen hoe deze ZIEKTE moest worden behandeld. Een ander provinciaal blad was voor de operationele methode:

'...mild was het vonnis van de politierechter tegen vier van de raddraaiers. De Lieverdjes kregen elk één maand voorwaardelijke gevangenisstraf en f 75,- boete. Dat woordje voorwaardelijk had er niet voor moeten staan. Wat trekt zich een "provo" van voorwaarden aan? Hij spot immers met alle voorwaarden, die de maatschappij hem heeft gesteld om een aanvaardbaar lid van de maatschappij te zijn. Het zou misschien goed zijn als men voor sommige provo's eens de aloude schandpaal uit het museum haalde. Juist aan zo'n paal komen lange haren en nauwe broekspijpen zo mooi uit. Men kan sociaal-voelend zijn. En begrijpend. Wijzen op de menselijke zwakheden van de jongens en de fouten van de ouders. Op de invloed van slechte films, van al

De latere *Bastaard*groep. V l n.r Wolter Bos, Hans van der Mark, Joop Dielemans en rechts Marja Götze Tweede van rechts, Peter Bronkhorst, was meer provo dan Bastaard.

die Jannen Cremer, van Fanny Hill, van al die Vinkenogen en wát al niet. Maar Nederland *moet* af van de provoos. Dit nationale gezwel moet worden verwijderd, uitgesneden, uitgebrand!’

Zelfs *Telegraaf*-vuilspuiterij heeft soms een kern van waarheid. De jongens van de Bastaard-groep waren verslaafd aan verdovende middelen en schuwden de ‘misdad’ niet.

De Bastaard-groep was in november 1965 ontstaan als een afsplitsing die bestond uit enkele gefrustreerde provoos. In het huis van de kontraprestatie-schilder Joop Dielemans in de Baanbrugsteeg woonden zij samen.

Hun bezwaren tegen Provo waren niet van rationele aard. Ze zeiden Provo te weinig radikaal te vinden en ze wilden een tijdschrift uitgeven, waarvan elk nummer in beslag genomen moest worden. Begin december verscheen er een pamflet waarin Bastaard werd aangekondigd als een ekstremisties-semi-literair-politiek-pop-art-tijdschrift. Op het pamflet (van de hand van Dielemans) was een politieagent afgebeeld die gewurgd wordt door de hand van een bastaard. Dat was tenminste op te maken uit de noodkreet die de agent in zijn laatste ademtocht slaakt: ‘HELP UN BASTAARD.’

Het tijdschrift zelf is in z'n voorbereidingen blijven steken. De oorzaak van het niet-verschijnen van het blad ligt in de toenemende verslaving, die elke activiteit lamlegde. Om aan het geld voor hasjies, marihuana, LSD enz. te komen werden sigarettenautomaten gekraakt.

Ondanks alle waarschuwingen van echte provoos werden de automaten bij honderden gekraakt. Het was onvermijdelijk: in mei 1966 werd de hele ploeg, een man of tien, gearresteerd. De belangrijkste automaten-kraker (W.A.S., 18 jaar) zit nu (november 1966) nog.

Op zichzelf was de Bastaard-groep niet belangrijk, maar wel als eksponent van een algemeen verschijnsel. Meer en meer jongeren komen met ‘de middelen’ in aanraking en maken er een ondeskundig gebruik van. Ondanks alle geruststellingen hebben we sinds het begin van de Provo-beweging tientallen jongens, die vroeger actief waren, of helemaal zien verdrinken in het moeras van verslaving, óf een belangrijk deel van hun creativiteit aan deze middelen zien verliezen. Alleen enkelingen worden er soms door geactiveerd of geïnspireerd met nieuwe indrukken.

In *Provo 7* werd door de redactie een waarschuwing gericht aan de gebruikers tegen het ‘opium voor het provotariaat’. Als onze mening werd gegeven dat LSD niet onder justitiële controle geplaatst moet worden, maar wel onder mediese. Wat hasjies en marihuana betreft geloof ik dat ze wel voor gebruik vrijgegeven kunnen worden, maar dat er door een grootscheepse voorlichtingskampanje voorkomen moet worden dat er een algemene verslaving optreedt. Het verschijnsel van een apathiese passiviteit dat zich, evenals bij de grote massa van verslaafde konsumenten in de welvaartslanden, bij veel Rokers voordoet moet geprovoceerd worden. Ook een illegale verslaving is een verslaving.

Op dit moment is de toestand onder de middelengebruikers door het kortzichtige beleid ellendig. Hoewel er af en toe wel eens een partijtje in beslag genomen wordt weet iedereen dat het aantal gebruikers steeds toeneemt. De middelen hebben juist door het stompzinnige verbod een ekstra aantrekkingskracht. Bovendien is door dit verbod een super-kapitalisties marktmechanisme ontstaan. Zodra er politie-invalen verwacht worden, stijgen de prijzen in de Phonobar. De gebruikers zijn allen vrijwel onbekend met de (uiteindelijke) gevolgen van hun konsumpties. Noch van hogerhand, noch door maatschappelijk werk wordt er iets geprobeerd wat de situatie zou kunnen verbeteren. Ook dit steeds belangrijker wordende gebied wil men blijkbaar aan de provoos overlaten. De enige schriftelijke voorlichting over de middelen tot nu toe is van provotariese zijde gekomen. Dat is Olaf Stoops stripboekje: *Roza's lotgevallen*, een open boekje over de middelen (een uitgave van de ‘Real Free Press’). Op den duur zal de officiële wereld wel gedwongen zijn tot een wetenschappelijke aanpak van het probleem.

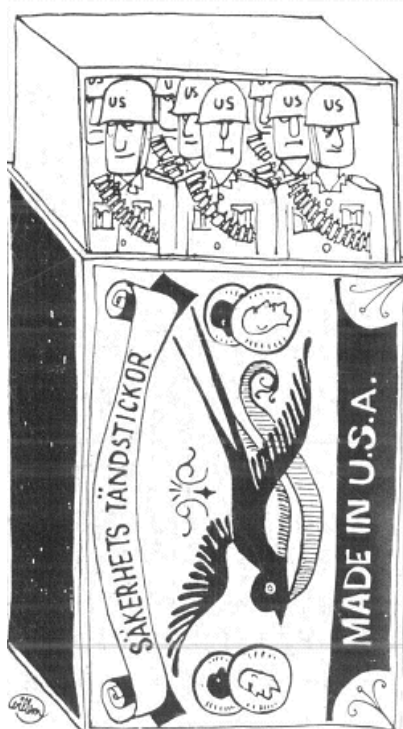
‘Eigendom is diefstal’ heette een artikel van Peter Bronkhorst (onder het pseudoniem van Frans Burlage) in *Provo 4*. Daarin beschreef Peter uitvoerig een spannende inbraak die hij in het magazijn van De Bijenkorf in Amsterdam gepleegd had. Peter en wij menen dat het woord van Proudhon, zoals voor alle grote kapitalistische bedrijven, zeker opgaat voor het eigendom van De Bijenkorf. Het is bijeengebracht door de winst die gemaakt is op de lonen van de employés en de uitbuiting van de konsument door verborgen verleiding.

Geldt dit ook voor het eigendom van kleine sigarenboertjes? Dat lijkt me niet. Daarom is het dubbel jammer dat de Bastaards de siga-

rettenautomaten kraakten onder het mom van een protest tegen de Misselijk Makende Middenstand. Als ze de magazijnen van de grote warenhuizen geplunderd hadden (en het geld voor een onpersoonlijk doel hadden gebruikt in plaats van het zelf in 'eigendom' te nemen) hadden we dat toegejuicht. Nu zijn alleen onze bedoelingen verkracht en moeten we het afkeuren.

Toch hebben de Bastaards één geslaagd initiatief genomen. Zij nodigden ons uit tot het deelnemen aan een actie tegen de oorlog in Vietnam en vroegen ons de volgende Oproep te ondertekenen:

'Deze week ontvingen wij een kerstboodschap uit Amerika... 58

VIETNAM
VS-taktiek van
verschroeiide
aarde

De Amerikanen zullen in alle Zuidvietnamese gebieden die door de Vietcong worden overheerst, een taktiek van verschroeiide aarde gaan toepassen: huizen en te velden staande gewassen zullen worden vernietigd. Tot voor kort wilden de Amerikanen deze taktiek van de Zuidvietnamezen, die haar al eerder hadden toegepast niet overnemen, maar in het laatste weekeinde zijn zij daarmee toch begonnen in de rijkstevelden ten westen van Saigon.

Mariniers verbrandden in een dorp waar op hen was geschoten, alle huizen, kaptten alle bananenbomen om, sloegen kookpotten stuk en sneden matrassen aan stukken. Een groep van 60 hullende vrouwen en kinderen werd per helikopter naar andere oorden overgebracht. Onder de huizen vonden de mariniers ondergrondse bunkers die al jaren in gebruik waren. In een straal van drie kilometer staat thans geen huis meer overeind. Luchtbombardementen zullen voortaan in deze gebieden worden uitgevoerd zonder voorafgaande waarschuwing.

pct. van het Amerikaanse volk wil Vietnam met atoombommen vernietigen. Vrede op aarde. Halleluja. Het Nederlandse volk is apathies, en protesteert *niet* tegen de oorlog in Vietnam. Vrede op aarde. Halleluja. Daarom deze kerstboodschap uit Amsterdam: Donderdag 23 december, 8 uur 's ochtends wordt een Sit-In gehouden in de ingang van het Amerikaanse konsulaat (Museumplein). Een daadwerkelijke en symbolische aktie om het Amerikaanse oorlogsbeleid inzake Vietnam te saboteren door de employés te beletten het gebouw te betreden. Vrede op aarde. Halleluja.'

Behalve Provo en Bastaard ondertekenden ook: SJ, PSJW en SOK.

Het was de eerste aktie in een lange reeks tegen het Amerikaanse optreden in Vietnam, die helaas nog steeds niet beëindigd kon worden. Toen we met z'n vijftigen op de ambassade afkwamen, had de politie die al met hekken en agenten te paard afgezet. Eerst liepen we er dreigend een paar maal omheen, toen penetreerden een paar provoos het gebouw. Ze werden er bij de haren uitgesleept. Joop Dielemans liet ons later een envelop vol haren van z'n vrouw zien.

De demonstratie was ook in een ander opzicht een primeur. Een rookbom (provotaries wapen nr. 1) werd tot ontsteking gebracht. De hoge rookkolom maakte de voorbijgangers er opmerkzaam op dat er met de autoriteiten in dit gebouw iets mis was; iets kolonialisties en anti-kreatiefs.

Peter Bronkhorst stak een Amerikaanse vlag in de brand. Politie te paard trachtte hem te grijpen. Peter rende met de brandende vlag door het spitsuurverkeer van de Van Baerlestraat; de hobbende smeris achter 'm aan. Later slaagde de politie erin Peter te arresteren, maar toen was de vlag allang verbrand.

We konden op dat moment bij het konsulaat niets meer beginnen; Hans Metz e.a. waren ook al gearresteerd. De stoet zette zich yellend ('Vietnam voor de Vietnamezen') in beweging naar American Express; een Amerikaanse instantie die in veel koloniale landen een foute rol speelt. Onderweg kochten we nog een kollektie rotjes.

Op het Damrak is American Express een hartgrondige happening verkocht. De rotjes verbrijzelden een paar ruiten en een juffrouw die er werkte viel flauw. Achteraf bleek dat er van politiezijde een film van gemaakt was. Joop Dielemans werd tenminste bij een Spuihappening gegrepen, ervan verdacht een ruit ingegooid te hebben. Joop bekende meteen, maar werd desondanks een week 'preventief' in voorarrest gehouden. Ook deze demonstratie heeft de Ameri-

Hans Metz wordt bij het Amerikaans consulaat in de tang genomen tijdens een van de eerste Vietnam-demonstraties.

kaanse politiek niet veranderd. Maar in elk geval heeft dit soort demonstraties als resultaat dat er een protest heeft geklonken; niet alleen in de oren van de employés van het konsulaat en de politie, maar ook (via de publicity) in de oren van veel klootjesvolk. Daarom alleen al zijn deze demonstraties de moeite waard, meer dan vele ‘geweldloze’ demonstraties, waarover de pers niets te schrijven heeft.

Om de anti-Oranjeagitatie tot een hoogtepunt op te voeren ontstond in januari het Provo-Oranjekomit  ‘De Parel van de Jordaan’, dat een geheel eigen bijdrage aan de feestvreugde zou gaan leveren.

Het Oranje-nummer van Provo (*Provo* 5, december 1965) was daaraan voorafgegaan. Dit nummer is, omdat we inbeslagname vreesden, in een veel te kleine oplage verschenen: 1500 exx. De plaatjes in het nummer waren van een hoog provocerend gehalte. Tot ieders verwondering niet t  hoog; misschien heeft men ‘om redenen van politieke opportuniteit’ niet willen ingrijpen.

De tekenaar was Willem (Bernard Holtrop), die toen in *Provo* debuteerde. Willem is waarschijnlijk de meest talentvolle van de jonge cartoonisten in Nederland. Het ene briljante plaatje na het andere komt er onder z'n handen vandaan. Ik denk dat hij van al die jongens als wij, die geen van allen carri re willen maken en er juist daarom tegen hun zin toe voorbestemd schijnen te zijn, een van de beroemdsten zal worden. In tegenstelling tot z'n kwaliteiten als tekenaar is het een onopvallende jongeman. Hij is wel het tegendeel van het stereotiepe beeld dat men van een provo heeft. Alleen de uiteinden van z'n snor doen je twijfelen aan de juistheid van de eerste indruk die je krijgt bij een oppervlakkige indruk van Willem: een beginnend boekhouder uit de provincie.

Het eerste wat het Oranjekomit  ‘De Parel van de Jordaan’ deed was het in de strijd werpen van nieuwe provotariese wapens: de bakfiets en ‘witte geruchten’. Midden januari vertrok vanuit de Karthuizersstraat een oranje (provotariese kleur) bakfiets met een troepje oranje geklede en geverfde provoos, die majesteitsschennende pamfletten verspreidden. Een plaatje toonde Beatrix op een nieuwe munt met een kaalgeschoren hoofd, als had zij het lot ondergaan van de vrouwen die in de oorlog omgang hadden gehad met Duitsers. Bij de Westerkerk verfde een van de provoos zichzelf in het openbaar helemaal oranje. Bij het Lieverdje werden de jongens (onder wie Hans Tuynman en Rob Stolk) gearresteerd. Later (9 februari 1966) werd een propagandatournee met een oranje-bakfiets naar Den Haag ondernomen. Maar in Haarlem, dat ondanks de ijskou bereikt werd, is tenslotte iedereen gearresteerd en de bakfiets plus alle propagandamateriaal in beslag genomen.

In het oprichtingsmanifest van het Oranjekomit  was aangekondigd dat we op de tiende maart het koninklijk paar een anti-geschenk wilden aanbieden:

‘I.v.m. het huwelijkskado aan het door God uitverkoren paar, waarvoor iedere Nederlander, in de geheiligde overtuiging dat het goed zij, zijn

oprechte trouw zal belijden, meent ons komitee in naam van het behoud van de democratie en individuele vrijheid een laatste desperate poging te moeten doen om te appeleren aan

de tot nu toe onbevredigend aan het licht gekomen bezwaren, die onder een groot deel van het volk leven.

Aangezien het politie-apparaat, de justitie en de openbare (?) communicatiemiddelen, de uit oprechte overtuiging gegroeide (40-45) bezwaren van deze volksgroepen (lees: Joden, Zigeuners, kommunisten, socialisten, provoos, republikeinen e.a. realisten) stelselmatig verkracht hebben, rest ons komitee slechts het laatste (treurige) middel... provokatie!!

De verwerkelijking hiervan ziet ons komitee in het doen aanbieden van een "Anti-Huwelijksgeschenk" en het doen ontsteken van anti-vuurwerk en het doen plaatsvinden van andere antifestiviteiten.'

In totaal kwam op de Provo-giro voor het anti-geschenk f 500,- binnen (en de schenkers hebben waar voor hun geld gekregen). Het anti-geschenk was het eerste 'witte gerucht', dat echter op de tiende maart beslist geen 'loze zucht' bleek te zijn. Rob Stolk had al eerder een dergelijk wit gerucht verspreid, toen hij op 10 november 1965 bij de behandeling van het wetsvoorstel betreffende het huwelijk van Beatrix en Claus in de Tweede Kamer de brandmelder van het regeringsgebouw op het Binnenhof ingedrukt had.

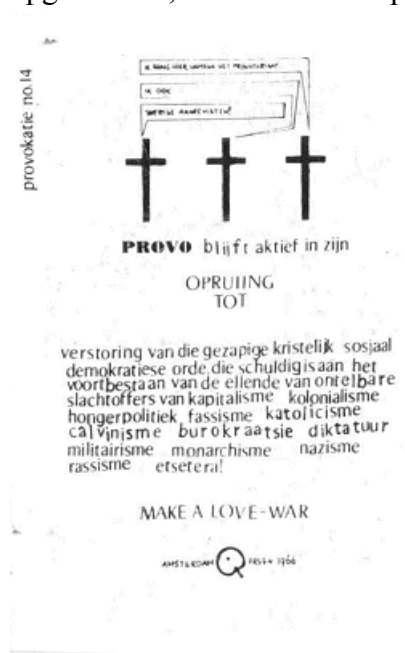
Door de pers werden nu alle mogelijke gissingen naar de aard van het anti-geschenk gedaan. Het Belgiese zondagsblad *Kwik* deelde zijn lezers zelfs mee dat het comité een oranje-verfkanon in een perceel op twee hoog in de buurt van de Westerkerk had klaarstaan om op 10 maart de Westerkerk en de officiële stoet te bombarderen met oranje verf. Inderdaad heeft de politie huiszoekingen naar dit imaginaire PVK (Provo Verf Kanon) gedaan in verdachte huizen in de omgeving van de Westerkerk. De witte geruchten over alle mogelijke soorten bommen werden nog aangemoedigd door de verschijning van Edward sixty six op het Magies Toneel van Amsterdam. Deze door de pers overtrokken jongeman demonstreerde voor de pers rookgordijnen. Omdat hij zich veel in het gezelschap van Olaf Stoop vertoonde werd hij in verband gebracht met Provo en het antigeschenk. Onder de kop 'WK waarschuwt tegen EXPLOSIEVE ACTIVITEITEN in verband met het huwelijk van prinses Beatrix en Claus von Amsberg' bracht *Wereldkroniek* een 'onthullend' interview met hem. Edward 66 heeft alleen betekenis gehad als witte geruchtenverwekker; op 10 maart hebben we niets aan hem gehad.

Hoe meer 10 maart naderde, hoe intenser de witte geruchten werden. Er was een paniekerige stemming, waarin aan elk gerucht waarin de mirakuleuze provoos betrokken waren een absoluut geloof werd geschonken.

Tegen 10 maart verscherpte het Nederlandse leger de bewapening van de munitiedepots in Uitgeest en elders in Noord-Holland, omdat in een van de opslagplaatsen, waarin rook- en traangasbommen bewaard worden, een inbraak gepleegd was. Men hield het voor waarschijnlijk dat deze kraak door de Amsterdamse provoos gezet was. In de provinciale pers werd aangekondigd dat de provoos rookgranaten met afstandsbediening zouden afvuren, zich zouden bedienen van supersoniese fluitjes die de paarden op hol zouden moeten doen slaan

of van imitatielawaai van machinegeweervuur om de politie in een paniektoestand te krijgen. Ook werd aangekondigd dat de provoos massaal in het water zouden springen op het moment dat de stoet passeerde.

En waarom bewaakte een speciale ploeg van de marechaussee op 10 maart de waterbronnen in de Kennemerduinen? Waarom controleerde de politie in het Wilhelminagasthuis op 10 maart elk half uur het Amsterdamse drinkwater op zijn samenstelling? Omdat er rond LSD een verschrikkelijke witte geruchtenkampanje opgezet was; het zou door de provoos in het drinkwater worden gesmokkeld. Een

mooi voorbeeld van de waarschuwingen die wij de overheid gaven voor de tiende maart, was de volgende:

PUBLIKATIE VAN 'DE PAREL VAN DE JORDAAN'

'Uit betrouwbare kringen heeft ons comité vernomen dat enkele ekstreme groeperingen op 10 maart a.s. akties zullen ondernemen, die LEVENSGEVAARLIJK kunnen zijn voor de Amsterdamse bevolking.

Er zijn plannen voor het toedienen van het krankzinnig makend middel LSD aan de paarden van de bereden politie.

Het katastrofale gevolg van een absoluut onkontroleerbaar paard in een opeengepakte massa is duidelijk.

Om zeer ERNSTIGE ONGELUKKEN te voorkomen, richt ons comité de volgende waarschuwing tot de bereden politie:

1. Zorg dat aan niemand de gelegenheid wordt geboden uw paard enig voedsel te geven (ook kinderen kunnen hiertoe worden aangezet).
2. Een kleine huidpenetratie kan voldoende zijn om LSD in de bloedcirculatie van uw paard te brengen. Geef daarom niemand de kans om bij uw paard te komen.
3. Merkt u, dat uw paard ONBERIJDBAAR wordt, ondanks uw voorzorgsmaatregelen, aarzel dan niet het ONMIDDELIJK ONSCHADELIJK te maken om erger te voorkomen.'

Naar verluidt schijnt dit pamflet nog een rol gespeeld te hebben bij de totstandkoming van de wet die LSD verbiedt. Het verscheen een week voor deze wet aangenomen werd.

Een origineel aandeel in de lieve revolutie (liever evolutie) leverde *Propria Cures*, dat sinds de herfst van 1965 tot en met het laatste nummer voor de tiende maart elke week onder zijn redactionele kolom vermeldde: ‘... en overigens zijn wij van mening dat Claus von Amsberg geen prins-gemaal mag worden.’

Toen Robert Jasper eind 1965 de redactie van *PC* opbelde met de vraag of het hen werkelijk ernst was met de revolutie, antwoordden zij nog afwerend dat ze maar schrijvertjes waren, die zich het meest thuis voelden achter de schrijfmasjien. Maar in *PC* van 5 februari 1966 stond een juichend artikel van Jan Donkers (‘Frisse lucht!’) over de Provo-beweging. Kort daarna hadden Duco van Weerlee, Jan Donkers, Karel Soudijn en Peter van Heerden een vergadering met de provoos Luud, Rob, Martijn en ik over het samenstellen van de laatste *PC* vóór 10 maart (zaterdag 5 maart), in een Provo-

kantoortje aan de Prinsengracht, juist tegenover de Westerkerk. Besloten werd in dit Oranje-nummer van *PC* nogmaals de 'Praktische anarchist' op te nemen, hetzelfde artikel waarvoor *Provo* 1 in beslag genomen was. *PC*, dat altijd al voor geschreven provokaties gezorgd had, plaatste zich nu daadwerkelijk achter Provo. Duco van Weerlee ontwikkelde zich na 10 maart tot een van de belangrijkste Provo-publicisten en -sprekers.

PC van 5 maart werd niet in beslag genomen. Wel verbood de uitgever, Clausen, de verspreiding van het nummer via de boekhandel, naar hij verklaarde om te voorkomen dat *PC* de naam van een Provo-blad zou krijgen. Het was niet de laatste keer dat de redactie

met de uitgever overhoop lag.

Op deze *PC*-Provo-vergadering maakten we kennis met Bernard de Vries. Een student-aktivist, die vroeger tevergeefs geprobeerd had redakteur van *PC* te worden. Zijn houding op de tiende maart en een paar weken later op een KVP-verkiezingsavond, waar hij minister-president Cals interrumpeerde, was zo strijdvaardig dat hij ons geschikt leek om te lanseren als een nieuw imaaasje aan het Provo-firmament. De bekendste provoos huldten zich omstreeks 10 maart in het duister. Rob vertrok naar Zaandam, waar hij ook op 10 maart was (in weerwil van de kranteberichten dat men hem en mij de massa had zien toespreken). Robert Jasper lag overdag versomberd in bed en waagde zich alleen 's nachts op straat. Luud logeerde evenals ik bij kennissen in de stad.

Politie-invallen waren er dagelijks. Zo drongen op de avond van 8 maart een paar rechercheurs binnen bij een provo (Loekie) om z'n kamer te doorzoeken. Aan de ouders van Loekie zeiden ze dat ze door Roel van Duyn en Rob Stolk gestuurd waren om even wat op te halen. Ze verdwenen met een complete verzameling Provo-publicaties en een heel scheikundig laboratorium, waarmee Loekie experimenteerde!

Op de ochtend van de tiende maart wist de politie zich via een buurvrouw toegang te verschaffen in ons kantoortje aan de Prinsengracht. Op zoek naar rookbommen troffen ze de Provo-administratie en een kist met publicaties, die in beslag genomen werden. Later kregen we het terug, maar stapels met anti-politie-provokaties werden achtergehouden.

De provokatie van minister-president Cals, om het Huwelijk tegen de wil van een groot deel van de inwoners in Amsterdam door te drijven, moest beantwoord worden. Voor zo'n kontra-provokatie zouden de arbeiders niet zorgen. Hun verburgerlijking

was juist typerend uitgedrukt in het neutrale standpunt van de CPN tegenover het Huwelijk. Wij wisten dat 10 maart de gelegenheid zou zijn voor het Amsterdamse provotariaat om zich voor het eerst als klasse op straat te manifesteren.

Daarom had het Oranjekomiteé 'De Parel van de Jordaan' het 'monster van Amsterdam', het oproerig provotariaat, opgeroepen om op 10 maart 's ochtends om half tien bij de Dokwerker bijeen te komen voor een 'grootse protesthappening'. Konkrete plannen voor die happening waren er niet. Dat moest maar geïmproviseerd wor-

den; 10 maart moest de dag van de anarchie worden hadden we in pamfletten verkondigd. We hoopten op de spontane massa-actie die inderdaad gekomen is.

Al onze verwachtingen werden overtroffen. 's Ochtends verzamelden zich twee- of driehonderd jongeren bij de Dokwerker. Te weinig om de politie tot ingrijpende maatregelen te bewegen, te veel om geen effect te hebben. De jongens waren vervuld van revolutionaire gevoelens. De Socialistische Jeugd (SJ) verspreidde pamfletten: DOOD AAN HET FASCISME, LEVE DE REPUBLIEK. Verschillende provoos, zoals Maarten Visser, hadden rookbommen meegebracht.

De politie was niet aanwezig. Een agent, die de voor de voeten van de Dokwerker neergelegde pamfletten wilde oprapen, moest onverrichterzake naar zijn bureau (J.D. Meijerplein) terugkeren. Achteraf gezien was de enige tactiek die de politie nu nog overbleef geweest om de jongens bij de Dokwerker op dit moment met groot geweld te verspreiden en de bruggen over de Amstel af te zetten, om te voorkomen dat zij de rol gingen spelen die ze hebben gespeeld. De uiterste konsekwentie van het verbond dat de Amsterdamse politie met de monarchie gesloten heeft had zij moeten aanvaarden. De pers had daar misschien met enige verbittering melding van gemaakt, maar nu was het resultaat een stinkende wond voor het gezag, die onze triomf was.

Waar kwamen de rookbommen vandaan die de oprukkende provotariëse horden onderweg afstaken? Van Bernard de Vries, die ze besteld had bij Harmen de Bont, een 17-jarige scholier uit Ede die later aan Beatrix zijn ekskuses heeft aangeboden. Weken van tevoren had Bernard de bommen al besteld, maar afgezien van enkele proefbommen, kwam de grote lading pas op de avond van 9 maart in Amsterdam aan. Harmen was bang geworden en had de bommen niet zelf durven maken. Hij bezorgde Bernard de chemicaliën in een paar emmers waarvan we zelf maar bommen moesten maken. Die chemicaliën waren kaliumchloraat, zwavelzuur, nitriet en poedersuiker. Het omhulsel van rookbommen is meestal zilverfolie.

Het vervaardigen van de bommen op het laatste nippertje was een omvangrijk werk. Bernard begon eraan op de sociëteit van de provotariëse studentenvereniging Olofspoort op de Keizersgracht. Met koffiemolens moesten de chemicaliën gemalen worden. Op de Olofspoort heerste een paniekerige stemming. Het bestuur was bang voor een politie-inval en wilde het subversieve bedrijf laten staken. Toch bleven Bernard en zijn ploeg tot in de nacht doorwerken. Om het gevaar van een politie-inval te verminderen besloot men tenslotte de vervaardiging van de bommen te decentraliseren.

Peter Bronkhorst en Maarten Visser trokken met een emmer chemicaliën naar het ouderlijk huis van Peter aan de Kostverlorenkade. Daar maakten ze de bommen die bij de tocht van het provotariaat van de Dokwerker naar de route geworpen werden.

Peter heeft niet aan de tocht meegedaan. Oververmoeid omdat hij twee nachten achtereen doorgewerkt had op de-Provo-drukkerij ging hij direkt na het maken van de bommen naar de Reyer Anslostraat. Daar woonde Hans Tuynman in een onbewoonbaar verklaard huis. Peter wekte Hans en voorzag hem en anderen van bommen. Toen ze na een korte

Peter Bronkhorst en Rob Stolk bereiden het antigeschenk voor Beatrix en Claus: rookbommen.

rust in een auto naar de Dokwerker reden, bleek iedereen daar al weg te zijn. Ze reden terug en parkeerden de auto in de Marnixstraat. Vandaar gingen ze op weg naar de Raadhuisstraat: Hans, Peter en Max met ieder vier rookbommen bij zich.

Ondertussen hadden Luud en Hans Niemeyer een grote hoeveelheid chemicaliën naar de provoos rond André Vink op Kattenburg vervoerd. De Kattenburgers waren aan het feesten over het geslaagde kandidaatsexamen van de vrouw van Kees Hoeker op diens boot. Kees is een veertigjarige happener, die op 10 maart zijn toer met de witte kip zou maken. Andere provoos op het feest waren André en Ineke Vink, Wim Geert van der Moer en zijn vrouw Kriete (die later als verpleegster in een Haarlems ziekenhuis geschorst werd omdat ze de 10 maart-demonstraties verdedigde). Het feest veranderde met de komst van Luud en Hans N. op slag in een rookbommenwerkplaats. Iedereen zat op de vloer van de boot onder vrolijk gezang kopjes ingrediënten met zilverfolie tot rookbommen te verwerken. Toen het zilverfolie op was werden de tasjes van Ineke en Kriete met de overgebleven chemicaliën gevuld, die zodoende geweldige rookpotten in ideale kamoeflage werden. Door middel van een sigaret konden de bommen tot ontbranding gebracht worden. Tot besluit van de avond maakten Kees en andere provoos op de Dam nog een kleine voorbereidingshappening, waarbij een rookbom ontplofte. De boze en ver-

Op 10 maart 1966: het provotariaat rukt op over de N Z Voorburgwal.

warde politie begreep echter nog niet wat het te betekenen had.

De volgende ochtend trokken André en Ineke, Wim Geert en Kriete in gezelschap van Kees vanuit Kattenburg naar de Raadhuisstraat. Onderweg kwamen ze de later als ‘rookbommen-echtpaar’ bekend geworden Jaap en Lia Zander tegen, die van munitie werden voorzien. Op de hoek van de Singel en de Raadhuisstraat werd de laatste gezagsbarrière genomen. Het groepje splitste zich in enkele onschuldig wandelende echtparen. Een zich duidelijk niet op z'n gemak voelende politieagent antwoordde op de vraag van Wim Geert of doorlopen mogelijk was, dat dat wel mocht maar het was niet aan te raden, want - en hij wees in de richting van de Raadhuisstraat - ‘daar, u hoort 't wel, zijn provoos en studenten. U en mevrouw kunnen beter thuis naar de televisie gaan kijken.’ Na een goedkeurende blik op het keurige maatkostuum van Wim Geert werd het groepje doorgelaten. Het werd een van de geweldigste dagen uit hun leven.

Even over half tien had de groep bij de Dokwerker zich in beweging gezet. Onder het revolterende ontploffen van de rookbommen links en rechts groeide de groep verbazingwekkend snel aan tot twee-, drieduizend man. Langs de Blauwbrug en de Reguliersbreestraat werd de Munt bereikt. Ondanks de politieafzetting daar wist het provotariaat door te stoten naar de Kalverstraat.

Het voltrok zich: het provocerende nozempje werd een staatsgevaarlijke opstandeling, het ongerichte reltrappen evolueerde tot een bewuste aktie tegen de monarchie, de rotjes van oudejaarsavond waren veranderd in de rookbommen van het protest.

Onder geyel: ‘Re-pu-bliek, re-pu-bliek’ en gezang: ‘Oranje boven, leve de republiek’ rukte de massa op naar het Spui, waar een gevecht met de politie ontstond. Een provo krijgt een klap met een gummiknuppel op z'n achterhoofd en valt bewusteloos op straat. De grote groep demonstranten verdwijnt in de richting van de Raadhuisstraat. Vanaf elf uur vinden er voortdurend charges plaats in de omgeving van de Raadhuisstraat. Het stikt er van de rechercheurs en BVD-ers, herkenbaar aan een grijs knoopje op hun revers. Er zijn maar weinig Oranjeklanten. Zij slaken bij charges kreten als ‘Sla ze dood!’ en ‘Laat dat tuig doodbloeden!’ Een rechercheur trekt zijn

pistool en zwaait ermee in de lucht. Sommige provoos verzetten zich tegen het verspillen van rookbommen en manen aan tot rust tot het uur o.

Terwijl het aantal subversieve elementen langs de route tussen Paleis en Westerkerk en de naaste omgeving op vijfduizend kan worden geschat, vertrekt de bruilofsstoet vanaf het stadhuis, na een zenuwachtige toespraak van Van Hall. Provo Willem-jan Stevens gooit vanuit het raam van zijn kamertje boven het koffiehuis naast het stadhuis een rotje naar de koets. Zijn plan om door een tape-recorder fragmenten uit toespraken van Hitler en Wilhelmina over de gracht te laten galmen is kort daarvoor mislukt.

Veel hindernissen ontmoet de stoet niet, tot ze in de Paleisstraat komt. Daar ontploffen enkele slecht geplaatste rookbommen. Op de brug van de Herengracht voelt een lakei naast de koets van Beatrix en Claus een kip tegen zich aanfladderen. De lakei slaat de kip flegmatiek van zich af, maar de paarden steigeren terwijl de kip langs de stoeprand lakoniek toekijkt. Een woedende Oranjeklant van omstreeks zestig jaar stormt op Kees, die de kip gegooid heeft, af en duwt hem in de gracht. Op aandringen van demonstranten wordt de Oranjeklant gearresteerd. Kees wordt tegenstribbelend door de waterpolitie opgevestigd. Overigens patrouilleert de waterpolitie over de grachten in het centrum terwijl een politievliegtuigje de monarchie in de lucht dekt.

Als de glazen koets met Juliana, Claus en Beatrix vlakbij is ontbrandt in het begin van de Raadhuisstraat (tien voor half een) het tasje van Ineke. Juliana kijkt somber, maar ze heeft nog geluk. Het complete rookgordijn van vele bommen tegelijk, dat volgens ons plan moest ontstaan, kwam niet tot stand en de koets hoefde niet stil te houden. Onder de galerij van de Raadhuisstraat ligt verlaten het tasje van Kriete. Een meisje loopt ernaar toe, tilt het op en vraagt vriendelijk: ‘Wie heeft dit tasje vergeten?’ Tot haar verbazing stijgt er plotseling een rookwolk uit het tasje op, waarna tasje en meisje voor enige tijd uit het zicht verdwijnen.

Het tafereel doet denken aan stripplaatjes die ik uit Buffalo Billboeken ken. Een karavaan blanke reizigers trekt door een ravijn, terwijl de Indianen vanuit de bosjes met pijlen de karavaan in brand proberen te schieten.

De stoet wordt langs de galerij nog enige malen onthaald op rookbommen, bijvoorbeeld die van Bernard de Vries, die zich een uur geleden nog maar juist aan arrestatie heeft weten te onttrekken. Op de terugweg ontploffen er nog wat 'rookbommetjes', zoals de tv-

De Huwelijksdag. Provo's hergroeperen

reporter zegt, die dat maar onbelangrijk vindt, want, zegt hij, ‘dat zijn we hier in de Raadhuisstraat al gewend’. Deze laatste bommen waren geworpen door Peter Bronkhorst en Hans Tuynman, door André Vink (die z'n bom uit handen van de op het laatste moment aarzelende ASVA-bons Pitt Treumann had moeten grissen) en Jaap en Lia Zander, die voor de meest fotogenieke bom zorgden. Jaap en Lia werden gearresteerd en kregen later voor deze ‘overtreding van de vuurwerkwet’ twee maanden gevangenisstraf, waarvan een voorwaardelijk. Peter ontkwam op het nippertje aan arrestatie. Toen hij op de hoek van de Keizersgracht en de Raadhuisstraat zijn bom gegooid had draaide hij zich onmiddellijk om en rende de gracht op, achternagezeten door politieruiters.

In de Hartenstraat vonden op dat moment schermutselingen plaats tussen een menigte demonstranten en over hun toeren geraakte politiemannen. Peter dook horizontaal de menigte in en sprong, zodra hij zich door de menigte heen gewerkt had, bij een wildvreemde fietser achterop. De fietser peesde door de nauwe straatjes van de Jordaan en de politie moest hem laten schieten.

De hele verdere dag werd er gedemonstreerd. Op de Dam en op andere plaatsen ontploften er rookbommen. Bijna het totaal van de vervaardigde bommen (200) is ontploft. 's Ochtends werden er zes arrestanten gemaakt, 's avonds veertien en 's nachts bij het Lieverdje nog eens zes.

De internationale pers maakte van het Huwelijk een klapstuk. De combinatie van drie geweldige imaazjes: vorstelijk huwelijk, politiegeweld en Provo hebben 10 maart op alle voorpagina's ter wereld gebracht. In het Magies Centrum zelf steeg het enthousiasme voor Provo tot nieuwe hoogten. De verkoop van *Provo* verdrievoudigde zich. De eerste oplage van *Provo* 7 (3000 exx.) was in drie dagen uitverkocht. Nieuwe krachten, gek en verstandig, begonnen Provo te steunen.

Hoewel hoofdinspekteur Heyink op de middag van 10 maart voor de televisie verklaarde:

Agenten vinden bij
22/6
aanhouding jongen
gestolen rijwiel
van politie terug
als 'witte fiets'

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM, dinsdag. — De politie van het bureau J. D. Meijerplein heeft vannacht op het Rapenburg een zeventienjarige jongen aan gehouden, die op zijn witgeschilderde fiets een verkeersovertreding beging.

De agenten ontdekten, dat de witte fiets een gestolen dienstrijwiel was van hun bureau.

De twintigjarige R. van der H. die de fiets zou hebben uitgeleend, werd later aangehouden. Hij ontkende de diefstal en zal wegens heiling worden voorgeleid.

‘Ik ben erg blij, dat deze dag, met uitzondering van enkele kleine incidenten, zo goed is verlopen’

waren de verdedigers van de monarchie en het gezag tot in hun hart geprovoceerd. Hoe moeten anders hun waanzinnige beschuldigingen tegenover de provoos verklaard werden? Onder enthousiaste bijval van de reactionaire pers, die blijkbaar aan zijn eigen kwalifikaties als ‘straatterreur’ en ‘diktatuur van de straat’ nog niet genoeg had, sprak dominee Kater (die het huwelijk ingezegend had):

‘Hier waren mensen aan het werk, die helemaal niet handelden vanuit een bepaalde achtergrond, maar vanuit het niets. Dat wil zeggen vanuit hetzelfde nihilisme, dat eenmaal in Duitsland de bruine en zwarte horden voortbrachten.’

Deze vergelijking werd niet alleen gesteund door bekende liefhebbers van bombastiese en histories onjuiste beeldspraak, zoals Jacques Gans in *De Telegraaf*, maar ook door bijv. de ‘Dezer-dagen’-schrijver in de NRC. Deze laatste zal waarschijnlijk niet zozeer uit kwaadaardigheid (zoals Gans) maar eerder door een gebrek aan kennis van het provotariaat en de Provo-beweging tot dit oordeel gekomen zijn.

Ik hoef niet nog eens uit te leggen dat wij niet door het niets gedreven worden, maar er zijn veel belangrijker verschillen tussen ons en de ‘SA-provoos’ (Gans). Zij oefenden een werkelijke, gewelddadige terreur uit die gericht was op het aan de macht brengen van een diktator. Wij demonstreerden geweldloos, alleen de politie gebruikte geweld. Wij verzetten ons tegen de ondemokratiese monarchie en eisten een verdergaande democratisering van Nederland. Het maakt moedeloos dit alles nog eens uit te leggen. Wie het nog niet begrijpt is mala fide.

Anderen wilden de nederlaag van de officiële wereld niet erkennen. Zij dachten daarom er het slimste aan te doen de provoos te kleineren, zoals *De Telegraaf*, die op 11 maart als kommentaar gaf:

‘Een tweehonderd tot tweehonderdvijftig jonge mensen, waarvan het merendeel de schoolbanken nauwelijks ontgroeid is, hebben op deze huwelijksdag alles in het werk gesteld om te trachten de orde te verstoren.

Iedereen, die deze jongens aan de gang heeft gezien, weet dat dit alles niets, maar dan ook niets te maken heeft met een demonstratie tegen het huwelijk. Wat deze jonge mensen werkelijk bezielde

en dreef is niet duidelijk. Ze waren slechts uit op het maken van een rel. Enkelen van hen is het gelukt wat rookbommetjes te werpen naar de glazen koets.’

Ook de grote verliezer van 10 maart, Cals - die door het huwelijk in Amsterdam, het bolwerk van het republikeinisme, door te zetten een prestige-overwinning had willen behalen - zocht zijn toevlucht in de kleineringstaktiek. De rellen zouden door de buitenlandse sensatiepers zijn aangemoedigd, op touw gezet en betaald, suggereerde hij op een KVP-bijeenkomst op 20 maart in Valkenburg.

De werkelijkheid is dat wij wel vage aanbiedingen gehad hebben (o.a. van de NBC), maar dat het enige geld dat door Provo is ontvangen kwam van het Duitse weekblad *Quick*, dat mij honderd gulden gaf voor een valse tip.

Het comité 'De Parel van de Jordaan' kon tevreden zijn. Op de eerste zaterdagavondhappening na 10 maart richtte het zich met een open brief aan Van Hall:

‘Beste meneer Van Hall.

Enige tijd geleden nodigden wij u uit ere-lid te worden van het Oranjekomitee 'De Parel van de Jordaan'. Het doet ons genoegen om, nu het huwelijk voltrokken is, te kunnen konstateren, dat u zich met de volle inzet van uw persoonlijkheid op deze zaak geworpen hebt.

De meest spektakulaire provokaties werden verricht door de politie.

Hiervoor bent u in laatste instantie verantwoordelijk. BRAVO.

Omdat wij de indruk gekregen hebben dat een en ander niet helemaal of helemaal niet tot u doorgedrongen is, willen wij trachten het u duidelijk te maken.

Professor Nagel heeft geschreven: Ik geloof dat Duitsers, die gewapend hun grenzen over geweest zijn, te veel geluk hebben als zij nog leven.

Zo ook Klaus.

De provoos hebben geen mogelijkheden gezien en gewild om dit huwelijk gewelddadig te verstoren, de meesten zijn trouwens niet in militaire dienst geweest en hebben geen bekendheid met vuurwapenen e.d. De politie had dit wel.

Hun gewelddadig optreden uit uw naam, heeft het, voor een vorstenpaar noodzakelijke image van bejubeld te worden door het volk, grondig aan stukken geslagen.

Dit alles heeft ertoe bijgedragen dat het beroep vorst(in) zijn ware pop-art-properties heeft laten zien.
Hopende in de toekomst meer van uw briljante ideeën te kunnen gebruiken,

Hoogachtend,
Oranjekomitee 'De Parel van de Jordaan'

Nog was het gezag niet voldoende geprovoceerd om het gewenste resultaat op te leveren: het bloot komen van haar fascistoïde kern. Merkwaardigerwijs zorgde het gezag zelf voor deze provokatie. Of misschien is dit wel niet zo merkwaardig, want de politieagenten waren zeker in die tijd snel geneigd om blind en brutaal op te treden, om-

Auke draagt een witte kip naar de fototentoonstelling over het politieoptreden op 10 maart 1966.

dat velen van hen beheerst werden door een primitief verlangen om revanche te nemen voor 10 maart. Op 19 maart leek het alsof de politie een aanleiding gevonden had in onze fototentoonstelling over 10 maart om zichzelf zo te schokken, dat iedereen daarna over een gezagskrisis sprak. Het leek alsof de politie nu definitief besloten had zijn toch altijd al povere tegenspel te staken om nu uitsluitend nog als provokatie-instrument voor de provoos te dienen. Na 19 maart was het voor iedereen duidelijk dat de vergelijking met fascisme met meer recht op bepaalde gezagsdragers van toepassing is.

Kort nadat Wolkers de tentoonstelling geopend had met de woorden:

‘Voor ik deze tentoonstelling voor geopend verklaar wil ik u ervoor waarschuwen dat u in gevaar verkeert. U staat met uw rug naar de Amsterdamse politie’

arriveerde op de Prinsengracht, op de hoek van de Utrechtsestraat, een surveillancewagen van de politie. Twee agenten stapten uit de auto, kregen ruzie en sloegen een meisje in haar gezicht. Een *provoseksueel* meisje. (Sommige politieagenten wekken de indruk zich gefrustreerd te voelen door de vele hippe meisjes, waarmee ‘de provoos altijd maar neuken’. Bakoenin wist al te vertellen dat mooie vrouwen een revolutionair potentieel van de eerste orde zijn.) Dezelfde agent had Jan Wolkers daarvoor al aangemaand door te lopen, daar hij

volgens de agent een volksmenigte aanvoerde. Volgens *Het Parool* zette hij z'n woorden kracht bij door te zeggen:

‘Als u niet doorloopt krijgt u een klap met een sabel in uw nek.’

Wolkers was doorgelopen (met een witte kip ter introductie van het Witte Kippenplan onder zijn arm), maar anderen deden dat niet en gaapten de provocerende agenten ‘relbelust’ aan. In plaats dat de agenten van de gelegenheid gebruik maakten om er in hun auto vandoor te gaan vroegen zij op het hoofdburo om assistentie. De versterkingen kwamen, 26 met sabels bewapende agenten. Onder het eeuwige

voorwendsel van belemmering van het verkeer (dat op de Prinsengracht nauwelijks aanwezig was) hakten zij op het verzamelde provotariaat in, een prachtig schouwspel biedend voor de vele fotografen en de cineast Van Gasteren die al ter plaatse waren voor de tentoonstelling. Het was alsof wij een reusachtig geraffineerde val opgezet hadden, waarvan de klootjesvolkpers ons inderdaad beschuldigde. Begrijpelijk, want dat was nog het enige verweer dat overbleef.

Auke Boersma probeerde tevergeefs een agent duidelijk te maken dat hij van blauwe kip witte kip moest worden. ‘Pats!’ was het antwoord, ‘klap op je smoel!’ Toen de politie alles schoongeveegd had door deze spiegelbeeld-provokatie (in de tentoonstellingszaal van Polak & Van Gennep kon men de politie zowel binnen - op de foto - als buiten op straat - in werkelijkheid - zien slaan) moesten twee jongens met een hersenschudding naar het ziekenhuis vervoerd worden. Als demonstratie van hun volslagen gebrek aan gevoel voor humor arresteerden de blauwe kippen tenslotte nog tien witte kippen, die daar in het kader van de witte kippenhappening aanwezig waren.

Toen we in de Karthuizersstraat weer bij elkaar kwamen waren we vervuld van een gevoel van triomf; maar tegelijk met meelij voor onze onbekookte tegenstander. Van de gelegenheid moest gebruik gemaakt worden om de ontwapening van de politie te propageren. We richtten de Vereniging Vrienden van de Politie (VVP) op. In een stencil brachten we o.m. het volgende punt onder de aandacht:

1. Draag geen lucifers meer op zak, maar vraag aan agenten vuur voor uw rookinstrumenten. Het is gebleken dat dit bijzonder belangrijk is voor de communicatie tussen bevolking en politie. Dit is de eerste stap op weg naar de evolutie van blauwe kip naar de Sociale Werker van de toekomst, ‘de witte kip’, die zoals bekend, lucifers, kippeboutjes, voorbehoedmiddelen en appeltjes van oranje bij zich draagt. En die bovendien belast is met het transporteren van witte fietsen naar reparatiewerkplaatsen.’

De nederlaag van het gezag tekende zich in de loop van de avond steeds duidelijker af. Eerst liet de VARA-tv de film van Van Gasteren zien. Vervolgens gaf het hoofd van de politie te Amsterdam, mr. Van Hall, een huilerige en huichelachtige verklaring

af voor de televisie over ‘begrip voor de jeugd in opmars’ (dat je volgens hem moet hebben) en over een joodse agent, die voor ss-er was uitgescholden (omdat hij zich op dat moment als zodanig gedroeg). Hij deed een oproep tot een afkoelingsperiode; anders zouden er wel eens doden

kunnen vallen. Op zichzelf was die oproep zo gek niet, als hij en zijn mederegenten er zich aan gehouden zouden hebben. Zou Jan Weggelaar van de Lindengracht die avond naar de tv hebben zitten kijken? Daarna vonden in de hele stad happenings van de provoos plaats bij het Lieverdje, het paleis, de flat van Van Hall en Van Heutsz, zonder dat de politie er ook maar een gummiknuppel naar uitstak.

We waren benieuwd in welke bochten de dagbladen op maandagochtend zich zouden wringen om de onschuld van de politie en de kwaadaardigheid van de provoos te bewijzen. Dat *De Telegraaf* dat probeerde was geen verrassing, maar de manier waarop *Het Vrije Volk* commentaar gaf wél:

‘De bedoeling van de jongelui en oudere onvolwassenen, die Amsterdam door relletjes in opspraak brengen, is duidelijk uitgesproken. Het gaat om het tergen van de politie. En dat op zo'n manier dat de politie van de wapens gebruik moet maken. Is dat gelukt dan wordt de politie aangeklaagd. Men schrijft boekjes. Men organiseert tentoonstellingen. Men toont aan dat de verkeerde klappen heeft opgelopen. Men draait films van slaande agenten. Op die manier hoopt men de politie en daarmee het gezag in een kwade reuk te brengen. Vooral bij de jongelui. En met het gezag uiteraard ook de vrijheid en de democratie. Want die kunnen zonder gezag niet bestaan.’

Na deze misleidende inleiding wijst het socialistiese dagblad op opruiende toon op de ‘remedie’, waarvan de justitie zich inderdaad later vruchteloos bediend heeft:

‘Een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van enkele maanden, na een bliksemsnelle berechting, is het beschikbare middel om deze uitdaging het hoofd te bieden. Er zijn voldoende foto's van de daders gemaakt om trefzeker te kunnen optreden. Wij zijn ervan overtuigd dat een dergelijk vastberaden optreden tot de noodzakelijke afkoeling zal bijdragen. Straatterreur van welke kant ook is volkomen onduldbaar in Nederland.’

Misschien ben ik te zeer partij in deze zaak om de neutrale lezer ervan te kunnen overtuigen dat de straatterreur niet door de provoos maar door de politie is bedreven. Inderdaad had men de daders op de vele foto's makkelijk aan hun uniformen kunnen herkennen.

Dat de vergelijking met fascisme eerder voor sommige gezagsdragers dan voor de provoos opgaat blijkt overtuigend uit het commentaar dat de politici Roolvink en Beernink n.a.v. de 19 maart-rel gaven. Volgens Roolvink (AR) worden de provoos ‘en andere langharigen’ veel te weinig gestraft en moesten ze naar Veenhuizen worden gestuurd voor ‘heropvoeding’. Evenals mr. Beernink (CHU) bracht Roolvink het verschijnsel Provo in verband met ‘Zo is het...’ (de ware schuldigen volgens velen). Beernink meende te moeten opmerken dat ‘ons volk er voor past om te worden geterroriseerd door een stel onvolwassen kwajongens’. Wat wilde ‘de overgrote meerderheid van ons volk’ volgens hem? ‘Flinker aanpakken’: harder straffen. God-

dank zijn de christelijke leidsmannen er niet in geslaagd om de rancune van ‘ons volk’ werkelijk te mobiliseren tegen de provoos. De zware straffen die in de zomer van 1966 inderdaad werden uitgedeeld, warden door veel mensen (laat ik niet zeggen: ‘de overgrote meerderheid van ons volk’) nogal scepties bezien.

Maandag 21 maart stelde het front tegen het politiegeweld zich op. Ons doel was niet afkoeling, maar oplossing van de situatie. We stelden dat als je een rotte vrucht in de ijskast stopt en je hem er na enige tijd weer uithaalt, hij nog altijd even rot is. Studentengroepen, jonge

socialisten en kommunisten verbonden zich met Provo in het ‘komité 19.3.66’; dat beter 10 maart-beweging had kunnen heten.

Er ontstond een Amsterdamse new left-formatie, waarvan sommige componenten, in het bijzonder de kommunistiese jeugdorganisaties ANJV en OPSJ, nog helemaal in de sfeer van de old left leven. Dat zal wel komen omdat er maar weinig intelligente en geïnspireerde jonge kommunisten zijn. Het grootste deel van de kommunistiese jeugd noemt zich kommunist omdat de ouders het zijn. De vertegenwoordiger van het ANJV in ons komité was Roel Walraven, later gemeenteraadslid van de CPN, 36 jaar. Andere leden van het komité waren Jan Blok (ex-ASVA-bons en politikus-in-de-dop), Ton Regtien (van hetzelfde kaliber) en de jongens van de SJ. De SJ is een organisatie van jonge, meest studerende, would be-proletariërs, die het marxisme nog vastberaden in het vuurrode vaandel voeren. Hoewel ze een ouderwetse indruk maken met hun blauwe hemd als uniform, zijn zij de felste onder de marxistiese jongeren in ons land. In tegenstelling tot de kommunisten zijn ze bereid tot illegale demonstraties. Wat ons betreft, wij waren juist vastbesloten om nooit meer vergunning voor demonstraties aan te vragen, omdat in een democraties land absolute vrijheid van demonstratie moet zijn. Wel kunnen demonstraties van tevoren worden aangekondigd, zodat de witte kippen het verkeer kunnen regelen. In *Provo* 7 (10 maart 1966) had ik dat zo gemotiveerd:

‘Wie onder politie-escorte tegen de atoombom demonstreert, is als een gevangene die aan de hand van zijn cipier gelucht wordt.’

Maar om de samenwerking met de anderen niet te verstoren schikten we ons in het plan om voor zaterdagmiddag 26 maart een demonstratie aan te vragen tegen het politie-optreden in Amsterdam. De eisen van het komité zouden zijn:

1. Van Hallvan hall en Van der Molen moeten weg.
2. De politie moet verantwoording verschuldigd zijn aan de gemeenteraad.

3. Het politiekorps moet gesaneerd worden.
4. De burgemeester moet democraties verkozen worden.

Vergunning verlenen bleek voor Van Hall bezwaarlijk. Hij nodigde het comité voor een gesprek op het stadhuis uit. Vrijdag 25 maart werden we officieel bij de burgemeester ontvangen; Duco, Jan Blok, Roel Walraven, Rob Lange (SJ) en ik.

In de protserige ontvangkamer voelde ik me weer in een netelige positie; ik houd er helemaal niet van om toestemming te vragen aan

een burgemeester en ik houd evenmin van officiële bezoeken aan gezagsdragers. Van Hall had zijn bankierslichaam op een grote fauteuil gedrapeerd en trachtte keuvelend de spanning te breken. Tot mij richtte hij zich met de opmerking dat een hem zeer na staand familielid ook een baard droeg. Vervolgens wees hij op de grote moeilijkheden waarin hij geraakt was door allerlei brieven en telefoontjes, waarin men dreigde provoos en demonstranten met tomaten te zullen gooien en in elkaar te slaan. Van Hall wilde ons tegen dit dreigende gevaar beschermen en vond het daarom raadzaam de demonstratie niet door te laten gaan.

Maar waarom had Van Hall dan niet ernstig geprotesteerd tegen het Huwelijk in Amsterdam? Dat was toch ook een demonstratie die wel eens ongeregeldeheden kon veroorzaken? Ik vroeg hem dit, maar hij antwoordde krypties dat hij ook niet zo gelukkig was geweest het huwelijk in Amsterdam te sluiten.

Bovendien betwijfelde Van Hall of het provotariaat niet uit eigen beweging ongeregeldeheden zou veroorzaken. Daar was in voorzien, want het comité had een ordedienst georganiseerd. (Ons voorstel om de ordedienst te uniformeren door een derde oog op het voorhoofd te tekenen was niet aangenomen.) Daarnaast hadden we een plan om de spontane organisatie en de solidariteit van het provotariaat te demonstreren. We zouden zaterdagavond 26 maart een absentie-happening bij het Lieverdje houden. Tegen alle traditie in zou geen provo zich op het Spui vertonen. We kregen Van Hall niet verder dan dat hij beloofde in principe goedkeuring te verlenen voor een demonstratie een week later, 2 april. Ik op mijn beurt kreeg het comité niet zover om de demonstratie op 26 maart illegaal door te zetten. Na het onderhoud gingen Duco en ik ijlings aan het werk voor een ‘Manifest aan het Amsterdamse Provotariaat’ (*Provokatie nr. 12*). Na de demonstratie van 2 april aangekondigd te hebben motiveerden we onze oproep om niet naar het Spui te gaan als volgt:

(...) Het Lieverdje kan tevreden zijn. De macht van het provotariaat wordt hen duidelijk getoond als het zaterdagavond 26 maart stil is op het Spui. Onder deze omstandigheden zou een happening geen happening zijn, maar een automatisches mechanisme dat het provotariaat alleen maar kan schaden. Onze macht moet zich op 26 maart manifesteren in een algemene
ABSENTIE-HAPPENING.

Er kwam nauwelijks iemand op het Spui. Een paar nozems, die er rondhingen, zeiden tegen elkaar letterlijk: ‘Ze hebben gelijk; we moeten een slim spelletje spelen. Laten we weggaan.’ Wat de politie nooit gelukt was bleek voor ons een klein kunstje.

De volgende donderdag hadden we opnieuw een gesprek met de burgemeester. Hij verklaarde de toon van het *Manifest* krenkend voor de politie te vinden. Ook was hij gekrenkt door de twee gebraden witte kippen die Auke Boersma en Peter Bronkhorst hem thuis bezorgd hadden. Hij vond het maar flauw en hij had z'n vrouw de kip in de asbak laten gooien. Van Hall was bereid vergunning te verlenen voor de demonstratie van zaterdag 2 april op voorwaarde dat de leuzen ‘Van Hall met vakantie’ en ‘Van der Molen weg’ niet megedragen werden. Volgens hem zijn demonstraties tegen *personen*

Maandagochtend. De publiciteit wordt beoordeeld door Roel, Robert-Jasper, Luud en Rob

onwettig. (Later zijn demonstraties met als leus ‘Weg met Diepenhorst!’ wel toegestaan). Het comité 19.3.66 achtte de demonstratie onder deze voorwaarde onaanvaardbaar en ontbond zich.

Provo en SJ zetten de strijd voort. Eerst lieten we Van Hall c.s. zich blootgeven door een demonstratie aan te vragen voor 4 april onder de onschuldige leuzen ‘Demokratie’, ‘Vrijheid van meningsuiting’ en ‘Recht op demonstratie’. Van Hall verbood wederom.

Ons geduld met de overheid was uitgeput. We besloten tot een illegale protestdemonstratie tegen het politie-optreden voor zaterdagmiddag 2 april. Wij, provoos, maakten vurige pamfletten en verspreidden ze op 1 april in de stad. Hans Tuynman deelde op het Leidseplein uit en bood daar twee agenten een pamflet aan, die dat allermist als een 1-aprilgrap opvatten. Hoe de demonstratie de volgende dag verlopen was kon ik Hans pas drie dagen later vertellen, toen wij op het hoofdburo in de Marnixstraat in tegenover elkaar gelegen cellen bleken te zitten.

Kontra-provokaties en commentaren

Het Provo-kindje

Verwekt in een kelder na een dolle nacht
 met marihuana en drank en geheel onverwacht.
 Door een moeder - zelf kind nog - zonder liefde of moraal
 en een vader... ja, wie waren er ook weer allemaal!
 Laten wij Erik maar voor het karretje spannen
 en die drie of vier anderen uit m'n geheugen bannen.
 Zijn ouders zitten er immers goed bij
 misschien zijn die zelfs met een kleinkind wel blij.

Trouwen dat hoeft niet - dat is immoreel
 de wereld is groot en er zijn er zo veel
 en iedereen mijden om één man of één vrouw
 dat is immers onzin - wat koop je voor trouw.
 Het leven is zo al miserabel genoeg
 dat kind komt wel groot - ook al komt het te vroeg.

Ze huurden een zolder - leenden hier wat en daar...
 en zo kwam hun 'huishouding' toch voor elkaar.
 Er was weinig comfort, ook op sanitair gebied
 maar dat was niet erg, dan wassen we ons maar niet.
 Ergens is wel een badhuis - dat is veel gezonder
 en is het er niet - dan doen we het wel zonder.

In het ziekenhuis werd hun kindje geboren
 dan behoefden ze geen familie te storen.
 Het was 'n jong, 'n kindje zo schraal en zo bleek,
 dat het meer op een pop, dan op een baby geleek.
 Maar het was tóch een mensje van vlees en van bloed,
 die recht had op leven en zijn best daar voor doet.

Soms lag hij te pruttelen of huilde heel zacht,
 wat z'n vader en moeder tot het uiterste bracht.
 Ze had niet veel melk - legde hem weleens aan haar borst
 of gaf hem om te sabbelen een keiharde korst.
 Verschonen lapte ze ook aan haar laars,
 dat was zo'n bedoening en het water was schaars.

Samen leefden ze hun leventje precies als weleer,
 ieder hun eigen weg - dat is nu eenmaal de 'Provo-leer'

Het kindje thuis was geen bezwaar al zag het wat bleek
er was altijd wel een buurvrouw, die er even naar keek.

Ze zwierven dagen op straat - genoten zo van het leven,
maar vergaten het leven, dat ze een ander hadden gegeven.
Op een avond - het was laat en het feesten gedaan,
besloten ze samen naar huis toe te gaan.

Ze kwamen binnen - het was vreemd rustig en stil,
het kindje lag roerloos - zo koud en zo kil...
Ze beseften opeens, hoe hadden ze dat kunnen vergeten,
dat zelfs een provo-kindje niet leven kan zonder te eten.

uit: *Boulevard*, juni 1966

Misschien wisten de rookbommengooiers niet precies wat er aan de hand was in Den Haag. Misschien kenden zij de betekenis van Prinsjesdag niet. Zo'n gebrek aan kennis zou dan niet te excuseren zijn.

Zij wisten waarschijnlijk ook niet dat de Koningin een Troonrede ging uitspreken, respectievelijk had uitgesproken, waarin sprake was van 'jeugdproblematiek', van felle kritiek die geuit wordt op gevestigde instellingen en opvattingen, van vernieuwingsdrang en van de noodzaak van ernstige bezinning.

De Koningin en haar gezin en zij die het jaarlijkse schouwspel van de derde dinsdag gadesloegen, zijn gisteren op pijnlijke manier geconfronteerd geweest met excessieve uitingen van die jeugdproblematiek.

Als serieuze provo's - wij nemen altijd nog aan dat die ook bestaan - door zekere gedragingen - die meestal rustig zijn al verwekken zij wel oploopjes -, een demonstratie willen geven van hun anders-zijn dan oudere generaties, is daar serieus over te praten.

Maar wat gisteren in Den Haag is gebeurd, was geen serieuze uiting. Dat geldt voor de rookbommetjes langs de stoet, het geldt natuurlijk evenzeer voor pogingen, later op de dag, om Den Haag op stelten te zetten.

Er is een keizerlijk Amsterdam. Maar gisteren was de republiek Amsterdam gepenetreerd in het koninklijk Den Haag. Er zijn republieken die zich fatsoenlijker gedragen.

uit: *Nieuwe Rotterdamse Courant*, 21 september 1966

In de eerste plaats: Zijn het wel echt allemaal mensen, die uit de 'Provo'-groep voortkomen? We kunnen signaleren dat de aanvankelijke lijstaanvoerder opeens naar een van de onderste plaatsen duikelt op de kandidatenlijst, terwijl de nieuwe lijstaanvoerder Bernard de Vries zeker geen provo is van 'het eerste uur'. Met zijn Haagse kom-af is hij trouwens ook geen 'lastige Amsterdammer' te noemen, zoals het merendeel van de kandidaten! Zijn 'revolutionair-doen' is waarschijnlijk niets meer dan een reactie op het Anti-Revolutionair zijn van de partij, waartoe zijn vader behoort. Mevr. Van de Weetering,

de tweede kandidaat op deze lijst, zegt van zichzelf pas op het laatste moment in de Provo-gelederen te zijn gekropen. Onder aan de lijst bengelen pas wat namen van oude bekenden van het ‘Lieverdje’.

En wat te zeggen van een figuur als de bejaarde schrijver Jef Last te midden van deze jonge mensen? Een soort overjarige provo dus. Toch wel een van het type ‘van het eerste uur’, maar dan niet van het provoceren van de autoriteiten, maar van het provoceren van de arbeidersbeweging. Last deed dit al tijdens de Spaanse burgeroorlog, toen hij uit de Internationale Brigade werd gestoten en door de anti-fascistische republikeinse regering uit Spanje gezet. Ook daarna bleef hij de eeuwige wroeter, die in zijn artikelen geen kans voorbij liet gaan om de arbeidersbeweging en de nationale krachten in de koloniale landen een trap na te geven. Last werd trouwens destijds om allerlei machinaties uit de Indonesische republiek gezet.

Roel Walraven, in: *De Waarheid*, 8 mei 1966

De provo's hadden de afgelopen maanden niet over gebrek aan belangstelling te klagen. Van een lachwekkend groepje langharige, groezelige dwazen provoceeden zij zich via het huwelijk van de kroonprinses, de ordeverstoringen in Amsterdam en de merkwaardige uitslag van de statenverkiezingen tot landelijk nieuws. En menig ouderpaar met opgroeiende kinderen zal met ons hebben gedacht: Hoe zijn *die* kinderen zover gekomen? Hadden ze dan geen ouders? Kregen zij geen opvoeding? In deze psychologische reportage geven wij de gesprekken weer met twee provomeisjes. Zonder commentaar, omdat de inhoud van die gesprekken op bijna huiveringwekkende wijze voor zichzelf spreekt. Aan het slot gaat onze opvoedkundige medewerkster wat dieper in op het waarom. Waarom praten die twee in feite zo beklagenswaardige kinderen zo? Waarom zijn zij zo uitgegleden?

uit: *Libelle*, 14 mei 1966

Het is zinloos het gebeuren alleen maar verontwaardigd af te keuren, het is fout en in hoge mate unfair met scheldwoorden als fascisme aan te komen.

Fascisme wilde vechten, schade toebrengen en zou nooit volstaan met de op zichzelf nare, maar ongevaarlijke rookbommen, waar men echt geen revolutie mee kan maken; de teddy-boys gebruikten fietskettingen en dat is heel wat erger. Het gebrek aan idealisme der provo's, hun uitgesproken besef dat zij de wereld niet kunnen veranderen is een slag in ons gezicht. Wij zijn niet te veranderen, vinden zij, wij doen het in hun ogen allemaal verkeerd, wij zijn voor hen een hopeloos geval. Eerst werd vlijtig en verwijtend geschreven, dat de jongeren zich niet interesseren voor wat er in de oorlog gebeurde, nu zij daarop wel reageren, wordt geschreven, dat dit maar sensatielust is en dat zij het toch niet zelf hebben beleefd. Deze bestrijding is niet alleen onbehoorlijk, maar is tevens een domme bestrijding van de mogelijkheid van verspreiding en verwerving van historisch inzicht. Dat dit soort argumenten ook van joodse zijde naar voren wordt gebracht, is ontstellend.

Op 10 maart is er bij de Dokwerker gedemonstreerd. Voorop-

gesteld zij nadrukkelijk, dat ik afzijdigheid op die dag juist, maar anti-demonstraties onjuist vond en tevens, dat ik een van de nadelen van herinneringsmonumenten altijd vind, dat ze al gauw gebruikt worden in politieke strijd. Deze demonstratie echter, die zeker door het overgrote deel der aanwezigen eerlijk bedoeld was, verdient juist van joodse zijde eerder ontroering, omdat het gebeurde de jeugd wél wat zegt, dan sneerende bekladding. Ik acht het mijn plicht hiervan in onze joodse krant te getuigen, ook al sta ik dus de meesten dier demonstranten in hun opvattingen zeer verre.

M.H.G., in: *Nieuw Israëlitisch Weekblad*, 2 april 1966

Met name het blad *Provo* moet men zelf lezen, de stijl ervan en de vaak zeer gelukkige woordkeus zijn even belangrijk als de inhoud, die trouwens door anderen steeds al te simplistisch weergegeven wordt.

Omdat Provo nu eindelijk eens iets echt nieuws is, hebben de critici van links en van rechts er tot nu toe nog niet veel begrip voor getoond. Zij zien in Provo alleen wat zij uit het verleden herkennen en verwerpen dan op grond daarvan. R. de Jong en Ger Harmsen vergelijken in *Buiten de perken* de provo's met de oude anarchisten; Heldring in de *NRC* en Hofland in *De Gids* vergelijken Provo met het vroege fascisme. Geen van allen lijkt het opgevallen te zijn dat de wereld in de jaren zestig van deze eeuw radicaal verschilt van die der jaren dertig. Hun theorieën van nu slaan op ervaringen van dertig jaar geleden. Het wonderlijke van de provo's is dat ze handelen op grond van contemporaine ervaringen en als het ware voordat de theorie ervoor gevormd is.

Dan zijn er nog de happenings. Die hebben iets idioots, dat veel linkse mensen afstoot. Zij zijn onderdeel van het culturele programma van Provo, een praktische wenk voor die creatieve besteding van de vrije tijd, die de PvdA nog steeds met behulp van de figuurzaag tot stand hoopt te brengen. Provo is essentieel een jeugdbeweging, de enige jeugdbeweging die vrijheidscheppend i.p.v. vrijheidsbeperkend is. Alle andere, hoe links ook, rieken naar clublokaal, disciplinaire maatregelen en rotten van drie; ik heb als kind gerild bij de gedachte dat ik daar ooit zelf in zou moeten. Provo staat de 'collectieve creativiteit' voor, maar dan ieder op zijn eigen manier.

Daarmee spreekt Provo de amorfe behoefte aan zelfexpressie en creativiteit aan bij een jeugd die nog iets ontdekken wil vóór het geldverdienen geblazen is. Dezelfde aantrekkingskracht heeft het Leidseplein vroeger gehad, maar Provo geeft er nu wat richting aan en heft de eenzaamheid, die zelfs individualisten te groot kan worden, een beetje op.

Tamar, in: *Vrij Nederland*, april 1966

uit *Provo* nr. 4
New Babylon

NEW BABYLON

‘Psychologen, sociologen, politici, allen staan zij verwonderd en zonder afweer tegenover een nieuw verschijnsel dat zij noch begrijpen, noch verklaren kunnen: *de opstand van de homo ludens*. De jonge mensen van deze tijd komen in beweging, gedreven door een niet te onderdrukken neiging. Zij willen hun leven intensiever maken, zij willen het avontuur, dat zij tevergeefs zoeken, provoceren, zij willen het leven bevrijden van de sleur die de arbeid eraan geeft, zij willen het *leven tot een spel maken, desnoods met geweld*.

Het overal optredende verschijnsel van een jeugd die weigert de bostaande “orde” te aanvaarden - de “hipsters”, “teddy-boys”, “rockers”, “mods”, “halbstarken”, “blouson noirs”, “beatniks”, “nozems”, “stiljagi”, en hoe zij verder ook genoemd mogen worden - dit verschijnsel heeft een tot dusver veronachtzaamde revolutionerende werking.

Deze massa-jeugd, welvarender en talrijker dan ooit tevoren, wordt gedreven door een dadendrang die in een leegte slaat, die gefrustreerd moet blijven. Deze drang is niet langer in toom te houden, zij zal zich, hoe dan ook, steeds sterker doen gelden. Tot het moment waarop de sublimering van deze drift tot creatieve drift “speel”-drift, mogelijk zal zijn geworden, zal zij zich uiten in agressiviteit, en zich keren tegen alles wat haar bevrediging in de weg staat.’

Constant

Constant

In 1964 deed Constant Nieuwenhuis deze opmerkelijk provocerende uitspraak, nog voor iemand van dr. Buikhuizen of van PROVO gehoord had. Constant was een van de oprichters van de Eksperimentele (schilders-) Groep in 1948. Hij schreef het manifest en moet beschouwd worden als de intellectuele motor van de groep. In 1949 richt hij samen met de Deense schilder Asger Jorn het tijdschrift *Cobra* (Copenhagen, Brussel, Amsterdam) op.

Als de COBRA-groep in het begin van de jaren vijftig uiteenvalt, gaat Constant zich minder met schilderen en meer met de problemen van de stad en de ruimte bezighouden. Langzaam ontwikkelt hij dan de idee ‘NEW BABYLON’.

In het Haagse Gemeentemuseum exposeert Constant tot 21 november 1965 zijn schetsen en ontwerpen voor New Babylon.

Wat is New Babylon?

Omdat New Babylon ons een anarchistiese toekomstvisie lijkt, geven wij over New Babylon en alles wat daarmee samenhangt het woord aan de auteur zelf, Constant:

Prakties gezien is New Babylon (de wereldstad van de toekomst) opgebouwd uit een aantal sektoren (20 tot 50 hektaren groot) die zich ongeveer 16 meter boven de grond bevinden, op elkaar aansluiten, zich in alle richtingen voortzetten en het landschap omsluiten. Er ontstaat één totale wereldstad die de aarde als een net omspant. De bodem blijft vrij voor snelverkeer en landbouw, vrije natuur en historische monumenten, de daken der sektoren dienen tot vliegvelden en promenades.

Alle sektoren zijn uit meerdere verdiepingen opgebouwd: de ruimten der sektoren kunnen door mobiele elementen naar behoefte gebruikt en veranderd worden; daarnaast heeft elke sektor een of meer permanente woonhotels en openbare gebouwen. Behalve de woonhotels zijn de binnenruimten bestemd voor kollektief gebruik en hebben geen andere funktie dan artistiek medium te zijn.

New Babylon, zoals ik dat heb beschreven in *New Babylon, skizze zu einer kultur*, dat binnenkort in Duitsland gaat verschijnen, kan echter niet van vandaag op morgen verwezenlijkt worden. Voor de Duitse televisie heb ik op de vraag ‘wanneer?’ geantwoord: over 50 of 100 jaar misschien. Zou men nú met mijn plannen gaan eksperimenteren, dan zou dat een op niets slaande mislukking worden, omdat New Babylon bedoeld is voor een we-

reld met geheel andere economiese en psychologische voorwaarden.

Kollektieve creativiteit

De onontbeerlijke economiese voorwaarde voor het bestaan van New Babylon is de volledige automatisatie van de industrie door middel van computers. Daardoor zal er een maatschappij van overvloed ontstaan. Overvloed niet alleen aan voedsel en de andere materiële voorzieningen in de menselijke behoeften, maar ook een overvloed aan *vrije tijd*. Dat is allemaal potentieel mogelijk.

Het zal een feit van enorme betekenis zijn als de arbeid, die nodig is om het leven in stand te houden, niet meer door de mens zelf, maar door de machines, het nieuwe proletariaat, en door de computers zal worden verricht.

Automatiese fabrieken, die uit overwegingen van hygiëne onder de aarde zijn gebouwd, zullen alles produceren wat de mens nodig heeft. Een ommekeer, zo revolutionair als toen de mens in het neolithicum gedwongen werd om zijn voedsel en de andere noodzakelijkheden te gaan *maken*, daar hij niet meer van de jacht en de spontane opbrengst van de aarde kon leven. Als het zover is, als alle arbeid geautomatiseerd is, komt de mens voor het eerst in de gelegenheid om zijn leven werkelijk in vrijheid te gaan beleven, om het als medium en inzet te behandelen, zonder er de materiële voorwaarden voor te scheppen.

Goed, er zal nog wat rest-arbeid te verrichten zijn (niet álle arbeid kan geautomatiseerd worden), maar dat kan geen belemmering zijn voor de kollektieve creativiteit die dan uit de mensen zal loskomen.

In ieder mens sluimert een creatief wezen. Daarop hebben Schiller, Novalis en Lautrémont bv. in de vorige eeuw al gewezen. Creativiteit is een menselijke drift en niet een ‘genade gods’. In New Babylon zal onze sluimerende creativiteit ontwaken! De economiese voorwaarden zijn er dan toch aanwezig voor! Wie nu nog zijn tijd moet doorbrengen om aan de kost te komen, zal dan haast genoodzaakt zijn creatief te worden om niet aan verveling ten onder te gaan. Hij zal de homo ludens zijn, hij zal gaan spelen, zijn leven is immers niets dan een spel, in zo'n computer-kultuur.

Autoriteiten overbodig

Ik geloof dat de zogenaamde misdadigheid er zijn einde zal vinden. De ‘misdad’ van nu is alleen maar een gevolg van de huidige economiese omstandigheden. Waarom pleegt men een roofmoord? Uit een ekonomies gebrek, wat in New Babylon ondenkbaar geworden is. Waarom een lustmoord? Uit de een of andere frustratie, die in de volledige vrijheid van New Babylon niet zal voorkomen. Ik geloof nl. dat de agressiedrift in de mens in de New Babyloniese omstandigheden zal sublimeren tot een speeldrift. In het begin van deze eeuw schreef Freud al aan Einstein dat de menselijke agressiedrift zal moeten sublimeren in deze speeldrift, wil de mensheid

niet aan oorlogen te gronde gaan. En ik geloof dat dat in New Babylon inderdaad gebeuren zal.

De economische basis voor een anarchistische maatschappij is in New Babylon eindelijk gelegd. Autoriteiten zullen vanzelf overbodig worden. Het privé-bezit is immers opgeheven en gebrek heeft niemand er meer door de geweldige productie van de geautomatiseerde fabrieken. Een bepaalde moraal zullen de autoriteiten niet meer te verdedigen hebben, daar elke moraal een konsekwentie van een maatschappij met economische tekorten is.

Daarom heeft een moraal altijd betrekking op mijn en dijn. Maar in New Babylon zullen én autoriteiten én moraal uitsterven.

‘Nut’ uit de tijd

Voor het eerst is een 1000-jarig rijk geen utopie meer. Technies is het mogelijk geworden. In dat 1000-jarig rijk, in New Babylon zal, zoals nu misschien duidelijk geworden is, het nut zijn betekenis verloren hebben. Wat is nut in New Babylon? Nut is iets van vroeger. Toen was ‘nuttig’ wat in onze materiële behoeften voorzag. Deze behoeften zullen in New Babylon bevredigd zijn. De stad New Babylon zal niet meer op het nut, maar op het spel gericht zijn. Het is geen utilitairistische maatschappij, zoals deze, maar een ludieke. Het spel zal er door ieder bedreven worden, in alle vormen.

REKREATIE (belachelijk woord) heeft er geen betekenis meer, omdat alles er KREATIE is.

De mens zal er spelend over de aarde zwerven, als een nomade: de woonfunctie wordt er vervangen door een hotelaccommodatie voor de trekkende bevolking. De verkeersfunctie krijgt er de betekenis van joy-riding. Jullie Witte Fietsen-plan vind ik wel erg goed, maar nog te beperkt. Het moet uitgebreid worden met een Witte Autoosplan en een Witte Helikopters-plan. Alle vervoer zal in New Babylon uiteraard gekollektiviseerd worden.

Om deze redenen verschillen mijn (an)architektoniese ideeën dan ook hemelsbreed

van die van Le Corbusier. Zijn ontwerpen zijn nog volledig op het nut gericht. Op de *producerende* mens in een *funktionele* omgeving. Maar ik wil juist een anti-funktionele omgeving voor een spelende mens! En de enige anti-funktionele ruimte die ik tot dusver ontmoet heb is de antirooktempel van Robert Jasper Grootveld in Amsterdam. Daar wordt gespeeld en niets nuttigs bedreven.

Nu ik het toch over jullie heb: Een journalist van *Het Parool* vroeg mij of ik een sociale ruimte in deze maatschappij kende, zoals de sociale ruimtes die er in New Babylon volgens mij moesten zijn. Ik zei: ‘Ja, het plein rond het Amsterdamse Lieverdje.’ Want daar wordt door jullie gespeeld zoals dat in New Babylon op grotere schaal zal gebeuren. De politie fungeert er niet als spel-partner (zoals Mods en Rockers voor elkaar spel-partners zijn) maar als de spel-breker, die de realiteit weer invoert.

Provo

Het proefschrift van die dr. Buikhuizen vond ik erg slecht. Ik moet toegeven dat hij er werk van gemaakt heeft, maar hij behandelt in z'n boek een te kleine onrepresentatieve groep van de jeugd: domme nozempjes. Hij vergeet de pleiners, beatniks en hoe zij verder heten mogen. Hij beoordeelt ze als een moralist en dan nog naar een versleten moraal. Hij keurt het af dat die jongens niet braaf naar de tv kijken of naar figuurzaagclubjes gaan maar juist een eigen leven zoeken willen, dat ze actieve gebeurtenissen provoceren. Hij ziet blijkbaar niet in dat dat een gezonde reactie is op een door de maatschappij gefrustreerde dadendrang. De provoos van Buikhuizen vechten tegen de verveling en de vervreemding, dat is prachtig.

Hij neemt 't ze kwalijk dat ze niet weten hoe ze hun vrije tijd moeten ‘vullen’ (zoals hij dat noemt). Hij vergeet dat de maatschappelijk lagere klassen nu pas voor 't eerst in de geschiedenis met vrije tijd in aanraking komen en dat ze nooit geleerd hebben hoe daarmee om te springen.

Het provocisme zie ik juist als een geboortestuij van de aanstaande kollektieve creativiteit.

Jullie tijdschrift en jullie beweging provo vind ik een mooie reactie op Buikhuizen. Het is goed mogelijk dat jullie inderdaad de Kreatieve Vrijetijdsbesteders van Morgen zijn die jullie willen zijn. Ik geloof dat het provotariaat over de hele wereld in snel tempo steeds groter zal worden. Het is een van de gevolgen van de automatisatie die zich nu op allerlei gebieden voltrekt, waardoor de productie niet meer door ons maar door de machine verzorgd wordt, met als resultaat dus de toenemende vrije tijd. Ik verwacht daarom dat binnen afzienbare tijd het provotariaat de omvang bijna zal hebben van het huidige proletariaat.

Sociale wereldrevolutie

De automatie zal een nieuwe impuls zijn voor de klassenstrijd. Het proletariaat zal uit zijn apathie worden wakker geschud. Automatiese brengt immers steeds grotere werkloosheid met zich mee; wat vroeger de arbeider deed doet nu de machine of de computer.

In Amerika vechten de vakbonden al tegen de automatiese, vooral bij de kranten, om te voorkomen dat de mensen op straat komen te staan. In Amerika wordt daar nu een kunstmatiese oplossing voor gevonden in de vorm van schijnarbeid: de ondernemers laten hun arbeiders in een week het werk verzetten waar ze vroeger maar drie dagen voor nodig hadden, om werkloosheid te voorkomen.

Amerika zit in z'n maag met de automatisering. Automatiese is de doodsklap voor het kapitalisme. Binnen een ekonomies systeem van bezitters en arbeiders kan men onmogelijk automatiese op grote schaal doorvoeren zonder een der komponenten van dat systeem, de arbeiders, grote schade toe te brengen. Automatiese heeft daarom de neiging tot kollektivisatie. Amerika moet zijn automatiese nu al kunstmatig afremmen. De ekonomiese struktuur in Rusland is geschikter voor automatiese. Groeiende werkloosheid (die daar al begint op te treden) kan in Rusland worden opgevangen dankzij de veel betere sociale voorzieningen. Daarom kunnen de kommunistiese landen, als ze eenmaal goed industrialiseren en automatiseren, de voorsprong die het Westen nu nog heeft snel te niet doen.

Automatiese werkt ook internationalisme in de hand. Voor grote investeringen zijn immers grote ekonomiese eenheden nodig. Ik kan me daarom voorstellen dat Nederland rond bv. 2000 opgegaan zal zijn in een veel groter geheel.

Behalve grotere ekonomiese konsentrasie om de grote investeringen te kunnen doen is ook elke loonronde bevorderend voor de automatiese. Hoe duurder de arbeider is, hoe eerder de baas tot de aanschaf van automaten zal overgaan. Dat alleen al is voor mij een reden om elke loonaktiese te steunen. De loonronde van vorig jaar bv., van 5%, heeft in sommige gevallen al tot automatiese geleid. Misschien ben ik te optimistiese, toch ben ik geen

‘fortschrittsgläubige’. Het is best mogelijk dat er een atoomoorlog uitbreekt, maar het is voor mij de vraag of daarna alles verloren zal zijn. Ik heb een groot vertrouwen in de capaciteiten van de mensen. Wat de geboorte-eksplosie betreft: dat is inderdaad een dreiging, maar daar staat tegenover dat naar mijn mening de welvaart steeds zal toenemen en ook de ontwikkeling van de mensheid. Hogere ontwikkeling en meer welvaart doen het geboortecijfer over het algemeen dalen. De mensen zullen in welvaart de seksualiteit meer als spel gaan bedrijven, wat men in Amerika ‘petting’ noemt.

Daarom geloof ik niet in de katastrofale gevolgen van de geboorte-eksplosie. Want ook het voedseltekort kan worden opgeheven als men in het Westen maar geen voedsel ‘doordraait’ of eenvoudig in zee stort om de prijs maar hoog te houden. Bovendien neemt de produktiviteit van de aarde door mechanisatie sterk toe. In Duitsland kunnen ze in een zg. ‘Turmgewachshaus’ al groente op kiezel kweken! Zo'n Turmgewachshaus is een enorme kas in de vorm van een toren. Op elke etage van de toren wordt groente gekweekt, terwijl de toren in 't rond draait. Aan de lopende band komen de verse kropjes sla er beneden uit.

De ‘kippenfabrieken’ in Japan wijzen in dezelfde richting. We zitten midden in een enorme sociale wereldrevolutie.

Provo = New Babylonier

Daarom begrijp ik jullie pessimisme niet goed. In *Provo 2* las ik: ‘Provo ziet in dat het de uiteindelijke verliezer zal zijn.’

Ik geloof juist dat de provoos de uiteindelijke winnaars zullen zijn. Jullie zijn de eerste lichter van een enorm toekomstig wereldprovotariaat. Jullie spelen het spel dat in New Babylon op groter schaal en op hoger nivo gespeeld zal worden. De politie-agent, jullie tegenstander, verdedigt de wereld van gisteren, de provoos vertegenwoordigen de wereld van morgen!

(rvd)

Eigendom is diefstal

*Eigendom is
diefstal*

‘AL IS DE MISDAAD NOG ZO SNEL, DE POLITIE ACHTERHAALT HEM WEL’, is de veel gebruikte leuze om eventuele adspirant-inbrekers van hun daden te weerhouden.

Deze geijkte leus is mij ook vaak voorgehouden, gelukkig heb ik me daar nooit aan gestoord. Waarom zal ik later wel vertellen.

Een ieder die zich op het inbrekerspad begeeft verwacht dat hij net door de mazen van de wet zal glippen. Zo ook ik.

Goed, een korte levensschets lijkt mij voor geïnteresseerden (BVD-ers bv.) wel op zijn plaats. Of (voer) voor psychologen die altijd zo graag de oorzaak willen weten van het gedrag van hun cliënt, zich nooit afvragend of er misschien met die oorzaak iets mis is. Zoals de oorzaak die bestaat in tegenstelling have - have not. Psychiaters, reclasseringsfiguren, kindbeschermingselementen etc. schijnen deze (wan)verhouding als normaal te beschouwen en iedere aanslag daarop moet uit de wereld worden geholpen. Te veel ga ik natuurlijk ook niet vertellen, ik heb nl. de pest aan dossiers van die klote geheime diensten of van de politie.

Voor galg en rad

Ik werd geboren in een mieters, klein volksstraatje, vijf minuten van het Leidseplein, ingesloten door verschillende politiebureaus, in een gezin bestaande uit 3 personen, een oude stoel en een vuilnisbak (de waarheid, de hele waarheid en niets dan de waarheid).

Je groeit op in een sfeer (verstandige ouders, ooms en tantes, scholen, terechtwijzende inspecteurs) van *'zo hoort het, dus zo is het'*. Reeds op 3-jarige leeftijd had ik daar al tabak van en sprong op eigen initiatief in het voor mij diepe water van het Amsterdamse Bos. Niet als een bewuste zelfmoordpoging, maar omdat ik té vooruitstrevend was om te wachten op het A-diploma. Tot op een bepaalde leeftijd volg je deze voorgeschreven lijn, maar plotseling wijk je daarvan af. Je merkt dat kastanjes er zijn om te rossen, lege melkflessen (die pik je bij de melkfabriek) om in te wisselen, brandmelders om in te drukken, ventielen om los te draaien, ruiten om in te gooien, agenten om op te vloeken en yankees om (met

een zelig gezicht) ‘money uit de pocket’ te halen. Niemand zou durven zeggen dat dit misdadig is. Het is maar kinderspel, geen bewuste provokatie van de maatschappij.

Misdaad

Dat volgt pas een paar jaar later, als de kapitalistische maatschappij zelf jou naar de misdaad (!) heeft gevoerd. Het kan niet anders. Deze maatschappij met haar uitbuitersmentaliteit, hevig onderbetaalde diensten (ik ‘verdiende’ toen als leerling-typograaf ± f 30,- per week).

Voor iemand die jarenlang aan den lijve heeft ondervonden (juist in de tijd dat de geest gevormd wordt) wat het betekent in een kapitalistische maatschappij te leven, is het duidelijk dat zijn aanslag op deze maatschappij geen misdaad maar een weldaad is. Dat het een sociale functie heeft, nl. een saamhorigheidsgevoel met de anonieme massa, waarvoor jij als woordvoerder optreedt. Het kardinale punt is: het protest tegen het privé-bezit. Daaruit vloeit tevens voort dat je je verzet tegen elke instantie die zich geroepen voelt dit privé-bezit te verdedigen: de wet, politie, partijen etc.

Bij de inbraak speelt nog iets heel belangrijks mee. Je lééft dan pas. Iedere spier in je lichaam staat gespannen, je geest werkt koortsachtig, 't is een enorme high-toestand. Bij het binnenhalen van de buit bereik je de kick! En wee degene die dan jouw verworven goederen afhandig tracht te maken, je zal het verdedigen tot het uiterste.

Van kwaad tot erger

Op een avond liepen we naar Krasnapolsky om te kijken of er wat te beleven viel. Dat was niet het geval. Tegenover Kras stond een enorm hoog hek van de Bijenkorf. De lezer moet weten dat hekken een obsessie voor me zijn. Waar hekken zijn wordt ‘iets’ angstvallig verborgen.

En dan ligt het in mijn lijn om te weten te komen wat er verborgen wordt. We klommen erover en belandden op het kleine parkeerterrein van het administratie- en expeditiegebouw. Een trap leidde naar een platje waar we op klommen en met een stukje ijzer probeerden we de ramen in te slaan. Dit maakte zo'n lawaai dat we er maar vanaf zagen. We zochten een andere weg en vonden die in een balkonnetje, bij het begin van de trap die naar het platje leidde. Eenmaal op de eerste etage gekomen klommen we langs een verlichtingspaal naar de tweede. Zonder moeite konden we het gebouw binnen komen, omdat de deur uitnodigend voor ons open stond.

De eerste fase was voltooid. In de eerste gang dreunden enkele machines, de goederenlift stond open en het licht brandde.

Leven?!

We liepen door de gangen enkele etages hoger en slopen een kantoor binnen, waar we rustig een sigaretje rookten achter het een of andere directeursbureau en onze jaszakken met nylonsokken volpropten.

Op de hoogste etage kwamen we aan het einde van de gang en stapten een kantoor binnen, dat uitkwam op de verbinding tussen het administratiegebouw en het warenhuis zelf. Voorzichtig liepen we over het dak van de verbinding en klommen via de dakgoot op de grote ronde koepel, vanwaar we een prachtig uitzicht hadden op de Dam. Op de hoek van P&C stonden twee nietsvermoedende dienaren der wet. Wij een pret!! Voorzichtig klommen we weer van de koepel af omdat daar geen een ingang tot het gebouw was. Weer in de dakgoot gekomen zagen we een ventilatieraampje, dat we met een stuk hout kapot sloegen. Voorzichtig voor de uitstekende glaspunten klommen we het nauwe gat binnen. Het was nog even een probleem wie er het eerst naar binnen zou gaan. Het kon namelijk best wezen dat verdachte individuen op het glasgerinkel af waren gekomen en achter de deur van het kantoortje stonden te wachten. Dat bleek niet het geval.

We openen de deur en stonden (alweer) in een schaars verlichte gang. Geruisloos (trek altijd suède schoenen aan en géén ritselende nylonjassen!) liepen we ook die weer door.

We kwamen bij een trapje, dat ons in de afdeling wasmachines terecht deed komen. Daar hadden we natuurlijk niets aan. We struinden verschillende afdelingen door en omdat het zo donker was namen we een paar reclamefolders en maakten midden op het gangpad bij de radio- en platenafdeling een vuurtje. Genoeg om ons even te oriënteren.

Buit

We pakten twee weekendkoffers en gingen aan de slag. Op de radioafdeling pakten we een transistorradio, niet wetend dat deze vastzat dmv. een kettinkje aan zeven andere radiootjes. Zodoende hadden we net een sliert knakworstjes, maar dan van transistorradiotjes. Enkele filmcamera's konden we ook wel gebruiken en die verdwenen ook in de koffer. Gereedschap konden we ook mooi kwijt en ook d'r in.

Ik leverde gewoon op bestelling. Een collega van me had een paar dagen tevoren aan me gevraagd of ik niet een bankschroef voor hem kon

krijgen, en ja hoor! hij lag er ook. M'n collega was zeer tevreden over de snelle levering. Na eerst lekker chocola en andere zoete troep gegeten te hebben wilden we met de koffers verdwijnen. Maar dat ging zo maar niet!

Bij het trapje was een boomlange kerel aan het werk die daar kratten met drank aan het opstapelen was. Oeih! Onze enige uitgang was gebarricadeerd door die vent. Een half uur lang zwierven we door het gebouw op zoek naar een andere uitwijkmogelijkheid. We vonden 'm niet. Het zweet stond ons op het voorhoofd. Heel voorzichtig teruggekomen bij die trap bleek die vent weg te zijn. Was dat een bof!

Zo snel we konden liepen we de trap op, de gang in en via de overloop naar het administratiegebouw. Via de eerder beschreven weg kwamen we weer in de Warmoesstraat, waar we op een (geleende) brommer wegraasden. Was dat een opluchting!

Gezien echter het succes van onze spontane actie kregen we de smaak ervan te pakken en keerden weer terug, met een klein oponthoud bij het Spui waar we enkele homo's omver reden.

Via via kwamen we weer in het warenhuis terecht, maar met één verschil: op elke etage brandde volop licht. Ze maakten het ons wel gemakkelijk. Wéér stopten we een koffer vol en verdwenen nu tamelijk snel. Als we echter geweten hadden dat er rechercheurs in het gebouw aanwezig waren (we hadden onszelf verraden door de vele chocoladewikkels en sinaasappelschillen) hadden we ons wel tweemaal bedacht.

Recherche

Op de vijfde juni 1962 donderde ik op m'n werk van de trap en had een licht gekneusde arm. De volgende dag, een woensdag, ging ik ermee naar de dokter. Dat was m'n ongeluk. Ik mocht er namelijk wel mee werken; was ik niet naar de dokter gegaan, dan was de controlearts gekomen en me een paar dagen rust voorgeschreven.

Om een uur of half elf 's morgens, op een mooie zomerse dag, ben ik toen maar aan de slag gegaan. 's Middags om een uur of twee stond ik aan m'n pers en werd door de chef geroepen, die twee individuen bij zich had staan.

‘Hoe heet je?’

Ik noemde m'n naam.

‘Je adres?’

Dat gaf ik ook.

‘We zijn van de recherche, Warmoesstraat.’ Ze keken me veelbetekenend aan, alsof ze verwachtten dat ik door de knieën zou gaan.

‘Hoezo?’ luidde mijn antwoord.

‘Weet je dat niet?’

‘Nee.’

‘Nou, ga dan maar mee.’ Tussen hen in, nagekeken door het personeel van de drukkerij wandelden we de straat op. Eenmaal buiten gekomen toonden ze een camera.

‘Ken je die?’ Nu hadden ze me.

‘Ja, die ken ik.’

‘Bijenkorf?’

Ik schudde van ja. Even later kwam er een overvalwagen waar we alle drie in stapten op weg naar de Warmoesstraat. Hoe het is uitgekomen weet ik nog steeds niet. Misschien zijn we te openhartig geweest bij de verkoop, misschien hebben ze de vingerafdrukken van m'n vriend ergens gevonden. (Hij was al eerder in aanraking met de politie geweest.)

In de bak

Jammergenoeg is de slagzin waarmee dit verhaal begon ook op mij van toepassing geweest. Ik moet zeggen dat die tijd voor mij bar ellendig is geweest.

Je sult van de ene cel naar de andere. Tralies, tralies, dikke deuren, kale muren, holle voetstappen, rinkelende sleutels, één (gecensureerde) brief per week, dominees, paters, rijkspolitie.

Het huis van bewaring in Amsterdam. Met zijn fenomenale luchtplaatsen, bij de ingang een stap breed, lengte elf stappen, bij het eindpunt vijf stappen, hoge muren aan weerskanten, traliewerk boven je hoofd, traliewerk vóór je. Als er nou nog een bordje: PAS OP LEVENSGEVAARLIJK! hing, zou je niet beter weten dan dat je in Artis zat. Glurende bewakers die erop letten dat je niets onbehoorlijks (!) uithaalt. En na een half uur mag je weer naar je cel terug. Boem, knars, daar slaat de deur weer achter je dicht en je kijkt een beetje wezenloos in het rond. Wat zullen we nu eens gaan doen!! Een potje dammen? Ja, met wie eigenlijk? Een damspel heb je niet. Nou, eh, wat lezen dan! Maar die vier boeken in de veertien dagen heb je allang uit. Er zit niets anders op dan maar wat spaken te gaan rijgen, voor je drie gulden in de week. Goedkope arbeidskracht voor rijwielfabrieken.

En het eten is ook zo enorm. 's Avonds krijg je je brood, ook voor de volgende ochtend. Maar uit verveling heb je het brood voor de volgende ochtend 's avonds al op. En dan maar klagen. De directeur roept je en er ontstaat een fikse ruzie: ‘Je denkt toch met dat je in het Parkhotel woont?’ Nee, dat weet je al uit ervaring.

Eindelijk... de verlossende dag. De sleutels knar-

sen in het slot. Pak je spullen en je gaat weg. Je kan het wel uitgillen van opluchting. Eindelijk de dag der ontvluchting van de traliedictatuur. De gedeprimeerde stemming waaraan je wekenlang bent onderworpen verdwijnt eensklaps.

Gevangenis produceert provoos

Achteraf vraag je je af welk nut deze vrijheidsberoving gehad heeft. Om je weer geestelijk gezond aan de maatschappij af te leveren? Integendeel!

Het heeft op mij beslist niet afschrikwekkend gewerkt, maar de innerlijke haat juist opgewekt. Een persoon als ik, met een sterk ontwikkeld vrijheids- en rechtvaardigheidsgevoel heeft in de vrijheidsberoving een misdaad gezien. De fysieke en psychische opsluiting van de mens staat in geen enkele rechtvaardige verhouding tot z'n daad.

En nou heb ik nog niet eens lang gezeten. Ik kan me voorstellen dat de persoonlijkheid van mensen, die jarenlang zitten, langzamerhand afbrokkelt tot een gebroken figuur. Ik zeg het nogmaals: niet de inbraak is misdadig, de instellingen die de weldaad als misdaad verdraaien, dát zijn de misdadigers.

Het en masse gaan inbreken ter vernietiging van de autoriteiten heeft weinig effect, daarvoor is hun macht te groot.

Er is slechts één alternatief: een samenleving die gevrijwaard is van elk dwingend gezag en privébezit, een vrij-socialistische ofwel een anarchistische!

Frans Burlage

Eindelijk: De waarheid over het Amsterdamse provotariaat Over bietniks pleiners magiejers bullen provoos brozems nozems brovoos kikkers dijkers en dammers

eindelyk :
**DE WAARHEID OVER
HET AMSTERDAMSE
PROVOTARIAAT**

Vroeger was alles veel eenvoudiger. Je had alleen maar de nozem: Ned. Ond. Zond. Enig Moraal die zich onderscheidde van de 'anderen' in kleding en gedrag. Waarom zijn er nu zulke moeilijke toestanden?

In de eerste plaats omdat de brommer het straatbeeld begon te beheersen. Dit spektakel- en rookverwekkend apparaat trok de nozem geweldig aan. (Misschien een seksuweel symbool?) Hij zette er een buddiesiet op (meest tijgervel), hing er een vossestaart aan en de brozem was ontstaan. Met zijn brommer kon de brozem zich heerlijk uitleven, lekker knetteren voor de otomatiek. Maar daarmee was de kous niet af. Naast, en later tegenover de brozem stond de Pleiner: Amsterdams ekwievalent

voor de Amerikaanse Greenwich-en Londense bietnik, de Franse eksistensjalist uit St. Germain, zich onderscheidend van de anderen in filosofie, smaak en levensstijl.

Uit deze groep zijn dan voortgekomen de semipleiners, de supernozems, die het artistieke van de echte pleiners verloren, zich spiegelden aan de tieneridoolfabrikaazjekommersieraazje, zich langzamerhand ook motoriseerden op poechjes en van het plein uitzwermden over de stad naar de bas, de kaaf, keldertje, lukkiestar, bamboebar, de dam.

De kontroverse met de brozems van de dijk is gegroeid, ze staan nu tegenover elkaar: de kikkers tegenover de bullen, de pleiners tegenover de dijkers, de mods tegen de rokkers (in Engeland een streepje voor hier op skoeter-motors). Milieu: uit betere kringen (van kantoorklerken tot dikbuiken) en scholieren of net-niet-meer tegenover uit arbeidersfam. en werkend. Kleding: meisjes modiejeus, nu lange broeken of witte kousen, zwarte jassen, tegenover kleding konstant: meisjes zwaar opgemaakt, rok boven de knie, hoge hakken, suikerspinnen. Gespreksonderwerpen: muziek seks sigaretten bietsen tegenover: geen gespreksstof maar standaarduitdrukkingen op de juiste momenten gelanseerd.

De antipatie van de groepen werd tot relletjes in Zandvoort en Amsterdam. Wie begon? Wie zijn de provoos van Buikhuizen, die de relletjes uitlokken? Ongetwijfeld de dijkers, de bullen, de brozems. Zijn de dijkers de provoos? De klootjesvolkpers is in grote verwarring. Maar nee, mijne heren, dat zijn de provoos niet. Deze dijkers zou ik brovoos willen noemen, brozem-provoos. De echte provoos zijn niet gemotoriseerd. Wie zijn de provoos?

De Amsterdamse, nu Nederlandse provoos zijn de eksponent van de internaatsjonale opleving van de politieke geangazjeerdheid van de nieuwe generaatsie. In Amerika staat de situwaatsie op barsten. Dylan zingt 'DON'T FOLLOW LEADERS', Mc Guire 'We're on the eve of destruction'. Op universiteiten vinden revoluties plaats. De bietniks hebben Greenwich Village verlaten en zich op het negerprobleem gestort. Want bij

hen ligt het begin van alle aksie, ook in Nederland.

De oude bietniks van het plein ondergingen een aderlating met het verlies van de semipleiners, maar de kern bleef bestaan. Zij bleven ongemotoriseerd, reizen liftend, werken weinig, zijn aangetrokken tot popart en mariwana, spuiheppening, rjg en leefden feitelijk anarchisties. Internationaal gaat de popart trouwens samen met een opleving van anarchistiese aktiviteit. The Who, Engelse bietgroep, zegt ervan:

‘Onze volgende plaat is echt popart, niet alleen het nummer is popart, de tekst is jong en opstandig. Het is anti-middeleeuws, antibazig en antijonggehuwden.’

De grote soosjale revoluutsie die de laatste vijf jaar plaatsgreep heeft gemaakt dat jeugd *en niet* leeftijd belangrijk is geworden...

Roger Daltrey is een echte Bob Dylan; het zijn niet alleen de hiesterie en het flauwvallen die hier tellen zoals in de beste bietmuziek: het zijn de gevoeligheid, de natuurlijkheid, de opstandigheid tegenover de dood-levenden, de zelfverzekerde gevestigdheid, militairisme en atoomoorlog, die de Engelse amusementswereld tot de belangrijkste van de laatste 200 jaar heeft gemaakt.

Een nogal verward betoog, maar een rijpe vrucht voor anarchistiese idejen. In Amsterdam zijn de idejen gekomen en ingeslagen bij de voorhoede van het PROVOTARIEJAAT: een groepje studenten, bietniks, magiekers en scholieren. Zij noemden zich provoos en begonnen de anarchistiese aktiviteit, hopen ieder provoserend denkend mens te beïnvloeden.

De damrakkertjes mengden zich in de heppening, die een steeds anarchistieser karakter begonnen te krijgen, zodat de plietsie de aktiviteit langzaamaan staatsgevaarlijk begon te vinden en er op in knuppelde. Zo is dan de heppening een daad van protest geworden tegen alle autoriteit en een wekelijks terugkerend hoogtepunt van staatsgevaar. Ik verval in herhaling. De heppening is popart, de heppening is het magies sentrum van het PROVOTARIEJAAT, dat zich onderscheidt in drie vage groepen: de provoos, de dampleiners en de brovoos. Hoe rejageerden de laatsten?

Zoals te verwachten was waren ze er en ze smeten met fietsbellen naar de gezagsdragers. Dit is een gunstig aspekt.

Ik hoop dat ook de brovoos in het vervolg niet uit verveling met fietsbellen gooien, maar omdat ze inzien dat iedere gezagsdrager een smerige last draagt, dat de polietsie fassistieser is dan u denkt.

Martijn

Bero III

BERO III

Wat er bij de politie-voorbereidingen aan te pas komt voor een zaterdagse op het Spui is ons nauwelijks bekend. Wat de activiteiten betreft zijn we goed op de hoogte; velen van ons ondervinden het aan den lijve.

Op zaterdag 16 oktober zijn we eens gaan kijken in de buurt van bero singel. Hieronder een verslag.

Om ± kwart voor twaalf verlieten een groot aantal rechercheurs het bero. 4 minuten later volgen nog ongeveer 5 exemplaren. Ondertussen arriveren 2 Renault Goelettes (de tol gevechtauto's omgebouwde manschappenwagens). Terzelfdertijd in het manschappenlokaal (beneden): Platpetten worden toegesproken door een Brigadier met Leidersallures, die na het gesprek een kop koffie voor zich inschenkt, zonder het dubbeltje daarvoor in het bakje te gooien. Er wordt luid gejuich gehoord. Een zwarte Volkswagen Valiant stationcar met 4 luidsprekers staat terzijde van het gebouw, op de parkeerplaats van V&D. (Nummer: HM 68-43.) Men start de gevechtauto's, maar één weigert (UJ 62-23); reden ons bekend. Wanhopige pogingen mislukken.

De door dit onheil achtervolgde platpetten vertrekken maar liefst 7 minuten te laat (7 over 12) naar het Spui. Volgorde: Zwarte luidsprekerwagen, één gevechtauto, witte politieauto. Zeven minuten lang hebben rechercheurs op het Spui moeten aanzien hoe de mensen er zomaar doen wat zij goed achten, zonder ervoor gegrepen te worden! U begrijpt dat zij dan ook hun 'kans' grijpen als zij er de mogelijkheid voor krijgen. Na 4 minuten verschijnt de eerste lading arrestanten: 8, merendeels jong uitziende heren met hun begeleiders. Nou zitten die gabbers zó pal naast je dat ondergetekende er vlooien van overnam. 16 mensen in een wagen bestemd voor 12: de politie bespaart op haar manier kosten.

Een verse gevechtauto wordt bezorgd door de technische dienst: de 'pendeldienst' (ANP) kan beginnen. Een tweede lading arriveert, opgevrolt met een blauw zwaailicht. De wagen rijdt aan

de overkant van het Singel bij de Spaarbank, tegen het verkeer in. Er komen 5 arrestanten uit, waarvan enkelen (niet eens) aan de ketting met kwartel.

Uw verslaggever wordt verzocht 'op te donderen', wat je natuurlijk niet doet. Derde lading: 5 stuks met begeleiding. De vierde lading bevat 8 arrestanten onder wie nb. 2 meisjes. Vijfde lading: vier stuks. Een aantal rechercheurs verlaten het gebouw op weg naar het Spui. (Advies aan deze figuren: kleed je nu eens niet zoals je er gewoonlijk bij loopt met je piesemieterig regenjasje en de ceintuur strak om het middel; je valt zo op door onbetekenendheid).

Ik volg hen op de voet. Op het Spui aangekomen racen juist 2 politiewagens weg, de Nieuwe Zijds op. Ik krijg een lift en volg ze.

Op de Dam blijken provo's de deur van het Paleis te rammeien. Portieren vliegen open en de provo's, gevolgd door rechercheurs, vluchten naar alle kanten. Voor P&C staat een blauwe Taunus (17m nieuw type), nummer: JU 62-79. Een wel bijzonder louche uitzijnde rechercheur achtervolgt een jongen in de Damstraat. De vent krijgt een lift van de blauwe Taunus. Als de jongen gegrepen is (een koud kunstje) wordt hij in deze wagen weggevoerd. Mogelijk dat het een 'stille' wagen was. Een andere rechercheur loopt in dezelfde straat achter een ander aan. Aardig detail: hij houdt zijn rechterhand in zijn linkerbinnenzak.

Enfin, het totale aantal arrestanten liep op tot 34 ('een record', juichten enkele kranten). Opmerking: Met het feit dat de politie nu gebruik maakt van een wagen met 4 luidsprekers, erkent men dat de eerste keren dat misbruik werd gemaakt van art. 186, de omstanders de bevelen niet eens gehoord kunnen hebben!

Pim Dekker

Naschrift

Zaterdagochtend 23 oktober is de politie er weer in geslaagd een buit van 25 arrestanten binnen te halen, onder wie een paar buitenlanders, een fotograaf die z'n beroep uitoefende en enkele toevallige passanten.

Uitermate kwalijk was dat de politie nu voor 't eerst jongens greep (door duistere personen in burger, handboei om - autootje in), vóórdat zij het bevel tot doorlopen had gegeven. Robert Jasper Gr. en z'n vrouw, Hans Metz en Marja Götze hoorden hiertoe.

De politieterreer komt tot uiting in de razziastemming die het publiek rond het Lieverdje krijgt. De mensen kijken er schuw om zich heen of niet een van de talrijke rechercheurs op hen loert, uitgedeelde pamfletten worden haastig weggestopt alsof PROVO een illegale pers is.

Wat voor 'zin' de wekelijkse happening zaterdag om 12 uur op het Spui (wij roepen iedereen op te komen!) ook moge hebben: In elk geval laat zij zien dat de vrijheid in deze maatschappij alleen realiteit voor de grote meerderheid is.

Wij hebben sterk het gevoel dat er tussen de pogingen om de happening kapot te krijgen en het aanstaande huwelijk tussen Beatrix en Claus een verband is. Zodra wij met Claus-'raus-happenings begonnen in juni van dit jaar is de politie begonnen

zijn repressieve activiteiten te ontplooiën. Nu is de politie bang dat uit de happening een sterke anti-monarchistische straatbeweging zal groeien, wat inderdaad begint te gebeuren. De razzia's van de politie kondigen de komst van de (eks?)-fascist op de troon aan. Daarom zal elke toekomstige happening bij het Lieverdje een protest zijn tegen de razzia's, tegen Claus, tegen de monarchie!

Een groet van de Antwerpse provoos

EEN GROET VAN DE ANTWERPSE PROVOOS

Antwerpen heeft tot vóór WO I een actieve anarchistische beweging gekend, die nadien volledig in het slop raakte. Doch tijdens de winter van 1960-'61 deed zich in België en vooral in de steden Luik, Gent, Brussel en Antwerpen een uitgesproken revolutionaire stakingsbeweging voor die bijna twee maanden duurde zonder professionele of materiële achtergronden van betekenis. Honderdduizenden legden het werk neer om tegen de toenmalige regering Eyskens in opstand te komen. De staking was volledig en dra bleek het duidelijk dat de ganse strijd rechtstreeks tegen de STAAT en het GEZAG gericht was. De Belgische Socialistische Partij en de kommunisten, die deze strijd nooit wilden doch verplicht waren ze te erkennen, slaagden er nooit in ze te leiden. Wekenlang stonden honderdduizenden op straat. Massale manifestaties ontstonden spontaan. Ware veldslagen werden met de politie, leger en rijkswacht geleverd, zonder duidelijke leiding.

Deze ANARCHISTISCHE opstand zal in de geesten van de jongeren die haar meemaakten een onuitwisbare indruk nalaten. Nadat doden en vele gewonden vielen en duizenden in de gevan-

genis opgesloten werden, eindigde deze memorabele staking.

Als direct resultaat van deze volksofstand ontstonden talloze scheuringen in de socialistische beweging, waarvan de meest sensationele wel het optreden van de bijna honderdjarige CAMILLE HUYSMANS was. Deze vriend van Lenin en legendarische figuur kwam met een eigen verkiezingslijst op in mei 1965, nadat op stalinistische wijze door de BSP opgetreden was tegen hem.

100-jarige provo

Frappant was echter dat de daadwerkelijke actie voor Huysmans' verkiezingen uitsluitend gevoerd is geworden door figuren uit het Antwerpse beatnikmilieu. De langharige nozems voelden intuïtief en verstandelijk aan dat op dat moment Camille een echte PROVO-daad bedreef, door zich af te scheuren van de partij die hijzelf stichtte! Na de verkiezingen vormde de groep rond Huysmans echter een partijtje zonder betekenis en zonder vat op de massa. Een slag in het water! De meest bewuste elementen scheidden zich af.

De happenings

Sedert enkele maanden hebben een aantal figuren uit het artistieke milieu van Antwerpen regelmatig happenings op de Groenplaats gehouden. De stompzinnigheid van de Antwerpse geheime politie en geüniformeerde agenten bleek duidelijk toen zij begonnen deze HAPPENERS te intimideren en te vervolgen. Stompzinnigheid, omdat deze mensen *uitsluitend artistieke bedoelingen* hebben met hun demonstraties, die niets rechtstreeks provokerends inhielden. Dus hier was het weer eens de politie die provokeerde!

Op zaterdag 2 oktober 1965 was weer een 'artistieke happening' voorzien. Doch daar deze volledig mislukte, werd het initiatief overgenomen door mijzelf en enkele kameraden. De kreten ANARCHIE, VREDE, REVOLUTIE en WEG MET DE KONING weerklonken tot grote ergernis van de esthetische happeners, die zich duidelijk distantieerden van de zopas geboren PROVO- beweging.

De politie greep dadelijk in en de dossiers van de aktieïste provo's werden met foto's en verklaringen bijgevuld, nadat ze urenlang zinloos vastgehouden waren.

Provo- aktie 1

De reactie van de Antwerpse provo's was onverwacht. De Nederlander Thom Jaspers en Herman Bird & mezelf gaven eerste PROVO-pamflet uit op zaterdag 9 oktober, tijdens een happening door Wout Vercammen e.a. gehouden.

In dit pamflet, gedrukt in de kleuren van de Belgische vlag, wordt opgeroepen tot een 'vriendelijkheids campagne voor de politie'.

Het provotariaat in Antwerpen is ontwaakt. De politie-acties en uitgebreide maatregelen van de geheime diensten bewijzen dat de akties van individuele provo's gevaarlijker geacht worden, dan de jaarlijkse anti-A-bom betogingen met tienduizenden zondagmanifestanten!

Het belgische klootjesvolk en vooral het onderontwikkelde Vlaanderen heeft zich te verwachten aan een sterke aantasting van het GEZAG en de STAAT.

De nozems werden provo's en evolueerden van lastige pubers tot staatsgevaarlijke rebellen!

De verwarring is ons arbeidsveld.

LEVE DE ANARCHIE!

LEVE HET PROVOTARIAAT!

Koen Calliauw

Bakoenin

BAKOENIN

‘De taak van elke revolutionair is de revolutie te bevorderen’, heeft de Cubaan Che Guevara gezegd en hij is naar andere landen gegaan om daar de revolutie die hij nodig vindt voor te bereiden. Che Guevara zet daarmee de traditie voort van de beroeps-revolutionair, die de wereld afreist om overal te agiteren, te organiseren tégen de beslaande orde.

Dit type ontstaat in het midden van de negentiende eeuw en hét voorbeeld van de beroepsrevolutionair is dan de Russiese anarchist Michael Bakoenin.

De revolutie als vaderland

Bakoenin nam in 1834 als 21-jarige ontslag uit de militaire dienst in Petersburg om naar het buitenland te kunnen en er de revolutionaire en socialistiese theorieën te bestuderen, waaruit zich later zijn anarchisme zou ontwikkelen. In 1848 werkt hij mee aan de revolutie in Parijs, in 1849 is hij de leider van de revolutie in Dresden. Maar de reactie overwint in Dresden en Bakoenin zit nu bijna elf jaar gevangen; eerst in Zwitserland, daarna in Rusland en tenslotte in Siberië. Per vrachtschip lukt het hem te ontsnappen uit Siberië en in de zomer van 1861 komt hij tandeloos maar grimmig aan in het milieu van de russiese revolu-

tionaire emigranten in Londen. Hij overziet Europa en constateert tot zijn ergernis dat de revolutie er nog steeds niet geslaagd is. In Polen ziet hij onrust, maar een reis daarheen mislukt. Dan maar naar Italië waar hij zijn ‘Alliance de la démocratie socialiste’ opricht, die hij als anarchistische wig in de Internationale van Marx wil drijven. Marx weet dat te verhinderen en stoot Bakoenin uit de Internationale (Den Haag, 1872). In 1876 sterft Bakoenin in Bern, 62 jaar oud.

Waarom wil je revolutie?

In de eerste plaats omdat je je opstandig voelt, omdat elk gezag, elk machtsvertoon je een gevoel van verzet geeft. De opstand karakteriseerde Bakoenin.

Begrijpelijk dus, dat hij in zijn hoofdwerk *God en de Staat* de opstand als een van de drie noodzakelijke voorwaarden beschouwt voor elke menselijke ontwikkeling. De andere twee voorwaarden waren volgens hem de dierlijkheid van de mens en de gedachte. Door de opstand maakt de mens zich vrij. Dat de duivel Eva daartoe (het plukken van de appel van de boom van de kennis was de eerste opstand van de mens) had aangezet was één van de redenen waarom de anarchisten altijd de voorkeur aan de duivel boven God gegeven hebben.

Bakoenin dacht dat voor revolutie nodig was een geheim genootschap dat als verloskundige van de revolutie op moest treden. Deze gedachte was tijdens de Franse revolutie het eerst in de praktijk gebracht door Gracchus Babeuf, wiens kameraad Buonarrotti later een boek gepubliceerd heeft over het revolutionaire geheime genootschap.

Bakoenin schreef ontwerpen voor zulke geheime genootschappen, in samenwerking met zijn russiese vriend Netsjajef, die aan dit principe in Rusland bekendheid gaf. Je kan zeggen dat Lenins idee van de revolutionaire elite-partij er het vervolg op was.

In een in cijferschrift geschreven *Katechismus der revolutie* beschrijft Bakoenin (of Netsjajef, wat in dit geval niet veel uitmaakt) hoe de ware revolutionair, die lid is van het geheime genootschap, moet zijn.

‘De revolutionair is volkomen toegewijd. Hij mag geen persoonlijke belangen hebben, noch gevoelens, noch eigendom. Hij moet helemaal opgaan in één enkele gedachte en één enkele hartstocht: de revolutie. Hij heeft maar één doel en één wetenschap: de vernieling. Daarom studeert hij mechanica, schei- en natuurkunde, soms medicijnen.

Hij voelt verachting en haat voor de tegenwoordige moraal. Alles is voor hem zedelijk wat de triomf der revolutie bevordert: alles wat haar tegenwerkt is onzedelijk.

Tussen hem en de maatschappij heerst een onophoudelijke, onverzoenlijke strijd op leven en dood. Hij moet zich voorbereiden op sterven, op het ondergaan van martelingen en op het doden van allen, die de revolutie in de weg staan. Des te erger voor hem als hij in deze wereld banden van bloedverwantschap, vriendschap of liefde bezit! Hij is geen echte revolutionair als deze gehechtheden hem belemmeren.’

Ik ben de revolutie!

Door deze revolutie-ethiek (alles wat de revolutie dient is ethies verantwoord) wordt Bakoenin een schakel in de keten Babeuf - Buonarotti - Bakoenin - Netsjajef- Lenin, gesteld tenminste dat hij inderdaad de auteur of tenminste de inspirator van deze *Katechismus der revolutie* is.

Een revolutie-ethiek die geen revolutie-ethiek is. Want wat wil Bakoenin met zijn revolutie bereiken? Vrijheid. Moet hij zichzelf dan volledig aan zijn doel (de revolutie) ondergeschikt maken? Nee, want ondergeschikt zijn is juist een ontkenning van de begeerde vrijheid. Ik geloof tenminste niet in de dialektiese sprong: vrijheid door uitdrukkelijke onvrijheid.

Daarom lijkt me de revolutie-ethiek van de *Katechismus der revolutie* verwerpelijk fanatiek en filosofies gezien zelfs kontra-revolutionair.

De revolutionair die na de revolutie kollektieve vrijheid wil moet die vrijheid NU, al direkt, in praktijk gaan brengen, als voorbereiding op de revolutie, als onmiddellijke, individuele realisatie van het revolutie-ideaal, als propagandisties wapen ook. Als de revolutionair zich het grote resultaat van onze revolutie al eigen maakt voordat de maatschappelijke revolutie zich heeft voltrokken kan hij terecht zeggen: ik ben de revolutie!

Marx - Bakoenin

Ongewild werd Bakoenin met zijn Geheime Genootschappen een schakel in de keten Babeuf... Lenin, want de andere schakels waren alle representanten van het autoritaire socialisme (marksisme) waartegen Bakoenin altijd gevochten heeft.

‘We moeten hier aan toevoegen, dat we elke poging tot maatschappelijke organisatie nadrukkelijk afwijzen, die, in strijd met de volmaakte vrijheid der individuen zowel als van de verenigingen, de instelling zou eisen van enig gereguleerd gezag. In naam van deze vrijheid, die we erkennen als de enige grondslag en de enige recht-

matige schepper van iedere economiese en politieke organisatie, zullen we ons altijd verzetten tegen alles wat van verre of van nabij lijkt op staatskommunisme of staatsocialisme.’

(Bakoenin in *Federalisme, Socialisme en Anti-theologisme*.)

Behalve de onteigening van het bezit als overeenkomst heeft Bakoenins anarchisme dus weinig sympathie voor het marxisme. Want niet alleen is Bakoenin volstrekt tegen het centralisme van de marxisten (hij zegt: decentraliseer de maatschappij tot een federatie van autonome communes), zijn manier om tot de revolutie te komen is ook al verschillend.

De marxistische socialisten vormen een (revolutionaire) partij en proberen deze door celvorming, parlementaire politiek en ledenwinst sterk te maken. Voelt de partij zich groot, sterk en kapitaalkrachtig genoeg, dan geeft het partijbestuur het sein voor de revolutie, die onder haar strenge leiding plaatsvindt.

Bakoenin wil een klein revolutie-apparaat (het geheime genootschap), bestaande uit enkele betrouwbare en kapabele revolutionairen, dat door buitenparlementaire actie als lont fungeert.

Maar de bom zelf is het volk, die de revolutie maakt en is. Het volk moet zelf de revolutie van onder op leiden. Het moet allereerst het oude volledig vernietigen, niet het oude overnemen, zoals de marxisten willen en doen.

Twee tamelijk oppervlakkige verschillen tussen anarchisme en marxisme heb ik nu even laten zien: de gedecentraliseerde maatschappij van de anarchisten tegenover de gecentraliseerde Staat van de marxisten en de revolutie onder leiding van de marxistische partij tegenover de revolutie van onder op van het anarchistiese volk. Beide verschillen komen echter voort uit een grote filosofiese tegenstelling: voor de keuze gesteld kiest de anarchist vrijheid (daarmee verscheidenheid), de marxist gelijkheid (daarmee eenheid).

Vernietigen is scheppen

Ik vermoed dat Bakoenin zich de wereld van 1965 leuker had voorgesteld. De overwinning van het marxisme in het ene deel van de wereld en de kracht van het kapitalisme in het andere deel zou hem somber gestemd hebben, de macht van de tegenwoordige regeringen woedend. En tot het provotariaat (destijds al richtte hij zijn hoop op de gedeklasseerden) zou hij zeggen.

‘Het is niet waar, dat we al een bepaald plan voor

de oprichting van het nieuwe moeten hebben, voordat we het oude vernietigen. Nee. Allereerst moeten we, zonder verder te denken, vernietigen: alle benauwende banden verscheuren. We moeten niet letten op de woorden van hen die toch eigenlijk maar knechten van het despotisme zijn; ook niet ons storen aan hen die oprecht plannen voor een nieuw maatschappelijk herstel hebben bedacht, boeken die goed zijn voor stoffige bibliotheken. Nee, we moeten in 't begin vernielen, dat alleen. Inderdaad, de tegenwoordige generatie heeft slechts tot taak de vernietiging. De opbouw is niet haar zaak; dat is de zaak van de reine krachten, die in de dagen der vernieuwing opkomen.

Nu gaat het om de vernietiging, en wel crescendo! De sociale slaap moet verstoord worden. De tegenwoordige generatie moet een meedogenloze, ruwe kracht scheppen en zonder ophouden op de weg der vernietiging voortgaan... De pandestructie is een heilige zaak' (*De beginselen der revolutie*).

Roel van Duyn

uit *Provo* nr. 5

Spaken in de wielen van de gouden koets

SPAKEN IN DE WIELEN VAN DE GOUDEN KOETS

Vóór 1848 was de monarchie misschien nog te verdedigen. Het was een tijd dat de regeringsmacht in handen was van een uiterst beperkte groep, in sommige gevallen zelfs van één man: de koning. Maar er rees verzet: in februari 1848 vond in Parijs een omwenteling plaats. In maart volgde het oproer te Wenen. Ook in maart van dat jaar waren er relletjes op de Dam in Amsterdam. In de geschiedenisboekjes wordt er niet anders over geschreven, dan dat ze aangesticht waren door buitenlandse arbeiders. Hoe 't ook zij, de revoluutsjonere woelingen van 1848 hebben geleid tot een aantal grondwetten. In de Nederlandse grondwet kwam in 1848: De koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelek. Het tijdperk van koninkleke willekeur was voorbij. De koning werd van machtsfaktor tot poppekastfiguur. Er begon nu een periode van kunstmatige instandhouding van de monarchie, een periode die tot vandaag voortduurt.

Spaken

1. Het toneelspel

Wat ons het meest tegenstaat in het Koninklijk instituut (afgezien van alle verdere bezwaren), is de pracht en de praal waarmee alles gebeurt en het toneelspel van hoogwaardigheidsbekleders dat overal bij opgevoerd wordt: bij de rijtoeren, de offisjele bezoeken en ontvangsten, de 'werkbezoeken', de voor geopend verklaringen, de lintendoorknipperij, enzovoort. Men doet hiermee een beroep op de dweepzucht van de grote massa, de *Libelle*-lezers; het is de valse romantiek die het zo goed doet bij het klootjesvolk.

Als kroon op dit werk staan de activiteiten rond de zgn. Koninginnedag (= verjaardag van de koningin). Lagere-schoolkinderen in Nederland en in sommige delen van Zuid-Amerika moeten dan allerlei nationalistiese liedjes zingen, en worden nog eens ekstra vertrouwd gemaakt met 'hun' koningin.

En dan is er nog de belacheleke manier waarop van allerlei koninklijke zaken voorpaginanieuws gemaakt wordt:

- prinses A heeft een hondje gekocht,
- prinses B moet wegens een lichte verkoudheid enige dagen het bed houden,
- prins C vertrekt voor een week naar Uruguay.

2. Recht op eigen leven

De leden van het koninklijk huis missen een fundamenteel recht, namelijk het recht om een eigen leven te leiden. Overal worden zij achtervolgd door zjoernalisten, fotografen en publiek. Dat ze opgroeien in een zeer enge omgeving staat hiermede in verband. Bovendien is dit een zeer rechtse, fascistoïde omgeving. Kijk maar naar Bernhard, naar Beatrix, naar Irene (Carlos).

Wat ook samenhangt met die enge omgeving, is de beperktheid van de kringen waar men eeuwenlang zijn huwelijkspartner moest zoeken. Het ligt voor de hand dat dit inteelt tot gevolg heeft gehad.

3. Persoonsverheerlekking

Een monarchie leidt tot persoonsverheerlekking. Foto's van het koninklijk paar hangen in gerechtsgebouwen, op postkantoren, in andere openbare gebouwen, op bepaalde scholen. De beeltenis van de koningin staat op munten en bankbiljetten. Er is een handel in ansichtkaarten met koninklijke families en getrouwde en verloofde prinselijke paren.

En bovenal is er het autoriteitsidee, uitgebeeld door die éne onaantastbare figuur aan de top: de monarch.

4. Voordelen, die nadelen zijn

Men verdedigt de monarchie dikwijls, door te wijzen op de nationale eenheid die het symboliseert. Er is iemand die boven de partijen staat; dattissonodeg in ons verdeelde Nederland. Het voordeel van eenheid boven verscheidenheid is mij nooit duidelijk geworden. Bovendien: het geloof in nationale eenheid, nationalisme, is altijd een goede voedingsbodem gebleken bij het voeren van oorlogen en dergelijke vervelende din-

gen. Nationaal bewustzijn is niet alleen overbodig, maar zelfs gevaarlek.

Soms zegt men ook dat een monarchie (= symbool van nationale eenheid) een garantie is voor stabiliteit in een land. Men wijst dan op Frankrijk, Spanje. Isset daar dan zo goed, metsoon president, zeggezedan. Maar het is omgekeerd: stabiliteit garandeert het voortbestaan van een monarchie! Als de verhoudingen in Nederland woeliger waren, zou het koningshuis al lang verdwenen zijn.

5. Monarchie = een reaksjonere macht

Het koningshuis en de reaksie steunen elkaar. Zie daarvoor punt 2 en 7, zie ook de zgn. Bilderbergkonferenties: geheimzinnig gedoe van prins Bernhard met een aantal groot-industriëlen. Men wil ons het koningshuis graag afschilderen als een symbool van vrijheid, van verzet tegen een (fassistiese) onderdrukker. Voor ons is het koningshuis meer het symbool van een politiestaat: op allerlei manieren wordt de vrijheid beknot, als het koningshuis in 't geding komt. Openlek uitkomen voor republikeinse gevoelens wordt gestraft met boetes en gevangenisstraffen (voorbeelden genoeg de laatste tijd).

Misschien hangt de nauwgezetheid, waarmee alle verzet tegen de monarchie de kop in gedrukt wordt, samen met het feit dat de monarch eeuwenlang 'koning bij de gratie gods' heette. Die formulering deed het prima in een tijd waarin iedereen nog aan de godsdienst vastgekluiserd zat; afvalligheid van het koningshuis was zo gelijk te stellen met ketterij. In een tijd waarin de Kerk steeds meer terrein verliest, komt dat weer heel anders te liggen. Toch heeft de monarch nog veel van de daardoor vroeger verkregen onaantastbaarheid behouden.

6. De erfopvolging

Een monarchie kent een erfeleke opvolging. Erfrecht is onder alle omstandigheden al fout. Mensen krijgen er geld en goederen door, waar zij zelf niets voor gedaan hebben. In dit geval wordt het nog gekker: de funksie van Staatshoofd wordt opgedragen aan de toevallig oudste zoon, eventueel dochter, van het vorige staatshoofd. Welbeschouwd dus een volkomen willekeurige figuur. Er is dan ook geen enkele garantie, dat zo iemand geschikt is voor z'n taak. Prins Hendrik was dat duidelijk niet (al was hij dan ook maar Prinsgemaal). Ook koning Willem III (koning van 1849-'90) kunnen we eerder uitroepen tot een soort super-provo, dan dat hij gezien kan worden als een grootmoedig en eerbaar vorst. Zie hiervoor een interessante bloemlezing uit een oud nummer van *Recht voor Allen*, elders in dit nummer.

7. De ekonomiese macht

Het Nederlandse koningshuis heeft volgens de grondwet alleen een symboliese functie, de ministers zijn immers verantwoordelijk. In werkelijkheid vertegenwoordigen zij een economische macht. Van koningin Wilhelmina werd gezegd dat ze de rijkste vrouw ter wereld was. Dat zal dan nu koningin Juliana wel zijn. Van Bernhard is bekend, dat hij veel aandelen bezit en financiële belangen heeft in Zuid-Amerika en Afrika en in kringen van groot-industriëlen veel aanzien geniet (genoemd werden al de Bilderbergkonferenties).

Het gekste is, dat die economische macht oncontroleerbaar is: het koningshuis hoeft in 't geheel geen belasting te betalen.

De salarissen van de leden van het koninklijk gezin zijn (uit hoofdstuk I van de Staatsbegroting voor 1966):

f 2.500.000,- plus het onderhoud van de paleizen

(f 5.000.000,-) voor de koningin;

f 300.000,- voor prins Bernhard;

f 300.000,- voor Beatrix. Alles belastingvrij.

Hierbij komen de inkomsten uit de aandelen en de inkomsten uit de Kroondomeinen. Ook een vreemde instelling, die Kroondomeinen: grote lappen grond, waar gewone mensen niet mogen komen, alleen de familie van Oranje en hun vriendjes.

Bij het geld dat een monarchie kost, komen dan ook nog de bedragen die uitgetrokken worden voor koninklijke festiviteiten. Alleen de feestverlichting ter gelegenheid van een koninklijk bezoek, 2 maanden geleden, aan bepaalde delen van Zuid-Amerika (waar mevrouw von Lippe Biesterfeld toevallig ook koningin is) kostte f 30.000,-.

8. De personen

Tegen Claus von Amsberg als Prinsgemaal zijn van allerlei kanten bezwaren geuit; omdat hij deel heeft uitgemaakt van Hitlers Wehrmacht en omdat hij als voormalig lid van de Hitlerjugend onaanvaardbaar zou zijn voor deze hoge post. Nu zijn er maar heel weinig Duitsers en wel speciaal uit het hogere milieu, zoals onze Hakenclaus, die 'goed' waren, in de tijd dat Hitler aan de macht was. Waarbij ik nog wil opmerken, dat al die 'foute' Duitsers van toen, nu meestal nog even fout zijn. Claus inkluis.

Beatrix von Lippe is echt niet zo populair als men

van hogerhand ons wil doen geloven. Het is tenslotte gewoon een eigenwijs hooghartig vorstenkind. Bekend is van haar bijvoorbeeld de opmerking (enige jaren geleden gedaan op een plezierreisje op het jacht van miljoener onassis) dat ze het zo prettig vond, nu eens in haar eigen milieu te zijn. Een andere interessante uitlating van haar heeft iedereen in de krant kunnen lezen (22 november 1965): ‘Soms, dan zou ik ze de nek om willen draaien’ (over de kinderen die langs de weg met konfetti gooiden), gedaan in een interview met een schoolblad.

Nu zijn Claus en Beatrix als persoon zo belangrijk niet, wél belangrijk is dat ze zulke hoge posten gaan bezetten.

Sommig verzet tegen het Huwelek heeft als achtergrond: voor ons liever een ander als Prinsgemaal. Maar zeer veel verzet tegen Het Huwelek en tegen Claus is bedoeld als verzet tegen het koningshuis, tegen de monarchie. En daar sluiten we ons dan van harte bij aan, in de overtuiging dat de monarchie uit de tijd is, een overleefde situatie.

Hans Metz

Zelfmoord

ZELFMOORD

Een jongen, met wie ik dagelijks in contact was, pleegde zelfmoord. Een laatste gil, die gesmoord werd; een laatste provocatie zonder objectieve waarde.

Het is nu vijf dagen geleden dat het gebeurde en telkens weer lopen de rillingen over mijn rug, terwijl ik denk: ‘Waarom, waarom, waarom?’ Er was geen enkele aanleiding. De jongen was bijzonder intelligent, belangstellend en ‘bezat alles wat zijn hartje begeerde’. Hij hield zich fanatiek met de archeologie bezig werkte aan een uitgebreid Vietnam-dossier (woonde de teach-in van begin tot eind bij), was een enthousiast organisator vol goede en gekke plannen en ineens: dood, suicide. In dezelfde twee maanden dat ik hem leerde kennen als de jongen die ik hierboven beschreef, spaarde hij dodelijke medicijnen op.

Natuurlijk is het zeer provocerend om jezelf en publiek te gaan verbranden, maar het is niet minder provocerend dan de zelfmoord met het buisje slaaptabletjes op de stille kamer. Ik ben zelfs van mening dat die laatste zelfmoord veel provocender is.

Terwijl in het eerste geval degene die zelfmoord pleegt nog een zeker succes van zijn actie verwacht, heeft de laatste zelfs die hoop op een positief resultaat opgegeven. Zelfmoord is de uiterste en meest absolute provocatie.

Evenals de groei van het provotariaat overal ter wereld, zijn echtscheidingen en zelfmoorden de tekens, die ons het volledig echech van deze maatschappij doen erkennen. Provo's hebben volgens mij in eerste instantie hun ontstaan te danken aan een samenleving zonder ruimte voor creativiteit. Echtscheidingen zijn voor een

belangrijk deel gevolg van een verouderde huwelijksmoraal. Zelfmoorden tonen het falen van de maatschappij in het algemeen en van de communicatie in het bijzonder.

Onze omgangstaal begint het karakter van de dialogen in een absurd toneelstuk te krijgen. En zo kan het gebeuren dat we maandenlang een zeer plezierig contact onderhouden met iemand die met zelfmoordplannen rondloopt.

‘Let's communicate or die,’ zei Kennedy. Daarom toont elke mens die zelfmoord pleegt ons het beangstigend tekort aan communicatie in onze samenleving. Ik ga nog dieper: volgens mij berust elke wezenlijke vorm van communicatie op liefde. Zo verandert Kennedy's uitspraak in: ‘Let's love or die’ nu toont de zelfmoord de volslagen liefdeloosheid van onze maatschappij.

Die liefdeloosheid valt niet zo op. De meeste mensen zijn zo volledig verward in wat zij als ‘gewoon’ beleven, dat ze niet in staat zijn dat ‘gewone’ objectief te beoordelen. Ze groeten elkaar in de bus, wensen elkaar een prettig kerstfeest en een gelukkig nieuwjaar, geven elkaars kindertjes een handje en elkaars kindertjes kijken bij elkaar naar de tv en eten elkaars biskwietjes op. En ineens: zelfmoord. Het gebeurt. Je kunt het niet ontkennen. Het gebeurt. Je mag het toeval noemen, aanleidingen verzinnen, uitvluchten bedenken. Het gebeurt. Over je weg ligt een mens en dit keer kun je er niet omheen. Dat is het moment van de waarheid. Nu gaat het erom of je je ogen durft openen. (Het is zo simpel: je moet gewoon je oogleden optrekken, maar kom maar eens op de gedachte.) Plotseling word je wakker geschud uit je imaginaire slaap.

Constant zegt: Ieder alternatief voor de bestaande wereld provoceert. Iedere vrouw wier man met een vrouwelijk alternatief komt, zal dat als een provocatie opvatten. ‘New Babylon is zo'n alternatief-provocatie, de zelfmoord is dat ook.

Het alternatief luidt: Er is nog een andere mogelijkheid. Je hebt je leven in eigen hand. Je *kunt* het beëindigen.' De zelfmoord confronteert ons wreed met dit alternatief.

En nu blijkt dat van de mensen, die zich deze mogelijkheid bewust worden een dusdanig groot gedeelte ook inderdaad voor de dood kiest, dat de pers zelfmoorden niet vermeldt. Zover zijn we in 1965 dus: men probeert zelfmoorden dood te zwijgen omdat alleen al het zich bewust worden van dat alternatief voor veel mensen voldoende is om een einde aan hun leven in deze wereld te maken.

Mijn vriend is dood. Voor het laatst heeft hij deze maatschappij hartgrondig geprovoceerd. Moge zijn dood voor ons een warning zijn. Hijzelf rekende daar al niet meer op, laat staan op het effect van zo'n warning. Hij had de strijd opgegeven. Maar *ik* leef nog en alleen al daarom kan ik me dat niet permitteren.

Bart van Heerikhuizen

Provootjes en vopootjes

PROVOOTJES EN VOPOOTJES

(Zoals bekend zijn provootjes provokaties van het klootjesvolk door provoos, vopootjes provokaties van het provotariaat door het klootjesvolk.)

De Amsterdamse politie radeloos en redeloos

De politie in de hoofdstad van ons Koninkrijk is in alle staten. De zorg voor het a.s. huwelijk is haar te veel geworden.

Provoos worden op straat lastig gevallen, geïntimideerd en zonder reden vastgehouden. Dat overkwam bijv. Marja Götze (vrijdag en zaterdag 3 en 4 december) en Hans van der Mark.

Joop Dielemans werd op straat door een rechercheur vriendelijk aangekondigd: 'Vandaag of morgen rijdt er een auto over je heen.' Rob Stolk werd op da N.Z. Voorburgwal bijna gekidnapt door twee mannen (slappe vilten hoeden, grijze regenjassen en dito gezichten), die plotseling uit een rood volkswagentje sprongen nadat dit met gierende remmen gestopt was. Slechts door toepassing van enige James Bond-trucs wist Rob te ontkomen.

De happenings bij het Lieverdje blijven natuurlijk doorgaan, zaterdagavond om 12 uur én op onverwachte momenten. Alleen op 4 december, toen ook Sinterklaas happende, had de politie genoeg gevoel voor humor om *niet* tot arrestaties over te gaan.

Bij het politiebero Singel zijn de afgelopen zaterdagnachten door de politie verschillende charges met gummilatten en zwaarden uitgevoerd (alleen lichtgewonden). Vluchtte men naar de Munt, dan riepen heetgebakerde agenten vanaf de Singel: 'Kom eens hier als je durft, godverdomme!'

uit Provo nr. 6
Provo's Witte schoorstenen plan

PROVO'S WITTE SCHOORSTENEN PLAN

Na de witte fiets, het symbool van hygiëne in het stadsverkeer, komt Provo nu met de witte schoorsteen: het symbool voor frisse lucht.

Wat doet de overheid?

Nu onze laatste rest aan openbaar bezit, lucht en ruimte, op ontstellende wijze te gelde worden gemaakt, laat de overheid zich, zoals gebruikelijk bij deze verzameling presidenten en kommissarissen, in de eerste plaats leiden door de economische gevolgen van de te treffen maatregelen.

De vergiftiging van de atmosfeer in Nederland met zwaveldioxyde is begroot op 1.500.000 ton (1970). Het 'schone' aardgas was potentieel in staat om dit terug te brengen tot 60.000 ton. De overheid echter heeft bij een vrijwillig aangegane regeling nagelaten voor deze 'schone' brandstof een concurrerende positie te bedingen tegenover de sterk zwavelhoudende brandstoffen.

Provo zal voor het eerst de belangrijkste gegevens over het schandaal van de luchtverontreiniging openbaar maken. Daarnaast zullen wij in samenwerking met andere groeperingen een *teach-in* over dit onderwerp organiseren. (Wie mee wil werken melde zich!)

Konkrete feiten

Ingesloten een rapport van gemeentebiooloog drs. J. Heida. Dit rapport (*Provokatie nr. 11*) werd door het gemeentebestuur van Amsterdam als 'theoretisch' afgedaan, *zonder het vrij te geven voor publikatie*. Er blijkt uit dat de Russische luchtverontreinigingsnorm en ook de Duitse en zelfs de strenge Engelse norm nu al regelmatig overschreden worden.

En in dit al veel te veel verontreinigde milieu komt nu nog een heel chemisch complex: MOBIL OIL.

Voorwaarden voor de vestiging van Mobil Oil,

zoals die voor de overheid gesteld zijn.

De pijpleiding die voor de aanvoer nodig is wordt verzorgd en gefinancierd door de overheid. De eerste tien jaar met verlies!

De schaarse havengrond wordt voor de eerste 50 jaar voor het spotprijstje van f 0.96/m² gehuurd. Mobiloil krijgt het recht van levering van motorbrandstoffen en smeermiddelen aan de Centrale Voorzieningsdienst.

5 terreinen voor benzinstations voor een zekere huur en 1 terrein gratis.

Veel Amsterdamse bedrijven zullen opkijken van deze voorwaarden aan een buitenlands bedrijf, dat een grote last wordt voor de omwonenden en slechts aan 6000 man* werk zal geven. Duidelijk is, dat een bedrijf dat via pijpleiding van aanvoer voorzien wordt en een relatief kleine bezetting heeft (hoog geautomatiseerd!), beter op de Mokerhei neergezet had kunnen worden. Het meer bij Amsterdam passende distributieapparaat had altijd nog met dit soort 'voorwaarden' hier gevestigd kunnen worden.

Uit de nota inzake vestiging Mobiloil (Eerste ontwerp, zeer vertrouwelijk).

'...werd de Amsterdamse Koördinatiecommissie belast met het onderzoek van de vraagstukken van verontreiniging van water, bodem en lucht verzocht verslag uit te brengen met betrekking tot de mogelijke hinder voor de bevolking van de vestiging van een raffinaderij met een capaciteit van 4 à 8 miljoen ton ruwe olie per jaar (hier vraagt men dus slechts naar de last van 12,5% van het gereserveerde terrein en slechts een gedeelte van de eerste pijpleiding - 20 miljoen ton.kap. - L.S.). De Koördinatiecommissie heeft in een op 2 oktober 1965 gedateerde begeleidingsbrief van een nota over de bodem, water- en luchtverontreiniging, die te verwachten is bij vestiging van een olieraffinaderij in de Grote IJpolder, doen weten dat haar leden aanvankelijk *unaniem* van oordeel waren, dat de vestiging schade zou ople-

* Mobil Oil is er uiteindelijk gekomen, maar er zijn niet meer dan een paar honderd mensen komen werken.

veren voor de volksgezondheid en ernstige hinder zou veroorzaken, maar dat zij wegens het ontbreken van informatie over het voorgenomen fabricageprocedé, de vraag in welke mate bij normale bedrijfsomstandigheden hinder en gevaar te verwachten zouden zijn niet exakt kon beantwoorden.’

De hier gehanteerde formulering is van de opstellers van dit ontwerp wel het maximum van wat met veel ‘goede wil’ uit het werkelijke rapport viel te distilleren. Om de voor deze plannen ongunstige stand van zaken te doorbreken werd nu door Den Haag een nieuwe commissie gevormd: de ‘Technische Werkgroep’, waarin ook nog enige leden van de oude commissie zitting kregen. Deze commissie kreeg opdracht om contact op te nemen met vertegenwoordigers van Mobiloil. Met machtneming van de door Mobiloil ter beschikking gestelde gegevens is een aantal eisen geformuleerd in verband met mogelijke luchtverontreiniging.

Uit het tweede ontwerp.

(Nog geheim, maar wel al aan de gemeenteraad gegeven)

De in het eerste ontwerp omschreven bezwaren worden nu heel aardig geformuleerd (grenzend aan valse voorlichting):

‘Ingevolge een voorlopig advies van deze commissie hebben wij gemeend, aan het vraagstuk van de te verwachten verontreiniging en de middelen ter opheffing c.q. het houden binnen redelijke grenzen daarvan bijzondere aandacht te moeten schenken.’

De eisen aan Mobiloil bevatten een reeks voor de hand liggende ideeën: ‘Verbindingen, afsluiters (etcetera) zullen zodanig zijn gekonstrueerd dat lekkage wordt voorkomen’ ... ‘bij aftapkranen zullen wegvloeiende stoffen worden opgevangen’ ... ‘Defecten zullen zo spoedig mogelijk worden verholpen’ ... ‘dagstaten zwavelgehalte brandstof en temperatuur gassen, schoorstenen’ etc. ‘Pompen voor het verpompen van giftige gassen zullen voorzien zijn van sleepring of vloeistofverpakking’.

‘Pompen enz. voor het verwerken van giftige gassen zullen voorzien zijn van sleepring of vloeistofverpakking.’

‘Waarschuwborden met **OPPASSEN! ZWAVELWATERSTOF GASMASKERS** worden aangebracht waar zwavelwaterstof kan ontsnappen.’

Deze eisen zijn zeer relatief, men kan er alle kanten nog mee op. Zeker geven ze niet de indruk van een totaal nieuwe aanpak, waarbij een absoluut schone installatie gewaarborgd wordt.

De absolute eisen van het Rijk, die nog geheim zijn, zijn de volgende:

Onder normale bedrijfsomstandigheden zal de kleur van de uitworp van de schoorstenen lichter zijn dan overeenkomt met no. 11 van de Ringelmann-schaal (de

zwarteheidsindicator). Gedurende het op temperatuur brengen van de installatie mag dit maximum 5 minuten lang no. 111 van deze schaal zijn.

Dit is door Mobiloil te meten op door B&W Amsterdam aan te wijzen plaatsen. De uitwerp van zwaveldioxyde van de raffinaderij zal geen grotere toename van de concentratie van zwaveldioxyde veroorzaken dan (op grondnivo):

100 gr/m³ gemeten over 24 uur op 1 plaats

175 gr/m³ gemeten over 30 min. op 1 plaats

260 gr/m³ gemeten over 3 min. op 1 plaats

Ik wil hier wijzen op de Russische norm van 150 gr/m³ als maximum voor de buitenlucht! Altijd nog een konsentratie waarbij bepaalde planten niet meer kunnen bestaan en frisse lucht helemaal niet. Wanneer de resterende terreinen in dit gebied die voor soortgelijke industrieën gereserveerd zijn, een evengrote verontreiniging zullen geven, kunnen wij bovenstaande getallen met 9 vermenigvuldigen! Opmerkelijk, dat zij die onze belangen op het oog zouden moeten hebben dit plannen in een dichtbevolkt woongebied met 2 miljoen mensen.

Onrustbarend is ook het feit dat na een gesprek van... Mobiloil met onze 'demokratisch gekozen vertegenwoordigers' de aanvankelijke eisen werden verzacht. Oorspronkelijk mocht de tint van de rookgassen Ringelmann no. 1 niet overschrijden. Ook de eisen t.a.v. het verwerken van de afvalstoffen van de tanks zijn in het latere ontwerp geschrapt. Tenslotte is het zwaveldioxydegehalte helemaal onder de tafel geraakt.

Hoe moet het wél?

De ekonomie kent geen luchtverontreiniging; slechts *ffff££\$\$\$*. Toch moet een regeling in de ekonomiese taal gesteld zijn. Geen verbale grenzen, die vast te stellen zijn door omkoopbare funktionarissen. Geen grenzen, waar men dicht tegenaan of net overheen gaat. Men moet een ekonomiese regeling vinden, waarbij men in het eigen belang de meest 'schone' oplossing vindt.

Provo stelt voor het lozen van viezigheid te belasten. Provo stelt voor een diskriminatie van de

‘vuile’ systemen. Het te gelde maken van het gemeenschappelijk bezit aan frisse lucht is een ernstige zaak en dus kostbaar (ff££\$).

‘Hoe bespaar ik mijn belasting?’, krijgt bij een dergelijke regeling voor de gemeenschap zin. Een nuttige belasting met een controle die toch al nodig was. Een twesnijdend zwaard wordt deze regeling wanneer de heffingen besteed worden aan een verbetering van het openbare vervoer en een vaste bijdrage leveren in de kosten van een schoon en ruimtebesparend vervoersmiddel.

Uiteraard is deze regeling zó dat het stoken van sterk zwavelhoudende brandstoffen in het land van de aardgasvondsten ekonomies onmogelijk wordt. De regeling zou gelijktijdig in moeten gaan in het hele EEG-gebied en zou moeten worden doorberekend in het gemeenschappelijk buitentarief. Hierdoor wordt concurrentievervalsing voorkomen.

Provo's witte schoorstenenplan

- Het lozen van vreemde stoffen in de lucht anders dan via hiervoor gekonstrueerde en geregistreerde uitlaten is verboden.
- De konstruktie van vaten, leidingen, afsluiters, werktuigen enz. moet dusdanig zijn dat lekkage wordt voorkomen.
- Processen met veiligheidskleppen e.d. moeten zó zijn afgesteld, dat het lozen via deze kanalen in de vrije lucht in het algemeen niet voorkomt.
- Het gebruik van open vaten voor vreemde stoffen die door de lucht worden opgenomen is niet toegestaan.
- Het lozen van de volgende stoffen is verboden:
 - Radioactieve stoffen
 - Zwavelwaterstof
 - Fluorverbindingen
- Voor het lozen van afvalstoffen in de lucht is men aan de gemeenschap de volgende bedragen verschuldigd:
 - CO -/kg
 - SO -/kg
 - S2C -/kg
 - O3 -/kg
 - roet -/kg
 - koolwaterstoffen -/kg
 - ijzeroxyden -/kg
 - aluminiumoxyde -/kg
 - nitro-olefinen -/kg
 - vlieggas -/kg
 - teerachtige produkten -/kg

Zone-toeslag

Het percentage van de zone-toeslag is gelijk aan het aantal inwoners/ha, die wonen binnen een straal van 15 km van de uitlaat. (100 inw./ha geeft 100%.) Mobiele installaties 500%.

Kleine stookinstallaties die gebruik maken van huisbrandstoffen zijn vrijgesteld van de registratieverplichting. De verschuldigde bedragen worden zonder zone-toeslag direct bij de producent of importeur geheven, berekend op de gemiddelde stookinstallatie.

Schoorsteenhoogte-redukctie

Schoorsteenhoogte boven	50 m - 10%
	100 m - 20%
	150 m - 30%
	200 m - 40%
	250 m - 50%
	300 m - 65%

De kleur van de uitworp moet lichter zijn dan overeenkomt met no. 1 van de Ringelmannschaal.

De temperatuur van de uitworp zal tenminste 25°C boven het zure dauwpunt van zijn gassen liggen.

Luud Schimmelpenninck

De generaal

DE GENERAAL

Toen de generaal
opstond en zei
mannen wat moeten wij
in konkreta
voor de vrede doen
was er enkel een soldaat
die luisterde en zei
weledelgestreng here
ik zou het eens proberen
met uw jasje uit te doen

Ton Schimmelpenninck

Provo - Rotterdam

PROVO - ROTTERDAM

De naam Provo heeft in Rotterdam een heel brede betekenis. Soms wordt de naam meschien ten onrechte gebruikt. Er lopen 100den zgn. Provo's, de op sensatie beluste jongeren die denken aan spijkerbroeken met wijje pijpen, lange haren, nonzjelante houding e.d.

Min of meer verwant hieraan is er in R'dam een nieuwe anarchistiese groep in het leven geroepen: 'Desperado', waarvan binnenkort ook een blad verschijnt. Deze jongens hebben ook een provokaatsie uitgegeven in de vorm van een kerstbrief; hij was gericht tegen de atoombewapening en tegen de oorlog in 't algemeen.

De beurstrappen

De opstandige R'damse jeugd is wel in sterke mate toegenomen. De bekendste verzamelplaats zijn de trappen bij de beurs, in het centrum. De opkomst van de beurstrappen als verzamelplaats is eigenluk 3 jaar geleden gekomen, met de 'havenweek'. De feestavond in de Ahoy-hallen werd één grote rel.

Het politiële gezag werd geholpen door het vrijwillige korps van de R'damse brandweer om aan de ordeverstoringen een eind te maken. Talrijke arrestaatsies zijn die avond verricht en velen gingen met lichamelijk letsel (blauwe ogen, dichtgeslagen gezichten, gekneusde en verzwikte lichaamsdelen etc.) naar huis (of naar de politiepost) toe. Hierna zijn overal in de stad grote en kleine relletjes en vechtpartijen geweest, die echter door paarden, motoren, knuppels, latten en andere dreigingen van hogerhand grotendeels de kop in zijn gedrukt.

De Franse Laan, de Beyerse Laan

Ook fijn waren de avonden, in de zomer van '65, op de Franse Laan. Verkeersborden werden dwars over de weg gezet. Het publiek en de politie werden gemolesteerd. Veel brommers zijn toen in beslag genomen, talrijke arrestaties verricht en ook gingen weer velen bont en blauw geslagen naar huis. Toeschouwers werden gelast door te lopen en werd daar geen gehoor aan gegeven, dan moest men in een grote wagen stappen en werd je doorgezonden naar de politiepost.

Leuk om te vermelden is het feit, dat de inwoners van de omringende flats allen op het balkon stonden om de jeugd op te hitsen. De politie verbood toen bewoners op het balkon te staan, of naar buiten te kijken. Gelast werd de gordijnen te sluiten. (Dit alles doet me denken aan de toestanden uit de Duitse bezettingstijd.)

Een maand later waren er de rellen op de Beyerse Laan. Zoals op de Franse Laan ontstonden ze uit gevechten tussen 2 à 300 'artistieke' en 'gewone' nozems, oftewel 'artistiekelingen' en 'vetkuiven'. Verschijnt de politie echter op het toneel, dam is 't: samen tegen de politie.

Van nozemrel tot Provo-happening

Interessant is de overgang van nozemrel tot provo-happening. Beiden hebben ze hun betekenis. Bij het eerste gaat het alleen om de ordeverstoring en het uit z'n tent lokken van het blauwe gespuis. In het tweede geval betreft het een ordeverstoring met sosjale inslag.

Waarbij ik 'r de nadruk op wil leggen, dat in een samenleving die bedreigd wordt door de atoomdood en door de luchtvervuiling, elke verstoring van de openbare orde, elk verwekken van onrust, al een POSITIEVE daad is.

De happening in Alblasserdam

In de verschillende kafees die in R'dam door het provotariaat druk bezocht worden (Frida, Miramar, Oom Tom, de Superbar), werden affiesjes gehangen om de happening aan te kondigen.

Het was november 1965. Op een zondagmiddag was afgesproken op de beurstrappen. Vandaar naar het busstation en vandaar in twee stampvolle bussen naar het zeer kristelukke dorpje Alblasserdam. Ook een groot aantal was op brommers; bij elkaar waren er zoon 200 à 250 man. De meeste oudere Alblasserdammenaars schrokken zich kapot, de jongeren daarentegen waren entoesiast, omdat er iets gebeurde. Eerst liep men enige keren het dorp rond (een plaatselijke kafeetje werd van z'n hele biervoorraad afgeholpen), waarop er halt werd gehouden op de Dam, in het centrum.

Happener Waldo van Dreven danste rond, geheel gehuld in een plestik gewaad. De politie kwam en sommeerde iedereen door te lopen. Ook de burgemeester kwam 'r juist aanwandelen en na een kort gesprek met Waldo mocht men doorgaan.

Gezamenluk werd het lied 'We shall overcome' gezongen. Centen werden rondgestrooid om de geldlustigen te helpen. 'Voor mensen die van geld houe!' Enkele omstanders begonnen te rapen. Ingevoerd werd het 'vriendschapspel', met luciferdoosjes. Een pamflet werd uitgedeeld en later een kleine provo-brosjüre.

Leen Louwerse

Chronologie 4 april-november 1966

4 april 1966: *Provo 7* in beslag genomen wegens 'Subversieve Brief'. Roel van Duyn, Hans Metz, Rob Stolk, Luud Schimmelpenninck in hechtenis genomen.

april: besluit tot deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam (1 juni 1966).

23 april: Hans Tuynman, juist vrijgelaten, opnieuw gevangen gezet omdat hij het woord 'imaazje' mompelde bij het Lieverdje. Kort daarna werd hij tot drie maanden onvoorwaardelijk veroordeeld.

Op dezelfde dag was Koosje Koster gearresteerd omdat ze bij het Lieverdje krenten uitdeelde.

27 mei: proces tegen de vier arrestanten i.v.m. *Provo 7*.

Vanaf april, elke derde zondag in de maand een onaangekondigde demonstratie tegen de oorlog in Vietnam, georganiseerd door de Aktiegroep Vietnam.

Koninginnedag: provotariëse viering.

1 juni: Provo haalt een zetel in de Amsterdamse gemeenteraad. Advertentie geplaatst door 850 intellectuelen: 'Wij zijn gekwetst in ons rechtsgevoel', naar aanleiding van berechting van provo's.

13 juni: demonstratieve optocht van Amsterdamse bouwvakkers uit protest tegen het niet-verzilveren van vakantiebonnen. De politie treedt op en een van de bouwvakkers, Weggelaar, overlijdt.

14 juni: demonstraties in de stad. Arbeiders en provo's samen. Bestorming van *De Telegraaf*. Veldslagen in de stad.

In de avonden van 14, 15, 16 en 17 juni vinden er vechtpartijen plaats waaraan het 'onbewuste provotariaat' deelneemt. Provo distantieert zich daarvan.

24 juni: bij een demonstratie tegen het politiebeleid worden 55 personen gearresteerd.

17 juli: vierhonderd demonstranten worden per vrachtwagen weggevoerd uit Amsterdam en 'ergens' vrijgelaten: de beruchte methode Koppejan.

Op de derde zondag in augustus worden 279 jongeren gearresteerd bij een Vietnam-demonstratie.

november: hoofdcommissaris Van der Molen ontslagen.

4 Regressie en agressie

Er was eens een koninkje, dat dolgraag op z'n troon zat. Maar op een kwade dag werd zijn vredige regering wreed verstoord. Het koninkje wilde zijn dag beginnen en plofte in de kussens van zijn troon, doch met een schreeuw sprong hij weer op. Een egeltje lag op de kussens! Een hevig onbehagen maakte zich van het koninkje meester.

‘Ik beveel je je onmiddellijk te verwijderen!’ bulderde het koninkje het egeltje toe. Deze echter begreep de klanken die de vorst uitstootte niet en hoewel het bevel wel driemaal herhaald werd verroerde hij zich niet.

Het koninkje, dat strikte gehoorzaamheid gewend was, begreep niet dat het egeltje zijn wil durfde te trotseren en wond zich bij elk bevel meer op. Buiten zichzelf schreeuwde hij: ‘Als het niet goedschiks gaat dan maar kwaadschiks!’ Maar ach, het egeltje kende ook het onderscheid tussen goed en kwaad niet. Toen stormde het koninkje driftig naar voren en sloeg het egeltje met de vlakke hand. ‘Oei! Ai! Au!’ huilde het koninkje van pijn, terwijl het egeltje rustig bleef zitten waar hij zat.

Met bloedende hand schelde het koninkje om lakeien. ‘Ik wil een nieuwe troon. Vanaf deze troon kan ik niet langer regeren,’ sprak hij tot hen. De lakeien maakten een buiging en gingen heen. Spoedig deed in het land het gerucht de ronde: Er Is Een Gezagskrisis!

Op 23 maart 1966 manifesteerde het onbehagen zich voor het eerst in alle duidelijkheid. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten wonnen de partijen die zich dreigend tegen het egeltje op de troon en vóór de monarchie uitlieten (Boerenpartij, CHU), evenals de partij die zich voor het egeltje en tegen de monarchie had verklaard (PSP). Vooral in de aanzienlijke winst van de Boerenpartij kon men de rancune van het klootjesvolk herkennen.

Ook op het financieel-ekonomiese gebied deden zich onrustbarende gebeurtenissen voor. Niet alleen was de inflatie van de gulden gestadig voortgegaan, maar ook werd een groot aantal mensen de zekerst schijnende zekerheid uit handen geslagen door het onverwachte faillissement van de bank van Texeira de Mattos. Dit laatste werd algemeen opgevat als een Teken. Waarvan het een Teken was konden we slechts gissen; in elk geval niet van een achteruitgang van het bankwezen, want het volgende halfjaar werd het Magies Centrum overwoekerd met bankgebouwen. De oprichting van de Klaasbank door Robert Jasper in september 1966 was daarvan een logies gevolg. Bovendien lazen wij in deze tijd in de dagbladen de op onheilspellende toon geschreven berichten van bedrijfssluitingen en massaontslagen.

Het perspectief van een gezagskrisis gekombineerd met een economische recessie doemde bij ons op. *Bikkelacht* werd in beslag genomen, ‘Zo is het’ door de VARA-leiding verboden, maar aan de werkelijke gezagskrisis waren we nog niet toe. We bevonden ons in het voorafgaande stadium van nerveuze opwinding en vergeefse bevelen. Het KVP-Kamerlid Van Lieshout komt de eer toe de repressieve periode ingeluid te hebben.

Hij sprak naar het hart van alle Autoriteiten die ons koninkrijk regeren toen hij aanspoorde tot de eerste van de serie taktloze repressieve maatregelen tegen het egetje. Eind maart fulmineerde hij in de Eerste Kamer tegen *Provo* nr. 7, dat volgens hem een ernstige vorm van opruiing bevatte. Tegen de ‘Subversieve Brief’ (anoniem) in *Provo* 7 moest onverwijld door de justitie worden opgetreden. De opwekking om de nog niet eens bestaande IJ-tunnel op te blazen en de stadsplanner ir. De Gier te liquideren werden door Van Lieshout blijkbaar letterlijk genomen.

‘Bent u daar, Van Duyn? Doet u open! Politie!’ klonk het dus maandagochtend 4 april door het luidsprekertje bij ons bed. Ik had kunnen vluchten, maar grootmoedig deed ik open. ‘Wij hebben een bevel tot arrestatie van Roel van Duyn alsmede een bevel tot huiszoeking in verband met *Provo* nummer zeven,’ verklaarden de twee rechercheurs. Ze doorzochten het hele huis, pakten stapels schriften, papieren en tijdschriften (waarbij de kopij van het nog ongepubliceerde *Provo* 8) en vanzelfsprekend ook de oude stencilmasjien uit het gasmeterkastje. Maar exemplaren van *Provo* 7 in de boekenkast lieten ze staan. Alles werd met mij erbij in een volkswagenbusje gesjouwd, waarin Rob Stolk al plaats had mogen nemen. Het ontroerde me wel toen ik zag dat een buurvrouw in snikken uitbarstte. ‘Ik ben een echte Jordaanse, ik kan het niet aanzien als er mensen worden weggevoerd,’ zei ze tegen Carla.

Nauwelijks zaten we in de cel of het vrolijke gezang van Hans Tuynman schalde door de gang. Hij zat daar al drie dagen, verdacht van opruiing tot het deelnemen aan de verboden demonstratie van 2 april. ‘Hoe was het?’ informeerde hij. ‘Erg goed,’ antwoordde ik door het rooster van de deur. ‘De politie probeerde ons wel uit elkaar te slaan, maar het eindpunt van de demonstratie hebben we allemaal bereikt.’ Ergens ging een deur open en we hoorden de stem van een Van Hall-knecht: ‘Bekken dicht!’

Artikel 5, lid 3 van het Verdrag van Rome - dat ook door Nederland ondertekend is - gebiedt dat

‘everyone arrested or detained in accordance with the provisions of Par. 1 (c) of this Article shall be brought promptly before a judge or other officer authorised by law to exercise judicial power.’

Niettemin werden Rob, Luud en ik pas na vier dagen voor de rechter-commissaris gebracht. Is ‘vier dagen’ de Nederlandse vertaling van ‘promptly’?

De rechter-commissaris, Van Maanen, gaf gehoor aan de eis van de officier van justitie, Van Renesse, om mij nog tweemaal zes dagen

te detineren ‘om herhaling te voorkomen’. Luud en Rob liet hij naar huis gaan.

Hoe vond ik het in het Huis van Bewaring op de Weteringschans? Ik kan dat het best weergeven door middel van een brief die ik drie dagen voor mijn invrijheidstelling (15 april) aan Carla schreef:

(...)

‘vrijdag kom ik voor de Raadkamer. Ik zal hen goed proberen uit te leggen dat de kern van de zaak een afschuwelijk misverstand is. Wat wij als curieuze literatuur hebben bedoeld, vatten zij op als realistische opruiing. Gelukkig sta ik sterk, omdat wij niets hebben ondernomen in de richting van de gewelddaden, genoemd in de Subversieve Brief. Bovendien hoop ik hen duidelijk te kunnen maken dat die gewelddaden in tegenspraak met onze werkelijke bedoelingen zijn. De laatste tijd heb ik me vaak tegen het gebruik van geweld uitgesproken. Mocht ik niet vrij komen, dan zou mijn “preventieve hechtenis” nog eens met 30 dagen vermeerderd worden en dat lijkt me toch al te gek. Voor mij staat het vast dat deze hechtenis niet preventief bedoeld is, maar als straf. Als ze bang voor herhaling zijn zouden ze me m'n hele leven vast moeten zetten. Misschien is dit ook een wraak voor alle ordeverstoringen enz. begaan door een beweging, waarvan men nu de “leider” in handen meent te hebben.

We hebben Pasen hier uitbundig gevierd. 2 × per dag kregen we sigaretten en eieren. Bij het eten kregen we (onverteerbare) soep en gisteren zelfs een appel. Om de feestvreugde ten top te voeren werden we verblijd met een “Paaspuzzle”, die ik ten dele heb ingevuld.

Gisteren hadden we zelfs FILM. Het was in een zaaltje dat als kerk gebruikt wordt (stom genoeg heb ik “Geen Godsdienst” opgegeven). Het bevindt zich achter het “Afzonderingsgedeelte”, waar zware gevallen terechtkomen. Een afschuwelijke operettefilm over een Prins die met een dienstmeisje trouwt. De directeur had tevoren een toespraakje gehouden en gezegd dat de film misschien niet naar ieders zin zou zijn, maar dat de mensen die er niets aan vonden er toch in ieder geval weer eens een “aardig meisjesgezicht” in konden bewonderen. Maar goed, het was even een uitje. Ik heb met een paar van m'n kameraden, inbrekers, kennis kunnen maken. Jongens met wie ik me weinig verwant voel. PROVO is bij hen kennelijk populair. Toen ik de filmzaal binnenkwam hoorde ik roepen: “provo, provo”. Zij hadden in de kranten over me gelezen.

Er is hier in de cel ook een radio, met één knop. Als er iets uit komt, is het lichte muziek. Geen interessante programma's. Ik lees *Aspects of Revolt*, dat je voor me geleend hebt. Eerst mocht ik het niet hebben van de directeur, maar toen ik zei dat het voor studie was en het stempeltje van het Instituut voor Sociale Geschiedenis liet zien zwichtte hij. Het is een pessimistisch boek. “To all rebels against tyranny, privilege and intolerance, who perished

before tasting the poisonous fruit of victory and power.” Ben ik soms zo iemand?! Het zegt dat er een “iron law of oligarchy” bestaat. Dat alle revolutionaire bewegingen die aan de macht komen tenslotte toch weer in een oligarchiese regeringsvorm ontaarden. Goddank streven wij niet naar de macht. Mijn bedoeling tenminste is het niet.

Als ik uit het dubbele matglasraam met de dubbele tralies gluur kan ik het Rijksmuseum en een stukje straat zien. Het is iets. Op het politieburo kan je helemaal niets zien. Behalve een keer, toen

Bernard de Vries spuwt vuur

ik met een rechercheur even voor het raam mocht luchten. Toen zag ik toevallig Maarten Visser lopen. Hij zag mij ook. Ik schreeuwde en het luchten was meteen afgelopen.’

(...)

Harry Mulisch stelt in zijn spannende boek over Provo (*Bericht aan de rattenkoning, de Bezige Bij 1966*) dat onze deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen van 1 juni een symptoom van de ‘verwording’ van provo was. Volgens hem was Provo in de val gelopen en vervreemdde zich nu van de Provo-massa. Hij vraagt zich af wie eigenlijk Provo kandidaat gesteld heeft, daar een bestuur niet bestaat. Hij is ervan overtuigd dat Provo door enkele studenten kandidaat gesteld was.

Door de provoos is Provo kandidaat gesteld. Niet enkele studenten, maar ongeveer veertig provoos hebben thuis bij Duco dat besluit genomen. We namen Bernard de Vries als lijsttrekker om te voorkomen

dat ik nu de officieel erkende Leider zou worden. Rob Stolk was te jong, Robert Jasper ziek en Duco te aarzelend. ‘Ik hóón ze allemaal in de gemeenteraad,’ zei Bernard indrukwekkend. Irène van de Weetering, die we nog maar een paar weken

kenden, werd op nummer twee gezet omdat ze samen met Bernard een aardig duo vormde. Verder bood Jef Last zich aan voor een onverkiesbare plaats.

De campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen was in plaats van verwording een uitstekende taktiek om alle repressieve maatregelen op te vangen en een boemerangeffekt te geven. Ook mensen die het niet principieel met ons eens zijn werden door de repressie moreel gedwongen op Provo te stemmen. Zo kon het stekelige egeltje zich gemakkelijk tussen de kussens op de troon van de autoriteiten nestelen.

Oudere anarchisten verweten ons parlementarisme. Ook Mulisch kon mijn anarchisme moeilijk rijmen met mijn plaats op de Provo-lijst. Maar wat wil het anarchisme? Een democratische maatschappij op federalistische basis, waarin het sociale leven van onderop en niet van bovenaf geïnspireerd wordt. Dus kan in een anarchistiese maatschappij de gemeenteraad de organisatoriese basis zijn voor de federatie. Dus hoeven de provoos de gemeenteraad niet te boycotten. Integendeel; door wel mee te werken aan de gemeenteraad en niet aan het parlement benadrukken zij hun ideeën over gemeentelijke autonomie. Overigens hebben ook de Zweedse anarcho-syndikalistes wel aan gemeenteraadsverkiezingen meegedaan.

Gemeenteraadsverkiezingen. Peter Bronkhorst heeft het propagandavoertuig taktisch geparkeerd.

Provo had uitgesproken ideeën over de stad Amsterdam. Het Witte Fietsen-, Schoorstenen-, Kippen-, Woningen- en Wijvenplan moest Amsterdam maken tot de eerste sektor van New Babylon. Het Magies Centrum kan dan een Ludiek Centrum worden, dat niet door autoos, banken en ontvolking onspeelbaar wordt gemaakt, maar juist door happenings creatieve impulsen krijgt.

Nog een democratische vernieuwing werd door Provo geïntroduceerd. De provoos zullen nooit aan de oligarchie der autoriteiten gaan meedoen, want zij zullen nooit langer dan een jaar zitting hebben in de raad. Dan worden ze afgelost door nieuwe subversieve elementen.

Wie er wél in de val liep, dat was de justitie. In plaats van geen aandacht aan de provoos te schenken om het geen ekstra verkiezingselan te geven, vereerden zij ons juist in de verkiezingstijd met tal van dubieuze maatregelen.

Waarom speelde de justitie ons spel (ook door de Tres-zaak)* mee? Het antwoord heeft mr. Stheeman, president van de rechtbank van het arrondissement Amsterdam, gegeven in een interview met het *Algemeen Handelsblad* (9 april 1966). Hij zegt daarin dat de 'herriemakers' ongenueanceerd moeten worden bestreden.

'Ik geloof dat een gezagshandhaver dus een ongenueanceerd denker is.'

*'Tres' was een aristocratische studentenvereniging. Er had zich een gruwelijk ontgroeningsritueel afgespeeld, met dodelijke afloop voor een van de novieten. De daders kwamen eraf met heel lichte gevangenisstraffen, die in geen verhouding tot de Provo-vonnissen stonden.

Het gezag moet kennelijk blind zijn voor alle omstandigheden. Dit verklaart het gemak waarmee men het gezag kan aanvallen en provoceren. Om zich te beschermen eist het gezag dat de ‘onderdanen’ zich even blindelings onderwerpen. Stheeman zegt:

‘Men mag niet bij elke beleidsdaad de motivering vragen. Dat is al fout. De burgemeester hoeft het helemaal niet te motiveren. Het is dom als hij dat motief noemt, want op een motief is hij altijd te vangen.’

Dit is nu de fascistoïde kern van het gezag: de door het gezag bewust

Koosje Koster in de Provo-kelder (onder het huis van Peter Schat).

gewilde chroniese kortsluiting tussen overheid en burgers. Het gezag begon nu met zo'n verbluffende frekwentie fouten te maken, dat het alleen aan het traditionalisme van de Amsterdammers te danken is dat niet veel meer dan 13 000 kiezers hun oude partij voor Provo in de steek lieten.

Hans Tuynman was op 15 april door de justitie uit voorlopige hechtenis ontslagen. Op voorwaarde dat hij zich van ordeverstorende activiteiten zou onthouden - een nieuwe truc van het gezag. Op zaterdagavond 23 april vond het gezag dat Hans de orde verstoortte. Hij riep, ‘althans mompelde’, ‘imaaazje’ bij het Lieverdje. Hij werd in hechtenis genomen en op 27 april eiste officier van justitie Van Renesse drie maanden, waarvan vier weken voorwaardelijk. Op 11 mei veroordeelde mr. Bletz hem zelfs tot drie maanden onvoorwaardelijk.

Tuynman ging in hoger beroep, maar dat kwam, zoals vaker, pas voor toen hij z'n straf al bijna uitgezeten had. Hij heeft tweeëneenhalve maand gezeten voor een veroordeling van twee maanden. Hans had toen nog een straf van drie weken lopen voor het venten van wafels zonder vergunning. Wie nu zou verwachten dat van deze drie weken de twee weken die Hans te veel gezeten had werden afgetrokken vergist zich. In september 1966 zat hij deze drie weken uit in een gevangenis op een soort Elba, bij Hoorn.

Op 23 april was ook Koosje Koster (nr. 6 op de Provo-lijst) bij het Spui gearresteerd, ‘omdat’ ze krenten uitdeelde. De krenten symboliseerden de liefde en de kommunikaatsie die de politie voor het Lieverdje niet opbrengen kan. Ondanks deze christelijke liefde leidde de arrestatie tot een calvinisties zedenschandaal. Op het bureau werd Koosje tegen haar wil en onder hevig verzet uitgekleeft door drie mannelijke en een vrouwelijke agent. Daarna werd ze, slechts gekleed in een kort jasje en een onderbroekje, urenlang verhoord. Van Hall verklaarde in de gemeenteraad dat herhaling van iets dergelijks niet voorkomen kon worden. Trouwens, het was eigenlijk te gek om je druk te maken over ‘een malle dwarsliggende juffrouw, voor wie je nu eenmaal geen nette dames van huis hoefde te halen’, zoals hoofdinspekteur

Koppejan het uitdrukte (24 mei 1966). Het vertrouwen in de methodes van de politie werd nog maar ternauwernood gered, toen de minister verklaarde dat Koosje onjuist behandeld was.

Koosje werd op 31 mei het slachtoffer van de voorwaardentruc. Na het plakken van verkiezingspamfletten werd ze vijf dagen vastgehouden, mede 'wegens de aard van het affiche'. Voor plakken is een boete van een tientje normaal.

Paleis van Justitie op de Prinsengracht.

Om het effect van de zaak-*Provo 7* zo groot mogelijke invloed op de verkiezingen te doen hebben liet men ons - Luud, Rob, Hans Metz en ik - op 27 mei, vier dagen voor de verkiezingen, voor het gerecht komen. Mr. Van Renesse beschuldigde ons van opruiing tot een hele serie gewelddaden. Hij dacht wel niet dat wij onszelf aan die gewelddaden schuldig zouden maken, maar:

‘Hun doel is om anderen tot geweld te brengen en de kastanjes uit het vuur te laten halen.’

Hij eiste tegen mij drie maanden, tegen Rob tien weken, tegen Luud acht weken en tegen Hans zes weken.

Behalve pater Van Hees en prof. Vercruyssen hadden wij ir. De Gier als getuige-deskundige gedagvaard. Tegen de laatste (‘stedenbouwkundig misdadiger nr. 1’) hadden wij opgeruid tot *moord!* De Gier verklaarde onder luide toejuichingen van de publieke tribune dat hij de ‘Subversieve Brief’ met plezier gelezen had en zich niet bedreigd gevoeld had. Als advocaten traden mr. Stokvis en mr. Bottenheim op. Mr. Bottenheim stelde dat als de justitie de ‘Subversieve Brief’ verbood, we wel alle films, boeken en tijdschriften kunnen gaan verbieden. Rob zei: ‘De dagvaarding is sensationeler en opruiender dan de Subversieve Brief.’ Op mijn verwijt dat ik elf dagen zonder noodzaak vastgezet was, dat ik dit beschouwde als een voorbarige straf en dat vrijspraak nu bij voorbaat uitgesloten was, kreeg ik te horen dat de letter van de wet ‘preventieve hechtenis’ niet als straf be-

schouwt. Op 9 juni veroordeelde de rechtbank mij tot zes weken, Rob tot vier en Luud tot drie.

De voorgaande stunts zijn slechts de juridische hoogtepunten in de maanden voor de verkiezingen. Onze campagne beheerste de straat. Bijna dagelijks demonstreerde het provotariaat. Tegen de oorlog in Vietnam in het bijzonder. Op 5 mei werden bij een provotariëse demonstratie de ruiten van het konsulaat ingegooid. Natuurlijk zijn wij in principe tegen geweld, maar, afgezien van de vraag of het ingooien van ruiten als geweld beoordeeld moet worden, bij alle principes móet voor alles het grootste effect worden nagestreefd. Ite Hamming schreef een 'Open Brief' aan de heer W.R. Tyler, ambassadeur van de vs in Nederland:

'Beste Tyler,

We vinden het tof, dat het incident bij jullie consulaat-generaal in Amsterdam op Nederlands bevrijdingsdag, 5 mei j.l., de wereldpers bereikt heeft. Je moet begrijpen dat er ons veel aan gelegen is jullie regering in Washington eens duidelijk onder de ogen te brengen, dat de toestanden die jullie in Vietnam maken voor ons gewoon hetzelfde zijn als wat Duitsland hier in de jaren 40-45 gemaakt heeft.

Natuurlijk zijn wij blij dat jullie ons toen van de nazi's verlost hebt, weet je wel, maar hier stonden jullie aan de kant van het ver-

zet tegen de diktatuur. In Vietnam staan jullie aan de kant van de diktatoriale regering. Het volk is tegen je. Maar jullie blijven moorden uit prestige-overwegingen en weten wij veel uit wat voor economische belangen en geborneerdheden.

(...)

We moeten niks van geweld hebben. Maar we staan aan de kant van het Zuidvietnamese volk en haar Bevrijdingsfront, de Vietcong. Desnoods zullen wij ons bij honderden laten arresteren, maar tot molestaties van personen zullen wij niet overgaan. Misschien wel met rookbommen, maar nooit met napalmbommen, zullen wij ons protest kracht bij zetten.'

De demonstraties bij het consulaat hebben geleid tot de oprichting van de Aktiegroep Vietnam, die elke derde zondag in de maand een aanvankelijk onaangevraagde demonstratie hield. De eerste vond plaats in april. Zij hebben inderdaad honderden arrestaties opgeleverd. Een groter aantal arrestaties dan de zaterdagse happenings, die nu een ekstra stimulans kregen door de gevangenschap van Hans Tuynman. Vrijwel elke zaterdagavond was er een opwindende sluiptocht met fluitjes en handgeklap vanaf het Spui en later het Leidseplein naar het Huis van Bewaring aan de Amstelveenseweg.

Een bijzondere happening vond plaats op koninginnedag. Gesterkt door het succes dat het Oranjekomitee 'De Parel van de Jordaan' behaald had met het organiseren van Oranjefestiviteiten op 10 maart besloot het komitee op koninginnedag 1966 een poging te doen tot een gezamenlijke, provotariëse viering. Het komitee gaf een programma uit, waarin de verkiezing van Miss Provo-chick 1966 werd aangekondigd. Een uitnodiging zich daarvoor kandidaat te stellen was verzonden naar prinses Beatrix en haar zusjes. In verband daarmee was op het pamflet nog eens de veel vervolgde middenplaat uit het in beslag genomen *Bikkelacht* afgedrukt. Het programma zag er als volgt uit:

1. Start witte fiets marathon rond het Paleis op de Dam
2. Verkiezing Miss Provo-chick 1966
3. Toernooi boter kaas en eieren tussen provoos en kommissarissen
4. Verkoop bij opbod van *Provo* 1 en 7
5. Demonstratie frisse lucht happen(en) door witte schoorsteen
6. Wedstrijd rookbomgooien
7. Straattekenwedstrijd
8. Oranje-appel balspel
9. Opening van de zwarte doos
10. Prijsuitreiking

Het werd een ware happening-dag, die tijdelijk het Magies Centrum tot een klein sektortje van Nieuw Babylon maakte. De spelen begonnen bij het Lieverdje, waar het 'Provonadu-orkest' - een houtblazersensemble - speelde. Ludiek joelend trok het verzamelde provotariaat naar het Leidseplein, waar het fonteintje d.m.v. limonadesiroop

tot een oranje-limonadefontein werd gemaakt. Jongens van 'Jong Europa', die fascistiese pamfletjes uitdeelden, werden erin gejonast. Toen naar het Huis van Bewaring, waar een zit-demonstratie voor Tuynman werd gehouden en tenslotte naar de Dam, waar het aangekondigde programma werd uitgespeeld. Een tweejarig meisje werd eenstemmig tot Miss Provo-chick gekozen. Maar 's avonds greep de politie in, toen Auke Boersma bij het Paleis het Witte Woningenplan uit de doeken deed. Tientallen arrestaties, tot diep in de nacht. De happenings werden steeds fantastieser. Op 30 mei werden negen provoos gearresteerd omdat zij met de Witte Walvis (van luchtbedden en

Poging tot bevrijding van Hans Tuynman uit de gevangenis op de Amstelveenseweg. Op de muur: Hans Metz.

lakens) in het vijvertje op het Leidseplein en in de grachten speelden. De politie begreep niet dat de Witte Walvis gekomen was om Jonas uit te spuwen in de gemeenteraad: Bernard de Vries.

Bernard was op 24 mei al gearresteerd bij een geënceneerde poging om Hans Tuynman uit de gevangenis te bevrijden. Bernard werd wegens 'erfvredebreuk' meegenomen, in het compromitterende bezit van een vuurpijl, een kapotte radio, een kaart van Spanje, een plattegrond van de gevangenis en een lang touw.

We speelden met de autoriteiten een gambiet: vóór 1 juni 1966 offerden wij een paar pionnen - Hans Tuynman, *Provo 7* en Koosje Koster -, maar vanaf 1 juni profiteerden wij van de gulzigheid waarmee het gezag deze offers aanvaard had door massaal in de aanval te gaan.*

Het verkiezingsfeest werd op het Amstelveld gevierd. In de tent van Will Spoor speelden beat-bands, zongen, dansten en spraken anonieme, subversieve en magiese provoos voor een opgewonden menigte

Irène van de Weetering-Donner wordt afgevoerd na een demonstratie voor vrijlating van Hans Tuynman.

provotariërs. We verkeerden in zo'n overwinningstemming, dat de uitslag van de verkiezingen eigenlijk een teleurstelling werd. De meeste provoos hadden op meer

*Voor de kenners: 1.e4 e5.
2. d4 ed4: 3. c3 dc3: 4. Lc4
cb2: 5. Lb2:

dan één zetel gehoopt. Maar rekening gehouden met de hoeveelheid anti-propaganda die Provo van alle kanten te verwerken heeft gekregen is één zetel nog mooi. De aanval werd voortgezet met een demonstratie na afloop van het verkiezingsfeest bij het Huis van Bewaring, waar Hans Tuynman en Ite Hamming gevangen zaten. De arrestatie en de manier van verhoren van Irène Donner-van de Weetering bracht zelfs een echte grootmeester ertoe in de gambietpartij mee te spelen (hoewel hij persoonlijk meer van positionele strijd houdt). Hij weigerde nog verder een land te vertegenwoordigen, dat zijn arrestanten chanteert door hen alleen na een afgedwongen belofte vrij te laten.

Ook een Nijmeegse hoogleraar in het Romeins recht, Van den Bergh, trok mee in de aanval. Hij protesteerde in het partij-orgaan van de PVDA, *Opinie*, tegen de straf die Hans Tuynman was opgelegd en tegen het arresteren en vrijlaten onder voorwaarde. Hij schreef:

‘Het dreigen met vasthouden en vrijlaten “onder voorwaarde” maakt van maatregelen, die uitsluitend zijn bedoeld tot veiligstellen, straffen, en wel straffen die worden opgelegd zonder behoorlijk proces vooraf.’

De verontwaardiging onder de intellectuelen over het doen en laten

(dit laatste inzake Tres) van de justitie culmineerde in de hoogste vorm van protest die onze academici blijkbaar kunnen opbrengen: een protest per advertentie. 850 personen ondertekenden een onschuldige tekst, waarin de autoriteiten gevraagd werd toch al het mogelijke te doen om ‘rede en billijkheid in onze rechtsbedeling te herstellen’. En dit brokje zoetekoek werd slechts door twee dagbladen, *Het Vrije Volk* en *Het Parool*, opgenomen. De andere dagbladen oordeelden de inhoud van de advertentie te staatsgevaarlijk en plaatsten liever hun advertenties van C&A, Mercedes-Benz en Lexington, die de mensheid tenminste onbedorven geluk brengen.

Het protest op straat zou een minder gefrustreerd hoogtepunt bereiken. Voorlopig werd de stemming in Amsterdam opgevoerd door steeds weer herhaalde happenings en demonstraties. Koppen als: ‘Verkeer in de knoop door Provo-rumoer’, ‘Politiepaard loopt vrouw omver’, ‘Weer onrust in Amsterdam’ of: ‘Dit keer geen arrestaties’ (groter nieuws!) maakten de situatie steeds spannender. De steekvlam sloeg uit toen de tegenstelling politie-provotariaat plotseling gekombineerd werd met een konflikt dat voortkwam uit de oude tegenstelling tussen de arbeiders en de bezittende machten. Toevallig was die steekvlam niet. De spanning die door de Provo-akties was opgeroepen had nog maar weinig nodig. Misschien had ook een ander konflikt ertoe de aanleiding kunnen zijn, maar juist het feit dat het konflikt een gevolg was van de oude klassentegenstelling maakte dat de ‘totale oorlog’ een feit werd. De nieuwe revolutionaire klasse, het provotariaat, en de oude revolutionaire klasse, het proletariaat, kwamen naast elkaar te staan aan dezelfde kant van de barrikade.

Al weken waren de bouwvakkers aan het demonstreren. De ongeorganiseerden onder hen en ook de velen die in ‘kategorale’ bonden georganiseerd zijn hadden 2% minder vakantiegeld gekregen. Deze 2% werd door de vakbonden ingehouden, omdat ze de 2% als administratie-onkosten voor het verzilveren van de bonnen beschouwden. Begrijpelijkerwijs wekte dit de woede van de ongeorganiseerden op. Zij konden niet inzien waarom de vakbonden het bedrag dat door werkgevers en werknemers overeengekomen was, verlagen moesten. Wat hadden de vakbonden ermee te maken? Voor een deel van de ongeorganiseerden was deze woede ekstra groot omdat zij ervan doordrongen waren dat de grote vakbonden schatrijke en burokratische organisaties zijn, ongeschikt en onwillig om werkelijke strijd voor de arbeiders te leveren.

Op maandagavond 13 juni, om 8 uur, kwamen een kleine duizend bouwvakkers hun vakantiebonnen demonstratief verzilveren in het patronaatsgebouw bij de Marnixstraat. Door hun grote aantal kwam het spoedig zover dat zij het verkeer in de Marnixstraat in de weg stonden. De politie, altijd paraat om de terreur van het motortjesvolk te garanderen, school toe. Over de gevolgen vertelt een ooggetuige bouwvakker:

‘Ook nu kwam de politie niet om ons te beschermen tegen de diefstal van ons geld. Zij kwamen niet om ons te vragen wat er aan de hand was. Zij beval ons: Verwijder u! De bouwvakkers, al geladen door het hen aangedane onrecht, antwoordden op dit

bevel met een sit-down-actie.

Intussen waren de agenten uitgestapt en kwamen op de groep zittende arbeiders toelopen. Jan Weggelaar, die een licht gelig shirt droeg, zag ik aanstalten maken om ook te gaan zitten. Zover kwam hij echter niet want een ploeg van 5 tot 6 “omes” ging met de bullepezen in de handen naar het midden van de zittende mensen toe en begon dezen met hun stok te prikken om hen tot opstaan te brengen. (Van Hall in zijn verklaring aan de gemeenteraad op 22 juni: “Een drietal mannen viel de kommandant der eenheid aan en stompte hem in het gezicht. Hij trek toen uit zelfverdediging zijn gummistok en gaf de mobiele eenheid de opdracht de menigte met gebruik van de lange wapenstok te verspreiden.” RvD).

Weggelaar werd voor hij tot zitten overging door een agent aangegrepen en direkt daarop begonnen zeker vier agenten tegelijk op Weggelaar en de overeind komende mensen als *waaninnigen* in te slaan!

Al strompelend probeerde Weggelaar aan de op hem regerende slagen te ontkomen. Door een oprijdende overvalwagen, die kennelijk naar voren kwam om de opdringende bouwvakkers van de rammende agenten af te houden, geraakt, wankelde Weggelaar even terug, viel op de grond en bleef daar liggen...

Een paar van zijn maats tilden hem half slepend enige meters achteruit en vormden een kring om hem heen. Naderbij gekomen, zag ik dat de bewusteloze, zo niet reeds overleden man degene was met het gelige shirt aan en ik hoorde dat hij Weggelaar heette. Daarop waren we niet meer te houden en zochten als radelozen naar verweermiddelen, onder andere stenen, om de politie te bekogelen..! Het lukte mij niet, anderen hadden meer geluk en de gevonden stenen vlogen door de lucht.

Weer anderen vielen intussen de overvalwagen aan, die, zoals opgemerkt, naar voren gekomen was en waarin reeds agenten gestapt waren. Deze wagen begon reeds te wankelen onder de tot op kookhitte opgedreven krachten der radeloze arbeiders. Een andere wagen werd met blote handen aangevallen en temidden van de chaotische strijd begon de politie te deinzen en vluchtte weg..!’

(Van den Berg in *Spartacus*)

Ik kan er niet over oordelen of Weggelaar al dan niet een ‘natuurlijke’ dood gestorven is. De bouwvakkers die erbij geweest zijn, zijn ervan overtuigd dat hij vermoord is. Toen ik een van hen vroeg waarom hij geen getuigenis ging afleggen op het politiebureau antwoordde hij: ‘Ik ga toch zeker geen aangifte doen bij de moordenaar?!’

Wie er wel onmiddellijk over meende te kunnen oordelen was de politie zelf. Eerst probeerden zij het met een geïmproviseerd, al te doorzichtig verhaaltje, dat het ANP om vijf voor twaalf uitzond. Weggelaar zou dodelijk getroffen zijn door stenen die zijn kameraden naar de politie gegooid hadden! Dit was ook de versie die *De Telegraaf* in zijn eerste editie van 14 juni bracht. Toen bleek dat niemand dit verhaal geloofde, gooide politie-inspekteur Wit (belast met de leiding bij de actie in de Marnixstraat) het op een andere toer:

‘Al toen ik aankwam en er nog niet geslagen was, zag ik een man op de grond liggen. Mensen vertelden me dat hij een hartverlamming had gehad.’

Tenslotte werd de officiële lezing dat Weggelaar tijdens de ‘schermutselingen’ met de politie plotseling een hartverlamming heeft gekregen, omdat hij toch al leed aan een hartkwaal.

Toen ik het nieuws van vijf voor twaalf hoorde leek het me vanzelfsprekend dat geen politiemans zich de komende vierentwintig uur nog in uniform op straat zou durven vertonen. Maar op hetzelfde moment was de politie in gevecht met bouwvakkers en provoos die op de Dam, de Leidsestraat en voor het hoofdburo demonstreerden met de aanklacht: MOORD.

De volgende ochtend leefde opstandig Amsterdam plotseling weer in de proletariëse begrippenwereld. De buurvrouw vertelde ons dat ‘de hele metaal plat lag’ (wat helaas niet waar was) en dat ook de taxichauffeurs staakten (ten dele waar). Onderweg naar de Dokwerker zagen we een groep bouwvakkers in over-alls over de Rozengracht trekken terwijl ze: DIEVEN, MOORDENAARS skandeerden. Nietarbeiders werden op dat moment door de arbeiders nog als buitenstaanders in het konflikt beschouwd. Een bouwvakker die ik in de tram sprak, bedankte me na afloop van het gesprekje ‘voor de belangstelling’. Alsof niet heel Amsterdam betrokken was bij het protest tegen de politie!

Toen we omstreeks tien uur bij de Dokwerker aankwamen stond een van de leiders van het Bouwvakcomité, Staphorst, op het dak van een busje de mensen toe te spreken. Behalve bouwvakkers waren er ook heel wat provoos. In het demagogiese jargon van de kommunisten sprak Korlaar over ‘de hand in onze achterzak’, die eraf geslagen moest worden. Pas daarna begon hij over de dood van Weggelaar, die ons allemaal veel meer bezighield dan de gestolen 2%.

Ik geloof niet dat het Bouwvakcomité, al was het maar indirekt, heeft aangespoord tot de aktie tegen *De Telegraaf*. Het enige wat Staphorst zei over *De Telegraaf* was zoiets als ‘dat ding moesten we maar helemaal uit huis gooien’, toen een bouwvakker wat *Telegraaf*-papier in brand stak. Bovendien zou dat zeer tegenstrijdig zijn met de politiek van de CPN, die in die dagen beheerst werd door begeerte naar een wethouderszetel. In die politiek pasten geen wilde akties. Dit aspekt van de junidagen behoort tot het weinige wat burgemeester Van Hall ervan begrepen heeft. Hij heeft later de CPN- gemeenteraadsfraktie in het openbaar geprezen om haar ‘kalmerende invloed’.

Natuurlijk hebben veel kommunisten in deze buitengewone omstandigheden lopen watertanden van de verleiding om de agitatie verder op te voeren en munt uit de situatie te slaan. Daardoor schommelde het kommunistiese beleid enige tijd tussen enerzijds de berekenende politiek van de CPN-top, die geen afbreuk wilde doen aan het de laatste jaren zo zorgvuldig opgepoetste imaaasje van de CPN als een door en door fatsoenlijke partij, en anderzijds de kommunistiese ba-

sis die aandrang op fellere actie en verlenging van de staking. De CPN-top behaalde de overwinning. Om zich van alle blaam te zuiveren is een paar maanden later voor alle zekerheid een van de stakingsleiders, Staphorst, geroyeerd.

Het Bouwvakcomité vroeg de arbeiders zich in groepjes in de stad te verspreiden en geld op te halen voor de weduwe Weggelaar. Maar de arbeiders deden dat niet zo ‘eensgezind en gedisciplineerd’ als het comité wel wilde. In grote groepen, gewapend met steunlijsten, trokken we in de richting van de Dam. ‘Naar de Telegraaf!’ werd er geschreeuwd. Op de Dam gingen we op de tramrails zitten. Zelf deed ik dat in de eerste plaats om te protesteren tegen de moord (waarvan we vast overtuigd waren) en ik denk dat ook de anderen door verontwaardiging over de politie geleid werden. We waren toen al in het stadium waarin we vooral een emotionele bevrediging van onze opstandige gevoelens verlangden. De politie zelf was afwezig; op hen konden we onze woede niet koelen. Wie vertegenwoordigde op dat moment de politie het meest direkt en lijfelijk? *De Telegraaf*, die het altijd en eeuwig, ook in de meest onmogelijke gevallen, voor de politie opneemt.

Wanneer *De Telegraaf* werkelijk een bona fide demokratiese krant was zou de gewelddadige aanval, die nu plaatsvond, veroordeeld moeten worden. Maar *De Telegraaf* is nu eenmaal het korrupte bolwerk van de ondemokratiese krachten in onze maatschappij, dat systematies op alle essentiële punten aan de verkeerde kant staat. En aangezien het bloedige ernst is in de wereld van 1966 kan het me alleen maar spijten dat de bouwvakkers er niet in geslaagd zijn het gebouw aan de N.Z. Voorburgwal plat te branden en de redaksie te dwingen de familie Weggelaar levenslang te onderhouden.

Het was een vrolijke boel. Met luide knallen ontploften de benzinetanks van de *Telegraaf*-bestelauto's. Het rinkeldekinkel van de ramen was de vervulling van alle onbewuste wraakgevoelens van links Amsterdam. Met een ijzeren ladder sloeg een man de neonreclames van de muren. Er was geen mens die zich niet van ganser harte verheugde, ook niet de aanwezige journalisten die later een berispelend kommentaartje moesten schrijven. Ook de aangerukte brandweer amuseerde zich best; knipogend stonden zij wat met hun waterstralen te ploeteren.

Bij de herdenking van de revolutie in Hongarije heeft men een vergelijking getrokken tussen de rellen bij het gebouw van *De Waarheid* in 1956 en de aanval op *De Telegraaf* in 1966. De vergelijking heeft slechts zeer oppervlakkige overeenkomsten; de verschillen zijn van principiële aard. De aanval op *De Telegraaf* was een opstand tegen het gezag, de aanval op *De Waarheid* een door het gezag gestimuleerde pogrom. De mensen die *De Telegraaf* aanvielen vonden geen politie op hun weg omdat die het te gevaarlijk vond om te komen, de mensen die *De Waarheid* aanvielen vonden geen politie op hun weg, omdat die het allemaal heel mooi vond. Van de aanvallers van *De Telegraaf* zijn er naderhand door de justitie vervolgd, van de aanvallers van *De Waarheid* ging iedereen vrijuit. Vandaar dat de aanval op *De Telegraaf* een gezagskrisis opleverde en de aanval op *De Waarheid* een zware slag voor de kommunistiese oppositie.

Politie arriveert - te laat - bij het gebouw van *De Telegraaf*.

De ‘vernielzieke meute’ (*De Telegraaf*), de ‘onverantwoordelijke elementen, die niets met de protestactie te maken hebben’ (*De Waarheid*) bestond aanvankelijk slechts uit een groep van nog geen driehonderd man. Meer dan de helft daarvan waren jonge en oude bouwvakkers, aangevuld met provoos en nieuwsgierigen. Het daadwerkelijke aandeel van de provoos was klein; ik zag alleen provoos die de dikke rollen *Telegraaf*-papier voor zich uitrolden, één tot de Prins Hendrikkade toe. (Tot in de avond zagen we door de hele stad trams die brandend of geblakerd *Telegraaf*-papier voor zich uitschoven.)

Toen de strijd bij *De Telegraaf* op een dood punt kwam begonnen sommige arbeiders te roepen: ‘Naar het NVV, naar het NVV.’ Ik begreep niet waarom we dan de Dam weer opgingen. De menigte groeide snel aan. Op het Damrak kwamen arbeiders die nog werkten van de bouwwerken af. De verkeersagent op de Prins Hendrikkade kwam er met de inbeslagname van zijn pet, die in triomf in de lucht gegooid werd, nog goed af. Maar op dat moment leek het te bliksemen. POLITIE! werd er geroepen.

We renden naar de stoepen. Gehelmde agenten op zware motoren scheurden als een bezettingsleger over het Damrak. Sommigen zwaaiden hun gummiknuppel boven het hoofd als cowboys hun lasso. Hun

gezichten waren achter zware stofbrillen verborgen. Het leek februari 1941. De arbeiders in mijn omgeving renden naar een volgeladen Seven-up-vrachtwagen en kogelden de flesjes naar de agenten. Met dofte knallen hoorden we de flesjes op het asfalt uit elkaar ploffen. ‘Ze schieten! De fascistten!’ In paniek verdrongen we elkaar in de steegjes.

Tussen een groep bloedende arbeiders liepen we over de Nieuwendijk naar de Dam. Daar was het gevecht in volle gang. Stenen tegen traangas. Een journalist vertelde dat hij al vier ‘harde’ doden geteld had, maar volgens andere geruchten waren het er al acht of negen.

De gebeurtenissen die zich in de loop van de veertiende juni en de volgende avonden afspeelden zijn het logiese gevolg van elke opstand. Zeker in een welvaartsstaat als de onze was het te verwachten dat de in hun creativiteit gefrustreerde jongeren eindelijk aan spanning en eigen avontuur zouden gaan inhalen wat zij in onze verslaafde konsumentenmaatschappij te kort komen. Dit tenminste is de verklaring van het feit dat complete families uit Zandvoort en nog verder naar Amsterdam kwamen om een rel te beleven. Dat zij bij hun akties zich vooral gericht hebben tegen de misselijk makende grootwinkelbedrijven is misschien geen toeval maar een onbewust protest.

De strijd in de straten van het Magies Centrum was enerverend, maar niet echt spannend. Iedereen wist dat nu geweld tegenover geweld werd geplaatst de politie tenslotte zou winnen. Interessanter wa-

ren de reacties van de betrokken partijen. Behalve die van de regering in Den Haag; de ministers konden slechts stereotiepe en ondeskundige gemeenplaatsen voor de teevée stamelen. Ze wisten maar één oplossing: zoveel mogelijk politie en marechaussee naar Amsterdam dirigeren.

De eerste die zich distantieerde van de aanval op *De Telegraaf* was de CPN. In feite desavoueerde zij daarmee de actie van haar eigen bouwvakkers. Bij de tweede bijeenkomst van de bouwvakkers bij de Dokwerker op 14 juni om 3 uur 's middags deden de kommunistiese voormannen hun uiterste best om de arbeiders weer in een werkwillige stemming te brengen. Hoewel de overgrote meerderheid van de arbeiders een verlenging van de staking met gejuich begroet zou hebben nam het Bouwvakcomité het besluit de volgende morgen het werk te hervatten. WERK EENSGEZIND HERVAT, was de tevreden kop van het hoofdartikel van *De Waarheid* op 15 juni.

Bovendien deden de kommunisten al hun best om de arbeiders van de rellen af te houden. Toen de meeting op de middag van de veertiende juni uiteenging wees het Bouwvakcomité de arbeiders hoe zij het J.D. Meijerplein moesten verlaten: langs de Weesperstraat, niet door het centrum. Maar hoewel een aantal kommunisten het J.D. Meijerplein aan de kant van het Waterlooplein trachtten af te sluiten stroomden de arbeiders opnieuw naar het terrein van de rellen. Ook op de avond van de veertiende juni hebben bouwvakkers, havenarbeiders en taxichauffeurs (die toeterend rondreden) aan de gevechten deelgenomen.

De houding van de CPN in juni 1966 verschilde zeer van de houding die deze partij tijdens de Jordaanopstand in juli 1934 had aangenomen. Toen had de partij zich zó rondborstig achter de opstandelingen geplaatst, dat haar dagblad wegens opruiing een verschijningsverbod opgelegd kreeg. Minder verschil toonde de PvdA in haar houding ten opzichte van de beide opstanden. Tijdens de 'rode julidagen' in 1934 schreef *Het Volk* (dagblad van de SDAP):

‘Het is of de zwarte dagen van de anarchistische dwaasheden zijn herleefd.’

Op 15 juni 1966 verklaarde het partijbestuur van de PvdA:

‘Wanorde en anarchie zijn vanouds de vijanden van de arbeidersbeweging.’

Toch is ook de PvdA vergeleken bij 1934 wat gezagsgetrouwer geworden. Protesteerde de SDAP in 1934 tegen de inhouding van de werklozensteun en liet zij tenminste lichte skepsis in haar beschouwingen over de politie doorklinken, de PvdA in 1966 plaatste zich vierkant achter de inhouding van de 2% en de politie.

Alleen Provo heeft zich van de aanval op *De Telegraaf* niet gedistantieerd. Weliswaar heeft Irène Donner-van de Weetering voor de radio als haar partikuliere mening verklaard dat er bij de *Telegraaf*-rel geen provoos aanwezig waren en dat provoos principieel tegen geweld zijn, maar dat was onjuist en niet bedoeld als uitspraak namens Provo als beweging.

Wel hebben we ons moeten distantiëren van de rellen die in de

avonden van 14, 15, 16 en 17 juni plaatsvonden. Volgens mij zijn dit soort rellen op zichzelf gezond en waardevol als protest, maar juist op de genoemde avonden takties onjuist. Zij konden de aandacht van het publiek afleiden van de zaak - Weggelaar, de politie en de 2%. Nu kreeg de overheid een geldig ekskuus om de politie op volle kracht in Amsterdam te konsentreren. Ook kon nu voortaan wapengeweld van de politie gezien worden als een gerechtvaardigde poging om toestanden als op de avond van de veertiende juni te voorkomen.

Plotseling was gebleken dat er nog Buikhuisen-provoos in overvloed bestaan in Nederland. Uit allerlei dorpen rondom Amsterdam

Om zich te distantiëren van het geweld hebben de provoos zich teruggetrokken bij fluitist Cochius (beneden rechts), in het Gooi.

kwamen zij met hun brommers om aan de rellen deel te nemen. Het Amsterdamse kontingent was relatief klein. De Provo-beweging heeft in de week van de juni-rellen de kleine teleurstelling geïnkasseerd dat onze greep op het Nederlandse provotariaat kleiner was dan het leek. Het provotariaat bleek een ijsberg te zijn, waarvan nog maar een klein deel bewuste provoos zijn. Tegen onze richtlijnen in nam het onbewuste provotariaat gretig deel aan de rellen.

Burgemeester Van Hall legde op 22 juni een uitgebreide verklaring af in de gemeenteraad. Hij legde eenzijdig alle 'schuld' bij de provoos:

'Onder de kreet "ruimte voor dit en ruimte voor dat" zijn de grenzen van wat in een samenleving van mensen behoorlijk - wat voor allen aanvaardbaar is - voortdurend verlegd tot er geen grenzen meer waren: geen grenzen aan geweld en geestelijke terreur.

De provo's beroepen zich tevergeefs op hun geweldloosheid, zo lang zij agressiviteit oproepen en dat doen zij te zamen met andere groeperingen die tot agressieve daden tegen de maatschappij, tegen de ordening van onze samenleving, tegen gezagsorganen en tegen het bestuur van de gemeenschap oproepen.'

Van welke kant eigenlijk is het geweld gekomen bij de NATO-taptoerel, bij de happenings op het Spui, op 10 maart, op 19 maart, bij de demonstraties bij het Huis van Bewaring, op de avond van de dertiende juni, meneer Van Hall? Van welke kant kwam de 'geestelijke terreur' toen 80% van het Nederlandse volk (blijkens een NIPO-onderzoek) vond dat provoos in werkkampen moesten, toen geëist werd dat er strengere straffen tegen de provoos moesten worden uitgedeeld? Was de politie soms verplicht om zich gewelddadig en agressief te gedragen als wij geweldloos voor onze ideeën opkwamen?

Maar het is Van Hall nauwelijks kwalijk te nemen. Zijn functie doet hem zozeer het gezag belichamen dat het niet verwonderlijk is dat hij blind is voor de

gewelddadigheid van de politie, voor de straatteur van het gemotoriseerde verkeer, voor de verslaving van de konsument, voor de vervuiling van de lucht.*

Van Hall had in zijn verklaring aan de gemeenteraad gewaarschuwd:

‘Geen inspanning, hoe uitputtend ook, mag ons te veel zijn om het gevaar van een herhaling af te wenden.’

Het enige wat wij tot oktober van die geweldige inspanning merkten was dat de politie massaler optrad en arresteerde dan ooit tevoren.

*Van Hall plantte in september 1966 de eerste paal van de nieuwe Mobil Oilraffinerij in Amsterdam-Noord en sprak: ‘De raffinerij zal een grote hulp zijn voor de verbetering van het leefklimaat in de stad.’

Demonstratie tegen het demonstratieverbod. Het witte doek wordt opgehouden door Hans Metz (rechts) en Hans Tuynman (midden) en opgebracht.

Op 24 juni werden bij een demonstratie tegen het politiebeleid 55 personen gearresteerd. De demonstratie was door de burgemeester ‘gezien de gebeurtenissen van vorige week’ verboden. Om dit verbod belachelijk te maken demonstreerde op 1 juli een groep provoos bij het Lieverdje met een onbeschreven, wit laken. Er werden negen arrestaties verricht.

Arrestatie-records werden door de politie geboekt bij de niet aangevraagde marsen tegen de oorlog in Vietnam. De Aktiegroep Vietnam gaat ervan uit dat een groep mensen die in optocht over de stoep loopt het verkeer niet hindert en dus geen toestemming nodig heeft. Dat ging op de derde zondag in juni goed, omdat de politie niet ingreep. Maar op zondag 17 juli dreef de politie de demonstranten, die vertrokken waren van de Dokwerker, in de Nieuwe Amstelstraat bijeen. Meer dan vierhonderd man werden toen in legertrucks geladen en ver buiten de stad weer vrijgelaten. Maar dit soort politierecht ging zelfs mr. Hartsuiker te ver. Hij protesteerde tegen dit eigengereide initiatief van Koppejan.

Aan het arresteren bij de Vietnamdemonstraties kwam geen eind. Op de derde zondag in augustus werden er 279 jongeren gearresteerd. Zelfs toen de demonstraties gelegaliseerd waren, in oktober, werden nog 76 arrestaties verricht. De aanleiding tot deze arrestaties was geweest dat demonstranten, zoals gebruikelijk, ‘Johnson moordenaar’ geroepen hadden. Dit werd opgevat als belediging van een bevriend

staatshoofd. Degenen die ervoor gepakt werden kregen drie weken, waarvan tien dagen onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

Algemeen dachten we dat de oorzaak van de arrestaties bij de toegestane demonstratie in oktober was dat de politie bewust een rel wilde. Want een rel zou in hun ogen de kansen voor de aanvaarding van de voorstellen van Ed van Thijn in de gemeenteraad kleiner maken. Deze voorstellen beoogden een grotere vrijheid van demonstratie door opheffing van het vergunningssysteem. De voorstellen van Van Thijn zijn met enthousiasme ontvangen, maar het is tekenend dat deze voorstellen niet van het college van B&W maar van één gemeenteraadslid

De methode-Koppejan wordt in praktijk gebracht (Nieuwe Amstelstraat, Vietnamdemonstranten).

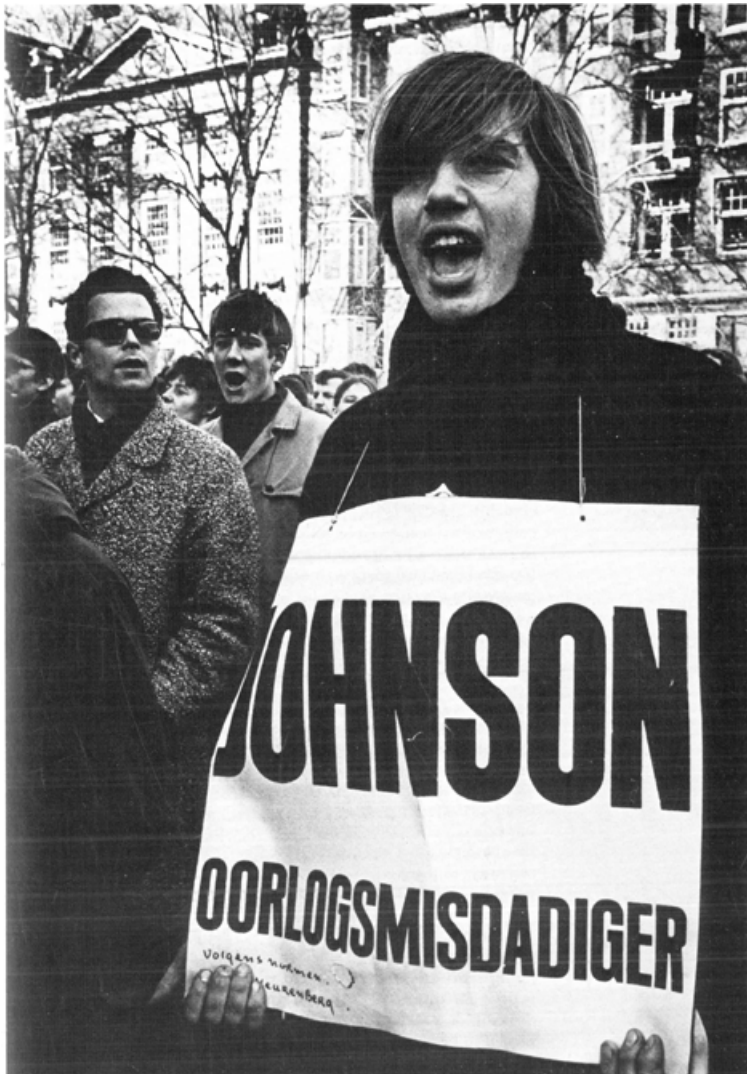
zijn gekomen. B&W hebben, ondanks alle beloftes na 14 juni nauwelijks enig initiatief genomen om de oorzaken van de spanningen in Amsterdam weg te nemen. Later werd een officiële speakerscorner in het Vondelpark aangewezen.

Ondertussen was de klap die we aan het politieke leven in Nederland gegeven hadden goed aangekomen. In Amsterdam wordt burgemeester Van Hall door geen mens meer serieus genomen.* Hoofdkommissaris Van der Molen is ontslagen zonder dat tot in november 1966 iemand zich als zijn opvolger heeft durven aandienen. Vooral de linkse beweging heeft nieuwe impulsen ontvangen. De PSP heeft zich zo duidelijk aan onze kant geplaatst dat zij voor de kamerverkiezingen van 1967 een Provo-kandidaat op haar lijst wilde hebben (maar niet kreeg). De PvdA in Amsterdam toont zich 'lastiger' dan ooit, terwijl de partij als geheel duidelijk naar links gezwenkt is. Ook in de komst van allerlei 'new left'-groepen zie ik een teken dat onze provokaties ingeslagen zijn.

De periode van eind juni tot november 1966 is veel minder interessant dan het voorgaande jaar. Veertien juni was het voorlopige onovertrefbare hoogtepunt geweest van de subversieve straatakties. Alle akties die na 14 juni door ons op straat gevoerd zijn waren min of meer herhalingen. Ik zal daarom alle arrestaties, demonstraties en happenings in die periode niet opsommen.

Deze herhalingen zijn niet ten onrechte gepleegd, want het is nodig de mensen ook op deze manier wakker te blijven maken. Toch zijn we te kort geschoten, omdat we in deze maanden niet voldoende nieuwe perspectieven hebben laten zien. En om de beweging op te voeren was het nodig geweest de mensen werkelijk nieuwe beelden voor te toveren. Ook Robert Jasper, die eind augustus weer in Amsterdam terugkwam van een lange vakantie, slaagde daarin niet. De autoriteiten kunnen het zich permitteren om in klakkeloze herhaling te vervallen; de provoos zijn gedwongen om hen met steeds nieuwe provokaties te provoceren.

* *Het witte gevaar* werd in de herfst van 1966 geschreven.

Kontra-provokaties en commentaren

Geen enkele politieke of andere openbare machthebber heeft het gewaagd een doeltreffende bestrijding van het gevaarlijke en destruktief gebleken ‘provotariaat’ zelfs ook maar ter discussie te stellen! Aldus kregen de heren-oproerkraaiers in feite een blanco volmacht, zij konden dus gewoon als vanouds hun gang gaan. En dat is dan ook héél goed te merken; zij vermenigvuldigen ‘zichzelf’ in een waarlijk huiveringwekkend tempo! In bijna alle grote steden ontstaan nieuwe PROVO-kernen. Een gemakkelijk te voorspellen volgende stap zal Nederland *en* Vlaanderen konfronteren met een levensgrote georganiseerde ANARCHISTISCHE BEWEGING!!! Heerlijke tijden voor het uitschot van de samenleving!

Als het georganiseerde stadium van het ANARCHISME eenmaal aangebroken is, zullen de huidige PROVO-leiders natuurlijk terzijde geschoven worden door degenen die NU hun beschermelingen zijn. Uiteindelijk zal dan het grote moment aanbreken - dat is namelijk de enige consequentie van ongestoorde PROVO-activiteiten - dat het grote ANARCHISTISCHE oproer kan losbarsten. Een anarchistische revolutie: een beschaafd mens kan er zich nauwelijks een voorstelling van maken wat *dat* te betekenen heeft. Het lijkt iets onmogelijks, iets onwezenlijks; een angstaanjagend spookbeeld uit vroegere tijden. In dat perspectief gezien was het Amsterdamse oproer natuurlijk slechts een absoluut onbetekenende kleinigheid, dat weten wij goed.

DROVO, anti-provokatorisch tijdschrift, juli 1966

Want deze kleine groep heeft niet alleen, naar we zagen, zo te zeggen missionaire bedoelingen met ‘de lanterfantende massa's op straat’, hij slaagt er ook in die te boeien. Zo is een, blijkens allerlei berichten door zeer veel jongeren herkende, kiem gelegd voor een echte jeugdbeweging, autonoom, zonder leiding c.q. betutteling van ouderen. Een beweging met een eigen ideologie (waarin de geweldloosheid een essentieel element is) en een concreet program van actie. Ideologie en program zijn en worden gewoonlijk speels gepresenteerd. En dat is nu juist wat de communicatiestoornis met de oudere generatie teweegbrengt.

De voortdurende mengeling van ernst en spot, verhevigd ook met hoon, staat de verstaanbaarheid van de provo in de weg. Maar het is de vraag of er naar hem zou zijn geluisterd als hij zich had uitgedrukt in de parlementaire taal, waarvan zich de ‘erkende’ jongeren plegen te bedienen. Hij zou dan even weinig invloed hebben gehad

als de eerste de beste christelijk-historische of socialistische jeugdclub ergens in Nederland.

Han Lammers, in: *De Groene Amsterdammer*, 23 juli 1966

Dit verklaart misschien de wrevél van de heer Algra jegens de provo's: ze hebben zich meester gemaakt van zijn reine kleur. Ook de heer Roolvink was er merkwaardigerwijs van overtuigd dat provo's vuile nekken hebben. Een zaal vol heldere AR-huismoeders kreeg half maart van de AR-fractie-leider te horen dat provo's zich niet wassen. En bovendien kammen ze hun haren niet, zo wist hij te vertellen.

Je vraagt je af: hoe wisten Roolvink en Algra dat? Hebben ze dat onderzocht? Er is slechts één antwoord mogelijk: politieke intuïtie. Men rook de zeepdiefstal, die de provo's pleegden op het calvinisme, dat zijn activiteit hier te lande begon met het witten van roomse kerkmuren. Een krachtadig zwartmaken van de dieven lag voor de hand. Helaas kregen de provo's met hun witte plannen meer publiciteit dan de heren Roolvink en Algra met hun 'ze-wassen-zich-niet'-beschuldigingen. En slimmer zijn ze ook. Toen de heer Roolvink ging aankondigen dat hij tóch eens een happening wilde bijwonen (om provo-nekken te inspecteren?) zetten ze meteen een stoel bij het Lieverdje voor hem klaar: een witte stoel! En welk gelegenheidsgeschenkje men de AR-fractie-leider zou hebben aangeboden, lag voor de hand, twee witte washandjes, één voor meneer Algra.

Men doet er evenwel verstandiger aan er maar in te berusten, dat de provo's zich van het oorspronkelijk calvinistische 'wit' hebben meester gemaakt. Hier te lande is het calvinisme oranje geworden en je hebt hier ook een aantal groene calvinisten. Maar het wit zijn ze kwijt. Wit zullen de fietsen voor algemeen gebruik worden, waarmee de provo's de Amsterdamse binnenstad willen reinigen.

Doen, zeg ik. De Amerikaanse toeristen kunnen geen Venetiaanse gondel meer zien. Biedt ze een witte fiets! Wit moet alles worden. De maatschappij moet gereinigd van alle vuiligheid. Alles moet schoon worden, zo schoon als de nek van Bernard de Vries en - naar fatsoenshalve moet worden aangenomen - ook die van Roolvink en van Algra. Want ik zou zomaar niet durven beweren, dat...

Flex, Ben van Kaam, in: *Trouw*, 14 juni 1966

uit *Provo* nr. 7
subversieve brief

subversieve brief

(een anoniem element uit het subversieve amsterdamse provotariaat zond ons de volgende praktische brief:)

‘Anarchistische vernietiging’ is goed, mits het geen zinloze vernietiging wordt als waaraan de oorlogsmisdadigers van beide zijden zich in de oorlog hebben schuldig gemaakt en ook de technocraten van tegenwoordig, al geven dezen dat niet toe. Houdt steeds een *doel* nauwkeurig voor ogen, dan behoeven ook de grootste verzetsdaden geen gewetenswroeging te geven.

De heersende macht van tegenwoordig is grotendeels in de steden geconcentreerd, zó zelfs dat de grootste steden bijna machtiger zijn dan het rijk. Het is symbolisch, dat een Van Hall het voorzitterschap van de Ie kamer weigert. Hij weet dat een burgemeester van Amsterdam méér in de melk te brokkelen heeft en hij wil dat dan ook zo lang mogelijk blijven.

Met Den Uyl was het anders, die heeft na een reeks dreigementen van ons het gemeentebestuur verlaten en is minister geworden. Nu wordt hij aan alle kanten geremd, terwijl hij in Amsterdam alleenheerser was op zijn gebied. Zijn ijdelheid heeft het van zijn realisme gewonnen.

De strijd tegen de heersende macht moet dus vooral in de grote steden gevoerd worden. Maar hoe? Wat zijn de kenmerken van die macht in de hoofdsteden?

Denk aan het Parijs van de vorige eeuw. Daar liet Haussmann kort na de revolutie van 1848 de middeleeuwse stad afbreken en vervangen door voor die tijd zeer brede straten, hoewel het motief van de automobiel toen nog niet bestond. De machthebbers zagen nl. een bedreiging in de dichte bevolking van de binnenstad, waar al zoveel opstanden waren begonnen.

Binnenstad-ontvolking

Een machthebber in een stad wil dus altijd de bevolking naar de periferie, de buitenwijken verdrijven en van het centrum liefst een grote holle ruimte maken, met alleen handel en verkeer. Daar deze twee echter nomadisch zijn en dus niet gevaarlijk voor de machthebber, kan de machthebber zelf zich als enige vaste punt in het centrum vestigen, met om zich heen de symbolen van zijn macht: handel en verkeer.

Wil men de machthebber dus tegenwerken en onttrenen, dan moet men vooral zijn bewust gevoerde politiek van stadsuitdunning en binnenstad-ontvolking verhinderen. Als men dáárin slaagt, dan heeft men de machthebber in het hart getroffen. Dan heeft men ook het anarchisme bereikt, want *iedere* machthebber streeft naar dat lege, nomadische centrum. (Het bombarderen in oorlogen heeft ook met dat streven te maken.)

Om dit doel te bereiken moet men de *woon*bevolking van de binnenstad politiek organiseren tegen de ontvolkingspolitiek van het gemeentebestuur, dwz. vooral tegen de technocratische partijenklik waarop B&W steunen. Deze partijenklik heeft de neiging om alles met geheime raads- en commissievergaderingen door te drijven, zodat ageren tegen de plannenmakerij - zodra die openbaar wordt - niet meer mogelijk is of te laat komt. De binnenstad is een potentiële politieke factor, zolang er mensen *wonen*. Is hij eenmaal ontvolkt en de mensen verspreid, dan is het te laat.

Deportatie

Vandaar dat de machthebbers zo'n haast hebben met het stellen van voldongen feiten. Zij weten heel goed, dat een oppositie in de kiem altijd aanwezig is. Deportatie van woonbevolkingen is voor een machthebber de grootste machtswellust die er bestaat. De Duitsers deden het in de oorlog op een gruwelijke wijze, maar in feite is er geen principiële verschil met dirigistische afbraakplannen. Bij deze ('U krijgt een veel mooiere woning') en dat heeft vooral bij de vrouwen succes, maar het uit elkaar rukken en over het voormalige platteland verspreiden van woongemeenschappen is het doel.

M.a.w.: de ontpersoonlijking. De mens zonder

persoonlijke relaties, de geatomiseerde amorfe mens is het minst gevaarlijk voor evenzo amorfe machthebbers. God machthebber tracht de mens nu eenmaal naar zijn eigen beeld (om-) te scheppen. De technocratische machthebber wil alle verschillen tussen stad en platteland uitwissen en van alles een amorfe betonwoestijn maken en dát moet verhinderd worden.

Hoe moet de strijd nu gevoerd worden? Omdat er nog geen verzetsbesef is onder de bevolking zal de strijd het karakter van *zinvolle* individuele verzetsdaden moeten hebben... Wat Amsterdam betreft, kan dat bijv. zijn het verstoren van vergaderingen, die Publieke Werken belegt met de bevolking van te vernietigen wijken. Het gaat in zo'n geval niet in de eerste plaats om schreeuwen of joelen, maar om het belachelijk of verdacht maken van de technocraten bij de bevolking van de wijk.

Ook kan men trachten de vergoedingseisen van de huiseigenaren zó hoog op te stoken, dat het hele plan te duur wordt voor de gemeente.

Een andere verzetsdaad is het verstoren van gemeenteraadsvergaderingen, liefst als er een technocratisch plan aan de orde is.

Er kunnen bijvoorbeeld op de publieke tribune plotseling spandoeken ontvouwd worden en pamfletten naar beneden geworpen worden, zodat de pers erop geattendeerd wordt. Het is dan echter wél zaak om zeer onopvallend en één voor één naar binnen te gaan.

Liquidatie en sabotage

De belangrijkste verzetsdaden richten zich echter tegen *personen*, de dragers van de technocratie. Wij blijven aandringen op het liquideren van overheidsmisdadigers, zolang zij hun daden begaan.

Willen jullie echter niet direct zo ver gaan, welnu, begin dan met kleinere verzetsdaden, dan kan je jezelf of anderen geleidelijk opzweepen tot grotere. Blokkeer bijv. hele tijden achtereen de privé-telefoon van een technocraat of B&W in het kader van een zenuwenoorlog. De volgende stap is dan het ingooien van ruiten of iets dergelijks in de woningen van genoemde personen. Dit moet wel nauwkeurig tegelijkertijd gebeuren, anders mislukt het. Geef dus ieder sabotage-groepje gelijklopende horloges mee en spreek een duidelijk tijdstip af. Zorg steeds dat het publiek het *waarom* van de verzetsdaden begrijpt.

Zeer goed zou ook zijn het opblazen van de IJ-tunnel, nog voor hij gereed komt; maar dat is vakwerk. Verder kan je sabotage plegen tegen automobiel-fabrieken en -importeurs, waarvan de adressen e.a. zijn te vinden in handelsadresboeken (Beurs, afd. Handelsvoorlichting, Openbare leeszaal, economische afd.) en telefoonberoepslijsten. Stuur echter naar een bibliotheek steeds ontwikkelde personen, die zelf de weg weten. Wil je meer weten over mensen van de gemeente, dan is daar het Herenboekje, het Gemeente-blad enz.

Geheim

Zorg ervoor dat je bij verzetsdaden een systeem van geheimhouding opbouwt. Verdere verzetsdaden: Als Bogaers zegt, dat vooral de continuïteit van het bouwen gehandhaafd moet worden, dan moet die continuïteit juist worden onderbroken. De toekomst moet volstrekt onberekenbaar en onvoorspelbaar worden voor de economische plannenmakers. De economische plannenmakers hebben het korps bouwvakarbeiders tot een volstrekt parasitaire grootte laten aangroeien en hebben het bovendien walgelijk bevoordeeld boven andere arbeiders, zodat het kleine kapitalistjes zijn geworden.

Door een zinloos proces van eeuwig slopen en weer nieuwbouwen wil men de bevolking aan het werk en dus zoet houden, maar dit moet nu juist met alle kracht doorbroken worden. De dogma's van de burgerlijk-sociale economen moeten aan gruzels.

Vooralslopers zijn tot ware parasieten van de arbeiderswereld geworden en in het algemeen van de cultuur. In de beroepenlijst van de telefoongids kan men constateren, dat het aantal sloopaannemers zich in weinige jaren verveelvoudigd heeft.

Als jullie niet direct zover willen gaan om de slopers van de objecten af te schieten (wat het beste zou zijn) en de sloopplannen eenvoudig onmogelijk te maken, dan zou je om te beginnen met pamfletten en andere middelen kunnen gaan ageren onder de slopers en de aannemers onder druk kunnen zetten. Misschien kunnen de activiteiten zich spontaan richten.

Hier volgt stedebouwkundig misdadiger no. 1 in Amsterdam, de verkeersmaniak ir A. de Gier, W. Mulierhof 51, A'dam. Hij is chef van G.H. Meijer, de ontruimer en sloper. Wat moet er met hem gebeuren?

Redactionele verklaring

Provo moet zich uitspreken over het gebruik van ‘de middelen’: marihuana, hassjies, LSD enz. Vooral van de kant van *De Telegraaf* wordt voortdurend een verband gesuggereerd tussen Provo en de gebruikers van bewustzijnsverruimende middelen.

We staan er huiverig tegenover. Om ons heen zien wij massaas jongeren door ondeskundig gebruik in een psychiese en fysieke ellende raken. Helaas zijn deze middelen in veel opzichten opium voor het provotariaat; zij zijn een potentiële ondermijning van de belangstelling in publieke vraagstukken en de opstandigheid van het provotariaat. We hebben ons altijd tegen verslaafde konsumenten gekeerd; we doen het ook in deze zaak.

Bekommert *De Telegraaf* zich oprecht om de eventuele schadelijke gevolgen van LSD enz.? Nee, *De Telegraaf* werpt zich er zo wellustig op, omdat het begrijpt dat het door te wijzen op het gebruik van LSD in ‘zekere kringen’, die kringen (het provotariaat!) in diskrediet kan brengen.

De Telegraaf heeft nieuwe joden gevonden. *De Telegraaf* heeft niet de bedoeling een konstruktieve bijdrage te leveren aan het LSD-probleem, maar door plaatsing van sensatie-artikelen een minderheid te verguizen.

In *Propria Cures* stelde redakteur Duco van Weerlee voor de mensen te beschermen tegen ondeskundig LSD-gebruik door het wel vrij te laten, maar de gebruikers onder mediese controle te stellen. Ook ons lijkt dit voorlopig de meest aanvaardbare oplossing.

Aan de linkse beweging

aan de linkse beweging

Getuigen van verontrusting, strijden voor een rechtvaardige wereld: dat doet de tegenwoordige linkse beweging. Twee activiteiten die elkaar gevonden hebben in de belangrijkste linkse organisatie in Nederland, de PSP. Een belangrijke partij, omdat zij voor het eerst na de oorlog er enigszins in geslaagd is de linkse beweging politieke gestalte te geven, maar een kleurloze partij omdat zij aan de oude socialistiese en christelijke ideeën, waarop zij teruggrijpt, geen nieuwe eigentijdse vorm heeft kunnen geven.

‘Links’, ‘rechts’: veelbetekenende woorden. Ik interpreteer: ‘Links’ = vooruitstrevend dus bevrijdend, ‘rechts’ = behoudend dus vrijheid beperkend. De vrijheid immers kan zowel subjektief door mij als objektief door de gemeenschap als het hoogste doel worden beschouwd. Hoog genoeg om een ontwikkeling in de richting van de vrijheid, in de volle betekenis van dat woord, vooruitgang te kunnen noemen.

Nu ik over de linkse beweging schrijf wil ik alle bewegingen beschouwen die zich zo noemen; maar eerst kan ik die stromingen elimineren, die ik niet als vrij-makend maar als vrijheid beperkend onderken.

PvdA en CPN ‘rechts’

Eerst elimineer ik de sociaal-demokratie. De PvdA tracht ons slechts een smakelijke galgenmaaltijd voor te zetten, dit doorgangshuis naar de atoomdood annex koolmonoxyde-vergiftiging geriefelijk in te richten met ijskasten, roomkloppers, tv's.

Zolang zij als partij niets doet om de wereld te bevrijden van atoombom, luchtverontreiniging, groot-kapitaal, autoritairisme, autofilie, militarisme, burokratie, kontra-prestatie kan zij niet als een vrijmakende, serieus linkse beweging worden gezien. Hiertoe beperk ik me; onze bezwaren tegen de sociaal-demokratie zijn genoeg bekend.

De tweede partij die zonder aarzelen uit de linkse beweging kan worden geëlimineerd is de CPN. Het kommunisme meent de vrijheid met diktatoriale middelen te kunnen bereiken. Een pretentieuze dialektiek, die zichzelf na bijna een halve eeuw wereldkommunisme nog steeds niet heeft kunnen waarmaken. Ideologies is het kommunisme in haar middelen gestikt. Nog steeds is men in Moskou, Peking, Havanna enz. niet verder dan het ‘middel’ der diktatuur ván noch vóór het proletariaat, enkel ten gunste van een minderheid partijbaasjes.

Is het kommunisme in het algemeen al rechts en kontra-revolutionair want vrijheid beperkend, dogmaties en autoritair; de CPN in het bijzonder.

Deze partij is onder haar leider Paul de Groot geworden tot een kerk propvol Marx-gelovigen, Lenin-uitleggers, Eenheidspredikers, Gortzaklasteraars, scheurmaker-blerders en verketteraars van ongelovigen.

Hoogtepunten van demagogie zet hun dagblad *De Waarheid* zijn arme lezers, die toch al karig bedeed worden (nooit 's een kleurenbijlage), dagelijks voor. Op 21 december 1965 schreef *De*

Waarheid onder de kop: ‘PSP AAN LAGER WAL’ over de likwidatie van de Bruggroep en de overgang naar de PSP:

‘De oprechte pacifisten, die indertijd nog iets van de PSP verwachtten, moeten er wel met afkeer van worden vervuld. Door de politieke bankroetiers in huis te halen, haalt Lankhorst ook voor de PSP zélf het bankroet in huis. Met deze maatregel raakt de PSP, die de laatste tijd al toenadering zocht tot provo's en steeds meer vrij spel gaf aan OVB-figuren, trotskisten en anarchisten, helemaal aan lager wal. Voor werkelijke pacifisten en eerlijke vooruitstrevende mensen moet de maat nu wel vol zijn.’

Insinueren dat bonafide socialistes misleiders zijn (vroeger zelfs: ‘NATO-spionnen’), met ‘provo's’, ‘OVB-figuren, trotskisten en anarchisten’ het CPN-klootjesvolk de stuipen op het lijf jagen, dat zijn de botte pijlen uit de slechtgevulde redactie-koker van *De Waarheid*.

De CPN is de oudste van de zich links noemende partijen in Nederland. Haar ouderdom kenmerkt zich echter niet door gerijpte wijsheid, maar helaas door vroegtijdige seniliteit.

Ons anti-marksisme

Buiten de perken was een in opzet anarcho-syndikalistics maandblad, door Albert en Rudolf de Jong opgebouwd, dat in januari van dit jaar ophield te verschijnen. In het oktober '65-nummer had dr. Ger Harmsen (ex-CPN-er, nu HB-lid van de PSP) een artikel geschreven waarin hij over provo o.m. opmerkte dat ons anti-kommunisme volkomen aansloot bij de in ons land heersende ideologie. Oppervlakkig gezien mag deze op zichzelf juiste bewering pleiten voor het Nederlandse volk, in werkelijkheid is het een vrij toevallige samenloop van denkbeelden dat het apathiese konglomeraat van verslaafde konsumenten en de anarchistiese provoos het anti-kommunisme gemeen hebben.

Want zij zijn anti-kommunist omdat ze door de publicity-media voorgekauwd hebben gekregen dat kommunisten duivels zijn, omdat ze atoombommen maken en winst maken in hun landen verboden is, zodat je er nog steeds geen kleurentelevisie kunt kopen. Wij zijn tegen de kommunisten omdat ze evenals de kapitalisten atoombommen maken, de vrijheid van hun mensen tot het uiterste beperken, zodat we er zelfs niet zouden kunnen doen wat hier als slechts een gering misdrijf getolereerd wordt: provoceren. Komt hún anti-kommunisme dus voort uit een kritiekloos konformisme, het onze uit een opstandig non-konformisme.

Het lijkt mij dat Harmsens afkeer van de provoos veroorzaakt wordt door een doktrinair puritanisme, dat veel marksistische wereldverbeteraars eigen is. De richting naar het socialisme is door Karl Marx aangewezen en het zal worden verwezenlijkt door het strijdbare proletariaat, is hun onwrikbaar geloof. Komen me daar een stelletje van die idiote bourgeois-provoos zeggen dat ze het kapitalisme weg willen hebben. Maar dat kan niet! Te begrijpen dus dat Harmsen de vergelijking die ik in *Provo 3* trok tussen de proletarische opstanden in de Jordaan en de provo-happenings (waarbij

ik vooral het optreden van het gezag als de konstante zag) tot diepe verontwaardiging brengt:

‘Door honger en nood bedreigde proleten zijn niet vergelijkbaar met zich vervelende en zich kunstmatig opwindende jongelui die niet weten wat gebrek en ontbering is. Ik kan de vergelijking niet anders dan onsmakelijk vinden.’

Dezelfde marksistische orthodoxie in de beoordeling van provo treffen we aan bij een jonge discipel van Harmsen, Luuk Wijmans, in een interview met een anonieme provo in *Voorwaarts*. Het blad van die ras-proletarische naam is het orgaan van de ‘Socialistische Jeugd van Nederland’, een verzamelinkje would be-proleten, die het marxisme nog vastberaden in de vuurrode vaandel voeren.

Wijmans vindt onze akties kennelijk te weinig gereformeerd-marxistisch en hij laat over de oorzaak van die ‘ontaarding’ zijn provo dit zeggen:

‘Ja, die ontaarding vindt natuurlijk ook z'n oorzaak in jullie gerichtheid op beatniks, Jasper Grootvelds ugge-ugge-roepers, geestelijke breukepotten.’

‘Geestelijke breukepotten’ zijn blijkbaar de mensen die zich in deze maatschappij niet op hun plaats voelen, geen zin hebben nog aan dit arbeidsproces deel te nemen, maar in een protesthouding leven (zeg maar: het provotariaat). Een nieuwe dé-klasse, die door de marxisten nog niet erkend wordt als revolterende faktor en voorlopig maar met een geintje afgedaan wordt. Jammer, maar de marxisten worden nu helaas nog gekenmerkt door een ouderwetse idealisering van het proletariaat (welk proletariaat?), een doktrinair arbeidsethos en een humorloos ‘Calvinisme zonder God’.

Solidair dus krities

Na eliminatie van de kommunisten en de sociaal-

demokratie uit de linkse beweging blijft desondanks over een genuanceerd scala van dissidente PvdA-ers tot anarchisten, dat door de monolithiese kommunisten als ‘versplintering en scheurmakerij’ bespot en door de sociaal-demokratie als ‘idealities utopisme’ gedoodverfd wordt. Maar voor een provo is de linkse beweging, die ik hieronder in vijf sectoren samenvat, juist door haar verscheidendheid zo sympathiek.

1. Jonge socialisten die menen dat socialisme verenigbaar is met het lidmaatschap van de PvdA. Dat zijn de Socialistische Jeugd van Nederland, Politeia (hoewel deze studentengroep enkele jaren geleden formeel alle banden met de PvdA verbroken heeft), het 14-daags Belgies-Nederlands periodiek *Links* (waarnaar de medewerkers van het voormalige Socialistisch Perspectief zijn overgegaan) waartoe ook Jan Blok en Ton Regtien, bekende figuren uit de eveneens linkse Studentenvakbeweging, behoren. Daarnaast zijn er nog rebelse elementen in de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA, waarvan *De Rooie Drentse* een Spreekbuis is. Het heeft o.a. provo-medewerker en Van Heutszagitator Allard van Lenthe als medewerker.

2. Een aantal ‘vredesgroepen’ waarvan de motoren meestal oudere en religieuze mensen zijn. De ‘Quackers’, ‘Doopsgezinde Vredesgroepen’, ‘Kerk en Vrede’, het maandblad *Vredesaktie* en tot voor kort *De Derde Weg*. Zij werken o.a samen in het Comité 1966 voor de Vrede, dat de jaarlijkse paasmarsen organiseert.

3. De PSP met aanverwante organisaties. Anti-militarisme als konsekwentie van het socialisme is ook de grondslag van de Pac. Soc. Jongeren Werkgroepen (orgaan: *Anders*), waarin opgenomen de Werkgroepen van Anti-militaristische Studenten. Het onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties, waarin nog syndikalistische invloeden zijn, en het CUBA-bulletin van Maria Snethlage zijn hier het best bij in te delen.

4. Een groepje vrijzinnige kommunisten, waarvan het trozskistische maandblad *De Internationale* nog het meest traditioneel is, maar waarvan het oudere *Spartacus* en het jongere *Daad en gedachte* al in de buurt komen van de laatste sektor.

5. De anarchisten, met wie wij in theorie nog de meeste verwantschap voelen. Het zijn *De Vrije* (voortzetting van Domela Nieuwenhuys' *De Vrije Socialist*), een Rotterdams maandblad, en het tweewekelijkse *Recht voor ALLEN* (voortzetting van *Socialisme van Onder op*). Dit is het orgaan van het ‘Noordelijk Gewest van Vrije Socialisten’, oudere mensen wier kinderen elkaar gevonden hebben in de Noordelijke Anti-militaristische Jongeren Groep. Daarnaast is er sinds enige tijd het jongerentijdschrift‘?’, dat wel de Haarlemse Provo wordt genoemd.

Behalve de provo-aktiviteiten is het ‘anarchisme van de daad’ in Nederland uitgestorven, want ook het van anarchistiese zijde gelanceerde Comité 29 november 1962, dat naar het voorbeeld van het Engelse Committee of hundred direkte aktie zou gaan voeren tegen de Bom, is na de geslaagde anti-Nato-taptoedemonstratie ingeslapen.

De provoos voelen zich solidair met deze linkse beweging, want hoewel ik probeer aan te tonen dat de filosofiese basis ervan te weinig levenskrachtig en de daaruit

volgende taktiek te weinig inspirerend en effectief is, toch hebben wij nu al wel kunnen konstateren dat zij in elk geval vol goede bedoelingen zit. Maar juist omdat ik mij solidair voel met alle sectoren van de linkse beweging wil ik hen aan verdere kritiek onderwerpen.

Jezus van Nazareth en Karl Marx

‘Wij zijn pacifisten en durven het risico van ontwapening te aanvaarden, omdat wij de geest boven de materie stellen en er vast van overtuigd zijn, dat tenslotte de krachten van de geest sterker zijn dan die van het geweld. En zelfs al zou dat op een bepaald moment anders lijken, dan nog weten wij dat het beter is onrecht te lijden, dan onrecht te doen’.

Dat zei ir. Van Steenis op het oprichtingscongres van de PSP. Toch moet men de PSP als een marksisitjes georiënteerde partij zien, ondanks dit zeer christelijke citaat. Zoals vaker blijken de marksisitese ideeën over de heilstaat volkomen te verzoenen met de christelijke ethiek. De vereniging van beide ideologieën is in de PSP in volkomen harmonie tot stand gebracht. De christenen die getuigen van hun verontwaardiging staan er ‘schouder aan schouder’ met de marksisitese strijders voor een betere wereld. Toch is er alle kans dat als men de geheide marksisiten in de PSP zou wijzen op hun in wezen christelijke ethiek zij dat met verontwaardiging van de hand zouden wijzen, zeggend dat ze niet in de bijbel geloven. Omgekeerd zouden de christenen in de PSP hun geestverwantschap met de atheïstiese ideologie van Marx heftig kunnen loochenen.

Blijkbaar hebben christenen en marksisiten nog te

veel oog voor de uiterlijke ‘images’ van elkanders ideologieën: platte heiligschenners en bigotte fantasten.

Dit atheïstiese christendom in de linkse beweging komt vooral tot uiting in de pacifistische stroming. De marsen en sit-down-akties zijn om principiële redenen, die voortkomen uit het christelijke ‘Slaat men u op de ene wang...’, geweldloos. Deze stroming heeft een bijzonder ontwikkeld gevoel voor consequenties; zij ageert zelfs tegen oorlogsspeelgoed, dat de reine kinderzieltjes zou besmetten. Het reeds bij Harmsen gekonstateerde puritanisme moeten we waarschijnlijk ook als een gevolg van de christelijke mentaliteit in de linkse beweging beschouwen.

Het marksisme in de linkse beweging is helaas herkenbaar aan een overleefd arbeidsethos, een anti-eksperimenteel doktrinairisme en een legalisties parlementarisme.

Zo kan men in het orgaan van de OVB *De Nieuwe Strijd* lezen dat het recht op arbeid het enige ernstige recht is in deze maatschappij, dat de arbeidende klasse de enige scheppende en vooruitstrevende is, dat de automatie een groot gevaar is. De afschuwelijke pogingen van de SVB om de student te verarbeideriseren tot een ‘jeune travailleur intellectuel’ zijn hiermee verwant. De SVB-ers schamen zich dat zij geen arbeiders zijn. Deze meningen zijn duidelijk takken aan een boom, die door Karl Marx geplant is. Marx' kerngedachte was immers dat de mens in zijn arbeid zichzelf wordt en dat de vervreemding van de arbeid dus het grootste kwaad is. Ik meen echter dat de cybernetiese revolutie die de mensen de arbeid uit handen zal slaan deze moraal die op arbeid gebaseerd is tot een fles zonder bodem zal maken. Een andere waarde zal in de toekomst een mensenleven inhoud moeten geven.

Aan een doktrinairisme dat geen experimenten toelaat lijdt ook de linkse beweging, gelukkig minder dan de CPN. Dat bleek o.m. uit enkele aderverkalkte reacties op het verschijnsel provo. Onze pogingen om de nozems en provoos als revolutionaire kracht te mobiliseren zijn voor hen op z'n best een lachertje. In *De Vrije* noemde JAR provo een ‘circus’, in *Vredesactie* werden onze pogingen om de huidige maatschappelijke orde ondergeschikt te maken aan onze eigen individualiteit ‘grootheidsfantasie’ en een ‘vlucht uit het gevaarlijk bestaan’ genoemd. Andere linkse krantjes noemden fantasieloos en klootjesvolkerig de happenings ‘zinloos’. Vooral onze handigheid in het bespelen van de publicity-media wekte veel argwaan. In het reeds genoemde artikel in *Buiten de perken* schreef Harmsen:

‘Het moet de pseudo-provo's* toch wel iets zeggen dat zij gemakkelijker en sneller tot de tv doordrongen dan de CPN. Hun protest is amusement geworden en voer voor pers en tv**.’

Zo vast zit de linkse beweging nog aan de orthodoxe strijdmiddelen als stakingen, bedrijfsbezetting, marsen en redevoeringen, dat het succes van experimentele middelen als happenings, witte fietsen-plannen, provokaties en mobilisatie van het provotariaat alleen maar achterdocht wekt of domweg ontkend wordt.

* In de mening dat Buikhuizens provoos de ‘echte’ zijn, wij pseudoos!

** Een week na de verschijning van het bewuste artikel konden wij ons amuseren met de verschijning van dr. Ger Harmsen voor de tv.

Behalve de anarchistiese stroming wordt de linkse beweging ook gehandicapt door een legaliteitskomplex. Over het beginselprogram van de PSP schrijft ds. Van der Land*** dan ook dat het verre van revolutionair is:

‘Er wordt niet gesproken van onverzoenlijke haat jegens het kapitalisme en nog minder van omverwerping van dit stelsel. Ir. van Steenis noemt uitdrukkelijk de aanvaarding door een parlementaire meerderheid als eis voor het doorvoeren van sociaal-economische veranderingen.’

Legalisme blijkt ook bij elke paasmars. Daaraan wordt elk rebellerend elan ontnomen door een ordedienst, die er nauwlettend op toeziet dat iedereen ‘in rotten van drie’ loopt, dat er geen verboden leuzen worden megedragen en dat er geen pamfletten of krantjes buiten de officiële organisatie om worden verspreid. De noodzaak om de wetten van het gezag te schenden, de burgerlijke ongehoorzaamheid over de hele linie door te voeren is de linkse beweging nog niet aan het verstand gebracht. Wie onder politie-escorte tegen de atoombom demonstreert, is als een gevangene die aan de hand van zijn cipier gelucht wordt. Het inzicht dat de wetten van de Tegenstander één onverbreekelijk geheel vormen ontbreekt.

Het gezag aanvallen op militarisme en kapitalisme? Dan niet datzelfde gezag verdedigen op het punt van de openbare orde. Pas als de linkse beweging de Autoriteiten waar mogelijk aanvalt

*** In: *Het ontstaan van de PSP.*

en niet bij hen op audiëntie komt om schuchter enkele bezwaren te uiten, zal zij een werkelijk gevaar gaan betekenen. Nu is zij slechts een uitlaat voor ‘gewetensnood’ (zoals de mensen van links dat zelf noemen).

‘Links’ niet meer revolutionair

Waarom heeft de linkse beweging zo weinig betekenis voor de jeugd? Waarom is zij na de oorlog verzand in een verzameling sektes?

Omdat zij haar oude filosofiese bases geen nieuwe aantrekkelijke vorm heeft kunnen geven. Een beweging die tegen deze maatschappij te keer gaat moet de mensen een hele nieuwe cultuur kunnen voortoveren.

Ik wil niet zeggen dat Jezus van Nazareth en Karl Marx geen betekenis meer voor ons hebben. Maar hun boodschap komt uit tijden en toestanden die té veraf liggen om nog een revolutionaire klank te kunnen hebben. Bovendien heeft de burgerlijke maatschappij zich de opvattingen van Jezus en Marx al te veel meester gemaakt, zodat de burgerlijke propaganda zélf zich steeds op Jezus en Marx kan beroepen. Tegenover het heersende pseudo-socialisme en pseudo-christendom staan wij machteloos met argumenten die naar onze mening wél echt-socialisties en echt-christelijk zijn. Alleen een nieuwe filosofiese basis, die afgestemd is op het histories unieke fenomeen van de massale welvaart, kan de linkse beweging van een het kapitalisme corrigerende en komplementerende beweging weer tot een revolutionaire maken. Zodat de beat erin komt!

Uit het feit dat de huidige linkse filosofie niet berekend is op de moderne welvaart volgt dat haar strijdmiddelen (daterend van voor de oorlog) niet aanslaan en dat de linkse opvattingen over een nieuwe cultuur tekortschieten of zelfs geheel en al ontbreken.

Toen ik op het partijburc van de PSP documentatiemateriaal verzocht over kulturele opvattingen van de PSP, bleek dat hierover nog niets op schrift gesteld was. Een ijselijke lacune voor een partij die al acht (8) jaar bestaat en een nieuwe maatschappij propageert. Wie een nieuwe wereld wil moet begrijpen dat hij met politiek bedrijven slechts half werk doet. Een politieke revolutie zal slechts een onderdeel zijn van een totale revolutie (als die ooit mocht komen, wij wanhopen eraan).

In de jaren 1928-'30 gaf Arthur Lehning, toen een vooraanstaand anarchist, het tijdschrift *i 10* uit. Het bevatte artikelen over dada, het Bauhaus, neo-plasticisme, maar ook over de russiese revolutie, anarchisme, oorlogsbestrijding, van Mondriaan, Ter Braak en Kandinsky, maar ook van De Ligt, Tolstoy en Gorki. Het legde een verband tussen de avantgardistische vormen van cultuur en linkse politiek. Sinds *i 10* is dit verband verloren gegaan, waardoor de revolutionaire kracht van beide is verzwakt. Wij proberen dat verband weer te leggen; tussen enerzijds happenings, beat, pop-art, protestsongs en anderzijds anarchisme, provotariaat, anti-militarisme, automatie.

Eksperimenten!

Provo pretendeert niet een oplossing kant en klaar voor al deze problemen te hebben. Wel hebben wij voorstellen voor een eksperimentele revolutionaire lijn in de linkse beweging op het gebied van filosofie, cultuur en taktiek.

Onze nieuwe filosofie is die van de onnutte creatie. Wanneer welvaart en automatie doorzetten is de tijd rijp voor de mens zich te realiseren dat opbouw van materiële welvaart slechts een middel was tot een doel. Welk doel? Het leven zelf: dat betekent voor de mens: de creatie. Want door zijn creatieve potentie onderscheidt de mens zich van alle andere levende wezens. Hoewel dit geen absoluut geldend argument is, is het op z'n minst een aanwijzing dat de mens temidden van de welvaart aangewezen zal zijn op zijn creativiteit om zijn leven althans subjektieve inhoud te geven.

Nu wij inderdaad binnenkort verwachten kunnen het welvaartsparadijs deelachtig te zijn geworden, is het de hoogste tijd algemeen in te zien dat de moraal van het nut slechts waarde had en van toepassing was in een maatschappij waarin economische nood heerste.

Nu, hier, de overvloed om ons heen - hoe kunnen zwoegen en sober zijn nog als deugd gelden? De opkomst van de cybernetica heeft het utilitarisme definitief weggevaagd.

Alleen de ekonomies onnutte creatie, die niet langer het privilege van de kunstenaar mag zijn, kan ons redden uit de verveling en de dreigende massafikatie. Constant heeft met zijn New Babylon een richting aangewezen naar het volledig geautomatiseerde en gedemocratiseerde welvaartsland, waarin een cultuur van kollektieve creativiteit verwezenlijkt is.

Vandaar dat wij de nadruk leggen op happenings. Een happening is geen individuele creatie, maar een kollektieve. Bij de happenings is er in

principe geen passief publiek dat er met de handen over elkaar toekijkt. Zelfs de rechercheurs bij het Lieverdje, die eerst rustig toekijken, kunnen de verleiding zelden weerstaan om in actie te komen, al is hun optreden meestal minder creatief dan instrumentaal.

Een mooi voorbeeld is de happening ‘sanitas 79’, georganiseerd door Thomas Schmitt in Kopenhagen:

‘Het publiek werd zonder verdere uitleg uitgenodigd in een bus plaats te nemen (niemand dacht daarbij aan kunst, men verwachtte misschien een open lucht-happening ofzo). De bus reed 75 km uit de stad naar een klein dorp. Daar stapten de mensen uit. Het publiek, in het donker van de nacht in het dorp achtergelaten, merkte daar pas (na het einde van het stuk begon het stuk pas), waar het om ging: eigen lijf en eigen geest.’*

Een Nederlandse ‘new left’?

De happenings van nu zijn niet alleen een voorloper van deze hopelijk komende kollektieve creativiteit, ze zijn tevens een middel om een grote déklasse jongeren in beweging te brengen. Want beweging zal er nodig zijn om werkelijk gedemocratiseerde creativiteit mogelijk te maken i.p.v. de diktatoriale brave nieuwe wereld, die nu heel wat waarschijnlijker lijkt. De happening van nu is dus nog niet de onnutte creatie die hij worden moet, maar hij is nog functioneel als demonstratie. Mobilisatie van het provotariaat en provokatie van de autoriteiten zijn de funksies ervan.

Het provotariaat: de lanterfantende massaas op straat, studenten en kunstenaars die niet betrokken zijn bij het arbeidsproces, krities staan tegenover het proletariaat in de onderontwikkelde landen; dat is onze aktiebasis. Dat het provotariaat ons anti-professionele anarchisme, dat geen vertrouwen meer heeft in partij-politieke organisatie, aksepteert, laat het sukses van Provo (samen met dat van *Hitweek*, *PC*, *Gandalf*) zien. Kortom: de provokatie van de autoriteiten uitgaande van het provotariaat is ons middel om beweging te brengen; dat is onze taktiek.

Ik wil deze ideeën aan allen die zich tot de linkse beweging rekenen voorleggen. Laten zij onderwerp van een diskussie zijn, die uit een overmaat aan goede bedoelingen een werkelijk revolutionaire kern vormt van een nieuw links.

Roel van Duyn

De linkse happening

* Thomas Schmitt in *Décollage* nr. 4.

DE LINKSE HAPPENING

Duizenden mensen verdringen zich in het holst van de nacht rond een imaginaire figuur, die door tientallen mikrofoons zijn magiese spreuken afvuurt. Een happening!

Zo nu en dan wild schreeuwend, luisteren de happeners in lange witte jassen soms gemaskerd en met hoge puntmutsen naar de in pop-art achtige kleren gestoken gestalte. ‘Zouden jullie je dochter soms willen laten trouwen met zo'n nikker?’, brult hij. ‘Nee!’ gilt de massa. Drie mannen beklimmen het podium. De menigte raakt buiten zichzelf. Het zijn de vrijgesproken moordenaars van mevrouw Liuzzo. Even later delen ze handtekeningen uit.

Nu vormen de mensen een magiese cirkel rond een geweldig vuur. Ze dragen brandende fakkels. Er valt een diepe stilte. Hoog op de heuvel brandt, als een enorm magies teken, een kruis, sinds tweeduizend jaar image van de liefde.

Tegen de KKK

‘Zijn de provoos eigenlijk tegen de Klu Klux Klan?’ vroeg een vriend me en ik was te verbaasd om antwoord te geven. Toen ik later een uitzending over de KKK zag begon de vraag me duidelijk te worden en toen ik daarna een foto van een in felle kleuren beschilderde Grootveld, die een wild enthousiaste menigte opzweept, in handen kreeg, begon ik een gevaarlijk misverstand te vermoeden.

De happening maakt oerkrachten in de mens los; hij raakt hem rechtstreeks in zijn creatief centrum. Plotseling manifesteert de gematigde *Telegraaf*-lezer, de Eeuwige Ontevredene, de Boze Brieven Schrijver zich als iemand vol dodelijke haat, superioriteitsgevoel van het Heilige Zelf (het eigen ras, de eigen vrouw, het eigen land, de eigen positie, de eigen auto), dogmatisme en verstarde angst voor de ander en het andere.

De PSP-er, het *Haarlems Dagblad*-lezertje en de Zo-is-het-fan ontplooiën ineens een geweldige creativiteit, een volstrekt ondogmaties zijn, een zoeken naar waarheid en een getuigen van licht en liefde. Anders gezegd: De happening sleept rechts naar ultrarechts, links naar ultra-links en midden naar rechts óf links. Want door dat extreem verschuiven van het evenwicht wordt de

grote middengroep, het klootjesvolk, meegesleept. Die middengroep wordt zich plotseling bewust van zijn behoefte aan creativiteit en spel (want sinds zijn ontstaan heeft de homo ludens willen spelen) en men gaat meedoen. De bevrediging die men in het spel ondervindt gaat men dan verwarren met de waarheid van de woorden der ultra-linkse of ultra-rechtse enkelingen. Dat is de enorme kracht van de happening, die indertijd een heel (Duits) volk tot de meest gruwelijke misdaden opzweept en die nog onlangs een heel (Nederlands) volk met Open het dorp tot een gruwelijk goed-zijn bracht.

Rechtse happenings

Ik onderscheid nu gemakshalve een linkse happening en een rechtse. De linkse happening gaat dan terug op (ik citeer Vinkenoog): ‘processen in de oudheid, zwarte en witte missen, middeleeuwse mysteriespelen, reizende kermessen, carnavals, circus en pantomime, Dada, het surrealisme, het optreden van Cobra en de vijftigers, George Matthieu, Yves Klein, Dylaby, Bewogen Beweging, enz.’

De rechtse happening zoals ik die hierboven beschreef herinnert aan fel beschilderde stamkrijgers, magiese inwijdingsrituelen, waarbij jongens tot strijders werden, feesten van Dzjengis Khan, Nero's spelen, de heilige oorlogen van mohammedanen en andere kruisvaarders, tot oorlog oproepende keizers en andere imperatoren, hoog boven brullende massa's, zoals later Danton, Hitler, Goldwater. Centraal stond altijd dat godvergeten spel, de oorlog. Daarin kon alles wat rechts was zijn lust tot uitroeien van alles wat anders was botvieren. Nero wist het en hij zorgde er wel voor dat op vreedzamer spelen dan de oorlog toch minstens een paar andersdenkenden aan flarden werden gescheurd.

Tot op heden is rechts er hierdoor in geslaagd de leugen aanvaardbaar te maken, het onrecht gewoon te doen vinden en de oorlog de image van ‘normaal’ te geven. Tot nog toe is links er nooit in geslaagd de happenings even effectief te misbruiken. Het bleef vooral een artistiek gebeuren zonder engagement. Na de oorlog had men zijn buik vol van Hitlers en Mussolini's en men begon de happening te verwarren met ‘rechts’.

Een nieuwe generatie

Er groeide echter een nieuwe generatie op, die niet beladen was met dit soort herinneringen en die weer begon te happenen. Aanvankelijk ondervonden ze, ook in het eigen kamp, nogal wat tegenstand maar weldra begon men de waarde van de linkse happening te herontdekken. Het begon overigens tijd te worden, want rechts had zich inmiddels meester gemaakt van de communicatiemedia en de gevolgen daarvan begonnen zich reeds op 1984-niveau af te tekenen.

Toen manifesteerde zich Provo. Enerzijds was Provo de groep van mensen, die de happenings gingen be-tekenen, inspireren en een (linkse) inhoud geven. Anderzijds

vond datgene wat bij de happenings aan linkse krachten vrijkwam, zijn vorm in Provo. En voor het eerst in de geschiedenis begon links de happening te hanteren als een serieus wapen tegen rechts.

Nu kan de vraag gesteld worden: Is het juist dat links zich van de happenings, bedient om de publieke opinie 'om' te krijgen? Het is niet integer om gebruik te maken van de techniek, waardoor mensen, doordat ze de bevrediging van het creatieve spel verwarren met de waarheid van de opvattingen der happeners naar links getrokken worden. In de eerste plaats kan ik daarop antwoorden dat men de tegenstander moet bestrijden met zijn eigen methoden, wil men enige kans van slagen hebben. Verder geloof ik dat je bijzonder ver mag gaan als er zoveel van je optreden afhangt (het voortbestaan van deze planeet o.m.). Maar vooral geloof ik dat het gerechtvaardigd is te proberen mensen naar links te slepen, omdat ik ervan overtuigd ben dat ze dan zullen ontdekken links te zijn. Komt iemand nl. in de rechtse hoek terecht, dan zal hij verstarren binnen zijn dogma's, een muur rond zich opbouwen, waardoor hij zich niet alleen afzondert van de ander maar ook van zichzelf en uiteindelijk zal hij omkomen in het isolement. Raakt hij echter in de linkse hoek verzeild, dan zal men hem daar snel duidelijk maken, dat het erg aardig van hem is - dat hij de linkse ideeën belijdt, maar dat hij zijn sympathie voor die ideeën toch eerst eens waar zal moeten maken en dat in feite geen enkel idee hem houvast biedt, omdat hij het uiteindelijk toch allemaal zélf zal moeten maken. Als de linkse happening zo'n inzicht op tijd massaal zou kunnen doen doorbreken, zou het verzet van Provo heel wat minder desperaat kunnen worden.

Bart van Heerikhuizen

Kerk-happenings

KERK- HAPPENINGS

‘Gewaardeerde redactie,

Bijgaande kopij is een werkstuk van een voormalig priesterstudent, die eens de illusie kende Jezūiet te willen worden. Het is een manifestatie van de walging die mij overrompeld heeft bij een intensieve confrontatie met het clericalisme.’

Alvorens ik u mijn priesterlijke zegen geef nog enkele mededelingen:

Morgen, maandag, feestdag van de H.H. Catherina Valenté, maagd 3e klas.

De collecte zal zijn voor het onderhoud van de parochiële geestelijkheid. Hiervoor zal de pastoor zélf rondgaan. Bij giften boven de f 5,- gratis een zeldzaam speldje met de afbeelding van een zeldzame Heilige.

Dinsdag: om 9 uur in de ochtend processie van Mummelebroek; paraplu's meenemen; ook broodjes pekervlees en sardientjes: voor de wonderbare broodvermenigvuldiging.

Woensdag: vandaag ‘Onnozele kinderen’, patroonsfeest van het misdienaarsgilde. De mis is om 8 uur; ze zal in het teken staan van het 40-jarig jubileum van het Schuttersgilde. Onder de Prevatie schietgebeden.

Donderdag: onder de mis van 7 uur zonsverduistering. Onder deze mis is de kollekte voor en door de koster. In de mis van 8 uur wordt een demonstratie gegeven van de nieuwste snufjes op het gebied van de liturgievernieuwing. I.v.b. hiermede diene men een kroes en bestek mede te brengen. En laat men vooral de tandenstokers niet vergeten. Dit voor bloodaards, die anders misschien in de verleiding zouden komen, om met hun vingers op oneerbiedwaardige wijze de heilige resten van het Mystieke Lichaam van Christus uit hun holle kiezen te gaan pulken.

Vrijdag: 's morgens geen mis vanwege de schoonmaak. 's Middags om 3.30 uur Kruisweg, behalve de 7de Statie, want Simon staat nog in de grondverf.

Zaterdag: 's morgens een lijkdienst, als er tenminste een lijk is. Voor het geval er geen mocht zijn vragen wij een vrijwilliger.

Als u nu snel neerknielt zal ik u nog even mijn herderlijke zegen geven.

B.H.W.M. de Lorijn

Zevenaar

Oranje-provo-actte

Oranje- provo-actie

Ha. Ha

Na enige strubbelingen met de Amsterdamse politie, die ons het bloemen leggen bij Domela beletten, togen we met z'n zevenen op een oranje-bakfiets en 5 oranje fietsen door de ijzige koude en spiegelgladde wegen naar Haarlem. Via inlichtingen, ons verstrekt door de corrupte pers, verscheen de oranje-karavaan even voor het spitsuur bij het verzetsmonument op de Dreef. Politie was al aanwezig!

HET (vanuit welk brein de geniale gedachte ontstond voor de trip van het comité 'De parel van de Jordaan' naar Den Haag) deponeerde een grote oranje gebroken sleutel van $\frac{3}{4}$ meter, als symbool van openheid in de Claus-affaire. Na enig geharrewar met de politie, die niet wist wat ze met de situatie aanmoest, werden we gearresteerd. 'Nee maar, zijn we gearresteerd? Hoor je dat? We zijn gearresteerd!' riepen we.

In een levendige optocht gingen we door het centrum, tijdens het spitsuur, onder grote belangstelling op weg naar het hoofdburo. Onderweg zingend (het bewerkte Wilhelmus van Eijkelboom) en leuzen schreeuwend, een complete chaos veroorzakend in het verkeer, bereikten we de Smedestraat.

De hele nacht werden we verhoord over het doel van de happening. Tenslotte kwam uit de bus dat we majesteitsschennis hadden gepleegd (afbeelding van Beatrix met een kaalgeschoren hoofd op een rijksdaalder) en dat dat zeer strafbaar is. Het einde van deze Ha(arlemse) Ha(ppening)...

Peter Bronkhorst

uit *Provo* nr. 8

Een merkwaardig soort afkoeling

een merkwaardig soort afkoeling

Na het echec van een rauzende en rossende Amsterdamse gemeentepolitie (agenten ruilden maar al te graag hun diensten om 's zaterdagsavonds te keer te kunnen gaan bij het Lieverdje) heeft de autoritaire en voor het prestigeverlies beduchte overheid zich gedwongen gezien een nieuwe, voor haar niet minder desastreuze, tactiek te kiezen: willekeurige arrestaties, ongemotiveerde vrijheidsberoving, intimidatie met het effect van preventieve perscensuur, invoering van nieuw bedachte gemeente-verordeningen om akties tegen de vrijheid van openbare meningsuiting te 'legaliseren'.

Wat beheerst de justitie toch zich zo bloot te geven? Is het de pressie van fractie-voorzitters, senatoren en andere 'gezagsgetrouwe' burgers (de penose die met loden pijpen in de binnenzak de vertwijfelde burgemeester Van Hall wel even te hulp zal komen) die dat stelletje langharige, werkschuwe nozems wel even wil kaalscheren en in Veenhuizen leren werken, dan wel op straat laten doodbloeden? Is het angst en onbegrip voor een nieuwe dreigende generatie, die gaandeweg aan invloed zal winnen (de jeugd is de toekomst) en in een verwerpen van politieke onmondigheid en kritiekloze gezagsaanbidding een levensgevaar betekent voor een opgeblazen stel regenten?

Hoe moeten wij dit malicieuze, schijnbaar cleane justitiële ingrijpen begrijpen? (psychologen in dienst nemen?) Er is natuurlijk alle reden voor de overheid om de aandacht af te leiden van een rankuneus-gewelddadig politie-apparaat met voor in een democratie uiterst vergaande bevoegdheden. Ons politie-apparaat in Nederland is immers, zoals prof. A.M. Donner (*Nederlands bestuursrecht*, 1962 Algemeen deel Bestuursrecht-Handhaving Bestuursrecht pp. 302-318) vermeldt, geschoeid op Pruisische leest, evenwel zonder dat het in Pruisen uitgebreid geregeld recht van beroep van de enkeling tegen de politie (het zgn. Handrecht) werd overgenomen. Maar ruilt de overheid door een juridischer taktiek te volgen hier niet een ouwe schoen voor een versleten slof?

De Groene van 9 april jl. liegt er bepaald niet om. In zijn artikel: 'De justitie schond de goede zeden' signaleert Han Lammers o.a.: 'Enkele duidelijke overtredingen van bepalingen in het wetboek van strafvordering.' Als, om maar een voorbeeld te noemen, op vrijdagavond 1 april Hans Tuynman (gedoodverfd als 'vooraanstaande' PROVO, opgenomen in de kriminele registers van *De Telegraaf*) wordt gearresteerd en pas 5 april voor de rechter-kommissaris wordt geleid, die hem ter voorlopige hechtenis doorstuurt naar het Huis van Bewaring, dan signaleren wij zo al drie juridische onbillijkheden.

Het wetboek van strafvordering bepaalt immers: 'Zodra het belang van het onderzoek dit toelaat, gelast de officier van justitie de invrijheidstelling van verdachte.' Een volgend artikel uit hetzelfde wetboek luidt: 'Het bevel tot inverzekeringstelling is slechts gedurende ten hoogste twee dagen van kracht.'

En ten derde is daar een artikel van het door Nederland bij het verdrag van Rome ondertekende handvest (5 sub 3 jo. 5 sub 1c) geschonden, dat eist dat een arrestant 'is being brought *promptly* before a judge'. En dan spreken we nog niet van de inkonsekwentie dat twee andere, voor hetzelfde feit als Hans Tuynman aangehouden jongens op dinsdag zijn vrijgelaten. Wij mogen niet beweren dat het directieven zijn regelrecht uit Den Haag (Smallenbroek & Samkalden, bijvoorbeeld op instigatie van eerbiedwaardige senatoren als Van Lieshout) die de Bellefleur en Bonnevue van het Amsterdamse parket tot deze onheilzame akties hebben aangezet. Het openbaar ministerie is in een mooie democratie werkzaam los van de regering, al kan een minister van justitie natuurlijk wel pressie uitoefenen en al blijft hij tegenover het parlement politiek verantwoordelijk. Maar de aktiviteit van de weledelgestrenghe heren (alles behalve goedge reuzen) Hartsuiker & Van Renesse (de eerste wellicht verblijd een nieuw doelwit te vinden na zijn jarenlange vergeefse strijd tegen de souteneurs) zal als zij niet beter op hun tellen passen op henzelf terugslaan. Provo kent geen leiders, haar tijdschrift kent geen in personen telbare redaktie. Provo is het provotariaat, het veelkoppige monster, de Hydra: slaat men er een kop af dan groeien er twee aan. Het is de armoede van de autoriteiten dat zij dit niet begrijpen. Het is hun schande en hun ondergang.

Duco

Gezag, provokatsie & democratie.

gezag, provokatsie & democratie.

Enkel en alleen omdat wij onmogelijk met zijn elf, twaalf miljoen Nederlanders *tegelijk* ons land kunnen regeren, moet er een overheid zijn. Een verkozen en te controleren overheid, zou ik zo zeggen, omdat uiteindelijk in een democratie de soevereiniteit berust bij het volk. In een goedwerkende democratie delegeert een burger, zich ten volle bewust van de waarde en de invloed van zijn stem, zijn 'regeerdeeltje' aan een man of een partij die zijn vertrouwen heeft. Maakt de geachte afgevaardigde van dit vertrouwen misbruik, verbreekt hij m.a.w. de kommunikatie tussen kiezer en verkozene, dan zal bij een volgende verkiezing een duidelijke correctie volgen.

Ook alweer om zuiver praktische redenen stelt de overheid wetten op, die voor iedereen te kennen zijn, die in de loop der tijd veranderd kunnen worden, vervangen of opgeheven. Wetten zijn geen goddelijke openbaringen. Zij hoeven slechts gerespekteerd te worden, als ze verstandig zijn, omdat ze verstandig zijn. Het gezag dient ons ten goede te komen.

Zo ook komt de overheid, als uitvoerder van het gezag, om die reden geen mystiek soort eerbied toe. Deze overheidsdienaren hebben een vak zoals ieder ander (ze zijn ook maar gestuurd) en maken ze geen goed gebruik van het hun verleende mandaat, dan moeten ze gaan. In een goed werkende democratie moet het gezag geontmytologiseerd worden.

Ik ben me ervan bewust in het bovenstaande een wel zeer summier schets van een 'goedwerkende democratie' te hebben gegeven, maar ik hoop ermee wel het vermoeden te hebben opgewekt dat we in Nederland allermint de ideale democratie verwezenlijkt hebben. In werkelijkheid immers heeft de gemiddelde burger allermint het besef vertegenwoordigd te zijn in de politieke partij waar hij op stemt of in de vakbeweging waaraan hij contributie betaalt. In werkelijkheid tooien te veel gezagsdragers zich met een aureool van gewichtigheid en deskundigheid dat nergens op slaat.

In werkelijkheid beleven wij de situatie in het Nederland van 1966 dat kapabele politici als drs. Gruyters, voorstander van een nederige overheid, verdediger van de idee der volkssoevereiniteit, mooi het veld moeten ruimen.

Ik wil niet beweren dat het onmogelijk is in Nederland te leven met eer en fatsoen. Een revolutie zoals Rusland die in 1917 beleefd heeft, zit er niet in en dat hoeft ook niet. Er is op het punt van de sociale wetgeving de afgelopen halve eeuw veel goeds verricht. In een proces van wederzijds schipperen is de tegenstelling bourgeoisieproletariaat danig afgezwakt. Beide partijen handelden uit eigenbelang, het meest menselijke van alle motieven. Bedroevend is alleen dat de term 'eigenbelang' bijna altijd geïnterpreteerd werd als 'materieel eigenbelang'. En dat is jammer, want de mens leeft niet bij brood en roomkloppers (elektriek met verzilverd handvat) alleen. Ik vraag me weleens af wat een man als Herman Gorter zou voelen

wanneer hij uit zijn graf opstond en de ‘nieuwe maatschappij’ zou inspekteren. De zelfbewuste zingende arbeider, die zijn baas onbevreesd in de ogen kijkt, zou hij waarschijnlijk niet aantreffen. Wel een legioen Televisieslapers, wijf-zeur-niet-aan-me-kop-tirannen (omdat die ook tegen de regering is en een gekke peer, en wat geeft het je ook, als je voor een dubbeltje geboren bent...).

Anders dan de gemiddelde kommunist, die als schuldige voor de gebrekkige toestand waarin onze democratie verkeert (al hoeven weduwen en wezen niet meer op straat te kreperen), alleen het verdorven grootkapitaal aanwijst dat de dappere arbeidersklasse knecht, wil ik een behoorlijke portie van de schuld schuiven op het voormalige proletariaat (en haar leiders) zelf, dat te weinig oog heeft gehad voor het belang van een geestelijke en kulturele emancipatie. De cynici hebben gelijk gekregen: in wezen zijn alle mensen kapitalistisch. Alleen hebben sommigen het geld en anderen (nog) niet. Grootkapitaal en proletariaat zijn naar elkaar toegegroeid in een belangengemeenschap die alle creativiteit doodt, elk persoonlijk initiatief smoort. Het is tegen deze toestand, waarin het kiezersvolk zichzelf al kankerend politiek onmondig verklaart, dat het provotariaat van nu revolteert. Uiteraard tot grote ontevredenheid, zowel van autoriteiten als klootjesvolk.

De eerste categorie ziet zijn autoritaire prestige bedreigd. De tweede zijn knusse rust.

Met andere woorden: Provo, als eksponent van een nieuwe kritiese generatie in welvaartsland, poogt het Nederland van nu een demokratiese injectie te geven. Het besef dat wij, als kleine, de

gezapigheid-verstorende pressuregroup vooralsnog meer verzet zullen oproepen dan positief effect sorteren, vermag ons niet teneer te slaan. *Provo* zal zich nooit een *Panorama*-populariteit verwerven, al was het alleen maar omdat het niet in kleurendruk verschijnt. Als horzel van de autoriteiten, als kwaad geweten van het klootjesvolk, is *Provo* per definitie impopulair.

Dit besef leidt tot een desperate vorm van uiten. De provokatie als vorm van politieke aktie is ongewoon. Zij is het huwelijk van sociale verantwoordelijkheid en creatieve inventiviteit. Er is een artistieke (bijvoorbeeld komische of absurde) vormgeving waarin een zeer reëel maatschappelijk belang is vormgegeven. Het ongewone van de provokatie als politieke aktie maakt dat hij al gauw wordt uitgekreten voor ondemokraties. Aangezien *Provo* zich principieel vóór de democratie verklaart, dient dit verwijt nader beschouwd.

De generatie van jonge mensen die de tweede wereldoorlog niet of niet bewust heeft meegemaakt, is steeds voor ogen gehouden dat tenminste één houding fataal anti-demokraties is: die van 'Befehl ist Befehl', een onkrities buigen voor wat zich op enig moment voordoet als Het Gezag. Eventueel ten overvloede wijst men nog op de figuur van Willem de Zwijger, die dan wel Den Coninck van Hispanien ghetrouwe was, maar evengoed een effectieve volksopstand tegen Spanje leidde, in naam van recht en geweten. Vraagt men zich vervolgens af wat dan wel de ethiese basis zou kunnen zijn op basis waarvan men tegen een bepaald bestaand gezag zou kunnen revolteren, dan zal dat iets moeten zijn als gezond verstand, verantwoordelijkheid tegenover de medemens, geweten of zo. De religieuze ethiek plaatsen wij voorlopig maar even buiten spel, aangezien die zelfs in de 16e eeuw niet zo dwingend gold (Willem de Zwijger was achtereenvolgens, naar het hem het beste uitkwam, luthers, rooms, en calvinistisch).

Deze overwegingen mogen ons een idee geven van de grenzen ener burgerlijke ongehoorzaamheid die ethies toelaatbaar is binnen een demokratiese staatsvorm. Let wel: elke staatsvorm, demokraties of niet, zal een optreden dat indruist tegen de gevestigde orde afkeuren, beboeten of anderszins strafbaar stellen.

Deze hiërarchie in repressieve maatregelen moet welhaast samenhangen met een hiërarchie naar 'belangrijkheid' in de te overtreden wetten, reglementen enzovoort. Hieraan ontleen ik het recht mij nog een loyaal demokraties staatsburger te noemen als ik bijvoorbeeld de grondwet onderschrijf, allerlei wetten veranderd wil zien en bepaalde gemeentelijke verordeningen overtreed.

Een stelsel van wetten en reglementen zal, als staties gegeven binnen een dynamiese maatschappij, van tijd tot tijd gekorrigeerd moeten worden, zelfs al zou elke maatregel op enig moment volkomen nuttig en rechtvaardig geweest zijn. Misschien ben ik wel de avantgardistiese wetgever himself als ik door een rood licht heenloop wanneer er toch geen verkeer aankomt...

Wanneer ik het vermoeden heb dat de overheid - bijvoorbeeld inzake de vestiging van een olieraffinaderij van Mobil Oil nabij Amsterdam - EN DAARNA VAN NOG EEN RAFFINADERIJ OM DE PIJPLEIDING RENDABEL TE MAKEN - onvoldoende mijn belangen voor wat betreft luchtvervuiling behartigt, dan heb ik het recht daartegen op een spektakulaire wijze (witte schoorstenenplan) te demonstreren.

Ik kan trachten op deze wijze die grote massa van ongeorganiseerden die defaitistisch meent dat het toch allemaal niets uithaalt (met grote heren is het vaak kersen eten) te aktiveren.

Ik kom dan op vóór de ekonomies zwakke, want ongeorganiseerde, meerderheid. Hetzelfde is het geval met de koolmonoxydeterreur van de verkeersmammon 'De Automobiel'. Ook die hanteert tegenover de individuele voetganger met zijn acht cilinders het recht van de sterkste.

Wanneer Amsterdam de leef- en woonplaats is van alle Amsterdammers (waaronder ik) dan kan ik die stad opeisen voor mijn leef- en woongenoeen. Voor verkeer niet per se noodzakelijke straten kan ik afsluiten, ik dump een mooie zoi speelgoed en laat er een beatbandje spelen: 'Deze straat is voor jou.'

In de manier waarop Provo aktie voert voor belangen die eigenlijk iedereen ter harte gaan, zit een element van speelsheid, van satire, en overdrijving. Tegenover deze vormgeving staat de zittende overheid zo vreemd dat hij er kwaadaardig van wordt. In plaats dat gezagsdienaren, als een groepering jonge mensen een vreedzaam spel spelen om het Lieverdje, het verkeer lakoniek omleiden, wordt er op los geslagen met varkensstok en sabel. En als dat teveel weerstanden opwekt, worden er onsijieke juridische methoden toegepast (zie 'De justitie schond de goede zeden' in *De Groene* van 9 april) of nieuwe gemeenteverordeningen uitgevaardigd die het plukken van bloemen in openbare plantsoenen en samenscholen om publieke monumenten strafbaar stellen. Ik kan hier tot mijn spijt niets anders in zien dan machtsmisbruik uit onbegrip voor en onverdraagzaamheid jegens een demonstratief benut-

ten van het democratische recht der vrije meningsuiting. En dan heb ik nog geen woord gerept over die vorm van preventieve censuur (inbeslagneming van de kopij voor *Provo* 8) die mij ertoe dwong dit artikel voor de tweede maal te schrijven.

Duco van Weerlee

Hoe Theresias blind werd

HOE THERESIAS BLIND WERD

Op zijn ochtendwandeling zag Theresias twee parende slangen. Hij sloeg het wijfje dood en werd vrouw. Zij was een beroemde courtesane. Zeven jaar later zag zij op een wandeling twee parende slangen, sloeg het mannetje dood en werd weer Theresias.

‘Maar jij hebt ook veel meer plezier dan ik, als ik met je naar bed ga!’ verdedigde Zeus zich, toen Hera hem zijn zoveelste ontrouw verweet. De door Zeus tot getuige geroepen Theresias bevestigde Zeus' mening: ‘Als je het liefdesplezier in tien gelijke delen verdeelt, dan gaan ervan negen delen naar de vrouw en één deel naar de man.’ Dit verraad van een gewezen vrouw maakte Hera razend, vooral toen Zeus dom, gelijkhebberig meende te moeten grijnzen, haar beheersing verliezend sloeg zij Theresias met blindheid (Zeus gaf hem ter compensatie zienschap en zeven generaties leven).

Hiermee had Hera voor duizenden jaren het inzicht in de positie van de vrouw verpest. De blindheid van Theresias sloeg over op alle mannen waar het de wezenlijke waarde van de vrouw betreft. In het Victoriaanse tijdperk was de situatie zelfs zover verslechterd, dat een deskundige op het gebied van gevoelsleven meende de vrouwen in bescherming te moeten nemen. Hij schreef: ‘De bewering als zou de vrouw ook lustgevoelens ondervinden bij de geslachtsdaad berust op schandelijke laster!’

In onze dagen worstelt de vrouw zich langzaam terug naar haar oerstatus, die van grote genietster.

Er zijn nog wat obstakels die om dit te bereiken uit de weg moeten worden geruimd. Het belangrijkste is: de ongewilde zwangerschap. De medische wetenschap is gelukkig zover gevorderd, dat er zonder verstoring van het liefdesspel voor gezorgd kan worden dat deze zwangerschappen niet meer voorkomen. De buitenechtelijke zwangerschappen waren tot op heden het grootste probleem. Of zij nu uitliepen op abortus, een buitenechtelijk kind of een gedwongen huwelijk, de situatie was altijd allerberoerdst en de gevolgen waren niet zelden rampzalig.

Ik noem hier enkele eenvoudige maatregelen:

1. Bij de afdeling zuigelingenverzorging, kleuterzorg en schooldokter, moet er in het wijkconsultatiebureau een afdeling komen voor meisjes en vrouwen. Zij moeten hier hun voorbehoedsmiddelen en medische controle ontvangen.
2. Meisjes van 16 jaar (de zgn. huwbare leeftijd) zullen, indien zij nog niet uit zichzelf op deze afdeling zijn komen informeren, een uitnodiging krijgen.

3. De schooldokter zal de geslachtsrijpe jonge meisjes op het bestaan van de afdeling attent moeten maken.

Echtparen met twee kinderen moeten worden gewaarschuwd, dat zij onverantwoordelijk handelen als zij tot verdere gezinsuitbreiding zouden overgaan. De bevolkingsaanwas neemt monstrueuze proporties aan. Het is mij niet duidelijk waarom alleen de onderontwikkelde landen op grote schaal kunnen profiteren van de nieuwste wetenschappelijke vindingen op het gebied van de voorbehoedsmiddelen.

Het meisje krijgt op deze manier de kans vanaf de leeftijd dat zij geslachtsrijp is ervaring op te doen in het liefdesspel. Zij zal hierdoor evenwichtiger opgroeien en te zijner tijd een werkelijk gefundamenteerde keus kunnen maken, als zij kinderen en een huwelijk wil.

Na dit alles behoeft het geen betoog meer, dat als maagd het huwelijk ingaan onverantwoordelijk, om niet te zeggen schandelijk is. Je weet dan van 'Toeten noch blazen', wordt geacht de eerste de beste te nemen en te houden, terwijl er geen enkele garantie te geven is, dat die persoon seksueel bij je past.

Irène van de Weetering

Viva Maria

**viva
maria**

Revoluutsies worden door de offisjele bronnen voortdurend verzwegen: de Mexicaanse 1910 (VIVA MARIA), de Spaanse, of verdraaid: de

Russische en de Duitse 1918, die worden afgeschilderd als bolsjewistische machtsgrepen. De angst van de establisment en het konformisme van het KV bewijzen al de waarde van een revoluutsie, die uitstijgt boven het apstrakt-filosofiese gelul zoals: revoluutsie is een versnelling van de evoluutsie, revoluutsie-rejaksie. Een revoluutsie heeft een niet te overschatten soosjale waarde: het is de enige mogelijkheid een vastgeroeste situwaatsie los te wrikken.

Tejoreties is revoluutsie een gevolg van klassestrijd. De onderliggende klasse met als drijvende kracht verlangen naar vrijheid overwint de heersende. Dat hoeft niet meteen te zijn proletariejaat boerzjwazie, maar iedere strijd tussen twee machtsgroepen. Dergelijke revoluutsies-in-het-klein zoals de staatsgrepen in Zuid-Amerika scheppen nieuwe wanverhoudingen, nieuwe tegenstellingen en nieuwe strijd. De soosjale struktuur kan alleen fundamenteel veranderd worden uit de allesoverheersende tegenstelling haveshavenots, door een Soosjale revoluutsie. ('Vrijheid is niet wisselen van meester.')

Prakties heeft een revoluutsie vnl. als oorzaken Honger-Ellende-OORLOG, dingen die iedereen aanspreken. Zelden onderdrukking. Het verzet tegen de fassistiese onderdrukking was juist niet met revoluutsjonerre bedoeling, maar gericht op verandering van rezjiem, weliswaar minder barbaars en intolerant, maar op dezelfde prinsiepes, nl. de verdediging van de belangen van een minderheid.

Er dreigde in Nederland na de bevrijding het resjiem van Gerbrandy met Willemina als vorstin en zonder parlement (dergelijke fassistowiede idejen waren ook al tot uiting gekomen voor en tijdens de oorlog bij Colijn en de nederlandse unie). Vooral oorlog is altijd een verwekker geweest van revoluutsies. De ge-organizeerde oorlog, de oorlog van de machthebbers. In 1918 brak tweemaal in de Franse legers een nauwelijks te dempen mouterij uit en na de oorlog vielen de laatste belangrijke tronen van Europa.

De Frans-Duitse oorlog lokte de Commune-opstand uit. De Commune brak voor het eerst met het staatsautoriteitsbeginsel. Uitvoerende funksjonarissen kregen bij spesjale bepalingen evenveel als arbeiders. Ook blijkt uit de Commune-opstand al een fundamentele trek bij iedere latere Soosjale Revoluutsie (in de Russiese sovjets, in de Duitse raden en in Spanje): de liberterre = niet-hiejerarchie inrichting van de nieuwe maatschappij. De ekonomiese eenheden (raden) regelden zelf de produksie en de distribuutsie naar behoefte. Hun gekozen vertegenwoordigers zijn te allen tijde afzetbaar en door ruggespraak gebonden aan hen die ze vertegenwoordigen. Niet een vertegenwoordiging dus van 150 beroeps gekozen op godsdienstige of andere hersenschimmige gronden. Deze federatieve inrichting werd later het radenstelsel genoemd, dat al te vinden is bij de afrikaanse Berbers en bv. de zeerovers. (Zie Robert Carse: *De gouden tijd der zeeroverij*.)

Niet altijd zijn revoluutsies om zeep geholpen door de militerre kracht van de rejaksjonerre boerzjwazie. Ook hebben bijgedragen en dragen nog bij oorspronkelijk revoluutsjonerre groeperingen die zo het aksent leggen op direkt eigenbelang, dat het hun voornaamste prinsiepe is geworden. Die partei die partei hat immer recht. De kommunisten hebben in grote mate bijgedragen tot de vernietiging van de soosjale revoluutsies in Rusland, Duitsland en Spanje. In Rusland, het enige land waar met hulp van anarchistiese geriljalegers van Makhno, de witte legers verslagen werden, vernielden de bolsjewiki in 1922 de demokraatsie in de Sovjets, veroverden de Oekraïne op Makhno en sloegen het begin van een dreigende opstand in Kroonstad

neer. Toen Stalin aan de macht kwam (1924) werden de laatste democratische trekken in de Sovjetunie om hals gebracht. Tekenend is, dat een onder Lenin ingestelde wet op de geboortebeperving etc., de progressiefste ooit in de geschiedenis uitgevaardigd, onder Stalin weer ongedaan werd gemaakt, en de puriteinse heksenjacht begon die van het tegenwoordige Rusland een keurige burgerstaat heeft gemaakt, zoals Orwell die beschrijft in 1984.

Tijdens de Spaanse burgeroorlog had het stalinisme de laatste revoluutsjoneer elementen binnen het kommuniste weggezuiverd. Om de internasjonale posities van de Sovjetunie te versterken offerde Stalin de kommunisten in andere landen op als dat nodig was (In Duitsland bv., zodat Hitler des te gemakkelijker aan de macht kon komen).

In Spanje namen de stalinisten de boersjwazie in bescherming tegen de revoluutsie en zelfs werkten zij openlijk samen met de fassistische machthebbers in Zuid-Amerika. Zij steunden Peron in Argentinië en de militere diktatuur in Venezuela en Peru. Zij hielpen Vargas, Mola en Ibanez aan de macht en tot 1958 steunden zij Batista in Cuba. Meer en meer kantten revoluutsjoneer groepen zich tegen de reaksjoneer stalinistische politiek; de anarchosindikalisten, de radenkommunisten, de volgelingen van Rosa Luxemburg, de trotskisten, maar stuk voor stuk steriel door onderlinge vijandigheid en dogmatiese diskussie. Desondanks wisten de stalinisten het imaaasje ('links' en

‘revoluutsjoner’) te behouden, een van de oorzaken van het falen van de revoluutsie. Behalve deze funeste politieke ontwikkelingen begonnen in Europa ook meer en meer de direkte oorzaken tot een spontane revoluutsietoestand te verdwijnen. De welvaart steeg, de progressieve partijen (sosjaaldemokraten) werden de linkervleugel van het kapitalisme, de burokraatsie vrat de spontane aksie in de maatschappij weg en de laatste kans op een revoluutsie was dan ook de puinhoop die WO 2 achterliet, wat al door Trotski in het begin daarvan geprofeteerd werd. Maar het stalinisties imaaasje was sterk genoeg om alle revoluutsjonerren in het verzet naar zich toe te trekken, wat tenslotte resulteerde in de balance of terror-blokken-wereld, waaruit geen terugtocht meer mogelijk lijkt. Daarmee is dan de laatste kans verkeken op een soosjale revoluutsie. Na de volgende oorlog is het enige vooruitzicht nog een algehele ausradierung. Daardoor is ook de militere verdediging van revoluutsies, de zgn. barrikaderomantiek, in de atoomzone onmogelijk terwijl dat vroeger nog wel - tijdelijk - mogelijk was: de boerengeriljalegers van Makhno in Rusland en van Zapata in Mexico, de anarchosindikalistiese milietsies in Spanje. In de derde wereld kunnen we de gerilja als de moderne en meer succesvolle vorm zien van de oude barrikadenstrijd. Simon heeft in zijn onder de indruk van 19 maart geschreven artikel een fel betoog voor de geweldloosheid gehouden. Ongetwijfeld is de geweldloosheid in de asfaltdzjungels van de welvaartswereld de beste strijdmetode.

Maar toch gaat zijn fantastiese aanklacht tegen het geweld niet op voor derde wereld. Daar is de boerzjazie nog niet op een moraal gegrondvest, zoals hier. (De drijvende kracht tot nog toe, natsjonalisme, is na de onafhankelijkheid een belachelijke fossiel geworden.) De regerende minderheid rust enkel en alleen op de ‘orde’-bewarende legers in die landen. Een kettingreijaksie van militere staatsgrepen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika bewijst het. Het is in deze landen voor revoluutsjonerren zaak met een goedgeplaatste stoot de bovenlaag op zijn sterkste plek te treffen: op het militere vlak. Daar komt dat ongekeende strijdmiddel de revoluutsie te hulp: de gerilja. Zou je dan uit filosofies woordspel en gemijmer tot het passifisme gekomen deze rejele mogelijkheid een situwaatsie te veranderen overboord moeten zetten? Direkte strijd in deze gebieden is mogelijk, zolang niet de grote atoomtijgers op de proppen komen. En omdat de atoomtijgers hun raketbazes, atoombommenwerpers en nuklejerre onderzeejers, mariniers en tenkdivizies over de hele wereld hebben uitgestrooid, kan je wanhopen aan het slagen van een revoluutsie waar dan ook. Maar een septiese vizie kan je onmogelijk weerhouden je toch in te zetten. Che Guevara zei: ‘Het is de taak van revoluutsjonerren de revoluutsie te bevorderen.’ Daarvoor moet in de eerste plaats een arbeidsterrein aanwezig zijn, onderhuidse rebellerende gevoelens. Deze zijn in Europa weggefallen. De direkte noodzaak van een verandering is voor de massa niet meer duidelijk. Als de revoluutsie niet meer mogelijk is lijkt het me de taak van de revoluutsjoner de rebellie te bevorderen. De otomatizerende welvaartsstaat heeft het rebellerende element hernieuwd. Daar is die heterogene groep die steeds meer van zich laat merken en die je het provotariejaat kan noemen.

De New Left die zich in de welvaartslanden onbewust (Amerika) of bewust (Provo) op het provotariejaat richt is solider met het proLEtariaat in de derde wereld. Wie zich hier in de welfare wereld nog op het proletariejaat richt is rejaksjoner, is Old Left. Het is onze taak de rebellie te bevorderen al was het maar uit solidariteit met hen die voor een revoluutsie vechten waar dat nog wel mogelijk is. Met andere

woorden: Provomotto: Je hoeft niet te hopen om toch te beginnen en je hoeft niet te slagen om toch vol te houden.

Martijn

Dr. Drees en de Provoos

DR. DREES EN DE PROVOOS

Dr. Drees, ex-minister-president, nu minister van staat, heeft op het Nijmeegs kongres voor historici een historische opmerking gemaakt. In Amsterdam bestaat een terroriserende minderheid, en de hemel beware ons voor hun begrip van vrijheid!

Ik weet wie dr. Drees bedoelt: de Provoos. En dr. Drees heeft volkomen gelijk. Wie op 10 maart in Amsterdam het genoeg had The Royal Happening mee te maken, is geschokt door het brute optreden van al of niet geüniformeerde provoos, met pistool, bullepees en gummilat gewapend, die er naar believen op inhakten.

Er waren gewonden onder onschuldige politieagenten, die zich niet konden verweren en slechts van hun democraties recht gebruik maakten. De burgemeester helemaal op de hand van de provoos zei aan de boezem van Mies tegenover miljoenen kijkers, dat provoos ook mensen zijn.

Een tentoonstelling op 19 maart met fotoos van het gewelddadig provo-optreden had een bloedig einde. Zonder enige reden voerden provoos met blanke sabels charges uit. Politieagenten, die op het Spui slechts een onschuldige zgn. happening wilden houden, werden met blanke sabel door provoos verdreven. Een week later vroegen de politieagenten toestemming om een demonstratie te houden, met als leuze: 'Sanering provoos'.

Burgemeester van Hall, helemaal op de hand van de provoos, weigerde. Inderdaad, Amsterdam gaat gebukt onder een terroriserende minderheid.

Christoph Hahn

Miserabel

De houding van de politieke partijen, waar wij toch al geen enkel vertrouwen in hadden, is ronduit miserabel, uitgezonderd de PSP, die nog wel eens tot een lofwaardig initiatief komt.

Zij heeft onder meer vragen gesteld over de huiszoekingen op 10 maart, toen administratief materiaal van Provo werd meegenomen én teruggebracht door de recherche, zij het incompleet. Naar het antwoord van B&W te oordelen waren de huiszoekingen verricht, omdat men eksploieven in de onderzochte panden verwachtte. Reken maar, dat administratief materiaal hoogst explosief is!

Overigens, het aantal huiszoekingen bij provoos zonder bevel daartoe is legio.

Van de rechtse partijen hoeven de provoos niets te verwachten, volgens de AR zijn de provoos te vergelijken met LINKS FASSISME. Een ieder, die sympathie heeft met de provo-akties van 10 maart maakt zich schuldig aan een anti-demokratiese gezindheid, aldus de AR.

Door het paranoiede gezwam van de KVP-er Van Lieshout en het gebral van CHU-er Knotterus is de justitie opeens gevechtsklaar en nieuw geschut wordt in stelling gebracht.

Provo 7, praktisch geheel uitverkocht, is opruiend en misdadig, stelt senator Van Lieshout. Struikelpunt is de ‘subversieve brief’.

Roel van Duyn, Rob Stolk, Luud Schimmelpenninck worden aangehouden. Hans Metz ook, maar die wordt snel weer vrijgelaten.

De links-liberale PvdA is ook niet in beweging te krijgen, getuige de slappe houding inzake het huwelijk, en de daarmee verwante gebeurtenissen. Bij onnodig gewelddadig politieoptreden wil zij slechts ‘afwachten’, getuige De Loor in de Eerste Kamer.

Inzake de kwestie monarchie-republiek neemt de PvdA ook een onduidelijke houding aan. Sommige PvdA-ers verklaren zich vóór en anderen weer tegen de monarchie.

Bij het rekwes, om de burgemeester verantwoording te laten afleggen over zijn politiebeleid, heeft minister Smallenbroek een verklaring afgelegd, dat hij zulks onnodig achtte en daarmee was de kous af, geen partij die daartegen in opstand kwam. Het lijkt er dus op, dat de overgrote meerderheid partijbonzen een groep autoriteitenaanbidders vormt, gunstige uitzonderingen daargelaten. Helaas ziet het er niet naar uit dat de autonomie van de autoriteiten wordt doorbroken, zodat er nog heel wat te doen valt.

Jaap Ham

Wild-west in Groningen...

Woensdagavond 13 april jl. werd in het Groningse koffiehuis 'Het Soosje' gearresteerd de 32-jarige Amsterdamse provo Willem Korf. Na een hevig gevecht met geüniformeerde politie en recherche, waarbij Korf zich fel verweerde, daar het hem zijns inziens onduidelijk was waaróm men hem arresteerde, wist men hem te overmeesteren.

Bloedend werd hij overgebracht naar het hoofdburo van politie, en opgesloten.

Willem Korf, die graag gezien wordt in Het Soosje (verzamelpunt van het Groningse provotariaat) zorgde geregeld voor contact met Amsterdamse provoos.

Reeds in 1959 had hij een belangrijk aandeel in de beruchte Damrellen, die gedurende de zomer van dat jaar voorpaginanieuws waren, als zodanig is hij te beschouwen als behorend tot de voorlopers van de internationale provobeweging. Als nozem gaf hij jaren geleden reeds uiting aan zijn onbehagen jegens de gevestigde samenleving, zij het, dat achter zijn provoceren toentertijd geen bepaalde bewuste (provo)-filosofie stond.

Na enige jaren rondgezworven te hebben door Europa, kwam hij in aanraking met de Amsterdamse provoos. Wegens zijn enthousiasme voor de provobeweging en de boeiende wijze waarop hij herinneringen wist op te halen aan de klassieke Amsterdamse nozems die inmiddels opgegaan zijn in het konglomeraat van klootjesvolk (televisie, ootootje, gezinnetje) wist hij veel jongeren in Amsterdam, maar vooral in Groningen voor zich in te nemen.

Het is waarschijnlijk (tenzij de lieve revolutie spoedig komt) dat we Willem voorlopig niet terug zullen zien in verband met een voorwaardelijke straf, en tal van andere hier en daar gepleegde delikten, o.a. het onderdak verlenen aan weggelopen minderjarige meisjes.

Brieven voor Willem Korf te richten aan:

Ite Hamming
Egelantiersgracht 48"
Amsterdam-centrum

In beslag genomen

maandag 5 april:

restanten voor ± 200 *ex. provo* 7

ongeveer 500 *kranteknipsels* over ons

foto's van het huwelijk van rob en saartje

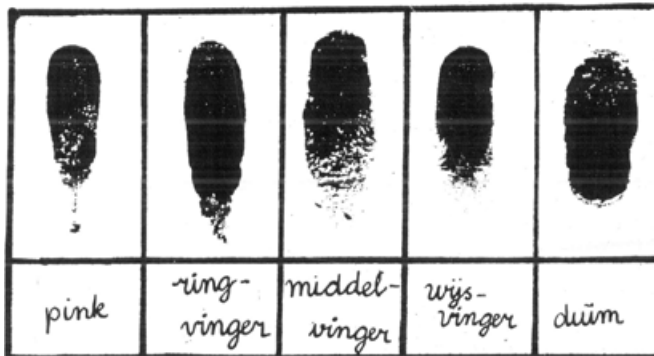
54 *provoos* 7 (in Groningen)

diverse *diploma's en getuigschriften*

paspoort van peter bronkhorst (op 10 februari) de politie was bang dat peter naar het buitenland zou vluchten om een proces wegens majesteitsschennis te ontlopen.

ongeveer 300 *pamfletten*

mappen met *copy* van oude nummers van *provo*, maar ook van het nog niet verschenen *nummer 8*, dit mogen wij vooral niet als preventieve censuur opvatten! een *stencilmachine*; de inbeslagname hiervan moet de lezer niet zien als een beperking van de vrijheid van drukpers.

uit *Provo* nr. 9
Eindelijk

EINDELJK

is er een partij die geen partij is maar een wervelende beweging, waar je op stemmen kunt zonder je stom stemvee te voelen. Want Provo is eindelijk de partij die zich niet aan de kant van de autoriteiten plaatsen zal, die geen partijpolitieke manoeuvres zal uithalen, die geen pingelende partijbaasjes heeft. Anti-autoritair en desperaat provocerend zal Provo ook in de gemeenteraad van ons magies centrum zijn; Provo is het radikale alternatief.

Oudere anarchisten hebben ons vermanend toegesproken: wie eenmaal aan verkiezingen meedoet is voor de revolutie reddeloos verloren, want hij heeft zich met het gezag gekonformeerd. Historiese ballast zeggen wij; onze deelname is in de eerste plaats een provokatie aan dit kiessysteem (dat door de kloof kiezer-gekozene nauwelijks democraties is). Als er provoos in de raad gekozen zijn zullen zij ervoor zorgen dat de Autoriteiten in de raad gecontroleerd worden. Geheime rapporten die binnen hun bereik komen zullen door Provo onverbiddeijk gepubliceerd worden, opdat het gehele Amsterdamse volk weet waar Amsterdam aan toe is.

Met de publikatie van het geheime luchtverontreinigingsrapport hebben wij daar al een begin mee gemaakt. Controle van het provotariaat over de Autoriteiten moet zover worden uitgebreid tot er achter elke ambtenaar en elke overheidsfunktionaris een provo met een notitieboekje staat die alles wat de Autoriteiten uitspoken nauwkeurig registreert. Onze deelname is een poging tot democratisering van de Nederlandse politiek.

De hoop van de Autoriteiten dat wij nu snel zullen verburgerlijken is ijdel. De straatbeweging van het Europese provotariaat komt nu pas goed op gang. Evenmin zullen de provoos in de gemeenteraad carrièremakertjes worden. Zij zullen door de provobeweging regelmatig tot provokaties aangespoord worden. Bovendien zullen wij onze vertegenwoordigers laten rouleren, zodat er steeds frisse provoos, die het kontakt met de beweging niet verloren hebben, zitting nemen.

Het bezwaar dat Provo niets positiefs te bieden heeft slaat als een tang op een varken. Onze Witte plannen voor verkeer, woningnood, luchtverontreiniging, politie, seks zijn al even positief als doeltreffend. Meer Witte plannen staan nog op stapel. In dit nummer zult u de Witte plannen nogmaals uiteengezet vinden. Martijn doet bovendien een poging tot koördinatie van de Witte plannen.

Nou, ik hoef geen 3 × meer te raden naar de partij van uw keuze.

Roel

Witte kippenplan

witte kippenplan

HET POLITIEOPTREDEN van de laatste tijd dat nauw verbonden is met de opkomst van het provotariaat heeft duidelijk aangetoond dat de uiterste konsekventies van het huidige politiesysteem zijn: in de houding staan, erop los slaan. Het door nieuwe kunstuitingen in zijn grondvesten krakende apparaat heeft keer op keer bewezen totaal niet voor zijn taak geschikt te zijn. Provo heeft getracht het opgeroepen image van het geweld met volstrekt geweldloze middelen te bezweren. Er zijn legio pogingen gedaan om tot oplossing te komen van de misverstanden. Gesprekken met burgemeester en kommissarissen bleken geen enkel resultaat op te leveren. Het streven van het provotariaat zal gericht moeten zijn op kommunikatie met individuele agenten.

De slachting op 10 maart was aanleiding tot oprichting van Provo's vereniging 'Vrienden van de Politie', die reeds op 19 maart, tegelijk met de opening van de tentoonstelling '10-3-66' het eksperimentele image 'de witte kip' lanceerde.

De witte kip is de vredesvogel van het provotariaat.

De VVP heeft als programma:

1. ONTWAPENING

Vóór er slachtoffers vallen moet de politie ontwapend worden; in Engeland is de politie ook ontwapend(-penend). Hiervoor is echter een goede kommunikatie tussen bevolking en politie vereist. In Frankrijk, Duitsland, België en Italië mag de politie slechts in geval van noodweer van vuurwapenen gebruik maken.

2. SOCIAAL WERK

De witte kip is de sociale werker van de toekomst. Hij zal belast worden met de distributie van verband en medicijnen in noodgevallen. Hij draagt lucifers en voorbehoedmiddelen bij zich alsmede appeltjes van oranje, kippeboutjes voor het hongerende provotariaat.

3. REORGANISATIE

De politie zal zodanig gereorganiseerd worden dat hij onder direkte controle staat van de kommuneraad van Amsterdam. Wanneer er zich moeilijkheden voordoen ten aanzien van het beleid zal de politie zich individueel kunnen verantwoorden op te beleggen teach-ins.

Het hoofd van de politie zal democratisch per kommune gekozen worden. Er komt een dokumentatiecentrum over het optreden en de organisatie van de politie. Hier zal iedereen die ongenoegen heeft over het optreden van de politie eventueel bewijsmateriaal kunnen krijgen ten aanzien van zijn beweringen.

4. VERKEER

De politie zal, zodra het magies centrum voor privé-vervoer gesloten is de kans krijgen het verkeer buiten de grachtengordels in goede banen te leiden. De witte kip zal zich voortbewegen op de witte fiets en wordt belast met het vervoer van defekte witte fietsen naar reparatiewerkplaatsen waar doe-het-zelvers en sleutelaars in het kader van creativiteit en (re)creatie fietsen kunnen repareren en schilderen.

5. UNIFORM

De witte kip is gekleed in een wit uniform ten teken van zijn sociale functie.

Als overgangsvorm wordt de witte pet voorgesteld.

De witte kip is het image van de lieve (r)evolutie in de maatschappelijke verhoudingen.

Voor België en Frankrijk staat een analoog plan op stapel; het Witte-flikken-plan.

Auke Boersma

Padvinderij

padvinderij

Behalve een zeer onaangename en militante jongerenbeweging, duidt het woord 'padvinderij' een mentaliteit aan, die de linkse jongerenbeweging nu al sinds jaren

in zijn ban houdt. Onder ‘padvinderij’ versta ik eigenlijk de klootjesvolkmentaliteit in die vaak extreem linkse hoek. Naar buiten manifesteert deze zich in de AJC-image van ribfluwelen rokjes en plus-fours plus de bijbehorende frisse jongens en meisjes, die een goede grap kunnen waarderen, maar altijd weten waar de grens ligt en die elkaar na het gemeenschappelijk zingen van oude volkswijsjes rond het kampvuur een ferme hand geven alvorens naar hun (gescheiden) slaappleaatsen te gaan. Dat beeld hangt nauw samen met een aantal vreselijk gekompliseerde gedachtenkronkeltjes, waar ik zelf nog niet eens helemaal achter ben, niet in het minst omdat ik zelf (en met mij vele provo-lezertjes) nog een veel te groot padvinder ben. Eén faset van de padvindersmentaliteit, misschien wel het belangrijkste, is mij echter tijdens en door de ABC-mars ten volle duidelijk geworden en het lijkt mij, gezien het feit dat velen er nog steeds het (ongewild) slachtoffer van zijn, belangrijk genoeg om er hier aandacht aan te besteden.

De padvinder-in-deze-zin is ervan overtuigd dat hij de Waarheid (met de grote W) bezit. De enige reden dat het klootjesvolk de Waarheid niet bezit, is dat het klootjesvolk veel te stom is. Het leven van de padvinder nu is zwaar, want hij is dagelijks temidden van dat klootjesvolk en wordt dus voortdurend met hun domheid geconfronteerd. Overigens zal hij geen enkele moeite doen om hen van zijn standpunt te overtuigen, want daar zijn ze toch te stom voor. En bovendien, waarom zóu hij? Hij heeft de Waarheid en áls de bom valt wast hij zijn verkoolde handjes in radio-aktieve onschuld, dus wat heeft hij nog te wensen? Het grootste feest is echter als alle padvindertjes gezellig bij elkaar zijn en er fijn op het stomme klootjesvolk gekankerd kan worden. Dan voelt iedereen zich één in de (fiktieve) strijd, men zingt dezelfde (protest)-songs, praat met elkaar over Onze Waarheid (wat vrij zinloos is omdat iedereen het met iedereen eens is, maar gezellig is het wel) en als men uitgezongen en uitgeluld is, gaat iedereen (na de kleding eerst zorgvuldig van eventuele kentekenen, als het ND teken, te hebben ontdaan) ‘moe maar voldaan’ naar huis. Soms gaan de padvindertjes zelfs de straat op, om het klootjesvolk te tonen hoe dom

het wel is, en dan wordt er heel wat afgelachen om die misselijkmakende middenstandertjes, langs de weg.

Een provo, die denkt dat hij de Waarheid heeft is volgens mij geen provo, maar hoogstens een padvinder in een spijkerpak. De (nog steeds volgens mij) échte provo, twijfelt elke dag opnieuw aan wat hij als Waar ervaart, en juist door die konstante twijfel kan hij elk moment voor wat hij op dat ogenblik juist acht, instaan. Dat de meerderheid anders over de dingen denkt dan hij verbaast hém nauwelijks (waarom zou iedereen nu net zoals hij over de dingen denken?), maar wel zal hij de ander op alle mogelijke manieren met zijn standpunten konfronteren, omdat één van die standpunten nu eenmaal is dat één der eerste noodzaken op weg naar New-Babylon het ‘om’ krijgen van de publieke opinie is. Zolang de ander zijn latente twijfel niet in een totaal andere visie kan omzetten zal de provo dus alle middelen aangrijpen om, bijvoorbeeld door te provoceren, de ander te *dwingen* over bepaalde problemen na en mee te denken. Bij dat provoceren zal hij zich zo op dat klootjesvolk moeten instellen, dat hij eenvoudig de kans niet krijgt het te minachten. Hij zal dan ook niet bij gesprekken met zijn geestverwante vriendjes, maar eenzaam (doch niet alleen) te midden van het klootjesvolk provocerend, in vorm zijn. Zo gezien is het ook zeer begrijpelijk dat een provo niet dienst-weigert, want niet in Vledder, maar in het leger is werk voor hem. (En voor wie weet dat hij daar niet genoeg geestkracht voor kan opbrengen, geldt nog altijd dat S-5 beter is dan SS.)

Dat deze uiteenlopende standpunten op de ABC-mars de hevigste conflicten zouden geven, had het kleinste kind (maar niet Robert Mulder c.s.) van tevoren kunnen weten.

Niemand had echter kunnen voorspellen, dat de padvinders het volkomen zouden moeten afleggen tegen de jongeren, die, zwaar beïnvloed door provo; voor het eerst zo ondubbelzinnig tegen hen in zouden gaan. De conflicten waren er al meteen: de padvindersleiding liep, zoals iedereen heeft kunnen lezen, vrolijk door uitgestorven buitenwijken van Alkmaar, omdat het hen, als men maar gezellig samen was, nauwelijks interesseerde of er zo effectief mogelijk tegen de A, B en C-wapens werd geageerd. Jongens als Koen Kalliouw, Ite Hamming en Ton Venselaar ging het om het duidelijk getuigen ten overstaan van de ander en dus werkten zij mee aan de mars door de binnenstad van Alkmaar. Dat werd het begin van een eindeloze reeks conflicten tussen de leiding en de provocerende bande-bommers, die alleen door het onvolprezen optreden van Ton Venselaar geen volkomen mislukking van de mars veroorzaakten. Bij de paasmars zagen we precies dezelfde verschijnselen, waarbij ook daar de provocerenden gelijmd werden door een speciale onaangevraagde mars voor hen, een bijzonder eerlijke en fijne manier van lijmen overigens, want hieraan is het nu te danken dat Amsterdam elke derde zondag van de maand een stille protestmars aan zich voorbij zal zien trekken.

Wanneer we nu met dit alles in het achterhoofd Roels opsomming van linkse groepen in Nederland nog eens gaan bekijken, dan vallen er heel wat als padvinders af. Bijvoorbeeld de PSP, die *in dit soort kwesties* een tipies padvindersstandpunt inneemt. Enkele zinnen over de ABC-mars in *Bevrijding* (PSP-partijorgaan): ‘Zaandam was ook een toonbeeld van samenwerking tussen de organisatoren en de autoriteiten’, en de slotzin: ‘Een compliment voor de organisatoren, die erin zijn geslaagd de vogels van wel zeer verschillende pluimage in het gareel te houden en

te voorkomen dat door vervelende randverschijnselen het marsdeel in diskrediet werd gebracht.’

Ook als PSJW-er spijt het me te moeten konstateren, dat de PSP (bij monde van Henk Brandenhorst) totaal niet blijkt te hebben begrepen dat ‘randverschijnselen’ juist de belangrijkste facetten van de ABC-mars waren. Deze verschijnselen, het doorbreken van de padvindersmentaliteit, die bezeten linkse rebellen binnen de kortste tijd tot klootjesvolkerige gezelligheidszoekertjes maakt en dus een gevaar is voor de linkse beweging, maakten de ABC-mars van histories belang voor de linkse beweging in het algemeen en de provoos als directe gangmakers van dit gebeuren in het bijzonder.

Bart van Heerikhuizen

Provolutie

PROVOLUTIE

Het was al een lange tijd rumoerig in de hoofdstad, maar toen het nationale feest naderde, vreesde iedereen een uitbarsting. De leider van de groep liet doorschemeren dat hij vermoedelijk voor het feest gearresteerd zou worden, omdat de autoriteiten bang zouden zijn voor de dingen die zouden komen. Zijn aanhangers schenen het echter niet te begrijpen, hij had toch niets misdaan? Ze hadden alleen maar een steeds groter wordende groep sympatisanten achter zich weten te verzamelen (en werden dus ‘staatsgevaarlijk’ genoemd, want grote groepen die een andere orde willen zijn altijd gevreesd door

de bestaande orde). Goed, de leider had de heppenings overal in het land georganiseerd, hij hield toespraken op de openbare weg en werkte niet (soms hielp hij de vissers een beetje). Misschien zouden ze hem oppakken wegens het ontbreken van vaste woon- en verblijfplaats. Nou ja, ze konden hem altijd nog grijpen op z'n gezegde dat hij de tempel zou oplazen.

't Groepje (dat inmiddels wereldnieuws geworden was door hun image) parasiteerde op z'n aanhangers. Zelfs op de zak van 'vijanden'. Zo aten ze eens bij een ambtenaar van een niet-bevriende natie. Zo hielden ze eens een hepening bij het meer. Een jochie dat toevallig brood en vis bij zich had moest ook maar eens gaan uitdelen. Ook kennen we het verhaal van deze langharige revolutionairen dat ze op een zaterdag koren gapten.

Ze hadden het wel handig bekeken met die heppenings: eigenlijk zag niemand er kwaad in, maar het gezag scheen nogal op de kast gejaagd te worden. Vooral de kwestie van de monarchie zat hen hoog: hij had zichzelf tot koning uitgeroepen. Niet dat hij het zelf zo serieus meende. Hij dacht niet aan een greep naar de macht, hij wilde liever revolutie. Maar het gezag (achterdochtig als altijd) vertrouwde het maar half en nam meteen drastiese maatregelen en besloot de hele jeugd ter plaatse uit te roeien, dan zou immers die 'koning' er ook wel bij zitten. Ze waren echter niet zo gek om zich te laten kapotslaan, en hielden een illegale mars naar Egypte.

Door de zgn. heppenings wist hij ook z'n anarchistiese denkbeelden aan de man te brengen; hij deed dat op een linkse manier. Zo vroeg een rus hem eens een keer of je het gezag moest erkennen of niet. Hij trapte er niet in en vroeg om een geldstukje. 'Wiens portret staat erop?' vroeg hij. Van de monarch antwoordde men hem. Wel, geef de monarch wat van de monarch is, geef mij wat het mijne is. (Laat de kapitalisten maar stikken in/met hun geld, ik wil iets heel anders...)

Kapitalisten passen niet in zijn leer, hij vestigde alle hoop op zwervers (clochards, beatniks). In een later uitgegeven bestseller over zijn leven (Nieuw Testament) beschrijft ene Markus een rijkwaard die zich bij hem wilde aansluiten. Hij kreeg te horen dat hij alleen deze leer kon volgen als hij al zijn bezittingen aan de armen gaf. Dat was te veel gevraagd van die kapitalist!

Er gaat zelfs een verhaal van ene Ananias die land zou verkopen (eigendom is diefstal) en het geld voor gemeenschappelijk bezit zou aanwenden. Toen bleek dat hij niet alles van de opbrengst gegeven had en dus kapitalist wilde blijven, werd hij op slag ter dood gebracht.

Niet alleen kwam hij door z'n vrijzinnige levensopvatting steeds in botsing met degenen die de wetten gemaakt hadden (zo werd het hem bijzonder kwalijk genomen op sabbath zieken te genezen). Ook de kerk kon weinig goed bij hem doen: het zieltjes verkopen moest nu maar eens uit zijn. Deze langharigen hadden de gore moed om alle kollektanten de kerk uit te sleuren!

Nadat hij tenslotte door het gezag was vermoord, kwamen zijn volgelingen (met name ene Petrus en een zekere Johannes) voortdurend in de gevangenis terecht. Na de laffe moord bleek het 'verzet' niet gebroken, integendeel. Er was een speciale brigade voor nodig om de leden van deze verboden organisatie uit het buitenland te halen. Een zekere Saulus had hierover de leiding. Een en ander pakte echter wel heel anders uit dan men verwacht had. Toen Saulus zag hoe korrump zijn voorlichting over deze staats- en kerkgevaarlijke bende was, sloot hij zich bij deze groep aan en... werd daar later een van de grote leiders!

Hoe korrupt de voorlichting was bleek wel uit de gratieverlening: toen het volk gevraagd werd of ze liever een massa-jodenmoordenaar hadden of deze onschuldige man van de lieverevolutie, koos het klootjesvolk de massa-moordenaar... Dramaties hoogtepunt vormde wel de terdoodveroordeling van deze leider van de lieverevolutie, de grootste revolutie aller tijden.

Gelukkig kunnen we aan de hand van de schriftelijke verslagen van zijn volgelingen in de genoemde bestseller lezen dat de autoriteiten hem onschuldig vermoordden. De hoogste rechters (van de Hooge Raad der Landen) maakten zich hieraan schuldig. De rechters die voor goedgelovig doorgingen, en iedere andere uitleg van hun basisprincipes wilden smoren. Smoren langs wettelijke weg...

Het gebeurde bijna 2000 jaar geleden; er is niet zo erg veel veranderd. Alleen onze wereld heet een kristelijke wereld... een schijnheilige wereld dus. Laat Klaas maar oppassen als hij komt.

Jan Swagerman

Vopootje

Provo kan geen gironummer t.n.v. PROVO krijgen, ondanks het feit dat wij nu officieel een politieke partij zijn. Nadat onze aanvraag al enkele maanden gesaboteerd was, kregen wij nu van de directie van de gemeentegiro te horen dat 'mensen die de IJ-tunnel willen opblazen geen gironummer kunnen krijgen'. Leve de democratie.

Tegen terreur

TEGEN TERREUR

Als je elk moment, op straat of in je huis, door politie of marechaussee kunt worden opgepakt en zonder vorm van proces kunt worden dood of beurs geslagen, dan heb je geen leven meer: uit dat inzicht is de Verklaring van de Rechten van de Mens voortgekomen, geformuleerd bij de oprichting van de Verenigde Naties.

Als je elk moment, pal voor je deur of elders, door een motorweggebruiker zonder vorm van proces kunt worden gedood, en als de verkeersregels en verkeersgewoonten zó zijn dat zoiets ook met de regelmaat van de klok gebeurt (toen de vijf miljoenste Volkswagen van de band liep, waren er ongeveer vijftigduizend mensen onder en in Volkswagens gedood: als je die bij elkaar zou zetten, al een aardig concentratiekampje vol) dan heb je óók geen leven meer.

Dat auto's en ander zulk motortuig idioot gevaarlijk zijn, veel gevaarlijker dan we van al onze andere gebruiksvoorwerpen toelaten - denk maar eens aan de pietluttige KEMA-voorschriften; maar er gaat dan ook inderdaad bijna nooit een huisvrouw door een wasmachine dood ondanks de combinatie van water en elektrische stroom - dat is bekend genoeg. En dat veel auto's bovendien nog door stompzinnige konstruktie onnodig gevaarlijk zijn gemaakt, en wel op zó in het oog springende wijze, dat je haast aan opzet gaat geloven, dat begint ook meer en meer door te dringen. Als het ooit zover komt, dat iedereen die autorijdt zich duidelijk bewust is wat een gevaarlijke sport dit is, dan is één kant van het probleem opgelost: met de slachtoffers-inzittenden behoeven we dan geen medelijden meer te hebben, zij wisten precies waar ze aan toe waren en beslisten vrijwillig, evenals mensen die van de noordwand van de Eiger doodvallen. Alpinisten die zich niet te veel illusies maken over de waarde van het zgn. anseilen, automobilisten die zich niet te veel illusies maken over de waarde van de zgn. veiligheidsgordel, zij sterven een eerlijke dood. Maar dat geldt niet voor de slachtoffers-buitenstaanders, de ongemotoriseerden die door automobilisten worden overhoop gereden. Zij zijn en blijven slachtoffers van andermans terreur, zij hebben recht op bescherming, en kunnen slechts beschermd worden door de vrijheid tot terroriseren te beperken. Evenals de Verklaring van de Rechten van de Mens in wezen het optreden van lokale autoriteiten aan banden legt, teneinde individuen tegen hen te beschermen; zo is het nu ook nodig geworden het optreden van motorweggebruikers aan banden te leggen teneinde ongemotoriseerde individuen tegen hen te beschermen; en zo'n bescherming is vervat in de onderstaande

Verklaring van de rechten van de ongemotoriseerde mens

1a) Aan ieder pand, erf of landerij dat door een particulier persoon bezeten, gehuurd, bewoond of anderszins gebruikt kan worden, is verbonden het recht van uitmonding op tenminste één openbare weg die geen verkeer bevat dat de plaats van uitmonding sneller nadert dan met 36 km/h;

1b) met dien verstande echter dat wanneer dit pand, erf of landerij in eerste instantie uitmond op een fietspad waarop in twee richtingen gewandeld én waarop of waarlangs in twee richtingen gefietst mag worden, terwijl de ernaast liggende weg voor ander

verkeer door een meer dan 1 ½ meter brede berm van dat fietspad is gescheiden, op die weg verkeer is toegelaten dat nadert met snelheden tot 54 km/h;

2a) Waar fietsers of wandelaars gebruik maken van eenzelfde wegdek als overig verkeer, of van een pad dat niet door tenminste 1 ½ meter brede bermen van de weg voor overig verkeer is gescheiden, hebben wij er recht op dat zo'n weggedeelte door overig verkeer niet sneller dan met 36 km/h mag worden bereden of genaderd;

2b) met dien verstande dat 'gelijkvloers kruisen' ook wordt gerekend tot 'gebruik maken van'.

Toelichting bij 1) en 2):

Onder 'naderen' wordt steeds verstaan: het gaan vanaf 200 m vóór, tot aan het bedoelde punt of weggedeelte.

Uitzonderingen: dit recht heeft geen betrekking op brandweerauto's op weg naar een brand, politievoertuigen op weg naar een plaats van veronderstelde misdaad (*niet*: overtreding), ziekenauto's op weg naar een ongeval of met een patiënt op weg naar een ziekenhuis, mits al deze voertuigen fluorescerend rood zijn gekleurd, het relatief onafgeveerd gewicht van al hun wielen kleiner is dan 15%, en een noodrem aanwezig is waarmee een remvertraging van tenminste 3g bereikt kan worden d.m.v. een in de bestrating grijpende remklauw en een lier.

3) Bewoners van stad en land hebben er recht op dat op de wegen waarlangs ze wonen de snelheid van voertuigen of voorwerpen waarvan enig onderdeel zich op minder dan 2 m afstand beweegt van hetzij een stilstaand voertuig of persoon,

hetzij een denkbeeldige verticale lijn op een trottoirband opgericht, hetzij een gevel, begrensd is tot 27 km/h.

Uitzonderingen: zelfde als genoemd na 2).

Aangezien als gevolg van de genoemde eerste drie artikelen van de VERKLARING het rijden met motorwegvoertuigen heel wat minder aantrekkelijk zal worden dan het nu is, moeten er alternatieve middelen ter beschikking staan om te reizen of dingen te vervoeren en informatie uit te wisselen. De VERKLARING vervolgt daarom:

4) De bewoners van elke stad of elk dorp met meer dan 50 000 inwoners hebben er recht op dat hun stad of dorp is aangesloten op een spoorlijn die verbinding geeft met een haven aan de kust van hun kontinent of eiland.

Een station moet liggen binnen één km van het centrum van zo'n stad of dorp, wanneer de topografische omstandigheden dit niet te moeilijk maken: is dit laatste wel het geval (bergland), dan mag de afstand groter zijn, maar moet dan overbrugd worden door een tramlijn of kabelbaan.

Aan het station moet tenminste tweemaal per dag een personentrein vertrekken en aankomen. De bewoners van elke stad met meer dan 250 000 inwoners hebben er recht op dat genoemde spoorlijn een elektrische is, en dat tenminste zes maal per dag een personentrein vertrekt en aankomt.

5) De bewoners van elke stad met meer dan een miljoen inwoners hebben er recht op dat het centrum van hun stad d.m.v. een elektrische spoorlijn verbonden is met een vliegveld op hoogstens 20 minuten sporens van het centrum.

6) De bewoners van elk dorp met meer dan 1000 inwoners gelegen op minder dan 800 m boven de zeespiegel hebben er recht op dat hun dorp verbonden is met het dichtstbijzijnde spoorwegstation d.m.v. een rijwielpad waarin geen steilere hellingen dan 1:55 voorkomen. In heuvel- of bergland mag i.p.v. het dichtstbijzijnde een ander station worden gekozen indien dit per fiets gunstiger te bereiken is.

7) Aan elk spoorwegstation, hoe klein ook, moet tenminste één fiets te huur zijn, of zoveel meer als waaraan behoefte bestaat, en tenminste één tandem. Fietsen en tandems moeten aan elk willekeurig ander station ingeleverd kunnen worden. Indien als borg aan het eerste station een geldbedrag is gedeponerd, moet dit (na verificatie via diensttelefoon) aan het tweede station worden terugbetaald.

8) Schoenen, fietsen, ski's, schaatsen, roeiboten en kano's zijn, voor zover ze niet duurder zijn dan twee maal de goedkoopst verkrijgbare, belastingvrij, evenals benodigdheden tot hun reparatie.

9) Ieder die de wens ertoe te kennen geeft, heeft er recht op, binnen twee weken een eigen aansluiting te krijgen aan het wereldtelefoonnet.

De VERKLARING eindigt met enkele aanvullende en slotbepalingen, o.a. om schaatsers op het ijs te beschermen tegen automobilisten, die hen zelfs daar nog

komen bedreigen en in doodsnood brengen als het ijs een beetje dik begint te worden; om de snelheid van treinen te regelen bij onbewaakte overwegen (speciaal in of nabij bochten in de lijn: elektrifikatiemasten mogen in zo'n geval niet langs de binnenbocht staan); en om atoomkernreactorschepen, atoomlokomotieven en atoomvliegtuigen te verbieden (daar dergelijke vervoermiddelen op heel bevredigende wijze met aardolieprodukten of elektriciteit kunnen worden aangedreven zodat er niet de minste aanleiding is, hele bevolkingen aan ekstra risico's bloot te stellen bij botsingen waarbij altijd veel meer stuk kan gaan dan je denkt of had kunnen voorzien). Niet langer toegelaten is ook het tot wanhoop brengen van hele bevolkingen door supersonisch vliegen, horizontaal of met geringe helling, in de onderste 60 km van de atmosfeer; toegelaten blijft slechts het supersonisch binnenkomen of verlaten van die onderste 60 km onder hoeken steiler dan 45°.

Interessant is, dat de artikelen 4 en 6 meteen aanduiden hoe een verstandige opbouw van verkeersmiddelen in de zgn. ontwikkelingslanden eruit ziet: géén Autobahnen uitsluitend ten dienste van een feodale heersersklasse, maar spoorlijntjes en rijwielpaden ten dienste van de hele bevolking.

H. Ocus

Praktische richtlijnen bij demonstraties

PRAKTISCHE RICHTLIJNEN BIJ DEMONSTRATIES

PRD 1

Het is, gezien het recente verleden, noodzakelijk dat bij demonstraties in praktische zin en uitwerking, een bepaalde gerichtheid onontbeerlijk is, wil de actie enigszins succes hebben. Iedere spontane demonstratie heeft zijn eigen omstandigheden en verwickelingen, doch als men onderstaande suggesties doorneemt is het te hopen dat men er gebruik van maakt, en ze eventueel aanpast aan de aard van de demonstratie.

Vorbereidingen

Bestudeer de omgeving van het te demonstreren objekt, en zorg ervoor dat minimaal een *tiental personen* over de *gehele* groep verspreid zijn. Kies van *tevoren* een aantal centraal gelegen 'bekende' punten om *na* uiteendrijven door de politie te *hergroeperen*.

De groep moet *voortdurend* als *één geheel* optreden. Degenen die vooraan lopen dienen bepaalde instructies aan de overige kontaktpersonen door te geven, zodat de 'hoofdgroep' weet waar ze aan toe is.

Belangrijk is echter dat zij het hoofd 'koel' houden, snel kunnen beslissen, om de overige demonstranten tot hetzelfde te stimuleren.

Hergropeer altijd!!

Zolang er nog geen walkie-talkies cirkuleren is het strategies gezien het effectiefste om vanuit één centraal punt de actie te hervatten. De politie zal op een gegeven ogenblik zo 'murw' worden dat zij geïrriteerd raakt en van haar kant agressief zal gaan optreden. Dan is de beslissing of doorgaan (publicity, publicity mooorre publicity) of *concentreren met dezelfde taktiek* op een ander objekt.

EENDRACHT MAAKT

MACHT!-----HERGROEPEER ALTIJD!

TOON GEEN ANGST! De politie tracht met allerlei intimidatiemiddelen verdeeldheid te zaaien, de boel te versnipperen om zodoende de demonstratie haar kracht te ontnemen. Ga radikaal anders te werk. Tracht *zo dicht mogelijk* het 'objekt' en de politie te naderen.

Mocht de politie een dreigende houding aannemen GA DAN NIET RENNEN. Maak *rustig* rechtsomkeert en wandel *rustig* WEG. Geeft de politie het bevel tot

verwijdering, loop dan niet weg, maar **BLIJF STAAN**, totdat ze het persoonlijk tegen **JOU** zeggen. (Dit wordt natuurlijk iets anders als men dit bevel via de megafoon massaal omroept, **MAAR GA DAN OOK NIET RENNEN!**) Kijk vooral nooit om en doe alsof je er eigenlijk niets mee te maken hebt; blijf bij de in jouw nabijheid zijnde vogel gewoon doorpraten. Dit werkt zeer stimulerend voor de overigen.

Ga in een onoverzichtelijk geheel **RITMIES IN DE HANDEN KLAPPEN**, zodat overige demonstranten weten dat er iets in beweging wordt gezet, sluit je hierbij dan meteen aan. Ritmies geklap trekt ook vele toeschouwers aan, welke dan aan den lijve kunnen ondervinden wat het betekent om in een democratische samenleving te mogen demonstreren.

Let wel!

Demonstreren is een middel, laten we het niet tot doel verheffen! Demonstratie als middel, daarbij kan veel geoorloofd zijn (...) s.v.p. géén lichamelijk geweld.

Beschuldiging

Aan de Amsterdamse politie, de Rijkspolitie en de koninklijke Marechaussee, dat zij 13 & 14 juni jl. willoos de bevelen der autoriteiten, om de opstandige Amsterdammers met het grofste geweld van de straat te jagen, heeft opgevolgd. Dit heeft de verbittering tegen de gezagsdragers slechts doen toenemen.

De dood van de betoger Jan Weggelaar is zonder twijfel een gevolg van dit buitensporige politiegeweld. Een bouwvakarbeider krijgt niet zomaar een hartverlamming als hij op straat zit.

De moorddadige schoten die de bereden politie op dinsdag 14 juni op het Damrak en andere plaatsen op de demonstrerende menigte richtte, riepen herinneringen op aan het optreden der Grüne Polizei tijdens de februaristaking in 1941. De noodzaak van de ontwapening van de politie is nu duidelijker dan ooit. Wij kunnen niet aan het waarschuwen blijven.

Aan de burgemeester van Amsterdam en de hoofdkommissaris der politie, Van Hall en Van der Molen, dat zij er niet in geslaagd zijn de conflicten op een redelijke manier op te lossen. Zij hadden de politie opdracht kunnen geven zich niet aan het gebruik van vuurwapens te buiten te gaan. Ook zij zijn medeverantwoordelijk aan de dood van Weggelaar en de andere slachtoffers. Wij kunnen het niet blijven zeggen: Van Hall en Van der Molen moeten weg!

Aan de kommunistiese leiders der bouwvakactie, Staphorst, Korlaar en Koopman, dat zij de opstandige aktie der bouwvakkers ondergeschikt hebben willen maken aan de partijpolitiek der CPN. Zij hebben zich louter uit partijpolitieke overwegingen gedistantieerd van de honderden bouwvakkers, die het gebouw van *De Telegraaf* aanvielen. Dat zij dit deden is gezien de gezagsslaafse berichtgeving van *De Telegraaf* over de dood van hun kameraad Weggelaar zeer begrijpelijk. De CPN-ers echter denken in de eerste plaats aan hun wethouderszetel en weten niets beter te doen, dan hun eigen bouwvakkers te verladen en de schuld voor de molestatie van *De Telegraaf* aan de Provoos te geven, die volgens hen 'duistere bedoelingen' hebben. Om dezelfde partijpolitieke redenen hebben zij het elan der Amsterdamse arbeiders geremd, door de algemene werkstaking in Amsterdam (waarop vele arbeiders en o.a. het OVB aandrongen) te verhinderen, door hun oproep het werk te hervatten.

Aan dat deel der Amsterdamse Jeugd, dat dinsdagavond 14 juni lukrake vernielingen in de stad heeft aangericht waardoor de gerechtvaardigde aktie der bouwvakkers (waarbij individuele provoos zich maandagavond hadden aangesloten) schade werd gedaan. De rellen van dinsdagavond waren zonder duidelijke leuzen en lieten door hun stompzinnig karakter helaas zien, dat bij een deel van de jeugd in de kiem al een klootjesvolkmentaliteit aanwezig is. De evolutie van Buikhuizen-provo's, die uit een provocerend instinkt relletjes zonder bedoeling uitlokken, tot bewuste, geweldloze Provoos heeft zich nog maar ten dele voltrokken.

Uit protest tegen het moorddadig politieoptreden en het onnozele gedrag van een deel der jongeren *staakt* het provotariaat op 18 juni.

Geen Happening - Stakingshappening.

Roel

Het falen van de vakbond

het falen van de vakbond

De vakbond is een organisatie, wier primaire funktie het is, de belangen van de arbeidende mens te behartigen. Op zich een nobel streven, dat alle waardering verdient. Het is zonder meer duidelijk, dat de belangen van de werknemer verschillen van die van de werkgever. Des te minder loon hij uitbetaalt, des te hoger zijn winsten. Alhoewel dit niet helemaal opgaat, daar immers de arbeidende mens ook consumeert en indien hij financieel in staat is om te consumeren, zal hij het niet laten. Dat betekent altijd een verhoogde omzet voor de fabrikant, van wat voor artikelen dan ook. En dat betekent weer grotere winsten. Het is nu zo, dat de behoeften tot in het waanzinnige opgevoerd worden en de arbeidende mens door beïnvloeding van allerlei dingen voorzien, die hij eigenlijk niet nodig heeft. We zien dus de kapitalistische werkgevers zijn taktiek enigszins wijzigen. De schrijnende armoede in de Westeuropese landen is nu grotendeels verleden tijd. We zien, dat de armoedzaaier

geëvolueerd is tot verslaafde konsument, alles in het belang van de kapitalistische werkgever. Dat betekent dat werknemer en werkgever nog altijd tegenstanders zijn. Wat we nodig hebben is een ekonomies bestel, waarin de ekonomie ondergeschikt is aan de behoeften van de mens en niet, dat de mens gebruikt wordt om de grote concerns aan zo groot mogelijke winsten te helpen. Ook de vakbondsleiders zien deze evolutie, doch zij blijven star trachten binnen het bestaande stelsel, op een verouderde wijze nog een paar presentjes loonsverhoging eruit te slepen. De vakbond dient echter te beseffen, dat we naar een sociale revolutie toe moeten. Dat doen de bonden niet en de tegenwoordige bonden zullen het nooit doen ook, daar de vakbondsleiders belang hebben bij het voortbestaan van de bestaande toestand. Immers, zij zijn nu in staat macht uit te oefenen, hebben een belangrijke positie en hebben bovendien de onwaarschijnlijke moed zich te beschouwen als de strijders voor de arbeidersbelangen. Bovendien zien wij dat de vakbond wijkt voor een rechterlijke uitspraak, over het wel of niet staken. De rechterlijke macht wil nooit een staking, zij staat aan de zijde van de machthebbers en zal altijd haar partij kiezen. De vakbond laat zich de wet voorschrijven en is gedoemd steriel en machteloos te worden, doordat zij zich enkel en alleen gaat bezighouden met kleine procedures, ethiese kwesties (geen 1 meiviering op zondag) verkiezingen van de bestuurders, feestavondjes voor de leden etc, op kosten van de leden.

Op deze wijze belemmert de vakbond zelf de sociale revolutie en is zij tot een sterk fundament verworden van kapitalisme en staat, van wet en orde.

Jaap Ham

I am an enemy of the State

I am an enemy of the State

Bij het Lieverdje zijn de happenings geen happenings meer.

Happenen wij? Voordat we ook maar iets kreatiefs kunnen doen slaat de politie al toe en worden wij gekonfronteerd met de meest geestdodende omgeving: wachtllokalen en politiecellen.

Happent de politie? Zij reageert volstrekt automatisch en slaat door haar politiek en overmatig geweld de happenings in de vernieling. Kennelijk is toen een opwarmingsperiode begonnen.

Op Koninginnedag was het weer raak. Aanvankelijk ging het leuk, de provofeesten 's middags door de hele stad wekten veel enthousiasme. Vooral het Provonadu-orkest bij het Lieverdje, de wedstrijd rookbomgooien op de Dam en de verkiezing van Larissa Korporaal (13 maanden) tot Miss Provo 1966, lieten zien dat een ludieke orde goed mogelijk is. Maar 's avonds bij het Lieverdje luchtte de politie zijn gevoelens die zich de hele dag hadden opgekropt. Op bovenstaande foto ziet u hoe een provomeisje eerst door rechercheurs bijna werd uitgekleeft en vervolgens werd afgeranseld. Daar had het meisje ook wel aanleiding toe gegeven; ze droeg een speldje: 'I am an enemy of the State.'

De happenings dreigen gewone rellen zonder enige verdere betekenis te worden. Het mooie weer, het relbeluste publiek en de knuppelgrage politie moeten voor ons warnings zijn. Alleen wij, het provotariaat, kunnen het image van het Lieverdje redden door een nieuwe politiek.

Lieverdje alleen nog verzamelpunt

Zolang de politie haar methodes niet gewijzigd heeft kan het Lieverdje nog slechts als verzamelpunt dienen. Klokslag 12 uur moet het provotariaat een centrifugale manoeuvre maken naar de punten in de stad waar noodzakelijk gedemonstreerd moet worden. De bedoeling van onze demonstraties zal dan ook de meest middelmatige journalist duidelijk zijn. Blijkbaar was een bijeenkomst die kollektieve creativiteit ten doel had te subtiel voor de oren en ogen van ons dierbare Amsterdamse klootjesvolk.

Deze demonstraties moeten niet alleen volstrekt geweldloos zijn; ze moeten evenmin de politie tot geweld provoceren. Laat de politie ondanks alles zich toch weer gaan in haar gewelddadige verblinding dan dient het provotariaat de knuppelzwaaiers volledig te negeren. Geen enkele reactie, zelfs geen sussend woord! Want onze nieuwe politiek, die het antwoord is op de huidige opwarmingsperiode, moet zijn: NEGATIEPOLITIEK.

Justitieel vuurwerk

De houding van de Justitie blijft hardnekkig ondemokraties. Het lijkt wel alsof de heren Van Renesse, Romke de Waard, Vriesema c.s. werkelijk denken met hun op niets slaande celstraffen de oorzaak voor onze opstandige activiteiten weg te nemen. Hun onderdrukking van de vrijheid van meningsuiting d.m.v. publikaties, demonstraties en happenings bezorgt ons slechts argumenten te meer voor het protest.

Tegen het plotselinge invoeren van 'waarborgsommen' van f 50,- die betaald moeten worden om uit de greep van de politie te raken. Tegen de bijzondere voorwaarden die worden opgelegd, die de vrijheid na vrijlating ontoelaatbaar beperken.

Een van onze kandidaten voor de gemeenteraad, Hans Tuynman, zit nu al bijna een maand gevangen. Waarom? Omdat hij pamfletten uitdeelde die opriepen tot een volstrekt vreedzame (en inderdaad ook geweldloos verlopen) demonstratie. Na hiervoor al 2 weken in het Huis van Bewaring te hebben doorgebracht werd hij opnieuw gearresteerd. Ditmaal voor een veel ernstiger feit: het mompelen van het woord 'image' bij het Lieverdje. Bovendien werd hij op 2 mei nog eens veroordeeld tot een week celstraf voor het oproepen tot het bijwonen van het anti-Huwelijk vuurwerk op 10 maart. Voorlopig kan Tuynman voor bijna onbeperkte tijd vastgehouden worden.

Vrijheid veroveren

De bevrijding van 5 mei 1945 heeft ons een grotere vrijheid gegeven, hoewel het provotariaat en het Lieverdje daar minder van merkt. Zolang happenings verboden zijn en provoos onschuldig in het Huis van Bewaring zitten is de vrijheid slechts theorie. In de praktijk moet de vrijheid nog veroverd worden.

Hans Tuynman moet vrij!

Daarom stellen wij voor elke zaterdagavond om 24 uur vanaf het Lieverdje een protestoptocht te houden naar het Huis van Bewaring op het Kleine Gartmanplantsoen, zolang er daar provoos gevangen zitten.

R.v.D.

5 Eksport van de provolutie

In het najaar van 1965 sloeg de provolutie naar allerlei dorpen en steden

in het Nederlandse taalgebied over. De provokaties op Prinsjesdag 1965 in Den Haag zijn al vermeld in het tweede hoofdstuk.

In Vlaanderen werden de Provo-ideeën door de kleine provotariëse minderheden die dit volk rijk was als de langverwachte boodschap ontvangen.

In Antwerpen verscheen in de tweede helft van 1965 het tijdschrift *Happening News*. De groep rond dit blad hield zich veel meer met kunst en happenings bezig dan met politiek en cybernetica. De happenings die zij op de Groenplaats organiseerden waren wel, zoals elke happening, provokaties op zichzelf, maar zij werden niet door die typiese Provo-ideeën gedragen die van happenings sociale conflicten maken.

Maar de jongens van *Happening News* werden snel door Provo beïnvloed. Eind 1965 schreef redakteur Wout Vercammen:

‘Als nihilist die geheel de maatschappelijke orde wil vernietigen is voor mij de happening het uitdrukkingsmiddel bij uitstek. Een verschijnsel zonder pretentie. Het absoluut gebod van zelfbehoud dikteert de mens de voorwaarden waaronder hij dient te leven. De

voorlichtingsapparatuur is vergiftigd. U wordt voorgelogen. U gaapt na. U bent reeds stereotiep. U bent zonder fantasie. U hebt angst. U leeft in een harnas. U bent vermolmd, verblind, verslaafd. Het reageren is u verleerd. Radio, tv, auto: onze lievelingen.

Daarom een nihilisme, vernietiging die weer opbouwt. Nihilisme is voor het ogenblik nauw verwant met de happening, een kunstzinnige revolte tegen de maatschappij.’

De ontwikkeling van artistiek naar politiek engagement werd door het optreden van Koen Calliauw in de hand gewerkt. Al in oktober 1965 had deze jonge vriend van Kamiel Huysmans een Provo-actie georganiseerd onder het motto: WEEST LIEF VOOR DE POLITIE.

‘Wuift onze agenten na!! Trakteer ze op pinten! Bemoeder ze! Kus ze! Verwen ze!!’

luidde een passage uit een in de kleuren van de Belgische vlag gedrukte provokatie.

Tot in de zomer hoorden we niet veel meer van de jongens uit Antwerpen. Provo-groepen vallen en staan op. De bevolking van de westerse asfaltjungles is in twee categorieën verdeeld: de aangepasten en de wanhopigen. En Provo werkt nu eenmaal met de laatste kate-

gorie, die er niet altijd in slaagt zijn wanhoop te combineren met volhardende energie.

In Brussel was intussen een groepje schrijvers rond de tijdschriften *Bok* en *Mep* door Provo geïnspireerd. Herman J. Claeys nam het initiatief tot Vlaanderens eerste Provo-blad, *Revo*. Het eerste nummer verscheen in april 1966. Het verwekte geen overweldigend enthousiasme, omdat het in woordgebruik, stijl en uitgave teveel een imitatie van *Provo* was.

Wel gaf het blad de stoot tot de oprichting van enkele plaatselijke Provo-bladen. In Gent verscheen *Eindelijk*, dat onder de Gentse studenten

gelezen wordt. *Eindelijk* is het beste van de Vlaamse Provo-bladen. Het blad introduceerde in het derde nummer het IK-WAARDEER-JE PLAN, dat een voorloper van de Klaasbank is:

‘Tegenover het utilitair geld van onze maatschappij zetten wij ons anti-utilitair geld, ons waarderingsgeld dat niet door goud wordt gedekt maar door oprechte gevoelens. Zo is ons geld meer waard dan al het andere geld ter wereld’. ‘Door *Eindelijk* worden bankbriefjes uitgegeven zonder utilitair doel. De bedoeling ervan is de intermenselijke relaties te verbeteren.

Is iemand goed voor je geweest, heeft iemand met jou existentieel gecommuniceerd, heeft iemand je - hoe dan ook - gelukkig gemaakt, dan geef je hem zulks waarderingsbiljet en vult daarop zijn naam in. Zo krijgt dit bankbriefje voor deze persoon een zekere waarde.

Hij zal later dit bankbriefje doorgeven aan een andere persoon en schrijft dan die zijn naam achter de zijne. Het bankbriefje krijgt steeds meer waarde. Blijk van allerhoogste waardering is dus iemand een volgeschreven bankbriefje te schenken waarop zijn naam als laatste wordt geschreven.’

Het ludieke *Eindelijk* lanceerde in het vierde nummer het Witte-Fietsenspel, dat een soort ganzenbord is. Een soort indoktrinatieganzenbord; want wat gebeurt er bijvoorbeeld als je op vakje 33 terecht komt?

‘33: Je hebt dienst genomen in het leger, smeerlap. Je zult er blijven tot een andere smeerlap je komt aflossen. Betaal de inzet.’

Het einddoel is vakje 60, New Babylon.

De andere Vlaamse Provo-bladen zijn: *Anar* (Antwerpen), *Protest* (Dendermonde), *Bom* (Aalst) en *Daele* (Brussel). Een Franstalige editie van *Revo* verscheen sinds november 1966 in Brussel. Van deze Provo-bladen werden *Bom* en *Anar* tot nu toe de eer waardig gekeurd in beslag genomen te worden. *Bom* wegens een zogenaamd pornografies artikel, *Anar* vermoedelijk wegens het vrijelijk uiten van anti-monarchistische emoties.

Ondanks de geïsoleerde positie waarin de Vlaamse provoos zich door het vrijwel ontbreken van een linkse intelligentsia en überhaupt een linkse beweging bevindt, kwamen de straatakties in de zomer van 1966 enigszins op gang. In Antwerpen bracht Coen Kalliauw het Blote Voetenplan. De provoos liepen zonder schoenen als protest tegen:

‘1. De verslaafde konsument

2. Onmogelijkheid tot kommunikatie (de zool belet het contact met de aarde)
3. Kreativiteitsbelemmering (engheid van de schoen).’

Elke zaterdagmiddag demonstreerden zij op hun blote voeten op de Groenplaats tegen de vestiging van de NATO in België. Veel meer dan een incidentele arrestatie van Koen werd er niet bereikt.

Maar onder de leuze sos (‘Shape op ’t Schavot’) werd de actie in Brussel voortgezet. Op zaterdag 1 oktober 1966 vond de eerste SOS-happening plaats bij de Beurs. De politie reageerde nog niet, maar de volgende week werden een tiental Brusselaars gearresteerd. Onder

hen waren ook toeschouwers, die pas zaterdagavond laat op verzoek van volksvertegenwoordiger Legrève werden vrijgelaten.

De week daarop gebeurde er in Brussel niets; de provoos waren naar Luik, waar een grote anti-militaristische betoging gehouden werd. Verschillende Provo-groepen, waaronder een groep achter een bord ‘PROVO FRANCE’, namen aan de demonstratie deel.

Uit de happenings op het Brouckereplein van 22 tot 29 oktober is gebleken dat de Brusselse politie dezelfde autoritaire vrees bezielt voor het witte gevaar als de Amsterdamse. Voor de happenings begonnen gaven de zijstraten al het bekende beeld te zien van overvalwagens en wachtende politiemensen. Het in Amsterdam overbekende verhaal van charges, vuur en arrestaties hoeft niet nog eens verteld te worden. Maar om een indruk van de lachwekkende gebeurtenissen in Brussel te geven zal ik in details weergeven wat er na afloop van de happening van 22 oktober gebeurde (gegevens ontleend aan Herman J. Claeys).

Zoals afgesproken werd er gehegroepeerd op het nabijgelegen Martelarenplein. Om kwart voor zes bevond zich daar een zestigtal provoos. Enkele minuten later rukten verscheidene politiewagens aan. Toen begon een anti-autoriteitenspel, dat die hele avond voort zou duren. Omstreeks 6.15 uur werd het alarmsysteem op het Finistèreplein door provoos in werking gesteld (SOS, SOS!), wat een afgrenzing van de Nieuwstraat ten gevolge had. Om 6.30 uur waren enkele provoos erin geslaagd op het monument op het Brouckereplein een bord te plaatsen met een magies appeltje. Om 6.45 uur kwam de brandweer het verwijderen. Ondertussen begon op het Rogierplein de fontein te schuimen en zo over te lopen dat het hele plein met wit schuim bedekt was. De politie was niet op deze actie voorbereid en beperkte zich tot het regelen van het verkeer. Een uur later begon Manneke Pis (Brussels provo

nr. 1) schuim te pissen terwijl hij op zijn voetstuk een bord droeg met: PROVO Bruxelles-Brussel.

Om 7.30 uur kreeg de hoofdkommissaris van politie een telefoniese oproep namens Provo-Brussel. Hem werd gezegd dat als de gearresteerde provoos niet voor 9 uur zouden zijn vrijgelaten er precies om 9 uur op de Grote Markt een bom zou ontploffen. Vijf minuten later werd de Grote Markt afgezet door met mitraillettes gewapende politieagenten, die iedereen sommeerden door te lopen. Om 5 voor negen slaagde een groepje van zes provoos erin een kartonnen doos op de Grote Markt te plaatsen. Enkelen van hen werden vijf minuten later gearresteerd in een zijstraat. De politie beval hen de doos weg

te halen, maar zij weigerden. Een half uur later zijn vijf agenten aarzelend en behoedzaam de doos gaan weghalen. De doos werd op het bureau gebracht terwijl de provoos er nog stonden te wachten. De kommissaris maakte de doos open: er zat stinkende rotzooi in. Hij werd woedend toen de provoos erom lachten.

De negen gearresteerde provoos werden in de loop van de volgende dag vrijgelaten.

Thom Jaspers, de veilig-verkeersmagiër uit Gouda, was een van de eersten geweest die de provolutie in Antwerpen had gebracht. Met

een arm in het gips, als gevolg van een politie-optreden, verhuisde hij begin 1966 naar Groningen en nam daar het initiatief tot de oprichting van het provoblad *Scandal*. Daarvoor was er in Groningen nauwelijks sprake geweest van provoos. Wel bestonden er groepjes, rond het tijdschrift *Luca* en de Noordelijke Anti-militaristische Jongeren Groep, die levendig met Provo sympathiseerden.

Het eerste nummer van *Scandal* (uitgegeven door de NVO = NV Ondernijning) werd in beslag genomen op een manier die het dubbelhartig beleid van de justitie t.a.v. provoos en studenten (Hans Tuynman - Tres) nog eens onderstreepte. In *Scandal* waren namelijk enkele wulpse gedichten overgenomen uit een studententijdschrift, *Zwengelwerk*. Deze gedichten, die wel in het studentenblad waren getolereerd, waren voor *Scandal* de aanleiding van de inbeslagname.

Inbeslagname is de beste stimulans voor een Provo-groep in het beginstadium. Provo in Groningen bloeide op. In de Mussengang richtten zij hun illegale Woningbureau in, bedoeld als tegenhanger voor het officiële Groningse woningbureau. Onbewoonbaar verklaarde woningen werden geadministreerd en aan provoos

‘toegewezen’. Tevens werd in de Mussengang de ‘Paranoia Shop’ gevestigd, dat overigens ook als ‘Paranoia Theater’ werd gebruikt.

Happenings op het Martiniekerkhof waren werkelijk happenings, omdat de politie nauwelijks ingreep. Hoofdcommissaris Müller, de eerste pop-art commissaris in Nederland, verklaarde later dat het Martiniekerkhof als legale speelplaats voor provoos kon worden beschouwd. Op de schutting van het Martiniekerkhof werd door Thom Jaspers en anderen het voedseloverschot van het Westen geëxhibitioneerd door er belegde broodjes op vast te spijkeren.

Toch werden bij een van deze happenings onverwachts drie provoos gearresteerd. Onder hen was Melle Siepel (‘internationaal pretmaker’ en ‘kommunikant’), die een protestbrief naar de officier van justitie stuurde. In deze brief beklagt hij zich over het feit dat bij die gelegenheid zonder afgifte van een ontvangstbiljet al zijn creatieve speelgoed, waaronder 2 gedichten, 5 uien (Siepel = ui in het Gronings), 1 kommunikaatsieplank en 1 rol verband in beslag genomen werd. Hij schrijft:

‘Zondagavond 24 juli, terwijl ik creatief bezig was een van mijn gedichten op een der bomen van de voorlopig toegestane speelplaats door hoofdcommissaris Müller binnen de paaltjes op te hangen, werd dit gedicht zonder enige aanleiding door een van uw agenten van de boom (die daar staat) gegrist. Toen ik hem vertelde dat dit gedicht niet alleen voor hem, doch voor iedereen was, ging

hij smalend lachend heen met de opmerking: “Daar heb ik niets mee te maken, ik neem het mee naar het bureau” (waarschijnlijk het politiebureau). Toen ik daarna een duplicaat ervan aan de boom prikte (met punaises), plus de daarbij behorende collage, bestaande uit een kommunikaatsieplank met vijf opgespijkerde uien en ander communicerend goed, onder de boom New Babylon creërend met ter plaatse aanwezige stenen, waarna Hans Tuynman het verband zag en er aldus verband omheen wikkelde, kwam er weer een van uw mensen de hele zaak lomp weggrissen, zonder zich aan te kondigen; vernielde New Babylon en spoedde zich eveneens richting hoofdbureau.’

Siepel konkludeert dat deze politiemannen of bewonderaars van hem waren of de goede orde verstoorden. Hij eist zo spoedig mogelijk zijn eigendommen terug en vraagt tenslotte een onderzoek in te stellen naar de ‘raadselachtige bedoelingen van deze politiemensen’.

De Groningse provoos gebruiken dezelfde pop-art sprookjes om de gevestigde denktrant in deze samenleving te provoceren, als Robert Jasper dat doet. Zij hebben het niet zo op met Klaas, meer met de

‘MOLUK

De Moluk, het vriendje van de smurf en het vriendinnetje van de hoempapa, is bijna gevangen. In Heeg (Fr.) slaagde een lid van de personeelsvereniging van drukkerij Erven van der Kamp te Groningen erin de Moluk boven water te brengen. Omstanders zagen de man daarna ineens storten en grijs worden. Hij stamelde onsamenhangende klanken. De Moluk ontsnapte inmiddels. De man heeft voortijdig pensioen gekregen en leeft geheel teruggetrokken in Sebaldeburen (Gr.). Zelden zien zijn buurtgenoten hem. Maar ze weten niet wat de man overkomen is. Hij zag de Moluk en overleefde het.’

(Uit: *Scandal* nr.4)

Op 3 september 1966 volbrachten de Groningse provoos een provokatie, die alle voorpaginaas gehaald had wanneer hij in Amsterdam had plaatsgevonden. Al lang hadden de provoos de bedoeling op de Martinitoren een bom te plaatsen om zodoende meer mensen in de kerk te krijgen, die dan allen hun eigen erediensten konden opvoeren door naar de bom te staren. Het thema BOM, dat de Groningse provoos (die zich wel ‘Verzetsgroep Derde Wereldoorlog’ noemen) beheerste, werd door hen weer opgevat toen zij bij de NV Lichtwerk in Hoogeveen een raket kwamen aanbieden, samen met de volgende brief:

‘Meine heren,

Nadat wij al enige malen onze hoofden troosteloos bij elkaar gestoken hebben, zijn wij tot de konklusie gekomen dat wij onmaatschappelijk zijn. Na enig heen en weer gedebatteer, hadden we twee ideeën om ons toch sosjaal te engageren. Ten eerste verdienen wij geen droge boterham, dus hebben we het eerste brood bakken en ten tweede raketten bouwen. Meteen het tweede idee maar uitgevoerd.

Hierbij bieden wij onze eerste raket aan, in de hoop op meerdere orders. Wetende dat daar raketten gebouwd worden, deze ook gebruikt worden, willen we ook de bijbehorende bommen wel leveren. Een monstereksemplaar zullen we een dezer dagen bij een van uw opslagplaatsen bezorgen. Aan de bouw van de raket herkent u misschien enige oosterse invloeden.

Paranoiashop
Mussengang 5
Groningen'

Door een gelukkige samenloop van omstandigheden slaagden de provoos erin door te dringen tot in het hart van ‘het kruitvat van Europa’ (Drente) en een vliegtuigtank, die het vervaarlijk uiterlijk van een bom vertoonde, uit de NV Lichtwerk te ontvoeren. Later zouden de provoos voor deze daad de aanklacht ‘Diefstal van Rijkseigendom, door inklimming in groepsverband’ tegen zich krijgen. De pseudobom werd in een open volkswagenbusje vervoerd en omdat het allemaal niet zo best paste, kon het niet anders of er moest aan de achterkant nog bijna de helft uitsteken.

De vliegtuigtank leek zoveel op een reuzenbom, dat de winkelende Groningers in paniek uiteenstoven toen de provoos de bom door de straten droegen. De suggestie dat de provoos nu werkelijk helemaal krankzinnig geworden waren, werd nog versterkt doordat de provoos luidkeels aftelden: ‘10, 9, 8...’ enz., gevolgd door een luide knal. Door het branden van wierookstokjes leek het inderdaad alsof de bom op ontploffen stond. Zelfs de politie durfde aanvankelijk niet te naderen. Pas op de Herebrug ging de politie tot inbeslagname over. Een jeep met een laadbak en een ziekenauto moesten eraan te pas komen. Omdat de bom, volgens zeggen van de provoos, ‘van Johnson’ was, werd geen van de provoos gearresteerd.

Om de geslaagde demonstratie tegen de opslag van munitie in Drente te vieren trokken de provoos daarop naar het dorpje Nieuw-Balinge. Daar had de Amsterdamse provo en ex-Bastaard Joop Dielemans zich in een boerderijtje gevestigd. In *Het Vrije Volk* vertelt de vrouw van Joop, Magda, de ongelukkige afloop van het feest:

‘Om half tien zag men aan de overkant van de weg een overvalwagen rijden. Tien agenten met zaklantaarns kwamen op de boerderij af. Op de

vraag of zij beschikten over een arrestatiebevel dan wel over een bevel tot huiszoeking kwam geen antwoord. Het was de politie te doen om Joop D. Thom J. zei dat de huisbewoner niet aanwezig was.

Nadat de agenten in de keuken waren toegelaten verplaatste het gesprek zich naar buiten. Daar klonk opeens het bevel: 'Nou jongens, pak ze.' Thom J. en Siep P. werden met vijf anderen afgevoerd.

Enige tijd later drongen twee agenten ongevraagd en zonder arrestatiebevel de woning binnen en namen uit de keuken één van de bezoekers mee. Een langharige jongen werd onder het motto: 'We moeten alleen jongens hebben,' verbijsterd achtergelaten. Intussen zat Joop D. niet zonder angst in de slaapkamer van zijn

woning opgesloten. Volgens Magda kon hij het daar niet langer uithouden van angst. Hij stak een lampionnetje aan en werd van buiten door een agent herkend.

Toen werd er op de deur gebonsd. ‘Maak open.’ Het antwoord dat van binnenuit kwam was: ‘U heeft geen arrestatiebevel.’

Daarna sloeg men de ruiten van de deur in en verschaftte zich toegang tot de woning. Met drie man sterk haastte men zich naar de slaapkamer waar zij door Joop D. werden begroet met de woorden: ‘Hallo, ga zitten.’

Inmiddels had dit grootse politie-optreden (tien agenten waren met twee overvalwagens vijf uren in actie geweest) indruk gemaakt in Nieuw-Balinge. Onder aanvoering van de huisbaas van Joop Dielemans wapende de bevolking zich en ging over tot een volksgericht. De dorpelingen kwamen met stalen buizen en messen en gingen daarmee de Groninger verzetslieden te lijf, schoppend en trappend. Ook meisjes werden afgebeeld, een ervan werd zelfs met een klomp op een geheime plaats tussen haar benen geschopt.

De reactie van het gezag was weer verbluffend. Mr. C.J. van Ollenbeel, officier van justitie in Assen, gaf als kommentaar op deze uitbarsting van het ‘gesundes Volksempfinden’:

‘Als de bevolking van Nieuw-Balinge inderdaad heeft “gedemonstreerd” tegen de aanwezigheid van provoos in het dorp, dan vind ik dat een gezonde reactie. In Amsterdam wacht men al jaren op een dergelijke reactie.’

Joop Dielemans, Thom Jaspers en Siep Postema werden drie maanden in Assen gevangen gehouden. Bovendien werd Dielemans na afloop van deze periode in Veenhuizen te werk gesteld en Thom Jaspers nog tot een straf van twintig dagen gedwongen, die hij in Rotterdam had opgelopen.

In Rotterdam begonnen de provokaties in november 1965. In verschillende cafés die door het provotariaat bezocht worden (Frida, Miramar, Oom Tom) hingen affiches om de happening aan te kondigen. Op de beurstrappen kwam men (zoals gewoonlijk) samen en vandaar trok men naar de christelijke gemeente Alblasserdam. Bij elkaar zo'n 250 provoos. In het centrum van het dorpje begon Waldo van Dreven, gehuld in een geel plastic gewaad, in het rond te dansen. Centen werden rondgestrooid om de geldlustigen te helpen: ‘Voor mensen die van geld houden!’ Enkele omstanders begonnen tot groot vermaak van de provoos te rapen; de eerste happening was geslaagd.

Thom Jaspers had al eerder in Rotterdam een incidentele actie gevoerd tegen het huwelijk van Beatrix. In mei 1966 nam hij weer deel bij de inmiddels op gang gekomen happenings rond het beeldje van de gnothond Fikkie. Na een van de happenings werd hij al de volgende zondag tot twintig dagen gevangenisstraf veroordeeld wegens het witkalken van Fikkie.

Dit ‘snelrecht’ was de belangrijkste Rotterdamse variatie op het Amsterdamse happening-patroon. In het algemeen kregen de verdachten nauwelijks de kans een advocaat te krijgen die hen behoor-

lijk kon verdedigen. De Rotterdamse kantonrechter, mr. Van de Brug, pakte de provoos nogal totalitair aan. Volgens *Het Vrije Volk* zei hij tijdens een van zijn zittingen tegen een negentienjarige jongen, die niet doorgelopen was:

‘U zegt student te zijn. Wel, studeer dan en houd u bij uw leest, want u bent nog te jong om iets van politiek te begrijpen.’

Omdat de opgelegde straffen onmiddellijk ingingen was hoger beroep met kans op sukses uitgesloten. De Rotterdamse provo-happenings bezweken, waarschijnlijk wel als gevolg van deze drastiese

aanpak. Maar de liefde van de Rotterdamse provoos tegenover de overheid is er sindsdien niet inniger op geworden.

Het blad van de Rotterdamse provoos heet *Desperado*. Men is het met Provo in Amsterdam niet helemaal eens. Ric Bloc schijft in *Desperado* nr. 4:

‘In de laatste stad is Provo een politieke partij geworden waarmee Provo, gebruikmakend van de wapens van zijn tegenstander, zijn eigen zaak onnoemelijk heeft verzwakt immers het heeft met de politieke hulpmiddelen in mindere of meerdere mate een kessessie aan de bestaande maatschappij gedaan en dat is in principe onvergeeflijk. Een provo, in ideaal een bewust levend persoon, die de huidige maatschappij aan een kritiek onderwerpt en zelf op anarchistiese wijze aanvalt, verzwakt zijn eigen zaak, zijn eigen overtuiging op ontzaglijke wijze als hij op serieuze wijze de middelen van zijn tegenstander gaat gebruiken want dan erkent hij die middelen in zekere zin en kessioneert zich en elke kessessie is een sluipende moordenaar in de overtuigingen en het leven van de provo.’

Desperado verwijt ons dus vooral onze deelname aan de gemeenteraad. Daarentegen doet het blad zelf wel kessessies aan de mislijk makende middenstand door een advertentie op te nemen van een konfektiezaak... Sommige Rotterdamse provoos konden zich met *Desperado* niet verenigen en voegden een nieuw blaadje aan de rijke kollektie Provo-lektuur toe: *Nieuwe generaatsie*.

Den Haag.

In Den Haag ontstond op soortgelijke wijze een Provo-groep. Twee animators (Ton Venselaar en Hans Tuynman) werden door Provo in Amsterdam geïnspireerd tot actie.

Pas in de zomer van 1966 kwamen regelmatig activiteiten los. Samen met pacifistische jongeren werden elke twee weken op zaterdagmiddag demonstraties bij de Amerikaanse ambassade tegen de oorlog in Vietnam gehouden. Hierbij vielen de eerste arrestaties i.v.m. de kreet: 'Johnson moordenaar'. De eerste die om deze overtreding veroordeeld werd kreeg f 200,- boete en twee weken voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. In Amsterdam kregen 'Johnson moordenaar'-roepers tien dagen hechtenis.

Na Prinsjesdag 1965 was de meest succesvolle happening van het Haagse provotariaat die tegen Zwolsman en diens uitbuiting van het Scheveningse strand. De EMS liet het publiek een kwartje entreegeld betalen voor het strand. Met de leuze: 'Oom Dagobert, mag ik mijn

Christi Baas en Kasper Schuckink-Kool, Haagse provo's, demonstreren tegen de bombardementen in Vietnam.

strand terug? De Neefjes' werd er gedemonstreerd. Bovendien werden door de provoos schilderijtjes aan de Scheveningse bevolking uitgedeeld om de kunst onder het volk te brengen.

Natuurlijk kon de politie het niet laten en arresteerde de schilderijtjes-uitdelers. Toen bij het bureau tegen deze arrestaties werd gedemonstreerd vonden woeste charges plaats. Mede door het politie-optreden haalde de actie de volgende maandag ruimschoots de pers en vrijdag 29 juli maakte Zwolsman bekend dat het strand voortaan weer gratis toegankelijk zou zijn.

Het Haagse provotariaat komt elk jaar op de derde dinsdag in september in de vererende situatie gekonfronteerd te worden met de meest protserige, verspillende en overbodige uiting van monarchisme. In 1966 werd er in samenwerking met Amsterdamse provoos alles uitgehaald wat erin zit. De foto's van de rookbommen en van de gearresteerde rookbommengooiers haalden de voorpagina's van de Europese dagbladen. Terwijl de Troonrede sprak over een jeugdprobleem zonder te beseffen dat we in Nederland alleen maar met een klootjesvolkprobleem te kampen hebben, beheersten rellen het centrum van Den Haag tot in de avond toe. Massale arrestaties en molestaties van de kant van de politie tegenover provoos en persmensen. Pamfletten met een overdruk uit het eerste nummer van *God, Nederland en Oranje*, waarop Juliana afgebeeld staat als een hoer voor het

raam, waarop een prijskaart: f 5 200 000,- (haar voorgestelde nieuwe salaris).

Op Prinsjesdag openbaarde zich voor het eerst het verschijnsel van ‘The Harpers’. Dit is een gang van jongens die met messenvechten trachten zich van dezelfde energie te ontdoen als wij met provoceren. Aangezien onze Haagse kameraden er niet in slaagden deze jongens duidelijk te maken dat deze agressieve energie gesublimeerd moet worden in geraffineerde aanvallen op dit maatschappelijk systeem en bovendien omdat zij jaloers waren op de publiciteit die de provoos kregen, richtte hun agressie zich vanaf Prinsjesdag op de provoos.

Aan de kant van de politie, die deze hulp dankbaar aanvaardde, trokken zij er met hun stilettoos op los.

Later hebben The Harpers zelfs een overval gedaan op het Provohoofdkwartier in de Westerbaenstraat, waarbij zij zo'n grote schade aanrichtten, dat het huis moest worden opgegeven. Bekende Haagse provoos kunnen op dat moment niet ongewapend door Den Haag wandelen zonder veilig te zijn tegen aanslagen van Harpers. Sommige provoos lopen met grote zwaarden onder hun jassen. Rekening houdend met het feit dat Harpers al verschillende moorden op hun rekening hebben zou geweldloosheid in dit geval een fatale tactiek zijn.

Op Prinsjesdag was het eerste nummer van het Haagse provoblad *Lynx* verschenen. Het tweede nummer van het blad kreeg de onderscheiding die Provo-bladen kenmerkt: inbeslagname, met stencilmachine en al. Aanleiding was een artikel: ‘Bernard Bilderberg of De Wolf in Schaapskleren’, waarin duidelijk aangetoond wordt dat de Bilderberg-konferenties wel degelijk politieke betekenis hebben en dat prins Bernhard als voorzitter van deze konferenties, in weerwil van alle sprookjes als zou het koningshuis geen reële politieke macht zijn, dus een belangrijke politieke rol speelt. Dit kon worden aangetoond doordat Haagse provoos een vertrouwelijk rapport (‘not for publication either in whole or in part’) over deze konferenties in handen gespeeld kregen.

De meest creatieve Provo-groep buiten Amsterdam wordt gevormd door de Maastrichtse provoos van het tijdschrift *Ontbijt op bed*. In het oerkonservatieve Limburg lijkt deze beweging (die zich 'luuksbeweging' noemt) de eerste werkelijk linkse stroming te zijn die aanhang krijgt. Een originele stroming, omdat hun provocisme ook geen letterlijke kopie is van het Amsterdamse (andere groepen lijden daar wel aan). Typerend voor het verschil met Amsterdam is dat zij in tegenstelling tot onze recepten voor de 'praktische anarchist' hun Witte Whambom hebben gelanceerd.

Deze luuksbom is een bijzonder lieve bom, zoals de luuksbeweging met recht een lieve revolutionaire beweging genoemd kan worden. De provoos in Maastricht gaan ervan uit dat harde provokaties in Limburg een afschuwelijke fascistiese reactie zouden oproepen, die alle aarzelende linkse pogingen zou wegvagen.

Een kenmerkende lieve provokatie is het luukspak. Het luukspak is kleding die uit afzonderlijke onderdelen zoals broekspijpen (in verschillende kleuren) bestaat die aan elkaar geritst kunnen worden. Het

luukspak heeft een tweeledige bedoeling: provokatie van de mislijk makende middenstand door goedkope en verantwoorde produktie en provoganda door overdracht van het luuksgevoel op de drager van het luukspak.

Nog een ander sympathiek verschil bestaat er tussen de Maastrichtse en de Amsterdamse provoos. Lanseren wij het ene ‘imaazje’ van een ‘Provo-leider’ na het andere, zij werken zoveel mogelijk anoniem, zodat alle ruzies en rancunes die het gevolg zijn van een publisiteitskultus rond één persoon vermeden worden.

Behalve de luuksbeweging bestaat er een meer ‘orthodokse’ groep provoos in Maastricht, rond Jan Molin, die happenings rond de

Maastrichter Gels begonnen (april 1966). De happenings werden door de kranten niet als nieuws beschouwd, omdat de politie met de plaatselijke pers afgesproken had dat zij geen publisiteit aan de happenings zouden geven. Het einde van de happenings kwam toen de Maastrichtse politie het beeldje van zijn sokkel haalde en opborg.

Sinds september verscheen er in Maastricht een tweede Provo-blad, dat toevallig evenals het Haagse Provo-blad *Lynx* heet en meer dan *Ontbijt op bed* op politiek georiënteerd is.

Ik kan niet alle Provo-groepen buiten Amsterdam bespreken. Ik kan alleen memoreren dat er groepen zijn in Utrecht (tijdschrift: *Volte*), Leeuwarden (*Por*), Vaals (*Keije nagaan*), Amersfoort, Leiden, Dordrecht, enz. In het buitenland is de omvang van de provolutie nog beperkt tot groepjes in Stockholm (*Skyt*), Londen, Manchester, Oxford, Parijs, Milaan, Praag (massa-arrestaties en zware straffen), New York, Chicago en Philadelphia.

Op 12 november 1966 kwam het eerste internationale provotariëse konsilie bijeen in het Europahuis in Maastricht. Provoos uit verschillende landen kwamen er bijeen. Wij beschouwden het als de formele afsluiting van het tijdperk van het proletariëse socialisme in West-Europa.

Robert Jasper schreeuwde er zijn wanhoop uit, ik liet, om de ondergang van de westerse beschaving te herdenken voordat dat niet meer mogelijk zal zijn, een minuut stilte houden en de Maastrichtse provoos spraken hun hoop over de komende kollektieve creativiteit uit en benadrukten dat Provo zich zal moeten vernieuwen door zijn eigen imaaazje te vermoorden. En dat typeerde de Provo-beweging: wij balansen van het ene moment op het andere tussen hoop en wanhoop.

1 november 1966

Kontra-provokaties en commentaren

Hun aktiviteit komt eigenlijk neer op een vorm van kwerulantie, van epateren van de autoriteiten. Anders dan de jongere provo's, die bij deelname aan provokaties wat meer lawaai trachten te maken en hun jonge energie proberen kwijt te raken, wekken hun leiders de indruk dat zij een bepaald politiek spel spelen, om er in de ogen der omstaanders, en tegelijkertijd in die van zichzelf, uit te zien als de slachtoffers van de bestaande orde, mensen van betekenis, niet van het doorsneetype, mensen die boven de heersende toestanden staan. Vandaar dat hun optreden, of, zoals zij het noemen, hun provokaties soms neerkomen op zinloze, door futiele aanleidingen ontstane schermutselingen met de politie.

Zij zijn zoals vele jonge mensen in verschillende landen van de wereld, fel gekant tegen pogingen om het fascisme te doen herleven, pogingen om de geest van het militarisme te steunen, om datgene te vergeten wat de mensen in de jaren van de fascistische bezetting doorstaan hebben.

En wanneer de provo's protesteren tegen het feit dat de Nederlandse regering het met de Duitse Bondsrepubliek op een akkoordje gooit, wanneer zij optreden tegen het fascistisch regime in Portugal, beëindiging eisen van de oorlog in Vietnam, zich opwinden over het feit dat men het loon van de bouwvakkers in hun land wil verlagen en uit solidariteit deelnemen aan hun sit-down-staking, dan geven zij uitdrukking aan stemmingen die leven onder brede lagen van het Nederlandse volk.

Dat was juist hetgeen ons ertoe dreef te vertellen over de Nederlandse provo's.

E.Z. Zjoekowskaja, in: *Konsomolskaja Prawda*, 30 juli 1966

La crise est effectivement venue à Amsterdam. Les PROVOS ont forcé les autorités à se manifester sous leur vrai visage, d'un côté les flics, les souteneurs, les partis politiques et les bonzes syndicaux, de l'autre les anarchistes, les blousons noirs, les travailleurs las des bureaucraties syndicales. D'un côté les représentants de l'ordre, de l'autre les éléments incontrôlés c'est-à-dire ceux qui refusant de se plier au contrôle et au dirigisme de tout état-major qu'il soit politique, religieux ou syndical, coupent ainsi tous les ponts entre eux et la bourgeoisie,

qui ne peut alors désamorcer leurs luttes par des tractations entre états-majors.

Camarades d'Amsterdam, votre appel a été entendu en Angleterre, en Belgique, en France et partout, la crise des autorités provoquées répondra à Paris ou ailleurs à votre action.

Uit: *Le Monde Libertaire*, juli-augustus 1966

Nu de uitzending van provo's buiten de stad niet aan de verwachtingen heeft beantwoord, zou het wellicht aanbeveling verdienen hen voortaan tijdelijk onderdak te verschaffen op het eilandje in de voormalige Zuiderzee, nl. Pampus.

De mannelijke provo's met hun bewierookte helden zouden daar b.v. een of meerdere dagen zonder voedsel kunnen worden gedeponeerd onder bewaking om uitwijking naar de kust te voorkomen.

H. Landstra (ingezonden stuk in *Het Parool*)

uit *Provo* nr. 10
Federatie Benelux

FEDERATIE BENELUX

De Provo-beweging hoeft wat betreft het bereiken van directe resultaten in het Pop-art landje Nederland bepaald niet desperaat te zijn. Met de steun van een invloedrijke intelligentsia achter ons zijn we er binnen een jaar in geslaagd het nu bekende imaaasje te scheppen van een nieuwe opstandige generatie, ruim 13 000 kiezers in Amsterdam voor ons te winnen en een blad uit te geven met een nog grotere oplage.

Natuurlijk, de oorlog in Vietnam kunnen we niet beïnvloeden, laat staan doen ophouden en daarom blijft er voor wanhoop t.a.v. de werkelijk belangrijke internationale politiek alle reden. Maar eerst recht desperaat is het Belgiese provotariaat eraan toe, dat zelfs tegenover de binnenlandse politiek verkeert in de positie van een gevangene tussen twee ijzeren tangen.

De ene tang is het unitaire koninkrijk België met zijn rijkswacht, zijn NATO en zijn kapitalisme en de andere is de federalistische oppositie met zijn knokploegen en zijn dreigend fascisme.

Het unitaire België

Op dit moment wordt België geregeerd door een klootjesvolksfront van katholieken (CVP) en liberalen (PVV). Deze wankelende regering probeert nu zijn oppositie te versterken door NATO-hoofdkwartieren in België te installeren, zonder voorafgaande raadpleging van de bevolking. En dat op een zeer achterbakse manier! Terwijl de minister op parlementaire vragen over de vestiging van vreemde bases in België antwoordde, dat hem daarvan niets bekend is, kon *REVO* (Brussels PROVO-blad) al een hele lijst publiceren van NATO-bases in België met hun preciese aardrijkskundige ligging. Daarnaast berekende *REVO* dat de nu zeer waarschijnlijke overbrenging van de SHAPE (administratief hoofdkwartier van de NATO) naar de omgeving van Brussel uit Frankrijk België bijna 2 miljard en 4 honderd miljoen frank gaat kosten.

Zelfs rechtse partijen opponderen tegen deze politiek. De NATO is niet het enige paardemiddel waarmee de Belgiese staat zich in stand tracht te houden. Haar andere toeverlaat is de Rijkswacht, een gruwelijk stelletje patsers, dat berucht van de moorden in Zwartberg is. Onder de titel 'Matrakkesabat' organiseerden de Antwerpse provoos in een dubieuze samenwerking met de Volksunie een fototentoonstelling over matrakkerende (d.w.z. knuppelende) Rijkswacht.

Dat de huidige klootjesvolksfront-regering in de komende herfst zijn nek zal breken staat al vast. De kwestie-Leuven, waarmee de taalstrijd, zal dan vernietigend losbranden. De Vlaamse studenten willen de Universiteit van Leuven splitsen in een Vlaamstalige en Franstalige, welke laatste ergens in Wallonië geplaatst zou moeten worden. Regering en parlement willen dat niet, zoals blijkt uit het afketsen van een

voorstel tot in overwegingneming van het plan-Verroken, dat splitsing van de Universiteit inhoudt.

De taalstrijd

Het centrale politieke probleem in België. De taalstrijd doet zelfs het hart van de minst geïnteresseerde Belg opgewonden kloppen. Vooral de Vlamingen zijn gebeten op de zgn. Franskiljons, Franssprekende Vlamingen.

Voor wie enigszins internationaal denkt doet deze taalstrijd nogal kleinzielig aan, doch in Vlaanderen is de taalhaat zeker te verklaren uit het feit, dat de heersende klassen, de kerk en de geldwereld, hier altijd Frans spraken. Daardoor werd de klassentegenstelling van bezitters en nietbezitters nog gemarkeerd. Rosa Luxemburg schijnt eens tijdens een bezoek aan de Vlaamse socialist Anseel te hebben gezegd: 'De Vlaamse proletariërs zijn de enige proletariërs die hun tegenstanders aan hun taal al herkennen kunnen.' Hoe het zij, sympathiek of antipathiek, deze taalstrijd zal in de komende jaren het Belgische politieke en kulturele leven als belangrijkste faktor beïnvloeden. Des te lulliger dat de taalstrijd in Vlaanderen geclaimd is door rechtse krachten, die in de meest kwaadaardige schakeringen floreren. De gevaarlijkste rechtse partij is de Volksunie, die in grootte nog de derde partij is na de

CVP en de BSP, maar ongetwijfeld het meest militant en het populairst bij de jeugd. Een enquête wees uit, dat 70% der 13/14-jarige Vlamingen op de Volksunie zouden stemmen.

Federalisme

De Volksunie heeft officieel geen ideologie en haar enige direkte doel is een federaal België.

Er zou een taalgrens moeten komen, Vlaanderen en Wallonië zouden autonoom moeten zijn en Brussel, als enige neutrale en tweetalige stad, zou een unitaire regering met zeer beperkte bevoegdheden moeten huisvesten. In theorie is dit zeker een aanvaardbaar program, maar men vreest dat de uitvoering hiervan slechts een stap op weg zou zijn naar een Vlaams separatisme, waardoor de anachronistische situatie van twee elkaar bekiftende zelfstandige staatjes zou ontstaan. Bovendien loopt Vlaanderen dan de kans ook uit verzet tegen het linkse Wallonië, in een semi-fascistische diktatuur terecht te komen.

Nu zijn de extreem-rechtse krachten in Vlaanderen al zo sterk, dat een Volksunie-senator in de kamer rustig kon zeggen, dat er in de laatste wereldoorlog niet genoeg joden vermoord zijn. De linkse en provo-minded schrijver Weverbergh kondigde al aan in geval van federalisme te moeten evacueren!

Tegenover deze sombere vooruitzichten staat de mening van de Antwerpse Provoos, dat als men de door taalhaat gefrustreerde Vlamingen bevredigt door de realisatie van het federalisme, bij hen een democratische gezindheid zal groeien. Jammer genoeg heeft de geschiedenis geleerd dat het doen van konsessies aan gefrustreerden wel eens een averechts effect heeft - maar belangrijker lijkt mij het argument dat er in de Volksunie een democratische stroming is. Onder invloed zowel van interne als van externe democratische invloeden kan een aan de macht gekomen Volksunie zijn extreem-rechts karakter verliezen.

Het Belgiese provotariaat

Het Vlaamse provotariaat is kwantitatief nog gering. Beatniks zijn er bijna alleen rond de Antwerpse cafés 'Paddock' en de 'Muze'. Van de studenten tonen alleen de Gentse belangstelling voor Provo. De rest van de jeugd is nog apathies en het zal voor de provo-beweginkjes in Antwerpen, Brussel en Gent moeilijk zijn haar werkelijk te emanciperen. Het belangrijkste wat de Vlaamse Provoos tot nu toe hebben gedaan is de uitgave van een aantal tijdschriften: *Anar*, *Revo*, *Eindeijk*, *Bom* en *Daele*. Ook in Luik zal binnenkort een Franstalig Provo-blad uitgegeven worden. In Antwerpen worden elke zaterdagmiddag happenings gehouden, die in het teken van het protest tegen de NAVO-vestiging in België staan. Ook het Blote Voeten-plan is hier geïntroduceerd.

Dat laatste is een protest tegen:

- 1 Verslaafde konsument.

- 2 Onmogelijkheid tot kommunikatie (de zool belet het contact met de aarde).
- 3 Kreativiteitsbelemmering (engheid in de schoen).

De deplorabele positie van dit zichzelf ontdekkend provotariaat wordt nog benadrukt door het vrijwel ontbreken van een linkse beweging, en een bijna volledige afwezigheid van wat wel cultuur genoemd wordt. De oplage bijvoorbeeld van het bekende en uitstekende tijdschrift *MEP* is nooit meer dan 400.

Hugo Claus verkocht in Vlaanderen in een jaar 400 boeken, terwijl Gust Gils het formidabele getal van 3 haalde.

Misschien is het prettiger als een roepende in de woestijn te zijn dan als een provo te midden van een Vlaams conglomeraat van verslaafde consumenten met nationalistiese sentimenten.

Unitairisme of federalisme?

De Vlaamse Provoos moeten kiezen. Zonder een duidelijk standpunt te bepalen tegenover de kwestie federalisme-unitairisme kunnen zij onmogelijk invloed krijgen.

Theoretisch is de keuze makkelijk. Federalisme leidt tot grotere autonomie van de onderdelen en is dus een stap op weg naar de anarchistiese maatschappij, die immers een federatie van zo autonoom mogelijke gemeenschappen is. In het verleden konden de anarchisten dan ook makkelijk aansluiten bij separatistiese gevoelens, die in streken als Catalonië en Friesland bestonden. In Vlaanderen echter moet de vrees voor een federaal maar rechts-diktatoriaal regiem de anarchistiese Provoos weerhouden van een klakkeloze verdediging van het federalisme. Terecht schrijft daarom Koen Calliauw in het blad van het Antwerpse provotariaat ANAR, dat hij het federalisme wel verdedigen wil maar:

‘Wij moeten echter nu reeds ten eerste op onze hoede zijn voor elementen die integendeel gebruik zouden maken van een splitsing en vernietiging van de Belgiese staat om met een bepaalde kleine groep een diktatoriale macht te vestigen. Ook onze akties voor federalisme moeten daarom doordrongen zijn van onze anarchistiese principes.’

Witte Benelux

Hoe kan nu het Vlaamse provotariaat het federalisme verdedigen zonder de Volksunie in de kaart te spelen door de aktie voor federalisme te doordringen van anarchistiese principes?

Door de strijd voor federalisme in het kader van een anarchisties Wit Plan te plaatsen.

In het kader van een strijd voor een WITTE BENELUX, die een federatie is van een aantal autonome gemeenschappen. Deze autonome gemeenschappen kunnen zijn: Vlaanderen, Wallonië, Luxemburg, het gebied tussen de grote rivieren en de (voormalige) Belgiese grens, de Randstad Holland en het noordoosten van (het voormalige) Nederland.

Deze gemeenschappen zouden organisatories d.m.v. een Streekraad kunnen funksioneren die echter strikt verantwoording schuldig moet zijn aan de Gemeentes (met hun gemeenteraden) waaruit de verschillende gemeenschappen bestaan. Als algemeen koördinatiecentrum kan een Benelux-raad optreden, die op zijn beurt strikt gekontroleerd moet worden, door Streek- en Gemeenteraden.

Vertegenwoordigers in deze drie types van raden mogen niet langer zitting hebben dan 2 jaar en moeten een nauw kontakt met hun kiezers onderhouden. Zelfs onder de huidige kapitalistiese ekonomie zou deze organisatievorm een stap nader zijn tot de optimale democratie, d.w.z. tot de anarchie. Kunstmatige vormen als de naties België, Nederland en Luxemburg konden worden opgeheven. Kunstmatige organisatievormen als parlementen en Provinciale Staten konden worden ontbonden.

Reformisme & provocisme

Men kan mij aanvallen en zeggen dat dit een reformisties plan is, in flagrante tegenstelling met de revolutionaire houding van de provoos. Dat is het ook en ik geef toe dat uitvoering van dit plan de kapitalistiese maatschappij alleen maar wat meer bewoonbaar maken zal, zonder de revolutie te verhaasten. Maar moeten wij, zoals de anarchisten rond Domela Nieuwenhuis, elke verbetering bestrijden om te spekuleren op een zo grote ontevredenheid, dat zij tot revolutie leiden zal? Dat was toen een twijfelachtige taktiek en is nu een volkomen hopeloze taktiek. Zou er nu een strijd voor een 8-urige werkdag gevoerd moeten worden, dan zouden wij ons er in tegenstelling tot de vooroorlogse anarchisten achter moeten zetten.

Onze taktiek moet een mengeling van reformisme en provocisme zijn. Positief en negatief ageren, maar in beide extreem. Aan de ene kant moeten wij door reformistiese Witte plannen laten zien hoe de maatschappij zou kunnen zijn, aan de andere kant moeten we door provokaatsies laten zien hoe de maatschappij in werkelijkheid is.

Vandaar dat ik de Vlaamse provoos voorstel het plan voor een Benelux-federatie nader uit te werken en te propageren.

Roel van Duyn

Vreet meer suiker

Het zou de Provoos dunkt mij sieren als er uit hun midden behalve een anti-rookmagiër en een anti-automagiër ook nog een anti-suikermagiër opstond. Immers wat tabak is voor volwassenen - dat is suiker voor kinderen: hun tanden worden er rot van. Kreten als het 'suiker-etend klootjesvolk' of het klootjesvolk dat zijn kinderen niet met liefde opvoedt maar met suiker zoethoudt zouden in dit verband op hun plaats zijn. Evenals er een arts is, die een moedige eenmansstrijd tegen de tabaksconcerns voert (L. Meinsma) zo is er ook een arts die een eenmansgevecht tegen de suikerfabrieken en de suikerverwerkende industrie voert: H. Egyedi. Zijn boekje *Gaaf houden* stuur ik hierbij, als aanwinst voor de Provo-bibliotheek. De suikerkwestie verdient juist dit jaar nog iets meer aandacht dan gewoonlijk, omdat een der directeuren van de Centrale Suiker Maatschappij onlangs - bij de opening van een nieuwe suikersilo te Hoogkerk - heeft verteld, dat de CSM dit jaar suikeroverschotten verwacht, en weinig zin heeft die te gaan exporteren, omdat de wereldmarktprijs lager ligt dan de binnenlandse prijs. Men zal daarom proberen die overschotten door Nederlanders te doen opeten door middel van een reclamekampagne, waarin men voor geen leugens zal terugschrikken: één motief zal zijn dat

suiker niet dik maakt, een tweede dat suiker niet slecht is voor het gebit.

Dingen zoals: dat sigaretten een heel belangrijke faktor zijn bij de veroorzaking van bronchitis, hartziekten en longkanker, of: dat veel suiker naar binnen krijgen, speciaal tussen je nulde en tiende jaar, een belangrijke faktor is bij de veroorzaking van tandcariës, zijn eigenlijk nooit met wiskundige exaktheid te bewijzen. Maar wat wel kán, is dat een groep mensen een reeks argumenten verzamelt, die samen zo sterk spreken, dat elk verstandig mens die ze voorgeschoteld krijgt reageert met een: 'Nu, wat mij betreft, mij overtuigt dit in ieder geval.' Dr. Egyedi heeft mij overtuigd, en zijn boekje heb ik aan heel wat vriendinnen toegestopt. Niemand voelt ervoor zijn tweede kind met een heel ander dieet groot te brengen als het eerste - het lijkt dan net of je een gemaakte fout heb toegegeven - vandaar dat ik alleen effekt had bij haar die het eerste kind net hadden gekregen of nog moesten krijgen. En inderdaad: terwijl bij heel wat 2½-jarige stakkers reeds onderdelen van het lichaam moeten worden vervangen door een kwikhoudende metaallegering, zijn de tanden van bijvoorbeeld Gertje V. nog puntgaaf gebleven. Nu is natuurlijk helemaal niet bewezen, dat dat er ook maar enigszins mee samenhangt, dat zijn moeder het boekje *Gaafhouden* destijds met zoveel aandacht heeft gelezen en het kind tegen suiker heeft beschermd, maar dit te geloven is toch het goed recht van

H. Ocus

Gaafhouden door dr. H. Egyedi. Prijs f1,95.

Gedichten uit het huis van bewaring

Aan Mr. J.F. Hartsuiker

Sommige mensen
houden van elkaar,
anderen niet.

Gevangenis erotiek

Ik droomde vannacht
dat Brigitte Bardot
de Officier van Justitie versierde
terwijl hij poëties trachtte
de artt. 63, 64, 65
van het Wetboek van strafvordering
voor te lezen.
D.w.z.
hij was net begonnen met 63
en wou doorgaan tot 65
maar bij 64 vergat hij z'n wetboek
en was, terzake van een
heleboel artt.
bijzonder verdacht.

Ik weet niet meer

of hij klaar kwam
maar,....
het was een zeer bevredigende droom.

(Deze en andere gedichten van Hans Tuynman verschijnen binnenkort gebundeld bij de anarchistiese uitgeverij De parel van de Jordaan. Te bestellen à f 2,50 bij Postbus 1602 o.v.v. *Gedichten*.)

Rechtspraak

Rechtspraak

Opmerking: de bedoeling van dit artikeltje is niet zozeer om een theoretiese beschouwing te geven van het al dan niet goed funktionieren van de Nederlandse wetgeving en rechtspraak. Een ieder weet voor zichzelf toch al zo'n beetje hoe korrupt die is. Wat *wél* de bedoeling is: de Nederlandse justitie heeft diverse provoos (fassistoïde) voorwaarden opgelegd, waaraan zij zich gedurende een half jaar zouden moeten houden. Deze voorwaarde reikt zó ver en is zó vaag, dat de justitie iedere manifestatie van provo de grond in wil boren door met de voorwaarde aan te komen dragen 'dat dit wel eens een handeling zou kunnen zijn die de openbare orde verstoort en die een strafbaar feit oplevert'.

Vandaar dat sommige provoos nu genoodzaakt zijn om in de illegaliteit te duiken om vandaar uit de bestaande orde (wan)orde te provoceren. Dat dit vaak veel grotere mogelijkheden schept heeft de justitie blijkbaar niet begrepen. Wat nu de zaak is van 'provo-onder-voorwaarde', straataktiviteiten hier in Amsterdam en *elders* te stimuleren.

Happeningpromotors

Provoos onder voorwaarde zouden zich nu happeningpromotor of protesthappenaar moeten noemen.

Overall in Nederland ligt provotariëse grond nog braak en die kan en moet ontgonnen worden.

Hoofdzaak is dat men het land afreist en in gezamenlijk overleg met plaatselijke provoos de mogelijkheden bekijkt die zo'n stad biedt om tot werkelijk gerichte provokatie te komen. Men wekt namelijk veel sympathie als men eerst de plaatselijke wantoestanden aan de kaak stelt. Een sympathiserend front op de achtergrond is beslist noodzakelijk voor het verdere optreden en voor de communicatie. Het sympathiserend front bepaalt ook veelal het optreden van de tegenstander - dit is in eerste instantie meestal de politie.

De Nederlandse wetgeving tracht nu op nationaal niveau het provotariaat uit te schakelen, door tegen happeners en andere bewust rebellerende jongeren straffen uit te vaardigen die in volmaakte (wan)verhouding staan tot de gepleegde 'strafbare' feiten.

Men spiegelt zich hierbij voornamelijk aan Amsterdam, uit angst dat dezelfde 'ordeverstoringen' in de toekomst ook wel eens in hún stad kunnen voorkomen. Hieruit blijkt tevens, dat recht geen recht is, niet bestaat, maar uitsluitend een angstpsychose voor aantasting van hún gevestigde moraal- en normenwereld. Dat dit gepaard gaat met materiële uitbuitingen, schept ongelijkheid - en ongelijkheid is welhaast het grootste bestaansrecht van hun manifestatie. Recht is daarom in iedere autoritair georganiseerde samenleving structureel gebaseerd op de materiële ongelijkheid, 'zuerst kommt das Fressen, und dann die Moral', een farce.

Andere samenleving

Daarom dienen wij bij het bestrijden van het autoritair gezag tevens een andere sociaal-ekonomische samenleving, gebaseerd op de gelijkwaardigheid, voor ogen te stellen. Dit is namelijk het effectiefst en het enige alternatief.

Dit in tegenstelling tot andere links-gerichte politieke groeperingen die ageren tegen, en zich blindstaren op de huidige symptomen van het autoritair gezag, daarvoor in de plaats stellen een andere, volgens velen betere, ekonomiese samenleving, gebaseerd op de gelijkwaardigheid. Zij lopen allemaal mee in het spelletje van kat en muis, doch veranderen niets wezenlijks. De ongelijkheid van het individu blijft ook binnen díe samenleving voortbestaan. Men moet de kern van dit alles primair stellen in het strijdprogram. En daar is geen enkele twijfel mogelijk - dat IS HET AUTORITAIR GEZAG!! Het bestrijden van de autoritaire kapitalistische maatschappij kan wel nuttig zijn, doch het is in feite konservatief. Wil het effectief zijn, dan dienen beide bestreden te worden: oorzaak en symptoom! Daarom putten wij onze inspiratie voor het verzet tegen de gevestigde samenleving uit het anarchisme. Door uit te gaan van zijn grootste tegenstelling peuter je de hevigste tegenreacties los. Dat konservatief gedachtenwereldje moet opengedoken worden! Die tegenreactie die je oproept, is

bevordelijk - of kan het zijn - voor de vooruitgang en de openlijke kommunikatie. Alleen al vanuit dit licht bezien is Provo zeer positief.

Kanker voor de mens

Konservatisme, het ogenblikkelijk verwerpen van andere ideeën en stellingen, is kanker voor de mens. En als men kanker niet bestrijdt, woekert het onverminderd voort - totdat het op een gegeven ogenblik niet meer uit te roeien valt. Dit leidt dan maatschappelijk bezien tot een bundeling van alle oerkonservatieve korrupte elementen, welke de objektief-kritiese geest vertrappen, voor mijn part noem je het fascisme. De tendensen hiervan zijn in de huidige samenleving al duidelijk merkbaar geworden. Wat ik in het begin reeds stelde, is het dan het beste om vanuit de illegaliteit aan deze samenleving slagen toe te brengen. In de laatste wereldoorlog is het diverse malen gebleken dat men het nationaal-socialistiese regiem vanuit de illegaliteit gevoelige slagen kon toebrengen.

Weliswaar werd het pas definitief(?) verslagen na het gewelddadig optreden van de geallieerden, doch wij zien daar weinig in, in deze toestand. Je loopt met je kop tegen die muur te pletter. Het overige provotariaat, zij zonder voorwaarde, dient met de autoriteiten te 'spelen', ze belachelijk te maken. In de belachelijkheid toont de tegenstander zijn ware aard. Ik pleit voor openlijke (illegale) kommunikatie.

Voor die openlijke kommunikatie dienen wij overal op de barrikaden te staan - Amsterdam, Dordrecht, Rotterdam, Den Haag of Maastricht en waar de mogelijkheden zich ook maar voordoen.

Peter Bronkhorst

De gemeenteraadsverkiezingen

de gemeenteraads- verkiezingen

De op 1 juni j.l. gehouden gemeenteraadsverkiezingen hebben de Boeren wederom winst opgeleverd. In Rotterdam, Den Haag en Utrecht gingen ze vergeleken met de verkiezingen voor de Provinciale Staten (23 maart j.l.) resp. met 3%, 4% en 3,2% vooruit. In Amsterdam ging de Boerenpartij in de tien weken tussen de twee verkiezingen slechts 0,4% vooruit. Daar was tenminste een betere groepering waarop je je reserves t.o.v. de autoriteiten tot uitdrukking kon brengen: Lijst 12, PROVO. Dankzij 13.105 Amsterdammers beschikken we nu over een morele ruggesteun en een raadszetel waarmee we de autoriteiten veel last zullen bezorgen.

Van de voorkeursstemmen kreeg Irène van de Weetering de meeste, n.l. 1286. Hans Tuynman verenigde 773 stemmen op zich. Daarna volgen Roel van Duyn (709), Jef Last (445), Luud Schimmelpenninck (243), Duco van Weerlee (200), Koosje Koster (177), Constant Nieuwenhuijs (96), Rob de Groot (54), Geert Schut (41), Ite Hamming (21) en Han Schook (16). De resterende 9044 werden op nummer 1 uitgebracht.

PROVO dient aan inkapseling in het parlementaire systeem te ontkomen. Het belangrijkste blijven de demonstraties, happenings, provokaties en voetbalwedstrijden. Daarnaast zal PROVO de politieke partijtjes provoceren en de gemeenteraad blijvend onveilig maken. De pers ziet nu al uit naar september, de maand waarin het nieuwe zittingsjaar begint.

Aan iedere zitting dient enkele dagen tevoren overleg met zoveel mogelijk Provostemmers vooraf te gaan. Als enige partij willen wij regelmatig kiezersvergaderingen organiseren.

Iedere partij, dus ook PROVO, heeft recht op een soort sekretaris in de raad. Het eerste jaar treedt nummer 1 op als raadslid, nummer 2 is dan helper. Het tweede jaar is nummer 2 raadslid, terwijl nummer 3 dan toegevoegd is, enz. enz.

Andere oplossingen zijn vanzelfsprekend ook mogelijk. In ieder geval moet PROVO deze unieke kans niet onbenut laten.

Bernhard

Onze bladen

De provotarische pers in Nederland en België

ONZE BLADEN

De provotarische pers in Nederland en België

Nodig is zelfprovokatie! Want hoewel het op zichzelf mooi is dat er duizenden provoos in Nederland roepen dat Johnson een moordenaar is, dat Van Hall ten val moet, vormt voor ons een intern konformisme een onmiddellijk gevaar.

Leuzen meebrallen is geen kunst; het gevaar dat 't voor de Autoriteiten betekent is soms zelfs kleiner dan het gevaar dat het voor onszelf oplevert. Het provotariaat moet er zich van bewust zijn *waarom* deze strijd gevoerd wordt en *hoe* zij gevoerd moet worden. Slagen wij er niet in de meestal nog onbewuste opstandigheid van het provotariaat politiek & cultureel bewust te maken, dan zal de bom die wij plaatsen in eigen gelederen ontploffen, niet tot Lieverevolutie maar tot Reactie leiden.

Het optreden van rechtse provokateurs bijvoorbeeld is mogelijk temidden van een massa politiek onbewuste meelopers, maar onmogelijk temidden van bewuste en werkelijk anarchistiese provoos.

We hebben ervoor te zorgen dat de intellectuele inhoud van de massa die we op de been hebben gebracht in verhouding blijft met de geweldige omvang die ons straatwerk heeft aangenomen.

Hoe? Door discussies in het provotariaat te provoceren over alle mogelijke maatschappelijke problemen. Dat kan niet alleen met het gesproken, maar vooral ook met het geschreven woord. Gelukkig begint er de laatste tijd een internationale provo-pers van de grond te komen.

Hieronder bespreek ik de ons bekende provotariëse publikaties, als aansporing tot méér eigen publicity. Want als we onze decentraliserende, kollektiviserende en demilitariserende plannen waar willen maken, hebben we een bloeiende eigen pers nodig. Dan zal elke happening-stad zijn eigen provo-blad moeten hebben, dan zullen we ons een rotje moeten schrijven.

Ik geloof dat het provotariaat het meest dringend een wekelijks op zondag verschijnend blaadje nodig heeft, dat het laatste nieuws geeft over een groot aantal telefoniese korrespondenten over het hele land. Het zou onze straatbeweging richting en een duidelijker inhoud kunnen geven. Wie neemt het initiatief?

De bladen die *Provo* het meest nabij komen zijn *Scandal Desperado*, *Inept*, *Wij*, *Revo* en *Eindelijk*. Het zijn (slecht) gestencilde bladen, die hoogstens eenmaal per maand verschijnen. Ook het formaat hebben ze (behalve *Desperado*) met *Provo* gemeen. Meestal is de oplage niet hoger dan 500 exemplaren.

Scandal

SCANDAL

Van *Scandal* is één nummer verschenen, dat door inbeslagname in het nieuws kwam. Een majesteitsschennende prijsvraag over troetelnaampjes voor het eventuele nageslacht van Beatrix en Claus was onze overgevoelige Justitie weer eens te veel. We zullen de tekst hier niet letterlijk overnemen; *Provo* is al vaak genoeg in beslag genomen. Hopelijk publiceert *PC* het nu, dat kan wel een ekstraatje publiciteit gebruiken.

Internationale happening-promotor Thom Jaspers is een van de redacteuren van dit Groningse tijdschrift. Hij schrijft over zijn verschijnen voor de Rotterdamse politierechter:

‘Het hoofd van meneer Van de Brug was helemaal te gek. Een puinhoop. Het hele gezicht vertrokken en in voortdurende beweging (het heeft iets met zenuwen te maken). Het recheroog (van de zaal uit links), het bewegende gezicht drukt honger uit. Een HONGERhoofd. Het was geen gezicht!’

TJ: ‘Moet u over mij oordelen? U ziet mij liever dood dan levend. U vreet uzelf op omdat u mij niet op kunt eten.’

Het eerste nummer van *Scandal* is helaas ook niet veel meer dan een puinhoopje. Een tweede nummer kan in elk geval een oplagesucces worden dankzij inbeslagname. Nog minder is het in Amsterdam verschijnende *Inept*. Dat is niet zomaar een blaadje, nee, het is een uitgave van de KZPRESSCOMBINATION. Het is al aan zijn zesde nummer toe, maar het maakt de indruk van een klubblaadje dat bekend nieuws uit de grote pers overneemt, slechts opgeluisterd met wat gedichtjes. Een gedachte erin valt de lezer niet makkelijk op.

Even bescheiden is het blad: *Wij*. Het maakt een sympathieke indruk, maar het is weer jammer dat het allemaal zo'n imitatie van *Provo* is. De voornaamste figuur van *Wij* noemt zich bijvoorbeeld ‘gevoels-magiër’. Kunnen *Wij* niet wat kreatiever zijn?

Desperado

Desperado, van de Rotterdamse provoos, doet een betere poging, jammer alleen dat het afschuwelijk slecht gestencild is. Het meest opmerkelijke artikel uit het eerste nummer nemen we in deze *Provo* over. Het blad heeft een veelzijdige belangstelling:

‘niet alleen min of meer politiek getinte kopij, ook bv. verslagen van happenings, gejatte overheidsgeheimen, orizjinele gedachten, provokaatsies, steken onder water en boven de gordel, praktische plannen, anti-burgelukke, anti-kerkelukke en anti-oorlogs artikelen, kranteknipsels, kartoens, foto's (liefst compromieterende), feiten over wat we niet mogen weten, afrekenen met konvensies (willem duys-achtige burgerlukke huichelarij), militèrisme, heilige huizen en andere onbewoonbaar verklaarde woningen.’

Ik hoop dat het als ‘binnenkort te verschijnen’ aangekondigde tweede nummer nu je dit leest, inmiddels verschenen is.

Het Vlaamse provotariaat kent twee provobladen. Het één nog onregelmatiger verschijnend dan het andere.

Revo

REVO

Revo is tot nu toe nog maar één maal verschenen. De actiefste redakteur is *Groene*-korrespondent Herman J. Claeys. De invloed van *Provo* op *Revo* is nog te groot. Orizjineel aan het blad is zijn speling:

‘*Revo*, loot van de in Amsterdam ontstane Provo-beweging, die zelf haar wortels heeft deels in et beat-anarchisme, deels in de internationale banthe-bomb aksi, wil et bewustzijn van de belgise outgroep aanwakkere.’

De door *Revo* georganiseerde happenings schijnen prakties doodgelopen te zijn. Erg jammer, want de Revoos hadden wel leuke ideetjes: Manneke Pis uit te roepen tot *Provo* nr. 1 en om de volgens *Revo* overbodige lettergrepen OU, EI en letters als X in het openbaar te verbranden waren

nieuw. Het eerste nummer verscheen maart 1966. Ik hoop niet dat 't het laatste was.

Eindelijk uit Gent is drie maal verschenen. Het vierde nummer verschijnt pas weer in oktober. Het is een mooi krantje met lekkere stukjes, citaten van oude anarchisten, grappen en Plannen. Zo lanseert *Eindelijk* nr. 2 het IKWAARDEERJE PLAN, ‘ter verbetering van de intermenselijke betrekkingen’.

Want: ‘Wij moeten ons teweer stellen tegen het alles kapot makende materialisme, tegen het functionalisme. We zullen hen bestrijden met hun eigen wapen: geld. Tegenover het utilitaire geld van onze maatschappij zetten wij ons anti-utilitair geld, ons waarderingsgeld dat niet door goud wordt gedekt, maar door oprechte gevoelens. Zo is ons geld meer waard dan al het andere geld ter wereld. Konkreet: Door *Eindelijk* worden bankbriefjes uitgegeven zonder utilitair doel. Is iemand goed voor je geweest, heeft iemand met jou existentieel gecommuniceerd, heeft iemand je - hoe dan ook - gelukkig gemaakt, dan geef je hem zulks waarderingsbiljet en vult daarop zijn naam in. Zo krijgt dit bankbriefje voor deze persoon een zekere waarde.

Hij zal later dit briefje doorgeven aan een andere persoon en schrijft dan diens naam achter de zijne. Het bankbriefje krijgt steeds meer waarde. Blijk van allerhoogste waardering is dus iemand een volgeschreven bankbriefje te schenken waarop zijn naam als laatste wordt geschreven.

Men kan het waarderingsgeld van *Eindelijk* bestellen door *f* 1,50 (gewoon rotgeld!) te sturen naar *Eindelijk*. Men ontvangt dan dertig biljetten. Spoedig hoop ik er eentje van iemand te krijgen.

Ontbijt op bed is een Dada-achtig tijdschriftje van het Maastrichtse provotariaat. Het is heel mooi ge-off-set. Er zijn drie nummers van verschenen, die meer artistiek dan sociaal geëngageerd waren. Ze zijn dan ook samengesteld door een groepje jonge kunstenaars, die contact hebben met jongens die rond ‘Der Geis’ happenen (tot ‘Der Geis’ werd afgebroken!). Abonneer je maar snel.

Te midden van deze provotariëse lektuur is het goed ook de beide anarchistiese tijdschriften in Nederland te behandelen, want provotariaat & anarchisme horen bij elkaar.

De vrije anarchistisch tijdschrift

Het minst invloedloos is het Rotterdamse maandblad *De Vrije*. Het verschijnt keurig elke maand, al even keurig gestencild. De oplage is nu ± 1500. Gelukkig is er in de redaksie van het blad een tendens zich op de provocerende jongeren te gaan richten.

Die richting tenminste wordt voorgestaan door Wim de Lobel, die het bestaan van het blad jarenlang voortgesleept heeft, toen dit nog een uitzichtloze zaak leek.

De ijverigste redakteur van het blad, die onder het pseudoniem Arthur Mendes-Georges schuil wenst te gaan, wil niets hebben van Provo. Hij noemt het een 'klein-burgerlijke stroming' (april-nummer, blz. 20). Merkwaardigerwijs is dit dezelfde kwalifikatie als de kommunisten voor ons gebruiken.

Deze houding van AM-G is overigens in opvallende tegenstelling tot de houding van de door AM-G zo bewonderde Spaanse anarcho-syndicalisten (CNT). Deze schrijven in hun weekblad *Le Combat Syndicaliste* (19 mei) dat onze 'Oproep aan het internationale provotariaat' ongetwijfeld sympathieke, en misschien ook oorspronkelijke trekken bevat en aan het eind van dit sympathiserende artikel wensen zij 'de Provo's van Amsterdam het beste met hun anarchistisch streven'. Eerlijk gezegd lijkt me het gezuurpruim van Arthur Mendes-Georges over het provotariaat niets anders dan de rancune van een man, die niet erkennen wil dat anderen dan hij een effectievere manier van propaganda voor het anarchisme hebben gevonden. Ik ben ervan overtuigd, dat zijn orthodoxe en betweterige mentaliteit een obstakel is voor *De Vrije* voor een verdere ontplooiing. Met deze figuur op de voorgrond kan *De Vrije* moeilijk werkelijk invloed op de jeugd krijgen, wat op zichzelf te hopen is.

Recht voor allen

No. 610 van 11 juni 1966
 Orgaan van de
 Federatie van Vrije Socialisten.

Ten slotte het 14-daagse *Recht voor Allen* een blad dat al jaren zijn bestaan rekt. Gelezen wordt het grotendeels door de ouderen en alleroudsten, die Domela Nieuwenhuis zelf nog gekend hebben. Zodoende krijgt het, mede door de 'Pinkster Mobilisatie', (die het nog elk jaar in Appelscha op een eigen terrein organiseert) een folkloristies tintje.

Natuurlijk is het zonder meer een sympathiek blad, maar des te meer te betreuren is het dat het niet wit vernieuwen door de typografie en de naam te vermoderniseren en de redaksie te verjongen. Wie weet komt het binnenkort zo ver, als jongere anarchisten zich beschikbaar stellen.

Roel van Duyn

De 'demokratische' orde te Maastricht

DE "DEMOKRATISCHE" ORDE TE MAASTRICHT

De Maastrichtse politie beperkt zich, naar haar zeggen, tot het handhaven van verordeningen en wetten. Zij houdt zich buiten ieder gesprek over de mogelijkheid van straatdemonstratie, zich daarbij op het standpunt stellend dat de vernieuwing van leefklimaat zonder bijdragen van de politie moet verlopen. In de uitvoering van haar taak laat zij zich opjuttten door de eigen afkeer van ordeverstoring. De algemene politieverordening in Maastricht maakt het haar daarbij bijzonder gemakkelijk. Deze verordening is het afgelopen jaar door de gemeenteraad opnieuw samengesteld en bevat nog de volgende artikelen:

art. 6:

In geval van volksverzamelingen, oplopen, vechtpartijen of andere stoornis der openbare orde of vrees voor het ontstaan daarvan, is een ieder verplicht, terstond te gehoorzamen aan de bevelen, welke door de politie ter handhaving der openbare orde worden gegeven.

art. 83:

Het is aan een ongehuwde persoon beneden de leeftijd van 18 jaar verboden: a. zich tussen 21.00 en 6.00 uur te bevinden in een café, restaurant of soortgelijke inrichting; b. zich tussen 21.30 en 6.00 uur zonder redelijk doel op straat te bevinden.

Ook in Maastricht heeft de politie het verlangen de onzekerheid in haar optreden naar buiten toe, niet te tonen; haar gedrag is autoritair. Het zal je toch maar gebeuren...

De uitgaande jeugd in Maastricht is genoodzaakt gebruik te maken van door de overheid gesubsidieerde jeugdsociëteiten. Deze sociëteiten zijn alleen toegankelijk voor leden en hebben een konservatief karakter. Door deze sociëteiten zijn de vermaakzoekende jongeren van elkaar geïsoleerd. De isolatie maakt hun verlangen naar vernieuwing ongevaarlijk voor de autoriteit. De meeste sociëteitsleden zijn zich deze situatie nauwelijks bewust. De sociëteiten zijn aangesloten bij de Maastrichtse jeugdraad. B & W ter stede hebben het principebesluit genomen alleen via deze jeugdraad contact met de jongeren te onderhouden. De gemiddelde leeftijd van de jeugdraad ligt ongeveer op 40 jaar. Het jongste lid zal 34 zijn.

Stratemonstraties

Het initiatief hiertoe werd genomen door de ongeorganiseerde jeugd. Zij weigeren in clubverband te dansen, onder het toezicht van een geestelijke adviseur, maar willen centraal gelegen voor iedereen toegankelijke danscafés. De demonstraties zijn ontstaan uit een gevoel van onbehagen, zonder programma, en zeer verschillend gepluimde vogels doen eraan mee.

Gerichtheid

De demonstraties keren zich o.a. tegen autoritair gezag, tegen tekort aan zwembaden, en zijn gericht op medezeggenschap, op de vanzelfsprekendheid zich op straat, ongehinderd door de politie, te kunnen uiten.

De provo-minded jeugd van Maastricht heeft 15 mei een gesprek met de burgemeester baron M.v.K. aangevraagd. Wij zouden, bij uitzondering, 14 juni ontvangen worden. Nu 4 juni een der woordvoerders van de Maastrichtse provoos is gearresteerd, weigert de burgemeester hen nog te ontvangen (!).

Hoe verloopt zo'n arrestatie?

Lees wat J. Moling zegt:

‘Bij een demonstratie werd ik opgepakt omdat ik zei: - Jongens, loop door, anders word je opgepakt, want tegen het gezag doe je niks. Toen grepen ze mij wegens ordeverstoring. Ik werd in de overvalwagen (een splinternieuwe, blauw met

witte, met gaas voor de ramen) gegooïd. Ik sprong eruit, maar ze kwamen me achterna en ik werd op de grond gegooïd. Er werd een voet op mijn borst gezet en twee vingers werden in mijn ogen gestoken. (Ik moest de volgende dag naar de dokter omdat ik met mijn ene oog wazig zag). In het politiebureau duwden ze met mijn hoofd de klapdeur open. Ik moest mijn zakken leegmaken. Een agent draaide mijn arm naar achter, een andere pakte me bij mijn haren en sloeg met m'n hoofd op de tafel (hoofdpijn).

Een hoofdagent zei: - Kom nou maar met oom agent mee, als een zoete jongen, dan mag je fijn hier een nachtje slapen. Na een uur werd ik uit onze gemeenschappelijke cel gehaald en in een andere geduwd, die te klein was om er te liggen. Een paar uur later weer terug. Slapen was onmogelijk, doordat voortdurend de rust verstoord werd. 's Morgens van half tien tot half twaalf verhoor. Daarna vrij. Ik heb het proces-verbaal niet te lezen gekregen. De aanklacht kwam met de post thuis: ...geschreeuwd en de orde verstoord zulks terwijl hij, verdachte, alstoen in staat van dronkenschap verkeerde... - Ik was helemaal niet dronken. Ook heeft niemand gevraagd om een bloedproef. Ik heb een klacht ingediend.'

We kunnen de politie beter negeren.

Het autoritair gezag in Maastricht wordt ondersteund door de gewestelijke rechtse pers (een andere is er niet). De gevaarlijkste eksponent is de *Nieuwe Limburger* waar o.a. een aantal mensen met een besmet oorlogsverleden een grote vinger in de pap hebben. Wie in Limburg van het plaatselijke nieuws op de hoogte wil zijn is op de regionale pers aangewezen. Wel heeft *Het Vrije Volk* een speciale Limburgse editie, maar het aantal abonnees is nog gering.

Minstens 29 van de 37 zetels in de gemeenteraad zijn rechts. De kranten, de politie, de industriëlen, de geestelijkheid, de schooldirecties, de ambtenaren, de middenstand vormen samen een conservatief blok (autoritair en kapitalisties).

Maastrichter Geis

Eind april zijn de straatdemonstraties bij de Maastrichter Geis begonnen. (Geis is een onoriginale harlekijn, die door de Maastrichtse bevolking aan de jubilerende burgemeester is kado gedaan. Het tracht het Maastrichtse levensgevoel te symboliseren. Toen deze Geest tijdens een demonstratie scheef kwam te staan werd het beeldje verwijderd. Tot op heden is het beeldje door de politie teruggenomen.

De politie had met de plaatselijke pers afgesproken dat zij geen publiciteit aan de happening zou geven, als er geen vermeldenswaardige incidenten zouden voorvallen. De demonstratie werd door de kranten niet als nieuws beschouwd, wél echter door *Regionale Omroep Zuid*, ondanks pressie van de burgemeester op deze omroep.

In Maastricht is de ontwikkeling van het provotariaat in volle gang. De provo-minded jongeren hebben hun opvattingen tijdens een 3 juni gehouden teach-in over vrije tijd op straat uitgeschreeuwd. Er wordt nu gedacht over een eigen strategie. Veel jonge en oudere mensen zijn er op zoek naar een engagement.

Provo-minded Maastricht, juni 1966

Zonder commentaar

Op woensdag 1 juni wordt Frans Gutman door een agent van voor het monument op de Dam geplukt, meegenomen naar buro Warmoesstraat en door vier anderen prakties kaalgeschoren en met die yankee go home-kop weer op straat gezet, met de mededeling: 'Zo, dat is je straf!...'

Uit *Provo* nr. 12**Solidariteit provo-proletariaat****SOLIDARITEIT PROVO-PROLETARIAAT**

Om een werkelijke revolutie tot stand te brengen is er een klasse van mensen nodig die zijn belang ziet in de revolutie en die zich ermee kan vereenzelvigen.

Die revolutionaire klasse is in de allereerste plaats het kolossale hongerproletariaat in de onderontwikkelde werelddelen. De verhongerde massa's hebben een evident belang bij een direkte en algehele ommekeer in de verdeling van het voedsel en de andere rijkdommen in deze wereld. Kan een wereldrevolutie van het hongerproletariaat slagen zonder hulp van een revolutionaire macht uit de rijke landen?

Dat lijkt onwaarschijnlijk en als dit al zal lukken, dan zal deze revolutie door de kommunisten in zeer autoritaire en dogmatische banen worden geleid. Maar er is in de westerse asfaltjungles een revolutionaire klasse aan het ontstaan: het provotariaat, de opstandige jongeren die niet met handen en voeten geboeid zijn aan het kapitalistische of kommunistische produktieproces. Het gaat erom de solidariteit van het provotariaat in de overontwikkelde landen met het proletariaat in de onderontwikkelde landen op te voeren. Het provotariaat moet het revolutionaire komplement van het hongerproletariaat worden.

De vele akties van de jongeren in de westerse wereld tegen de oorlog in Vietnam zijn een begin van die ontwikkeling. Een uitgebreide informatie over de toestand van het hongerproletariaat is ook van groot belang voor die solidariteit.

Daarom brengt *Provo* in dit proletennummer niet alleen een artikel over de verwaarlozing van de Nederlandse studenten (provotariaat), maar ook artikelen over de strijd van de gekleurde volkeren in Amerika, Angola, Vietnam en Zuid-Afrika (proletariaat) tegen hun blanke overheersers.

roel

The forecast is hot

Aangezien wij voor de volle 100% de politieke, theologiese, literère, filosofiese en akademiese veronderstellingen verwerpen die de hengsels vormen waarmee onze maatschappij aan de verroeste koelkest der civilisatie hangt (en die geworteld zijn in stompzinnigheid en klasse-belangen) en omdat wij bovendien blijven vasthouden aan onze eigen onweerstaanbare emotionele autonomie, zijn wij van mening dat het van essentieel belang is om hier en nu, zonder enig voorbehoud en tot elke prijs, te verklaren, dat wij *zeker zijn* van de fantastiese, rood-en-zwarte, waardevolle juistheid van het *absolute verzet* als de enige houding die waard is te blijven voertbestaan in het huidige tijdperk van straten en idealen.

Nu alles voortdurend op het spel staat vinden wij het meer dan ooit noodzakelijk om op te roepen tot de hartstochtelijke gebruikmaking van de gevaarlijkste wapens uit het arsenaal van de vrijheid:

RAZENDE LIEFDE: volslagen subversief, de absolute vijand van de klootjesvolkkultuur;

POËZIE: (als het tegenovergestelde van literatuur) ademend als een machinegeweer, de blonde vlaggen van de onmiddellijke realiteit verdelgend;

HUMOR: psychologische dynamiet- en guerrillaoorlogvoering, op haar eigen terrein even effectief als de fysieke dynamiet - en guerrilla-oorlog in de straten (wees er zonodig echter verzekerd van: wij zullen alle middelen te baat nemen welke ons ter beschikking staan);

SABOTAGE: meedogenloze en onbarmhartige vernietiging van de burokratische en kulturele machinerie van de verdrukking.

Het is soms (zoals nu) noodzakelijk de dingen ronduit te zeggen: wij bevestigen vanuit ons delitium eenvoudigweg de *totale bevrijding van de mens*. Leve de negers van Watts, de Puertoricanen van Chicago, de Provoos van Amsterdam, de Zengakuren van Japan en de Jeugd van alle lan-

den die politie-autoos op straat in brand steekt en door deze modelbetogingen demonstreert dat de strijd voor de vrijheid niet gevoerd kan worden volgens de regels van priesters en politici!

Leve die stam in Nieuw-Guinea welke, zich bewust van de stupiditeit van de technologiese civilisatie, een slachting aanrichtte onder de managers van een wasmachinefabriek, het gebouw overnam en het veranderde in een tempel voor de wonderbare maar niet te vatten Konijn-god!

Leve de jeugd van Fairbanks, Alaska, die toen een wet hen verbood van school te gaan, wraak nam door het schoolgebouw af te branden!

Leve de psychopaat die uit een asiel ontsnapte en op z'n gemak in het centrum van de stad een bank beroofde met als enig resultaat dat zijn 'gezonde' broer hem aangaf bij oom agent!

Leve Barry Bondhus uit Big Lake, Minnesota, die twee emmers stront leeggooidde in de archieven van zijn indelingsraad!

Leve die twaalf teenagers van Fort Lauderdale, Florida, die door hun scholen verhinderd zinvol te experimenteren, zelfstandig LSD begonnen te maken, plus plasticbommen en een gevarieerde en katalytiese sortering ijzerwaren voor de komende revolutie!

Leve de Incredible Hulk, ongeorganiseerde stakers, de Slavenopstand, gesjeesde studenten, dienst-onderduikers, deserteurs, delinkwenten, saboteurs, en al die broeders naar de geest, de dromers met hun wilde ogen, echte en ingebeeelde helden van provokatie en rebellie die hun collectieve middelen bijeenbrengen in de exkwisiete materiële transformatie van de wereld naar mens!!

De helderheid van straatstenen en gebroken flessen is in de plaats gekomen van de vallende bladeren in de herfst - de alle creativiteit vernietigende onderdanigheid aan de autoriteiten uiteengescheurd door de fantastiese destructie van molotov-koktails, en, zeker niet in het minst, de uitdrukingsloze streling is aangenaam overtroffen door die aanraking welke de gevoelige poriën van het enige dynamisme dat van belang is stimuleert tot ongehoorde hoogten. Als bevrijde geesten (en dat zijn we, want niets kan onze naspeuringen nu nog stuiten) hebben we noodzakelijkerwijs een histories benijdenswaardige rol als kosmiese architecten gewapend met hamers elektriese gitaren en apokalyptiese visioenen, maar wat van nog meer betekenis is, gewapend met de vreugde gevende kennis dat wij systematies alle obstakels kunnen verpletteren die men op de weg naar de verwezenlijking van onze wensen plaatst en dat wij in staat zijn om opnieuw *alles* op te bouwen.

Rebel Worker Group.

Surrealist Group.

Anarchist Horde.

c/o Solidarity Bookshop.
1947 Larrabee
Chicago.
Phone: 751-8726.

Voorafgaand stuk is een soort Beginselverklaring van een actieve groep Amerikaanse anarchisten te Chicago. Het is in pamfletvorm verspreid tijdens een van Kings marsen voor rassengelijkheid.

Gerard Barendregt.
lid ned. sekte v.d. 4e intern.

Hoera, een autoriteit minder!

*hoera,
een autoriteit minder!*

De reacties van de Nederlandse regering en de dagbladders op de moord op Verwoerd getuigen van een sentimenteel soort kollaboratie met het huidige regime in Zuid-Afrika. Als men ongezoeten de waarheid gezegd had over het fascistiese leven van Verwoerd en de diskriminatie in zijn land had de moord aanleiding kunnen zijn tot een massale verontwaardiging over de apartheidspolitiek. In plaats daarvan richtte men zijn verontwaardiging liever op de 'lafhartige' moord. Terecht wees een ingezonden-stukkenschrijver in *Het Parool* erop, dat Tsafendas voor deze moord toch maar de moed heeft moeten opbrengen om zijn eigen leven te riskeren, ja zelfs vrijwel zeker op te offeren.

Leve Tsafendas! De hopeloze politieke situatie in Zuid-Afrika is met de moord op Verwoerd er zeker niet slechter op geworden. De overheersing van de blanke stamverwanten heeft een schok gekregen die nog wel niet beslissend is, maar allicht de beroering in Zuid-Afrika zal aanwakkeren. De weg van de louter geweldloze akties tegen het semi-fascisties bewind in Zuid-Afrika was doodgelopen. Tenminste een glimpje van een nieuw perspectief heeft zich aangeboden. Het vonnis over de partijleider-misdadiger is ge-

veld. Op dit moment weten we nog niet wie zijn opvolger zal zijn; wel dat ook de opvolger zich schuldig gemaakt heeft aan de diktatuur door een minderheid over de meerderheid en aan het systematies stimuleren van rassenhaat.

Het baantje van zaalwachter dat Tsafendas bekleedde is nog open. Nieuwe vonnissen over autoriteiten kunnen de beroering in Zuid-Afrika doen uitgroeien tot een verwarring, die het arbeidsveld van alle revolutionairen is.

P.S. De opvolger blijkt Vorster te zijn, een man die in Nederland in staat zou zijn Koekoek of Van Dis wegens kommunistiese sympathieën te vervolgen. Een aantrekkelijker prooi voor een tweede Tsafendas is nauwelijks denkbaar.

roel

Sociale smoesjes

SOZIALE SMOESJES

Met minder inspanning en met minder tijd is het in onze westerse maatschappij mogelijk in leven te blijven. Had onze voorouder al zijn tijd te offeren aan het produktieproces (wilde hij niet kreperen), nu kan hij over een ruime hoeveelheid vrije tijd (tijd voor zichzelf) beschikken, over bijna net zoveel tijd als hij wil. In de praktijk laat men zich die potentiële vrije tijd weer ontnemen door een grotere materiële welvaart na te streven, doordat men nog volgens de oude moraal door blijft leven dat niet-werken zedelijk slecht is, of omdat men niet kan bedenken hoe die nieuwe ruimte gevuld zou kunnen worden. De consument laat zich verslaven en daardoor uitbuiten door een geraffineerde klasse producenten. In het zweet Uws aanschijns zult gij ook op de vrije zaterdag werken teneinde een elektrische roomklopper te verwerven, want ledigheid is des duivels oorkussen. En trouwens, wat zou je anders moeten doen...?

Toch zal deze situatie niet stabiel blijken te zijn. Voor een deel van de nieuwe generatie is een sjieke baan en een mooie auto niet meer zo iets uiterst begeerlijks. Men begint aan welvaart te wennen, men stelt zich kritisch op tegenover het oude arbeids-ethos, en is minder bevreesd de nieuwe dimensie van vrije tijd te vullen. Men krijgt de tijd na te denken over zichzelf en over de kwaliteit van zijn bestaan. Massamedia, reismogelijkheden, psychedelische middelen, revolutionaire evolutie in normgevende instituten (als kerken) schokken het individu in de illusie dat er een zekerheid zou zijn. *Zijn uitgangspunt verplaatst zich voortdurend*, hij wordt normloos in die zin dat hij beter gaat kijken, verdraagzamer gaat waarnemen. Hij exploiteert zijn eigen mogelijkheden en gunt de ander diens experimenten. Dit is de groei naar een maatschappij van grotere vrijheid en creativiteit.

Het ouderwetse autoritaire gezag gaat voor de bijl, naarmate de mens zichzelf ontdekt en zich hier en nu tot ontplooiing wil brengen. Hij laat zich niet langer lijmen door beloften zijn loon in het hiernamaals te kunnen incasseren. Hij wil hier en nu *zijn*, tussen zijn geboorte en zijn dood, als vrije en niet als slaaf.

Simon Vinkenoog zegt: ‘Vlieg er eens uit met 'n ik; je hebt niets te verliezen dan (wee je gebeente) het paradijs op aarde.’ Er is geen scheiding meer tussen een geestelijk en een stoffelijk leven, tussen een zondige sterveling en een engeltje in de hemel. Ik eis de vrijheid van de homofiele liefde. Het is deze vrijheid die ik ook de ander gun (al koos hij uit angst voor vrijheid onvrij te zijn) en een zekere zorgvuldigheid in het maatschappelijk verkeer zal de grenzen tussen ons beider vrijheid afpalen. Organisatie heet het nieuwe gezag. Creativiteit is niet langer het privilege van het uitzonderlijke talent. Elk individu is creatief, ook het zwakzinnige. Dit is de revolutie in de kunst, dit opent ook de mogelijkheid voor collectieve kunstvormen. In de happening spelen alle individuen een gezamenlijk expressief en inventief spel. Maar de happening moet niet beperkt blijven tot een lokaal te isoleren creatief gebeuren voor gekken of excentrieke snobs. De hele samenleving dient een samenspel te worden, een kleurrijke kaleidoscoop van ideeën, expressies, communicatieflitsen, kritiek, humor. Elk mens is een kameleon, een vallende ster, de meetkundige plaats van al zijn mogelijkheden. Amateurisme is een verouderd woord, want iedereen is zijn eigen creativiteit waard. Hoeveel honderden jongens hebben de afgelopen twee jaar alleen al in Nederland niet een gitaar gepakt, met een paar andere een bandje gevormd om vervolgens eigen (slechte) liedjes te gaan spelen.

PROVO lanceert de sociale happening.

Provocerend, beweeglijk, ongrijpbaar zal PROVO een voortdurende uitdaging zijn. Een levensgevaar voor regentenmentaliteit, bureaucratie, uitbuiting. Een steun in de rug voor professor Belinfante, Ed van Thijn, Harry Mulisch, een effectief struikelblok voor Smallegenbroek, Van der Molen, Van Hall. Om maar een paar zijstraten te noemen.

Duco van Weerlee

uit *Provo* nr. 13 Witte lijken plan

Provo's eerste bijdrage tot de oplossing van het verkeersprobleem in Amsterdam was het Wittefietsenplan. De autoriteiten hebben het getorpedeerd door alle witte fietsen die provo aan Amsterdam heeft aangeboden, met haastige spoed in beslag te nemen. En de verkeersterreur is toegenomen. Al op de eerste dag van het nieuwe jaar heeft het monster een tweejarig kind doodgebeten. Wacht op wat verder komen gaat. De moordenaars rijden vrij op straat.

Als straf voor verkeersmisdadigers en als een waarschuwend teken - gedenk te sterven - voor iedereen die rondloopt in het massakerkhof Amsterdam stelt provo nu het Witte-lijkenplan voor. De autoriteiten moeten het zelf maar uitvoeren, het is eenvoudig genoeg voor ze.

Voor het Witte-lijkenplan moet de ongevallendienst van de politie worden uitgerust met een pijpje krijt, een beitel, een hamer en een emmer witte specie.

Als ergens in Amsterdam het monster toeslaat en iemand tegen het gruwelijk asfalt smakt, moet de politie de omtrek van het slachtoffer met het pijpje krijt aftekenen op de grond.

Zodra de droeve resten door een ziekenwagen zijn afgevoerd moet de moordenaar zelf, onder toezicht van de politie, het siloewet van zijn slachtoffer met de beitel en de hamer drie centimeter diep uitkappen in het asfalt. Daarna moet hij de holte met witte specie opvullen.

Misschien zullen in het vervolg aspirant-moordenaars, die de onheilsplek naderen, even de voet van het gaspedaal nemen.

Bovendien moeten de geslachte offers van het verkeer op kosten van hun moordenaar een witte begrafenis krijgen. De voetgangers die een witte lijkstoet door de stad zien gaan weten: weer heeft het monster iemand overrompeld en onverhoeds weggerukt uit het leven.

Voetganger, bezin u, de automobilist is onbezonnen.

Regering investeert voor oliemaatschappijen.

REGERING INVESTEERT VOOR
OLIEMAATSCHAPPIJEN.

Om een verlaging te verkrijgen van de vervoerskosten worden door de oliemaatschappijen steeds grotere tankers gebruikt. 100 000, 200 000 ton en over enige tijd waarschijnlijk 500 000 ton. Een logiese ontwikkeling waarbij steeds meer

mensen worden vrijgemaakt. Minder logies is de eensgezinde pressie van de vier betrokken oliemaatschappijen op de Nederlandse regering om de benodigde aanvullende voorzieningen voor haar rekening te nemen.

De regering heeft reeds toegezegd, de haven van 50 voet op 53 voet te brengen, de volgende verdieping tot 57 voet is ook al toegezegd, hoewel nog niet officieel. Door Rotterdam wordt de pressie ondersteund voor een verdieping tot 62 voet. Hierbij kunnen tankers binnenkomen van 150 000 ton, zodat het einde nog lang niet in zicht is.

Nu er geen geld is voor soosjale voorzieningen als openbaar vervoer, is dit a-soosjaal. Zeker daar het de betreffende maatschappijen niet aan geld ontbreekt.

Provo stelt voor in diep water voor de kust, voor rekening van de oliemaatschappijen, een grote drijvende haveninstallatie te bouwen, die door pijpleidingen met de kust verbonden is. Een snelle verbinding kan worden verkregen door hooverkrafts en/of helikopters.

Van Rotterdam gaan leidingen naar Amsterdam, Keulen, Beek (Limburg), Antwerpen, Terneuzen etc. Met deze maatregel zal een groot stuk rekreatieruimte bij Rotterdam en Den Haag bespaard worden.

Voor Amsterdam zal een ekstra dijk naar Muiden worden gebouwd.

Bij iedere uitgevoerde verdieping van de havenmond is de verzilting verder het land ingeschoven. Een voorbeeld van de gevolgen hiervan is te vinden in de hoogheemraadschappen Delftland en Rijnland. Deze betrokken water uit de Nieuwe Maas. Door de verzilting was dit niet meer mogelijk (tuinbouw ging naar de knoppen). Al jaren wordt het nu betrokken uit de Hollandse IJssel. Bij de komende verdieping zal het verder opdringende zout dit onmogelijk maken.

Nu worden voorbereidingen gemaakt voor het betrekken van zoet water uit het IJsselmeer. Bij Muiden wordt een inlaatgemaal geplaatst op de sluis, het water wordt dan via de Vecht, het Amsterdam-Rijnkanaal en de Oude Rijn aangevoerd. Voor Amsterdam zal een ekstra dijk naar Muiden worden gebouwd om het gezuiverde ri-

oolwater buiten te sluiten. De inpoldering van de Markerwaard zal zeer waarschijnlijk niet worden voortgezet om een groter waterbekken te vormen. Al deze kosten worden door onze regering gemaakt, tuinders worden weggewerkt voor oliebelangen, die ook op andere wijze en voor andere rekening zijn te realiseren.

Luud Schimmelpenninck

Bangk

Wo-avond na AJAX-Liverpool vertikt Van Hall ut weer als pap in z'n zetel te gaan liggen, alvorens een paraplu met de tekst 'Laat de Bank springen' en het meisje dat hiermee demonstreerde uit de publieke tribune is verwijderd.

De heer Koets treedt de volgende avond op als schoolmeester als we de publieke tribune willen bezoeken zonder kaartje. Eenmaal binnengesmokkeld door een verzamelaar van dit soort kaartjes, blijken er minder mensen te worden toegelaten dan er zitplaatsen zijn. Van Hall heeft de tv niet toegestaan opnamen te maken en de pers blijkt voor noppes aanwezig, evenals de raadsleden. De pers zwijgt lomp over de BANK-affaire: de raadsleden die scherpzinnige commentaren geven (Brinkgreve van de KVP) worden lomp behandeld door B & W, die gaan gapen, met elkaar praten, een windje laten en eens even weggaan. Bernard de Vries en Verlaan (Boer) worden afgedaan als onevenwichtige beginnelingen; Ed van Thijn (PvdA) wordt onnodig onderbroken in zijn motivering om tegen de BANK te stemmen, Bruggeman (PSP) kijkt niet in de toekomst volgens wethouder publieke werken, als hij protesteert tegen verkeersplannen in de binnenstad, die nog niet in de raad besproken zijn en waarmee B & W de noodzaak van de vestiging van de BANK willen bewijzen.

Wat steekt er achter dat smalende kleinerende gegiechel van wethouder De Wit (PW en PvdA) naar Van Hall (gewezen BANK directeur)? Waarom maken de wethouders De Wit en Elsenburg (KVP) zich zo kwaad als er een raadslid met zinnige tegenargumenten komt? Waarom spreekt de raad zich niet uit tegen B & W, die hen met voldongen feiten (de toestemming een BANK te bouwen) konfronteert? Kijkend naar het gedrag van B & W en door goed te luisteren wat verzwegen wordt, ga je het volgende beseffen:

Na het instorten van een winkelpand in de Vijzelstraat liet de stichting die de hele huizenrij bezat de overige huizen afbreken, liet een nieuw plan ontwerpen voor winkelhuizen met daarboven woonhuizen, en B & W gaven toestemming voor de bouw, die reeds een tijd aan de gang is. Er bleek een garage van 300 autos bij het plan te zijn opgenomen.

Waarom werd de bouw gestopt?

Texeira ging failliet. De stichting werd medeslachtoffer. De kommissarissen van deze stichting overleggen; onder hen zijn ongetwijfeld enige bankdirecteuren. De

grond moet verkocht worden om de huid van de stichting te redden. Wie wil het hebben, mét de reeds goedgekeurde bouwplannen? ABN. Maar dan moeten ze ook kantoorruimte hebben in een van de panden.

Het huizenplan moet dus worden gewijzigd en publieke werken (De Wit) keurt deze wijziging af. B & W heeft immers haar eigen kommissies met adviseurs en architecten? Die verdienen nog niets aan de transactie.

Dus goedkeuring van B & W kan alleen tot stand komen als de aan de gemeente verbonden architect het plan bekijkt en zo nodig wijzigt, en als hij (inclusief B & W) er goed aan verdient.

De stichting is bang dat de verkoop mislukt en komt over de drug. B & W eten er eens smakelijk van. De semi-gemeente-architect Duintjer zal eventueel wijzigingen aanbrengen. Hoe de bankiers (en B & W) hem ertoe gedwongen hebben van het woningcomplex een bankgebouw te maken, is onbekend. Het heeft waarschijnlijk met miljoenen te maken. Volgens deskundigen is de afzichtelijke onbewoonbare klomp ongeschikt voor het nu bestaande fundament. Aan het verbreken van het kettingbeding met de vorige winkelpanden verdienen B & W f 600.000,- (wordt gebruikt om de binnenstad mee te verfraaien). Van zijn vriendjes krijgt Van Hall bij elk volgend ABN-gebouw een stuivertje in zijn vuistje gedrukt.

Toen de zaak in de raad kwam, was de transactie al ondertekend. De Wit (PW) riep dan ook uit, (na 2 dagen vergaderen): ‘Maar voorzitter, de toestemming is toch al lang verleend, de beslissing van de raad kan de bouw toch niet meer verhinderen!’

Deze patriarch en zijn rechterhand stellen economische belangen en gebouwen boven cultureel verantwoorde verblijven als woningen en winkels. Zij voelen mee met de adressanten, drijven de spot met de tiets-in als was dit een gekamoeefleerde protestvergadering (waarbij B & W schitter-

den door afwezigheid). B & W, die hun macht handhaven door vragen van gemeenteraadsleden onbeantwoord te laten, niet naar hen te luisteren of hen om de tuin te leiden met niet ter zake doende plannen, kunnen dat ook door: elkaar te spekken: anderen te sjanteren; de bewoonbaarheid van de stad in te ruilen voor bankgebouwen; de minachting die Van Hall toont voor de raad; door de pers die het af laat weten.

Aktie

Een suikerklontje in de betonmolen en het beton wordt niet meer hard.

Verzamel de kaartjes bij het stadhuis totdat er niemand meer op de publieke tribune zit.

Probeer Van Hall een onrechtmatige daad te laten plegen zodat hij eens ophoepelt.

Laat iemand die werkelijk weet wat de heren van B & W uitgespookt hebben, dat publiceren.

Een geringe troost is, dat ongetwijfeld de leden van de bouwkommissie de bouw voorlopig nog wel zullen uitstellen opdat hun zak nog wat gevuld wordt en inmiddels zullen door de winter en de opwaartse druk van het grondwater de fundamente vanzelf splijten. Dat kost twaalf miel per week. Kortom, het kan nog jaren duren voor de onstedelukke poetise statuskolom, de onbewoonbare fantastische nachtmerrie, het stenen schrikbewind, groter, schoner en hiegiejenieser dan het Paleis op de Dam, verzezen is.

Ir. Jan Maarten

Waarschuwing tegen ademen!!!

Grote rookwolken pakken zich samen boven onze hoofden.

Binnen de grachtengordels zal het ademen binnenkort een dermate gevaar voor de gezondheid opleveren dat zulks ten strengste wordt afgeraden.

PROVO zal binnenkort luchtflessen met geperste bos- en heidelucht in de handel brengen, ter consumptie in de binnenstad.

Het verblijf in de binnenstad kan binnen afzienbare tijd alleen in hoogst noodzakelijke gevallen worden toegestaan. Als noodzakelijk wordt iedere Amsterdammer aangeraden alleen door gesteriliseerde gaasjes te ademen.

BLIJF GEZOND; ADEM NIET.

De eerste paal van Mobil-Oil is een symbool van de luchtverpestende factoren die een ernstige bedreiging vormen voor onze samenleving.

MOBILISEERT TEGEN DE MOBIL-OIL ROOK TERREUR!!!

De vereniging ter bescherming van frisse lucht

Blijf zitten waar je zit

blijf zitten waar je zit

Nederlands meest consequent anti-provotariëse dagblad dreigt z'n zin weer eens te krijgen.

Weken geleden is in *De Telegraaf* geïnsinueerd dat de Damrakkertjes lustig om het monument lagen te neuken. Dagen achtereen zijn er toen rankoneuze ingezonden stukken geplaatst (van sexuele frustranten?), waarin, evenals in een redactioneel commentaar, de overheid werd opgeruid deze 'schande voor de toeristen' weg te knuppelen. Het klootjesvolk, waarvan *De Telegraaf* de spreekbuis is, scheen instinctief te begrijpen dat een openbaar provotariëse centrum binnen de grachtengordel een gevaar betekent voor de huidige orde (= verkeerschaos).

Enige dagen later werden de Damrakkertjes inderdaad door de rakkers van buro Warmoesstraat weggeknuppeld. De vroeger zo levendige stoepen rond het monument werden doodgemaakt. De hekken werden er in een steeds wijdere autoritaire sirkel omheengezet. Alleen nette kortharige toeristen met cameraas op hun buiken mogen er nu nog zitten. Maar langharige buitenlanders 'zonder middelen van bestaan' werden er (in het raam van een internationale anti-provotariëse campagne) gearresteerd en het land uitgezet.

Het monument staat op de Dam om hen te gedenken die hun leven gaven voor de vrijheid. Niet alleen voor de plechtstatige vrijheid om eens in het jaar een officiële speech van de burgemeester aan te horen, maar vooral voor de gewone alledaagse vrijheid. Bijvoorbeeld de vrijheid om rond een monument te zitten, lang haar te dragen en met elkaar te vrijen waar dat uitkomt. Het is zeker in tegenspraak met de bedoelingen van beeldhouwer Andriessen deze vrijheid te beknotten. Is het toevallig dat de hekken vrijwel direkt na de dood van de beeldhouwer neergezet zijn?

In het kader van Amsterdams Magies Centrum (eerste sektor van New Babylon) gaat het erom van de Dam een ludiek plein te maken. Daarom moeten de rechten van het provotariaat rond het monument verdedigd worden.

Want voorlopig is het een *recht* om op de stoepen van het monument te zitten. Geen wet die dat verbiedt. De destijds ingediende wet die verbiedt zich in de direkte nabijheid van monumenten te bevinden, is er niet doorgekomen. Geen agent heeft het recht je te verjagen. Blijft hij toch aandringen, eis dan een proces-verbaal. Hij kan dat onmogelijk opmaken, je hebt immers niets strafbaars gedaan. Let er slechts op dat je tijdens het bekvechten met de Warmoesrakkers geen volksoploop veroorzaakt; dat zou hem inderdaad het recht geven een proces-verbaal op te maken. Het parool is eenvoudig: Blijf zitten waar je zit!!

roel

PROVO in Londen: Londen in PROVO

*PROVO in Londen:
Londen in PROVO*

6 Augustus: 'Remember Hiroshima,' Een groot grijs gebouw vol atoomkoppen, omgeven door hoog prikkeldraad, in de buurt van Reading. Ervoor, in de stromende regen: 200 protesterige CND-ers plus drie bobby's met de pest in. Verder: weilanden, koeien, varkens & paarden. Maar zie: voor deze vijf paarden, drie varkens, drie agenten en 20 koeien (ik heb ze geteld) presenteert het Londense provotariaat een prachtige selectie uit haar repertoire van Yells, slogans en protestsongs. Als alles op is, lopen ze moe, maar zeer voldaan en tevreden (over zichzelf natuurlijk) naar de bussen terug. 'Construction, not destruction,' roept een dametje van een jaar of 70 nog. Dan stapt ze in. Een paar doornatte, langharige beatniks volgen haar. Het woord padvinder is nog te goed voor ze.

Het is erg triest, jongens, maar ik zal een aantal illusies, zo die nog bestonden, de grond in moeten boren. New Left is dood, CND is dood. (Sommige jonge anarchistinnen in Londen waren woedend toen ze zagen dat wij het symbool van 'that bloody CND' op sommige nummers van *PROVO* afdrukten); de Peace Pledge Union heeft nooit geleefd (over de intenties niets dan goeds, natuurlijk).

De Committee of 100 ligt op sterven en er zal een verdomd knappe dokter voor nodig zijn, wil de patiënt weer de oude worden (al was dat dan ook een zeer actief en militant persoonsje). Freedom Press, de Londense anarchistinnenbeweging, zit vol aardige mensen, die tezamen een volmaakt machteloos en onbelangrijk groepje vormen. (Hun publikaties zijn niet kwa uiterlijk, maar wel kwa inhoud zeer de moeite waard). De War Resisters International tenslotte, heeft alle mogelijkheden om iets heel goeds te worden, maar op het ogenblik is deze nog van weinig belang, (Wie geïnteresseerd is in Londens provosities verleden, is van harte welkom-Herenweg 122, Heemstede-; ik heb van al deze bewegingen enige kiloos documentatiemateriaal meegenomen. Van de enorme activiteiten, die deze groepen tussen 1960 en 1963 aan de dag legden, kunnen we nog heel wat leren).

Toch gebeurt er erg veel in Londen. Zo is er in Notting Hill, het Londense Kattenburg, een groep die zich 'Notting Hill Provo's' noemt. In datzelfde Notting Hill is George Clark bezig met een projekt ter oplossing van de grote sociale problemen daar, iets waar de regering geen pest aan doet. Clark is nu gestart met een jaar zuiver researchwerk, hetgeen wel duidelijk de professionalistische wijze tekent, waarop dit alles is opgezet, Clark, die, de maand dat ik in Londen was, een hongerstaking hield uit protest tegen wat de Amerikanen in Vietnam doen, is met een caravan door Engeland getrokken om overal de ideeën van de Committee of 100 en dergelijke bewegingen uit te dragen. Hij levert het springlevend bewijs voor het feit, dat een volwassen provo beslist geen brave-huisvader-achter-kinderwagen behoeft te worden. (Wat een opluchting, hè.)

In ditzelfde Notting Hill heeft John Hopkins zijn Free School gevestigd. Deze heel wat minder professionalistische, maar met een geweldige spontaniteit opgezette 'school' organiseert niet alleen avonden, waar buurtbewoners wordt geleerd hoe ze zich wettelijk kunnen beschermen tegen hun huisbazen of de politie, of welke opleiding ze hun kinderen kunnen laten volgen, maar zorgt ook voor beatfeesten aan de kust of Jazz and Poetry performances in de straten van Notting Hill. Onbebouwde stukken grond worden tot speelruimten voor de kinderen gemaakt, terwijl de school ook lessen geeft in tekenen, muziek maken en allerlei andere fijne dingen. John Hopkins ('doe de groeten aan Simon') werkt zeer nauw samen met George Clark. Zo vullen het professionalistische en het amateuristische (in de goede zin van het woord)projekt elkaar zeer goed aan.

Alvorens met John Hopkins in de 'Underground' te duiken wil ik eerst nog even wijzen op een paar zeer goede bladen.

Onlangs verscheen het eerste nummer van *Resurgence*, een blad, waarin de beatnik-gentleman John Papworth een wijze van politiek denken lanseert, die frappante overeenkomsten vertoont met de provo-filosofie. Toch is John een van de weinige, niet door provo geïnfecteerde mensen in Londen en de manier waarop hij tot zijn konklusies is gekomen is zeer verschillend van de weg langs welke wij onze ideeën hebben ontwikkeld. Verder geeft Charles Radcliff het uit Amerika geïmporteerde *Rebel Worker* uit. (Iedereen werkt. Wij doen dat juist niet. Zo zijn we dus toch weer werkers, alleen ‘rebel workers’,) Verder publiceert Charles het zeer op provo georiënteerde *Heat Wave*, waarin hij er blijk van geeft een goed beeld van onze beweging te hebben en waarin hij ons zijn vaak rake kritiek niet spaart. Op een aantal zeer goede andere tijdschriftjes kom ik nog in de ‘Underground’ terug.

De grote ellende in Londen is, dat talloze mensen hele belangrijke dingen doen maar niet van elkaar weten dat ze het doen. Van coördinatie is totaal geen sprake. De samenwerking tussen Clark en Hopkins is iets heel bijzonders. De situatie is nu als volgt: enkele jaren geleden was er in Londen een grote straatbeweging. De belangrijke mensen daarin trokken zich echter terug, toen ze ontdekten, dat het met hun organisaties bergafwaarts ging en zij sloegen aan het denken en het schrijven. Gevolg: een enorme hoeveelheid uitmuntende tijdschriften met hele goede ideeën. Die ontwikkeling echter loopt nu ten einde. De denkertjes gaan de straat weer op.

Mister Peter verkondigt op Speakers Corner het anarchisme en beneden hem zingt een beatnik protestsongs in de voetgangerstunneltjes omdat hij het verdomt voor een snobisties folk-club publiek op te treden. Morgen ontmoeten de schrijvertjes elkaar weer op straat en ze hebben elkaar heel wat nieuws te vertellen. En het resultaat daarvan kan alleen maar een prachtig stuk vuurwerk zijn.

Behalve hippe boetiekjes heeft Londen ook een paar ontzettend hippe boekenwinkeltjes, (‘Kom je uit Holland? Meet je even wachten! En daar komt het meisje heel trots terug met *Randstad* 1 t/m 10, *De Nieuwe Stijl* deel 1 en 2 en *Liefde* van Vinkenoog. ‘Dat is alles wat we van Holland hebben.’) Rond deze winkels, zoals Better Books en Indica Bookshop (Miles; ‘Doe de groeten aan Simon’) bevinden zich allerlei groepjes van dichters, schrijvers, intellectuelen, anarchisten en dat soort tuig, die samen de ‘Underground’ vormen. Ook hier weet niemand van het ene klikkje waar het andere klikkje mee bezig is. Maar ondanks hun snobisme zijn deze mensen ontegenwoordig belangrijk omdat ze keihard werken. En wat ze doen is allemaal erg goed. Zelfs na een maand heb je nog geen enkel inzicht in de schier eindeloze reeks van hippe blaadjes, waarmee dit soort zaken gevuld zijn. Maar het is zowat allemaal erg gek en erg goed.

In dit verband moet ik de naam noemen van Jeff Nuttall, de ‘anarchist poet’, die een geweldig Lucebert-achtig boekje uitgaf, *Pieces of Poetry*. Samen met Dick Wilcocks werkt hij in een happening-groep en ook geeft hij het uitmuntende en volslagen idiote blad *My own Mag* uit. Deze Dick Wilcocks (‘Doe de groeten aan Simon’) is ook actief in *Sigma*. Overigens schijnt *Sigma* niet erg best te lopen in Londen. ‘Trocchi denkt dat de wereld wel als een rijpe appel in zijn schoot zal vallen binnen niet al te veel tijd en daar zit hij nu maar op te wachten’, vertelde iemand me. Uit de overvloed van tijdschriften wil ik alleen nog noemen *Cuddon's Cosmopolitan Review*, een

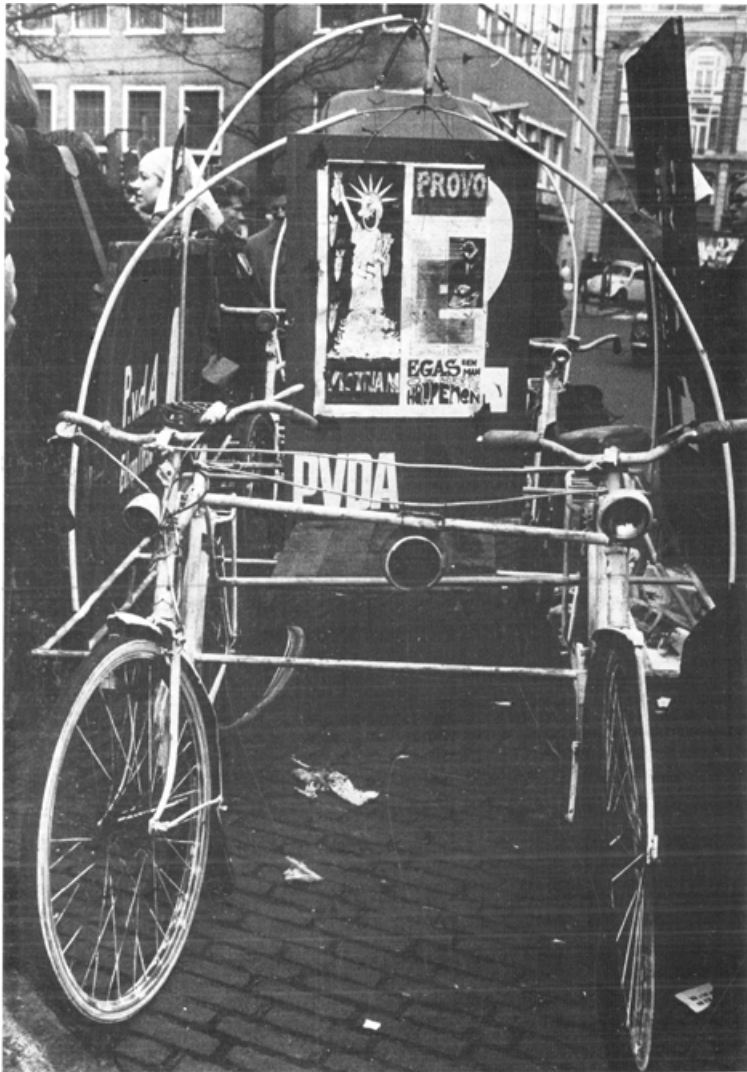
anarchisties blad, dat vooral door de goede lay-out en de geweldige tekeningen van Arthur Moyse iets heel bijzonders is.

Het blijkt dus dat niet alleen de individuele rebellen, maar ook groepjes van kunstenaars zich op iets voorbereiden. De anarchistiese tendens bij hen is aan geen twijfel onderhevig. En ook zij zullen binnen niet al te lange tijd de straat opgaan. Daar zullen ze de ervaren en wijzer geworden demonstranten ontmoeten en het gevolg mag bekend verondersteld worden; vuurwerk in rood en wit.

Tenslotte is er in Londen dan nog een provotariaat, dat heel gekompliseerd is van structuur (Mods, Rockers, Beatniks, Ton-Ups, Ban-de Bombers, Teddyboys, Ravers, Beats), maar waarvan een groot gedeelte zonder enige twijfel provositiese activiteiten zal steunen. Ik heb ze leren kennen als heel aardige mensen die gemiddeld al op een veel hoger niveau staan dan 'The Kids' in Holland. Een vetkuivenmentaliteit zoals je die in sommige plaatsen hier nog wel vindt ben ik in Londen niet tegen gekomen.

[...]

Bart van Heerikhuizen

Witte fietsen als Provo's steun voor de verkiezingscampagne van Cees Egas.

6 Provo wordt 'opgeheven'

De tekst van *Het witte gevaar* is door mij op 1 november 1966 bij deze

uitgever ingeleverd. Dat Provo, als organisatie en beweging, geen jaar meer voor zich had, bevroedde ik toen niet.

De documenten en knipsels die deze laatste periode belichten kan ik in dit hoofdstuk dus niet vooraf laten gaan door een beschrijvend verhaal uit mijn geschiedenisboekje. Ik beperk me deze keer tot het volgende chronologische overzicht:

Begin november 1966: van de 74 klachten die in de periode van 19 maart tot midden oktober bij de Amsterdamse officier van justitie zijn ingediend tegen het optreden van de politie, zijn er 9 gegrond verklaard. Bij deze 9 zijn er 4 van mensen die zich mishandeld achtten op 19 maart, op de Prinsengracht, tijdens de opening van de tentoonstelling over het optreden van de politie. De politiemannen die op 19 maart met de wapenstok de Prinsengracht ontruimden worden niet vervolgd. Wél echter wordt disciplinair opgetreden tegen hun verantwoordelijke superieuren.

30 november: de ontslagen hoofdcommissaris van politie, Van der Molen, vraagt voor het ambtenarengerecht nietigverklaring van het ontslagbesluit. Dat ontslag was door de regering (verantwoordelijke minister van binnenlandse zaken: Smallegen) gegeven, onder protest van burgemeester Van Hall. Maar Van der Molens ontslag wordt niet ongedaan gemaakt.

December: een *Revue*-enquête wijst uit dat 71% van de Nederlanders voor de monarchie is en 15% voor de republiek. Maar liefst 37% vindt dat de provo's in het gevang moeten.

Kerstmis: overal demonstraties tegen de Amerikaanse bombardementen op Vietnam. In Leeuwarden verstoren 40 tot 50 provo's de nachtmis in de Sint-Bonifatiuskerk onder het uitdelen van pamfletten: 'Na de psalm weer napalm?'

10 januari 1967: bij het huwelijk van prinses Margriet in Den Haag ontploffen enkele rookbommen.

18 januari: in Limburg beschuldigen provo's NAVO-generaal von Kielmansegg oorlogsmisdaden in Polen (1939) te hebben gepleegd. V.K. wordt niettemin gehandhaafd.

Februari: provo's proberen in verschillende steden boer Koekoek te verhinderen propaganda-avonden te houden. In Kopenhagen houden provo's een 'generale repetitie' voor het - in juni te sluiten - huwelijk van de Deense prinses Margarethe. Met rookbommen uiteraard. De politieke partijen maken zich op voor de kamerverkiezingen. Oud-staatssecretaris Cees Egas (PvdA) is Provo-kandidaat voor

Bernard en Luud voor het stadhuis. Luud volgt Bernard op als Provoraadslid.

het presidentschap van ons land. 'Ik ben provo in de PvdA'.

Eind februari: Bernard de Vries stelt zijn raadszetel ter beschikking. Als reden geeft hij op: te kleine behuizing en géén telefoon. Luud Schimmelpenninck, nummer drie op de lijst, volgt hem op. Irène Donner-van de Weetering, nummer twee, laat zich passeren omdat zij Luud de aangewezen man vindt om het Witte Fietsenplan te verdedigen. In de pers spreekt men over een schisma tussen de 'straatprovo's' en de 'intellectuele provo's'. Ed van Thijn klaagt in de gemeenteraad dat er niets komt van de instelling van een door hem voorgestelde commissie burgerij-politie.

3 maart: in zijn laatste raadsvergadering eist Bernard de Vries het ontslag van de heer Van Hall. Toen Koosje Koster door de politie op het bureau werd ontkleed was - aldus Bernard - Van Halls commentaar dat 'het meisje het aan zichzelf te danken had'. Toen boer Koekoek in Frascati (Provo-centrum) wilde vergaderen en Koekoeks knokploeg met ploertendoders optrad gaf de politie 'de boeren' hulp. Van Hall verdedigt zich mat tegen Bernards beschuldigingen maar blijft voorlopig nog zitten.

Maart: Robert Jasper Grootveld stelt tijdens een lezing in Leiden dat Provo een misverstand is van God Jan-publiek.

10 maart: een explosie beschadigt het van Heutsz-monument. Provo's in Parijs roeren zich. Het internationale provotariaat demonstreert er op straat.

Medio maart: Luud Schimmelpenninck en anderen distantiëren

zich van de aanslag op Van Heutsz, het is ‘een domme daad’ voor persoonlijke rekening. Luud maakt bekend dat Provo een ‘Economies Terroristische Raad’ heeft opgericht, die economische schandalen aan het licht zal brengen. Allereerst het failliet gaan van de bank Teixeira de Mattos.

18 maart: in Amsterdamse boekhandels wordt het Provocartoonblad *God, Nederland en Oranje* door rechercheurs in beslag genomen. Het zou beledigend voor de koningin zijn.

23 maart: de rechter noemt, in de zaak tegen de 19-jarige Diewertje K., de Provo-boot een ‘broeinest van criminaliteit’. Het *Nieuws van de Dag* meldt dat er op dit vaartuig schurft heerst.

Luud als kikvorsman bij de Provo-boot.

3 april: jongeren die vanaf het Centraal Station gekomen zijn (‘csjeugd’) vernielen de Provo-boot. De politie heeft lang staan toekijken. Provo nodigt de vernielers uit om te komen praten.

4 april: Provo verbreedert zich met de cs-jeugd. Beiden zullen gebruik maken van de voormalige Apollobioscoop aan de Haarlemmerdijk. Provo verkoopt zijn boot voor huisvesting van zwervende, buitenlandse jongeren.

5 april: een groep van tachtig mariniers slaat nozems en provo's uit de hal van het Centraal Station. ‘Marine maakt schoon schip,’ juicht *De Telegraaf*. Na klachten van de winkeliers aan de Haarlemmerdijk besluiten B & W het Apollotheater voorlopig te sluiten. Van Hall wordt op het matje geroepen bij minister-president Piet de Jong, die eist dat het nu uit moet zijn met de ordeverstoringen in de hoofdstad. Het kabinet is in gespannen afwachting van het rapport-Enschede over de gezagshandhaving in Amsterdam.

6 april: 200 matrozen rukken over de Haarlemmerdijk op naar het Apollotheater om er provo's en nozems te zoeken. Officieren bewegen hen tot afmarcheren. Robert Jasper: ‘Zij zijn in dienst verplicht hun haren kort te laten knippen en daarom zijn ze jaloers op ons.’

7 april: de 80 matrozen krijgen twee dagen licht. Een Provodelegatie nodigt ‘het maritieme provotariaat’ uit voor een feest, met vertoning van de film *De Jantjes*. Kapitein ter zee De Jong vertelde

Jantjes op weg naar de Provo-bioscoop op de Nieuwendijk. Klaar voor de aanval.

de delegatie dat de marine zich toch niet kan vereenzelvigen met de ideeën van Provo. ‘Er kan geen sprake zijn van verbroedering,’ licht hij toe, aangezien men onbekend is met het bestaan van het maritieme provotariaat.

15 april: Provo verspreidt *De Teleraaf*, een pseudo-*Telegraaf*. Oplage 20 000 exemplaren, gedrukt bij de *Volkskrant*.

17 april: een Vietnam-mars loopt uit op een complete chaos.

19 april: minister-president De Jong ontkent in de Tweede Kamer dat burgemeester Van Hall besloten zou hebben af te treden. Deze verklaart zelf tot zijn pensioen, in 1969, aan te willen blijven.

20 april: het rapport van de commissie-Enschedé komt met vernietigende conclusies voor het beleid van de Amsterdamse burgemeester.

24 april: de ruiten van het Griekse consulaat, dat een dictatuur vertegenwoordigt, worden ingegooid. Demonstraties en bijtende politiehonden in de stad. Bij het Huis van Bewaring op de Amstelveenseweg wordt gedemonstreerd voor de vrijlating van Hans Metz, die daar voor *God, Nederland en Oranje* zit.

1 mei: na een demonstratieve 1 mei-optocht ernstige ongeregelde heden in het centrum van Amsterdam.

10 mei: minister-president De Jong draagt burgemeester Van Hall voor voor ‘eervol ontslag’. Wethouder Koets voelt zich daardoor ‘grotelijks belazerd’.

15 mei: de ‘opheffing’ van Provo in het Vondelpark. Nieuwe activiteiten worden aangekondigd, zoals de uitgave van een Witte Krant. Sommigen roepen: ‘Van Hall terug!’ Luud Schimmelpenninck laat weten door te gaan in de Raad. Er worden bananen gerookt.

17 mei: de waterpolitie entert in de Amsterdamse haven de Provoboot, die op weg was naar een andere ligplaats.

28 mei: ir. A. de Gier, ‘verkeersmisdadiger en stedenbouwkundig misdadiger no. 1 in Amsterdam’ (volgens de ‘Subversieve Brief’ uit *Provo* nr. 7) springt voor de Amsterdamse rechtbank in de bres voor vier provo's (Rob Stolk, Hans Metz, Luud Schimmelpenninck en Roel van Duyn), die wegens opruien en het verspreiden van opruiende geschriften terechtstaan.

31 mei: de 21-jarige typograaf Peter Bronkhorst wordt tot 12 weken gevangenisstraf veroordeeld wegens belediging en belemmering van en wederspanning tegen de politie alsmede diefstal van de Nederlandse vlag.

21 september: de Zweedse Provo-beweging draagt zichzelf op symbolische wijze ten grave. Dezelfde dag stelt in Amsterdam de ‘Provoliquidaatsiecommissie’ een ultimatum aan de gemeenteraad. Die moet een aantal jeugdproblemen oplossen door bijvoorbeeld de kerk van de Vrije Gemeente aan de Weteringschans ter beschikking te stellen en een Speelstraat in de Nieuwmarktbuurt open te stellen. Luud Schimmelpenninck distantieert zich ervan.

18 oktober: in het *Tijdschrift voor de Politie* eisen mr. A. Heijder en J. Valken de eer op van de opheffing van Provo. Het zou te danken zijn aan het juiste antwoord van de politie op de ordeverstoringen.

1 november: de gemeenteraad van Amsterdam besluit demonstreren zonder vergunning in beginsel toe te staan. Er moeten door de organisatoren 24 uur van tevoren alleen nog wat formulieren worden ingevuld. Luud Schimmelpenninck stemt tegen omdat het ‘slechts een schijnverbetering is’. De Utrechtse hoofdcommissaris H.W. Offers legt, in een lezing over de openbare orde, uit dat gezag niet meer vanzelfsprekend is. Men heeft volgens hem ontdekt dat gezagsdragers ook maar gewone mensen zijn, die zelfs in kritieke situaties ernstige fouten kunnen maken. Het proces van ontmythologisering van het gezag is ingezet en zal voortduren.

Roel bij de opheffing van Provo, in het Vondelpark.

uit *Provo* nr. 14

‘Geef de politisi op hun donder!’* C. Egas

Heren bestuurders van de PvdA, u bent in uw eigen zwaard gevallen. DIT IS EEN PROVOKATIE! Te lang hebben we uw opportunisties en trouweloos gemanoevreer aanschouwd, het zweet van uw beduchtheid voor verder stemmenverlies geroken.

Geen sent, geen stem, geen haar op ons hoofd voor uw paradijs van kapitalisties soosjalisme: Iedere Arbeider Zijn Eigen (lijk-)Auto. Wij provoserer u met uw aanbidding van grote sterke mannen, uw MANNEN OM MEE TE LOPEN. Wij provoserer u met uw aanbidding van grote sterke mannen.

Wij provoserer u en doen u afbreuk met DIE ENE KLEINE MAN, met meer integriteit en visie in zijn pink dan u in uw hele Wiardi Beckmanstichting. ‘De laatste tijd heeft de PvdA niet kunnen waarmaken dat zij zich voor de zwaksten inzet.’

Deze voormalige landarbeider, deze vriend van ouden van dagen en jeugdigen van jaren, wij slaan u ermee om de perkamenten oren.

‘We moeten naar een volledige democratisering van de kultuur.’

EEN VOORKEURSTEMAKSIE VOOR KEES EGAS. Likkebaardend aksepteerde u onze provokaatsie en u viel in het zwaard van uw eigen hebzucht want DIT IS EEN PROVOKAATSIE en wij zullen op anargistiese wijze onze voorkeur voor uw meest ludieke kandidaat tonen!

Wie 6 zei, zal ε stemmen!

Met uw geld, met uw steun zullen wij Egas steunen OP ONZE WIJZE via een ludiek straatgebeuren, lampions, ballonnen, waterorgels, klank- en lichtspektakels.

En u zult ons moeten blijven steunen met uw invloed, partijkas en oorwurmgezicht. Want uw eigen man, uw kandidaat nummer drie kunt u niet laten vallen, noch het enthousiaste kiezersvolk dat happeningsgewijs de straat op gaat.

EGAS FOR PRESIDENT. Leve voorzitter Cornelis, de rode zon van het Westen. ‘De konformistische jongeren van nu zijn de regenten van morgen.’ Het hele provotariaat wordt opgeroepen op 15 februari het FEEST VAN DE ANARGIE te vieren. Provoseer de Partij Voor Dwang Arbeid, doorbreek de slavernij van het hokje door lijst 2 nr. 3 braaf rood te kleuren.

STEM ECHT ROOD. Maak uw biljet zo *rood mogelijk*. Het hele provotariaat *tegen* de Partij Voor Dwang Arbeid en *voor* Egas.

Een kleurwedstrijd voor ludieke stemmers.

Wie de mooiste ε dwars over zijn stembiljet tekent wordt gevierd als de held van de Lieve Revolutie.

Leve Meester Kornelis de Rode Zon van het Westen.

Schrijf dwars over uw stembiljet: EGAS FOR PRESIDENT.

En dit als protest tegen de onduldbare situatie dat Keessie Egas slechts in drie kiesdistrikten op de lijst staat vermeld. Welke reaktionaire krachten zijn in het spel om onze Rode Zoon aan onze hunkerende blikken te onttrekken. De witte Garde van Egas zal via de muurkranten een veertiendaags feuilleton uitgeven, getiteld Hij, Cornelis Egas

* Naar aanleiding van de verkiezingen van de Provinciale Staten in 1966.

Uit Provo nr. 15**Witte Kinderen plan**

Onze kinderen moeten niet prijsgegeven worden aan de hopeloze blikjungle, die ons omgeeft. De kinderen hebben niet genoeg speelruimte, vooral niet in het centrum van de stad. Ze kunnen alleen tussen de geparkeerde welvaartsblikken kruipen, staan huilen, en vallen (als ze niet reeds zijn overreden). Als wij het goed spelen kunnen kinderen van nu de ludieke mensen van morgen worden. Maar helaas zoals het er nu uitziet krijgen weinig kinderen de kans zich zover te ontwikkelen. Ze worden overgeleverd aan het allesbeheersende oog van de teebeevee en de verslaving van de massakonsumentenmaatschappij. De mens is veel te gespecialiseerd om belangstelling op te brengen voor zaken die buiten zijn eigen wereld vallen. Dit wordt kunstmatig in leven gehouden door reclame, slechte teebeevee programma's.

Wij moeten aan het huidige patroon van 'samenleving' ontsnappen door: meer ruimte aan het leven van een kind te geven dan een paternalisties gezinsverband. Het kind in een gemeenschap van kinderen te brengen, van kinderen van zijn eigen leeftijd. Meer bewegingsvrijheid te geven aan de moeder; de sleur van het kind altijd om je heen te hebben wordt doorbroken zodat de moeder beter aandacht aan het kind schenken kan als ze weer samen zijn.

Waarom geen kresj?

Het autoritaire organisatiesysteem laat geen ruimte vrij voor persoonlijke verantwoordelijkheid of medezeggenschap - het is een vorm van een massaal onnatuurlijk 'babysitsysteem' met het karakter van een noodoplossing.

HET WITTE-KINDERENPLAN IS DE MOGELIJKHEID OM DE BEPERKTHEID VAN EEN MAATSCHAPPIJ GEVORMD DOOR INGEKAPSELDE VAKJESMENSEN TE DOORBREKEN. HET NIET ONDER OGEN WILLEN ZIEN VAN DIT FEIT IS EEN MISDAAD WAARAAN DE OUDERS HUN KINDEREN OVERLEVEREN.

Uit onze discussies is gebleken, dat we verschillende belangengroepen hebben, o.a. de basisgroep waarvan de kinderen tussen de 1½ en 4 jaar zijn en waarvan de moeders of vaders geen baan hebben, dus niet aan een vaste tijdsindeling zijn gebonden. Echtparen die een tweede kind hebben dat jonger is dan 1 ½ jaar. Moeders (of vaders) die alleen en/of kostwinners zijn.

Uitgaande van de gegevens beginnen wij met de basisgroep omdat deze groep het meest flexibel is. De andere groepen zullen we pas inschakelen als we vanuit de basisgroep voldoende ervaring hebben opgedaan om voor die groepen een sluitende formule toe te kunnen passen.

De samenstellers van het plan zullen een groep van 5 gezinnen vormen omdat zij het een goed aantal vinden om mee te werken. Ieder echtpaar neemt in principe de verantwoording voor een dag in de week.

Wij hopen dat dit plan navolging vindt en dat men genoeg verantwoordelijkheids besef en initiatief zal hebben om dit te doen omdat: **DIT PLAN HET ENIGE ALTERNATIEF IS OM HET KIND NIET TE LATEN VERSTIKKEN IN DE**

KUBUSSEN MET HET LOERENDE TEEVEEOOG DIE IN ONZE
SAMENLEVING WONINGEN WORDEN GENOEMD.

WILT U UW KIND KWIJT

LAAT HEM OP STRAAT SPELEN

HET BLIKKEN MONSTER DOET DE REST

Tony en Anneke Briggs, Ronnie en Marianne Westplat, Gjalt en Minneke Walstra.

Eerste interview met Miss Blanche

Het geluid van hoefgetrappel klinkt plotseling in zijn oren. Dat is om vier uur 's nachts in de Leidsestraat ongewoon en angstaanjagend, want als subversieve jongen denk je dan direkt aan politie. Ik laat de lijmpot en de pamfletten in de gracht vallen. Terwijl ik nerveus m'n handen droog probeer te wrijven hoor ik het paard van achteren op me af komen. Ik kijk om en sta verstomd. Op de witte schimmel zit een jonge vrouw. Ze is blond, draagt een rode jas, witte rijlaarzen en aan haar zij zie ik een zweepje. Ik gebruik eenvoudige woorden omdat ik deze eerste ontmoeting met Miss Blanche door bloemrijker woordkeus niet ongeloofwaardig wil maken, anders had ik geen moeite gehad het proza hier met poëzie af te wisselen. 'Dat is jammer van de pamfletten!' lacht ze. 'Ben je bang voor me?'

'Ik dacht dat je politie was.'

'Juist het tegenovergestelde. Ik ben Miss Blanche.'

Ze is erg vriendelijk. Ik kan alles niet zo snel verwerken en stotter maar wat. Ze vraagt of ik een provo ben, wat ik gelukkig kan bevestigen. 'Provoos hoeven niet bang te zijn voor Miss Blanche.' En als ik mijn naam genoemd heb, zegt ze verrast dat ze juist iemand als ik nodig heeft. 'Wil je met me meegaan om te praten?'

Ik neem de uitnodiging aan. Ik ga achter haar op het paard zitten en Miss Blanche rijdt mij door de nauwe straatjes van de binnenstad. Bij de Hartenstraat gekomen blijkt deze versperd te zijn door geparkeerde autoos. 'Er overheen, Sneeuwwitje!' spoort Miss Blanche aan. In vliegende vaart vliegt Sneeuwwitje over de daken van de blikken obstakels. Zoiets heb ik nog nooit beleefd, toch ben ik niet onder invloed van LSD of zo. Bij een grachtenhuis staat Sneeuwwitje stil. Miss Blanche leidt Sneeuwwitje een poortje in en wenkt mij haar het huis binnen te volgen.

Na veel trappen komen wij bij een zolder, die van Miss Blanche blijkt te zijn. Als ze het licht aandoet zie ik dat de zolder, hoewel groot, ons weinig plaats meer biedt. De zolder is volgestouwd met alle mogelijke artikelen: stapels boeken, platen, huishoudelijke apparaten zoals elektrische kookplaten, koffiepoten, slagroomkloppers, strijkijzers en aan rekken hangende jurken, rokken en zelfs bontmantels in overvloed. Ik kijk haar verbaasd aan. Ze zet een aantal elektrische broodroosters en kookplaten aan, die een prettige warmte beginnen te verspreiden. Zij gaat comfortabel op een berg lingerie zitten, ik op een stapel boeken. Ze kijkt trots.

- Waarom rijd jij 's nachts paard in Amsterdam?! begin ik dit verwonderlijke vraaggesprek.

- Ik moet je een heleboel vertellen. Het verhaal begint ongeveer een jaar geleden. Ik had toen vage ideeën over vrouwenemancipatie en ik vatte het plan op om een baan te zoeken. Ik was toen nog getrouwd met een man, iemand van de justitie. Z'n naam kan ik niet noemen, sorry. Het is een van die rechters waar de provoos mee te maken hebben gehad. Ik wilde dus werken. Maar als wat? Ik wist het niet en tenslotte

ben ik op een advertentie afgegaan die me erg exclusief leek. Er werd een aantrekkelijke jonge vrouw gevraagd, met wat toneelervaring, voor een grote firma.

Erg gek

Het was erg gek. Het bleek dat de British American Tobacco Company iemand zocht die in het dagelijks leven de rol van Miss Blanche moest gaan spelen om zodoende reclame te maken voor die sigaretten. Dat merk deed het niet zo best meer. Nou, het leek me wel wal, want ik had vroeger een tijdje op de toneelschool gezeten en ik dacht: ik ben erg vrij in dat baantje en het verdient behoorlijk. Maar m'n man vond het niets. Hij vond het eksentriek en belachelijk. Al z'n kennissen zouden het idioot vinden want hun vrouwen schaamden zich al als ze een gewone, eerbare baan namen. De naam van de bekende mr. ... zou te schande gemaakt worden. Hij vond dat ik maar rustig in zijn schaduw verder moest leven en thuis op de kinderen moest blijven passen.

- En heb je dat baantje toen toch genomen? Ik heb nooit gehoord dat de British zo'n Miss Blanche in dienst heeft gehad.

- Oorspronkelijk ben ik met ze in zee gegaan.

Voordat ik in functie trad zou ik een week lang geïnstrueerd worden door een of andere reclame-psycholoog. Die week heb ik gedaan, maar toen ben ik van gedachten veranderd. De ruzie met m'n man en de gebeurtenissen met de provoos waren er de oorzaken van dat ik een geestelijke crisis doormaakte. Met m'n man brak ik. Achteraf geloof ik dat de klap voor hem groter geweest is dan voor mij: z'n autoritair zelfvertrouwen is erdoor ondermijnd. Ik brak niet alleen met hem omdat hij niet wilde dat ik dat baantje nam, maar vooral door jullie... Doordat hij een provo tot een gevangenisstraf veroordeelde wegens een onbenullig vergrijp, niet-doorlopen geloof ik. Met de British heb ik na die week dus ook gebroken. De provo ideeën over de verslaafde konsument brachten me zover. Ik begon in te zien dat ik in m'n baantje niets dan een verborgen of op z'n best openlijke verleidster zou zijn voor een produkt dat nergens goed voor is. Waarop alleen maar afschuwelijke winsten worden gemaakt door een kleine groep kommersiële profiteurs, terwijl twee miljard mensen op deze wereld nog geeneens behoorlijk te eten hebben. Als vrouw voelde ik me misbruikt voor de reclame van de misselijk makende middenstand. Ik ging erop letten en merkte dat gemiddeld één op de vijf advertenties in de een of andere vorm vrouwelijk seks-appeal als lokmiddel gebruiken. Ik begreep dat de vrouw van reclame-instrument tot provokatriese van de reclame moest worden en nam ontslag. Mijn Miss Blanche-kleren hield ik en het paard Sneeuwwitje heb ik maar meegenomen. Vroeger reed ik veel op Duindigt, maar tegenwoordig rij ik alleen nog een enkele keer 's nachts in Amsterdam. Overdag kan het niet vanwege het autoverkeer. Maar 's nachts herstel ik het evenwicht tussen natuur en techniek... Jullie zeggen autoterreur en dat is ook zo.

Ik had met iedereen gebroken. Niemand van m'n oude kennissen wilde ik meer zien. Ik wilde iets doen. Ik wilde met de provoos samen gaan werken, maar ik wist niet hoe. Ik heb oppervlakkig contact gehad met een paar jongens van provo, maar ik kon niets bedenken waarmee ik hen werkelijk waardevol kon helpen. In het geheim begon ik voor mezelf te provoceren en ik wachtte op een geschikte gelegenheid om op te gaan treden als een openlijke, anti-kommerciële Miss Blanche.

Één-persoons-hoeren

- Waarom denk je dat juist nu de gelegenheid is om in het Magies Centrum op te treden?

- Provo moet je zien als de opening van een schaakpartij heb jij terecht geschreven in *Het witte gevaar*. Eerst hebben jullie een gambiet gespeeld: een paar pionnen geofferd om in de aanval te komen. Hans Tuynman en andere provoos gingen de bak in. De aanval kregen jullie, maar volgens mij heeft de tegenstander zijn stelling nu beveiligd en dreigt de aanval dood te lopen. Daarom is het nu de tijd om de witte dame in het spel te brengen om een verblindende klap toe te brengen. En ik ben de witte dame. Zij moet in het spel gebracht worden om zich te wreken op de vijandelijke stelling.

- Is de wraak niet tegenstrijdig aan de emancipatie van de vrouw?

- Nee. De 'emancipatie' van de vrouw zoals die er nu voorstaat is niets dan aanpassing aan het mannenwereldje. De 'geëmancipeerde' vrouwen slagen er niet in aan het mannenwereldje een originele bijdrage te leveren. Of de vrouwen laten hun borsten met silikonen inspuiten om lustvoorwerpen voor de mannen te zijn, òf ze worden kantonrechter in Sneek om de mannen te imiteren. In geen van beide gevallen zijn ze de revolutionerende faktor in de maatschappij die ze zouden moeten zijn. Relatief zijn die vrouwen nog bevoordeeld, want de massa der huisvrouwen zijn nog steeds onderbetaalde één-persoons hoeren. Dr. Trimbos heeft gezegd dat de emancipatie van de vrouw pas een feit zal zijn wanneer de paus van Rome of de president van Amerika een vrouw zal zijn. Ik geloof juist dat dan de definitieve nederlaag van de emancipatie van de vrouw aan de man bereikt zal zijn, want dan heeft ze zich tot in de laatste en laagste konsekwentie van de autoritaire mannenmaatschappij onderworpen. Stel je voor dat de oorlog in Vietnam niet door Johnson maar door een vrouw geleid zou worden! Terwijl het toch een absolute noodzaak is, dat elke gefrustreerde groep in deze maatschappij zoals de vrouwen zijn energie voor vernieuwing en niet voor aanpassing gebruikt. De provoos zeggen het provotariaat is de laatste revolutionaire klasse in de welvaartslanden. En ik zeg dat de vrouwen de laatste revolutionaire sekse in de welvaartslanden zijn. Zij moeten zich wreken op de bolwerken van het heersende geslacht, de Autoriteiten en hun kommersiële Tempels, waarnaartoe de huisvrouwen elke dag hun bedevaartstochten maken. Het zijn bijna uitsluitend mannen die als Autoriteiten optreden en de gang van zaken bepalen in de warenhuizen.

Totale revolutie

De vrouwen kunnen door hun wraak een nog belangrijker aandeel leveren in de lieverevolutie dan het provotariaat, omdat ze als massa voor de kapitalistische economie van vitaal belang zijn. Bovendien sluit hun vrouwelijk karakter zich prima aan bij de aard van de lieverevolutie. Door die wraak, waartoe ik oproep, zullen zij zich pas werkelijk bevrijden.

Irène van de Weetering heeft het witte wijvenplan ontworpen en dat is erg goed, maar het is niet meer dan één aspect van de zich emanciperende vrouw. Ze moet niet alleen de seksuele taboes doorbreken, maar ook de economiese, etiese en konsumptieve. Zij moet zich voor de totale revolutie inzetten. Het witte wijf moet Miss Blanche worden.

- Op welke manieren kunnen de vrouwen zich wreken?

- Er zijn mogelijkheden te over als we ons seksappeal gebruiken als wapen tegen de Autoriteiten. Trouwens, ik ben er zeker van dat dat door sommige provomeisjes bewust of onbewust al gedaan wordt. De rel op de Prinsengracht van vorig jaar bijvoorbeeld is zeker gestimuleerd door de aanwezigheid van provoseksuele meisjes, die de politieagenten geprikkeld hebben tot gewelddadiger optreden. Ze deden een appèl op het sadisme van die agenten. Die provoseksualiteit moet voorlaan bewust en agressief gebruikt worden. Tegen de Autoriteiten: het klootjesvolk moet geboycot worden. Laat geen enkel meisje zich meer inlaten met jongens die *niet* aan de lieverevolutie werken.

Meisjes en vrouwen mogen in het licht van de atoombom alleen nog subversieve elementen hun gunsten geven.

Met provoseksualiteit kunnen de Autoriteiten geprovoceerd worden. Zij zijn de prooi van Miss Blanche. Christine Keeler was een mooi voorbeeld! Het enige wat er aan haar ontbrak was revolutionair bewustzijn, hetzelfde gebrek als de Buikhuizen-provo heeft. Maar alles bij elkaar heeft Christine meer gedaan voor de vrouwenemancipatie dan Florence Nightingale en mrs. Pinkhurst samen. Zij heeft de macht van de vrouw aan de mannenwereld laten zien. Zij heeft ministers laten vallen. Provoseksuele meisjes zijn ook ideaal als spionnes voor het provotariaat. Het moet eenvoudig zijn om blokhoofden, hoge ambtenaren en militaire autoriteiten te verleiden en geheimpjes te ontfutselen. Of te sjanteren, met hun eigen bekrompen seksuele moraal. Geheimen kunnen door onmiddellijke openbaarmaking aan het volk de komst van de revolutie versnellen, omdat zij laten zien hoever Nederland al door luchtvervuiling, militarisme en uitbuiting van de consumenten verpest is.

Jatten!

- Uitbuiting van de konsumenten?

- De huisvrouwen worden door de middenstand gebruikt als een passieve verzameling behoeftes die volgepropt moeten worden met allerlei smerige, belachelijke, ongezonde en te dure artikelen. Als de normale behoeftes bevredigd zijn moeten kunstmatige gekweekt worden. En terwijl hier een campagne voor kleurentelevisie met als enige doel winst voor Philips op stapel staat sterven er in de onderontwikkelde gebieden elke minuut acht mensen alleen al aan de honger, de doodgewone honger.

De wraak van de huisvrouw op de warenhuisbazen ligt voor de hand. Jatten! Alle artikelen gratis uit de handen van de kommersiële profiteurs van de westelijke welvaart roven en rechtstreeks doorsturen naar de armoelanden. Niet te veel zelf houden natuurlijk, want revolutionair consumeren moet niet verward worden met hebzucht. Ik geloof dat dat de enige effectieve opstand van de bewuste konsument is. Wat je hier op zolder allemaal opgeslagen ziet is de oogst van één maand. Het meeste komt uit de Bijenkorf of C & A. Het bruikbare deel gaat morgen op de boot naar India, de rest wordt bij opbod verkocht.

Het is ook de beste oplossing van de kleptomanie die onder de Nederlandse vrouwen ontstaan is door de reclame. De reclame heeft systematies allerlei verlangens aangewakkerd, die door geldgebrek niet allemaal bevredigd kunnen worden. De stortvloed van reclame moet beantwoord worden met een stormloop van dievegges. Zo wordt de kleptomanie gemobiliseerd in het kader van de lieverevolutie en de solidariteit met het proletariaat in de ontwikkelingslanden.

- Maar geloof je niet dat veel vrouwen van diefstal - revolutionaire konsumptie - weerhouden zullen worden door hun gezin en het risico dat eraan verbonden is?

- Juist daarom, omdat ze een gezin hebben, zijn de meesten niet geëmancipeerd. Het gezinsleven en de romantiek daaromheen

van de damesbladen zijn een list van het heersen de geslacht om een paternalistische maatschappijstructuur in stand te houden. Het gezin moet veel losser worden! Daarom zijn het witte-kinderenplan en het witte-een-huisjesplan zo goed. Zonder die plannen is het witte-wijvenplan nooit helemaal te realiseren.

Wrekende horde

Haar handen spelen met het rijzweepje, Miss Blanche kijkt, terwijl ze spreekt, me doordringend aan. Ze maakt de indruk van een legendariese heldin, die meent wat ze zegt.

Vind je dat er propaganda gemaakt moet worden voor jouw ideeën over vrouwenemancipatie door wraak en lievereolutie door kleptomanie? - Ja. Daarom wilde ik je spreken. Wat ik je vraag is een tijdschrift op te richten dat mij als middelpunt heeft en in slaat is de uitgebuite en overheerste massa van vrouwen te veranderen in een wrekende horde Miss Blanches.

Roel van Duyn

Laat je man eens de afwas doen

LAAT JE MAN EENS DE AFWAS DOEN

Een paar maanden geleden stond er een ingezonden stuk in *De Telegraaf* van een man die erg kwaad was over de benoeming van de eerste vrouwelijke rechter in Sneek. De kern van zijn brief was: stel je voor, het is toch een grove belediging om als man door een vrouw berecht te worden, dat kan niet. Ik kan me voorstellen dat er in linkse kringen in Amsterdam en daarbuiten een hoongelach is opgegaan over die reaktionaire vent, die natuurlijk in *De Telegraaf* schreef, waar anders?

Pas op, vergis je niet, hoe denk je dat jouw progressieve echtgenoot reageert als je hem eens vroeg de afwas te doen? Vraag het maar eens! Wat is de afwas nou? Een tamelijk klein karweitje, bij lange na niet het vuilste en vermoeiendste van het huishouden. Uit de reactie van je liefhebbende echtgenoot zal wel blijken hoezeer hij neerkijkt op het werk waarvan hij het vanzelfsprekend vindt dat jij het dagelijks doet.

Zo zie je, de indeling links - rechts is niet alleen van toepassing op de politiek, er zijn ook linkse en rechtse huwelijken. Linkse huwelijken wijken af van het

traditionele, autoritaire patroon waarbij alles om de man draait. In een links huwelijk heeft de vrouw een onafhankelijke positie, wat ook haar levensdoel mag zijn: ze is nooit de slaaf van haar gezin. In het rechtse huwelijk wordt de vrouw als een tweederangswezen behandeld dat als levensdoel de dienst aan anderen heeft. Zie bijvoorbeeld de bedroevende advertentie in VN:

Zoek voor een weduwe (40) met 2 zoons (7, 2) CONTACT met een leuke vent, die als huisgenoot haar niet alleen een steun maar ook een doel voor alledag kan zijn. Brieven nr. 8368 bur. V.N.

Wie denkt linkse huwelijken veel in linkse kringen aan te treffen heeft het mis. Veel linkse jongens trouwen hever met mooie onnozele grietjes waar ze lekker de baas over kunnen spelen dan met onafhankelijke individuen. Het lijkt wel of veel van die lieden die altijd hun mond zo vol hebben van het regentendom plotseling een zwaai van 180° maken als blijkt dat veel van die antiregenten zich kanten tegen onafhankelijkheidspogingen van hun vrouw (vaak onder het mom van taakverdeling), weten wat beter voor haar is, niet willen dat ze alleen uitgaat, jaloers zijn, wel zelf stiekum met andere vrouwen naar bed gaan, niet willen dat hun vrouw in de publisiteit komt, het normaal vinden dat ze smerig rotwerk doet en ook dat ze d'r mond houdt en met kopjes koffie komt aandragen terwijl ze zelf met hun mede-anti-regenten zitten te praten over politiek of over andere hogere zaken.

Hup, noemmaarop

hup,
noemmaarop

De houding van de dames zelf in deze kwestie is natuurlijk van het hoogste belang. Het gaat erom dat de vanzelfsprekendheid van de vrouwenrol doorbroken wordt. Het is *niet* vanzelfsprekend

dat de man het geld verdient en dat de vrouw het huishouden doet, het is *niet* vanzelfsprekend dat de vrouwen praktisch geen invloed hebben op het gebied van literatuur, muziek, wetenschap, hup, noem maar op. Weg met de vanzelfsprekendheden! Ondernijm de rechtse echtgenoten! Breng de linkse regenten ten val!

Carla Kuit

Warning to Shell management

Beste directeuren van de Shell

Is dat nu wel zo verstandig, zo'n grote olieraffinaderij - de grootste van de wereld, zeiden de kranten - te gaan bouwen vlak aan de bovenwindse kant van het dichtstbevolkte hoekje van Europa? Natuurlijk moet u dat, tot op zekere hoogte, zelf maar weten; maar wij willen wel alvast waarschuwen: de luchtverontreinigingsvoorschriften in Nederland zullen elke vijf jaar een stuk strenger gemaakt worden, totdat ze de strengste ter wereld zullen zijn. Provo zal er nauwlettend op toezien dat deze soep presies zo heet gegeten zal worden als hij hier wordt opgediend. Er zullen normen worden gesteld aan de reinheid van de lucht met als enige leidraad de belangen van de omwonende: niet langer zal gekeuveld worden over 'wat de stand van de techniek' al of niet 'toelaat', want het is duidelijk genoeg: wat de industrie in dit opzicht kán, dat hangt alleen maar af van wat de direksie wil. Als de Shell wil meewerken door een proces te kiezen dat de lucht geheel schoonhoudt, dan wensen wij U veel geluk en voorspoed: maar als de Shell de luchtverontreinigingsbestrijding belemmert, traineert of saboteert, dan zal Provo een internatsjionaal schandaal verwekken, opgeluisterd door piromanifesterende kontra-sabotage. Te bedenken valt bijvoorbeeld, dat lichte mortieren, die op de fiets vervoerd kunnen worden, een draagwijdte hebben die tot over de Nieuwe Waterweg reikt. De bevolking van het Waterweggebied, die al veel geslikt heeft, hoeft niet alles te slikken. Raffinaasje in het Botlekgebied wordt daardoor iets duurder dan u wellicht heeft gedacht. Het zou best eens kunnen dat de regering tot nu toe verzuimd heeft U hiervan tijdig op de hoogte te brengen: wij doen dat daarom hier.

Nu wij toch met elkaar aan de praat zijn, wil Provo U er tevens voorzichtig op voorbereiden dat de verkoop van benzine met lood- en broomtoevoeging binnen zeven jaar in Nederland geheel verboden zal worden: U zult zich dan, om het oktaangehalte op peil te houden, moeten redden met vertakte ketens met quaternair koolstofatoom, eventueel nog met toevoeging van 15% alcohol (bekend produkt uit Schiedam). U ziet het dus, als de goeie wil er is, kan het ook heel goed zonder broom en lood, dat weten we aan beide kanten van de demarkaatsielijn.

Voor 1980 zal de benzinekonsumpsie in Nederland sterk afnemen, door een verbod van benzinemotoren in de sentra van alle grote steden. Spieren en elektromotoren

zullen de explosiemotoren op den duur geheel vervangen. De toekomst is dus meer aan de accumulatorfabrieken dan aan de petroleumraffinaderijen. Wedden dat géén Uwer kommissarissen U tot nog toe zo'n nuttige wenk gegeven heeft?

H. Uyenbrands

Het provo-archief in de Universiteits Bibliotheek Amsterdam

‘Archief provo is te koop’ vermeldde de voorpagina van *Het Vrije Volk* op 16 januari 1968.

Het lanceren van het gerucht dat er ‘van Amerikaanse zijde bedragen geboden waren van vijf cijfers, in dollars’ was succesvol. Op 12 februari 1969 tekende de bibliothecaris van de Universiteits Bibliotheek Amsterdam, professor Van der Woude, een contract met de ‘Provo Liquidatie Commissie’, voor overdracht van het archief. Dertien duizend gulden voor vier strekkende meter archiefdozen.

‘D'r zit geld in zo'n dode beweging,’ schreef *Het Parool* in de satirische rubriek ‘de plannenmakers’, ‘zodra het gevaar geweken is, stort het hele establishment zich als één man op de allang niet meer revolutionaire ideeën, om alsnog voor progressief te worden aangezien’ (28.2.1969).

Het kamerlid Van Harselaar van de ‘Groep Harmsen’ stelde vragen aan de ministers van Onderwijs en cultuur over ‘op welke wijze deze aankoop kan worden verdedigd en welk belang hiermede kan zijn gediend?’. En minister Veringa antwoordde in omzichtige termen dat een grote wetenschappelijke bibliotheek tot taak heeft ‘het aanschaffen en bewaren van materiaal, dat belangrijk geacht moet worden voor het wetenschappelijk onderzoek van nu en later’ (7.7.1969).

De samensteller van dit boek, Roel van Duijn, was het in 1969 niet eens met die verkoop. ‘Misselijk makende middenstandmethode’ was zijn commentaar aan het dagblad *De Tijd*, dat verder vermeldt: ‘hij (Van Duijn) meent dat het archief aan de U.B. had moet worden geschonken’ (26.2.1969).

De vertegenwoordigers van het deel van de provobeweging dat wel aan de U.B. verkoopt brengt het geld onder in een stichting ‘Voor een goed en goedkoop leven’, die er een drukkerij voor inricht, waar in de daarop volgende jaren gedrukt wordt voor de opkomende kraak- en buurtactiebeweging.

Acht jaar later wordt alnog door de Universiteits Bibliotheek het deel van het provomateriaal dat Roel van Duijn onder zijn beheer had gekocht, nog aangevuld met materiaal van de ‘kabouterbeweging’ en de wethoudersperiode van Van Duijn.

Samen met andere door de U.B. verworven verzamelingen van onder andere Simon Vinkenoog, Steef Davidson en Hans Derks (Provo Maastricht) is een vrij compleet beeld van de periode 1960-'70 van alles wat zich toen onder de naam ‘provo’ presenteerde te vormen. Affiches, brochures, foto's, een enkele film, correspondentie, krantenknipsels, pamfletten en tijdschriften. Bij elkaar ongeveer acht meter archiefdozen en ordners.

Behalve de correspondentie is alles zonder bijzondere toestemming ter inzage. Maar voor hen die even snel iets willen weten is het beter zich tot de in de catalogus van de U.B. of een andere bibliotheek opgenomen boeken ‘over’ de beweging kennis te nemen. Een voorlopige catalogus van een deel van het archief is er van Jaap van Ginneken, uit 1970, en een nieuwe is in voorbereiding, samen met een uitgave op mi-

crofiche van de tijdschriften en pamfletten van de provobeweging zelf. Dit laatste omdat de afgelopen jaren de belangstelling voor dit archief zo overweldigend is geweest, dat het originele materiaal te veel te lijden heeft. Voor raadpleging van bovengenoemde verzamelingen kan het beste een afspraak gemaakt worden. Adres: Universiteits Bibliotheek Amsterdam, Singel 425, afdeling 'Documentatie Sociale Bewegingen' telefoon 5252339 (alleen op woensdagmiddagen).

Enkele andere bibliotheken waar materiaal van/over de provobeweging te vinden is, zijn:

- Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Kabelweg 51/D3 Amsterdam, telf. 843695
- Het Gemeente Archief van Amsterdam, Amsteldijk 67, telf. 646916
- Museum Boymans van Beuningen, Rotterdam (vooral documenten met betrekking tot happenings en andere 'kunstzinnige' uitingen).

Tjebbe van Tijen, afdeling Documentatie Sociale Bewegingen, Universiteits Bibliotheek Amsterdam.